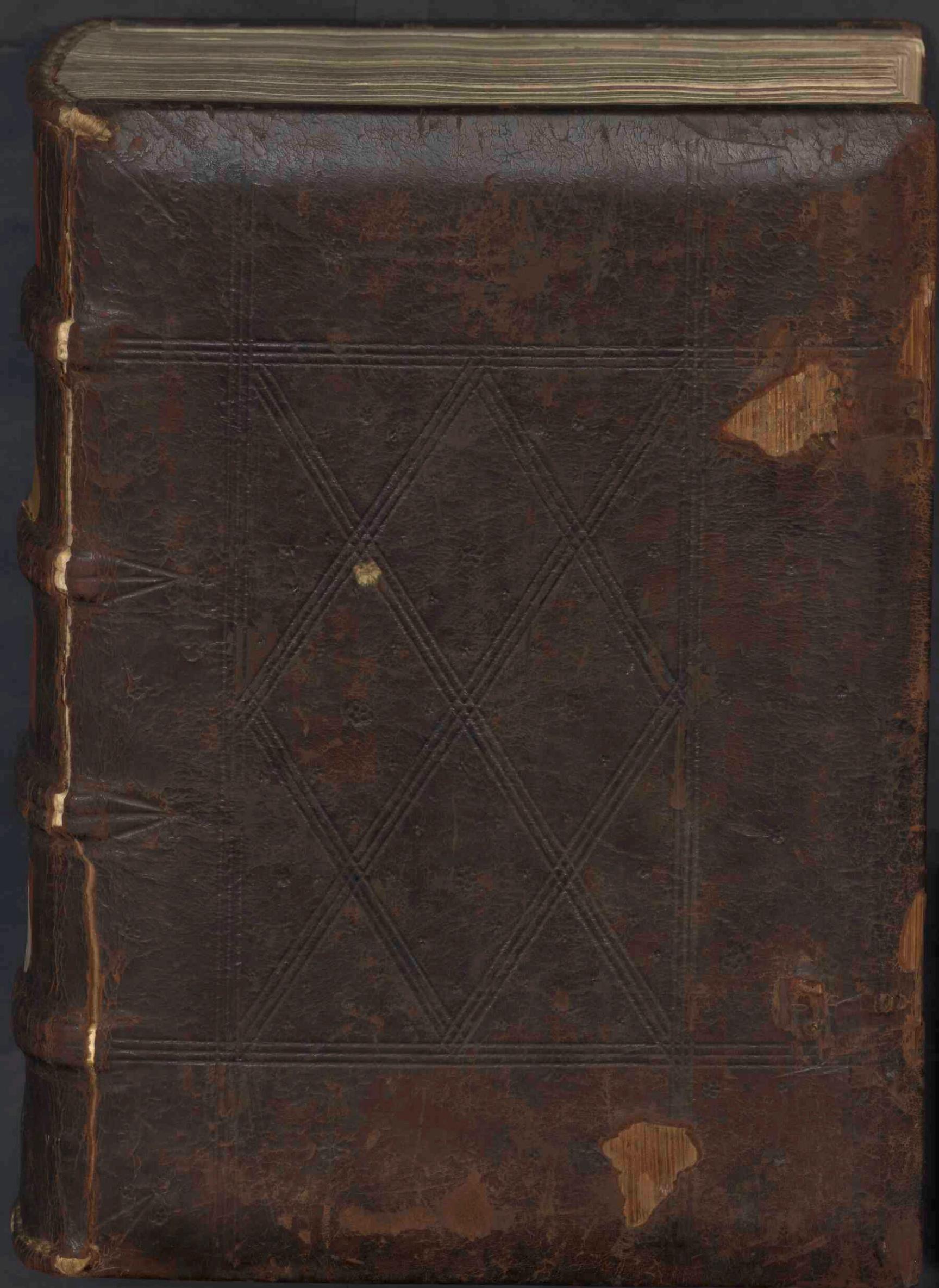

Sporta fragmentorum magistri egidij carlerij decani ecclesi cameracensis

<https://hdl.handle.net/1874/461536>

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
  - de rug van het boek
    - de kopsnede
    - de frontsnede
    - de staartsnede
    - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
  - the spine
  - the head edge
  - the fore edge
  - the bottom edge
  - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Conclusiones asserte p̄ quēdā sc̄m̄ minorē doctorē in theologia
Cū confessionis integritate diuersis confessorib9 possit penitētes
quq; de diuersis confiteri reatib9.

Nō tētur norā confiteri infenozi qui sūt tantē reseruari supiozi.

Determinatio dñi ioh̄is t̄natoris p̄fessoris sacre the
ologie canonici for̄nateq; directi de cano cameracensi.

Thom̄as thomas

Adus p̄scriptas conclusiones. ponitur in p̄mis determina
tio autētica p̄cepti ac sūmi in scolasticis disputationib9 doctoris
viri quidē sanctissimi thome de aquino sub h̄is suis verbis. In
mediāna corporali oportet q̄ medicus nō solū vnū mēbrū cōtra
quē mediāna dare debet cognoscat. s̄ etiā m̄ vniuersaliter totā ha
bitudinē ipsius infirmi eo q̄ vnus morbus ex adiūctione alteri9
aggrauatur et mediāna que vnū morbo p̄petret alteri nocumen
tū prestaret. Et similiter est in peccatis quia vnū aggrauatur ex
adiūctione alterius. et illud quod vnū peccato esset cōueniens me
diāna alteri incōueniētiū prestaret cum quāq; aliquis p̄teritis peccatē
infectus sit. vt ḡḡ in pas. docet. Et ideo de necessitate confessionis
est q̄ homo omnia peccata p̄fiteatur q̄ in memoria habet. q̄ si nō
facit nō est confessio s̄ confessionis simulatio. Itē itē. pena a diuersis
sacerdotibus imposita nō est sufficiens qz quilibet cōsideraret tm̄
vnū peccatū per se et nō grauitatē ipsius quā habet ex adiūctione
alterius et quāq; pena q̄ contra vnū peccatū datur est p̄motiua al
teri9 peccati. Et p̄terea sacerdos confessionē audiens v̄t̄ dei gerit. et
ideo tētur ei h̄ mō fieri confessio sicut deo fit p̄teritio v̄t̄ sicut n̄ est p̄ter
itio nisi quis de oib9 cōfiteretur ita nō est confessio nisi quis de om
nib9 q̄ memorie occurrūt cōfiteretur. Itē itē. si eēt sacerdos nō pos
sit de omnib9 absoluerē. tētur tamē cōfiteri sibi omnia cōfiteri ne
quāritatē totius culpe cognoscat et de illis de quibus nō potest ab
soluerē. ad supiozē remittat hec ille.

Alexander de hallis in 2. pte q̄ti.

Vtrū liceat diuidere confessionē suā et cōfiteri vni p̄te vnā et aliā
alterā. **R**espondeo licet diuidere videtur sic qz licet sint diuersi sacerdo
tes tñ vnus est p̄nceps sacerdotū. Ex quo ergo pluribus cōfite
to cōfiteretur tanq̄ vni. eo q̄ plures ibi reputandi sūt tanq̄ vn9. ergo
sicut bona esset confessio facta de omnibus vni. sic bona erit con
fessio facta de omnibus si per partes pluribus fiat.

Ite sol9 papa habet plenitudinē potestatis. vñ p̄pter quā p̄ca nō
habet p̄teritē p̄fugere ad ipm̄. Nec est nōte q̄ p̄fugiat ille itē ad
papā p̄t̄ minorā p̄ca. p̄mo sufficit q̄ cōfiteatur illa habet̄ imedi
ate curā aie ei9. igitur cū nullomō p̄t absoluerē eū a maiorib9.
nōte est quāq; diuidere confessionē suā. **A**d p̄mū dīcendū q̄ in p̄fessi
one duo sūt. veritas intētionis in corde et p̄fessio significationis in
sermone. dīcendū igitur q̄ si plurib9 cōfiteatur. tanq̄ vni p̄tū ad
intētionē et veritatē cordis. qz oēs ab vno habet potestē p̄ quos et
in omnib9 absoluit scilicet cast9. nō tñ p̄tū ad p̄fessionē signifi
cationis exterioris sermonis. **N**el potest dīcī q̄ argumētū magē
est ad oppositū q̄ ad p̄positū. nā sicut p̄fessio q̄ in p̄te cōfiteo fieret.
nulla est sic confessio q̄ p̄ p̄tes sit plurib9. debet in nichil reputari.
Si enī quis p̄fiteretur cōfiteo. cū intētionē celandi p̄te p̄cor9. et i
trato eēt cū intētionē celandi illud q̄ iā est ipi p̄fessū. nulla est
fessio. **N**el potest dīcī q̄ non oēs sunt isti vel illi loco vnus
sacerdotis. s̄ ille tantū cui est cura anime sue cōmissa. Itē omnes
sunt quasi vnus quo ad potestatem ligandi atq; soluendi. ideo
eēt integre tētur vni p̄fiteri. vt p̄teritio equet p̄fessio et cōuerso ut si
aut contritio est oñiū coram deo simul. sic confessio corā sacerdote.
Alter nō est confessio sacramentalis. **I**deo etiā vt sicut satisfit de
o in p̄teritio plenaria. similiter et cōfiteo. **I**n confessione integra. p̄
terea inordinata voluntas cōfiteat̄ que est vt min9 malus appare
at q̄ sic. amittit viciū p̄p̄teritio et deformat actū h9 p̄fessiois. **A**d
secūdū dīcendū q̄ aliud est cōfiteri peccatum suum vni sacerdoti.
et quedam ali9. vt sic minor appareat malicia sua et aliud est cum
non possit absolui ab illo qui immediate habet curam anime sue
de conscientia et voluntate illius adire superiorem qui eum potest
absoluerē. et hoc quia non potest absolui ab illo. primo enim mo
do diuidens confessionem mouetur ex inordinata et p̄uersa volun
tate qua vult se in parte iustificare cū se deberet contempnare. 2.
modo diuidens mouetur ex voluntate bona et ordinata. qua sic
prouidere intendit saluti p̄p̄rie. **N**ec talis dīcitur diuidere confessi
onē. cū de cōfiteo vnus et cōfessio ali9 cōfiteatur et.

Thom̄as sup q̄d. 11. In forma verbor9.

Premissa inquisitione diligenti sc̄dm̄ possibilitatem fragilita
tis humane intelligo quantam inquisitionem aliquis posset ap
ponere circa aliquod multum arduum quod sibi multum esset cor
di tantam debet apponere circa omnia peccata mortalia reducēda

F. fol.
219

RARIORA

Cm

Cm

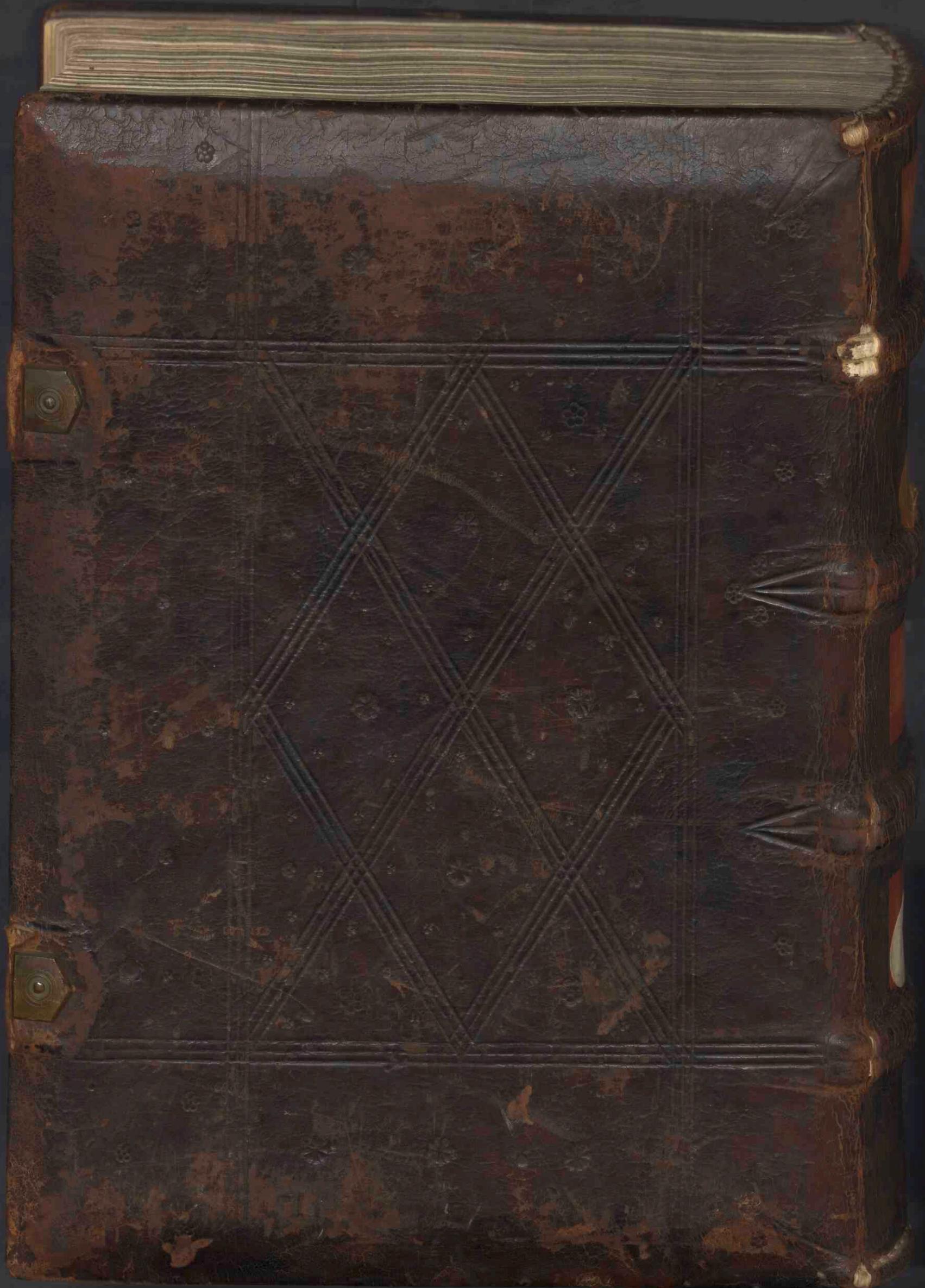
100
P.

Cm

Cm

Miscellanea Theologica

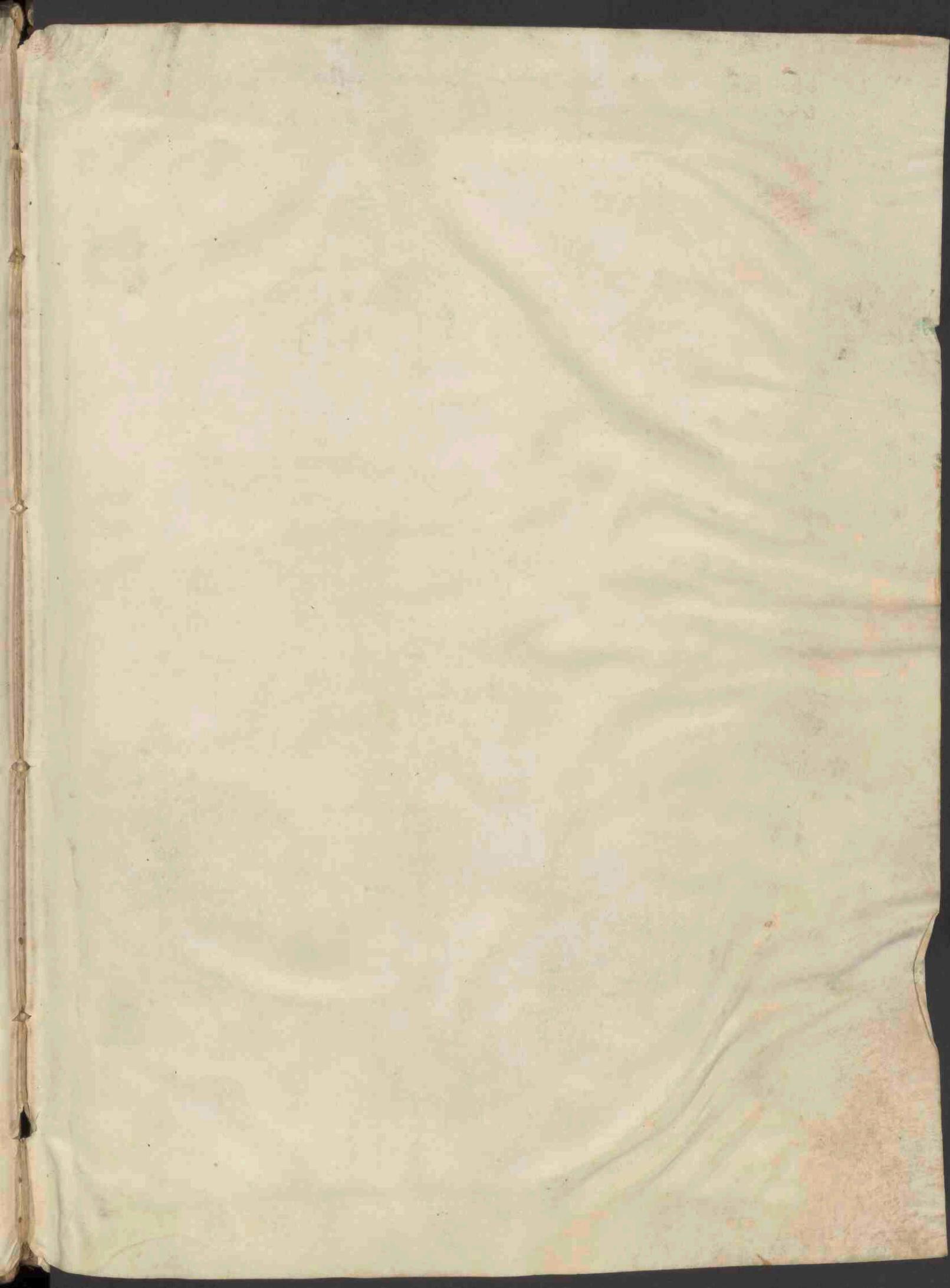
Folio n°. 219.

C. A. 398

4. **Aegidius Carlerius** (Charlier), *Sporta fragmentorum et sportula fragmentorum*. [Acc.] **Johannes de Econte**, *Scriptum contra filiationem Johannis evangelistae*. **Andreas Carnifex**, *Rationes contra transsubstantiationem corporis B. Johannis evangelistae in corpus Christi*. **Johannes de Econte**, *Scriptum super materia filiationis Johannis evangelistae contra Bonetum et Franciscum de Maronis*. **Gregorius Nicolaus**, *Scriptum super amortisationibus tangentibus certam ecclesiam*. Brussel [Broeders des gemeenen levens] 1478—1479. 2 dln. (1 bd.) 2°. F. 2°. 219

Type 1b. (T van 1a). — HMT 62(74)a. — HC 4513. — CA 398. — MMW II 40. — Peddie II p. 154. — Pell. 3303. — Pr. 9329.

Op het schutblad: „liber fratrum carthusiensium domus nove lucis prope traiectum inferius quem nobis legavit dominus theodericus huesden”. Deze Dirk van Heusden was medestichter van de Broederschap van S. Maarten in 1472, en was betrokken in het geschil met bisschop David van Bourgondië in 1479. — Econte waarschijnlijk abusief voor Ecouste (Eeckhout). — In oorspr. led. stempelband. — In den catalogus van 1670.

liber sūm carthusiensiu dom⁹ noue huc ppe tictu inferi⁹ que nobis
legauit dñs theodeicy hueste

Tabula contentorum in scripta fragmentorum

- T** Tractatus. Pro preservatione bonorum ecclesie occasione quorundam detinentium illa.
- T** Defensorium ecclesie.
- T** Tractatus. De comunione non consecrati sub unica specie scilicet panis. Ad instantiam magistrorum Jacobi de harten et Theobaldi de capis Regentium in facultate artium parisiensium et specialiter illorum regentium.
- T** Tractatus. Contra certas propositiones et additiones male sonantes in materijs auctoritate ecclesie iurisdictionis et clauium eius ad instantiam Reuerendissimi domini Archiepiscopi Bisuntinensis.
- T** Opusculum. De redditibus ad vitam ad instantiam prioris Cartusienensis de Capella de Angia. gallice de nguien.
- T** Opusculum. Supra diversis erroribus in materia de sanctitate beate virginis de visione christi in eucharistia de indulgentijs et ad instantiam magistrum Henricum de capis.
- T** Tractatus. Pro perpetua uirginitate Marie matris dei contra blasphemias hereticas cuiusdam Impudissimi ad instantiam domini vicario domini Cameracensis.
- T** Opusculum. Contra quedam aduersus prelatos rectores et sacerdotes dei blasphemias in fide male sonantes In quatuor appellatione profertur ad requisita. Reuerendi in christo patris domini episcopi Cameracensis.
- T** Tractatus. Contra yconomachos Ad instantiam aliquorum fidelium.
- T** Contra quedam inuocatores supra ymagines ab eo consecratas in Civitate Tornacensi Ad instantiam domini Officialis eiusdem.
- T** Qualificatio certorum articuloz et totum eius quod quedam errant in sacro eucharistie et.
- T** Opusculum. Contra fictores aduentus malorum spirituum Ad instantiam domini decani et Capituli ecclesie Laudunensis.
- T** Consultatio. Aduersus quendam iuuenula houpellum amatoriium componente Ad instantiam aliquorum fidelium presertim domini vicario domini episcopi Cameracensis.
- T** Contra quedam qui per signemta prohibita sperauit reperire thesauros absconditos Ad instantiam domini vicarioz reuerentem in christo patris domini episcopi Cameracensis.
- T** Interrogationes fiende de moribus a spiritibus humanis apparentibus.
- T** Articuli quatuor iniuriosi et sediciosi impositi cuidam fratri minori per dominos vicarios Tornacensium | quos fertur predicasse in gaudano. Anno 1298

Contra quēdā frēm de ordine minorū qui cū deberet p̄dicare in
Santauo | obmissa forma p̄dicationis dixit q̄ sic res se habebat
q̄ veritas diā non poterat & hoc p̄bauit p̄ fabulas de leone lupo
& vulpe | & de tribus citatē & in hys dās posuit finē. Ad instātiām
dnōz vicarioz Reuerē in xp̄o patrē domini. Coenacē

Contra detractores scō manne in ecclia Arebatenē exnti Ad in
stātiām dnōz decani & capituli ecclie memorate Tractatus

Pro minutis decimis Ad instātiām cuius dā pro pte dnōz de
cani & capituli bte marie Antwerpiciē

Ep̄la sup nō esu carniū a cartusiensibz directa dño iohāni kun
wer nouiāo in eoz ordine apud heānce ppe Angiam.

Pro celibatu p̄sertim eccliastricōz.

Cōsultatio sup clausura cuius dā mōsterij canonicōz regulariū

Opusculū de pluralitate baptis̄moz. Ad instātiām aliquoz a
uiū Cameracē

Cōsultatio in quādā cā māmōniali int̄ vnū solutū et quādā vi
duā | quā tū memoratus solutus viuentē viro illius licet agente
in remotē p̄ adulteriū polluerat.

Pro iustificatiōe captiōis duaz soroz hospitalis sancte ge
nouese landunē Ad instātiām dnōz decani & pincerne ecclie Landy

Querebatur si dyacon⁹ audiens in cōfessiōe pb̄im qui teneba
tur illo die celebrare nec habebat copiam sacerdotē | & faēbat sibi
cōscientiā de peccato mortali sit hēticus & pro tali cōsensus

Respōsio ad certas q̄stioēs in Egidio decano factas per dñm
abbatē Aquiscintē

Cōsultatio sup certo tractu emptiōis redditus vitalis a quo
dā monasterio.

Cōsultatio decani Cameracē in quādā causa beneficiāli

Inapit p̄fatio Maḡi Egidij calceij de cano ecclie Cameracenſis
in ſportā fragmentoz.

Rex magnificus ut ostendat potentiam ⁊ diuitias glorie
sue vocat p̄ int̄missos nūcios optimates et p̄nuores reg
ni ad cenā in qua diuersozū generū ferula ⁊ pocula p̄iosa iuxta
regalem magnificētiam iubet apponi. Ibi sunt plurimi status epu
lantū | variū ordinē ministratū | ⁊ eoz qui colligūt fragmenta
q̄ cadūt de mensa principis ne preat nō mīma multitudo. Quis
rectius est iste rex q̄ xp̄us ⁊ homo quidā qui nō habet secū dū? Ip̄e
facit cenam magnā in celis ad quā vocat animas iustoz qui hoc
seculū vicerūt | que in ea multiplici refecione satiātur. Ibi ministrāt
angeli qui merita sanctorū vnde letātur cōiūne | qui certamina |
qui triūphos epularū more omī nūicie celi narrāt accuratissē |
qui meliora q̄ sagina vel ambrosia pocula ferūt id est gaudia hic
inde singula singulis offerētēs | nec est qui cogat ad bibēdū | sed
vniū q̄s sumit quātū suffiat pro merito | hozū accumulatiōe ineffa
bilis geminātur triūphus | carmina resonāt | ibi auditur vox exul
tationis ⁊ leticie in tabernaculis iustoz | ⁊ grāū actio ⁊ vox lau
dis | sub mensa hui⁹ cene salutarē sūt cōiūne fideles qui doctrinā
fidei ⁊ sacramētoꝝ vniciones exapiūt quasi catuli micās edentes
q̄ cadūt de mensa dn̄oz suoz triūphantū in celis. Ibi sūt quibus
ap̄li ⁊ euāgeliste ministrādo disseminauerūt sciētā | quibz sancti ac
p̄clarissimi doctores non cessant frāgere panē verbi dei dū illū vici
bus eoz unparē minutatū porrigunt altiora sub sensu foaliori p̄di
cātes. Post quoz sacie tate successerūt qui colligūt fragmenta q̄
sup̄fuerūt hys qui māducauerūt | qui ex sacis eloquijs et multi
pliā doctrina scōꝝ laude digna ediderūt volūta | quidā duodecā ro
phinos | alij septē sportas iplentes | qm̄ quidā plures | alij pau
ciores libros cōposuerūt. Primioces em̄ patres iux̄ eoz ad xp̄m
ordinē differētius grāū ⁊ scientiarū dona sumpserē | ap̄li nempe
de mensa regis id est de pectore xp̄i | ut is qui in gremio ei⁹ requi
euit | ⁊ ille qui ad tercū captus est celū | reliquis qui ex ore veri
tate archana hausērūt habūdātius epulati duodecā rophinos im
plē potuerūt alij qui distātius ab illa | nec tm̄ abati nec tm̄ satu
rati septē sportas aut pauiores reliq̄rūt | ⁊ quāto min⁹ tāto ad
implendū insufficiētiores fuerūt. Ego vero quia nec de mensa re
gis nec de numēo eozū qui post p̄mos reliq̄as maiores iuenerūt
esse metui | s̄ tantū ad odorē ut catulus venaticus | ad puilas

micas apperau | nec vnā quidē sportā fragmentis plenā nec
mediā posteris relinquere possum | verū pauca q̄ colligere valui
fragmenta sicut qui sequitur terga me teā in hoc libello quē sportā
fragmentoz noiaui | quasi diuersoz aboz reliquias cōdidi | p̄ ea
q̄ sūt in vnū volumen inuicē sentētiē plures inōnere eo sc̄z or
dine quo a diuersis data fuit occasio | qui si ad manus venerit ali
cui9 | et contēta veritati consona iudicauerit | grās agat deo qui do
cet scientiā | si dubia | interpretetur in parte saniorē | si manifeste p̄tra
tia | de hoīm memoria deleantur. Ego enī ip̄e vniūsa in hac spor
ta cōtenta | sacri ysaemētia q̄ silij | qd̄ nos latini | vniūsale vel gene
rale dicimus | sacre sedis aplice | facultatis theologicę parisiē | ac
cuiuslibet melius sapientē | correctioni et emendationi submitto | si
nem faciēns p̄fationi | ut detur locus sequētibus | quia scriptū est
2. machab. 2. **Stultū est ante hystoria effluere** | et in ip̄a hystoria
succingi.

Ināpit spozta fragmentoz **W**gū egidij calerij **D**etani eccle
sie **C**ameracēf

Pro consecratione bonozū ecclesie occasione quozūda detinen
tu illo

Adversus quosdā bona ecclesie dedicata iniuste detinentes
adducantur auctoritates | testimonia doctorū | et miracula
ut sic compūcti | illa restituant **D**ie igitur duo pzināpaliter vidē
tur pro nūc tractanda **P**rimū qualiter ecclesia post susceptionem
spiritus sancti | et pzetertim post persecutioēs hanc hereditates p
dia et dominia temporalia possedit ita volente spiritu sancto **D**e
cūdū q̄ illa auferre ab ea aut ablata scienter detinere | est graue
crimen | et nōnūq̄ sacrilegij scelus | et hec duo p̄bāta sūt auctori
tatib9 testimonijs et miraculis

Auctoritates

Primo q̄ oblatioēs factas deo retinere et sibi appropriare vel
in toto vel in pte est graue peccatū | apparet in morte ananie et sa
phire subito. actuū et. **I**tem dicit aug⁹ super iohannē omelia xi.
Ecce fur est iudas et ne contēdas sacrilegus est nō qualiscūq; fur
sed fur loculoz dnicoz | et pauis interposit⁹ ait | qui aliquid de
ecclesia furatur iude proditori cōparatur

Item pius papa qui fuit multo tempore ante siluestū puts 142.
ait **P**redia diuinis vsibus tradita quidā humanis applicant vsi
bus | et deo nrō cui tradita sunt subtrahunt ut sibi approprient |
quapropter ab omnibus illius usurpationis contumelia depellen
da est | ne predia vsibus celestiu secretozū dicata a quibusdā irru
entib9 vexentur | q̄ si quis pzetumpserit ut sacrilegus iudicetur
de hoc 12. q. 2. predia.

Item vrbānus qui fuit ante siluestū de quo habetur 11. q. 2. ait
Atendendū est nobis omnibus ne predia vsibus secretozū cele
stiu dicata a quibusdā irruentib9 vexentur | q̄ si quis fecerit post
debite vltionis acrimoniā que erga sacrilegos iure pzetenta est
perpetua dāpnetur infamia et carceri tradatur | aut exilio ppetue
deportationis seruetur

Item sunt de hoc e. cā et e. q. canones multi.

Item simachus papa ait. **I**ndigne ad altare dei ire permittitur
qui res ecclesiasticas audet inuadere | aut iniuste possidere | aut

iniusta et iniqua possessione in eis perdurate | et infra | valde iniquū
est et in gens sacrilegū vt quicūq; vel pro remedio peccatoꝝ | vel
pro salute | et requie penarū | munus aliquod venerabili ecclesie cō
tulere | a certe reliquit salicet in morte ab eis q̄bz maxime setuore
cōuenit xpianis et deū timētibz hoibz in aliud trāfferi vel cōuer
ti permittat de hoc 12. q. 2. Indigne de hoc greg. 1. e. q. quicūq;
militū. Item anadetus e. q. qui abstulerit e. cā | sunt de hoc multa
canones.

Testimonia.

Primū testimoniū. primo de lira super psalmo illo. Exurgat
deus et dissipetur inimici eius | qui vt ait totus pertinet ad glori
ficationem ecclesie post cristi passionem et sancti spiritus susceptio
nem presertim super illo. speciei domus diuidere spolia | ait ad de
corum domus dei pertinet diuidere spolia. id est dominia a prinā
pibus et potentibus data ecclesie inter ecclesias et ecclias personas per
sonas distabuere. Vnde inter alias magnas grācias et glorifica
tiones ecclie hanc epalū bonozū amplificatioem futurā ppheta
uit ibi ppheta

Secundū. Item itē super illo psalme prophete 110. capitulo. Cū
surge consurge induere fortitudine tua syon induere vestimentis
glorie tue ciuitas sancti | ait | q̄ circa illud. Cōsurge et ppheta
alloquitur ecclesiam primū. Cōsurge inquit ad tollerandū
constanter persecutiones. induere v̄tute fortitudinis et constantie
ad perseueranter sustinendum illas. sed post illas secuta est pax et
gloria. Itē sequitur induere vestimentis glorie tue | quod tempo
re constantini impletū fuit | qui pacem dedit ecclesie et multis opi
b; et dominis honorauit. Sequitur. Vede iherlm̄ in sede salice
honoris quod vere est impletū quādo roma caput mundi facta est
sede sumi pontificis | sede imperiali constantinopolim tūc translata

Tercū. Itē itē super caplō 60. psalme qd̄ incipit. Surge inq̄
ppheta illuminare iherlm̄ et sequitur | tūc videbis et effluēs et mi
rabitur et dilatabitur cor tuū q̄n gūsa fuerit ad te multitudo ma
ris fortitudo gentiū venerit tibi inundatio camelozū operet te dno
medarij madian et effa | om̄s de saba venient aurū et ehus desere
tes vbi dicit q̄ describitur prosperitas ecclie militat̄ in fidelium mul
tiplicatione primo | secūdo in eccliarū edificatione | tercio ex bonozū
asseruone. Primū ibi | q̄n cōversa fuerit ad te multitudo maris.

Secūdu ibi. Fortitudo gentium venerit tibi. **Tercū** ibi. Omnes de saba venient aurū et cetera. **Et iterū** infra. **Dugges** lac gentium et manilla regum lactaberis. hoc est nutrimentū a gentibus accipies in collatione ben xū | ut sicut mat' filios manilla pascat | sic a regibus do taberis | pro ere afferam aurum. nam vasa in p̄missa ecclia | crea | facta sūt in diuino cultu postmodū aurea et totum caplm̄ est de amplificatione et ditatione et honore ecclesie que propheticē sunt implete per constantinū imperatorem et aliorū principes et potentes. **Figura** huius dotationis fuit in ionatha summo sacerdote cui alexander contulit coronam et fibulam auream et potestatem bibendi in auro et esse in pupura de quo i. machabea tū 10.

Quartū. Item aug⁹ super illo | cedri libani quas plantauit illic passeres nidificabūt. **Ps** 107. sic inquit | etenim cedri libani nobiles diuites et ex celsi huius scali attendunt res suas | villas suas et omnes superfluas copias quibus videntur ex celsi et prebent illas seruis dei | dant agros | dāt ortos | edificant ecclesias et monasteria | colligunt passeres ut in cedris libani nidificent | supra exposuerat quid sint passeres nidificantes | dicens | sūt ergo quidā spirituales nidificantes in cedris libani. i. serui dei.

Quintū. Item prosper vir religiosissim⁹ au⁹ scriptura post canonicas scripturas habetur autentica aut. expedit ecclesie facultates possidere | ubi recitato exemplo paulini cōcludit quo facto satis ostendit sine impedimento perfectionis posse ecclesie facultates que sunt profecto cōmunes possidere. **De** auctoritate scripturarū huius viri galesius loquitur 14. distinctioe **Sanc̄ta.**

Septimū. Item multi sancti pontifices romani fuerunt post dotationem ecclesie per constantinū | qui patrimoniū ipsius ecclesie serua uerūt quod non fecissent si non fuisset licitū ipsum possidere | puta sanctus siluester marchus sub quo fuit celebrata sancta synodus nicena prima 325. patrum. **Leo** papa 97. post petrū. **Felix** secundus martir **Damasus** prim⁹ sub quo fuit synodus constantinopolitana 380. patrum. **Ciriacus** inter undecim milia virginū martino coronatus. **Dymachus.** **Johānes** octau⁹. **Agapitus.** **Gregorius** magn⁹ un⁹ ex quatuor doctoribus ecclie. **Martin⁹.** **Stephan⁹.** **Deus** dedit p̄p̄riū nomē erat **Honorius.** **Deuen⁹.** **Jo. quētus.** **Martin⁹** tertius. **Eugenius** primus. **Agathon.** **Jo. natioe** grecus et martir **Paul⁹.** **Leo** quēt⁹. **Nichola⁹.** **Innocenti⁹** quēt⁹. **Petr⁹** de taricasia

dictus Innocentius doctor egregius | et multi alij mirre sanctitate
In ecclia maguntina magnifice dotata fuerunt sancti epi ymmo ar
chiepiscopi. **Donifacius Lupus Haban?** doctor **Bartholomeus** hzilgrus
et alij plures | fere nulla est insignis metropolis aut cathedralis
ecclia qm post eaz dotationes fuerunt multi sancti psules

Septimū. Itē aug⁹. in omelia G. super iohānem | multa dicit
ad ppositum pertinētia | et inter cetera ait | vna colūba ecclia est
Quid damas? **Nō** deuozam⁹ villas | colūba illas habet | querat
quid sit colūba et ipse habeat | nā nostis frēs carissimi quia ville il
le nō sē aug⁹. s; si vos nō nostis et putatē me gaudere in possessioē
villarū | deus nouit |

Octauū. Itē greg. nazārenus magist^r beati iheronimi cui⁹ tan
ta est auctoritas vt dictis eius null⁹ vnq⁹ ausus fuerit inferre ca
lūpniam | vt dicit beatus tho. de aquino ait si hinc inique excludat
asscribat illi altari de quo dauid **In**teribo ad altare dei **Nū**quid
de celesti illa iherusalem nos potuerunt fugare? **Fac**ultatibus nos
de fraudabū? **Quibus?** **Heis?** **Fac**ilius michi illas creāret | si autē
ecclias | hoc vtiq; est p quo omnis est pugna | pro quo | omne
er tamen.

Nonū. Item hoc est manifestū in dotatione ecclie facta per con
stantinū imperatorē que laudatur in vniūsa ecclia de qua in hysto
ria tripartita.

Decimū. Itē iudas seruabat loculos xpi in quib⁹ ei oblata re
ponebātur. nā io. 13. dicitur. dicente ihesu ad iudā | quod facis fac a
tius | quidam putabāt | quia loculos habebat | q; dixisset ei ihesus.
eme ea que opus sunt nobis ad diem festū. aut vt egenis aliqd
daret **Dup** hęc vbo qz loculos habebat. glosa ordinaria dicit. in q
bus scilicet loculis oblata seruabātur. suozū necessitatibz et alijs
indigentibus. in quo datur forma ecclie seruandi necessaria que ut
betur nō cogitare de crastino. ne p terrenis seruat. vel ratione in
opie iusticiā deserat. hęc glosa.

Wiracula.

Heliotorus venit iherosolimis ad spolidū templū habēs ad
hoc mādātū regē | cūq; iussa pfiere pperaret | affuit virtus diuina |
qm qdā terribil equo insitēs elisit priores heliodoro calces mox
q; duo iuuenes virtute deozū | speciosi amici asiterūt ei a dextis

et sinistrae sine intermissione grauibz plagis cum afflicbant
hic cecidit in terra multa caligine arāsusus ita ut vix seminuus
ex seplū ab amias sibi assistentibz efferri potuerit | de hoc 2. ma
ch. 3.

Miraculū secūdu

Item legitur de gregorio papa vi. qd cū raptorz patrimonij eccle
sie monuisset et contumaces excoicasset | nec sic vellent heredita
tem ecclesie restituere | virtute bellica 7 armis recuperauit | is cū
laboraret in extrenis comperit qd cardinales volebant ei dare ec
clesiasticā sepulturā quia sanguinarū eum vocabāt. quibus ait
corp9 meum exanime poni faactis ante valuas ecclesie sancti pe
tri diligentissime veatibz 7 repagulis clausas | 7 si illud libere nul
lo interuenēte humano suffragio ecclesiam ingrediatur | dabit
ei ecclesiā sepulturā | sinat faate de illo quod vult | quod cū fac
tum fuisset | ecce ventus vehemens subito irruit | valuas aperuit
cum fragore magno | et corpus defuncti in ecclesiam beati petri
deportauit | hoc autē videntes domini cardinales | ipsum corp9
cum honore pontificali tradiderūt sepulture | per quod exemplū
manifeste constat de tentozz honozū ecclesie 7 raptorz | aucta
ritate ecclesiastica eāam si opus sit inuocato auxilio bzachij secu
larē cōpescendos.

Miraculū terciū

Item Refert petrus damian9 in quadam epistola | quendā comi
tem in partibus theotonias bone fame et honeste conūsationis
reperit fuisse per quendā virū religiosum in tormentē gehenne
propter hoc qd detinuerat quādam possessioēm ecclesie metē per
tinenē | quam proauus eius beato stephano patre no illius eccle
sie abstulerat. Vidit enim memoratus religiosus in spiritu illum
comitem in supremo gradu cuiusdā scale que inter ultimas striden
tes incendij flāmas videbatur erecta ad suscipiendos omnes qui
ex illa geneologia descenderent | erat namqz tectum chaos 7 im
mane baratū in profunda diuersum | scalam ipsam ab imo vsqz
ad sursum habens taliqz ordine texebatur qd nouiter adueniens
supremū gradū scale tenebat | cum vero alter succedebat | prior
cedebat illi descendens ad gradum sequētem | sicqz primus qui
abstulerat hereditatem sancto stephano deāum gradum tene
bat inferius | quia comes prefatus deāum illi succedebat. Vnde
cum religiosus ipse causam huius tormenti quereret | a comite |

admiratus ex eo qd cum bone vite iudicio hoim estimallet audire
uit qd ppter ablatione possessionis ecclie meten dampnatus erat et
sicut pcessores par culpa tenebat in ipa iusta ablatioe sic par pe
na illu cu noue porib9 pcessorib9 suis affligebat

Miraculū quartū

Et quidā vir deuotus certā hereditate in extremis legauerat
ecclie cracouien9 cui hys diebz p̄erat sc̄s Stanislaus s̄ sine testib9
int̄ laborante in agonia et sc̄m p̄sulē res acta fuerat post decessū in
fermi frater repugnabat eā defertur ad iudicē sc̄s p̄sul deficiebat i
probatioe tūc ad tumultū defūcti venit vocas eū de sepulcro ut ve
niat ad iudicē veritate rei ḡstans surgit mortuus et cū sc̄o p̄sule
Stanislao p̄perās iudicauit veritate affirmans hereditate de qua
q̄stio erat dedisse ecclie cracouien9 post cui9 depositioem iustus ad
tum illū rediens obdormiuit in domo p̄ qd apparet qd voluntas dei
est ut q̄ p̄tinent ecclie nulla tōne ab ea auferatur

Miraculum quintū

Et Regem Dagobertū fūdatozē ecclie sancti dyonisiū in frācia cō
tigit nūcisse a seculo hui9 aiā de moēs ferebat ad loca vulca
na in quibus sp̄iraculum inferni esse asserunt quam in nauicula
p̄ fluium secane deferentes afficiebat multē oberibus inuocāte
et piſsime redamāte p̄ncipalit̄ sc̄m dyonisiū et sc̄os martinū tu
conen9 ac mauritiū qui statim vt liberaret eā de manib9 inimico
rū affuerūt quos aiā interrogans qui nā essent cū agnouit eos
quos in sup̄mo piculo constituta sedulo inuocauerat grās agens
deo illis de manib9 sathane crepta ad gaudia trāsiuit angelo
rū Ex quo cōstat quale p̄miū cōfert deus dotātib9 ecclias et p̄ lo
cū a ḡrio quale supplicū irrogat spoliatorib9 aut iuste detinen
tib9 bona eam

Miraculū sextū

Et hoc apparet in karolo martello qui licet multa bona fecisset
et int̄ cetera fide defensas contra saracenos qui totā ytaliam occupa
uerat et post de x̄ annos eē aq̄ taniā inuadere satagebat adūsus
quos bella agrediens plus q̄ trecenta milia de illis extinxisset perdi
tis de suis t̄m mille q̄ngentē t̄m qz ecclias post hec sibi multē imi
nentib9 bellis suis bonis spoliavit decimas militib9 cōferentol
tormentis ifernalib9 adiudicatus est aiā enī ei9 sc̄s eucherus
ep̄s aurelianen9 vidit in inferno rursus in sepulcro eius apud
sc̄m dyonisiū aliquo tpe effluxo postq̄ ibi fuerat tumulat9 nich9

il de corpore suo repertū est. sed tantum vnus maxim9 serpes est
inibi inuentus. De hoc in cronica martiniana in capitulo in quo
agitur de leone tercio impatore | et sequenti in quo tractatur de cō
stantino quinto leonis prefati filio.

V Miraculū septimū

Hic karolus magn9 impator et rex frācorū qui p̄clatus habe
tur et a quibusdā sc̄is reputatur fūtauit cenobia sc̄dm numerū ele
mentorū id est l̄cāū alphabeti et vnicuiq; vnā l̄cām de auro fabri
catā valore plus q̄ 100. librarū tironēsiū ḡtulit vt ex ordine l̄cāū
agnoscatur tēp9 fūdationis illoz. Hic etiā quatuor archiep̄atus sc̄li
cet. treuerēsis. coloniēsis. maguntinēsis et salburgensis diuicijs
et honorib9 apliauit. Hic p̄us q̄ moreretur aduocatis ec̄cie p̄latē
quos habere potuit | om̄s thesauros suos eis tradidit per ec̄cias
distribūdos | vt habetur in cronica martiniana | q̄ nullaten9 si nō
l̄cāū sc̄i feciss̄. **V**idi speciosa quā custodia muroz vulnerauerāt
et asportauerāt palliū merēte | quā interrogauī | vt quid ta befacta
lugeret? Cui illa ego delicata in domo m̄is mee et in cubilo geni
tricis mee feliat̄ enuerita florui. dilecto meo in iura tenebā ep̄itala
mū. iā filij m̄is mee p̄mo verius aduene exules de genere sc̄ pug
nauerūt q̄ me isurrexerūt i me et adūsū me locuti sūt q̄ sedē hāc in
porta psallebāt i me q̄ bibebāt vinū q̄q; p̄iosa rapuerūt reliq̄zūe
me desolata organa mea vterūt i voce fletū. de capite meo abstu
lerūt coronā et a sp̄cū p̄napū abiecerūt. cui9 miseratus dolores ar
matus scriptura pietatē et plura ex pharetra diuinatū et canoni
carū scripturarū exēplozūq; tela vt cōtereretur frōtes eozū durissi
me q̄tosi vt p̄missū est | verū qm̄ nudū ex hys subacti fuere | sed in
verba malicie laxauerūt habenas insolentius | foraozi manu plu
ra p̄ozib9 in eos tela conica ut manifestabit sequēs opusculū.

Defensoriū ecclesie

Dum essem in stratu meo et dormire velle in pace in idipsum
sum Audiu clamosa flebilisq; voce dicentem. Filij matris
mee pugnauerunt contra me. Et cum interrogarem quis loque
retur et quid sibi vellent fletus istu. Respondit. Ego sum status
ecclesiasticus | et qui pugnant contra me | quidam ex laycis filij
ecclesie que est mater nostra | qui opide decias sunt infesti | hy sub
similitudine pietatis impie agunt | q mouent pzinapes aduersu
me | vt nudum relinquat ⁊ mendicium simq; in fabulam et cantu
cum gentib; tota die. Ad quem ego sine modo causam tuam pro
sequor ad eos te. dominus deus noster omnipotens faciat eos pla
cibiles intendentes ad ea que hic subiecta sunt. Hoc certe habet
lamentabile malum potestas ingens | q dum non habet in que
fortis suas exerceat vires | irruit in seipsam. Ast dum hostibus re
tupentibus lascessit fortior fit in seipsa Romanu siquide impiu
quidam stetit carthago eius emula discordia florebat | illa aute cuce
sa | lasciuia atq; superbia et auaricia incessere | publice egestas |
priuata opulencia | odia inuice | bella ciuilia | hoc ⁊ status eccle
sie militantis ostendit. Dum persecutiones tyrannoru seuebant |
dum hereticoru insania deuastabat ecclesiam | dum scismata fati
gabant animos fidelium | erat credentiu eor vnum ⁊ anima vna
Cessantib; hijs | ⁊ sublata omni formidine | cepit insurgere al
ter in alteru | parans insidias detrahendo | aliquando aperte fati
gans | et ad hoc exiatale malum hijs diebus etiam ecclesiam sa
nis iniurijs fidei turbantibus deuentum est vt filij in parentes |
layci aduersus statum ecclesiasticum non erubescant in conspectu
regum pzinapu et illustru viroz pferre dogmata no sane sana in
fide ipsum scilicet non debere habere possessiones | dominia | ciui
tates | opida | et alia bona imobilia | sed ipsum redigi debere ad
paupertatem xpi ⁊ apostoloru | fortassis moti ex inordinata vita
et abusu bonoru quoru da ex cis. Vtre contra te steterunt | et sepe
te expugnauerunt a iuuentute tua | sed adiutrice gracia dei non
preualuerunt spero q nec preualebunt | quia non derelinquet ser
uos suos usq; in finem sine adiutorio. Dedit enim ecclesie prius
legitim singulare quod seculum erit usq; ad consumationem seculi |
quod q; in tribulatione sit robustior | de quo ait beatus hylarius

De trinitate li. viij. hoc propriū est ecclesie vt vincat cum leditur |
tunc intelligat cum arguitur | tunc obtineat cum deseritur | dū per
sequitur floret | dum opprimitur crescit | dum contempnitur profi
cit | dum leditur vincat | dum arguitur intelligit | tunc stat cum su
perari videtur. **Hec ille.** Et gregorius in moralibus super illo
beati iob | qui facit arcum. Quid iquit arcum nomine? qui in ce
li axe constitutus septem stellarū radijs fulget? nisi ecclia vniuer
salis exprimitur? Arcutus namq; semper versatur et nunq; mer
gitur | sic ecclia persecutiones tolerat et sine defectu perdurat. **Un**
de in figura dum filios israel egyptij magis affligebant. magis
multiplicabantur. Respxi ad adiutorij hominū vt liberarem te
a laqueo venantiū et a verbo aspero | dicentiū. eradicamus subli
blimia eius et humiliemus gloriā ipsius et non fuit qui adiu
uaret. capropter me contuli ad adiutorij dei. **Collegi diuinas**
et canonicas scripturas ac doctorū sanctorū proxim xpi et aposto
lorū sanctorūq; patrū traditiones et exempla consideravi. et ipsa
me consolata sunt. Tamen prius q̄ materiam aggrediar | simpli
tatem dicentiū | ecclasticos non debere habere bona imobilia. do
nūcia ciuitates et opida. necnō per subtractionem eoz emendari
debere falso inīti fundamento docebo. Illi enim ut video volunt ce
desiam militante facere putam vt nō sint mali mixti cum bonis
vt est in ecclia triumphante. contra illud **Mt. 13.** Simile est regnū
celozū sagene nisse in mari et ex omni genere pisciū congreganti
et glo. id est ecclesia militans. In qua q̄ndiu sagena est in mari
simul sunt. cum vero ad litus peruenit. fit separatio bonozum a
malis. ut ibi expresse habetur. Item eodem capitulo contra illud
de zizania quam seminauerat minuas cum bono semine et cum
vellent discipuli eradicare. dominus prohibuit usq; ad messem. **A**
ger est mūdus | messis consummatio seculi | ait xpūs. Dicent isti
q̄ ideo dominus prohibuit quia inter frumentum quod erat in
herba et zizaniā | nulla erat distinctio. **Deo ait | ne forte eradi**
cantes zizaniā | eradicatis et triticiam. sed contra hoc beatus
augustinus ait secundo libro contra epistolam permeniani. cum
creuisset herba et fructum fecisset tunc apparuerunt et zizania | et q̄
ue inter utrūq; iam serui patrū familias cognitione diuiderent
atq; distingueret | iubentur tamē ea sinere crescere usq; ad messem.
Hec q̄ illud Mt. 24. q̄ regnū celozū simile est decē viginibus q̄nq;

sapientibus 7 quinque fatuis que simul sunt usque ad nuptias que
sunt in regno celorum | a quo tunc et non ante | quinque fatuis excluduntur
Item contra illud mathei 22. de nuptiis factis a patre familias fi-
lio suo qui precepit seruis suis ut congregaret bonos et malos ut
impleatur domus sua. Item contra illud mathei 21. q. accesserunt
ad ihesum in templo cetera et claudi et sancuit eos. Erant ergo in
templo cetera et claudi. Item contra illud de siculnea infructuosa tri-
bus annis quam imperauit dominus cultori vince ut succideret qui
a domino impetrauit ut eam adhuc uno anno dimitteret et mit-
teret steruora et foeret eam etc. Luca 13. Item dominus in cetera dis-
cipulorum suorum non expulit iudam proditorem Item mulierem in
adulterio deprehensam non iudicauit lapidandam et peccatricem pedes
eius lacrimis rigantem | capillis tergente | 7 unguento ungen-
tem patienter sustinuit | nec calce depulit ut estunabat phariseus
Item inter sacerdotes sacrilegos scribas et phariseos impios sta-
bat. iubebat populo exhibere eis honorem quod dum sederent super cathe-
dram moysi | et dicebat | que dicunt facite. Ex hijs liquet manifeste to-
lerandos malos inter bonos | non modo ecclesiasticos sed et laicos
in ecclesia militante | dum tamen sine periculo scilicet matris ac turba-
tione pacis reipublice manere possint cum bonis. Ideo augustinus tertio li. q.
epistolam permeniani ait. Consilia separationis inania sunt perni-
ciosa atque sacrilega | quia impia et superba sunt 7 magis perturbant
infirmos bonos quam corrigant animos malos. Hic etiam sanctus
super illo Iere. 23. quid paleis ad triticum dicit dominus ait. quomodo
potest nunc pascua esse communis ouibus et hedis | eadem sagena bo-
nos pisces 7 malos continens | ita eadem ecclesia arena est pale-
arum et tritici | sed in die quo paterfamilias feret ventilabrum tunc se-
parabit paleas a tritico | triticum ponet in horrea sua | et paleas ig-
ne inextinguibili comburet | nunc simul sunt oues 7 hedi | sed cum fili-
us hominis uenerit cum angelis suis segregabit oues ab hedis
cum impleta erit sagena | 7 sedeant secus litus eligent bonos in va-
sa sua | malos autem foras mittent | tunc dicitur Quia paleis ad triti-
cum? Nomen | quous uox tritici. i. bonorum sursum sit in celo ubi thesau-
rizat | palee uero in terra. hinc augustinus. Multa nimis allegari possent
quod in ecclesia militante oportet esse bonos cum malis in omni statu. Sed
esto corrigendum esse sacerdotum non tamen per laycos correctione iudiciali
7 diffinita ut est actus iusticie | quia eis non est subiectum. na. h. 11
Cum interrogasset petrum dominus | a quibus reges accipiunt tributum a filijs

an ab alienis | et respōdit p̄ter ab alienis | dominus ait ergo si
lij sunt liberi | per hoc intelligens apostolos discipulos et eoz suc
cessores ut sūt sacerdotes et eccl̄ia esse a subiectione temporali
liberos | et q̄ soluit tributū fuit ne scandalizaret exactores tributo
rū. unde dicit verūptē ne scandalizem⁹ eos etc. Audiantur sancti
iohānes crisost⁹ et gregori⁹. primo crisost⁹ | dicit enim omelia 50. su
per **M̄**. in opere imp̄fecto | omelia enī est sermo ad populū. Vos
inquit qui sedetis in eccl̄ia quasi sacerdotū iudices et nō auditores
aliena discūcentes | et p̄propria nō considerantes iudicate de sacer
dotibus sicut vos om̄s auditis et non omnes facitis qd̄ auditis |
sic sacerdotes omnes docent et nō faciūt qd̄ docent | nam in omni
bus hominibus dignitas quē dā diuersa est | oīm autē natura vna
est. homines enī ab initio creati sunt p̄pter se | postea autē sac̄da
tes ordinati sunt p̄pter vos | p̄pterea natura eoz | p̄pōz est. ordina
tio autē eoz | vestra. Unde si bene vixerāt | lucū est eoz. si bene do
cuerūt | vestrū. Accipite ergo qd̄ vestrū est. et nolite discutere qd̄ ali
enū est. sicut enī sacerdotes docent infideles | p̄pter fidē leḡ melius
iudicantes p̄pter bonos et malos fouere q̄ p̄pter malos | bonos
negligere | sic et vos | p̄pter bonos sacerdotes etiam malos heno
rate | nec p̄pter malos | bonos contempnatis | melius est enim iusta
p̄stare malis | q̄ bonis iusta subtrahere | frequēter enī de malo ho
mine bona doctrina p̄dit. Ecce vilis terra p̄iosū aurū producit
Nūquid p̄pter vilem terrā p̄iosum aurū contempnitur? **Nō** sed si
cut aurū eligitur et terra relinquitur. sic vos suscipite doctrinam et
mores relinquitē. hec crisostomus. Item idē super iohānem mo
rali seu omelia 55. sic inquit **Nunc** non ē dicere si cathedra moysi
sedent sacerdotes sed in ea que xp̄i | illius enim suscepunt ma
gisterij doctrinam. Idcirco apostolus ait pro xp̄o legatione fungi
mur. **Non** videtis in hys que foris sunt p̄ncipibus vniuersos
curuantes et genere meliores existentes | multotiens etiam et vita
et prudentia hys qui iudicant eos | sed tamen propter eum qui
dedit iudices nichil horū extrogitant | sed venerātur sententiam re
gis etiam si quisquē abiectus fuerit qui accepit p̄ncipatum | de
num si vbi homo intronizauit est tantus timor ut intronizato o
bediamus intronizante domino contempnemus eum qui introni
zatus est et conuiciabimur et decem nullibus opprobrijs laniabi
mus et sc̄e nostri prohibiti iudicare aduersus sacerdotes linguā
exacimus? **Hec** ille **sc̄e** sanctus super sc̄da eplā ad thimotheū

omelia secunda ait. **S**i debemus examinare vitas p̄nāp̄antium
ipsi debemus esse inronizatores magistrorum | et que sursum in se
tus fient | sursum pedes | inferius caput | Et tursus idem sanc
tus tercio libro dialogorum inquit **E**t quidem sacerdotes in veteri
testamento habebant potestate non curadi s̄ ostendēdi tātum eos
quos constabat fuisse mundatos | et nosus q̄ntū ibi iminebat la
bozis. **A**t h̄j similiter in nouo testamento non corporis lepram
s̄ mūdiciam mētū | nō ex parte p̄bādi sed oisariā mūdandi obti
nēt p̄tatem. propter quod qui despiciūt eos maḡ michi rei q̄ da
than et abizon videntur | digniq; maiori supplicio q̄ illi hec crisos
tim⁹ **E**t beatus gregori⁹ in pastoralis libro secūdo caplō q̄nto ait
Admonendi sunt subditi ne p̄positoꝝ suozū vitam temere iudi
cent | si quid forte eos agere reprehensibile vident | ne vnde
recte mala redarguūt inde per elationis pulsū in profundiora mer
gantur | et post pauca sequitur | quod melius ostendim⁹ si dauid
factū ad mediū reducam⁹ | saul q̄ppe p̄secutor cū ad purgādū vē
t̄e | spelūcā fuiss̄ ingressus illic cū viris suis dauid inerat qui iā
longo tempore p̄secutionis eius mala tolerabat | cūq; viri sui ad
seruendū eum accederent | fregit eos cum rationib⁹ dicens quia
manū in arstum domini mittere non auderet | qui tamen occulte
surrexit | oram⁹ damidis eius abscidit. quid per saul nisi mali
rectores ? quid per dauid nisi boni subditi designātur ? **P**ost mul
ta dicit | post hoc percussit dauid cor suū eo q̄ abscidiss̄ orā dami
dis saul | facta quippe p̄positoꝝ oris gladio ferenda non sunt
eāam cū recte reprehendenda iudicantur | et si contra eos vel in
minimis lingua labitur necesse est vt per afflictiones penitentie
cor p̄matur hec ille **P**reterea idem sanctus 2. moralium sup iob
caplō 10. dicit sup illo q̄ regnare facit hoīez p̄pocitā | q̄a inq̄t rec
tores habent iudicem suū magna cautela subditoꝝ est non teme
re vitam iudicare regentū | neq; frustra domin⁹ per semetipsum
eos nūmularioꝝ fudit | cathedras vendētū colūbas euertit | ni
nuū signans quia per magistrōs quidē iudicat vitā plebiū | sed
per semetipsum facta examinat m̄grōꝝ hec beatus gregori⁹ **E**x
q̄bz apparet sacerdotes atq; sacerdotū nō p̄ laycos correctione iudici
ali esse puniēdos | sed a deo per man⁹ supioꝝ spiritualiū si quos
habeant | et hoc patet psalē 3. vbi dicitur. stat ad iudicandū dñs
et q̄ hoc dictum sit ad p̄relatos et sacerdotes apparet quia paulo
post seq̄tur. **V**os depastis estis vīncā meā | et rapina pauperis in

domo vestra et sic ad propositū allegat hanc auctoritatem. Alex
ander de hallis doctor irrefragabilis. Item ezc. 22. de speculata
re enim dicit dominus. Nisi insonuerit buana cū viderit gladiū ve
nientem sanguinē pereuntis de manu sua requirā non populus tee
re sed ego. Non habet ergo negligentias vel peccata prelatozū
et sacerdotum corrigere populus sed dominus amplius hoc patet
per hoc quod habetur 10. li. hystorie ecclesiasticæ caplō secundo de
magno constantino qui ait ad episcopos in consilio niceno primo
existentes. Vos constituit deus sacerdotes et potestatem dedit vo
bis iudicandi ideo nos a vobis recte iudicamur vos autem nō po
testis ab hominibus iudicari et paulo post sequitur. Vos etenim a
deo nobis dati estis dii et cōueniens non est ut homo iudicet de
os sed ille solus de quo scriptum est. Deus stetit in cōgregatione
deoz in medio autem deoz discernit. Et posito nō confesso qd lai
ci possent iudicialiter corrigere ecclesiasticos tamen non debent
per subtractioem temporalium ecclesie quia solū sunt paratores
eoz nō domini et ppter maliciam ministrū dominus puniri nō de
bet Alioqn reges essent a regnis expellendi dum habent malos
officiarios qd q̄absonū sit manifestū est. Item ecclesia cuius sunt
hec bona nō peccauit quia semp est sine macula et sine tuga for
mosa placens deo ideo nō debent bona sua ab ea subtrahi. Rur
sus scriptum est. pater nō portabit iniquitatē filij ita nec mater.
Qua igitur ratione p̄pro filij iniquis mater cōtra patitur? Pre
terea si bona temporalia subtraheretur ab ecclia quis de cetero filios
erudiri faceret in diuinis scripturis et canonicis cum post labores
mendicari oportet et sic amplius nō essent qui defenderēt fidei ve
ritatē adūsus perfidiā hereticoz. Fortasse dicatur qd nō subtrahen
tur ab ecclia sed administratio eoz tollatur ab ecclia hoc nō
valet qz bona ecclie eoz post impēsas diuini officij et sustentatioez
mīstroz eijs sūt pauperū quoz ecclia qui nubere nō possūt sunt
magis idonei dispensatores q̄ laici qui habent uxores et liberos
quibus utiqz naturali amore et caritate sūt iuncti nō sic ecclia
anallis et illegitimus. Unde spiritus sanctus prouidēs pauperibz
in cōsilio niceno primo prohibuit eos nubere. Et si dicatur habe
būt decimas et oblationes et hijs sint cōtenti hoc nō erit reduce
re eos ad paupertatem xpi et aploz qui hec non possidentunt. Re
uera si esset talis caritas in fidelibus qualis erat ab imāo aliqd
esset sed quia tpa venerūt de quibz loquitur apłus qd erūt hoīes

seipos amantes | cupidi | elati | superbi | blasphemii | parentibus
non obedientes | et reliqua | in quo tempore habundabit iniqui-
tas et resurgens caritas multorum | nichil aut parum proficerent ob-
lationes. **P**reterea | paupertas non est medium deum emendandi
Nam in apulia in insulis sardis et multis alijs locis sacerdotes
sunt pauperes valde | tamen sunt pessimi | apparet in mercenarijs et men-
dicantibus missarum suffragia | hoc etiam patet per sapientem proverbiorum 20
Qui rogavit dominum ne daret ei divitias aut paupertatem ostendens quod
facit paupertas ne forte ait | necessitate compulsus furer et perire
nomen dei mei. **H**is preambulis premissis ad principale materiam
accedens iuxta duo opera sapientie de quibus princeps philosophorum aristoti-
les loquitur. 1. meth. quod sunt non metum de hijs quod novit et metum ma-
nifestare posse duos articulos perstrigam. **P**rimus hanc unicam habet
conclusionem licet ecclesiasticis voto paupertatis non astricte possidere bona
mobilia et imobilia civitates opida et suburbana et omnia pertinentia
ecclesie cui serviunt. **S**ecundus ea quod adversarij obiciunt in contrarium nullius
momenti esse docebit. **Q**uia ad primum articulum conclusio probatur quia
in omni statu ante legem in lege et sub gratia sacerdotes et ecclesiasticis possident
bona mobilia et imobilia | ante legem quidem quoniam secundum sanctos et sen-
tentias doctorum. primo geniti erant sacerdotes et per alios habebant dominum
et hereditates. **U**nde gen. 27. dixit ysaac ad iacob. esto dominus semini
tuorum. hec enim erat benedictio primogeniti. et gen. 99. scriptum est. Ru-
ben fortitudo mea | primus in donis et maior in imperio quod expo-
sit hieronimus in glosa de sacerdotio maiori hereditate et imperio sup-
fratres quod habuissent si non ascendissent cubile patris sui abraham fuit sacerdos
ut probat crisostomus super 1. cor. 14. quod si dives aut fuerit | scriptura divina
manifestat. **M**elchisedech etiam fuit summus sacerdos et rex salem. **E**c-
ce quomodo in populo dei sacerdotes erant opulentissimi sed inter gentes
apparet de sacerdotibus tempore pharaonis quomodo habebant possessio-
nes et terras et qualiter etiam tempore extreme famis ubi omnis terra egip-
ti fuit regi obnoxia subiectaque servituti ille sole manserunt libere ge-
nesis 47. quod nymmo statuta abaria ex hoeris publicis regis prebe-
tur eis ideo non fuerunt compulsi vendere possessiones suas. **Q**uia
sub lege scripta sacerdotes et leuite habuerunt possessiones appa-
ret quia le. 24. dicitur. **E**des leuitarum que in urbibus sunt semp-
possunt redimi si redempte non fuerint in iubileo reuertentur ad
dominos | quia domus urbium leuitarum sunt pro possessionibus israel
filios israel suburbia autem eorum non revertentur quia possessio sempiterna est

60

Item leuiti. 24. homo si vouerit domū suam et sanctificauerit eam domino | si agrū possessionis sue vouerit | sequitur post multa si uoluerit redimere sed alteri cuiuslibet fuerit uendatus ultra eum qui uouerit redimere nō poterit | quia cū iubilei tempus uenerit | sanctificatus erit domino | et possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotū | et infra omne quod fuerit consecratū sanctū sancto et domino. Item numeri 34. Vocatus est dominus ad moysen p̄cipere filiis israel ut dent leuitis de possessionibus suis | urbes ad habitandū et suburbana eorū per aruitū. Item d. utō. 18. de exteris leuitis uolentibus ministrare dicitur | partem abozū eandē accipere quam ceteri excepto eo q̄ in urbe sua ex paterna ei successione debetur. Item iosue 21. dixerūt leuitis filij israel de possessionibus suis iuxta imperiū domini ciuitates et suburbana eorū. Et ibi habetur quomodo quilibet tribus dedit certas ciuitates alia 10. alia 12. alia 9. et in fine dicitur | itaq; ciuitates uniuerse leuitarū in medio possessionis filioꝝ israel fuerunt 92. cū suburbanis suis singule per familias distribute | et p̄terea sex refugij et sic erant 98. Item 3. regū 2. Salomon ait ad abiatar sacerdotem. uade in anathot ad agrū tuum | et sic sacerdos habebat agrū. Item 2. palipo. 11. de sacerdotibus qui erant in israel sub ihero boam dicitur | sacerdotes et leuite qui erāt in israel uenerūt ad eū salicet roboā regem iuda de ciuitatibus suis relinquētes suburbana et possessiones suas. Item de iheremia qui fuit sanctificatus in utero scribitur iheremie 32. q̄ emit agrū | soluit p̄caū stipulationis | et fecit fieri instrumentum | et ibidē 31. cum recessisset exeratus caldeoꝝ ab iherlm̄ egressus ieremias ut iret in terrā beniamin et diuideret possessionem in conspectu auiū. Item 1. esdre 2. de sacerdotibus redeuntibus a captiuitate dicitur habitauerūt ergo sacerdotes et leuite et ianitores et cantores in urbibus suis. Item neemie 1. Habitauerūt sacerdotes leuite ianitores et cantores et reliquū vulgus et omnis israel in ciuitatibus suis. Item certū est ionathā fuisse sacerdotem ex primo machab. et p̄cipem et ducem ad bellandū ibidē q̄. sūmū sacerdotē ibidē 2. qui habuit amplas possessiones. unde ibidē 10. in fine dicitur. Addidit sez alexāder rex gloriificare ionathā et misit ei sibilā aureā sicut est consuetudo dari cognatis regū | et dedit ei achator est nomen ciuitatē et omis fines ei⁹ in possessionem et ibidem 11. demetrius rex p̄dicta confirmauit ionathe et addidit maiora. Item ibidem scripsit rex anthiocus adolescens ionathe dicens.

Constituo tibi sacerdotiū | **H** constituo te sup quatuor ciuitates uē
sis de amias regē | **z** symonē frēm ei⁹ constituit ducē in terminis
tyri usq ad finē egipti | de sacerdotib⁹ hec oīa dicta sūt | s; et de Ju
da machabeo q; habuit p̄ncipatū z potētiam z tñ ea q; ad sacerdo
tes p̄tinent fecit cū alijs sacerdotib⁹ vt q; mūdauent tēplū prius
aphanatū | exturxit altare ex lapidibus ignit⁹ ip̄e cū suis fecit ig
nē et obtulit sacrificiū et incensū posuit lucernas z panes p̄positio
nis ut patet 1. machabeoz 2. **H**ē redeūdo ad p̄mutua legē **M**oy
ses z aarō erāt sacerdotes et tñ habuerūt magnū dominū in po
pulo et erāt rōzces eozz ut ex de cursu expo. manifestū est. **H**ē tpe
iudiā multi fuerūt de tribu leui ut hely et samuel sicut dicit **M**a
gister in hystoria scolastica | q; pater samuel helcana erat leui
ta et offerebat dnō vt dicit b̄t̄s **A**ug⁹ et illi habuerūt p̄ncipatū
in populo **Q**z uero in lege gr̄e sacerdotes habuerūt bona et facul
tates | eā ab inīo apparet **N**am xp̄s filius d̄i habebat locu
los in quib⁹ reponēbātur q; ministrabātur ei a deuot⁹ mulieribus
Mara enī 14. scriptū est **E**rāt mulieres de lōge aspiciētes inter
quas erāt maria magdalena z maria iacobi minor⁹ z ioseph ma
ter z salome | et cū esset in galilea sequebātur eū z ministrabāt ei
vbi glosa iterlinearis **M**os erat ut mulieres de sua suba ministra
rēt p̄ceptoribus z **L**uce 8. exp̄sse dicitur **E**t mulieres q̄dā q; erant
curate a spiritibus malignis et infirmitatibus | maria q; uocatur
magdalene de qua eiecerat septē demonia et iohanna uxor chuse
paiatoris herodis et susāna et alie multe ministrabāt ei de facul
tatib⁹ suis et sup illis posuit iudā admistratore **V**nde **Jo.** 12. dicit
te dnō ad iudā quod facis fac citius | habetur | quidā putabāt q̄a
loculos habebat q; diceret ih̄sus | eme ea q; opus est ad diē festū |
ā egenis aliq̄d daret **G**losa aut ordinaria sup illo **L**oculos hēbat
ait | in quib⁹ oblata seruabātur suorū nēcitatib⁹ z alijs indigen
tibus. **I**n quo datur forma eccl̄ie seruādi necessaria | q; iubetur nō
cogitare de crastino ne p̄ terrenis seruiat | vel ratioē iopie iusticiā
deserat hec glosa **H**ē sup illo **Jo.** 12. ubi de iudā dicitur q; fur erat
et loculos habēs | et ea q; mittebātur portabat. ait glo. iterlinea
ris. **L**oculoz dn̄i erat custos et ea q; mittebātur in misterū tolle
bat furto et exp̄portabat. **H**ē lazarus maria et martha habebant
magnas facultates et erāt discipuli xp̄i. **H**ē nichodem⁹ p̄nceps
iudeozū et ioseph ab arimathia erāt discipuli xp̄i | de quib⁹ **M**a
ban⁹ super **Math.** 27. **M**agne dignitatis fuerūt apud seculum

¶ maioris meriti apud deū quia nō erāt diuites diuidiā amozē
¶ tantū possessione. **T**empe autē aplōz post ascensionē dñi | om
n es fideles uiuēbāt in zmunī | et habebāt magnas facultates |
nā omnes qui habebāt possessiones uēdebāt illos z ponēbāt pāū
ante pedes aplōz | post crescente numero fidelū | dyacones elā
ab eis diuidebāt singulis pnt opus erat | ut habetur actuū 9. z
ibi de ioseph qui cognomiatus ē barsabas 8z q̄ habebat agrū uē
didit ¶ attulit pāū ad pedes aplōz. eiam ibi 4. caplō ponitur
pena terribilis ananie et saphire qui fraudauerūt de pāo agri p
tem nō totū ad apostolos afferētes. **H**abebat igitur ecclia eiam
tūc facultates et multā pecuniā | s̄ nō hereditates | quia ecclia
erat de iudea trāsitura ad gentes ut dicit melchias papa et hē
12. q. 1. futura. **P**ost aplōs autē tēpore martini ecclia cepit habere
p̄dia ¶ possessiones imobiles et bona mobilia ultra decimas et
oblaciones. **D**icit enī urbanus papa z habetur in libro cōsiliōz
bā psidozi hispalenē ep̄i | et trāsruptiue 12. q. 1. uidenter
ait sūmi sacerdotes z alij atq; leuite z reliqui fideles plus utilita
tis posse afferre | si hereditates et agros quos uendebāt | ecclijz
quibz p̄sidebāt ep̄i traderēt eo q̄ ex sūptibus eorū tam p̄ntibus
q̄ futuris plurima z elegantiora possent mīstrare fidelibus cōm
uitā ducētibus q̄ ex pāo | ceperūt p̄dia et agros quos uendere so
lebāt matriabz ecclijz tradere | z ex sūptibus eorū uiuere. **C**auē
dū tamen fuit et est ne hmōi res ecclie in alios usus q̄ in usus ec
clesie et eccliasuoz z indigentū dispensentur | ne dāpnationē nō
in corpe ut ananias s̄ in aīa dispensator cadat | ne p̄dia ipsa
deo dicata a quibusdā irmentibz uerētur | quod si quis fecerit post
debite vltionis accimonia que erga sacrilegos p̄uēda est | p̄pe
tua dāpnentur infamia | z carceri tradātur aut exilio p̄petue dāp
nationis. **I**te ex libro cōsiliōz psidozi habetur q̄ pius papa ita in
quit | ad sedē apostolicā placū est q̄ sint inter vos cōtentiones et e
mulationes | z p̄dia diuinis vsibus tradita quidā humanis v
sibus applicāt et dñō deo cui tradita sūt | subtrahūt | ut suis vsi
bus inseruiāt | quapropt̄ ab oibus illius vsurpationis z tumeli
a depellenda est | qd̄ si quis p̄sūpserit | sacrilegus habeatur z si
erit sacrilegus iudicetur | ip̄os autē qui hec agunt derisores z sacre
dotes prosequi | eos infamari audiuius ut malū sup malū ad
dāt et deteriores fiant | nō intelligentes q̄ ecclia dei in sacerdotibz
cōsistit et crescat in templū dei | et sicut qui eccliam dei vastat eius

edictis frequentibus p̄ omnē locū p̄positis nō solū tirānicis ad
ūsus xp̄ianos depulerat leges iusq̄ ciuile reddiderat | verū et pri
legio pluāa ec̄iis | et sumos honores sacerdotibus detulit. Et in
hystoria tripliciter sic habetur de eo | ex terra vero sibi subiecta ex
vnaq̄q̄ aitate detrahens publicū certūq̄ vectigal ec̄iis puinciali
bz deroḡ distribuit | et donationē validā imp̄petuū s̄xit | ex quo
patet ec̄iarū possessiōes quas habuerat tpe martiriū. p̄ cōstātinū
fuisse aduictas. p̄ reges et p̄ncipes xp̄ianū. manifesta est ex hysto
riis et ad oculū dotatio ec̄iarū et ec̄iaslicoz quibus collata sunt
maḡ dñia | opes largissime. basilice imp̄p̄sis sūptuosissis edifica
te. Sed q̄ hoc fuerit licitū | vltra auctoritates p̄ allegatas ex di
uinis part̄ et huānis scriptur̄ | necnō et exemplis sc̄ozū deducā
Dup illo ps̄ 61. **E**xurgat deus et dissipetur inimici eius. **D**icit
magist̄ **Ni.** de lica. q̄ totus iste ps̄ p̄tinet ad glorificatiōem ec̄ie
post passiōem xp̄i | et hoc p̄bat ex auctoritate apli ad eph̄. 2. qui
h̄ ps̄almi vsū Ascendēs xp̄us in altū e. d. c. d. d. h. applicat ad do
na sp̄s sancti missa in corp̄ ec̄ie. **U**nde illud. et spec̄e dom̄ di
uidere spolia | exponit dices | q̄ ad de corē dom̄ d. i. q̄ est ec̄ia |
p̄tinet diuidere spolia. i. dñia | et dona a p̄ncipibz et p̄tēt bz ec̄ie
data int̄ ec̄ias et ec̄iaslicas p̄sonas distabuere | et sic inter alias
magnas gr̄as et gl̄ificationes ec̄ie h̄c t̄paliū bonoz aplificati
ōne futurā p̄nūciat p̄ph̄a **Ysa.** autē 42. c. ait de ec̄ia **C**ōsurge
et surge induere fortitudinem tua spon. induere vestimēt̄ glorie tue
et iherl̄m ciuitas sancti **D**up quo de lica | ex auctoritate apli alle
gant̄ illud q̄d infra seq̄tur. q̄ spec̄iosi pedes annūciant̄ et p̄dicant̄
pacē | annūciant̄ bonū p̄dicant̄ salutē. dicit hoc capl̄m loqui de
ec̄ia post xp̄i passiōem | ostendēdo q̄ humilitas xp̄i fuit disp̄o ad
gl̄iam | teste apl̄o | philippen̄ 2. **H**uiliavit semetipsū p̄pter q̄d de
us exaltauit illū nō solū post ei⁹ passiōem s̄ et ante | nā et pater
ad eū p̄tē **C**lascifica me p̄. ait clascificauit. et iterū clascificabo sic
est de ec̄ia q̄ est corp̄ xp̄i missū q̄ post dispartitiōem ei⁹ p̄ iudeos
et huiliatiōem p̄ tirānos fuit in magna gl̄a sp̄ualit̄. in receptiōne
sp̄s s̄a et miraculis | et t̄paliē in ipsis possessiōibus | et sic quo ad
p̄mū. i. huiliatiōem et p̄ph̄a alloq̄tur ec̄iaz dices **C**ōsurge et sur
ge p̄ opa v̄tutū induere fortitudinem ad tollerādū q̄stater p̄secuta
nes | quo ad secūdū | de ei⁹ exaltatiōe pacē reddita **I**nduere vesti
ment̄ gl̄ie tue q̄d fuit impletū tpe cōstātinū q̄ pacē ec̄ie p̄ totū orbē
rōnū dedit. et mirabilē eā honorauit. et infra | sede iherl̄m supple

in sede honoris | quod impletum est quoniam roma que est caput mundi facta est sedes summi pontificis | sede imperiali translata constantinopolim. **I**tem idem G. capitulo super illo. **D**urge iherusalem illumina te quia venit lumen tuum | et gloria domini super te orta est. ait ipse **M**ico. de lira. quod hic describitur magnitudo salutis ecclesie. primo prosperitas eius ad fidelium multiplicationem. secundo ex ecclesiarum edificatione. tercio ex honorum assecutione. **U**nde super illo **F**ortitudo gentium venerit tibi. i. imperium romanum tempore constantini | et infra **M**utatio camelorum operiet te | dicit. **C**onstantinus imperator | et multi alii potentes exemplo eius avari | divitias multas miserunt super talia avaritia ad sustentationem multorum pauperum christianorum et edificationem ecclesiarum | et infra | in indignatione mea percussisti te. quia etiam primitiva fuit multum afflictata a tyrannide quod secundum iudicium humanum videbatur procedere ex indignatione. **S**equitur **I**n reedificatione miseratus sum tui | dicens tibi pacem ampliationem et honorem quod fuit tempore constantini. **I**deo subditur et aperientur porte tue iugiter quia ecclesias prius clausas precepit aperiri. et novas edificari. sequitur. **G**loria libani ad te veniet buxus et pinus. quia ad edificandum adducebant ligna electa. sequitur. **E**t venient ad te curvi filiorum eorum qui humiliaverunt te et adorabunt vestigia pedum tuorum. **H**ic est prosperitas quantum ad consecutionem honorum. **S**equitur infra **D**onam te in superbiam seculorum et in gloriam et honorem. ita quod superbia non sonet in vicium sed in excessum honoris. sequitur **D**uges lac gentium. et manilla regum lactaberis id est ab eis accipies nutrimentum. sequitur. **P**ro ere auferam aurum. quia calices in primitiva ecclesia erant de materia parum pretiosa. et alia etiam utensilia. et facta sunt de auro et argento et lapidibus pretiosis. **I**tem super psalmo 109. quem totum beatus augustinus exponit de ecclesia ibi. super montes stabunt aque. **D**icit quod ecclesiam futuram in diluvio persecutionum voluit intelligi **F**uit enim tempus quo ecclesiam aque persecutionum operuerunt ut non apparent nec ipsi montes magni scilicet viri perfecti. et infra **F**ugerunt aque ab iracundia dei | quia cor regum in manu sua deflexit quo voluit | iussit per eos pacem dari christianis. emittit apostolica auctoritas | post multa | super illo. **C**edri libani quas plantavit illic passetes nondum edificabunt inquit beatus augustinus. cedri libani sunt nobiles divites et excelsi huius seculi attendunt res suas | villas suas et omnes superfluas copias quas vident excelsi | et prebent illas servis dei | dant agros | dant ortos

edificat monasteria | colligunt passeres ut in cedris libani nidifi-
cet | passeres inquit sunt quidam spirituales nidificantes in cedris liba-
ni id est serui dei | illic igitur id est in cedris libani id est in eccle-
sias domus eorum fundatis et dotatis | passeres scilicet ecclesia nidificat
id est seruiunt deo **I**tem apostolus iussit fieri collam ut mitteret in scos
utique iopes qui erant in iherusalem | ita et congregata pecunia tras misit
ad subleuandum necessitates scorum ut habetur 1. corinth. ultimo **I**
tem petrus apostolus ait 1. pe. 1. pascite qui in vobis est gregem domini |
loquitur pastor qui secundum doctores debet gregem suum triplici abo pas-
cere | abo vere doctrine | abo querationis honeste | et abo corpora-
lis alimonie | quod ultimum sine facultatibus facere non possit | sed quod
de facultatibus propriis hoc faciant non tenentur debent igitur hoc
facere de facultatibus ecclesie **I**tem legitur apostolum habuisse libros
quos mandauit sibi mitti per thymoth. ut apparet 2. thi. 2. et penula |
que ut dicit de lira ibi sequens glo. est vestis consularis quam dederat
romani patri suo in signum amicitie | et apostolus eam seruabat |
et inebriatus ad scribendum epistolas. **I**tem et opabatur manibus ut ha-
beret quod expectaret in usus pauperum | et ut de eis de viueret | licet po-
terat accipere sumptos ab hijs quibus predicabat euangelium | sed hoc pro-
pter pseudo apostolos qui querebant que sua sunt | non faciebat ne daret offen-
diculum euangelio et fidelibus **P**ost hec hoc ipsum et etiam potest licite
habere predia agros ciuitates suburbana domnia et alia bona appa-
ret ex canonibus 10. consiliorum generalium. **P**rimus canon est ex consilio
martini de quo 12. q. 1. manifesta. **S**ecundus canon est ex consilio atheni-
oceno eadem causa et q. episcopus. **T**ercius ex consilio eugenij romane ecclesie causa
et q. nulli episcopus. **Q**uartus ex consilio symachi pape eadem causa q. 2. non li-
ceat. **Q**uintus ex consilio leonis pape eadem causa et q. monemus. **S**extus
ex consilio vrbani pape eadem causa et q. de laycis. **S**eptimus ex consilio
inocentij tercij de rebus non alienandis causa de laycis. **O**ctauus ex consilio
lateranensi de testamento **C**um in officijs. **N**onus ex consilio gre-
gorij decimi apud lugdunum causa hoc consultissimo de rebus non alie-
nandis li. 6. **D**ecimus ex consilio viennenij demetrii in quorum quolibet
canones facti sunt pro conseruandis regendis manutenendis bonis te-
poralibus ecclesiarum | et ante hec omnia fuit consilium nicenum primum 318. sanc-
torum patrum in nicea ciuitate prouincie bitunie | inter quos fuerunt osio
episcopus cordubensij ab hispania | et victor ab ytalica vicarij sanctissimi
pape siluestri aligabi dicitur vincetius et victor romane sedis pres-
biteri | et alexander alexandrinus | eustacius atheniensis et macharij

herosolimoz patriarche nichrophones q̄stātinopolitan⁹ archi
ep̄s. sc̄us nichola⁹ mirreoz ep̄s p̄p̄una⁹ egipti ep̄s h̄o dei q̄ nō
minus q̄ apli in vita faciebat miracula cui ob q̄fessionē fidei max
imian⁹ ticanus | oculo dextero | ⁊ poplice sinistro succis | ipm̄ p me
talla dāpnauerat | ⁊ quē q̄stātinus magn⁹ miro mō reuēbatur | o
culū defossū p̄ fide | deuote sepius osculato ut habet 10. li. eccl̄astice
hystorie ca. 2. ⁊ spiridon ep̄s ap̄ri vn⁹ ex ordine p̄pharū. post q̄
iā eccl̄iam gl̄osus q̄stātin⁹ dotauerat mirabiliter dn̄io tp̄ali qd̄ si nō
liariss. vtiq; illi int̄ quos erat sp̄s sc̄us h̄ reprobasset. **Si** dicat q̄
post hm̄oi dotationē audita fuit vox dicēs hodie seminata est i ec
clesia venenū **Dico** q̄ h̄ nō est autētiū. nā nec i scriptur̄ autētiē
spero q̄ iueniē. ⁊ si ita ess. **Dicēdū** q̄ vsus pecunie ā dn̄ioz ē ma
lus malis ⁊ bon⁹ bonis | malis q̄tē est icētū auaricie cupiditate
rapine vsure furti luxurie hoīadij ⁊ ifinitoz alioz maloz usq; ad
seruitutē pdolorū ut inq̄t aplūs | bonis at̄ istumētū vtutē elemo
sinaz mie pietatē augmētū cult⁹ diuinū ⁊ sic de alijs. nec p̄t abu
sū p̄ssioz dāpnāde s̄t possessioēs bonozū tp̄aliū eccl̄e sicut nec sup
tio eucaristie q̄ est mores mal. s̄ p̄t p̄ssimū vsū bonozū laudāda
sicut et eucaristie p̄ceptio a bonis q̄ est vita ip̄s | s̄t igit̄ malis
hec tp̄alia venenū s̄ bonis instrumētū virtutū. **Facit** ad p̄positū
istud. fabula q̄ ⁊ si fictioē vboz dicat | tñ vera significatioē poni
tur int̄ lupū ⁊ pastozē. **Quare** inq̄t lupus pastozī exp̄dis panes
tuos ad sustinēdū canes q̄ nichil laborat. s̄ tota die dormiūt. dix
it pastoz ad defensionem ouium ne tu illas deuozes. respondit lu
pus. et ego hoc facio propter canes. quia molestum est michi q̄
non laborant. et tu eos pascis. ideo capio de tuis ouib⁹ pastum.
sed tu non des eis abum. ⁊ ego non capiam oues. labore m⁹ om
nes ad acquirēdū vitium. dixit pastoz. placet. pastozē igit̄ nō
dante panes canibus. mortui sunt. ⁊ tunc lupus libere inuasit gre
gem. **Significatio** est. q̄ lupus infernalis dyabolus suadere co
natur vt depauperet ecclesia ⁊ tunc canes id est doctozes et predi
catores moriantur id est non sint amplius nisi miseri illitterati
cleria et sine impedimento occidat animas fidelium per hereses
et falsas doctrinas. **Nam** si ecclesia non haberet bona tempora
lia quis amplius consumet tempus in studio sacrarum et alia
rū litterarum | quis mittet filios suos ad studia cum magnis ex
pensis | ⁊ cum ad culmen litterarum peruenerint oportebit men
dicare. vt sup̄ dictū est. vere mendicare oportebit | nam nec deāme

ut olim soluerentur | nec oblationes offererentur | qz habundat iniquitas
et refinguit caritas multorum in hijs nouissimis temporibus | de quibus
loquitur apostolus **Et reuera hec si bula vere non fabula** | non longe dis-
tat ab illa de qua sanctus psittorius li. 1. c. 21. et hinc. facit mentionem
qua demosthenes usus est aduersus philippum regem obsidentem ciuitatem
athenarum postulante de se oratores sibi dari et discederet | qui ait a-
liqui lupos voluisse deape diligentiam pastorum et percussisse sibi dari ca-
nes in quibus erat tanta iurgiorum | et amplius eos non inquietaret | qui-
bus pastores auerunt | et dederunt canes omnium suarum vigilantissimos
custodes | tunc lupi depta omni formidine | omne quod in gregibus erat
non pro sacietate tamen | reuerentem pro libidine lacerauerunt. Ita inquit phi-
lippum principem populi postulare | quo facilius possit opprimere spoli-
atam custodibus urbe. hec ille. **Et nunc doctores theologici et alij sa-
pientes sunt custodes sancte ecclesie aduersus antiquas hereses et insanias fal-
sas?** Propter quorum pietatem presertim facultatis theologie parisiensis |
Gervasius iheronimus scribit quod sola gallia monstra non habet | monstra scilicet
heresim | ex qua re et alijs causis | rex francorum hoc gloriosum nomen
sibi compauit ab olim quod merito christianissimum appellatur. **Hunc**
ad idem pro bonis temporalibus ecclesie 13. consilia que licet non sint generalia
sed localia et particularia | sunt tamen ab ecclesia generaliter recepta et in cor-
porum iure inserta. Primum decretum consilij agathensis 12. q. 1. **Episcopi de re-
bus** | et eadem causa q. 2. **Statutum** et c. si quis de decimis cum tribus se-
quentibus. **2°**. ex consilio hillardei eadem causa et q. **Hec** h9. **Tertium**. ex
consilio aurelianensi eadem causa et q. si quis de decimis et c. se. **Quartum**. ex
consilio anquitano eadem causa et q. si qua de rebus. **Quintum**. ex consilio
omediomatrici eadem causa et q. preterea. **Sextum**. ex consilio affricano
eadem causa et q. non habet. et c. placuit. **Septimum**. ex sexto consilio toleta-
no eadem causa et q. sepe fit. **Octauum**. ex consilio toletano vndeamo eadem
causa q. 3. quicunque. **Nonum**. ex consilio bracharensi eadem causa q. 9. quicunque.
Decimum. ex consilio spalensi eadem q. 1. fixum. **Vndeamo**. ex consilio pari-
sien 22. q. 3. secundum canonice auctoritate. **Decimumsecundum**. ex consilio
lugdunensi de rebus non alienandis c. 1. et 2. **Decimumtercium**. ex consilio
siluanectensi eodem c. **Nulli** liceat alienare rem mobilem ecclesie. **Post hec**
adduco 11. doctores prebationissimos ad idem. Primum prosperus vir religio-
sissimus cuius scripta inter canonicas scripturas habentur | qui dicit |
Excedit possessio ecclesie possideri et apas perfectionis amore gratia
ni Allegat ex 7° de paulino qui apas pedia esseigentia pauperibus ero-
gauit | sed factus episcopus non contempsit ecclesie facultates sed fidelissime

dispensavit. de quo habet 12. q. 1. expedit. **19.** g. nazā. ingū bā
iheronimi au9 tāta ē auctoritas vt d^r scūs tho. q dās ei9 null9
vnq̄ ausus fuerit iserre calūpnia. q̄rēs de p̄secutorib9 suis d^r. si
hinc nūq̄ excludat ascribar illi altari de q̄ p̄p̄ha **I**ntraibo ad alta
re dei | et ista | **N**ūquid de celesti illa iherlm nos poterūt fugare? **F**a
cultatib9 de fraudabūt | q̄b9 | meis? **F**acili9 illas iatēt si eccl̄asticē h̄
vtiq̄ est p̄ quo oīs est pugna | p̄ quo oē certamē **H**ec ille. h̄ dice
bat qz arriani volebāt eū pellere de sede sua cupientes facultates
sue eccl̄ie. **T**ertius abrosius qui eccl̄ie mediolanēsi opulente p̄fuit
diat li. de officio et reatatur 12. q. 2. **A**urū hz eccl̄ia nō vt seruet | s̄
vt erogat in necessitatibus sic enī fecit de facultatibus eccl̄ie sue in
diuersos pios vsus prudēter quas sagaciter admīstrauit. **S**extus
iheronim9 in eplā ad damasū papā diat. illos clericos cōuenit ec
clesie stipēdijs sustentari quib9 p̄p̄a vel p̄ntū mīme suffragantur
Sextus aug9 qui ut superi9 dictū est de cedris libani et passerib9
nidificatib9 et possessioibus eccl̄ie multa narrauit et nūc adhuc sub
nomine colūbe eccl̄iaz significat | ostendēs qz ipā nō aug9 hz villas
cuis omelia c. sup iohannē. et ait vna colūba eccl̄ia est. **Q**uid da
mas? **N**ō deuoeram9 villas. colūba illas hz. nostis fr̄es carissimū
qz velle ille n̄ sūt augustini. s̄ putatē me gaudē in possessioē villa
tū deas nouit. **S**extus. scūs gregorius papa qui eccl̄ie romane a
uītates et aplissima dñia hñtā p̄fuit et admīstrauit prudēt vt in re
gistro eplē iserte manifestat. nūc petū ad regēdū sialia mittit. nūc
scribit ut a colonis cēsus n̄ exigat atēq̄ poterūt fr̄as redē nūc de
p̄p̄andis nauib9 et frumētē ad vrbē. de insula sialia trāsfere dīs. ne
fiat i vrbē tritici carissima. nūc p̄napi nulliāc defētētī p̄rimoniu eccl̄ie
eplās exortatorias mittit. **S**eptim9. ysidorus li. de sūmo bono
multa de possessioibus eccl̄ie p̄memorat. **O**ctau9. dñs bōuētura i q̄
multa de bonis eccl̄ie p̄oseq̄tur. **N**on9. doctor scūs 2^a 2^e et sūma
q̄ gētiles plura diat de hñōi bonis eccl̄ie. **D**ecim9. **N**i. de li. expo
nēs p̄p̄has dauid et ysaiē ut supius p̄memoratū ē. **V**ndecim9 hugo
de sacris d^r qz p̄nāpes terreni i possessioib9 terrenis q̄s possidēt. p̄ce
dūt eccl̄ie a q̄n solā utilitatē aliq̄n utilitatē et p̄tātē et declarat ista ibi
Post tātas p̄batioēs ex diuinis parit et huānis volumib9 qz lic
tū sit eccl̄ie et eccl̄asticē p̄sonis possidē tpalia dñia ātates suburbana
opida castra ogros aliāq̄ tpales diuicias **V**enio ad exēpla scōz
q̄ tpalia possiderūt vel dederūt eccl̄ie. **E**t p^o dicēdū de sūnis pōtifi
ab9 q̄ eccl̄ie romane p̄fuerūt post dota tioem illā magnā cōstatini.

Primus fuit sanctus silvester cuius sanctitate exaltatio fidei testimonium
prebet | cuius tempore fuit concilium nicenum primum post heretici dotacione ecclesie
quam illucata esset aut fuisse utique reprobatam. **S**ecundus fuit marcus sub
quo fuit secunda synodus nicena ut dicitur | sed verus creditur quod fu-
it prima synodus nicena incepta tempore silvestri sed continuata tempore marci
hoc tempore claruerunt sancti anastasius. eusebius. nicholaus. hylarius
et iohannes crisostomus. **T**ercius sanctus felix secundus qui martirio corona-
tus est. **Q**uartus damasus primus cui beatus iheronimus scripsit illam epistolam
quam vetus oriens inter se futuro collisus ideam domini tunicam desuper
textam minutam per frustra decerpit | cuius tempore celebrata est secunda si-
nodus vbiis constantinopolim 140. patrum | et cui iheronimus perijt sue con-
fessionis fide approbati. **Q**uintus sanctus leo papa sub quo celebrata
est calcedonenis synodus 630. patrum que fuit quarta synodus vniuersalis.
Sextus iulianus que inter 1100. virginum colone martirio coronatus
est. **S**eptimus sanctus symon de cuius vita et miraculis vincetius lo-
quitur in speculo historiali. **O**ctauus sanctus iohannes papa octauus.
Nonus sanctus agapitus. **D**ecimus sanctus gregorius vnus ex quatuor
doctoribus ecclesie. **V**ndecimus sanctus martinus. **D**uodecimus sanctus ste-
phanus. **D**ecimustertius deus dedit | qui cum oscularetur leprosum munda-
tus est. **D**ecimus quartus honorius papa cuius tunicam dum quidam demoni-
cus induisset liberatus est. **D**ecimus quintus sanctus scurinus benignus
amator dei et pauperum | qui et possessiones caritatem amplauit. **D**e-
cimus sextus iohannes qui de thesauro ecclesie multa milia hominum per
hystriam et dalmatiam redemit. **D**ecimus septimus sanctus martinus inde-
tinus cuius festum celebratur predicti die sancti martini turenensis. **D**e-
cimus octauus eugenius primus | que marie fuit sanctitate | amabilis
cunctis et benignus. **D**ecimus nonus agathon qui dum oscularetur que-
dam leprosum mundatus est. **V**icesimus iohannes natione grecus et martir
Vicesimus primus paulus mitissimus huius nocte cum paucis familiaribus visita-
bat pauperes et infirmos et eis ministrabat. **V**icesimus secundus leo quartus
multe patientie et humilitatis que fecit miracula in vita sua. **V**icesimus
tercius nicolaus vir sanctissimus cui vix simul in sanctitate post mag-
num gregorium reperitur | quibus successerunt multi celeberrimi viri su-
mi pontifices. vt innoentius tercius clarissimus in iure. et petrus de ta-
retasia dicitur innoentius in theologia famosus et que plures alij. **D**e-
gregorio autem sexto narrat vincetius in speculo historiali quod magna
studia et labores impedit ad recuperandum temporalia ecclesie romane a tiran-
nis occupata et cum nec exhortationibus nec censuris possit hoc efficere

vi aetate hoc fecit unde cardinales eum vitium sanguinatum dicentes
tunc infirmitate decubuit ex quo recessit dicebant eum non debere sepeliri in
ecclesia sancti petri cum alijs pontificibus quibus ad se vocatis dixit quoniam nunc et
vestre rationes falli possunt mittam omnia diuine voluntati corpus meum
alioz processoz more ponatis ante valuas ecclesie firmentur ianue seris
et repagulis si deus voluerit ut ingrediar applaudat miraculo sin
autem de caduere faciat quod vobis placuerit sic factum est et mox ve
ante ianuas bene firmatas corpus positum fuit iugens turbo diuinitus
enuissus repagulorum obstacula distupit et ipsas valuas vehementer
ipetu patefactas ad parietem cum magno fragore impulit ex quo patet
quod placuit diuine voluntati seruate et defendere primum ecclesie
Postea accedat aliarum ecclesiarum pontifices huiusmodi magna dominia et igen
tia primum et licet nulla sit regio in christianitate in qua non fuerit mul
ti sancta que profuerunt ecclesie opulente que enumerare esset quasi impossibile tri
te pauas aliquas numerabo ut reperi. Primum in ecclesia maguntina sanctus
bonifacius que tante sanctitatis fuit ut tunc diceretur tempore apostolorum rediisse
natura sua predicatio multas illustrabat ecclesias. Item sanctus lupus confessor
Item rabanus que sepe allegatur. Item bartholomaeus. Item brigisus. In treuerensi
qua helena constantini mater que de treuerensi fuit orinda plurimum dota
uit reliquias et bonis temporalibus fuerunt 99. archiepiscopi usque ad dominum otta
non nuptiarum defunctum. ex quibus 24. sunt sancta ut habet in kal. balduni archie
piscopi quod in eadem ecclesia seruatur. In ecclesia coloniensi fuerunt sanctus seueri
nus que multum dicitur miracul. Item sanctus remedius. Item amibertus. Item
sanctus haymo. Item sanctus agilophinus martir. Item euergilphus martir
Item herbertus omnes isti sancti fuerunt archiepiscopi coloniensium. In ecclesia leodie
si sanctus maternus. sanctus hubertus. sanctus theodardus. sanctus seruacius.
sanctus labertus martir. sanctus vregisilus. In ecclesia laureacensi sanctus mag
imilianus a sancto sexto consecratus episcopus circa annos domini 223. que primo
nium quod nunc anasum de contulit illi ecclesie cum omnibus opibus et iudicijs sear
laribus que sunt usque ad presentem in austria. et illa obtinet ecclesia patauenis In
ecclesia pragensi que fuit magnifice dotata sanctus adalbertus. sanctus pro
pius que opulentissimum monasterium habuit. cuius possessiones in quatuordecim
diuina interdum vltionem experti sunt. Item in ratisponensi ecclesia sanctus wol
fangus et albertus magnus. In ecclesia frugisensi sanctus ebimianus que predicta
multa illi ecclesie comparauit. In ecclesia augustensi sanctus vodalrius que cam
dominis et predictis opulenta rexit. In ecclesia costacensi sanctus coradus. In
ecclesia salezburgenis sanctus virgilius que eius dominia dilatauit. In ecclesia trier
tensi opulenta domino et rebus. sanctus virgilius profuit. In ecclesia cracouien

In polonia sanctus stauisslaus qui quendam dum uiuictet dantem
villam vnam sue ecclesie. postea mortuum. aduersus alterum do
num hmoi inficientem ex sepulchro duxit ad iudiciu vt testimoni
um phiberet veritati. no eni nisi p illu probare poterat donatioem
Simile dicunt aliqui de sancto pantulo episcopo basilienf marti
re cum 11000. virginibus in colonia. In ecclesia remensi inter cete
ros sanctos archiepiscopos fuerunt. sanctus nicasius martir. et
sanctus remigijs qui ob amorem fratris sui vedasti dedit in testa
mento suo ecclesie atrebaten duas villas In ecclesia cameraensi
habente dominie et predia multa sancti vedastus | gaugericus | au
bertus | vindicianus | iohannes et wasnulpus | bonus liebertus
qui adeo castus erat q per septenu ante transitum virilia non te
tigerat | et post excessum eius | cum corp9 lauaretur vt erat moris
manus in modum crucis supra pectus positas leuauit et cooperuit
membra naturalia donec ad partes inferiores lotio descenderet |
et tunc reposuit in modu crucis manus supra pectus vt prius hic
fundauit et dotauit largiter monasterium sancti sepulcri camerae
fis | atq suo consensu w. l. bodus consanguineus eius ciuis came
raen fundauit et dotauit ecclesiam sancte crucis cameraen. In ec
clesia atrebaten fuerunt sancti nominati in ecclesia cameraen qz
post vastatioem wandalozu ambabus sedibus longo tempore ni
mis confractis ite presuit episcopus | nec dubiu in ecclesijs alijs
hmoi prouincie remen et ceteraru per gallias copiosum admodu
numeru sanctoru presuisse ecclesijs magna patrimonia dominia
castra opida atates suburbana agros et pdia mag hntibus ¶ Co
teru petrus damianus in epistolis suis mirabiliter incepat quedam
episcopu qui patrimoniu ecclesie unde deus colitur. pauperes alu
tur. captiui redimuntur. distrahit et applicat pprijs vsibus et suoz
familiaru ultra necessitate. Ponit exemplu terribile de quoda co
mite in partibus theutonice. qui quada possessione pertinente eade
meten qua proauus eius abstulerat | possidebat | is iuxta estima
tionem hominu erat honeste conuersationis et iustus videbatur. tñ
a quoda sco vico visus fuit in inferno. ait enim in forma Comes
quida diues et potens in partibus theutonice sed q in illo ordine
prodigiū esse repperi bone opinionis et innocentijs vite prout hu
manu erat de eius estimatione iudicium ante decenniu fere desuc
tus est | post cuius obitum quidam religiosus vir | per spiritum ad
inferna descendit presatum comitem in supremo gradu cuiusdam

scale vidit | aiebat naq; | q; scala illa iter crepitanter & stridenter
vltimas incendij flammis videbatur erecta atq; ad suscipiendos
omnes qui ex eate conitū genealogia descenderent constituta |
erat at tetrū chaos et imane baratū infinitate patēs ac i pfūdū
dimerfū. **Unde** scala pducta surgebat | hoc ergo ordine succede
tū series sibimet terebatur | ut cū q; nou9 eoz accedēt p̄mū in
terū scale ḡdū teneret | sequētibz in pfūdū descēdētibz? **Et** aliq; bz
iterpositē sc̄q; tur | dū vir q; hec ḡreplabatur | tam h9 hoēde dāp
natiois inq; reret | & p̄sertim h9 conitis qui tā iuste tāq; honeste
hoim iudicio viriss; | audiuit q; p̄tē quādā predij possessionē me
tenē eate quā b̄to stephano pauus ei9 abstulerat **Hec** ille. **Itē** in
libro de miracul; b̄te v̄ginis habetur q; quidā iudex erat romē no
mine stephan9 | q; tres domos eate b̄a laurecij et v̄nū ortū eate
b̄te agnetē abstulerat & iuste possidebat | cū aut moeretur & aū
iudiciū dēi duceretur | sentētiā dāpnatiois accepturus tandē ad p̄
ces beati p̄icti an in vita sua deuote seruierat ad corpus redijt &
ablata restituens & penitētiā agens 30. die migravit ad d̄m
Ceterū Karol9 martello licet multa bō feciss; & int̄ cetera fide de
fensiss; q; saracenos q; totā p̄taliā occupauerāt et post decē ānos
aqtāniā inuadere festinabāt | ita vt bello eos cōgrediēs | plus q̄
tredecim milia ex eis p̄strauit | pditē tātū de suis mille quingentis
tū q; postea eate bonis spoliavit decimas militibz cōferēdo aīa
ei9 in inferno sepulta est | quā sc̄us euchen9 ep̄us aurelianē vi
dit ibidē in tormētē. **Na** & in sepulchro ei9 apud sc̄m dyonisiū nō
corpus eius s; imanis serpens visus est **Hec** ex cronica martinia
na | vbi agitur de leone tercio ipatoze **Amplius** eate de b̄nfa
cientibz r̄c̄ijs | dicit quidā notabil; doctor de dagobto rege fr̄aco
tū qui eate beati dyonisiū fūdauerat et iux magnificētiā regalē
dotauerat | cū moeretur et iux captas scōz se sepeliri iussiss; eate q;
dā sc̄us heremita in quādā insula maris ex̄nte vidit int̄ fluctus fe
ros maris nauē ferri cū tāto impetu q; facile credi poterat malos
spūs eē duces int̄ quos vidit nudū hoēz flagris & cathenis cap
tiuū duā in vulcanū mōtē aīale vbi spiraculū inferni eē dicit | re
clamātē tū in sui adiutorū scōs dyonisiū mauriāū & martinū |
post q; audiuit tonitrua | choruscationēs vidit | et vidit tres alba
tos iuxta se existentes. q; cū interrogassent spiritus maligni dice
rūt nos sum9 illi quos iste iuocauit q; bz & b̄nfacit et in quos sp̄ca
aliter cōfusus fuit | & venim9 liberare cum | quo dicto | irrūpetes

in barbarā illam legioem eripuerūt animā illam ⁊ statim cū mul-
to lumine in celū deduxerunt. hec erat anima dogoberti. vt ⁊ an-
gel⁹ illi heremite in forma senis apparens reuclauerat. **V**eni-
at postremo diuine scripturę ad cōfirmationē p̄cedētū exēpla. Bal-
tazar rex persarū et medoz quia vasa templi dei que pater ei⁹ ex-
portauerat et in fano dei sui reuerenter collocauerat ad vsus pro-
phanos deputauit ⁊ in cōuinis suis bibit in eis ⁊ vltione diuina
eate nocte interfecus est vt habetur danielis 4. **E**liodoro quia
spoliare nisus est templū dei percussus fuit ⁊ et ex equo proiectus
et calce elisus ⁊ diuina vīdita semiuu⁹ relictus est ⁊ et vix mortem
cuasit ad preces onie sūmi pontificis ⁊ quia creatū templi spoliare
⁊ que ad custodiam in eo reposita erant sacrilege volebat asporta-
re vt patet 2. mach. 3. **T**radūt deniq; veteres hystorie q; pompey-
us in reb⁹ bellias fortunatissimus fuit ⁊ ex eo tpe quo tēplū dei
stabulauit infelicius fuit ⁊ nec aliquid ei post hoc prospere successit
diuina dispensatione ita ordinante. **I**tem quomō alexander ma-
cedo cui diuina obtemperauerat volūtas in inclusione gog ⁊ ma-
gog iter montes caspios veniens iherosolimā vt euerteret eam ⁊
lato sūmo sacerdoti obuiā venienti reuerentiā exhibuit exiliens de
equo ⁊ et deum in lamina aurea pendente adorans concessit quecū-
q; petijt munera pro regali magnificentia tēplo ⁊ sibi largiendo
Superaddo ad hoc ppositum q; liceat habere ecclie possessiōes
⁊ cetera temporalia bona quatuor rationes. **P**rima. **M**ud est li-
tum quod nulla lege est prohibitū. hoc dicit beatus aug⁹ ad pol-
lentū et transumptiue 28. q. 1. **N**am nūc. sed eccliam habere tempo-
ralia bona. nulla lege est prohibitū. qz non pōt reperiri qua lege
igitur est licitū. **S**ecūda. **M**ud est licitū p̄mo debitū qd diuina or-
dinatiōe ⁊ bñplacito factū ē ⁊ dotatio ⁊ glificatio ecclie i potētia ⁊
dnio t̄pali diuina ordinatiōe ⁊ bñplacito facta est a tpe siluestri.
vt satis apparet ex p̄missis igit. **T**ercia. **M**ud debet licitū reputa-
ri qd a viris diuinā l̄rāz doctissimis ⁊ vitaq; et religione sanctis-
sime pro licito habitū est ⁊ sed ecclesiam habere temporalia p̄edia
⁊ dominia est a talibus viris reputatū licitū vt patuit super⁹
tam de sūmis pontificibus a tempore siluestri et circa ⁊ q; de mult⁹
alijs p̄sulis scissimis igitur. **H**ic ei arguit p̄p̄er vir religiosissi-
m⁹ cui⁹ scripta sūt canonicę scripturas numerat̄ vt dictū est p̄us
et ē vox q; an b̄m siluestri ecclie ecclia hēbat p̄dia et possessiōes ⁊ sciz
tempore vrbani p̄mi qui rexit eccliam romanā Anno dn̄i 223.

De episcopis pōiani. anthonij. fabiani. cornelij. lucij. stephani. sic
ti. dionisij. felias. euticiani. marcelli. eusebij. et melchiadis. roma
noꝝ pōtifiā | tñ amplior multo dotatio et glificatio ecclie in illis
bonis cepit tpe sancti siluestri a magno constantino ¶ Q̄ta ratio
Illud indubie est licitū qd̄ auctoritate canonū ap̄loꝝ et saccoꝝ cō
silioꝝ uniuersaliū ē approbatū. Ita maior est nota | qm̄ oēs fidei
nre et xpiane discipline doctrina | ab ap̄lis et sacris uniuersalib⁹ cō
silijs processit. Nā q̄ quatuor euāgelia plus q̄ alia suscepim⁹ et
symbolū fidei habem⁹ a sacris consilijs | euāgelio enī inquit aug⁹
nō credere nisi auctoritas ecclie me cōmoueret | s̄ eccliam possidere
bona temporalia sacra gñalia consilia ¶ et p̄ticularia seu localia appro
bat ut sup̄ius apparuit. ¶ Ignitur. ¶ et reuera sic placuisse spiritū scō q̄
sp̄aliter assistit ecclie | credendū est | p̄uidit enī auaricie cōmēn in no
uissimis tēpib⁹ maḡ dn̄ari | et in seruis dei | q̄q̄ multi seruiret
ei p̄p̄ retributionē temporalē sicut mercenarij | ideo uoluit ecclia ha
bere temporalia p̄monia | ut sic aliquos haberet seruitores | malu
it enī habere seruitores mercenarios q̄ nullos. Unde bōuentura
sup̄ q̄to sententiā d̄. 2. q. 1. arti. 3. cū queritur utrum in suscepti
one corone fiat abrenūciatio temporalium. sic inq̄t. sacerdotij xpi nō tā
fuit figura sacerdotij aarō q̄ melchisedech. qui scdm̄ q̄ dicitur ad
hebr̄eos 1. fuit rex et sacerdos sic et xp̄s. ¶ et quis honore regale
relinquerit p̄p̄ exemplū humilitatē et ip̄e paup̄ et medic⁹ fuerit tñ p̄
et sua dulcissima benignitate ad h̄ alios nō artauit sciebat enī q̄ me
lius est habere mercenarios q̄ nullos aut paucos filios et ideo ca
ritate refrigerante disposuit sp̄s sc̄s ut ecclia temporalibus habūda
ret ne cultus dei p̄p̄ paup̄tate et iopia deperiret. Obsecro uideāt
adularij q̄s nūc deseruiret ecclie si eoz vita ess̄ in manib⁹ laico
rū quoz caritas tepida est erga illos Ego aut̄ missus fui cū alijs
patrib⁹ ex pte consilij basilien̄ ad regnū bohemię p̄ eiz reductione
vidi in praga consulatū attributū sup̄ regimie sacerdotū suoz a q̄bz
totū p̄monium ecclie erat ablatū q̄ iugit̄ inq̄tabāt illū p̄ necessi
tatebz suis q̄ p̄posuit eis assignare certos redditus ex q̄bz uiuere
tenuit et ap̄lius nichil peteret ab eo Fortassis dicit aliq̄s ista bo
na sūt regē ¶ p̄ncipū a q̄bz p̄cesserūt | q̄bz respōdetur Nōne p̄ do
nationē illā trāsierūt in dñum et possessioē eoz q̄bz sūt donata?
¶ Quis ignorat p̄ q̄tū donationis dātā trāsire i illū cui donatio facta
ē et dātē ius in illa cessisse recipiēt? ¶ Et iterū dicit. clerici abutūtur
illis multifaria erariū regē debet inde ditari q̄ expedie ei maximū.

habere thesaurū ad tuitiōem regni ad p̄seruandū subditos ab op
pressioib⁹. Quib⁹ respōsū est p̄us q̄ p̄t maliciā mīstroꝝ scz p̄so
nale nō debet dñs sua possessioē priuari p̄mo nec mīstrī ipsī. **Di**
co aut̄ p̄sonalē quia de illa laia nō debet iudicare ut dictū est s̄ si
ess̄ cōtra fidei docūmēta unitatē ecclīe scindens | aut bonos mores
corrūp̄s p̄ sua p̄dicationē | quib⁹ et̄ laicis deberet eis resistere | qz
tāgeret eos | **U** p̄terea thesaurus regē nō debet de sacrilegio auge
ri **U** ultra ea q̄ p̄missa sūt ostendo q̄ p̄t maliciā p̄sonalē deri
nō debet ab eo tp̄alia remoueri nā p̄pter maliciā p̄ncipū nō de
bet ab eis dñia sua auferri igitur nec ab ecclīasticis | antea dēs op
paret. nā sapientie s̄ scriptū est. p̄ me reges regnāt et legū cōdita
tes iusta decernūt **C**ōstat aut̄ q̄ interdū dñs facit regnare ypocri
tā p̄o peccato populi ut habeatur iob 39. **U** nabugodonosor erat
ydolatra | tamen eum fecit dominus regnare sup̄r populū suū iē.
21. **E**go feci terrā et hominēs et iumēta | **U** q̄ sūt sup̄ facie terre in
fortitudine mea magna. **U** de q̄tur. ego dedi terras istas in manu
nabugodonosor serui mei. in sup̄ et bestias agri dedi ei ut seruiant
ei. **U** et aro adhuc ydolatre dedit dñs regna terre ut dicitur ysa
ie 47. **D**z enī ibi. **H**ec dicit dñs xp̄o meo aro au⁹ ap̄phendi dexte
rā ut subiciā ante faciem ei⁹ gentes. **U** **U** cesar erat ydolatra | tñ do
min⁹ dicit reddite q̄ sūt cesari cesari **M**. 22. **U** pylatus gentilis
erat | hui⁹ dñs p̄tate approbat | cū ait | nō habere p̄tate in me nisi
tibi datū ess̄ de sup̄ io. 19. **U** angeli ephesi p̄gami tūtre et sic de
alijs | in quoz aliq̄bus erat culpe mortales manebāt angeli | hoc
est ep̄i illarū ecclīarū **U** n̄ b̄tus aug⁹ de aitate dei dicit in effectu. **U**
tē deus dat regna pijs et impijs ut mario pessimo imperiū et ga
io pio cōstantino xp̄iano et iuliano apostate. **U** **E**t dñs ait de patre
suo qui facit solē suū oriri sup̄ malos et bonos et pluit sup̄ iustos
et iustos. beatus et̄ iheronim⁹ sup̄ illo. **U** **H**i inimicus tuus esurit
aba illū. ait nolū negare quod dñs nulli negat | q̄uis sit blasphe
m⁹ **U** impius hoc enī faciens carbonēs ignis cōgeres sup̄ caput
eius hoc est diliget te quē aliq̄n habuit posū. **U** **E**xemplū igitur a
xp̄o accipiat et p̄mittant ecclīasticos gaudere bonis ecclīarū quib⁹
seruiūt qui iudā furē et p̄ditore p̄misit in officio parationis | qui
a sacerdotibus auarus conspirantibus in mortem eius nō abstulit
bona sed eis obediendū p̄cepit q̄dū sederent sup̄r cathedram
moysi hoc est recte docerent. **U** **A**udiant et beatū ap̄rianū martirem
qui ait. dñs nosc̄ ihesus xp̄us rex iudeozū et dñs nosc̄ usq̄ ad diē

passionis seruauit honore potestatis et sacerdotibus quibus illi nec ti-
more dei nec agnitione seruaret. **I**te et eunde de nequaia sacerdotu sui
typis ggerente qd ecclesie suis delectis plebe contempta sectabatur ne-
gociationes et nudinas causa turpis questus | qui et nichilomin9
contemptore talium uocat | hoste alteru sacrificio xpi rebelle | p fide
psidu | p religioe sacrilegu | filiu impiu | et sem inuiau. **S**ed nec
fisco regis hec bona sut applicata | qz sut bona xpi et pauperu | ex
quibus ecclesia habet uiuere iux dectia sui status | reliqua no se-
uanda s; eroganda sut ut supius est allegatu | a beo ambrosio | au-
tu habet ecclesia no ut seruet s; ut erogat | itelligant quoq; qd aufer-
re illa ab ecclesia est sacrilegu ut supius apparuit et de sacrilegio the-
saurus regis no est cumuladu ut dictu est nec hmoi bona licet eis
auferre ut erogentur paupibus | scriptu est eni ecclesia 29. qui of-
fert sacrificiu de substantia paupm quasi qui uictimat filiu in spsu
patris. **U**nde si offerre sacrificiu deo de suba paupis | hominatio
equipatur | multo magis dare vni paupi de suba alterius paupis
Nec laias incabit bona ecclesie distribuere p eoru bnplacito qa
no ipsi sed ecclesia sunt horeu dispesatores ut supius dictu est
Testis est uir sanctissimus psser libro de uita contemplatiua di-
cens | sacerdos cui cura dispesatiois amissa est no solu sine cupidi-
tate | s; ead cu laude pietate accipit a populo dispesanda | et fide-
liter dispensat accepta et habetur transumptio 1. q. 2. sacerdos. **H**ec
vero sollicitudo in bonis ecclesie administrandis no seculari s; ecclesiastica
dicenda est | dicente eode saeto | possessiones quas ipsi sacerdotes ac-
cipiunt a populo ia no sut mundi credede s; dei | nec reprobata s; lau-
danda in plateis | nam uita eorum no est tantu contemplatiua sed mix-
ta ex illa et actiua. **I**n hui9 eni ueritate figuram moyses ascendebat
in montem ut adoraret | post descendebat ut populu gubernaret.
Unde sanctus gregorius ait. qd talis in regiminis arce debet con-
stitui qui no sola de salute animaru ueritatem de extrinseca utilitate
et cautela debet esse sollicitus | et nichilomin9 debet hec sollicitu-
do esse moderata | eodem beato gregorio dicente sup ezechielem
ubi dicitur | sacerdotes caput suu no radant neq; coma nutriat |
s; tondetes tondat | sacerdotes inquit iure uocati sut qui ut sacru
ducatu pbeant fidelibus presunt capilli uero in capite cogitationes
sut in mente qd arcas mundi designat | qz igitur cuncti qd psunt | hre
quide sollicitudines exteriores debet | nec eni in eis uehementinac-
bere | sacerdotes recte phibetur caput radere aut coma nutrire sed

toties tōdē qz sic p administratā extēioꝝ puidētā corpꝝ vita p
regit s̄ qz moderata ē cogitatio cordis n̄ ipedit. h̄ ḡ. Deniq; ista
s̄nia verbo apli cōfirmat. 1. cor. 4. dicit. **H**ic nos existimet hō ue
mistros xpi z dispēsatoꝝ misterioꝝ dei. **H**ic iā qz int̄ dispēsa
toꝝ ut fidel̄ q̄s iueniat. q̄ q̄uis de misterio sacmētoꝝ z doctrine
p̄nāpalit̄ itelligat. tñ z de extēioꝝ administratōe et̄ itelligi p̄t
q̄d et ip̄e manifestat. 2. cor. 11. ubi pericul et laboribz suis p̄ fidei
bz p̄p̄ssis tractat. Subdit. p̄ter ea q̄ extāscōꝝ s̄t instātia mea cotidi
ana sollicitudo oim cōcāri. **I**n p̄missis itaq; p̄o articulo finē ipo
nēs accēto ad sc̄dū ad tōncō adūsarioꝝ respōsurus. Allegāt p̄
mo antoꝝitates veteris testamētī. qz numeri 13. dñs dixit moyse
de arō et filijs suis in terra eoz̄ sc̄z filioꝝ isrl̄ nichil possidebit̄
nec habebitis partē int̄ eos. ego pars et hēditas tua in medio fi
lioꝝ isrl̄. **E**t de leuit̄ ait. Nichil aliud possidebūt deamātū ob
latioē cōtenti quas in vsus eoz̄ z necessāia separaui. **E**t alibi et̄
facit mentionē de p̄nūcijs. **A**d istas z similes diādū q̄ dñs diui
sit terrā p̄missiois p̄ tribus sic q̄ vnicuiq; tribui dedit p̄tē suā de
terminatā ita q̄ vna nichil habebat in p̄tē alteriꝝ. exapta tribu
leui q̄ nullā habuit p̄tē determinatā s̄ in vnaq; hūit māsioēz̄ z h̄
ideo qz illa erat deputata diuino misterio. p̄terea oportuit q̄ es
set aulibet aliarū tribuū mixta. et h̄ est q̄d h̄ dicitur in terra eoz̄
nichil possidebit̄ sc̄z nullā p̄tē determinatā sicut alij habet̄ habe
bitis. qz estis in ministraturā dicit dñs. **N**ā ego pars z hēditas tua
in medio filioꝝ isrl̄. int̄ quos sc̄z in q̄libet tribu eoz̄ habuerūt ci
uitates et suburbana z domos ut sup̄ius p̄batū ē. **A**llegant
autoꝝitates noui testamētī. p̄mo q̄lit dñs vocauit pet̄ū et adreā
at illi relictis rethibus z patre secuti s̄t eū. **I**t̄ q̄ dñs vocauit ma
thēā de theloneo q̄ dimisit negotiatiōē. **I**u. 1. **I**t̄ si vis p̄feci
ēē vade vade oia q̄ habes z dā paup̄ibz z seq̄re me. **I**t̄ si q̄s petit
a te dā ei. et volētū mutūare a te ne auertas. **I**t̄ si q̄s vult teū cō
fēdere i iudicio z tunicā tuā tollē dimitte ei z palliū. **A**d istas z si
miles. p̄o dicit̄ q̄ i istis n̄ ponit̄ nota p̄cepti ā p̄hibitiōis. z sic n̄
obligāt ad sic̄ sic faciēdū. **I**t̄ n̄ solū ad deicos s̄ ad oēs ponit̄.
vñ nō p̄t̄ cōstātia q̄ laici s̄ ligati. **I**t̄ d̄z i vna illorū. si vis p̄feci
ēē nō s̄ ip̄feci ā p̄ficiētes q̄uis boni tenentur oia viderē s̄ solū p̄fā
z adhuc d̄sū fuit q̄ diuise nō repugnāt statū p̄fāoīs q̄q; multi
sanctissimū vici dñia et copiosa bona possideunt ut abrahā cui do
mū ait. **A**mbula corā me. z esto p̄fectus gen̄. 1. iob. thobias

dauid. sextus. laureus. katherina. agatha. et alij ppures. qz i
gitur videt se in talibz auctoritatibz parū pficere Veniūt ad ali
os in quibz videtur nota pcepti poni | vt ibi. Nolite sacculū por
tare neqz pecā neqz pecuniā neqz duas tunicas habeat. Itē nemo
potest deo seruire et māmonē Ideo nolite solliati ēē quid māduce
tis ā quo operiamī | scit enī pater vester qz oībus hīs indigetis
Mt. 6. Ad quos 2 silēs dicit. Pmo qz nō semp̄ hec dicitio. nolite
vel noli importat phibitionē | sic qz faciens gēra peccet | patet Mt.
9. p̄cepit ih̄sus discipulis suis ne cui dicerēt donec filius hominis
resurrexerit a mortuis Et luce 19. Cū facis prādū aut cenā noli
vocare amicos nec fr̄es aut cognatos. durū enī est dicere qz apli
peccassent reuelādo visionē trāffigurationis Itē durū est dicere qz
q̄s peccet vocādo amicos ad cōuinū Nā beda dicit | vt bt̄s tho.
ceat in glo. fr̄es 2 amicos et diuites alterutū quīua celebrare
nō quasi scelus interdicit | s̄ sicut cetera huāne necessitatē cōmerā
a ad p̄merēdū vite celestis p̄nia modicū valere. Itē Mt. 10. No
lite timere eos q̄ occidūt corp̄ Quis enī dicet qz martires timē
tes timore naturali mortē peccassēt? Nā et dñs illā timuit | teste
euāgelista mara 19. q̄ dicit. Cepit ih̄sus pauere 2 tēdere. Itē cū di
citur. Nolite solliati esse quid māducabitis etc. Quis diceret qz re
seruās familie sue necessaria ex p̄uidētia sua peccet? Nā aug 9. di
cit 2. li. de sermone dñi. Vehement̄ cauendū est ne forte cū vide
rim⁹ aliquē seruū dei p̄uidere ne ista necessaria de sint | vel sibi ul
alijs quorū cura p̄missa est ei iudicem⁹ cōtra p̄ceptū dñi facere |
et tē cōstino solliati esse Nam et dñs cū āgeli m̄stauerūt p̄p̄
exemplū | ne quis postea scandalū pateretur cū aliquē seruoꝝ dei
cū aduertisset ista necessaria parare | loculos habere dignatus ē
q̄bz portabat pecuniā. Vnde vsib⁹ necessarijs q̄cqd opus fuisse p̄
uideret. Hec aug. Dimili p̄uidētia legit⁹ aplōs sibi et alijs p̄
uidisse Rurs⁹ cū dicit. Nolite cogitare quō aut qd loq̄mī | phibuit
dñs qz nullaten⁹ quis p̄ fide interrogatus cogitaret? Certe nō.
Itē cū dicit dñs. Nolite iudicare. Quis dicit qz de manifestis
iudicare nō possit? Et cū iacob⁹ dicat. Nolite iurare. phibuit ip̄e
oē iuramētū in oī casu? Cū dñs iurauerit p̄ semetipsū Et aplūs
etiā iurauerit | et multi s̄ā. p̄terea cū aplūs dicit chi. Noli aquā
bibere. q̄s diceret qz peccauit si aliqui postea aquā bibit? Apparet eo
qz nō sp̄ talia v̄ba. noli nolite importat p̄ceptū. qz qd fit q̄ p̄
ceptū | peccatū est | tñ in p̄missis n̄ iterum peccatū Talia igit̄

documenta de quibz sup nō preceptiue s̄ exhortatiue vel cōforta
 tiue ponūtur. **Q**uāte doctrina beati auḡ 13° de doctrina sana est q̄n
 scriptura saluari nō p̄t in sensu v̄borū gramaticalit̄ acceptoz tūc
 tropica seu figuratiua locutio est | vt ibi | iudiciū 9. **I**uerūt ligna sil
 ue ad vitē et oliuā ⁊ ficū | tāde ad rānū | et dixerūt. ipea nobis. et
 in plerisq̄ passibz | tā veterē q̄ noui testamētōz | ⁊ nūc in p̄posito |
 si ad lcam̄ illud | nolite portare aurū et argentū neq̄ sacculū neq̄
 perā neq̄ virgā | accipetur | euāgeliste essent sibi cōtrarij | quod nō
 est dicēdū. **N**ā math. ⁊ lucas dicūt hoc. et marc⁹ dicit | nisi virgā
 tm̄. **N**ē si illud de relinquēdo oīa ⁊c̄ itelligeret̄ ad lcam̄ xp̄s̄ q̄
 habuit loculos fess̄ oppositū ⁊c̄ apli q̄ sumebāt panes iterdū
 in via **O**portet q̄ q̄ ista ⁊ similia itelligant̄ q̄ nō sūt p̄cepta s̄ do
 cūmēta vtilia p̄ illa missioē qua fuerūt apli missi ad pplm̄ iudeoz
 p̄dicare penitētiā | et q̄ appropinq̄bat regnū dei. **H**oc dicit beatus
 auḡ. li. cōtra adamatiū discipulū manichei. hoc est de mēte cri
 sol. vt allegat sc̄s tho. 2^a. 2^e. **V**nde sciendū q̄ apli fuerūt a
 dnō bis missi. **P**rimo ad populū iudeoz p̄dicare penitētiā et q̄ ap
 propinq̄bat regnū dei. ⁊ p̄ illa dicit̄ ē eis. **N**olite portare sacculū
 neq̄ perā ⁊c̄. ⁊ hoc factū est an̄ passionē xp̄i **S**ecūdo missi sūt in
 vniūsu mūdū p̄dicare euāgelīū oī creature. hec fuit post resurrecti
 oēz. **H** nec tm̄is nec legibz a cōmōnibz fuit coartata **D**e q̄bz mis
 sioibz loq̄t̄ beatus aug⁹ de doctrina sana | dicit̄ **A**lli q̄ fuerūt ex iude
 is seruauerūt illā cōz vitā | qz erat legalibz oibz assueti **A**lii v̄o
 q̄ de gētibz fuerūt q̄si talē viuēdi modū nō seruauerūt. **P**rima q̄
 missio cū suis regul̄ ⁊ cōmōnibz p̄terit̄ nec iā p̄dicam⁹ q̄ app
 pinq̄bit regnū celozū. **S**z in 2^a missioē succedim⁹ q̄ ex gētibz q̄
 sis venim⁹. **V**nde sicut illi i h̄mōi missioē n̄ acceperūt legē de nō
 habēdo aurū ⁊ argentū sacculū a perā. **I**ta nec nūc obligat̄ p̄dica
 toēs vbi dei ad n̄ h̄ndū h̄mōi bō **C**ausa at̄ differēcie h⁹ q̄ dn̄s
 aplōs i p̄^a missioē d̄t ut n̄ portēt aliqd̄ i via. neq̄ sacculū neq̄ pe
 rā neq̄ panē neq̄ pecūiaz neq̄ aurū ⁊ argentū. ⁊ i 2^a tacet de istē. qz i
 p̄^a ibāt tm̄ ad iudeos a q̄bz grate suscipiebāt ⁊ acabile ⁊ ita onde
 bat eos h̄zē ptatē et facultatē suscipiēdi necia vite | ac p̄ h̄ exclusit̄
 ab eis oēz timorē ⁊ sollicitudinē q̄ necaria deessēt s̄ ⁊c̄ sollicitu
 dinē supple nimūa in traditiōē doctrine | **N**ā d̄t̄ neq̄ solliciti sūt qd̄
 loq̄m̄ | h̄ ē de mēte b̄i crisol. vt cū allegat sc̄s th. i glo. cōtra. s̄
H ⁊c̄ s̄a auḡ. i de ḡs̄u euāgelistaz dicit̄ **V**n̄ satē ondiē aur
 eos h̄ possidē a ferre noluerit | n̄ q̄ necia n̄ sit sustētatiōi h⁹ vite

submoti sunt | ea ciuitas | id regnū | in eterno gradu facile stete-
rit hoc est eternalit̄ durabit ubi minimū vitū libid̄ inis prauit̄ q̄
cupido dominū elegerit. Et seneca nemo alius deo dign9 q̄ qui
opes cōtempnit. Dicit ergo in istis nō dāpnatur opes | s̄ cupidi-
tas eaz ita 7 in alijs q̄ eccl̄asticos allegat̄ | vt patuit ex supiori
b9. Ponat itaq; adūsarij dotationis eccl̄e custodiā ozi suo | ne de-
us qui eā sic ma ḡficare voluit p̄iciat eos spiritu ozis sui 7 ne sa-
cratissimos impatores xpianissimos reges sc̄arū illustissimos
inditosq; alios reges et p̄ncipes qui eccl̄ias fūdarūt et dotauctūe
maḡficē videātur q̄dēpnare | crimen lese maiest̄t̄e d̄ne et huāne
inartēdo. Si vero mores quorūdā laicos scandalisāt | post carita-
tiuā monitionē si nō acq̄uerūt | causā deferat supioribus p̄lat̄is.
Tantē deint̄ requē sibi et ipsis eccl̄asticis | vt cū illo qui habita-
re facit vnanimis i domo eccl̄e | viuāt felices i eternū | ip̄e ē ih̄us
xp̄us d̄ns noster cui cū patre 7 spū sc̄o est honor laus et gloria in
secula seculorū Amen.

¶ Hec sub correctione sancte matris eccl̄e | sedis apostolicę | facul-
tate theologie parisiē | ac cuiuslibet theologie professoris huic
pagelle sūt per me Egidij Calceij annotata.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Tractatus de comunione nō consecratiū sub vnica specie sci-
liet panis. Ad instantiam magrōꝝ iacobi de hatten | & theobal-
di de campis regentis in facultate artium parisijs | & specialiter
illius regentis

Incipit opusculū.

Hagitaui caritas vestra vir optime paruitate meam aliqd
scribere super comunione laicōꝝ sub specie panis tm̄ | maxime ap-
ter aliquas difficultates q̄ ex dictis dñi alberti magni | in tracia-
tu de missa oriri videtur. in quo sic ait inter cetera **C**ū alimentum
ad nature perfectiōem nō possit signari perfecte nisi in elemento a-
bi ⁊ potus | oportet q̄ elementū abi ⁊ potus sit in sacramento | nu-
trimentū enī spūale nō p̄fiatur sine potus signatiōe | sicut et nutrime-
tum corporeale non p̄fiatur sine potu | ⁊ sicut post nutrimentum
corporeale sumitur potus ad perfectionem nutrimenti ita in nutri-
mento spiritali | datus est potus spiritalis ad perfectionem nu-
trimenti spiritalis | quia nutrimentū diuisa habet operationem
sanguinis a corpore. **C**orpus enī dedit xp̄us in comunione sui
⁊ membrōꝝ | sanguinē autē dedit in redemptionē. **I**ste enim sunt
diuise operationēs ⁊ cetera. **U**nde autē alia sit gratia vionis et alia
redemptionis non suffiat in sacramento habere elementū signis
tantū comunione sed etiam redemptionē. **E**x quibus ⁊ alijs mul-
tis in hanc sententiam conuadētibus videtur sequi q̄ laicus cum
eucaristiam sumit sub sola specie panis | recipiat imperfectū spiritu-
ale nutrimentum | quia sumit sine signatione potus | quūvis enim sub
specie panis sit scdm̄ rem potus non tamen per eam potus signatur
quare nec ut potus aliquid spūaliter ⁊ sacramentaliter operatur
nam sacramentū ecclesie nichil in gratia causat quod ex similitu-
dine non signat. **I**tem ex hoc videtur sequi q̄ laicus sic sumens
nō consequatur gratiā redemptionis | qz illa est operatio sanguinis
sacramentaliter expressi ⁊ signati. **I**tem videtur sequi q̄ laicus
priuetur omnibus operationib⁹ potus ex quo sub specie propria
scilicet vini nō recipit eucaristie sacramentū. **P**rop̄ hec ⁊ similia
fraternitas v̄ra q̄rit si sic laici debeāt vicare sez sub specie panis
tm̄. **E**t si possint sacerdotes argui de sacrilegio subtrahētes a laicis
ipsis specie vini | vel si debeāt vicare sub vtraq; ut faciūt sacerdotes
Pro quā difficultatū solutiōe ponūtur p̄positionēs sequētes

Prima quibus sacramenta ecclesie sint a christo principaliter instituta tamen eorum dispensatio ecclesie et ministris eius credita est prima pars que dicit a christo sacramenta ecclesie esse instituta credita est a fidelibus. secunda probatur luce 22. dominus ait suis discipulis postquam sacramentum instituerat. hoc facite in meam commemorationem. facite ait. ecce imperium quod ministris dicitur. Item facite non institute quia iam instituta sunt quod instituta dispensate. Item 1. corinth. 2. ait apostolus. Sic nos existimet homo sicut ministros christi et dispensatores ministeriorum dei et 2. corinth. sexto. In omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros. Item 1. corinth. 9. Nonne opus meum vos estis in domino et si alijs non sum apostolus tamen vobis sum apostolus autem idem est quod nuncius. Item reperitur aliqui textus in quibus post illud hoc facite in meam commemorationem sequitur et alijs date. Item hoc significat collatio clavium petro et alijs apostolorum facta etiam hoc idem insufflatio christi in apostolos quibus dedit spiritum sanctum ad exercitium sacramenti penitentie et cetera ut non dubitatur aliorum sacramentorum de quibus hanc 20. hoc est in refectioe quasi 4000. hominum ex quibus panibus et dea ceteris et duobus piscibus ostenditur cum dominus panes multiplicavit et eos distribuendos turbis tradidit discipulis. De quo Math. 19. Marc. 6. Luc. 9. et Jo. 6. hoc tenet illa famosa resuscitatio lazari per christum facta dum discipulis dominus iussit solvere eundem lazaram Jo. 13. et multa similia possent allegari. Secunda propositio institutione sacramentorum quo ad substantialia nec ratio nec materia eis possunt abrogare aut mutare patet quia non sunt ab ea aut ab ipsis ordinata sed a christo immediate. Tercia circa modum dispensationis eorum et ministrationis ecclesia potest providere et aliqua ordinare et mutare secundum opportunitatem temporis loci vel personarum patet quia dispensatio credita est illi et fecit in omnibus sacramentis hoc factum reperitur. De baptismo dominus dixit. Ite baptisate omnes gentes non dixit immergendo in aquam vel aspergendo nec dixit iter immergendo vel semel tamen etiam sed et diversitate regionum aliquem modum prescripsit. Preterea ipsa ordinavit ante baptismum fieri exorcismum et catechismum si tempus pariat de quo dominus nichil precepit et aliquas solemnitates in benedictione aque baptismalis et aliquos ritus de patris et alijs reverentiam sacramenti protendentibus de quibus nichil habemus a christo. In sacramento confirmationis dominus manus imposuit sed et christum

signantur hoc fecit ecclesia | q̄ per pontificem regulariter ministratur q̄ unctioe crismat̄ delibuti in cōfirmatione s̄ndone mūda ligentur ⁊ similia etiam ip̄a ecclesia instituit. De sacramento penitentie | q̄ secretissime seruetur auditum et si sit de iure naturali et diuino tamen a xp̄o hoc expresse p̄ceptum non reperitur sed ab ecclesia prouisum est ⁊ grauissime pene indite contra reuelantes. **P**reterea distinctio parrochiarū et per consequens rectorū | q̄q̄ unus in messem alterius falcem non ponat abs̄ illius licentia vel consensu. **R**e casuū reseruatō maior vel minor in diuersis dyocessibus ⁊ ab ecclesia noscuntur instituta. **I**n sacramento m̄monij | personas legitimas vel illegitimas declarauit ecclesia | aliquādo enī us̄ ad septimū gradū contrahere prohibuit | nūc us̄ ad quartū inclusiue | in aliquibus regionibus us̄ ad terciū. **D**einde b̄na publicari iussit | ne aliquis error dirimens m̄monij contractū | vel impediens contrahendū inteueneret. **I**n sacramentis ordinis ⁊ extreme unctioe aliqua ordinauit ecclesia cōsentia soli impunitatem sacramentorū | non essentiam eorū de quib⁹ nec a xp̄o nec a scriptura sacra edocti sumus. **E**d ad sacramentum eucaristic de quo nunc ad p̄positū | accedentes idem ostenditur | circa cui⁹ dispensationem multa mutauit ecclesia que ut dicit beati ambrosij us ⁊ aug⁹ regitur sp̄itu sancto | ip̄a mutauit horam prohibenda ne post cenam sumatur a sanis | cum tamen post cenam xp̄us instituit hoc sacramentū et sumpsit ⁊ dedit d̄ scapulis. placuit enī sp̄itu sancto ut inquit beatus aug⁹ et habetur de consec̄. dis. 2. ut in honore tanti sacramenti prius in os xp̄iani sacramentū dominici intret q̄ exterioris ab̄i | et se doctrine apostoli confirmauit 1. cor. 11. qui corinthios increpauit q̄ ad cenā dominicā conueniebāt dum quidā esuriebant | ⁊ alij ebrij erant | in forma ecclesia adiecit enim et formam que est in usu p̄scripsit que illo modo non legitur in euangelio quāuis substantia eius sit ibi certificauit materiam ut sit panis triticus ⁊ asinus | tamen aliquo tempore consec̄at in fermentato ad extirpandū errorem dicentū non posse conficere in fermentato | ordinauit q̄ uino modicum aque misceretur ad designandum incorporatiōem populi sacramento passionis xp̄i | aliquando distribuit frangendo | nūc autem non frangendo | sed porrigendo distinctas hostias | aliquādo saltim in aliquib⁹ ecclesijs sacra oblatio dabatur intincta ut habetur ex decreto turonen̄ cōsilij et nunc est prohibitum ut apparet in capitulo cum omne crimen

de consecra. dis. 2. Unde si in tantis ecclesia disposuit | quis ambi-
gat eam posse ul sub vna vel sub duabus speciebus ordinare comu-
nicandū esse populum. ¶ Quarta propositio Decentius multa
est q̄ populo 7 generaliter nō conficiantibus sub specie panis tan-
tū sacra tribuatur oblatio. q̄ sub vtraq; ppter tres causas. Prima
ppter periculū erroris creditū q̄ nō totus xp̄us sit sub vtraq; spē
vt dicit innocentius tertius. Secunda ppter periculū effusionis q̄
accidere posset frequēter populo sepeccato in diuinis ministerijs
ex improuidentia | ex impetu | et ex iuditate eius. Tercia ppter
periculū irreuerentie que per effusionem accideret | et que ex cōser-
uatione calicis pro infirmis sequeretur. Et ppter istas causas ec-
clesia sacramentū sub vna specie nō conficiantibus tradendū esse
decreuit. q̄uis saluator nichil de hoc p̄cepisse legatur. Sic enim
q̄dā venerabil et deo dilect⁹ vt creditur | ante ānoꝝ multa curia
la scripsit. Redemptor noster veniens inquit in mūdū quia prop-
ter hominū salutem inter homines apparuit | que redemptioni hu-
mane infirmitatis accommodata seu necessaria forent prouidit sicut
vidit in sapientia sua oportere | et hec que faciēda erant eis cum
quibus conuersari dignatus est verbo vel exemplo infirmavit | cer-
tum quo faciēda erant modum p̄figere obmittens. Hinc est q̄
ait hoc facite in meam cōmemoratiōem | non ait hoc modo facite |
vel hoc modo alij date. Ait. ite baptisate | non ait | baptisate ter
aspergendo aut immergendo vel semel. non ait scrutiniū facite. ex-
orcismū vel cathecismū p̄bete. crisma conficite. quare infirmasse vi-
detur modum dispensationis ex causis rationabilibus ecclesie reli-
quisse ut eā supradictū est. ¶ Quinta propositio. propter cau-
sas p̄missas ecclesia cepit morem introducere de uicando non
conficiantibus sub specie panis tantū. Licet in primitiua ecclesia cū
persecutiones instaret popul⁹ sub vtraq; specie sumebat sacramen-
tū | quod utiq; fiebat ut bibetes sub signo visibili appropziato sāg-
uinem p̄pziati essent in fide feruentiores | et ad sanguinem p̄pziati
fundendū pro xp̄o 7 fide sua promptiores | verū q̄ adhuc non est
manifestum q̄ vniuersaliter omnis populus a principio ecclesie
sic uicaret. Nā actū 2. scriptū est. Et erāt oēs p̄seuerantes in
doctrina apostolorū et cōmunionis fractionis panis 7 orationibus. vbi
de calice nulla fit mentio. hic ritus in lege scripta p̄monstratus
fuit. Nam de libaminibus nichil habebant offeretes sed bene de
sacrificio. libamina sanguinis erāt figura et sacrificia corpis p̄pziati

nec mirū si posteriori tempore ecclesia diligenter instructa pericul
et scandalis ex cōmunionē populi sub vtraq; specie proueniētib9
sua instituta in melius cōmutauit | et in augmento cognitionis ⁊
dispositionis circa sacramentoz ritus et modum ministrandi atq;
ordinem ministroz proficit | sicut enī post rubricatas pelles et ia
antiqua saga tabernaculi gloria templi successit | sic post illa ecclie
p̄nitue rudimēta | splendor ecclie in diuino cultu | ⁊ ritu sacramentoz
expolitus et eliquatus deoz aduenit. ⁊ sicut instantib9 muro hol
tib9 ut inquit scūs thomas ⁊ orietibus cassantib9 turres inter ce
des diuini de expolito poliac ciuilib9 ordine senatus prouidere non
studet | sed quomodo muniat bellatores | turres fortificet | menia
q; instauret | erigat machinas quib9 cassatis aduersariozū machi
namentis aucta a lesione defendat | sed pace tandem habita | de ci
uilib9 poliacie ordine accuratius prouidere disponit. Sic sancta ec
clesia inter furentes tyrannos | persecutiones atrocissimas | per he
reses | scismata | et intestina bella | ut murū fidei munitet | tota solli
citudine fuit intenta | cultum diuinum ⁊ ritum sacramentozū non
ita expolire ⁊ ordinare curauit. postea vero magis facta quies ad
augendū et poliendū cultum diuinū et ritum sacramentozū consi
deratus studiosius intēdit. Nō est ergo detrahendū posteriorz sol
licitudini ut inquit beatus august. Si aliquid addere studuerunt
quo salus tutius munitetur ⁊ reuerētia diuinissimi sacramenti di
ligentius seruare ē ut videlicet errorz aditus clauderetur | ⁊ ne ali
quid in irreuerentiam tanti sacramenti que circa materiam liqui
dā leuius potest attingere adueniret. ¶ Porro ex tribus causis in
stitutionis sacramentoz apparet conuenientissimū esse modū cō
municandi non cōficiētes sub vniua specie scilicet panis. Prima
fuit causa humiliationis ut homo qui per superbiam p̄uaricator
erat diuini mandati. per obedientiam deo placaretur. Secunda cau
sa eruditionis ut per visibilia elementa ad inuisibilem dei virtu
tem agnoscendā ascenderet. Tercia fuit causa exercitationis ut
in corporalibus se ageret | ⁊ per ea eterna mereretur. Prima cau
sa competit consuetudini ecclesie in ministrando non p̄ficiētib9
sacramentū. Nā scdm beatū gregoriū quicq; per obedientiam nūq;
malū sit faciendū | tñ debet p̄ eā bonū qd agitur intermitteri ut p̄
obedientiam bonū crescat | et tāto id qd agitur verius sit. Vt us q̄to
p̄ obedientiam a bono cessans | se subditū ⁊ humilē exhibet | sic facit
popul9 qui obediendo p̄suetudini ecclie cōstitus vna specie abstinet

ab alia quia in hoc se obedientem et humilem ostendit seruire propter
periculum errorum effusionis vel irreuerentie preceptum vel con-
suetudinem ecclesie in hac parte. Juxta secundam hęc consuetudo habet
locum nam per hoc quod sub vna specie ministratur sacramentum in-
struitur populus quod sub vna specie est totus christus | caro videli-
cet et sanguis | et per illius manducationem ad illius participatio-
nem sperat pertingere. nam cum in sacramento nichil speciei liqui-
de gustat et credit sanguinem domini accepisse | dignus est ipsius com-
fortio | per hanc etiam fidem formatam qua consuetudinem ecclesie
seruat et credit manducasse carnem christi et sanguinem bibisse sub
specie panis valde meretur | ita ut si esset alia gratia talis ab ea
que est sub specie panis. de quo postea dicitur et obediendo ecclesie
populus vitando gratia talis priuaretur tamen bonum obedientie recte
pensaret dampnum quemadmodum aliquando audiui in sacro basilien-
si concilio. et idem dictum fuisse sepius in consilio constantiensi doctissimos
retulisse cognoui. Juxta tertiam causam que est exercitatiois cau-
sa | hic modus vitandi non conficiens sub vna specie est actio mo-
datior habet et quod opus intellectus humanus post lapsum exerci-
tio in rebus corporalibus ut ebrietas eius ad celestia conscendat |
sic enim inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur
ad rom. 1. et ut torpor et fastidium spiritualium pereat. verum exercitatio
corporalis ad modicum valet in se ut ait apostolus 1. thi. 5. si pietas ei
adiuta est valde est utilis. hanc autem plus quod est vna specie pietas
adeo quod secundum beatum augustinum. de ciuitate dei est prope cultus dei que gratia
sebia vocatur est consequens ad penes et proximum. Nam ad reuerentiam sacra-
menti et pericula tollenda induxit ecclesia hunc vitandi ritum et
ad edificationem proximi ut tollatur errorum occasio. Pro hac
laudabili consuetudine etiam a multis centenis annorum observa-
ta sunt plus quam 20. doctores commendatissimi. Valiter innocencius ter-
tius de quo videri dicitur quod post beatum gregorium non sedit in cathedra
petri maior theologus. qui dicit in suo tractatu de missa. quod sub
sola specie panis debet curari seruari et quod in regionibus in quibus vinum in-
ueniri non potest licet potest sub altera specie consecrari. ex primo patet quod infirmi
vitando debent sub specie panis tamen. ex secundo quod in casu illo esse quod infirmi
potest sub sola specie panis. Itaque alexander de hallis doctor irrefragabilis
in secunda parte summe in materia propria quod super hoc spatium mota est cum consuetudine
ecclesie. Itaque albertus magnus in doctrina admirabilis et papaus qui in sermone
de corpore et ita dicit. 2. quod quod plus non accipit sanguinem sub specie vini

Respondet huius triplex est ratio et ibi ad longum hoc prosequitur. Item sanctus thomas super quarto sententiarum ait. quod populo non datur sanguis propter periculum effusionis et errorum et cetera. **I**tem in eodem quarto dis. 13. ubi tractat de frequentatione huius sacramenti dicit quod sacerdos celebrans qui alterum tantum sumeret imperfecte sacramentum perageret unde reus sacra. legi iudicaretur. Secus autem est de alijs qui hoc sacramentum non gerunt quia eis subtrahitur sanguis propter effusionis periculum. unde et sacerdos in parascence quando non consecrat corpus sine sanguine sumit. et intelligo ego quod subtrahitur sanguis et quod corpus sine sanguine sumit quod ad propriam speciem eius que est species vini. **I**tem in tertia parte dicit. Perfectio huius sacramenti est si populus sumat corpus sine sanguine dumodo sacerdos consecrans sumat utrumque. **I**dem super iohannem sexto capitulo dicit quod solus sacerdos communicat sanguini reliqui vero corpori non est contra sententiam domini quia qui communicat corpori communicat et sanguini. **I**tem dominus bona ventura docet seraphicus super 9. ubi querit si utraq; harum speciem sit de integritate sacramenti ait fideles integrum et perfectum recipiunt sacramentum quo ad efficaciam sed quantum ad significantiam sufficit quod ecclesia fiat in eorum presentia nec oportet quod recipiant saltem speciem liquidam propter periculum effusionis et errorum. **I**tem richardus de media villa in 2. dis. 11. **C**um querit si populo debet ministrari sacramentum sub utraq; specie. Respondet quod non propter periculum effusionis et errorum et addit non tamen minorem efficaciam recipiunt illi quibus datur sub altera tantum. **I**tem dominus petrus de tate tasia doctor celebris post hoc ad apicem summi apostolatus assumptus in 2. dicit quod in sacramentis est ratio signi et ratio cause significatio pertinet ad sapientiam sed causalitas ad gratiam quia ergo gratia omnibus est necessaria sed non sapientia efficaciter vero equalis est sub utraq; specie sed non significantia. ideo omnibus traditur sub altera specie tantum qua potest tradi cum reuerentia et cautela maiori a maioribus vero tantum presbiteris et ministris sumuntur sub utraq; specie. dicit consequenter quod sub qualibet specie est abusus et potus secundum rem signatam quous non secundum speciem signantem. **I**tem dicit quod sub utraq; specie corpus manducatur et sanguis bibitur in re licet non in signo. **I**tem petrus de palude in 2. dicit per modum conclusionis quod non debet sub utraq; specie populo ministrari eucaristie sacramentum sed solum sub specie panis propter periculum effusionis sed nec olim inquit

offerentes debebant de sacrificijs et oblationibus que erant in ma-
teria liquida Item scotus doctor subtilis in 9. ait qd ista integritas
scilicet utriusq. speciei requiritur in consecratione ita qd nullus conse-
cret corpus nisi consecret etiam sanguinem non autem requiritur
in quacumq. perceptione quia laicus bene percipit corpus non sang-
uinem supple sub appropriata specie Item dominus hanibaldus
merito scientie et vite ad cardinalatum assumptus dicit super q̄ta
sententiam. postq̄ distinguit de efficacia et signatione. qd ad efficien-
tiam sufficit una species. ad signationem requiritur utraq. hinc est
qd fideles non recipiunt sub specie sanguinis propter periculum effu-
sionis et errorum. Itē gwilhelmus parisiensis libro de sacramentis
ait. Si a sanctis aliquando dicitur qd sanguis ille sanctissimus in
ora fidelium funditur. intellige qd inuitatur et hoc cum ipso et in ipso
corpore cuius est. Item ad itē est io. in summa confessorum. Itē astens.
in summa sua magna. Itē radulphus in pastoralis metrico de comu-
nionem infirmorum ait. hec et tibi cautela sit. ne presbiter egris aut
sanis tabuat laicus de sanguine christi. nam fundi posset leuiter.
simplexq. putaret qd non sub specie ihesus esset totus utraq. Item
gwilhelmus altisiodorensis in 9. parte summe sue titulo de sacramenta
altaris prope finem post questionem an debeat intincta dari hostia.
Respondet qd populo non debet dari sub duplici specie corporis domi-
ni propter triplicem rationem. 1. ne crederet totum esse christum sub utra-
q. specie non sub una. 2. propter periculum effusionis quia sanguis
liquidus est. et cito posset effundi. 3. quia in lege dicitur qd in om-
ni sacrificio erat libamen de quo nichil habebat offerentes. licet ha-
beret de sacrificio. et cum libamen sit figura sanguinis et sacrificium cor-
poris iuste instituit ecclesia ut sub specie panis tantum daretur. iste doctor
antiquior fuit scotus thomas et albertus de hall. Itē nicolaus de lira super il-
lo io. 6. nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sang-
uinem et cetera ait. non est intelligendum per hoc qd hoc sacramen-
tum sub utraque specie sit fidelibus exhibendum sed tantum a sacer-
dote sumendum. licet enim in primitiva ecclesia populus sub utra-
que specie comicaret tamen proinde ordinatum est ut non comicaret sub
specie vini. Ad itē est nicolaus de gozza. Ad itē est dominus hugo
cardinalis postillator totius biblie. Itē magister alexander de a-
lexandria in postilla super io. 6. capitulo. Dicit pro laudabili ista
consuetudine doctores canonum ut glo. ordinaria Arch. in rosario
Item gwilhelmus de monte lauduno et alij multi. Hec omnia

preposui principali proposito ut non subripiat velociter opinio qd
aliquis doctor ex intentione asserat populo pmo non conficiendi sa-
cramentum esse ministrandū sub utraq; specie et maxime ex pre-
cepto christi sicut aliquando bohemi tenuerūt dicentes qd de necessi-
tate salutis et de precepto christi erat ut quilibet fidelis comicaret
sub utraq; specie aut qd quis arbitretur eāiam matrē fidelium que
semper spiritu sancto gubernatur et disponit filiis vianiora salu-
ti aliquid vtilitati eorum detraxisse cum subtraxit eis secundā speci-
em. fateor insipientibus videtur minorasse deuotionem et salutē
auxilia. cum prohibuit bis vel ter in die celebrare aut comunica-
re | ex quo quelibet sumptio aut celebratio salutifera est. sed tamē
dei gratia ita ordinauit in augmentum salutis | ita pro iustis cau-
sis superius expressis prohibuit non conficiendū sacramentum
sub utraq; specie ministrari. licet minus doctis pietati repugnare
videatur. Et ita cum pergeret pragam ex parte consilij general-
basilicē cum duobus episcopis et septem doctoribus tam in theo-
logia qm in iure canonico pro reductione bohemoꝝ in quadā villa
nos arguebant simplices viri et femine de sacrilegio | qd scilicet e-
is ecclesia subtrahere nitebatur secundā speciem et gratiam ex per-
ceptione ipsius sequente. Nunc ad propositū reuertentes | difficul-
tates in principio allegatas soluamus que sequētib; tanq; fun-
damentis iuntantur. p̄mū nō est perfecta nutritio sine potus sump-
ti significatione. scādū diuise species habent diuinas operationes
tertiū diuise species causant diuersas gratias. Ex quib; sequitur
qd laicus non perfecte reficitur spiritualiter sub vna specie. Item qd
priuatur gratia redemptionis ex quo priuatur scādā specie. ¶ Pro
solutione et ostensione circa ista veritatis sciendū est qd triplex est
p̄fāo h; sacramēti scilicet rei | signi | et effectus. ¶ Perfectio rei consistit
in integritate prime rei contente et signate in hoc sacramento id est
ipsius christi | que res sub utraq; specie et similiter sub alterā est to-
ta. Unde x̄ps totus scz corp; sanguis et deitas est sub utraq; spe-
cie et eē sub alterā ita qd qd utraq; spēs sumit totū x̄pm q̄tū ad cor-
p; aiā et deitatem sumit et ita qd spēm panis tm̄ aut spēm vini tm̄
nā sub quibet spē est totus x̄pus scz corp; et sanguis in venis | aiā
et deitas utriq; partū inseparabilē vnita | et nō solū sub quibet spē s; |
sub quibet p̄tula spēm panis et vini ē tot; x̄ps | nec ē diuinitas ni-
si in mō p̄sōis qz sub spēs panis ē corp; et tm̄ vi sacramēti s; sang-
uis aiā et deitas p̄ cōmunitatē et realē vnionē | ita sub spēs vini ē

vi sacramenti tantū sanguinis tanq̄ p̄rius terminus cōuersiois
sed ex cōiunctā et reali vnione sunt corpus anima et deitas
in eaduo vero si quis cōsecrasset sub speciebus panis fuisse vi sa
cramenti corpus et per realem vnionē deitas sed non fuisse etiā
per cōiunctā sanguinis aut anima | et sub speciebus vini fuisse
tantū sanguis | et per realem vnionē deitas nō autē corpus aut ani
ma | perfectio signi cōsistit in perfecta representatione hui⁹ sacra
menti | et scdm illā requiritur vtraq̄ species quia neutra totalem exp̄
mit hui⁹ sacramenti significationem | hoc enim signat tria. **P̄mo**
signat xp̄m vt nutrimentū perfecte reficiens se digne manducate
perfecta vero refectio non in solo pane nec solo vino consistit | sed in
vtraq̄ | que duabus speciebus et nō vnica signatur. nam species
panis signat xp̄m vt abū famē spirituale perfecte cedente ratione
sui corporis | et species vini xp̄m per modū potus sitim spirituale
exinguente ratione sui sanguinis. **Secūdo** hoc sacramētum signi
ficat dominicā passioē in qua sanguis a corpore fuit separatus |
vnde ad hoc cōmemorandū requiruntur ambe species et ab invicē
separate. **Tercio**. hoc sacramētum signat assumptioē totalis hu
manitatis a cristo | tam quo ad animā q̄ quo ad corpus | et etiā
signat p̄fectā nōz redemptioē in aīa et corpore | teste magistro sen
tentiarū in 2. dis. 11. qui ait q̄ in duabus speciebus celebratur ut
anime et corporis in xp̄o susceptio et vtriusq̄ liberatio in nobis sig
nificatur | vtraq̄ autē significatio fieri nō potest per alterā speciem
sed requiritur vtraq̄ | ita ut specie panis significetur corpus | et spe
cie vini anima cuius sedes est sanguis | dicente scriptura | anima in
sanguine est. **Tercia** perfectio hui⁹ sacramenti est effectus ei⁹
scilicet augmentū gracie | deletio peccatorū venialium | preservatio a
futuris peccatis | quedā refectio spiritualis anime | tandē in perseve
rantibus et digne sumentibus adeptio eterne glorie. **Isti** autē effec
tus non p̄cedunt a speciebus nec etiā p̄ficiūt spirituale nutrimentū
perfecta totius humanitatis assumptio et totius nostre humanitatis
in anima et corpore per passioē liberatio | sed a veritate rei cōten
te que est xp̄us. **Ex** hijs apparet q̄ sumens sacramētum sub specie
panis t̄m sumit perfectum sacramētum perfectione rei et effectus.
sed non perfectione signationis | et habet perfectum nutrimentum
sibi et potus | quia sub qualibet specie est totus xp̄us | corpus sang
uis anima et deitas. vnde nichil minus habet sumens sub vna spe
cie q̄ sub duabus in re aut effectu | sed tantū in signatioē. **Apparet**

etiam quomodo est verum illud alberti. **N**utritum spirituale non
perficitur sine potus significatione. perficitur quidem perfectione rei
et effectus sine significatione potus | tamen non sine potu. sed non
perficitur perfectio signi sine significatione potus que fit per speci-
es vini. **P**er hoc apparet quid de primo fundamento difficultatum
motum sit tenendum. 2° de diversis operationibus. et tertium de di-
versis gratiis per diversas species causatis si intelligant quod que-
libet species sit causativa per se sue gratie aut sue operationis di-
verse ab alia | ista fundamenta non sunt vera. **N**am species sacra-
mentales secundum se nichil causant sed tantum representant. sed gratie
sacramentales que sunt dispositiones anime ad suscipiendum effec-
tum sacramenti causantur a re contenta in sacramento que est christus
quoniam in hoc sacramento est aliud tantum sacramentum scilicet species. ali-
ud tantum res sacramenti scilicet gratia nutriens ad incorporatio-
nem christi faciendam. et ad sacramentum et res sacramenti scilicet cor-
pus christi vivum. ab illo igitur medio quod est sacramentum quia
significans et causans gratiam nos incorporante corpori christi mis-
ticio. et res sacramenti significata scilicet per species profluunt diver-
se operationes et diverse gratie a corpore | gratia unionis ipsius et
membrorum ac incorporatio | ab anima et sanguine gratia redempti-
onis. **C**ristus quoque christus per species significatus quia significat
unionem corporis misticia est illud sacramentum quod gratias causat
et ex similitudine signat | et non species que utique signant sed non cau-
sant | et hoc expressse dicit dominus albertus in ipso tractatu de missa | aut
enim sic dicit debet quod in hoc sacramento sicut in omni alio est aliud sacra-
mentum tantum sicut forme sacramentales | et aliud res et sacra-
mentum sicut corpus christi verum | et aliud res tantum sicut gratia nutriens ad in-
corporationem christi faciendam forme enim sacramentales signant tantum
et nichil causant | corpus autem christi bene signat et causat | et signatur et
causatur | gratia autem nutriens spiritualiter signatur et causatur | et
nichil ultra signat sed causat in corpore mistico incorporationem que
fit fidelium ad christum | et hac de causa | ista tria sunt in sacramento | ita
scilicet quod primum est signum non signatum. tertium autem signatum et non signans +
medium autem est signans et signatum | quicquid autem ex institutione di-
vina signat gratiam | sacramenti nomen habet | et ratio est quod sacramentum
est invisibile gratie visibile forma | cuius species gerat et cum existat sicut
dicit augustinus. hec albertus. **E**x quo manifestum est quod species sacramenta-
les ex se nichil causant sed christus totus que est ibi sacramentum et res sacra-

Idem dicit in quarto sententiarum d. 10. super illo verbo aug. q. sa-
cramentum componitur ex visibili elementorum specie et domini nostri
iesu christi carne et sanguine sacramento videlicet et re sacramenti
non intendit hic augustinus determinare partes essentielles sacra-
menti sed potius dicit ea que exiguntur ad veritatem et sacramen-
ti perfectionem secundum quod est effectuum unitatis corporis mystici quod
est ecclesia species autem visibiles operantur illam per modum
signandi ut magister dicit in sequenti dist. quia sicut unum panis fit
ex multis granis de puratis et vinum confluat ex multis visis sic
ecclesia congregatur ex multis fidelibus corpus autem christi effi-
cit illam per modum cause. **Hec ille.** ¶ Pro hac sententia sic ar-
guitur. Nichil agit ultra propriam speciem quia omne agens
est mobilius patiente ergo species que sunt mere accidentia non
possunt ex se causare gratiam sacramentalem sed in virtute corporis christi
signati et contenti causant quidem signando et ipsum corpus effi-
cunt unde cum laicus aut non conficiens communicans sub specie
panis recipiat corpus sanguinem animam et deitatem christi recipit in
re omnes gratias quas communicans sub utraque licet non in signo
proprio tamen etiam non est omnino certum quod sit alia gratia quam corpus
christi efficit et alia quam sanguis quod patet ex glo. ordinaria super illo
ps. Dominus regit me et nichil michi deerit In qua enumerantur 10.
gracie que habentur originaliter ab aug. ubi dicitur enumeratque 3.
gracias potibus contra gratia est calix benedictionis. i. sanguis christi
qui sic inebriat ut sobrios reddat. et sequitur nota quod calicem. i.
sanguinem christi per se ponit quasi aliam gratiam a mensa. i. a carne
cum tamen nec caro sine sanguine nec sanguis sine carne esse possit vel su-
mi nec ibi sit duo sacramenta sed unum Ex hoc apparet quod non dicit quod sine
diverse gratie sed potius inquit quod non sint reale diverse sed tunc tempore quanto faciunt
diversos effectus scilicet incorporationis et receptionis nam dicit quasi aliam
gratiam scilicet sanguinis a mensa. i. a corpore et in eadem glo. loquens de
illis ait velut diversas gratias intelligit. nam licet quasi et velut non po-
nuntur in presecutione diversorum veraciter sicut non dicitur de homine et
equo quod sunt velut et quasi diversi et hoc apparet per albertum in summa
de corpore christi. parte ultima ubi tractat de forma e. ¶ Post hoc dicitur
dum est de forma que dicitur super vinum in qua sic dicit quod aut obiatur
quod due institutiones faciunt duo sacramenta hoc non sequitur nisi due institutiones es-
sent de diversis materiis diversis et de duabus formis diversis et
de duabus gratiis substantialiter diversis effectus que hic non sunt.

Et subiūgit. Vna enim est grā in utroq; effecta | et ideo due esse
nō possunt | et esto q; sint vere diuerse gracie et diuise operationes
tamē sumēdo digne vnā specē eo q; caro et sanguis manducatur
et bibitū in te licet nō sub p̄prio signo habēt ambe. et per h̄ comu-
nicans sub vna specē non priuatur aliqua grācia aut aliqua ope-
ratioē sacramētū. Nec debet mouere studiosū si doctores et in sp̄ali
clarissimus et dignissimus dominus albertus attribuit grāciam
vniōis cor̄pori xp̄isti. et grāciam redēptionis sanguini vt credat
q; corpus tantū faciat grāciam sibi attributam | et sanguis suam.
Ista enim appropriatio non est sic p̄causa vt excludat aliam grā-
ciam | sicut in diuinis appropriam⁹ potentiam patri. sapientiam fi-
lio. bonitatem spiritui sancto. et tamen patri alia appropriata cō-
ueniūt filio et spiritui sancto. et hunc modum appropriationis si-
ne exclusionē tamen aliorū in diuinis scripturis reperimus. Item
quoq; albertus in tractatu de officio nūsse ait | quāta causa | quare
vocatur eucaristia id est bona grācia est | quia est grācia super grā-
ciam quasi continens cumulū grāciarū | ex corpore quidem con-
tinet grāciam comunionis | ex sanguine dat grāciam expiationis
ex anima grāciam redēptionis ex spiritu xp̄isti grāciam viuifi-
cationis et virtutis | ex deitate offert grāciam refectionis ex tota
sacramētū signo grāciam eterne beatitudinis | si ex istis appropri-
ationibus debet sumi argumentū q; vnum faciat quod sibi attri-
buitur et nichil aliud cum vi verborū non sint nisi corpus et sāg-
uis cetera autem sunt per comitantiam aut realem vniōem | non
erit reperire in sacramento nisi grāciam comunis et grāciam expia-
tionis. Alie igitur gracie sunt in illo sacramento vere sed non in
signo proprio ex dictis p̄callegatio | et hoc sufficit fidelibus. ita
cōtē sufficere debet habere grācias sepius reatatis comunis et redēp-
tionis | etiam si non sint sub signo visibili appropriato. Itē in eodē
ait q; hoc sacramētū quod vocatur donū vnū habet effectum es-
sentialem | alios habet adiūctos. essentialis effectus est restaurati-
o deperditū in vita spirituali. adiūcti sunt vniū confortatiū et
caritatis incētū | ecce aliū modū loquendi propterea non debet
sumi argumentū ex talibus appropriatioibus q; conclusio sequa-
tur | ita q; corpus faciat grām vniōis et non aliam grāciam scz re-
dēptionis. Quare autē non conficiētibz sub vna specē sacra-
mētū ministratur | et p̄ficiētes sub vtraq; sumūt est | qz cōficiētes cele-
brāt nō solū ad salutē s; et ad rep̄tationē. nō dicitur sacrificare

dicite dno hoc facite in meam comemoratione id est in memoria
 mee passionis. et aplo 1. cor. 11. quocumque manducabit panem
 huc et calice bibet mortem dni annuabitis donec veniat supple
 ad iudiciu. No coficientes aut sumit ad salute no ad representatio
 ne ideo dicitur roicare qua sub vna specie hnt tale et tanta sicut
 sub duab9. **I**sta pauca sub correctione sancte matris eccie et oim
 melius sapientiu caritati vestre et studiose inquisitioni calamo usinu
 oui o amice pdilecte vt ex eis maiora et vtiliora saluti valeat ex
 trahere ad honore dei et sacramenti dignissimi quo ut viaticum tan
 te puenatis ad patriam claritate eterne sicut opto. **E**x camera
 rii. **M**arcij 1921. p me egridii Calcrij decanū ecclie Cameracij

Precor ut pmissa facultati theologie in alma studij parisijs
 vniuersitate comunicare no pigeat ut tollat vel errorū nubiginē vel
 pzet ea sicut aurū in fornace cui rate submitto.

... in ...
... in ...

... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

Contra certas propositiones et additiones male sonantes in materijs auctoritatis ecclesie iurisdictionis et clauis eius Ad instantiam reuerendissimi domini archiepiscopi bisuntini

Propositiones seu assertiones quorundam

Decretales et decreta a sumis pontificibus edita non ligant nec admitti debent nisi fuerint recepta et ratificata per principes temporales.

licitum est aliquibus iudicibus temporalibus et secularibus admittere et recipere appellationes et provocaciones a iudicibus ecclesiasticis et spiritualibus et immediate summo pontifici subiectis emissas.

licitum est iudicibus secularibus euocare causas in curijs spiritualibus motas et pendentes et iterum suspendere eorum iudicia spiritualium auctoritate

Judices seculares possunt parte ad cuius instantiam sententia excoicationis in aliquo promulgata est cogere et compellere ut illum absolui seu sententiam relaxari permittat et pariter et preterea iudice excoicato rem ut absoluat seu relaxet

Judex secularis seu laicus potest aliquo casu protegere et assure rare excoicatum in curia inquisitionis fidei et facere quo minus inquisitor a securacione hominis durante officium inquisitionis valeat exercere.

Potestas secularis potest impedire executionem mandatorum applicatorum et in materia concernente prochieles ecclesias et auctoritate propria constituere laicum qui valeat vicarium curati auctoritate ordinaria ad hoc deputatum destituere et alium sine assensu curati et sine licentia ordinarij subrogare et ponere

Additiones

Canones et constitutiones per summos pontifices editi per observacionem et libertatem auctoritatis et iurisdictionis ecclesiasticae vel in fauorem seu defensionem fidei catholice non habent vim nec auctoritatem ad observantiam si non fuerint acceptati per secularem potestatem

Contentiones excoicationis et alie censurae in hominibus canonibus et constitutionibus promulgatae non ligant inobedientes eis de nisi seculari

placitis prius interveniente acceptatione dictorum canonum et constituti-
onum.

Non potest ecclesiasticus iudex laycum cogere per ecclesiasticam censuram ad
solutionem debiti temporalis.

Non potest iudex ecclesiasticus pro correctione indicere siue im-
ponere penam pecuniariam

Procedunt ista sustineri posse sub colore talis interesse quale prin-
ceps potest habere ne subditi sui graventur et opprimantur.

Quibus quos utique diligentes vanitates et ut ex sex apposi-
tionibus aut quatuor additionibus patet eorum falsas sompnuantes insa-
nias et de clauibus ecclesie non recte ut prima facie apparet sentientes
certas conclusiones in huius scriptis sub correctione alme facultatis the-
ologie parisiensis ac omnium melius sapientium annotare decreui pro reuerentia
dissimulata in christo patre dominum archiepiscopum bisuntinensem requisitus.

Quia conclusio. Una est sancta catholica et apostolica militans ecclesia
hec est articulus fidei qui illum non credit si aduersus est habes versus
romis inter christianos hereticas et si pertinax sit in non credendo hereti-
cus est. Quis sola fides ad assentiendum huic conclusioni sufficiat
ad solacium fidelium auctoritates subiunguntur dicit apostolus ad eph. 4.
christus ecclesiam suam dilexit et tradidit semetipsum pro ea ut eam sanctificaret
et 2 cor. 11. Despondi ait vos vni viro virginem castam sed etiam exhibere
christo. Ita habetur in de summa trinitate et fide catholica firmum. ubi
sic habetur vna est fidelium vniuersalis ecclesia ex qua omnino nullus sal-
uatur. Ita aprianus martir. epla ad nouationum. ecclesia vna que in mul-
titudine incrementis fecunditate lacibus extenditur quomodo solis radii
multi sunt lumen vnum et rami arborum multi sunt robur vnum tenaci radi-
ce fundati et cum de vno fonte riuu pluri in defluunt numerositas licet
videatur diffusa ex habundantia copie largitate vnitatis tamen seruetur
in fontis origine radii a solis corpore diuisi luce vnitatis non caput ab
arboze frange ramum si non germinare non poterit. a fonte parte riuu con-
tinuo arefcit. sic et ecclesia luce domini perfusa per orbem totum radios suos por-
rigit. vnum tamen lumen est quod ubique diffundit nec vnitatis corporis separe
hinc ille. Hac vnitatis figurauit olim archa noe. vna que sunt multa con-
tinet. templum iherosolymis in tota iudea vnicui licet multe essent synago-
ge. nauis la petri. linguarum diuersitas in receptioe spiritus sancti que singul-
apostolis gram linguarum omnium contulit significans vnitatem ecclesie catholice per
omnes gentes futuram ac omnibus loquentur. ut ait beatus aug. 13. de a. dei

Ite ad eph. 9. **H**olliati fide ait aplūs seruire vnitatē spūs in vno
culo paas vnū corpus 7 vn9 spūs sicut vocati estis in vna spe vo
cationis vestre. **Ite** 1. cor. 10. vnus panis 7 vnū corp9 multi sum9
om̄s qui de vno pane 7 vno calice p̄cipam9

Beata cōclusio. **Q**m̄ hec vnitās ec̄c̄ic nō est vnitās idiuisibi
litatis s̄ cōditiō admittit multitudinē bonoz 7 maloz p̄ illud
M. 13. **S**imile est regnū celozū sagene misse in mari 7 ex oī ge
nē pisciū gregati s̄c̄ et iterū p̄ illd̄ **M.** 14. **S**imile est regnū celo
rū decē virginib9 quatū quīq; erat fatue et q̄nq; p̄uētēs. **E**t tūc
suz apparet in parabola de zizanijs et tritico in agro | q̄ zizania no
luit dñs eradicari usq; ad messem id est usq; ad finē sc̄i. **P**reterea
qz sc̄dm̄ auḡ. **E**c̄c̄ia est area in qua sunt simul tritici et palea. **I**te
quid aliud est si culnea infructuosa trū annoz spatio nō eradicā
tū fore 7 terrā occupare nisi malos p̄mittēdos eē cū bonis. vt ait
b̄t̄s auḡ. li. de v̄b̄ dñi sermōe 31. sic 7 qd̄ sup̄ cathedrā moysi se
dēt cū bonis sacerdotibus scribe et pharisei | quoz dicitis nō facitis
iubet obtemperare dñs. **P**roinde b̄t̄s auḡ in eplā q̄ p̄nienianū dō
natistā episcopū carthaginē ostendit tam in 2° li. q̄ in 3° eiusdē
eplē in plurib9 locis tolerādos esse bonos cū malis vbi sine peri
culo sc̄ismatis separari ab iuicē nō possūt. ā vbi maius sc̄daluū seq̄
retur eos segregando ab iuicē q̄ tolerādo vt pote cū multitudo est
in culpa vel p̄nc̄ps vbi cōsultat detrahendū esse iusticie seueritati |
vel cū boni a malis discerni nō possūt | ne inocētes puniātur pro
noxib9 | hoc itē deniq; qd̄ dñs mulierē in adulterio de p̄hensam
nō dāpnauit s̄ dixit **V**ade noli āplius peccare io. 8. siḡt qui pecca
tū dāpnat nō hominē ut reātat b̄t̄s tho. in glo. iudē **S**imiliter
cū incepat discipulos luc̄ 9. qui cupiebant vindicari de samarita
nis qui eos nō rexpant | optabātq; ut ignis descenderet et consu
meret eos | et ait | nescit̄ cui9 estis filij. vbi beda ut reātat beatus
tho. in illo ca° ait. **V**os q̄ spū sc̄o signati estis | eēt acta ei9 imite
mini misericordie | pie cōsulentis | et in futuro iuste iudicātes. **B**e
atus etiā ihero9 sup̄ illo **M.** 13. **V**is vnus colligim9 zizania ait
prouit reātat b̄t̄s tho. sup̄ **M.** eodē loco **H**ic datur locus penitē
tie 7 monemur ne cito āputem9 fr̄em quia fieri pōt ut ille qui ho
die noxiō dāpnatus est dogmate cras resipiscat 7 incipiat defende
re veritatē. **V**nde subditur | ne forte colligentes zizania simul era
dicatis 7 tritici **S**ed hec differētia meritorū demeritorū qz non
sc̄dit ec̄c̄ie vnitatē nam 7 si p̄tes materiales s̄z p̄sone ipiūs sint

diuerse merito | statu | officio | et sint corruptibiles et sibi inuicē suc-
cedētes | pars formalis vna est a qua ⁊ esse ⁊ vnitās ecclie pcedit
scz fides q̄ vna est ⁊ pmanet in antiquis ⁊ modernis | quā spes ⁊
caritas comitatur. licet at sint tres v̄tutes theologice in caritate
sūt cōnexę q̄ fidē format et spem corroborat. Hic est funiculus tri-
plex qui difficile rūpitur | p̄mo qui nullatenus ab ecclia separatur.
vna est insup ppter specialem assistentiā spūs sancti. itē vna ppter
v̄nitatē sacramentoz | v̄nitatē inq̄ ex pte radias vnde ipsa efflu-
unt scz passionis xpi. De quib⁹ aplūs ad eph. 2. Vnus deus v-
na fides vnū baptisma | vna deniq; ab v̄nitatē capitis veri et ecclie
misterial | de quo infra dicitur. Ordo enī mēbrorū ad illud et ad
inuicē ierarchia et compō sūt ecclie forma ecclie. Sequitur q̄ qui hz
fidē formatā est mēbrū sanū in ecclia | qui in formē | mēbrū infir-
mū est enī in corpore ecclie ppter fidē illam | s; quia nō capit influxū
sensus et motus spūaliū a capite xpo infirmū est | qui vero fidem
nō habet s; habuit vt hereticus | mēbrū aridū est et p̄sū a corpo-
re qui nūq̄ habuit ut iudeus aut gentilis | nichil ad corpus ecclie
spectat dicente aplō 1. cor. 1. de hys qui de foris sūt quid spectat
iudicare?

Tercia cōclusio. Dicit corpis ecclie catholica pietate fatemur
xpm esse verū caput | sic xpiana religione tenem⁹ sumū potificem
ēē caput vicariū et misteriale in ea. P̄na ps manifeste apparet
ex scripturę diuinis | ad eph. enī 1. ait aplūs de xpo Ipsū dedit ca-
put sup oēm eccliam q̄ est corpus eius ⁊ plenitudo ipūs. Itē ait
ad colozē 1. adimplebo ea q̄ de sunt passionū eius id est xpi in car-
ne mea pro corpore ei⁹ quod est ecclia. Ip̄e et aplūs ad eph. 2.
postq̄ enumerauit multas donationes gratiarū gratis datarū | et
dixerat. Dedit quosdā apostolos | alios pphetas | alios euāgelis-
tas ⁊ ad cōsumatiōem scōz in opus ministerij | subdit in edifi-
cationem corporis xpi. Itē 1. cor. 12. itē aplūs ait. Vnū corp⁹
est et multa mēbra habet | omnia autē mēbra corporis cū sint
multa vnum corpus sunt | ita ⁊ xpūs | glosa | ita et xpūs eccliam v-
nū caput est. In hoc caplō pluries dicit eccliaz ēē corp⁹ xpi misterial
scilicet ⁊ in duobus locis p̄allegatē | q̄ si ecclia est corpus xpi
apparet xpm esse caput eius vtiq; verum | est enim eiusdem nature
cum corpore | quia verbum caro factum est | est eminentior illo ps.
88. Ego p̄mogenitū ponam illum excelsum p̄c regibus terre.
est dignior | quia p̄ncipis regum terre apoc. 1. est potentior quia

data est ei potestas omnis in celo et in terra **M^o. vltio.** Influit sen-
sū intelligentie et motū gracie in oīa membra eius ip̄tū ad suffi-
cientiam io. 1. et de plenitudine eius nos om̄s accepim⁹ gratiam
pro gracia. lex per moysen data est. sequitur. gracia et veritas per
ihesum xp̄m facta est. **T**ria nempe ut ait bt̄s tho. 3. parte q. 3.
ar. 1. sunt in capite cōsiderāda. puta ordo | perfectio | et virtus | ordo
p̄pter p̄mitatē capitis respectu aliorū membrorū | perfectio quia in
capite vigent omnes sensus interiores et exteriores in ceteris at
solus tactus | virtus quia gubernatio ceterorū membrorū est a ca-
pite | hec xp̄o homini cōuenire p̄ncipalit̄ deduat ibidē sanctus doc-
tor. **H**ecūda pars cōclusionis pbatur io. vltio. Ait dñs petro post
q̄ interrogauerat eū de maiori dilectione ceteris. **P**asce oues me-
as. ex quo manifestū est q̄ sicut petrus xp̄m in corpore suo misit
plus alijs diligebat | sic et ei dñs officium pastorale sup̄ alios tradi-
dit. **I**te 8. 19. caplō ita dñs. habetur q̄ dñs ihesus xp̄s munus
p̄tatis dauū ita ad oīm aplōz officium p̄tinere voluit | ut in b̄ssimō
petro apostolorū sumo p̄ncipaliter collocaret ut ab ip̄o quasi
quodā capite dona sua velut in corp⁹ om̄e diffūderet. de hoc habe-
tur caplō s̄cramenta de elec. li. 6. **I**te luce. 22. dicit dñs. **E**go ro-
gavi p̄ te ut nō deficiat fides tua | et tu aliquā q̄sus cōfirma fr̄e-
tuos. **C**ōfirmatio autē ad habētē p̄matū noscitur p̄tinere. **P**re-
terea soli petro dñs ait luce 4. duc in altū | ipsi eadē ait. **T**u es pe-
trus et super hanc petra edificabo eccliam meam | et licet petra sit
xp̄s tñ petrus est in petra. **R**ursus ait bt̄s iheronimus in s̄ba
licet omnibus apostolis dñs dedit p̄tātē ligandi atq; soluendi | pe-
trū tñ p̄seat ceteris ut scismatis occasio vitaretur. **P**roinde tñ ec-
clesia militans sit multitudo ordinata | oportet unū esse p̄mū | a
quo ordo p̄fluit ut habz produs in elemētatione theo^{ca} p̄positio-
nib⁹ 1. et 3. et illud est caput vicariū ei⁹. **E**t ut plen⁹ appareat q̄
licet xp̄s ē caput ecclie | et q̄licet papa. **N**otādū q̄ ecclia dupliat cōside-
ratur. uno modo ut est corpus mysticū | sic regitur a xp̄o donis et ca-
rismatib⁹ grāū | sic ei assistit specialiter | nec permittit eam errare
hoc mō p̄prie xp̄s est caput ecclie militantis. alio mō ut est cor-
pus politicū quod velut alia cōitas regi potest humana lege vel
diuina et humano iudicio debite regulari | et isto modo papa est ca-
put in ecclesia qui singulas ecclesias et quelibet fidelem dirigere
defendere et sanctificare habet sicut supremus vertex eorū. **M**odū
autem regiminis ostendit beatus tho. 3. parte q. 3. ar. 6. in pede

caput inquit influit in membra dupliciter vno modo influxu intrinseco
tū virtute motiua et sensitiua infundit in reliquas partes corporis.
Alio modo influxu extrinseco | cū sensus exterioris gubernat ad ex
plendū suos actus. Interior influxus gratie quo sentit et mouetur
ecclia in spūalibus est a solo xpō | etiam mediante humanitate sua
cōiuncta diuinitati effectiue et p̄ncipaliter | qui scrutatur corda et
renes. Exterior vero qui in regimine exteriori membrorum ecclie se
diffundit bene est a papa. q̄ntū ad p̄mū | xpūs est p̄ncipale et verū
caput | q̄ntū ad scū dū | papa ē caput vicariū seu ministeriale ecclie

Quarta cōclusio in ecclia militate est vnicū caput ministeriale
simpliciter p̄mū. nam si sint scdm quoscū doctores duo p̄ncipa
tus in ea | et duo p̄ncipes spūalis et temporalis et in suo regimine
q̄libz sit p̄mus | tū oportet vnū reduci ad aliū finalit̄ | ad ro. 13. q̄
a deo sūt ordinata sūt | quod si nō esset ita | ecclia esset mōstrū biceps |
et si non esset aliquod caput esset acephala | hoc vnicū p̄mū in v
niūso intellexisse creditur. **Asse. 12. metha.** in fine cū ait | entia no
lūe male disponi | pluralitas p̄ncipū supple ex equo se habētū vel
int se nō subordinataz mala | vnus ergo p̄ncipes

Quinta cōclusio. vicarius xpī est ille in quē velut in caput p̄n
cipatus temporalis finaliter reduatur | apparet in cōfirmatione clāo
nis et in coronatione imperatoris | ac in defectu iusticie | q̄ si quidā
aliter sentire p̄sumpserit | tamen in hīs q̄ regimen ecclie vt est cor
pus politici cōcernūt | et que pertinent ad salutē. p̄ncipatus tpa
lis ad ipsū resolutur | nam petro et successoribus | non imperatori
dñe ait **Daſce oues meas** | int̄ quas impator cōphenditur sicut
vna de ouibus.

Dexta cōclusio. papa habet immediate a xpō plenitudinē pot̄t̄
cui quilibet fidelis alter ab eo | et quilibet p̄ncipalis ecclie tētur obe
dire i regimine politico ecclie in hīs p̄sertim q̄ p̄tinēt ad salutē. **Pro**
batio. Sacerdotiū xpī tate et maioris est auctoritatis in pplō xpīa
no q̄ sacerdotiū leuitici erat i iudea | sentētie at̄ summi sacerdot̄ in lege
p̄cedū erat sub pena mort̄ **deuto. 17.** **Si** difficile et ambiguū a
pud te iudiciū esse p̄poxeris et seq̄tur | qui at̄ supbierit nolens
obedire sacerdotis imperio qui eo tpe ministrat dñō morietur hō ille |
sup quo dicit glo. xpūs q̄ est sacerdos ieternū | vicarios sibi s̄stituit
ap̄los quibz ip̄e ait | qui vos audit me audit | et q̄ vos suscipit me
suscipit iure ergo dāpnationis sustinet sentētia qui summi pontificis
contēpnit obedientiam | tanq̄ si contēpnat diuinitatē potentiam.

Agitur constitutionibus summi pontificis obediendum est a quolibet
xpiano | et maxime daue no errate. **I**tem luce 10. scriptum est. qui vos
spernit me spernit | et qui me spernit | spernit eum qui me misit.
ubi glo. **D**iscat unus quisq; in audiendo vel spernendo eccie pastores
non viles quas personas sed dnm saluatore pmo ipsu patre spe
nere se vel audire quia in discipulo magister auditur et in filio pa
ter honoratur. **I**tem veritas iubet obedire dictis scabaz et phariseo
ta licet malozu. **P**reterea quicquid soluit petrus in terra solutum
est in celis | quicquid ligat in terra ligatu est in celis. **S**i ergo celli
vosa petri obtemperant | quis est in terris qui contradicit? **D**ocro
apostolus ait 2. cor. 3. **U**bi spiritus domini ibi libertas. et 1. cor. 2.
Spiritalis ho iudicat oia et ipse a nemine iudicatur. **I**deo non sut
canoes aut decreta sumozu potiffai ab aliquo pnape fidei iudica
ta vel sperneda aut abroganda. **N**one in hanc sententiam est illud
apostoli ad ro. 12. **O**mnis aia ptaibus sublimiozib; subdita sit.
Et illud apostoli petri 1. petri 2. **O**bedite ppositis vestris eeg disca
lis. **S**i dicat quis hoc est cosiliu no pceptu. attendat quid sequi
tur. qz sic est volutas dei et no signi sed beneplaciti. **R**ursus apos
tolus 2. thessalon. 2. ait. **S**tate et tenete traditiones quas didi
cistis siue per sermonem siue per eplam. **I**tem enim ut habetur actu
14. perambulabat syria et aliaa confirmans eciam et papiens custo
dire pcepta apostoloru et senozu. **I**tem recabite metuerit laudari a
domino quia pceptu patris sui de no bibedo vinu incouasse seruau
erit. **U**nde scriptum est p ubi. 22. **N**e trasgrediaris terminos anti
quos qz posuerit patres tui. **I**tem in pmo plogo libri ysidozi ysido
ri dicitur. qui canonib; detrahit. blasphemat in spm scm. **I**n tercia
o plogo eiusde ysidozi epi hyspalei habet **M**adam; ut canones
ab oibus debita veneratioe custodiantur | atq; ab omnib; futuris
sepozib; debita veneratione veneretur. qz violatores volutarij ca
nonu grauit a sanctis patribus iudicatur. **E**t a sco spu cuius instinc
tu et dono dictata sunt | dapnantur | quonia blasphemare spiritum
sanctum non incogite videntur. **I**tem in prologo consilij gangreni
post multa | contra dapnantes nupias | et alia ibi posita sequitur
Si quis tenuerit hec que hodie contra tales constituta sunt | tan
q; hereticus anathematisatus sit. **I**tem in tercio canone septime
sinodi celebrate tempore constantij filij constantini magni sic ha
betur. **S**i quis omnem traditionem ecclesiasticam vel scripta vel
non scriptam violat anathema sit | et canone 26. ysidozi dicitur.

Dicit preuaricatores diuinarum legum ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum coercendi sunt. Item zozimus papa canone 2. **C**ontra statuta patrum condere aliquid vel mutare nec huius sedis potest auctoritas apud nos enim inuulsis radiabus uiuit antiquitas cui decreta patrum sanxere reuerentia. Felix papa canone 2. ait. **P**rima salus est recte fidei regulam custodire et a constitutis patrum nullatenus deuare. Beatus greg. canone 39. inquit **H**ec consona patribus diffinitione sanximus. ut qui sacris ne sit obedire canonibus. nec sacris ministrare vel rationem capere sit dignus altaribus. Nicolaus papa in suis decretis canone 38. ait **S**i quis dogmata mandata interdita sanctiones vel decreta pro catholica fide pro ecclesiastica disciplina pro correctione fidelium pro emendatione sceleratorum vel pro interdictione imminentium vel futurorum malorum a sede apostolica salubriter promulgata contempserit anathema sit Cyprianus martir epistola. 21. **N**ec putet sibi ac salutis consistere rationem si episcopis ac sacerdotibus obtemperare noluerit et ibidem neque aliunde hereses abortire se a nate quam quando sacerdoti dei non obtemperatur. Cirillus etiam patriarcha alexandrinus cuius dicta greca ad modum euangelij uenerantur ait libro thesauro. **M**embra maneamus in capite nostro apostolico trono romanorum pontificis ab eo quod oportet quid credere et quid tenere debeamus ipsum uenerantes ipsum rogantes pro omnibus quoniam ipse solus est reprehendere corrigere statuere disponere ligare et soluere loco illius qui ipsum edificauit. et nulli alij plene quod suum est sed ipsi soli dedit cui omnes iure diuino caput inclinant. et premisses mundi tempore ipsum in ihesu christo obediunt. **I**n greg. nazarenus cuius fuit auctoritas tanta ut dicitur eius nemo fuerit ausus inferre calumpnia ut dicit sanctus thomas ait. imperatorum premisses lege christi subiecta est ecclesia premissis. **A**d hanc conclusionem de obedientia fidelium decretis canonibus vel decretalibus summorum pontificum induci possent dicta sancti ieronimi et augustini in diuersis eorum epistolis. et aliorum plurimorum que breuitate causa obmittuntur. **D**e hac materia satis extense habetur d. 19. in decretis. capitulo **S**i romanorum pontificum. **H**ic omnes sanctiones. **I**n memoria enim uero. **N**ulli fas est.

Septima conclusio. **Q**ui caput in eadem influxum non recipit in pertinentibus ad salutem ad bonos mores et regimen politicum carnis membrum eius aridum est et passum **P**robatio que membrum quatuor et uinum regit a capite eius influxum sensus et motus spirituales recipiens sicut est in corpore humano

Octava cōclusio. Qui decreta et canones quos sumus pōtifer
cōstituit clauē nō errāte | non recipit post debitam inforzationem
de scripturē diuinis. dās et scōz sumoz pōtifiā et ordine ierarchi
co ecclē vel ex unitate ecclē pietus ē vel piand9. scq̄ ex p̄cedēti

Nona cōclusio. Qui non obedit vicario xp̄isti canonice itra
ti in apicē sumi apostolatus et in eo sic perseueranti | suas constitu
tiones non recipiendo | vt in p̄cedentibus questionibus dictū est
sismaticus vel sisma faciēns censendus est. et si pertinaciter sic p̄
maneat. hereticus aut de heresi vehementer suspectus habendus
est. patet ex p̄cedentibus. et etiā quia obedientia ad ipsū xp̄isti
vicariū in p̄missis in 1. questione cōcernit articulos de unitate
sanctē catholicē et apostolicē ecclē et de cōmunionē sanctorum.
Igitur inobedientia ad eum vel successores suos canonice intran
tes et persistentes obuiat unitati ecclē sisma faciēdo | sicut est
enī a theologis q̄ unitas ecclē est p̄ncipaliter a xp̄o capite vero
p̄out ipsa est corpus mysticum sed nichilomin9 est quodāmodo a
capite ministeriali et vicario vt ē corpus politicū ut super9 habitū est

Decima cōclusio. Potestas et vsus clauū ecclē non subest layce
potestati. probatio. quia a xp̄isto imediate per sp̄m sanctū data ē
apostol. nam io. 20. ai domin9 dixiss̄ eis Pax vobis. insufflauit
in eos et dixit. Accipite sp̄m sanctum quoz remiseritis peccata re
mittūtur eis. et quoz retinueritis retenta erūt. De quibus ante
passionem dixerat promittendo **M̄. 16.** Tibi dabo clauēs regni
celoz et quodcūq̄ solueris super terrā erit solutū et in celis et cete
ra. Post resurrectionē promissū implendo cum iussione sp̄s sancti
p̄ insufflationē tribuit aplis clauēs ligandi et soluendi in vtroq̄
foro soli et poli

Ex p̄missis cōclusionib9 sequitur p̄mo | q̄ dicēs canones et de
creta a sumis pōtifiab9 edita nō ligant nisi de cōsensu p̄ncipiū secu
larū q̄ sūt ab eis admissa recepta et ratificata | errat in fide | qz q̄
dicat scripture s̄cte sicut patet in plurib9 p̄cedētib9 q̄stionib9 | p̄ser
tū in 6. et ultra auctoritates diuine scripture ibi positas. duas sub
tāo. p̄ma oze 4. dicat dñs. Audite hoc sacerdotes et attendite da
m9 isrl et dom9 regē auscultate qz vobiscū iudiāū ē qz laq̄us factū
estis speculationi | et sicut reche expāsū sup montē thabor et vici
mas declinastis in p̄sūdū | et ego eruditor oim eoz vt patet id qd
postmodū sequitur in eodē ca. effūdā sup eos id est p̄ncipes iuda q̄si
aqua iram meam | dñs erudiens corrector ē peccatoz sacerdotum

Non ergo principes seculares aut iudices habet in illorum constitu-
tionibus que regimen populi tangunt in pertinentibus ad salutem
aut bonos mores. aliquam auctoritatem infirmam aut confirmam
di. 2ª est ezech 33. ubi de speculatore qⁱ e pastor aiatur dicit d^{ns}
Si n^o insonuerit humana cu^m viderit gladium venientē sanguine percutit
te manū sua req^uat. n^o plus terre s^{ed} ego. h^{ic} clausula n^o plus terre s^{ed}
ego. licet n^o in oib⁹ biblijs heatur t^{amen} in antiq^uis et emendationib⁹ iue-
rit. male sentit h^{ic} de auctoritate eccl^{ie} et clauib⁹. q^u infirmā et
impotentē estimat q^{uod} ligare aut solvere nō possit nisi de b^{en}edicta
principū secularū. innuit etiam iⁿplacite q^{uod} h^{ic} de clauib⁹ ab ip^sis p^{ri}-
cipibus habeant potestate soluendi et ligandi. cum tamen a cristo
sint date eccl^{ie} et petro et suis successorib⁹. Nam teste beato au-
gustino super io. cu^m petro xp^{us} clauces tradidit eccl^{ie} significauit
sic igitur asserit q^{uod} tradidit euangelio. **C**ontradidit etiam doctrine doc-
torū scōr^{um} per eccl^{iam} approbatorū qui tenent q^{uod} inferiores sicut sūt
laici debent obedire suis rectoribus spūalibus et p^{ro} cōsequēs maxi-
me sumo pōtiffi. **S**anctus enī ioh^{es} cr^{isostomus} omelia 36. sic inquit.
Nunc non est dicere super cathedram moysi sedē tunc sacerdotes
s^{ed} in ea que xpⁱ. illius enim suscepit magisterij doctrinam. **U**n-
de dicit apostolus. pro cristo legatione fungimur. non videtis in
h^{is} que foris sunt principibus uniuersos curantes et genere me-
liores existentes. eccl^{iam} et vita et prudentia h^{is} qui iudicant eos?
Sed tamen propter eum qui dedit iudices nichil horum exogi-
tant. sed venerantur sententiam regis. etiam si quicūq^{ue} abiectus
fuerit qui accepit principatū. demū si ubi intronisauit homo est
tantus timor. vt intronisato obediam⁹. **I**ntronisante domino cō-
tempnemus eum qui intronisatus est. et cōuiciabimur. et de am-
bulibus opprobrijs laniabimus. et fratres nostros prohibiti in-
dicare aduersus sacerdotes linguam exacuemus? **I**tem idē 3. li-
bro dyalogorū. **E**t quidē inquit sacerdotes in veteri testamēto ha-
bebant potestatem non curandi sed tantum ostendendi eos quos
constabat fuisse mūdatos. et nostis q^{uod} tūm in h^{is} inuincbat labor
at h^{ic} scilicet in nouo testamento non corporis lepram sed imun-
ditiam mentiū non ex parte probandi. sed omnifariā mundandi
obtinēt potestatem. p^{ro}pter quod qui eos despiciūt magis michi
rei q^{uod} dathan et abiron videntur. digniq^{ue} maiori supplicio q^{uod} illi.
Tales at idubitatē sūt potestates seculares. q^{uod} ordinationes sumo
tū pōtiffi regimen politiciū eccl^{ie} cōcernētēs nō suscipiūt. ecce q^{uod}lib^{et}

isti doctrine prefate contradicunt. **I**te assertio talium est contra dicta
beati greg. 24. mo. c. 16. sup illo iob. q. facit regnare homine ppo
ceta | quia rectores habent iudicem suu | magna cautela subditoz
est no temere iudicare vita regentiu | neq frustra dñs per semetip
sum es numularioz fudit | cathedras vendentiu colubas euerit
nimitu signans quia per mgtos iudicat vitam plebiu | sed per se
metipm facta examinat mgtoz. ideo superius dictu est q sangui
nem pereutis de manu speculatoris negligentē requiret dominus
no populus terre. **C**eteru ite in pastorali li. 2. c. 4. ait q amonen
di sūt subditi ne prepositoꝝ suoz vita temere iudicent | si quid for
tasse eos agere reprehensibile vident | post pauca sequitur. **S**i qua
sunt eoz valde praua | sic apud eos diiudicent | vt tamē diuino ti
more constricti ferre sub eis iugū reuerentie n̄ reasent. exemplum
ponit de dauid qui saulem in spelūca poterat percutere | sed noluit
p̄mo prohibuit suos ne facerent | et de hoc q p̄dit oza damidie
eius penituit | qm̄ etiā hoc facere non debebat. **A**pparet ex hoc q
inferiores ne sūt laici debet obedire mandatis et cōsitutionibus su
periorū spūaliū etiā si mali sint dū tamen ab ecclesia tolerētur
Quod assertio ista | canones et decreta a sumis pot̄stiatib⁹ editi nō
ligant | nisi a prinapibus secularibus fuerint recepti et ratificati |
est in fide erronea. dicit̄q̄ sanctorū doctoꝝ ab ecclia approbatū con
taria | p̄sertim si de canonibus vel decretis regimen ecclie politiciū
vel bonos mores tangentibus intelligatur vel salutem fidelium
Et multo magis erronea ē illa assertio | canoēs et cōsitutiones p̄ su
mos pontifices editi pro cōseruatione et libertate auctoritatis et
iurisdictionis ecclie vel in fauorem seu defensionem fidei catho
lice nō habent vim nec arctant ad obseruantia | si non fuerit accep
tati per seculare potestatem. que auctoritatem et iurisdictionē vsū
q̄ dauid ac factū fidei ponit in manu laicoꝝ prinapū qui tñ sūt
filij non patres in ecclia | ac per hoc non debent subiugare sacerdo
tes patres eoz et mgtos et p̄sertim summū sacerdotem | nā et hoc
est miserabilis insanie ut dicit beatus greg. et habetur 96. d. quis
dubitet | s̄ obtemperare eoz p̄ceptis

Dequitur 2. q. assertio licitū esse aliquib⁹ iudiciis secularib⁹
admittere et recipere appellationes a iudiciis ecclie | et immediate
sumo pot̄stia subiectis ipsis p̄sertim iuris erat in fide male senties
de auctoritate ecclie et dauid⁹ et perturbat ordinē ierarchici ecclie | pa
tet ex p̄missis et potissime ex 10. cōdusione.

V Sequitur tertio q̄ dogmatizans vel asserens licitū esse iudicijs
secularibz euocare causas ad se | petentes corā iudicijs eccl̄asticis et
interā suspendere eoz auctoritate | nisi forte in aliq̄b9 casib9 a iure
cōcessis ipsis iudicijs secularibz | vel ex p̄uilegio ap̄lico si qui cas9
sint tales | errat in fide male de auctoritate eccl̄ie et clauibus senti
ens patet vt prius

V Sequitur quarto q̄ asserens iudicē secularē posse cogere p̄te ad
cui9 instātia pars adūsa excoicata est | ad p̄mittendy sententiā hmoi
relaxari aut p̄curādū erga iudicē vt sententiā relaxet | errat in fide |
turbat policiā eccl̄asticā | parat sc̄isma in corp̄e m̄stia eccl̄ie | patet
ex p̄missis

V Sequitur quinto q̄ asserens iudicē secularē posse assecurare et p̄tege
re excoicātū in cura inq̄sitionis fidei | et corā ea euocatū | et impe
dire inq̄sitorē ne suū officiū exerceat | notāndus est de fautoria here
sis | et ad iudiciū fidei euocāndus | t̄q̄ de errore fidei suspectus | patet
quia dat errātib9 aut talit̄ suspectis fauorē in hoc q̄ dicit p̄ssū
inq̄sitionis iudicē secularē posse impedire.

V Sequitur sexto q̄ asserens iudices seculares posse impedire execu
tioem mandatorū ap̄licoz in cōcernētib9 regimen eccl̄iarū prochi
aliū | et laicū cōstituere qui possit vicariū curati ab ordinario insitu
tū destituere | et aliū sine cōsensu ordinarij et curati insituere | male
sentit de ierarchia eccl̄ie | turbat policiā eccl̄asticā | sc̄isma parat | et
de vnitāte corp̄is m̄stia eccl̄ie videtur male sentire

V Sequitur septimo q̄ asserens iudicē eccl̄asticū nō posse cogere lay
cū p̄ cēsura eccl̄asticā ad soluendū debitū tpale vel ad cōcedendū bo
nis | errat in materia clauū que se ad vtrūq̄ forum extendūt vt
dictū est.

V Ista in hac pagella ānotata sūt per me egridiū carlerij decanū
eccl̄ie cameracen̄ sub correctione sancte m̄ris eccl̄ie | p̄fate alme facul
tate theologie parisiē et cuiuslibet melius sentientē | requisitū et ro
gatū | sic paratū reddere rōnē de ea q̄ in me est fide.

The first part of the book is a general introduction to the subject of the law of the land. It discusses the various sources of law, including the common law, the statute law, and the equity law. It also discusses the role of the courts in the interpretation and application of the law.

The second part of the book is a detailed discussion of the common law. It covers the various areas of the common law, including the law of torts, the law of contracts, and the law of property. It also discusses the various legal principles and doctrines that govern the common law.

The third part of the book is a detailed discussion of the statute law. It covers the various areas of the statute law, including the law of taxation, the law of public health, and the law of education. It also discusses the various legal principles and doctrines that govern the statute law.

The fourth part of the book is a detailed discussion of the equity law. It covers the various areas of the equity law, including the law of trusts, the law of mortgages, and the law of wills. It also discusses the various legal principles and doctrines that govern the equity law.

The fifth part of the book is a detailed discussion of the law of procedure. It covers the various areas of the law of procedure, including the law of civil procedure, the law of criminal procedure, and the law of evidence. It also discusses the various legal principles and doctrines that govern the law of procedure.

The sixth part of the book is a detailed discussion of the law of international law. It covers the various areas of the law of international law, including the law of treaties, the law of diplomatic immunity, and the law of state responsibility. It also discusses the various legal principles and doctrines that govern the law of international law.

The seventh part of the book is a detailed discussion of the law of comparative law. It covers the various areas of the law of comparative law, including the law of comparative civil law, the law of comparative criminal law, and the law of comparative constitutional law. It also discusses the various legal principles and doctrines that govern the law of comparative law.

Opusculum. De redditibus ad vitam ad instantiam prioris
cartusienfis de capella de angia gallice denguen. 2

Questio prefati prioris cum alle
gationibus dictorum quorundam doctorum

Quoniam emere pensiones ad vitam sit licitum. R^o secundum dominum henri
cum de gandavo quod licitum est non licitum verum et usurarium prout deter
minat quodlibet suo primo quod 3. et etiam quodlibet 2° quod 13. Quia pe
cunia non est de illis rebus sicut domus aut pratum quarum sibi et usus
possunt cadere sub alio et alio precio sed est in homini rebus quarum u
sus et sibi sunt ita indifferentia ut substantia non potest cadere sub
uno precio et usus sub alio sicut est de pane et vino quorum usus est
consumptio substantie. Numus enim secundum philosophum non est nisi pre
cium inuentum propter necessariam commutationem rerum naturalium que
non possunt sepe convenienter commutari secundum adaequationem sine nu
mismate et in hoc consistit proprius usus eius. Et ad hoc facit
illud aristoteli super illud 1° 2° 21. Et dicitur de templo 2° ubi in
ter cetera dicitur quod pecunia non ad aliquem usum deputata est sed so
lum ad precium emendi et vendendi. Si igitur voluerit quis alteri
dare vel locare pecuniam ut ultra sortem aliquid recipiat aut reci
pere sperat committit usuram. hoc enim est et contra naturam pecunie
ut predictum est et etiam contra equalitatem que in diuino iure maxi
me seruanda est et ideo secundum eum iniquitas homini contractus non
per iustitiam sed magis per philosophos et theologos reponi debet
in specie vel in genere. Ex his videtur quod emptio reddituum seu vi
talium pensionum licita est licita sed etiam usuraria. ut si quis det C.
lib. alicui ut quolibet anno vite sue recipiat x. iste infra xi. annos re
cipiet totam sortem et x. lib. ultra. Quid igitur restat recipere istas
x. lib. ultra sortem quolibet anno recipiendo portionem aliquam sor
tis et recipere in xi. anno simul totam sortem et x. lib. ultra sub ta
li pactione quod aliquis det alicui modo C. lib. recepturus pro eis post
xi. annos C. et x. lib. nichil enim referte videtur primo videtur ma
ioris pietatis totum accommodare usque ad xi. annum quam singulis infra
portionem recipere sed in hoc 2° committitur manifeste usura ergo et
in primo

Nec ab hoc vicio videtur excusare periculum quod est de morte emptoris | eo qd iniquitas vsure etiam consistit in spe plus recipiendi que communiter videtur esse in intentione emptoris | eo qd scdm grauedum in summa | homines sperant diu viuere | et sic sperant etiam multum ultra sortem recipere. Item si homo emptor sciret se in fca annos totius sortis mortuum vel circa terminum annorum utiqz non faceret homini emptioem | sed potius de pecunia in tuto loco posita quolibet anno vellet recipere quota et residuum ad pios vsus relinquere. Ad hoc etiam videtur facere glosa super capitulo Nauiganti ad nudinas | quia ut ibi dicitur | periculum vsuram non excusat hys et similibus sed profundius videtur firmare propositum.

Item dato qd rationes supradicte esset fortassis insufficientes ad probandum huius contractum esse simpliciter vsurarium | videntur tamen multum facere ad hoc qd huiusmodi contractus non est omnino licitus et oino tutus et sine periculo conscientie. Quod confirmatur ex hys qd dicuntur in summa gressorum. li. 11. ti. 1. q. 29. vbi dicitur qd huiusmodi contractus et si non est vsurarius ex forma contractus | est tamen illicitus | tum quia facile venditor possit desiderare mortem emptoris | tum quia nullum est emptoris periculum de sterilitate terre aut tempestatibus que solent fructus terre quicquid destrucere. Item ibi de statim post q. xxxi. dicitur qd vbi emuntur redditus ad vitam emptoris non est tutum ne venditor desideret mortem emptoris. Deo enim inhibita est promissio prebende vel beneficii non vacantis. Ideo etiam prohibitu est pactu de futura successione in hereditate testatorum | pactu dico factu dum adhuc viuit. Si igitur illa duo prohibita sunt ne quis desideret mortem alterius | etiam in proposito videtur facere periculum in conscientia ementis.

Item paulo post ibidem q. eadem de redditu perpetuo vel ad tempus vel ad vitam allegatur innocentius in glosa super capitulo In ciuitate. qd quis huiusmodi contractus esset forte licitus qui fieret iusto precio scdm comunem estimationem | preapue si redditus talis constitutus sit ante contractum siue in re | puta in domo vel possessione siue in persona puta serui vel liberi vel rustici. Si tamen huiusmodi redditus de nouo constituitur in rebus vel in personis sicut nunc comuniter fit in vitalibus pensionibus | tunc ipse dicit ita non esse consulendum inueniens hoc non esse tutum aut securum.

Item dato q non obstantibus rationibus supradictis aliquo modo
esset fortassis licitū facere hmoi contractū cōmuni vulgo seu popu
lo qui scdm leges suas possunt se mutuo deapere circa medietatē
iusti precij. Et plura alia minus imputantur eis in peccatū q̄ vi
ris perfectis et cōciastias | sicut declarat aug⁹ de speciebus menda
cij 27. Si itaq̄ minus inōueniens esset eis hmoi contractus fa
cere | magnum tamen inōueniens et valde illicitum videretur fo
re apud viros religiosos | quoz vita tante perfectionis eē de beret
ut ceteris hominibus et regula et noema essent viuendi. Et maxi
me cum dicat sanctus tho. in sūma p̄ma secunde q. 91. ar. 1. in pe
q lex diuina nichil impunitū dereliquit quod sit virtuti cōtrariū
vnde scdm diuinā legem illicitū reputatur si in emptione et vendi
tione non sit equalis iusticie obseruancia | et ideo tenetur ille qui
plus habet reppesare et q̄ cōpūficatus est. q̄tū scilicet distat ab e
qualitate iusticie cōmutatiue. Propter quod etiam dominus hen
ricus de grandaui supradicte q̄stionis determinatiōem amplius cō
firmat in secūdo q̄dlibeto q. 16. dicens se tunc fuisse tanto certiorē
q̄to plures et magni viri parsius tunc ei consenserūt. Vnde post
plura ibidē finaliter concludit | q̄ recipiens aliquid ultra sortem in
supradictis contractibus tenetur ad restitutionem tam scdm iusti
ciam iuris naturalis q̄ diuini. Maxime itaq̄ hec iusticie medietas
a viris religiosis videtur strictissime obseruanda | qui propter vite
sue institutionem et perfectionem debent se ponere extra omne pe
riculū et extra omne abigūū quod diuine iusticie et proprie salutis
possit esse contrariū | hmoi autem anime periculū in predictis con
tractibus tanto videtur eis esse ineuitabilius | q̄to tam egregij vi
ri supradicti hanc viam illicitam reputare videntur. Et in hac par
te que respiciat ecclesiasticos viros maxime religiosos singulariter
et singularitē peto informationē

Item quid in foro conscientie consulēdū si parentes ad vitam
filij religiosi emissent hmoi vitales pensiones | et cum ipsi paren
tes leuassent nunc pro seipsis .xxv. annis aut ultra ita ut bis aut
ter recepissent principale sorte q̄ dederūt propter longam vitam
filij et eis post hoc defūctis | an tunc liceret hmoi filio religioso aut
monasterio eius nomie sui | sine scrupulo cōscientie t̄p̄ iuste et licite
cōsequēter ad vitā suā portione annualē leuare

Item quid si pater emisset ad vitam duoz pro cōmuni p̄cedo
scilicet ad vitā p̄p̄iā et filij ei⁹ religiosi et pater leuass̄ nūc .xxv.

vel xxvi. annis aut ultra. an eo defuncto liceret tute filio religioso
aut monasterio nomine eius recipere consequēter hincōi annalem
portionem ex integra

Hec ex parte mag^{ri} Henrici prioris Cartusien^{sis} de Angia 1997.

Decisio egridij decani cameracenij super emptione reddituum ad vitam ad instantiam prioris cartusienfis de capella iuxta angiam gallice enguien.

In materia si liceat emere redditus ad vitam. posite fuerunt rationes doctorum solenniter ad partem negativam. cum quibusdam aliorum doctorum allegationibus. et ut materia probabilis putetur rationes ad partem affirmativam hic subiciantur. prima godofredi de fontibus qui nititur ostendere quod dare certam partem pecunie ut quod certum redditum ad vitam recipiat est tractus emptionis. et non est tractus mutui. et si esset tractus mutui non liceret recipere ultra mutuum aliquid amplius. secundum illud lucem 6. date mutuum nichil inde sperantes. Arguit ergo prima ratio sic. Omnis illa res vendi potest cuius alienatio non est inhibita iure naturali divino aut positivo. Sed sic est de redditibus illis. Item maior non. Pro probatione minorum distinguit et dicit quod quedam sunt res corporales ut domus ager proprium fundus alie incorpales ut ius hereditarium ius agendi servitutes tam personales quam reales. secundum iura autem aliud est res hereditaria et aliud ius ad illam. aliud est ius agendi aliud est res ad quam operatur actio. Item pariforma. aliud est pecunia aliud est ius ad pecuniam percipiendam. quoniam ergo pecunia non possit cadere sub pretio cum sit medium mutationis vel tractus emptionis et venditionis tamen ius percipiendi pecuniam potest emi aut vendi. Item quod contractus ille emptionis sit licitus apparet quia ibi est adequatio conveniens rei ad rem pretij scilicet datus ad redditum percipiendum non tamen considerando absolute datus et accipiendum sed secundum quod sunt nata contriter venire in usum hominum puta secundum quod reperiri possunt homines qui contriter dant talem vel talem partem pro recipiendo tamen vel tantum redditus ad vitam. ergo contractus ille est licitus. Item tractus quo quis emit fundum domum agrum vel proprium aut aliud tale ad vitam suam de quo potest habere certam pecuniam sub censu annuo est licitus. ergo et tractus quo quis emit redditus homini seu ius percipiendi talem partem pecunie annuatim ad vitam suam dimittendo venditori fundum ipsum seu proprietatem eius agrum domum propriam et ceterorum talium erit licitus. nam adiectio appetit fundi et aliorum similium non iustificat tractum illum nec dimissio. ergo vivabit contractus. facit pro ista parte dubia ducatio emptionis que debet ad ementis vitam finire. Corroborat istum tractum vis diversarum regionum

consuetudo in quib9 tales cōtractus celebrantur. qui si essent usu-
rarij vel illiati non toleraretur vniuersaliter. Hui9 opinionis est
magister iohānes de gersonno cancellarius parisiē in suo traa-
tu de contractibus. et ostiens. vincētius. innoētius. gonfredus. si
bene intelligantur b. in caplo. Nauiganti. qui omnes tenent q
talis cōtractus non est illiatus. et q ratione incertitudinis tolli-
tur presūptio usurariū. Valet q cōtractus venditionis vel emptio-
nis fieri possit temporalis ad retēptioēm. qz licet emere vel ve-
dere ad tēpus scdm id quod scriptum est leuitia 24. Qui redide-
rit domū suam intra muros vrbis habebit licētiam redimendi do-
nec vnus ānus impleatur. si non redimatur 7 āni arculus fuerit
euolutus. emptor possidebit eam. 7 posteri ei9 in perpetuū et redi-
mi nō poterit eā in iubilēo. Vnde si lex diuina cōcessit empāo-
nem et venditiōem reddituū cū facultate redimendi. nō videtur il-
liatū esse emere aut vendere redditus ad vitā. eā si de redimen-
di facultate. nulla sit adiecta conditio. quia ista duo cōtractus in
hoc sunt similes. q ad venditorem redit res vendita. hic per mor-
tem emptoris. ibi per lapsum temporis. qzuis autē pcepta iudi-
cialia legis veteris sint modo mortua nec ligent ex se. possent ta-
men obligare vel liatū aliquid facere si nūc ab ecclesia institue-
rentur vel a iudice fideli subditis imponerentur. sicut factum est de
multis iudicialibz legis antiquę. possent multa valde induti pro
ista parte q ponit liatū esse vendere vel emere redditus ad vitā. si
tamen non appareat de corrupta intentione vendentis aut emen-
tis vel ex modicitate pēij. puta q nimis modicū pāū emens de-
disset. et vendens recipisset. vel mala fama contrahentiū vt quia
consueuerunt vsuras exercere. pccatū autem modificari potest per
legislatozem vel consuetudinem patrię. Nam modificatio in con-
tractu māmoniali. de quo nun9 videtur q de alijs. arbitrio legis-
latoris id est ecclesie vel pape quo ad personas contrahentes quo
sint legitime vel illegitime subiatur. Item excoatio clauū in fo-
ro conscientie in ligando et soluendo legislatozi ecclesiastico id est
sūmo pontifici subest in qtu fecit personas quas dā esse huic non illi
curato subiectas propter diuisionem salices parrochiarū. Item et
limitatio potestatis in hac materia per reseruacionem casuū. sic 7
in limitatione pccij cōmunis in contractu emptionis reddituū
ad vitam fieri potuit a iudice supremo in ecclesia. vel a consuetu-
dine diu prescripta. ¶ Videtur ergo materia presens esse dubia

propter diuersas opiniones doctorum. Et quia difficultas vide-
tur esse quid dicat redditus pecunie | si dicat ipsam pecuniam vel
ius ad eam recipiendā. Item et quid dicat ius illud | et si differat
ius ad pecuniā et pecuniam | et quid sit illud ius | utrū sit relatio vel
aliquid absolutū et quid. Nam doctor solēpnis scilicet henricus de
gandauo non videtur distinguere inter ius ad pecuniam et pecu-
niam. et ideo sicut dicit nō licere emere pecuniam aut vendere | ita
nec emere aut vendere ius recipiendi illam. et ista ratione motus
dicit q̄ sicut non licet emere redditus ad vitam. ita nec perpetuo
os. nisi cum emitur aut venditur res que nata est esse extremum
contractus huiusmodi puta fundus domus ager et cetera ut patet
in octauo quodlibeto. Alij doctores multi distinguūt inter ius ad
pecuniam et pecuniam. Unde quibus non liceat emere pecuniam
sicut omnes doctores dicunt. tamen potest emi redditus seu ius
recipiendi pecuniam. siue perpetuo siue ad vitam. et hoc siue cum
facultate redimendi. ut dicit cancellarius parisiensis magister io-
hannes de gesforno. etiam non deductis fructibus perceptis nisi
aliqua lege humana sit prohibitum | siue | sine huiusmodi facultate
His itaq; premissis ad tres questiones. Quarū prima fuit si
liceat cui plebi vel imperfectis emere aut vendere redditus ad vitam
et cetera. Secunda si liceat viuis perfectis aut existentibus in statu
perfectionis acquisite vel acquirende hoc facere. Tercia si contrac-
tu facto per predecessores imperfectos liceat viuis perfectos eo uti.
Respondendū videtur saluo iudicio meliori ad primam dicen-
dum tria. Primum iuxta communiorē opinionē contractus iste nō est
de se illiatus quia potest fieri iuxta communem estimationem ade-
quato inter datum et acceptum | utrūq; comparando ad usum ho-
minū in quem sunt nata venire | ut sic nec dampnificetur emens nec
vendens | sed potius uterq; lucrū consequatur | et quicquid emens
repperit etiam si multo plus q̄ soluit. nō recipit aliquid ultra sor-
tem quia quicquid accipit ex eo tempore quo emit. totum in sor-
tem computatur. et per hoc soluitur ratio domini henrici de ganda-
uo. Secundum. Contractus iste emptionis vel venditionis red-
dituum ad vitam frequenter est periculosus tam ementi q̄ vende-
ti nā emens ut plurimū est solliatus sollicitudine superflua de ne-
cessarijs vite. quam dominus prohibet mathei sexto. Nolite solli-
citi esse dicentes. q̄d māducabim⁹ aut q̄d bibem⁹ aut quo opiemur

Ubi glo. est sollicitudo superflua et viciō hominū veniens qm̄ fructus et pecunia plus q̄ necesse est reseruat et dimissis spūalib9 illis infeti sūt q̄si de volūate dei desperātes | et cōsō9 hū in reb9 humanis fortuna credūt esse nō prouidētā | neq; iudicio dei vitas suas gubernari estimātes s; incerto duci euentu Deo merito timent et desperāt quasi neminē habeāt gubernatōrē | qui autē credit se | dei iudicio gubernari | escam suā in manu dei cōmittit Deo enī sequitur Dat enī pater vester quia oib9 hūis indigetis. Ex hoc sollicitudine puenit cupiditas luacandi in emente qui lōgo tpe sperat se vidurū | et multo plus q̄ dedit accepturū | et desiderū mortis e mentis in vendēte vt minus soluat q̄ recepit | ex quib9 apparet periculū. **Teraū.** Cōsulendū videtur poaus abstinentū a talib9 contractib9 q̄ vtendū eis ppter duplex periculū. primo ppter diuisitatis opinionū | si sit licitus vel non | et maxime in foro cōscientie. secūdo ppter periculū aiariū que frequēter patitur in istis iacurā cupiditate q̄ nūq̄ impletur | quia quod nature sat̄ est | auaricie nō suffiat | sed semp̄ dicit filie sanguisuge | affer affer | nam frequēter in istis alter alterū incendie deapere aut ppter nimis longam vitam ementis | aut ppter intercedētem mortem ementis quā vendens affectat. Vnde cum a periculo sit fugiendū nec se volūtariē quis debeat periculo peccandi exponere | qm̄ qui amat periculū peribit in illo vt scriptū est cōciaſtia et securus multo est abstinentē q̄ vtī istis contractibus. In emptione autē redditus perpetui ista pericula non sunt | non enī venditor optat mortem ementis ex quo per eam a debito non absoluitur | nec emens pro se tantū sed pro oib9 posteris quibus redditus competet | comparat | quod ad caritatem pertinere videtur | que non q̄rit que sua sunt sicut dicit apostol9 1. cor. 13. **Ad** secūda questionē ex p̄missis patet responsio Nam si viuētib9 aiuliter et ad perfectionis arcē nec promotē nec fortassis anhelantibus consultū videtur abstinere ab illis contractibus | multo magis viris perfectis | et viris in statu perfectionis existentibus siue acquisite siue acquirēde | omnis nemp̄ talis declinat pro posse pericula | omnis eāam talis abstinet non solum a malo | sed eāam ab omni specie mali iuxta consiliū apostoli. Preterea | istis | aliqd̄ p̄ esse mortale | quod simplicib9 et imp̄fectis esset veniale | et hoc quia ratio in istis est liberior et luadior q̄ in illis | et quod p̄cedit in istis ex deliberatione vel post deliberationē rationis | in illis puenit iudiciū | et sic ex surreptione | quod ex se esset

40
mortale veniale est / capzopte si in imperfectis vel malū est emere à
vendere redditus ad vitam / vel pialosum / viris pfectis hoc euitare
magis expedie / tñ non audeo reprobare oīno & iudicare istos con
tractus illiatis esse / s; nec religiosos eis vtentes / si tñ vtatur eis
scdm regulā suā sez nō veditādo in illis pziū ius / s; vtēdo eis scd; z
q; cōuenit p sone & cōdiaoni eoz in ordine ad alios de religiōe z
vtēdo eis de licētia supioz ad quē dispēsatio rerū cōium ptinet vni
aug; put opus est iux regulā aplicā / vt eāam dicit btūs aug; in
regulā / z nō lauius q; decet respā alioz fratū / s; modeste z decē
ter vtēdo illis / q;uis ut pmissū est / securius est ab illis abstinere / p
sertā psonā pziuatā in religiōe. Per hec apparz rñsio ad 3^{am} q; i
foro cōscientie meo iudicio securius est non vti redditu acq̄sito q;
vti / q; si est licitū vel illiātū z tractus dubiū est / z maxime si est
licitū in foro cōscientie ppter diuersas sentētiās doctorū. Certū
est aut; q; hō nō peccat nō vtēdo / z dubiū est si peccet vtēdo / ergo se
quēdo vbu beati augustini in libro de penitētia / teneatur certū et
dimittat; iertū licet vtētes acq̄sitis ab alio / z tēpnare nō audeam

Opusculū. Dup̄ diuersis errorib⁹ in materia de sanctitate b̄e
V̄ginis de visione xpi in eucharistia de indulgencijs ⁊c ad Instan
tiam mgr̄i Hemenia de cap̄o

Hagitaui caritas vestra optime ⁊ doctissime viroz per ternas
l̄as | vt sup̄ nōnullis assertionib⁹ hereticolib⁹ ac piarū aurum
offensiuus paruitas mea catholice aperiret veritatem fateor nō
decebat forte ad riuulū | lucem ad tenebras | profundum abissi ad
superficiem mendicare | sed hec est sapientie diuine humilitate | vt
minus de se | de ceteris magis p̄sumat. hec est virtute p̄fectio vt
ad anteriora se extendat que sunt retro obliuiscens et ubi fuerit ⁊
summata se putet multis egentem Age tēp⁹ nequaquā sedimen
tes āplius. Ad oblata veniam⁹ | ⁊ suscipiat excellentia doctri
ne vestre q̄ ab ip̄ericia postulauit mea que i aliquib⁹ oblat̄ dogma
tib⁹ min⁹ in alijs magis | p̄sertim in materia indulgentiarum
vt postrema pagella vestra requisitū immobilis. **P**rimus
articulus erat | sanctitas b̄e marie V̄ginis de secundis ex sanctitate
ioachim et anne parentum eius ⁊c. **I**ste articulus est errone⁹ im
pius ⁊ piarū aurū offensiuus | nam sanctū dicitur vno modo sine
terra | et videtur esse nominis interpretatio. **A**lio modo in fide
firmatum | vt habet papias p̄sid⁹ ⁊ hugutio | verūq; sine caritate
esse non potest. **D**e vero caritate sit a parentib⁹ | est ab omni verita
te alienū | nam sc̄dm aplm̄ | si gratia esset ex debito nature sc̄licet
vel iusticie n̄ esset gr̄a | quare nec caritas que gratiam in essentia
aie requirit. **I**te anima rationalis q̄ est subiectum sanctitatis gr̄e ⁊
caritate in essentia sua et potentia volūta non est ex traduce sicut
probat beatus augustinus et doctores super 2° sn̄iarū. d. 18 q̄ nec
sanctitas eius est a sc̄itate pat̄rū generatū corp⁹ cui⁹ ip̄a est for
ma et eudelicia. **I**tem ezechielis 13. om̄s aie mee s̄ dicit d̄ns si
aut aia pat̄ris sic aia filij | et sic vna aia n̄ est ab alia s̄ om̄s a deo
quare v̄lites vnius anime n̄ s̄nt a v̄tutib⁹ alterius | v̄n nec sancti
tas pat̄ris causat sanctitatem filij | sicut nec malicia illius maliciā
ipsius filij dicente d̄no in eodem. **F**ilius n̄ portabit iniquitatem
pat̄ris | hoc etiam manifeste apparet in eodem vbi ponitur. pater
iustus et ex eo filius iniustus descendisse | **E**t rursus ex iniusto p̄re
filij procreatū iusticiam obseruantem. **P**reterea si sanctitas prole
esset ex sanctitate parentum | aut hoc esset sicut a causa principali
aut sicut a causa instrumentali | si primum | non esset in prole
sanctitas maior q̄ in parentibus | cū effectus n̄ sit maior sua causa

Et sic sanctitas beate virginis non esset excellentior sanctitate ioachim et anne | quod est hereticum | quia scriptura sacram in pluribus passibus virginem matrem dei supra ceteros effertem contra fidem ecclesie | et contra doctrinam doctorum sanctorum. Si vero patet esset solus causa instrumentalis sanctitatis partus | non eis sed cause principali in cuius virtute agunt ut instrumenta est attribuenda sanctitas proli. **Ite** 10. 1. gratia et veritas per ihesum christum facta est | non ergo ex parentibus. verum apud exercitatos in theologias disciplinis constat virtutes inesse a natura inchoative | sed secundum quandam inclinationem que provenit ut plurimum ex qualitate complexionis | sed non in sunt completive a natura sed per exercitium et assuetudinem in virtutibus politicis aut per infusionem a deo in virtutibus theologias. **¶** 29 articulus. Deitas est ubique per potentiam | sed tamen in iustis per presentiam. **Ite** articulus est falsus et hereticus | quia contra imensitatem dei. **Ite** contra illud ad eph. 9. Omnia nuda sunt et aperta oculis eius | si enim non sit presentis omnibus erunt aliqua absentia et occulta ei. Item in deo non est aliud sua potentia et sua presentia suaque essentia | et sic sunt inseparabiles ab invicem. **Ide**o si est ubique per potentiam | necessario est ubique per presentiam et per essentiam | quod autem scriptum est ps. 9. **De** vel assere recessisti longe. **R**ecessus iste non est per caritatem presentie quid dicitur | sed cum derelinquit hominem suo arbitrio aut cum calamitas intervenit iniuste | tamen divina permissione | vel ad probationem patientis vel exemplum aliorum vel ad gloriam dei | tunc videtur deus longe esse ab illo qui sic iniuste affligitur quia ad modum longe existens se habet eo quod non mor succurrit. **C**eterum si non sit in aliquibus per presentiam et in alijs sit | erit in loco diffinitive | sicut sunt angeli et erit locus maioris habitus quam divina presentia quod est absurdum. **I**tem iste articulus est contra dictum beati gregori super cantica ubi allegat beatus thomas parte summe q. 3. ar. 3. dicens quod deus tunc modo est in omnibus presentia potentia et substantia | tamen familiariter modo dicitur esse in aliquibus per gratiam. et si ita assertor articuli correxisset inquitens deum tantum esse in iustis per gratiam | ubi dixit per presentiam verum dixisset. **Ite** est contra articulum de creatione omnium et gubernatione. ubi enim deus operatur ibi est. sed in omnibus operatur omnia manutendo que creavit et omnia gubernando sicut scriptum est. **P**ater meus usque modo operatur et ego operor. **Ite** cum in deo sint tria | sicut in ceteris | substantia virtus et operatio | si in omnibus est per potentiam seu virtute in omnibus est sua substantia et operatio | et sic est presentis in omnibus | quia presentia substantiam non desinit

Tertius articulus Adā in statu innocēcie fuisse mortuū et simi-
liter xps **H**ic articulus est blasphemus de adā in q̄tum innuit deū
nō sufficienter puidisse conseruationi p̄ni p̄ntis | est hereticus etiā
quia contra illud ge. 2. de omni ligno paradisi q̄mede **E**st enim
duplex cā interior dissolutionis corpis. vna quia calor naturalis
continue agit in humidū radicale illud q̄sumēdo alia | q̄ humidū
q̄d restauratur p̄ refecationē | q̄d vocatur humidum abale est min⁹
p̄tū q̄ humidū radicale q̄sumptum | q̄tra illū secūdu de factū cāt p̄
mo homini p̄uisū per esū ligni vite | cui⁹ virtute purificabatur hu-
midū abale **C**ōtra p̄mū defectū erat eide p̄ouisū per esū alioꝝ
lignoꝝ paradisi | excepto ligno sciētie boni ⁊ mali **I**deo dñs p̄ce-
cepit ade in statu innocēcie vt de omni ligno paradisi tēpto ligno sci-
ētie boni ⁊ mali q̄mederet. puidens eide in omib⁹ necessarijs |
dicens ergo q̄ fuisse in illo statu mortu⁹ derogat puidētie diui-
ne. vel ponit in adā inobedientiā ⁊ sic peccatū | ⁊ ipsū a statu inno-
centie cēdisse **I**taq̄ adā in statu innocēcie nūq̄ fuisse mortuus
vnde aug⁹ li. de. q. no. ⁊ re. testamenti de⁹ sic fecit honunē q̄ q̄
diu nō peccaret immortalitate vigeret vt ipse sibi auctor esset autē
ad vitā aut ad mortē. vnde cū senuisset cōmedisset de ligno vite
et p̄tinū robur habuisset | tandē cum placuisset deo fuisse sine mor-
te trālat⁹ ad gloriā. hec est doctorū sup 2^m sentētiarū ⁊ in diuisis
sommis snia | de xpo vob sec⁹ est | q̄ in hac valle miserie nobiscū cō-
uersat⁹ auxiliū ligni vite nō habebat | in quo tñ volūtaria ⁊ diui-
na p̄ibat naturalib⁹ | nā nō esuriē a sitiuit | et sic de alijs nisi q̄a
voluit p̄^m tamascenū vñ si voluisset nō fuisse mortu⁹ morte natura-
li | si p̄mississet naturalia | suas exerceere opaticōes fuisse tātē morte
naturali mortu⁹ | q̄d in morte violēta sibi inflicta vidē est. **N**ā cū
xps mori noluit. iudei eū tenere nō potuerūt | cū mori voluit iudei
ei p̄cere nō potuerūt **I**uxta indulgētiā vestra me a p̄secutioē sin-
guloꝝ articuloꝝ i p̄nā eleuāte ad m̄ i sp̄ali nōtos accedo breuē
ad singulos multa essēt dicēda ad subuertēdū tam pestiferā doctri-
nā que nisi medio vze in diuinis rodiaib⁹ ⁊ alioꝝ doctorū cruditi-
ois atius extinguae sp̄et vt cācer **E**t miroꝝ satē vñ tāta nouitas
est inuēta nisi a p̄re mēdaci⁹ dyabolo v̄l ministris ei⁹. **A**d illū igitē
articulū de visione eucaristic | dicēdū q̄ videtur offēdere pias au-
tes | cōis enī fidelū vox ē q̄ videt rō p̄ dñū duplex **D**icēte est ob-
iectū visiois vnū quo aliud q̄d manifestū est enī in phia q̄d s̄ba n̄
videt nisi sub colore luce ⁊ adhuc color sine p̄fuso luce ē mortu⁹

propter quod dñs albertus dicit qd lux est formalis ypostasis co-
loru. Sic ergo sba colorata est obiectu quod videtur et color lūni
ne actus est obiectu quo res colorata videtur et qñus in sacra-
mento eucaristie accidētia aliqua sint sine subiecto ut qñitas et ali-
a vel sint sine subiecto scdm aliquos doctores vel sint in qñtitate
scdm beatu thoma et sequaces eius tamē constat qd non sūt in cor-
pore xpi quia corpus xpi non est in sacramento localiter vel arcu
scriptive nec rotunditas hostie ul' alia qñtitas est in corpore xpi
subiective et nichilomin⁹ arcu scripta inhesionē sic se habet cor-
p⁹ xpi ad illa accidētia que ante cōsecratioem inhesionē panis sicut
panis se habuerat et sicut se habet alie substantie ad sibi inherē-
tia accidētia. vnde sicut diam⁹ video petru vel iohanē. ita dia po-
test video corpus xpi quia corpus xpi nō est in sacramento media-
te sua qñtate sicut alia corpora sūt in loco mediante ppria qñtita-
te. sed primū est in illo sba corporis xpi. et ex cōcomitatio natura-
li. sua accidētia. corpus xpi latet sub speciebus q fuerant panis
ante cōsecratioem propter quod visis speciebus illis. vox vis est
video corpus xpi. pprie autē loquēdo nichil videtur oculo corpo-
rea. nisi illud generet similitudinem. vel spēm visibilem in medio
corpus aut xpi eo modo quo est ibi hōc nō potest facere quia color
cōsequitur qñtate. corp⁹ at xpi nō ppatur ad locū illū seu ad mediū
illud rōne qñtatis qz nō tāgit illud ut est in sacmēto. ideo cū cor-
p⁹ xpi nō tāgat mediū. nec tāgit visū suo colore. pprie loquēdo nō
videtur. s̄ quia simplex deuotio fidelū has subtilitates ignorat
non est in predicatione populari seruanda pprietas locutionis
sed vsitatus modus. quare licet articulus non sit falsus pprie
loquēdo tamen videtur piau auriū offensiuus. **Articulus 21.**
de indulgencijs cum pluribus sequentibus multa comprehendit
aduersus doctrinam sanam quedā erronea. quedam blasphemata.
quedam piau auriū offensiuata. quedam sediciofa et iuriosa. Dicit
primo qd plena remissionis peccatorum indulgentia est relaxatio
culpe et pene. et oportet ut intelligat sic dicens. de omni culpa et
omni pena. quia rationem non posset assignare cur hanc culpam
et hanc penam indulgentia relaxaret. et non aliā. hoc est blasphe-
mum. pro quanto ponit remissionem culpe esse ab homine sicut
a causa effectiua. solus enim deus hōc modo peccata dimittit. eius-
dem nempe virtutis est dimittere culpam. et infundere gratiam si-
cut i naturalibus expulsio forme vnius et introductio contrarie

gratia vero a solo deo est effectiue bene verum est quod ab homine sicut
a causa meritoria de congruo non de indigno esse potest gratie adp
tio et remissio culpe vel sicut a causa instrumentali dispositiua di
cens autem quod homo purus remittit culpam gratiam infundendo blasphem
ia est. Nam quidam scribe crederet ihesum esse purum hominem dicentem
paralitico. Remittunt tibi peccata tua. Dixerunt itra se blasphem
ia. Dominus autem ostendens quod non erat homo purus. nam si ita fuisset bene
dixissent. ostendit suam diuinam potentiam dum solo verbo erigit parali
ticum et subdit ut ostendat quod est deus et sic remittit peccata. ut autem sci
at quia filius hominis habet potestatem peccata dimittendi in terra
tunc autem paralitico non orando ut sancti sed imperando ut dominus. Surge tol
le lectulum tuum et vade in domum tuam. Preterea contra ordinem nature et
frequenter contra typis preedit indulgentie collectione et effectu illius
conuentione vero culpa expellit et a deo gratia infundit. quod non relaxatur
culpa per indulgentiam que iam dimissa est sed pena. Item remissio culpe
eo modo quo fit per hominem pertinet ad potestatem ordinis collatio vero
indulgentie ad potestatem iurisdictionis. Nam legatus non sacer
dos potest conferre indulgentias sed ad solum sacerdotem spectat remitte
re culpam illo modo quo est homini possibile. Item per indulgen
tiam non relaxat culpa sed sola pena vel iniuncta in foro penitentiali vel
debita in purgatorio. Amplius remissio culpe fieri potest sine ex
cratio pijs operibus exterioribus et tamen indulgentie solent largiri per
aliquo opere pio factum igitur. Dicit secundo quod is cui est culpa re
missa et pena conformatur beate virginis marie. magdalene et beata
stephano in celesti gloria. hoc est hereticum et ipsum si intelligat de
conformitate equalitate in gloria tum quia de nulla pura creatu
ra scriptum legitur quod sit plena gratia eo modo quo fuit beata virgo
quod de beato stephano dicat beatus lucas actu. 6. quod fuit ple
na gratia et fortitudine et de eadem profiteamur quod est plena gratia
sed aliter quam in beata virgine matre dei. Nam in stephano fuit pleni
tudo sufficientie in eadem plenitudo copie in beata virgine maria ple
nitudine singulari progatur. ex quo igitur huius plenitudo fuit proga
tione singulari nulli pure creature talis in fuit quare nec ei equari
potuit tum quia iustificatio non consistit in expulsionem culpe et relaxa
tione pene sed in infusione gratie spiritus unum sine altero esse non possit de
communi lege huius rei testis est apostolus. 1. cor. 9. cui ait. nichil in
consciis sum sed non in hoc iustificatus sum. tum quia exaltata est super
choros angelorum ut canit sancta ecclesia. astat a dextera dei. ps. 99.

Item quia ascendit de deserto sicut virgula fumi ex aromatibus
caci. 7. 7. item. Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens iniqua
sup dilectum. ibidem. A. q. oia de alia pura creatura dia n. p. n. suffi
ceret virtus angelica vel humana enarrare prerogativas ac privile
gia virginis sup ceteros sanctos. quare notorium est nullum e. cu
o. peccatu et ois pena dimissa esse equari posse b. virgini in glo
ria. si vero intelligat. de conformitate imitationis dictu suu esse ve
ru. Dicit ultra q. valor hmoi indulgentiaru p. det a libera potesta
te aplice sedis sine aliqua cooperatione penitentis absoluti a penite
tia debita. 7. q. se extendit ad viuos 7. mortuos. ita q. ois aias in
purgatorio existentes p. absolueret et totu purgatoriu euacuare.
Hec assertio est erronea sediciosa 7. iniuriosa. Erronea in hoc q. dicit
q. p. t. sumi potestas se extendit directe ad mortuos in purgatorio
existentes. Nam d. n. non dixit petro. quicquid ligaueris aut solue
ris in purgatorio vel in celo sed sup terra significans q. p. t. da
uiu ei data directe se extendit ad viuos qui sunt in ecclia militante et
non ultra. veru q. d. n. in celo gratia habet qd petrus facit in terra.
Hec auctoritas conferendi indulgentias est ex p. t. iurisdictionis non
ordinis. palam autem q. p. t. iurisdictionis non se extendit ad ea que non
sunt de foro suo quales sunt aie exute a corporibus in purgatorio exis
tentibus vel in celo. Igitur non ambit directe illa facultas indulgen
tias conferendi. bene tamen indirecte potest per modum suffragii ut si con
feretur eumibus ad talem eccliam et dicentibus pro viuis et mortuis
certis ordinibus vel personis ad ea et per illis manus adiutrices
7. per hoc est esse iniuriosa deo in hoc q. ponit falce pape in messe dei
pape quia ascribit sue p. t. subesse directe qd non subest. Sedicio
sa quia ex quo p. t. datur indulgentia sine cooperatione suscipiente. et tunc for
m. 7. vis indulgentie requirit aliqd pietatis opus fieri in volente pa
pe indulgentiam. plus p. t. facile collatori indignari q. sine necessitate
onus imponit. Hec quomodo ad libitum pape valeret indulgentia sine
cooperatione penitentis. 7. cu datur regulariter penitentibus et confessis
et personis manus adiutrices ad tale vel tale opus. Et maxime
quia tua requiruntur ad h. q. indulgentia valeat ut dicit communiter scola
theologic. scilicet auctoritas in conferente. caritas in suscipiente 7. pietas in
causa. Ideo oportet ut suscipiens faciat opus pietatis per q. confert indul
gentiam. per h. apparet quomodo papa q. h. plenitudine p. t. p. t. aias
de purgatorio absolueret. 7. quomodo non. Nam indulgentie directe solu se ex
tedunt ad eos que sunt de ecclia militante in qua papa est caput dicarum

et sic ad viuos et qui per caritatem vnū sunt cum xp̄isto et suis
seruis cleicis qui in thesauro ecclesie sup̄retrouaerūt meritaq̄
cumulaerūt | singulariter autē Dominus noster saluator et sic il
lo modo purgatorium euacuare non potest. sed indirecte per mo
dum suffragij et meriti indulgēcie possunt prodesse defunctis |
quanto ad eas consequendas monētur viui orare pro defunctis |
vel aliud opus piū facere | hoc modo posset dari casus i quo eo tūc
purgatorij euacuaretur. **H**ic quo modo sine cooperatione penitētie
datur indulgentia | cū oporteat reapiētē esse geritū | cōtrario enim est
actio imanes oportet etiā q̄ sit cōfessus saltē in voto ut dicit iste
assertor | cōfessio in voto est ppositū q̄fitēdi | quod est act⁹ interior |
sed velle q̄fitēri p̄ ista apparet nō esse verū q̄ detrahēs dicto idul
gentiarū valorē sit excoicāt⁹ | si p̄ detrahēre intelligat⁹ q̄tradere
dūtaxat | quia sentētia excoicationis nō fertur iuste nisi p̄ peccato
mortali | q̄tradit⁹ autē dictis p̄ assertorē in hac pte nō peccat sed
eludat sapiēciā ⁊ veritatem. **P**reterea nec a iure nec ab homine
reperitur sentētia excoicationis lata in q̄tradit⁹es tali valorē
indulgentiarū sicut assertor baptisat. **D**icit q̄sequēter q̄ indulgē
tialis cōcessio est late interpretanda scādum p̄abilem cōiecturā di
uulgātis | hec assertio est falsa | et cōtra ius diuinū et canonicū | cō
tra ius canonicū si diuulgans indulgentiā est inferior largiente
quia eius est interpretari cui⁹ est cōdere | nā et virtus epykeye est
directio iusti legalis | scādum dicta aris̄. 4. eth. et ad iustū natu
rale spectat | ex quo ius legale oritur. **V**nde epykeya spectat ad
legislatores et nō ad inferiores. cōtra ius diuinū quia sic liceret alti
tudine diuinarū scripturarū ad sensū humanū trahere i hijs que
sunt gratuite cōcessionis quod est impiū. **P**reterea diuulgantes
indulgēcias facile in cōtrarias s̄nias de valore indulgēciarū inate
re possūt. **N**on ergo omni diuulganti in hac re credendum est | sed
tantū diuulganti auctoritate largiētis | et de intentione ei⁹ suffi
citer edocū | et enī indulgēcia nō a potestate ordinis s̄ iurisdicatio
nis effluit. **I**deo a dispēsante q̄tum vult quō et quando vult sū
mo pontifice cui thesaurū ecclesie dispensare conuenit | sicut et ec
clesiam regere. valor indulgentie innotescit | et a p̄clatis tātum
quantū a summo pontifice eis indultum est. **D**icit insuper q̄ e
qualis est auctoritas ⁊ efficacia indulgēciarū papaliū et xp̄isti
indulgentis peccata marie magdalene. hec assertio est heretica
lis et scanda'osa. hereticalis quidem quia xp̄us est dñs ioh. 13.

Vos vocat me magister et dñe et benedictio sū etemī a papa ser-
uus xpi nō ergo eālis auctoritas. Itē auctoritas et ptas xpi est
ptas excellentie ps. 190. singularitē ego sū. et psa. 92. glām meā
alteri nō dabo. Itē exo. 3. Ego sū qui sū qui est misit me ad vos.
Auctoritas pape et clavis eius est ministerij. Scandalosa vero ai
ponit q̄ est equalis efficacie auctoritas pape sicut xpi nam de pa-
pa recte intra nos dicere possum⁹ | quis est hic qui peccata dimittit
sicut illi pharisei scandalizati sūt licet nō recte q̄ xpūs peccata dimi-
sit marie magdalene | estimabāt enī q̄ esset purus hō q̄ si ita fuisset
sicut papa est hō purus | recte fuissent scandalizati. de quo et sup. Itē
ta ad pñs sufficiat. Finē tñ faciedo dico q̄tuor. Vñū. indulgen-
tie tñ valent q̄tū sonat ai sūt in forma debita | si sit auctoritas in
cōferēte. caritas in suscipiente. et pietas in causa. 2. illa forma
qua largiūtur indulgentie a pena et culpa nō est debita nec de sti-
lo curie romane | et si aliquē līe aplice in illa forma reperiūtur | sus-
pecte merito sūt de ipetrata surreptioe. 3. Teraiū. indulgentie rari-
us et moderatius q̄ a modico tpe factum sit | sūt dispensāde ne vi-
lescant. 4. Quaiū. si sumus pōtēfex dat plenā indulgentiā in forma
debita iuxta pmissa et sepius iusto | si etia superi⁹ posita cōcurrāt
auctoritas in cōferēte et est q̄ peccaret qz min⁹ frequēter vtere-
tur sua ptate | tñ indulgentia tenet et valet | et q̄tū sonat. Dimi-
to opinionē doctorū mōz et iurē canonici q̄ sūt circa valorē indul-
gentiarū et circa alia illis attinentia multū varie | s̄ rogatus sicut
vidua hec minuta posui in gazophilatio post dona pāosa vestre et
alioz eximie sapientie viroz. Si circa alios articulos in aliqui-
bus deliros et nescio ex qua offiana nisi dyabolica et p̄suptuosa ac
stulta fabricatos | vestrū eleuatissimū a puitate mea postulauerit
ingeniū aliqua anotare iussus ip̄e patebo | q̄uis ut p̄ma frōte appa-
ret nō sit necesse.

Exiguū hoc munus ai det tibi pauper amicus | accipito placē
de sapientissime doctorē quod tuis lima correctionis expurget | aut
si expedit penitus delet. Ex camera augusti 19. anno verbi in
carnati. 1542.

**Tractatus Pro perpetua Virginitate Marie matris dei contra
blasphemias hereticas cuiusdam Impurissimi ad Instantiam dnoꝝ
vicarioꝝ dñi Cameracen**

Honorem saluatoris nri dei puritate et integritate matris
eiꝝ defendendo pauca subiiciatur. p̄sertim aduersus quendam
impurū et blasphemū qui ore polluto illiꝝ speciem decoram conta
minare p̄sumpsit dixit enim eā aliquando fuisse corruptam heretice
sim dāpnatam fotini et helidij inuicēdo non dixit quando an in
p̄ceptione dñi nri ihesu xpi vel p̄ sicut mētiti sūt memorati here
tia fotiniꝝ quide assertens xpm ex maria et ioseph more alioꝝ ho
minū fuisse conceptū helindus vō mariam post xpm alios fili
os de viro procreasse Ex testimonio igitur diuinarū scripturarū
sanctā et benedictam matrē dei pbemꝝ semp virginē pmāssisse sci
licet ante ptū in partu et post ptū xpi nec vllō vniꝝ tpe fuisse cor
ruptā adiacētes aliqua dicta s̄ctoꝝ et hec quidem faciemꝝ iuxta
duo opa sapientē de quibꝝ arst. 1. metha. loquitur scilicet in nō
mentēdo de hys q̄ fide nouimꝝ et in mentientē recoūinēdo et de
mētatio eū manifestādo. Mariā matrē xpi virginē ante partū v
ginē in partu et post partū s̄cta aplica et catholica p̄fiteatur cōtra
qui aliter credit extra ecclesiā est. extra quā nō est salꝝ hāc fide
ex scripturis s̄ctis et doctozibꝝ ostēdamꝝ Dicit scriptura gen. 3. in
inuicias ponam inter te et mulierem inter semen tuum et semen
illiꝝ inā cōteret caput tuū nō est dictū pro eua que caput serpen
tis nō cōtriuuit sed a serpente cōtrita est et seducta. sed de beata v
gine maria tunc futura singulariter que caput serpentis sugges
tiones scilicet illatas et delectationes sensuales ac venialia oia
que sūt capita mortalium peccatorum omnino sic cōtriuuit q̄ nō ha
buit Ideo nullo vniꝝ tpe fuit corrupta qz corruptio sine aliquo
istoz nō est Itē scriptū est cantozum. 9. Tota pulchra es amica
mea et macula non est in te. qd et si de ecclesia dictum sit ad ma
riam virginem applicat ecclesia Item ysa. 1. Ecce virgo p̄cipiet
et pariet filium et vocabitur nomen eius emanuel Ex quo patet
in conceptu xpi et partu virginem fuisse mariam. De ea etiā
ieremie. 31. scriptum est Nouum faciet dominus super terram
femina arundabit vnum non est nouum feminam habere in u
tero infantulum. hic est enim cursus nature sed nouum est vnum
esse in vtero femine quia hoc est miraculum et supra vires nature

Igitur non fuit corrupta mater xpi in conceptione eius. Huius
sus ezech. 99. **C**onverti me ad viam porte sanuarum exterioris que
respiciebat ad orientem et erat clausa. et dixit dominus ad me porta
hec clausa erit et non aperietur. et vir non transibit per eam. eritque
clausa. quod ad maria referunt glose. **P**roterea ad ro. 11. dicit aposto-
lus. **S**i radix sancta et rami unde cum patres virginis iochim
et anna fuerunt sancti sanctus est ramus scilicet maria. beatus au-
gustinus libro de natura et gratia ait. **C**um de peccatis agitur
nullam volo de maria habere questionem. **U**bi inuenit eam nulli
peccato subiacuisse. et per consequens nec unquam corruptioni fuisse
obnoxiam que de communi lege sine peccato saltem veniali non fit.
Item anselmus libro de conceptu virginali **D**ecuit ut mater xpi
illa puritate niteretur qua sub celo maior nequit intelligi. talis est
puritas virginalis que maior est puritate coniugali aut viduali
et qua nulla sub celo est maior. **C**eterum luce 1. **M**issus est angelus
gabriel a deo in ciuitate galilee cui nomen nazareth ad virginem
desponsatam viro cui nomen erat ioseph et nomen virginis maria. **T**unc
autem ante recessum angeli xpus conceptus fuit in utero matris et sic ma-
ria fuit virgo cum concepit. **N**ec si aliquam maria fuisse corruptam concepit
in aliqua culpa saltem veniali et peperit cum dolore nec fuisse a com-
muni maledicto mulierum libera nec sine reque nec angelus ei dixit
nec fideles ei modo dicerent aue. **N**ec dominus ihesus legem non soluens sed ad-
implens. preceptum de honore parentum seruauit. ideo matrem honora-
uit quantum potuit. propter quod ne corruptioni subiaceret omnino perseua-
uit. **D**enique pro omni ratione assit auctoritas ecclesie qua in materia si-
dei nulla est sub celo maior que canit potestatem orbis diffusa inuolutam in te-
gram et castam semper esse maria. **N**am cum beatus iheronimus multas ratio-
nes contra vigilantium negantem reliquos sanctos esse adorandas con-
iecisset ait. poteram hoc unicum sole que est auctoritas ecclesie omnium tuarum vo-
nuntios exsiccare. **A**d 2^m quod est hinc blasphemum conuincere
trascamus. **S**orsita iste aut alij quorum iste imitator est. occasionem
erroris huius suscipit ex euangelio beati mathei ubi dicitur **C**um esset
desponsata mater ihu maria ioseph. antequam ueniret inuenta est in u-
tero habes de spiritu sancto. et iterum angelus ad ioseph ait. **J**oseph fili
dauid noli timere accipe maria coniugem tuam. **S**i maria desponsa
ta fuit ergo quandoque nuptura. **N**ec si antequam ueniret inuenta est ha-
bens in utero. ergo aliquam conuenit. non enim de non conuenturis
diceretur prius quam conuenirent. sicut de nunquam pransuris non dicitur

anteq̄ p̄a d̄eret. Item si maria coniux ioseph fuit. ergo ei cōiūda
et sic cognita. Et iterum dicitur luce 2. Factum est cum essent ibi
impleti sunt dies ut pareret et peperit filium suum primogenitū.
si xp̄istus fuit primogenitus fuit alius secūdo genitus. sed non de
spiritu sancto. sicut legitur de cōceptione xp̄isti cum dicitur. quod
in ea natum est de spiritu sancto est. Item luce 2. erant pater eius
et mater mirātes super hijs que dicebantur de illo. Et rursus tes
tatur et ip̄a ibidem mater de ioseph q̄ sit pater eius. fili inquiring
quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes querebam9
te. Item eius s̄s. Venerūt ad illum mater et fratres eius et non
poterant adire cum pre turba et nūciatum est ei. mater tua et fra
tres tui stant foris volentes te videre. et mathei de aō 23. Nonne
mater eius dicitur maria et fratres eius iacob9 et ioseph et symō
et iudas. et sorores eius nōne apud nos omnes sunt? Unde quia
habuit patrem ioseph et fratres ac sorores consequēs est eam fu
isse a ioseph matrimoniali affectu cognitam. Sic locuti sūt impij
heretici. sic impudico ore iste in p̄ceptū illoē prolapsus. ausus
est perpetuam virginem matrem dei blasphemare. Ad hec here
sim hanc cōsultantes dicimus q̄ li. anteq̄ vel p̄ius q̄ aliquādo di
cit ordinem p̄ioris ad consequētia. ut ibi anteq̄ abraham fieret
ego sum | aliquādo dicit solum proximitatē ad id quod dicitur ut
hic ac si diceret euangelista sc̄dm beatū iheronimū eplā 18. et est
contra helindū hereticū | anteq̄ oscula amplexusq̄ misceret | anteq̄
rem agerent nuptiarū inuēta est habēs de spiritu sancto. nec sequi
tur ioseph cū maria cōuenisse post partū cui9 cōueniendi desiderū
vteri cōceptione sublatū est. hec bt̄s iheronimus. ¶ Q̄ vero ma
ria dicitur vxor ioseph n̄ debet mouere aliquē ut credatur a ioseph
fuisse cognita quia verū matrimoniū et ratū esse p̄t sine carnali
copula | quīs nō dicatur sine ea consumatū. Dicit enī bt̄s aug9
li. de bono cōiugali q̄ sanctiora sūt m̄monia q̄ non actu carnis
sed fide et deuotione cōnexa sūt. et li. de nuptijs et cōcupiscencijs
quib9 placuit ex consensu ab usu carnalis concupiscencie abstinere
in perpetuū. absit ut vnicū int̄ illos cōiugale tūpatur. p̄mo eo
firmius erit quo magis ea p̄ta seā inierūt. q̄ carius cōcordiusq̄
seruāta s̄t nō volūtarijs corp̄m nexib9 s̄ volūtarijs affābz a ior9
Ceterū p̄suetudo diuinaz scripturarū est sp̄sas vxores appellāe
Nā in deut. 22. Si q̄s iuenerit de sp̄sata in cōpo. et vim faciēns
conuerit cū ea moriaē. qz humiliat vxorē pximi sui. et deu. 22.

Si fuerit adolescentula desponsata viro et inuenit eam homo in
ciuitate et dormierit cum ea. educet utrumque ad portam ciuitatis illius
et lapidabuntur lapidibus et morientur. adolescentula quidem quia non
proclamauit in ciuitate vir autem quia humiliavit uxorem proximi sui
Item deuter. 22. quis est homo qui desponsauit uxorem et non ac
cepit eam. vadat et reuertatur in domum suam ne forte moriatur in
bello et alius homo accipiat eam. apparet quod scriptura non distinguit
inter sponsam et uxorem et quod sponsa nudum in domum viri traditam
appellat uxorem. Ideo non potest argui maria a ioseph fuisse cognita quia
dicitur uxor eius. Constatemur propterea maria sponsa ioseph et uxorem
quibus nunquam ei carnaliter coniunctam sed veram coniugem ex mutuo
sensu amorum non coniunctione corporum nec quia dicitur peperit
filium suum primogenitum sequitur eam alium vel alios post
modum habuisse dicitur enim primogenitum dupliciter vno modo per
negationem prioris et sic primogenitus dicitur ante quem nullus. Alio modo
per consequentiam posterioris et sic dicitur affirmatiue primogenitus
post quem alius. In loco vero allegato christus dicitur primogenitus
negatiue ante quem nullus. hec patet ex consuetudine scripture. Ex
odi. 17. et numeri 3. que legem ponit de primogenitis quod erit dea
timum primogenita hominum precibus redimentur. vnde si primogeni
tum diceretur in lege per quod aliud est generandum non redimeretur filius
qui solus sine sequela statum esset generatus sed deberet offerre dea
quod sequelam non haberet quod est absurdum et contra legem que dicit
omne quod aperit vuluam ab omni carne que offerret domino tibi erit tam
tunc modo redimentur primogenita hominum lex exapit primogenita
hominum ab hijs que aperunt vuluam vnde patet quod in aperiente vuluam
primogenita induuntur etiam si sequelam non habeant patet. Item in
exodo ubi in 12. capitulo dicitur. circa mediam noctem percussit do
mine primo genitum in terra egypti a primo genito pharaonis usque
ad primo genitum captiue. Si unigenita non vocaret scriptura primo ge
nita unigenita egyptiorum fuisset seruata. quod non est verum. nam dicitur
ibi non erat domus in qua non iaceret mortuus tunc erant multe domus in qui
bus erant tunc unigenita. Item scriptura vocat unigenitum primo genitum. Et
vnde ioseph appellat per ihu neminem moueat ut putet eum genuisse
Sed ei per putatum non verum. Iudei ei ignorantes incarnationis misterium
hunc crediderunt et sic credentes eum appellauerunt beatum aut vago sacris hunc
sacramentum celare voluit indignis ne vel irrationi subiaceret vel impedi
mento nam si iudei christum deum cognouissent nunquam crucifixissent.

est appellatus pater quia sponsus matris qui et si etiam fuissent
prole dispares erant compares fide | propterea vera mater sponſu
patrem appellat | et sic dicit beatus augustinus li. de nuptiis et con
cupiscencijs | proinde nutrices infantuli matres appellant et eorū
viros patres | quonia vero ioseph curam agebat matris et filij | ni
mirū cum scriptura patre xpisti nominat | nam quia diuina sapiē
tia hominibus loquitur | non est aliquis modus locutionis homi
rum quin in ea reperiatur ut etiam dicit beatus augustinus. **Q**
autem inuenitur scriptum de fratribus xpisti non arguit mariam
alios filios a domino ihesu saluatore genuisse. Non enim est no
uū diligenter intuenti sacra volumina aliquos fratres xpisti ap
pellatos fuisse ut **H**. 12. **E**cce mater et fratres eius querunt loqui
te. et **Jo**. 1. dixerunt ad eum fratres eius. **T**rāsi hinc et vade in iu
deam ut discipuli tui videant opera que facis et paulo post ait euā
gelista | neq; enī fratres eius credebāt in eum et **H**. 13. et **Mar**.
G. **V**nde huic sapientia et virtutes nōne hic est fabri filius nōne
mater eius dicitur maria et frēs eius iacobus et ioseph simon et
iudas? **A**ctū pmo dicit lucas euāgelista **H**ij omēs erāt perseuerā
tes unanimēs in orōne cū mulieribus et maria matre ihesu et sca
eribus. **I**tem dicit aplūs. **A**scendi iuxta reuelationē et neminem
vidi nisi petrū et iacobū frēm dñi. et **1. cor**. 9. **N**ūquid nō habem⁹
ptatē manducādi et bibēdi? **N**ūquid nō habem⁹ ptatē vxorē carā
ducēdi sicut ceteri apli et frēs dñi et cephas? **E**t in multis alijs
diuinatū scripturātū passib⁹ similiter appellatos frēs dñi inuenim⁹
Est ergo sciendū qd in sacris eloquijs | quatuor modis frēs appellā
tur scz natura. gente. cognatioe. et affectu. natura ut iacob et esau
12. patriarche filij iacob. petrus et andreas iacob⁹ maior et iohan
nes | gente | quomō omēs iudei frēs dicebātur et mō oēs xpiani ap
pellātur frēs | cognatione | qui sūt de vna patetela | sic abrahā vocat
loth frēm qui erat nepos eius scz filius frēs sui aram | sic laban vo
cauit iacob frēm suū **ge**. 29. qui erat filius sororis sue rebecca | affā
vel spūali | ut fide et religione | hoc mō omēs xpiani sūt frēs **p̄s**. 122
Ecce qd bonū et qd iocū dū habitare frēs in vnū | vel corporali | ut
omēs vnus ciuitatē de quib⁹ **1. cor**. 4. **S**i quis frater nominatur
in vobis fornicator a auarus a ydolis seruies a maledicus a ebri
osus a rapax cū eius modi nec sumere abū. **H**ij at qd dicuntur frēs
dñi nō sūt frēs natura | qz scriptura nūq; vocat filios marie | nō gē
te | qz nō plus illos qd omnes iudeos frēs xpī scriptura appellat

nō affectu quia sic alios omnes qui credebāt in ih̄m fratres scrip-
tura appellas̄ | et omnes qui erāt in ciuitatibus in quibus habi-
tabat **R**estat ergo q̄ fratres xp̄i dicit scripturā aliquos cognatio-
ne quia erant cognati eius puta filij sororum matris eius. vnde
non potest ex illa fraternitate cognationis argui q̄ maria alios
post xp̄m filios de viro suscepit. **H**ec omnia nota sunt illis qui
b̄y credita sunt atq̄ manifesta diuina eloquia. **C**esset igitur hic
blasphemus pollutissimo ore ponere aliquam maculam in matre
dei semper **V**rgine. **I**deo videtur michi propter scandalum inde
exortum et propter offensam xp̄i beate virginis et unius popu-
li xp̄iani cuius aures piissime tā impura et abhominabile blas-
phemiam sustinere nō possunt | q̄ iste venit grauer puniend⁹ et
notorie | quibus contritus veniam petat. ut sit alijs in exemplum |
nec excusari potest propter ebrietatem que iudicium rationis in
illo non absorbit aut loquelam | sed presumendū q̄ reuelauit q̄
corde gerebat secretius. nam secundi calices quem nō fecere deser-
tum **A**it ora⁹.

**Opusculū. Contra quēdā adūsus platos rōzēs et sacerdotes
dei blasphemias in fide male sonātes in quadā appellatiōe pferē
tem ad requestā reuerēdi in xpo patrē dñi epī cameracē**

Considerāti dispositione rerū facile coniatū appropinquare
tempora de quib9 apostolus loquitur 2. ad thimoth. 3. 7. 9. capl.
In quibus erūt homines seipfos amantes | cupidi | elati | superbi |
blasphemi | patētibus nō obedientes | ingrati scelesti | sine affectio
ne | sine pace | inimicatoses cū sanam doctrinam non sustinebūt | sed
ad sua desideria rōzērabūt sibi mgros pziuentes auribus. qm̄
occasione cuiusdā cessus p reuerēdū in xpo patrē dñm cameracē
epm̄ positi in opido machiliē cameraeē | ob certas ut cre
ditur rōnabiles causas. Quidā magister iohānes leonis p 7 no
mine iusticiānozū | sculteti et cōmunitatē dicti opidi ut asserbat in
verba blasphemie scandalosa sediciosa et q̄tum ad aliqua contra
sacrā scripturā et doctores scōs per ecām approbates in quadā ap
pellatione dicitur prorupisse. Inseratur tenor de verbo ad verbū
vel p̄nti scripto anectatur. Cui9 iacturā presul cameraeē | et si q̄
tum ad verba iūriosa sui suozūq; patienter tulerit | tamen fidei | et
auctoritatē dāuū ecē a dñō collatarū lesionē equanimiter nō fe
rēs iuxta verbū beati iohānis apostoli dicentis. Proprias iūrias fer
re laudabile est | iūrias vero dei sustinere valde est impiū. me licet
indignū rēq̄sūt ut quid sentire arca certas dansulas in hmoi ap
pellatione positas scripto cōmittere. Ego vero quis sum qui tāte
iūssioni nō parere? Preferā quia p̄fessores veritatis parati esse de
bēt omni p̄senti reddere rōnē de ea q̄ in eis est fide. Eappē sub
correctione sancte m̄is ecē | sancte sedis aplice 7 oim orthodoroz
recte in fide sapientū subiūgam q̄ sequūtur. p̄testās q̄ si q̄ sint mi
nus recte posita sine vllō defensionis patroānio subruantur. Ob
mitto eas q̄ personā memorati reuerēdi patrē suozūq; officiānoz
p̄rnuēt iūrias | tm̄ de eis q̄ fidē iurisdictionē sancte ecē q̄ necu9
est discipline xpiane | 7 ierarchiā eius q̄ est sacer p̄nāpatus tāgūt
paucā dicitur. Ponit idem leonis q̄ sui magistrī tanq̄ oues q̄
ad occisionem duantur sustinuerunt patienter censuras per eūde
reuerēdum patrē 7 suos officiānos fulminatas | subdit q̄ ut ista
persecutio prosperetur | dant ecclesiā arca auxiliū consilium 7 fo
uorem. Dicit igitur vsū dāuū ecē esse occisionē et persecutionē

Hec assertio est contra doctrinam catholicam et apostolicam Inuitiosa ierarchie ecclesiastica et iurisdictioni eius sediciose quia per hanc inferioribus aduersus suos rectores conatur. contra illud quod scriptum est psalms 10. Numquid gloriabitur securus contra eum qui secat in ea. aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga contra leuantem se et exaltetur baculus qui utique est lignum. Item contra illud quod deuteronomio 17. scriptum est qui non obedierit sacerdoti in perio ex decreto iudicis moriatur homo ille | quod utique non solum de bonis sed etiam de malis ab ecclesia tamen tolerantie intelligitur. Este beatus petrus qui ait. Veri subditi estote dominis vestris non tantum bonis et moderatis sed etiam discoloribus. Preterea hec assertio est contra illud exodi 22. dicit non detrahes et principi populi tui non maledices. et contra illud in psalms 109. Nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malignari. Item contra illud puerbioz. 30. per tria mouetur terra. et quartum non potest sustinere. primum horum trium est per seruum cum regnare reperit quod facit dogmatizans versus iurisdictionis esse persecutionem aut occasionem. Item contra illud ad romanos 19. tu quis es qui alienum seruum iudicas. stat enim domino suo aut cadit. quod si dicat quod apertius fecit gratiam qui petrum suum superiorem reprehendit et resistit ei in faciem ut habetur ad galatas 2. soluitur per hoc quod superior aut peccat in facto fidei sit subditus inferior ut ait thomas in 2. d. 19. Vel cum glosa dicatur quod in defensione fidei paulus fuit par petro quod et facit thomas 2. 2. q. 33. ar. 9. ad 2. Ita et richardus de media villa in 2. d. 19. et reuera ubi imminet periculum fidei inferior potest superiorem esse publice arguere eo quod si ille erret sit eorum inferior et sic paulus fecit propter dissimulationem petri qui cum gentibus edebat. et cum venisset quidam missi a iacobo apostolo subtraxit se ab eis timens arcum ascos et ita per hoc observationem arcum ascos duraturam esse docebat. et quia hic videtur aut aliis legibus euacuandus erat restitit ei paulus in faciem cum publice reprehendens quod non ambulabat ut inquit ad veritatem euangelij. Item contra doctrinam christi qui misit leprosos sanatos ab eo sacerdotibus. Item inquit ostendite vos sacerdotibus et qui precepit ut sacerdotibus obediret faciendo quod docebant. dicens. super cathedram moysi sederunt scribae et pharisaei. quod dicunt facite tamen illi erat publice malum. puta inuidi | auari | examinatores | sediciosi et scandalosi. Preterea est contra beatum gregorium in pastoralis libro 20. 2. c. 4. dicentem admonendi sunt subditi ne propositorum suorum vitam tempore iudicent. si quid fortasse eos agere reprehensibile vident ne unde

recte mala redarguunt inde per elationis pulsū in profundiora mee-
gantur. Admonēdi sūt ne cū culpas p̄positoꝝ cōsiderāt cōtra eos
nudatiores fiant | sed si qua valde sūt p̄raua opera sic apud eos di-
iudicent | ut tamen diuino timore constrai ferre sub eis iugum re-
uerētie nō recusent | quod melius ostendim⁹ si dauid sanctū ad me-
diū reducamus. Paul p̄secutor cū ad purgandū vētre spelūcam
fisset ingressus | illic dauid cū viris suis inerat qui nā longo tēpe
p̄secutionis mala tolerabat. Cūq; viri sui eū ad feriendū saul ac-
cenderēt fregit eos cū rationibus dicens quia manū in xp̄m domi-
ni mittere nō audeat. qui tamē occulte surrexit. oēq; clamidis
eius abscidit. quid p̄ saul nisi mali rectorēs? q̄d p̄ dauid nisi boni
subditi designātur? **H**ultis interpositē dicit. post hoc dauid passit
cor suū eo q̄ abscidisset oēā clamidis saul. Facta quippe p̄positoꝝ
oris gladio ferenda nō sūt. et cū recte reprehēdēda iudicātur. et si
cōtra eos vel in mūnis lingua labitur necesse est ut p̄ afflictioē
penitētie cor p̄matur hec ḡg. Est aduersus assertionē hāc exēplū
sancti dauid qui iussit interfici eum qui confitebatur occidisse saul
quomō inquit nō timuisti mittere manū in xp̄m dñi 2. re. 1. et eā
am cōtra illud memorabile religiosissimi viri cōstatū magni qui
vt in scriptis nicolai romani p̄tiffias iuenitur dixisse narratur. si
p̄p̄is oculis vidēre sacerdotei dei peccante aut aliquē eoz qui mo-
nachico habitu aniciū sūt. clamidē meā explicatē ⁊ cooperitē eum
ne ab aliq̄ videretur. forte ad excusandas excusatioēs in peccatis.
dicitur q̄ vbi dauid eā nō errat. patēdū est fidelib⁹ at vbi eū
ter exorbitat licet retro abire. **H**ed ego nō ad forū retitū | nō ad
viā facti | nō ad p̄tūmelias | s̄ ad forū eāe. q̄d enī dicit diuina veri-
tas | cōsiderem⁹ | ait enī **H**. 18. **S**i peccauerit in te frat̄ tuus coeri-
pe eū int̄ te ⁊ ip̄m solū ⁊ c̄ sequitur finalit̄. si illos nō audierit dic
eāe. peccator erat caput et p̄m⁹ aplōꝝ. tñ si in correptionē fraterna
nō p̄t p̄ficere mittitur ad eāiam tēp̄ ad sup̄mū iudiciū. quomodo
igitur eā id est p̄lati eāe et defectuosi ad seculares mittentur
hoc cōfirmatur ex hīs q̄ in libro cōsilioꝝ sancti ysidori scribūtur.
In eplā enī demētis pape ad iacobū fr̄em dñi de morte sancti pe-
tri ep̄s a solo dño iudicādos aut remouēdos et non ab alijs esse
dicebat quia sui sūt ⁊ nō alterius. ⁊ q̄s est qui alterius iudicat ser-
uū? **N**ā si ita nō patiūtur homines nec deus deoz et omniū do-
min⁹. **H**ec dicit euaristius papa ut in eodē libro cōsilioꝝ habet. nō
est a plebe aut a vulgarib⁹ hoibus arguēd⁹ ep̄s vel accusādus

licet etiam sit inordinat⁹ | quia pro merit⁹ subditorū disponitur
a deo vita rectorū | et transumptive habetur 2. q. 1. nō est | unde et
scriptū est iob. 39. q. dñs facit regnare ypocritā propter peccata
populi | de hoc etiam alexander primum ut in eodem libro galioz
dicitur | et relatum est ad hui⁹ sancte et aplice sedis apicē cui sum
marū dispositiones causarū et omnia negotia ecclesiarū ab ipso do
mino tradita sunt | q. qdam emuli xp̄i eius q. ecclesie insidiatores
sacerdotes dñi ad iudices publicos accusare presumunt cū magis
aplicus xp̄ianorū cās euocari ad cōtias ⁊ ibidē terminari p̄cipiat
Item telloforus papa. 19. a beato petro apt. Ipsi q. q̄siant corp⁹
dñi ab omnibus sūt obediendi ⁊ timendi | non dilacerandi aut de
trahendi | popul⁹ enim ab eis corripiend⁹ est | n̄ ipi a populo qz
n̄ est discipulus super mgrm. Itē beatus gregorius nazanzenus
2.º libro de epiphanijs docet quō subiectos esse oz eos q. accedūt
ad gradam hys quibus dispensatio ministeriorū dei cōmissa est |
maxim⁹ si in dignitate aliqua vl sapientia p̄diti videantur aie
ei | nemo baptismū dissimulet | nec q̄denat nec certe p̄dicatorib⁹
fidei ⁊ dispensatorib⁹ gracie resistat | sed cū omni humilitate et ve
neratione se subiciat. Ceterū cels⁹ super secunda epistola ad thym
otheū omelia secūda dicit nescis quid est sacerdos quoniam an
gelus dei est | nō enim que sumpsit sunt loquitur | si q̄tēper⁹ n̄
eam cōtēpnis sed cū qui intronizat cū deū nisi hanc habeas sus
pitionem spes tua euacuata est. Si enim nichil agit de⁹ p. cū ne
q. lauachrum habes neq. misterij⁹ participas | neq. b̄ndictioib⁹
frueris | non ergo celsianus es | q. igitur dñs intronizat ⁊ indig
nos quidē non intronizat. Per oēs autē est xp̄us idem | h̄ ille.
Procedere autē videtur hec assertio de oratione et p̄secutione ex
radice falsa et erronea in fide | similiter q. in ecclesia n̄ debēt ta
lerari mali | q. q. oia peccata saltem publica sūt abradenda de ea
ita ut sit sine macula ⁊ sine tuga | tota pulchra et formosa. Si de
ecclesia triūphate hoc dicitur. utiq. est verum qz in illa nichil est
conūgnatū | si de militate intelligatur qz sic seruit p̄posito p̄senti
adhuc quo ad partes formales eius | vetū est q. sūt ordo ierarchi
cus distinctioes gradū ⁊ officiorū i illa | unitas fidei ⁊ sacramē
torū varietas ordinata | sed quo ad partes materiales q. fluūt ⁊
refluūt que sūt p̄sone fideles mortales ⁊ loco illarum alie succe
dentes non est verum q. om̄s mali sūt de ea pellendi vel q. n̄ sine
de ea saltem numero | et contra diuinā in multis passib⁹ scripturā

Nam iohannis 6. dicit dominus. Nonne vos duodecim elegi et unus ex vo-
 bis dyabolus est? Et luce 9. Non est passus dominus puniri samarita-
 nos qui noluerunt recipere iacobum et iohannem. cupientes in igne descen-
 dere de celo ut consumeret eos. nam dixit. Resatis autem spiritus istus fi-
 lii? Ac si diceret. Vos estis filii spiritus sancti expectate demeter pec-
 catores ad penitentiam. **Item** **W.** 12. prohibuit eradicare zizania se-
 minata cum tritico ante messem. ne eradicando ea eradicaretur simi-
 le et triticum. In eodem capitulo dicit. Regnum celorum etiam sicut militante
 esse simile sagine misse in mari. et ex omni genere piscium congreganti
 in qua donec veniet ad litus id est ad finem seculi. boni et mali simi-
 continentur. sed in litore. angeli eligent bonos in vasa sua. malos
 aut foras mittent. sepantes eos de medio iustorum. **Videatur** **gg.**
 et iherosolymorum tractati in expositione a sancto thoma super hoc passu. **Pre-**
terea **W.** 22. **Item** apparet de nuptiis quas fecit deus pater filio su-
 o in quibus servi congregaverunt quotquot invenerunt bonos et malos
 et ibidem 24. quod simile est regnum celorum de virginibus quibus creavit quinquaginta
 tunc et quinquaginta prudentes. **Item** de stulticia infructuosa quam dominus vinee di-
 mittit tribus annis. beatus augustinus libro de Urbis domini sermone 31. di-
 cit quod cum tribus annis scilicet ante legem sub lege et sub euangelio fruc-
 tuosam. genus scilicet humanum dimittit. sed postea saluet in consu-
 matione seculi maledicat illi. **Preterea** glo. ordinaria super illo. In
 matutino interficiet omnes peccatores terre ut disperdere de civi-
 tate omnes operantes iniquitate. dicit in persona christi. **Tempus**
 misericordie est. modo nox est. nudum omnia sunt manifesta. in hac
 nocte habundant temptationes in qua pertransiunt bestie silve et ca-
 tuli leonum id est dyaboli querunt escam sibi. In hac ergo nocte
 parvo tolero torreo. sed in matutino cum dies iudicii venerit et e-
 runt que modo sunt occulta aperta interficiet omnes peccato-
 res terre. quia mittentur in ignem eternum. **Item** dicit beatus au-
 gustinus tercio libro contra epistolam permeniani donatiste hereti-
 ci inter omnia quibus sacrilegus eorum tumor apparet nullo se loco
 magis appetunt quam in eo quod ausus est verbum ieremie ponere unde
 persuaderet communionem donatistarum non solum ecclesiam veram esse
 sed etiam talem qualis est post ultimam ventilationem vetera. ver-
 bum ieremie quod allegabant est **Quid palcis ad triticum?** **Jer-**
mic 23. et sic ait de permeniano et suis compliabus considerent si
 in eis inest qualiscumque sensus humanus. **Quid** in agro dici po-
 test? quid palcis ad triticum quando in eadem radice parantur?

Nūquid in area ubi pariter triticatur? Sed utiq; in horreo dicitur Quid paleis ad triticū? Veniet enim paterfamilias ferēs vtilabzū in manu sua et mundabit aream suā frumenta condēs in horreum paleam vero aburet igne inextinguibili. Et tūc implebitur propheta Quid paleis ad triticū? Ipse etiā beatus aug⁹ in tractatu ps. 66. Respondens donatistis inquit **D**uspiciamini de nobis quid vultis si boni sumus in ecclia xpi frumenta sumus si mali palca sum⁹ tamen ab area nō recedim⁹. tu qui vento tēptationis foras volasti quid es? **T**riticū? **N**on. Quia triticum nō tollit ventus ab area. ex eo ergo ubi es agnosce quid es qd autē sumus ille novit ad quē genim⁹ **D**e malis tamen dicitū est sup cathedrā moysi sederūt scribe et pharisēi que dicit facite que faciūt. nolite facē **V**ides qd i cathedra moysi cui successit cathedra p. sunt et mali et tamē dicēdo bona nō obsūt auditorib⁹ **E**uate tu propter malos istā cathedrā dimisisti? **S**i bona loquor et bona facio sequere me si autē nō facio qd dico. habes cōsiliū dñi. qd dico fac qd autē facio noli facere tamen a cathedra catholica noli discedere. hec aug⁹ **C**eterū sup illo **M**. 21. **A**ccesserunt ad eū id est xpm cca et claudi in tēplo et sanavit eos inquit remigius qd in tēplo sanatur sigt qd nō nisi in ecclia homines sanari pūt an data est ptas ligandi atq; soluendi tamē in tēplo sūt cca et claudi. et ibi origenes in tēplo id est in ecclesia nō sunt omnes videntes ne qd recte ambulantes sed qd intelligunt qd null⁹ est opus nisi xpi ut sanentur. accēdēs ad verbū dei sanatur hec ille. **P**ossent p. ferri ad hoc propositū innumera de scripturis sacris et doctoribus euangelicis testimonia s; pmissa p nūc sufficiūt ex quib⁹ liquet esse in ecclia militate bonos et malos tā in statu ecclastico qd seculari. et frustra stulto labore cōsumi eū qui eā ita formosa in ptib⁹ materialib⁹ cū hoc est in fidelib⁹ esse debere arbitrat̄ sicut trūphante et a veritate diuinorū voluminū et doctrina sacrorū alienū nec p pmissa putet me aliquis patronū ac defensorē esse viciorū cleri. s; qd in emendatione eorū habēd⁹ est mod⁹ et zelus scdm sciētiam. ne volentes vitare scillam inādat in carbūdim. et ne audeat quis licenter et irreuerenter de pastoribus malis proferre sententiam condemnatoriam qd saliet ea que faciūt in subditos iurē tamen ordine seruato nulla sunt pmo occisio ouū et psecutio qd ubi de hoc dubiū esset et scrupul⁹ psciētias angēt vehemēt hnt ad supiorē recursū p medium appellatiois aut simplicis querelę

In eadem post hec appellatione olla succesa a facie aquilonis
a quo patitur one malu magis ardet memorat9 leonis. na di
cit qd sacerdotes propter eoru fornicationes | adulteria | praua vi
ta & mala exēpla | magna parte ppli traxerunt ad vitam eorum
Ita vt vix velint de illis corrigi | et sequitur | qua secta extirpato
quis meritū acquireret | ac si cōtra teuchros pugnaret | obnissis
iniurijs sacerdotū | de quib9 iudicabit deus | qz de9 deorū in medio
deos diiudicat & eos vtiqz qui ipos iniuriose psequuntur. ad illd
qua secta extirpato & veniam9 Ille ponit qd vita vitiosa sacerda
tū secta sit | qd est cōtra phoz & theo. doctrinā qz si virtutes sine
cōnexione tamē nō vitia ratioe pūsiōis vtiqz enī in peccato mortali
est auersio a deo & quersio ad bonū qmutabile. et quo ad auer
sionē aliqua est in eis cōnexio | qz oīa auertūt a deo | ppter quod
ait aplūs iacob9 in ca. sua. 2. ca. q totā legem obseruauerit | of
fenderit autē in vno | fact9 est oīm re9 | s; quo ad quersionē nō sūt
cōnexa s; diuisa scdm diuersitate illatū rerū ad qe peccator se q
uertit et hoc in vulpibus sāsonis que habebant caudas ligatas
ad iniuicē ppter auersionē. et faaces aduersas ppter quersionem
significatū est. iteo incepte & nō vere vocat illoz vitā sectā. Asser
tio ista | extirpā: hāc sectā vitia scilicet & deordinatiōis sacerdotū
tantū meritū acquirat sicut si pugnaret cōtra teuchros s; de ipug
nātes | implicat has duas ppones. p^o licitū est extirpare hāc sectā
2° meritozū est extirpare eā | & qm cōtingit extirpare vitia trib9
modis. p^o p viā correptionis fene. scādo p viā iurē. tēio per
viā facti. Si p^o intelligeretur de extirpationē p fraternam
correptionē a p viā iuridicā non dubiū q licet & ē catholica fides
De de extirpationē p viā facti ista & altera & p psequēs pnapal
asseritio ē i fide erronea | vt pte ptra scripturā sacra & doctores p
exlesia approbatoe. Cōsiderati autē totū deursū appellationis
hmoī q plena est iniurijs blasphemijs & seditioib9 ad dū9 sacerdo
tes dñi & q dñi memorati leonis patēter vsqz nūc tulerāt vitia
et insolentias eoz versimiliter intelligit de extirpationē per viam
facti fienda a legislatoribus vel populo | non enim potest fieri ab
eis vt iudicibus per viā iuris cū nō sint superiores sacerdotibus
nec iudicēs | exceptis certis casibus eis ab ecclia pcessis | vnde dicē
simpliciter q sic extirpare vitia ipsozum sacerdotum sit licitū et
meritozū est error | est enim contra illud gen. 19. q melchisedech
benedixit abzahē redeunti a rege regum | quia scdm apostolū ad

hebreos. A. sine vlla p̄traditione quod min⁹ est a meliore bene
diatur Melchisedech fuit sacerdos dei altissimi et abraham prin
ceps. Item contra illud ge. 9. terra sacerdotum ab hac conditio
ne libera fuit videlicet q̄ quinta pars in vniuersa terra egipti sol
uitur regi quia sacerdotes a tributis exactionibus et alijs regijs
oneribus liberi sunt Item contra illud exo. 20. honora patrem tu
um et matrem tuam | quod nō solum de patre carnali sed etiā de
spirituali intelligendum est Illud p̄ceptum est morale ideo ma
net in lege euangelica nec valet dicere q̄ tantum intelligatur de
bonis | quia malo p̄elato malicia p̄sonali q̄diu ab ecclesia tole
ratur debetur reuerētia et obedientia. vt dicit alexander de hallis
doctoz irrefragabilis in 3ª pte somme sue et plures alij doctores.
Itē q̄tra illud ysa. 3° stat ad iudicandum dñs | q̄ vero ad p̄latos
vel sacerdotes dictū sit apparet qz paulo post dicitur vos depasti es
tis vineam meam ⁊ rapina pauperis i domo vestra est. quare atte
ritis populum meū et facies pauperum cōmolitis dicit dñs ⁊ Dic
enim allegat ipse alexander de hall hāc auctoritatem Itē contra
illud ezech. 33. de speculatore si speculatore viderit gladiū venien
tem et nō insonuerit buccina | et popul⁹ nō custodierit se | venerit qz
gladius et tulerit de eis animam ille q̄dem in iniquitate sua capt⁹
est | sanguinē autem ei⁹ de manu speculatoris requirā | nō popul⁹
terre sed ego Hec sunt verba dñi. Item cōtra illud. mth. 1. ergo
filij sūt liberi. dñs enim i terro gauerat petru dicit a quib⁹ reges
accipiūt tributum | a filiis an ab alieis. petrus respōdit ab alieis |
domin⁹ intulit. ergo filij sūt liberi | dñs intelligere aplos discipu
los et eozū successores esse liberos a subiectione tēporali et q̄ sol
uit tributum fuit ne scādalizaret exactores fisci. dixit enim. verum
tamen ne scādalizemus eos vade ad mare mitte hamum et eum
piscem qui primus ascendet tolle | et ap̄to ore eius inuenies state
tem illum sumens da eis pro me et pro te | ex hoc patet personas
eccasticas liberas esse et nō subiectas p̄nāpib⁹ t̄p̄alibus Dup̄ is
to passu aug⁹ ait. dicit x̄p̄s in oī regno filios eē liberos. i. nō esse
voti gales | multo q̄ magis liberi esse dēt in quibet regno tereno
filij reg⁹ | s̄b quo sūt oīa regna terre Ibi origenes ait vide x̄pi pru
dentia qualiter nec tenuit tributū solue nec simpliciter iubet dare | sed
p̄us ostēdit se nō esse obnoxium et tūc dat | quozū vnū fecit ne exac
tores scādalizaret | alterū scz q̄ nō dēbat ne scādalizaret discipuli
Itē est q̄ illud mth. 21. q̄ dñs eiecit ex tēplū ementes et vendētes

et mensas numulariorum evertit | non enim pro alio sed pro semetipsum hoc peccatum sacerdotum puniri voluit. **Circa hoc sic dicit beatus gregorius 2° moralium super iob** | quia inquit rectores habent iudicium suum magna cautela subditorum est non temere vitam iudicare regentium | neque frustra pro semetipsum dominus es numulariorum fudit | cathedras veterum colubas evertit nimirum signas quod pro magistrorum quidem iudicat vitam plebium | sed pro semetipsum facta examinat magistrorum. **Item contra illud apostoli 1. cor. 2. spiritualibus iudicat omnia et ipse a nemine iudicatur** | sacerdotes vero sunt in statu spirituali ideo non debet presertim a laicis iudicari. forte dicitur quod sic. **Na daniel iudicavit duos senes presbiteros propter eorum impudiciam et iniustitiam quod voluerunt occidere susanna.** **Item** responsio est quod hoc fecit daniel potestate a deo specialiter accepta quam ignorare debet hominibus aut per miracula aut per testimonium scripturarum. **Nam aliter credi non debet dicit se accepisse a deo potestate hoc vel hoc facendi** | hic autem ipsa potestas danielis illos presbiteros iudicandi per scripturam manifestat cum dicitur. **Discepsit deus spiritum pueri iunioris cui nomen daniel** **Item contra quasdam exhortationes et coninationes quibusdam angelis septem ecclesiarum que sunt in asia id est episcopis earum de quibus apoc. 2. et 3. capit. in quibus defectus eorum non pro potentes huius seculi aut populum | sed per seipsum dominum emendandos ostendit.** **De autem intelligant seculares quomodo cum sacerdotibus malis etiam publice se habere debeant.** **Notandum quod peccata sacerdotum sunt in duplici differentia** | aut enim sunt personalia que committunt ut particulares nec directe ledunt fidem sanctam aut bonos mores | ut sunt fastus eorum superbia arrogantia invidia detractiones symonia sterciones avaricia rapina usura adulteria fornicationes negligencie multe et similia mortalia. **Aut talia que corrumpunt directe fidem ut heresis aut bonos mores sua exhortatione dampnabili aut predicacione.** **Quo ad prima nunquam laici debet mittere manum nisi forsitan in 1. capitulis de quibus 23. q. 1. pnapis scli | cum tribus capitulis sequentibus in glosa et adhuc hoc non potest nisi ex ordinatione ecclesie et concessione speciali in subsidium ecclesiastice iurisdictionis | que non habet locum in materia preterita.** **Item uti potest correptione staterna secundum formam a christo traditam. m. 18. et si non possit | dicit ecclesie id est prelati superiori pro modum denunciationis etc.** **De alijs autem secus in quibus fides directe leditur | aut boni mores predicacione eorum corrumpuntur.** **De primis igitur quod scilicet de peccatis personalibus sacerdotum seculares nisi modo premissis se non habent intrinsece**

accidat in mediū beatus io. crisoſoſup **H**ic i ope imperfecto omne.
90. est enim omelia sermo ad populum vos inquit qui sedetis in
ecclia quasi sacerdotū iudices et nō auditoēs aliena discutiētes et
ppria nō cōsiderantes iudicate de sacerdotibus sicut vos omnes
auditis et nō omnes faciatis qd auditis | sic sacerdotes omnes do
cent et non faciūt qd docent nā in omnib9 hominib9 dignitas q̄
tam diuersa ē | omniū autē natura una est | homines enī ab inicio
creati sunt ppter se postea autē sacerdotes ordinati sunt ppter vos.
pperea natura eoz ipsoz est. ordinatio autē eozū vestra. vnde si
bene vixerint lucet est eoz | si bñ docuerit vestrū Accipite ergo qd
vestrū ē | et nolite discutere qd alienū ē. **D**icit enī sacerdotes ifide
les docēt ppter fideles melius iudicantes ppter bonos ecclā ma
los fouere q̄ ppter malos ecclā bonos negligere. sic et vos ppter bo
nos sacerdotes ecclā malos honorate | nec ppter malos ecclā bonos
cōtempnatē | melius est enī iusta p̄stare malis q̄ bonis iusta sub
strahere **F**re quēter ei de malo homine bona doctrina p̄cedit | ecce
vilis terra p̄ciosū aurum pduat | nūq̄d ppter vilem terram p̄cio
sum aurū cōtempnitur? **R**ō. **S**icut aurū eligitur et terra relin
quitur. sic vos suscipite doctrinam | et mores relinquitē. hec crisoſoſ
Ite idem sanct9 sup io. morali seu omelia 86. sic inquit nūc nō est
dicere in cathedra moysi sederūt sacerdotes | sed in ea q̄ xp̄i illius
enī suscepūt magisterij doctrinā. **D**arwo aplūs ait. p xp̄o lega
tione fūgimur nō videtē in hīs q̄ foris sūt p̄ncipibus uniuersos
curuātes et genere meliores xp̄ites meliores ecclā et vita et p̄tē
tia hīs qui iudicat eos sed tamē ppter eū qui dedit iudices nich
il hoz ex cogitat sed veneratur sententiā regē ecclā si abiectus fue
rit q̄ accepit p̄ncipatū **D**emū si vbi homo intronisauit est tūc
timor vt intronisato obediam9. intronisate dnō q̄tēpnem9 eū qui
intronizat9 est et quiciabimur et de cō milib9 opprobrijs laniabi
m9 et fr̄es nostros phibiti iudicare adūsus sacerdotes linguā ex
cauem9? **A**mplius itē sup 2. eplā ad thimotheū omelia 2. dicit
Si debem9 examinaē vitas p̄ncipatū ipi debem9 ēē intronizato
res m̄trōz | et q̄ sursum sūt iferi9 stent | sursum pedes iferi9 caput. **F**ur
sus itē 3. li. dyalogoz et q̄dem inq̄t **S**acerdotes in veteri testamē
to habebāt potēstatē nō curādi | s̄ ostendēdi tantū eos quos cōsta
bat fuisse mūdatos | et nostis q̄tū ibi iminebat laboris ac hū sez
in nouo testamento non corporis lepram sed imundiciā mentū
non ex parte probandi sed onifariā mūdandi obtinet potēstatem

propter quod qui despiciunt eos magis in rei quam dathan et abiron vi
des dignique maiori quam illi supplicio. Hic ille dicit aliis saluator noster
cessit populo iudeorum iudicare de vita et operibus eius. Dicit ei
si non facio opera patris mei nolite in credere non poterunt fideles iu
dicare de ministris quando liant populo hebreorum iudicare de domino
maiestate. Ad quod respondetur dominus non dicit si non facio opera
patris iudicate me et de vita discutite sed dixit nolite in credere sed
opera erant miracula que sunt testimonia veritatis predicationis et
doctrine. Iuxta illud marci ultimo. Illi predicauerunt ubique domino
operante et sermonem confirmante sequentibus signis et non vite nam
et mali faciunt quam quod miracula vera qui dicunt. **H. 1.** Dicit nonne
in nomine tuo prophetauimus et demonia eiecimus et multas virtu
tes fecimus? Quibus ipse Amen dico vobis non noui vos supple scien
tia approbationis. Accedat dictum memoria dignum constantini mag
ni de quo originaliter. 3. li. hystorie tripartite queniens. 2. 213. 8
piscopis in prima synodo nicena et inter se discerentibus ac libellos
famosos aduersus se constantino offerentibus ait dominus constituit
vos sacerdotes et potestate dedit vobis de nobis iudicandi. Tunc nos
a vobis recte iudicamur vos autem non potestis iudicari ab hominibus pro
pter quod iter vos dei expectate iudicium et vestra iurgia quecumque sunt ad
illud diuinum referentur examen. vos estis nobis dati dei et inter
ueniens est homo ut iudicet vos sed ille solus de quo scriptum est pre
senti. deus stetit in synagoga deorum in medio autem deos diiudicare
Attendant principes attendant rectores urbium huius religiosissimi
pissima verba attendat succedens populares aduersus sacerdotes
dei quos sua assertio que licet que sit mentum extirpare hanc sectam que
contraria est diuinis scripturis et doctoribus sanctis per etiam approbatione
Circum illa in forma quis meritum acquireret extirpando hanc sectam
quam ac si contra teucros pugnaret que sit in fide erronea quia ponit pecca
ta adulterij fornicationis gula cupiditatis et seditionis sacerdo
tum esse eque grauiora ut est infidelitas apparet quod est quod illud Jo.
1. Si non venisset et locutus eis non fuisset peccatum non haberent. Di
cit enim ibi augustinus. Magnum hoc aliquod peccatum sub nomine
generaliter vult intelligi hoc est enim peccatum infidelitatis quo
tenentur cuncta peccata et sanctus thomas 2. 2. q. 10. ar. 3. ostendit
peccatum infidelitatis esse maximum peccatum respectu eorum
que contingunt in peruersitate morum quia maxime elongat a
deum in qua auersione consistit formalis ratio peccati moralis

et simpliciter loquendo sunt duo grauissima infidelitas et odium
dei. post que statim sequitur in grauitate desperatio. Hec enim tria
tribus virtutibus theologias opponuntur. infidelitas fidei. desperatio
operis. odium dei caritati. ex infidelitate nascitur apostasia perfidie
ex odio dei peccatum blasphemie. Itaque inter peccata mortalia per
odium dei nullum est grauius infidelitate. ideo dixerat doctor sanctus
quod infidelitas est grauissimum peccatum respectu eorum que attingunt in
uersitate mortis quod dixit ad differentiam odij dei quod opponitur virtu
ti caritatis. Huius grauitate facile intelligimus ex pronio fidei de
qua apostolus ad hebreos 11. per totum. Ipsa enim est sub speratum reu
sine ea impossibile est deo placere. accedente ad deum oportet credere
Ipsa operatur iusticiam. quia credidit abraham deo et iustificatus est. Ite
abacuc 2. Iustus enim ex fide uiuit. ipsa operatur mirabilia. expulit
demonia. sanauit languores. mortuos suscitauit. fecit ambulare su
per aquas. inuauit ventis et mari. transiit montes. porte inferi non pre
ualent aduersus eam. que et alia ineffabilia de fide per deuersum euangeli
orum manifesta sunt. que utique de fide formata et non mortua intellige
da sunt ut constat ex canonica iacobi apostoli. 2. ca. Huius igitur omnibus
repugnat affectio que extirpatione proniatioque uiciorum sacerdotum sit ta
ti meriti quanta est expugnatio infidelium fide persequenti scilicet theu
chrozou quia si tanti meriti esset tanta grauia essent hominum sacerdotum pec
cata sicut et infidelitas horum gentium. et ex consequenti tante perfectionis
virtutes opposite uicij ipsorum sacerdotum sicut est fides formata que
non sit aliena a diuinis scripturis constat ex premissis. Quod adhuc ad
primam assertionem redeamus. vocat enim exerationem ordinare iurisdictio
nis persecutione tantum in principalibus officariis que in dantibus auxiliium consilium
et fauorem in que suspectus est ne de dantibus ecclesie male sapiat. nec aduersus
utentes ea inuidia et odio torqueat. Si enim estimat ex personali ma
licia sacerdotum et officiariorum ordinarij et ex ipsius ordinarij fuerit in
ordine iuris ac alijs in exeratione ordinarie iurisdictiois requisitis non
ligat et soluit aut sententias latis non valere. errat. quia potestas dantiu da
ta ecclesie non est ab homine sed a christo que circa nec efficaciam nec inefficaciam
habet a bonitate vel malicia utentes fuerit premissis. Dicit enim dominus
Mat. 18. Quicunque ligaueritis super terram et in glo. clauis non errate et
illa non errat propter maliciam personale iudicis si seruauerit ea que ordinem
iudicium respiciunt erroris que ipse haberet in intellectu esset heresis
sed si est defectus in voluntate puta odij aut inuidie aut alterius
male affectionis non facit hominem errantem aut hereticantem.

sed maliuolū pñtiosum seditiosū psecutorem & aliter. **¶** Sed q̄ in
discrete q̄q̄ periculose in memorata appellatiōe verba conuoluit
attēdam? **¶** Nouit dñs qui sūt eius & q̄ in sacerdotio suo reliquit
multa milia hoīm qui non curauerūt genua sua corā baal. qua
igitur temeritate de sacerdotib⁹ loquitur presatus leonis absq̄
ulla differētia. cōā tans quātum in se est retores opidi machilini
ensis et populū aduers⁹ sacerdotiū dei qui nosce debuit qualiter
clerici laici opido sūt ifesti q̄q̄ i illis multi sūt boni nec facile hi⁹
ab illis discernūtur et q̄ propter triticū zizania vsq̄ ad messem
dimittitur et palea cū tritico in area reseruat⁹ ut p̄z allegatū
est. vñā attēdisset qd̄ dicit beatus augustin⁹. 2. li. cōtra epistolā
permeniani heretici p̄horrescens periculū scismatis in ecclesia ait
enim nō apparet quēq̄ grauius esse periculo scismatis quia pre
candente vñtatis nulla est iusta necessitas cum sibi nequaq̄ spiri
tualiter nocituros malos ideo boni tolerant ne spiritualiter se iū
gantur a bonis cum discipline seueritate p̄sideratio custodiēte pa
tis refrenat aut differt et illud qd̄ dicit i 3. li. sup̄ illo apli. 1. cor. 2.
1. **¶** Si quis frater uominatur i vobis et ē fornicator aut ydolic⁹
seruic⁹ aut auarus aut ebrios⁹ aut rapax nec quidē cū eo cibum
sumere | separādū est inq̄t cor̄pore ab hys de qb⁹ apostol⁹ si tamē
sine periculo fieri p̄t Itaq̄ qñ cuius q̄ crimē notū est et omnibus
execrabile apparet | ut vel p̄cor⁹ nullos & nō tales habeat defen
sores p̄ quos possit scisma p̄gē nō dormiat seueritas discipline |
post aliqua subiūgit | neq̄ enim p̄t esse a multis salubris cor̄p̄
tio | nisi cū ille cor̄p̄itur q̄ non hz scia multitudinē | cū vero item
moeb⁹ plurimos occupauerit | nichil aliud bonis restat nisi dolor
et gemit⁹ **¶** Ideo apostol⁹ q̄ cū seueritate quēdam fornicatorē cor̄
texerat | cū comperisset iam multos imundicia et luxuria & fornicā
tionib⁹ inq̄natos nō dixit ut p̄us fecerat nec cū illis cibū sumē |
s̄ ait ne iterū cū venero ad vos humiliet me de⁹ et lugeā multos
ex hys q̄ ante peccauerūt et nō egerūt penitētia sup̄ imundicia et
luxuria sua. **¶** Post hec. aliqb⁹ nite r̄positis dicit ip̄e aug⁹. **¶** Cōsilia
separationis & inania sūt & pñtiosa atq̄ sacrilega qz & impia et
sup̄ba sūt & plus turbāt infirmos bonos q̄ cor̄rigant aīosos ma
los et ideo itē p̄tra eādē epistolā dicit | cū p̄nceps est in culpa aut
multitudo quia scz sine periculo scismatis puniri nō p̄t parēdum
est multitudini de trahēdū seueritati **¶** Itē etiā sc̄s aug⁹. li. de v̄b̄
dñi et habet̄ trāsūptiū e. 33. q. 2. ait. tolerādi sūt enī mali p̄ pace

ne corporaliter ab eis recedatur sed spiritualiter | spiritualiter exi-
te est facere quod pertinet ad correctionem malorum quantum licet per
gradu cuiusque salua pace Ceterum si quis propter periculum scismatis
non vult sustinere sed extirpare suadet malorum copiosam multitudi-
nem | tamen propter suum bonum et spem emendationis de demerita to-
lerantis prouenientem patienter sustineat de hoc ambrosius et ubi pro-
us habetur. 23 q. 2 q. 2 ubi dicit quod christus in caepauit discipulos
qui ignem super eos. i. samaritanos descendere gestiebant qui ip-
sum in eis non receperant ostenditur nobis non semper in eis qui
peccant vindicandum quia nonnunquam amplius prodest clementia
a tibi ad patientiam quam lapsa ad correctionem. denique samaritani
citius crediderunt a quibus hoc loco ignis ardetur. hec ille Ita
confidendum in domino sacerdotes malos aliquando ad cor reditu-
ros et vitam in melius mutaturos | ex merito patienter tolerati-
um | Contra vero non tolerantes sed omnia mala expurgare cupientes
loquitur anadectus papa. 6. q. 1. **Si omnia.** ubi sic habetur. **Si omnia**
in hoc seculo vindicata esset locum non haberet diuina iudicia | sup-
na cuius laborat impedire qui solem certat fratribus adiuuare **Ita**
si quis se putet deo placere in hoc quod seruos suos accusat et ut me-
liores fiat | dicit se hoc agere iuanu laborat et plures quod iudicium simili-
lis agitatur quam caritatis quam gratie plenitudo adiectione et adiutorio
non indiget. **Si vero zelus domini dei hunc leonis vel aliquos lap-
ros comedit et pro reuerentia dei et sancte ecclesie malos sacer-
dotes emendari desiderant quia ut inquit beatus augustinus. |**
Causa ruine populi sunt sacerdotes mali corripere fraternaliter e-
os possunt modeste et reuerenter | si non acquiescant recurrant ad
superiores eorum ut iudicialiter eos emendent | si te inquit domi-
nus petto is qui in te peccauit non audient vel testes adhibitoe. |
dic ecclesie ut supra allegatum est | quod quidem a prelato faci-
endum quando salua pace ecclesie fieri potest | et adhuc ut opt alex-
ander de hallis in tercia parte summe sue hec est discretio adhi-
benda ubi est magna multitudo quod ipsa diu per patientiam est expec-
tanda ut scilicet rigor multitudinis mutescat. Aliquando in pau-
tis est punienda ut eorum exemplo ceteri terreamur | et ad peni-
tentiam prouocentur | hoc est quod dixit augustinus bonifatio ubi
per graues disensionum scissuras non huius aut illius homi-
nis est periculum sed populorum strages iacent detrahendum est
seueritati ut maioribus malis saluandis sincera caritas subueniat

Item idem li. 2. contra epistolam pmeniani cū contagiū peccati
multitudinem iuasit diuine discipline misericordia necessaria est.
T Ex omnibus pmissis apparet qualiter hee due prināpales
asseraciones magistri iohannis leonis. p̄ma de occisione et perse
cutione ⁊c. secunda de merito ⁊c. cū duab⁹ propositionib⁹ in illa
inclusis impliate sunt in fide erronee p̄tra sacram scripturā ⁊ doc
tores sanctos per ecclesiā approbatos | scandalose | sediciose | et pia
rum aurium offensiuē.

Hec sub correctione ut in prināpio posita sunt per me **Edi**
am carleij decanū ecclesie **Cameraen** | et huic scripto anōtata.

Handwritten text in a medieval script, likely Gothic or similar, appearing as a block of text at the top of the page. The text is mirrored across the page, suggesting bleed-through from the reverse side.

Handwritten text in a medieval script, likely Gothic or similar, appearing as a block of text in the middle of the page. The text is mirrored across the page, suggesting bleed-through from the reverse side.

Main body of handwritten text in a medieval script, likely Gothic or similar, covering the lower two-thirds of the page. The text is mirrored across the page, suggesting bleed-through from the reverse side.

Cōtra ponomachos. Ad instādam aliquorū fidelium

Casus est talis

Tanto tpe de cuius initio memoria hoīm non existit fuit
q̄dam crux lapidea satis formosa sita iuxta monasterium sāci se
pulcī camecaenī in qua erat quedā ymago xpī de sepulcro resur
gentis honesto decore cōposita q̄ transcuntib⁹ erat in dñice passio
nis ⁊ resurrectionis monimētū ⁊ peregrinis p̄bebat ducatū | quas
ymaginē sc̄z et crucē | quidam iussu cuiusdam sub p̄textu iurisdictio
nis atētiōse asserentis ipsas esse in iurisdictione sua | abbate et cō
uentu p̄fati monasterij atravū dicentib⁹ | prostravit irreueren
ter ignominiose impie ⁊ blasphemose | nō solū crucem s̄ et ymagi
nem ipsā disrupentes mēbrati faciē oculos ⁊ nates peccati fran
gentes iudeis crudeliores ut prima facie apparebat qui faciē dñi
alapis ceciderūt | sputis deturparūt nō tamen disrupūt qz scrip
tū est | os nō ḡmunctis ex eo | ad quorū p̄niticm facit tempus sa
crum quo hec fecerūt | sc̄z septimana penitēcial̄ quadagesime. am
monitio fidelū ne talia ḡmitterēt s̄ a ceptis desisterēt. cui acqui
escere noluerūt | oppositio arotce ferre ad unū brachiū crucis per
quam videbantur protestari de facto hoc eis licere et potētia secul
lari se velle tueri | dimissio partiatū faciē et totū ymaginis sic
diffamate multo tēpore in plateis que ad obstinationem specta
re videntur. Nam et de penitētia eorū nullatenus cōstat | quinym
mo collo extenso ac si nichil mali egisset ābulant intrepidi securi
manent ⁊ sine timore

Queritur verū istū hec q̄ in casu narrantur licite facere potuerūt

Item si non quali peccato sunt obnoxij

Item si sint in fide suspecti censendi et veniant per iudiciū fidei
examinandi

Arguitur ad p̄mā q̄stionē p̄ pte affirmatiua qz auctoritate su
perioris iubēt ac dñi xp̄al̄ hoc fecerūt nō at̄ ut p̄sone p̄uate si
cut fama tenz. Itē dudū ut fertur auctoritate iusticie ead̄ sup̄me
in regno francoꝝ corpus xpī in die sacramēti fuit arrestatū eo q̄
ut dicebatur | ferebatur parisi⁹ p̄ curatū aut suū vicariū ex̄ methas
prochie sue | qd̄ mai⁹ vidē ē q̄ crucē aut ymaginē xpī expoztasse
tāq̄ in iurisdictionē dñi iubētis. non aut̄ abbatis. Itē si in nullo ca
su licēt crucē aut ymaginē xpī trāsserre ad aliū locū | q̄libet dñs
poss̄ erigere crucē domini cū ymagine ex̄ territorij suū | et illud
per crucē tāq̄ metam sibi vendicare

Vno parte negativa] qz dominus iussit fieri serpente encū per moysen vt patet numeri. 11. quatenus populus eū inspiciēs curaretur a moe sibi serpentū ignitorū | et hoc in signū vt ibi dicitur signum in quā dominice passiois future | sicut est modo crux signū passiois exhibite. **N**ō igitur licet signū crucis aut ymaginem xpi discum pere irreuerenter sicut nec tūc licebat populo hebreorū serpentem prosternere qz si dicitur qz ezechias illū confregit | quē laudat scriptura. 2. regum. 18. hoc fecit qz populus imemor benefactorū dei adlebat ei incensū | et sic qui olim fuerat in metelā iam erat occasio naliter in tuinam. **I**te credi potest verisimiliter qz spiritu sancto ezechias edocuit presentiebat aduentū rectoris qui p se nō p ymaginem populū saluaret et hoc per dissipationē serpentis enei signifi cauit. **P**reterea dñs miraculis multis signū crucis honorauit vt patet in inuentione et exaltatione eius igitur nō licet ipsū deturpādo dissipare. **A**mplius nō nunquam peccat qz ymaginem xpi l' crucē defama do destruit | qz qui corā ydolo genu flectit | tamen sic faciens censetur suspectus in fide. **I**gitur et qui insignia passionis crucem saluet et ymaginem crucifixi turpiter prosternit.

Respondeo ponendo duas conclusiones. **P**rima. **I**n aliquibus ca sibus licet crucem etiam cum ymagine crucifixi ei coniuncta in pu blicam erectam | cum reuerētia tamen transportare ad alium locū vel de loco suo leuare | puta si vetustate dissipata debet reedificari. **S**i per illius situationem vnus dominus presumit usurpare iuris dictionem alterius. **S**i impediatur edificatio ecclesie in illo loco erigende. et sic de similibus. **S**ecunda. **N**ō licet xpiano talē crucē taliter vt in casu habetur cōfringere. **P**robatio. **I**magines xpi beate vrginis et scōrum maxime quos colit ecclia sūt in reuerētia ha bende | et eas religio xpiana veneratur et adorat vt p eas fidelium deuotio | factos p ipas representatos habeat in phenni memori a | sintqz littere et libri simplicium in quibus legant triumphos et ges ta beatorū | sint et nichilominus euiditis et exercitatos sensus habenti bus quā memoralia exaltata deuotiois | nā plerū mouēt visa qz au dita | teste ethiopo qz dicit | signis iritāt aios demissa p aures qz q sūt oculis bicata fidelibus. **Q**z si quis dicat dñm olim ymaginem sibi fieri phibuisse vt apparet exodi. 20. vñ. **E**t nūc ymagines nō sūt tole rāde. **R**espondēdū qz iō olim dñs hoc phibuit propt̄ duo p̄mū qz nundum induerat carnem humanam. et sic pingi nō poterat quia deus in natura deitatis spūs est et inuisibilis humanis oculis

sed postq̄ verbum caro factum est similitudo eius exprimi potuit
per ymaginem nec hoc sicā prohibuit ipse **De**caudum quia o
lim popul9 hebreorum erat dure ceruicis et pronus ad ydolatri
am **N**unc autem in plenitudine temporis ydolatriam disciplina
caustiana detestatur deducitur itaq̄ exemplis auctoritatib9 et ra
tionib9 q̄ huiusmodi ymagine sunt cōseruande et in reuerentia
magna habēde. Refert sigibertus in sua cronica q̄ āno dñi. 12
9. quidā uide9 malefic9 promisit grizid regi sarracenoziū eū ultra
90. ānos victurū et imperaturū si in toto regno suo dei sanctorum
q̄ ymagine destrueret qui spe diu regnādi hoc fecit sed mox o
biit **I**n cronica martini habetur q̄ cū in ciuitate constantinopoli
na leo impator ymagine cremari iussisset gregorius papa scā
dus eūde anathematizauit dicit enim sic gregori9 papa synodū
97. episcoporum romae congregat et uenerationē scārum ymaginū
firmat eorūq̄ pphanatores et uiolatores generali snia anathe
matizat **I**dem refert q̄ constantinus impator filius memorati le
onis scāi stephanū papā per 90. annos inclusū etiā gentilib9 re
uerendū amara morte martirizauit omnes sibi subiectos coegit su
per sancte crucis lignū ne aliquā dei scātorū q̄ ei9 ymaginē uene
raretur sed q̄ hoc fuerit tirān9 apparet qz nec subdit nec sub ali
cui9 gentil9 psecutione plures q̄ sub hoc martirizati sūt **I**te itē 18
āno dñi 1122 **I**n p̄sentia pipini regis itē grecos et rōnos celebrae
synod9 de scā trinitate et scōrum ymaginib9 **A**drian9 papa romae
psid9 h̄ ad p̄mēdā rabiē hēticorū ad ymagine dei et scōrum q̄ sic
mādas plimū laborauit et libro adū9 eos edito mult9 scriptu
rarū inductionib9 roborato errores eorū infirmauit **I**te itē ap̄t
q̄ 18 āno 1288 **I**nstantia tharasi9 p̄iarche constantinopolitani et adri
ani pape 2o apud nicenā uniuersalē synod9 240 ep̄corū congregat **I**n
q̄ fides catholica i p̄ntia hyēnes et filij e9 auctor9 s̄scriptioē robo
rae et hēf̄ execratiū ymagine dei i p̄petuū abdicat **A**mpli9 itē p
bat̄ ex legēda aurea i tubca de letania miōzi ubi appaēt q̄ formi
dabile ē de omib9 siḡ crucis et h̄ plib9 alijs exēpl̄ i catē legēda cū
pbat̄ p̄tēa ymagini xp̄i quā emoroissa ex domū suā i ciuitate cesari
e philippi crederet dñs hūc p̄tulit honore q̄ h̄be de se nullā habē
tes **V**tutē sanādi morbos cū creuisset et illa ymaginē tetigissent
et ipso cōtactu vi sanatiā auctorū laquo9 acceperūt ut habet
1. li. hystorie ecclesiāe 14. c. **I**tem mirabilē dñs lignū uere crucis
in qua pependit ipse honorauit in eius inuentione et exultatione

vt p̄us allegatū est | de q̄b9 in legendis ecclesie et antea diffuse tractatur | eadē ratione alias cruces q̄ sunt signa hui9 voluit venerari. Deinde auctoritatib9 pbatur intēao p̄missa de reuerēcia habēta ad ymagines xp̄i et sāctorū. Primo p̄ canonē septime synodi vniuersal̄ in Nicaea. 740. ep̄orū vbi fuerat p̄mū galū celebra tū. 718. patrū. in quo sic habet | venerabiles ymagines xp̄iani nō deos appellat neq; seruiūt eis vt d̄ys neq; sp̄e salutis ponūt in eis neq; ab eis expectat futurū iudiciū | s̄ ad memoriā ⁊ reuocati onē p̄mitiuorū venerātur eas et adorāt | s̄ nō seruiunt eis cultu di uino | nec aliam creaturē de quo trāsumptiue de q̄secratione. d. 2. venerabiles. Rurs9 in. 3. actione. 8. synodi vniuersalis celebrate cōstantinopolim sub adriano papa secūdo regnāte basilio impato re sic habet qm̄ oportet nos maiorū nr̄orū statuta imote mētis intuitu cōseruare et in oibus sāctorū patrū semp̄ dogmata venerari diffinim⁹ de sacris et reuerēdis ymaginib9 d̄ni nostri ihesu x̄risti eiusq; semp̄ virginis genitricis marie oimq; sāctorū qui deo ab abel iusto placuisse credūtur | q̄ ecclesia sancta in vniuerso orbe diffusa at̄iquē accepit | q̄q; sedis apostolicę p̄sules p̄ eis decreue runt atq; statuerūt illibata p̄sistere atq; intemerata manere | qua propter iohannē quōdam q̄stātinopolitanū et sequaces ipsi9 qui eas frangendas atq; calcādas esse ore polluto asseuerāt q̄ diu de h̄is nobiscū non senserūt et iuxta sāctorū pontificū romanorū de creta et aliorū catholicorū patrū instituta nō sapuerint sanctim⁹ eos a xp̄risto et ab ecclesia catholica atq; apostolica anathema. De hoc etiā gregor9 qui incepit sennū ep̄iscopū massiliensem q̄ zelo incōsiderato succens⁹ ymagines cōfundendas esse iusserit et habetur de cōsecratione. d. 2. relatū | et si quis dicat q̄ laudat eum in hoc q̄ eas adorare p̄hiberet dic q̄ hoc intelligi debet q̄ cultu diuino puta sacrificia offerēdo nō sunt adorāde velut res q̄dam in se cōsiderate | nō autē vt ymagines | p̄inde i eadē synodo actioē. 10. sic dicitur | sacra ymaginē in domini nostri ihesu xp̄i et oim̄ li beratoris et saluatoris equo honore cum libro sanctorum euāge liozum adorari decreuimus | sicut enim p̄ sillabatum eloquia que in libro ferūtur saltē consequūtur omnes ita per colorum yma ginariam operationem et sapiētes et ydiote cuncti ex eo quod in promptu est p̄struuntur vtilitate | q̄ enim in sillabis sermo hec et pictura que in coloribus est predicat et cōmendat | et dignum est vt secundum congruēciam rationis et antiquissimā traditionem

propter honorem qui ad principalia ipsa refertur etiam diuati
ue p[ro]ne adozentur et honozentur eque ut sanctor[um] sacer liber euā
gelio[rum] atq[ue] typpus p[re]ciosa[rum] cruias. **S**i quis ergo nō adozat p[ro]
nam saluatoris xpi nō videat formā eius quando veniet in glo
ria paterna gloriificari et gloriificāe sanctos suos sed alienus sit a
uione ipsius et claritate. **S**imuliter autē et ymaginē intemerate
matris ei[us] et d[omi]ni genitricis marie. insup[er] et p[ro]nas sanctor[um] ange
lo[rum] depingim[us] quemadmodū eos figurat verbis diuina scriptu
ra. **V**ed et laudabilissimozū ap[osto]lo[rum] p[ro]phetarū martirū et sācto
rum virozū simul et omniū sanctorū et honozam[us] et adozam[us] et qui
se sic nō habent anathema sint a patre et filio et spiritu sancto. **D**e
hoc beatus aug[ustinus] li. de uisitatione infirmoz[um] c. 4. de cruce d[omi]ni osten
dens q[uo]d in magna reuerētia habetur a xpianis ait. **H**abent xpi
anorū archana illi[us] d[omi]ni cruias quoddā venerabile monumentū
q[uo]d de cruias ipsius ymaginatioē cruce[us] agnominat q[uo]d et nos omni
ueneatione dignū fatemur et ad recordationē cruias fixi nostri uene
ramur. **A**ddiatur sup[er] in cruce quedā hominis imbi patientis y
mago p[er] quā salutaris ihesu xpi nobis renouatur passio. hāc com
placere humiliter. uenerare sup[er]placiter. am hoc ad memoriā tibi
reducatur cruias fixū. **I**te itē. li. de eccl[esi]asticis dogmatib[us] c. 4. vel 11. ait
Sanctorum corpa et p[re]cipue beatorum martirum reliquias ac
si membra xpisti sincerissime honozanda ac basilicas earum no
mine appellatas uelut loca sancta diuino cultui affectu manā
pata p[ro]p[ri]o et deuotione fidelissima aduēdas credimus. **S**i
quis contra hanc sententiam uenerit non xpistianus sed iouini
anus aut uigilantius credatur. **T**radunt insuper hystorie q[uo]d
postquam pompeius qui dudum in rebus bellias fuerat fortuna
tissimus in templo iherosolimis stabulauit ipsumq[ue] p[ro]phanan
do stabulum equozum fecit. fuit infortunatus quod iusto dei iudi
cio creditur contigisse in ultionem tanti criminis. **Q**uid illi cue
nisset si cruce[m] xpisti uel ymaginem eius conculcasset aut turpi
ter confregisset? **C**um ymago uel crux exp[re]ssi[us] xpistum demō
stret q[uo]d templum. **D**eni[que] damascenus 3. libro suarum sententia
rum c. de ymaginibus sic ait. **F**ertur quedam hystoria q[uo]d domin[us]
ab agro regi qui p[ro]p[ri]o miserat ymaginem domini figurate si
militer. nequeunte p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o echoruscates a facie ei[us] clarita
tes. ipse uestigiu[m] ap[er]te faciei diuine et diuinitate sup[er]ponēs in uestimē
to illi[us] sup[er]p[ro]p[ri]o ymaginē asp[er]uisse. et ita capietū ab agro misisse

Item dicit in eodem. q̄a non omnes noscūt litteras neq; lectionē
vacant patres ex cogitauerūt velut quosdā triūphos in ymaginē
b9 hec describere ad velocem memoriam: quapropter multo cōtes
non secundū mentē habētes domini passionem ymaginē crucifixi
onis xp̄i videntes et salutaris passionis in rememoracione veniē
tes proādentes adoramus | beat9 quoq; gregori9 in registro dicit
qđ legentibus scriptura hoc ydiotē prestat pictura cernentib9 q̄a
in ipsa ignozantes vident quid sequi debeant. in ipsa legūt q̄ lit
teras nesciūt. vnde precipue gentib9 pro lectione pictura est | ex
quibus apparet cum quanta reuerentia sunt ymagines tractāde
et qual' utilitas ex eis pueniat | qualisq; ultio pphanatorib9 de
beat. ¶ **Prima.** Postremo rationib9 arguitur q̄ ymagines xp̄i
et sanctorū sunt adorande ac habende in magna reuerentia. ¶ **Primo**
sic. Ita exp̄sse vel magis representat xp̄i passionem ymaga
crucifixi et crux ipsa q̄ sepulcrum eius tamen ipsum a fidelib9 in
magno honore habetur et deuote visitatur. vt scriptum est ysa. 11.
et erit sepulcrum eius gloriofum. ¶ **Secunda.** Item apostoli fu
erūt ymagines xp̄i viue quidem in quib9 xp̄us honorabatur et
conspēbatur. nam dicit. qui vos audit me audit et qui vos sper
nit me spernit | et qui me spernit. spernit illum qui me misit Lu
ca. 10. Cur ita? Quia ipse est spendor glorie patris et figura sub
stantie eius. heb. 1. sic modo suo in ymagine xp̄i non viua. aut
xp̄us glorificatur aut spernitur. ¶ **Tercia.** Preterea huānitati
xp̄i honore latrice debetur. quous nec sit deus nec deitas. Nā dicit
damascen9. 2. li. suarū sententiarū. c. 4. vt credo. vn9 est xp̄s de9
pfectus et homo pfect9 quē adoram9 cū patre filio et spūi sancto
vna adoratiōe cū icōtanuāta carne | vnde cū de9 adoratur adora
tione latrice pstat carnē eius simulit adorari et hoc ppter habitu
dnē intrāsecam ei9 ad v̄bū aut9 s̄sistentia humanitas ipā subsis
tit. Quis igit negare poterit ymaginē xp̄i v̄l crucē eius p̄p̄ ha
bitudinē extrāsecā ad ipm debito honore debere venerari et nulla
ten9 turpiter et ifamitē ḡstingi. ¶ **Quarta.** Ampli9 illud adorā
dū est in quo ponit spes humane salutis | s̄ in cruce dn̄i spes illa
reponit. sic ei canit eccl̄ia O crux aue spes vnica. g. Itē io. cas9.
dicit i h̄mone q̄ crux nos a ceatate libeāuit erroz. h̄ e tenebris
reddidit lūa. h̄ debellatos quieti sociāuit. Crux ē spes xp̄ianoz
resurrectio mortuoz. Crux est ceoz dux. despatoz vita. Crux
claudoz bacul9. Crux ē p̄solatio paupm Crux ē p̄ditatiū port9

Cruce est nauigantiū dux et gubernatio | obsessozū muris. **C**ruce
est insensatozū sapientia | libertas seruoꝝ | impertoꝝ phia. **C**ruce
impioꝝ venia. **C**ruce est pphetarū preconizatio. **C**ruce est anūa
atio aploꝝ. **C**ruce est martirum glozia. **C**ruce est monachoꝝ ab
stinētia. **C**ruce est vginū castitas. **E**t alia multa ponit de cruce
idem sanctus psidorus de sumo bono. aug in sermone. l. in flozi
bus plurimos laudes et pconia referūt de cruce | q si dicas nō in
cruce sed in cruafixo que cruce ad memoriam reduat spes salutē re
ponitur 7 alia facit xps que dicta sunt nō cruce ipsa | hoc est quod
pbat in sedm 2 | q saliez cruce ppter cruafixū honoz de betur 7 ad
oratio. ppter qd damascenus et magn9 basilus dicūt q ymago
refertur ad pthotipū hoc est ad exemplar. **¶ Quinta.** Item dñs
ait ezechiel | ezechiel 12. Tu q fili hominis fac vasa trāsmigra
tionis 7 trāsmigrabis p diē corā eis. Ibi iheronim9 in cōmētari
o li. 3. quia oculos habet ad videndū et nō vident | aures ad au
diendū et nō audiūt | et tua vba otempnūt. doce eos per ymagi
nē atq picturā et scematibus ostēde corporis vt venturā captui
tate nō solum auditu sed et oculis recognoscant. **Ex** hoc apparet
diuinā scripturā ymaginez approbare. **¶ Sexta.** Itē sancti et glo
se dicūt q visio ostensa beato iohāni in insula patmos fuit yma
ginaria et sic in sua ymaginatione descripsit ymaginez misterio
ū de statu ecclie que fuerūt ei reuelata | qd nō feass si ymaginez
essent execrāde. **¶ Septima.** Itē dñs pcepit moyse vt faceret ar
cham federe | ppiatorū | et duos cherubim vt habet exo. 24.
q voluit haberi in reuerētia magna 7 poni in sacra sanctorū vt de
ppiatio loqretur dñs | si ymagies iste seu signa q erāt umbra
reuelāde misericordie in plenitudine tēpō illo sublimabāt honoē
q de illis dñs ostendebat suā ad populū ineffabile caritate et in
eo erāt reposita loco ad que tantum semel in āno liebat sumo sa
cerdoti 7 nō alteri accedere. nōne signa diuine pietatis iam exhi
te humano generi in passione redemptoris vt sūt cruce 7 ymago
cruafixi pluz erūt reuerētie et estimationis teste aplo 2. cor. 3.
si inqt ministratio mortis lās deformatā in lapidib9 fuit in glo
ria 7c. quomodo non magis ministratio spūs erit in gloza. **¶**
Octaua. Item nullus debet gloziari in eo q licite potest turpiter
et sine blasphemā constringi | s aplūs gloziat in cruce xpi ipō tes
te ad gal. 6. dū ait. nō absit gloziari nisi in cruce dñi nū ihū xpi.
p cruce eadē extingta est inimicia inter deū et hominē ephē. 2.

per eandem insup cyzographū nobis contrariū ditruptū est et sibi
affixū Ad colocen. 2. q. si dicatur q. nec aplūs in cruce ipsa glori
atur sed in passione xpi in cruce p. acta nō caam per cruce sublata
est immūcia aut cyzographū deletum | sed p. xpi passionem que
mistic intellectu dicitur crux | hoc est qd sentimus quia ipsa passi
o celebrata est in cruce | 7 sic modo suo ad hoc cooperata est | quā
tū reuerētia magna tā ipsa vera crux q̄ alie illi9 ymagines venerā
de sunt | et tū multo honore seruāde | nō turpiter et cōfusibiliter p.
sternēdo cōstringēde ¶ **Mona.** Postremo idem mot9 est de termi
no a quo in terminū ad quē q̄a mot9 est forma fluens aut flux9
forme qui in toto motu vn9 est Ideo vna est adoratio inter yma
ginē velut terminū a quo 7 p. thotipū sicut terminū ad quē tran
sit enī animus adorantē de ymagine ad illū cui9 est ymago | q̄
propter ymaginē | et illū cui9 est ymago eadē adoratio p. tingit. y
maginē relinquēdo. et ei cui9 est ymago adherendo | et hoc est qd
dicit damascenus ¶ **basilius magn9** q. ymago refertur ad p. tho
tipū | vt dictum est. ¶ **Est verū** q. sunt duo modi dicēdi circa adoro
rationē ymaginū | quidam enī dicūt q. ymagines ipse nō adora
tur sed in earū p. sentia sancti quoz sunt ymagines adorātur ac si
essent p. sentes in se. hūc modum tenet robertus holwot sup illo
sap. 13. infelices sunt et int. mortuos est sp. eoz qui appellauit
rūt deos suos opa manū suaz aurū et argentū | dicit enim sic.
nō video esse bene dictū p. nūc q. eodem honore honoretur de9 ¶
eius ymago. vnde videtur michi esse dicendū q. nec adoro yma
ginē xpi quia lignū nec quia ymago xpi | sed adoro xpm coram
ymagine xpi | quia exātat me ad amādū xpm. 7 sic exponit doc
tores dicentes q. ymagines sanctorū sunt adorāde. hanc sentētia
tenere videtur caplū relatū de cōsecratione. d. 3. prius allegatū |
hunc etiā tenet durand9 qui allegat Aug. 3. de doctrina xpiana
dicētem | qui veneratur tale signū diuinitus institutū cui9 vni sig
nificationēq. intelligit nō hoc veneratur qd videtur et trāsit | sed
illud poti9 ad qd talia cūcta referenda sunt Alij sicut magn9 basili
us. damascen9. beat9 tho. dicūt q. ymagines adorātur etiā eadē
adoratione qua sancti quoz sūt ymagines | ymagines nō vt sūt
res in se sed vt similitudines earum quas r. p. sentant | et sequēdo
hunc modum qui magis sapientialis videtur possit alter qui de
missior est exponi | q. q̄uis ymago vt est res quedam non est ado
rāda vt pote quia aurum argentum aut opus manuum hominū |

60

et ita videtur sonare textus sapientie. 13. prius allegatus tamen
ut ymago sic. Itē licet ymago et p̄thotipus id est exemplar sine
duo | quia correlativa et relatiois esse sit ad aliud se habere | nec y
mago ut terminus ad quē adoratur tamen bene ut terminus a
quo. capitulū etiam relatum intelligi posset q̄ ymaginē: s̄ nō sunt
adorande cultu diuino sacrificia offerēdo | quia nullus v̄m̄q̄ dixit
q̄ ymaginib⁹ sacrificia sint offerēda vel ut prius dictū est | q̄ res
in se nō sunt adorande et ad similit̄ intellectū potest intelligi et tra
hi auctoritas beati augustini prius allegata | huic modo dicendi
conformari videtur auctoritas. s. synodi prius allegata cū dicit
propter honorem qui ad p̄cipalia refertur etiam diuinitus pro
ne honorantur et adorantur. Ex omnibus istis patet q̄ nullate
nus sunt crucis ymago xp̄i et etiam sanctorū conuocande prophā
nande irreuerēter confingende | q̄ q̄ grauius peccat talia taliter
faciētes. Ad alias duas q̄stiones siue argumētū subiicitur respō
sio. primo ad primā que fuit secunda in ordine. **H**ic p̄ma p̄positio
Cū peccatum sit actus volūtarius inordinat⁹ manifestū est extur
bantes ymaginem xp̄isti et crucē mō in casu posito peccasse quia
volūtarie inordinate et illiāte ut patet p̄ p̄missa hoc fecerūt. **H**ic
qua spē peccati non ita facile est iudicare | spē nāq̄ peccati ex ob
iecto et fine diuersificatur | qualis aut fuit finis v̄l intētio eorū de
us nouit. sed is qui videt ea q̄ patet p̄t ignorare nam si voluerūt
placere iubētī q̄ p̄fingēretur ut dicitur fuerūt formaliter auari
et materialiter blāditores seu adulatores | si ex odio abbatis et
ut ei displicerēt hoc fecerūt | fuerūt odiosi | si ut finaliter placerēt
fuerūt formaliter adulatores. 2^a p̄positio ex opere operato iunc
tis arāstancijs in disruptione illa de quibus in casu huius modi
talia taliter faciētes censendi sunt blasphemū et apostate | blas
phemia siquidem nominat quādam derogationem alicui boni
tati p̄cipue diuine ut inquit sanct⁹ tho. 2^a. 2^e. q. 13. articulo. 1.
que sit cum aliquid quod deo queit negatur aut subtrahitur vel
cum ei tribuitur quod sibi nō quēnit illi vero et si nō verbo tamē
facto subtrahunt deo debitam reuerētiam | quia sue cruci et eius
ymagini. Itē inuētiūt ex opere illo taliter expleto | ip̄am crucem
et ymaginem crucifixi nocere iubētī constationem et sic redeundo
ad p̄thotipū q̄ xp̄s fecerūt nocumētū iurisdictioni | et sic cōsen
di sūt blasphemū vero q̄ mō | q̄ apostate. p̄. apostasia dicit quedā
recessū a deo | 2 quoniam trib⁹ modis deo coniūgi aliq̄ contingit

Primo p̄ fidē. sc̄ādo per obedientiā in seruādis p̄ceptis ei⁹. terti
o p̄ specialē modū quātionis vel p̄fessionis religiois vel susceptio
nis ordinis. Recedere a p̄ma quātioē facit apostasiā p̄fidie. Re
cedere a sc̄āda facit apostasiā inobediētie. Recede a tertiā facit a
postasiā religiois vel ordinis. Quia inarretit a postasiā p̄fidie nō ē
certū qz nō q̄stat qz habuerit errorem q̄tra fidē in intellectu palam
est qz nō inarretit a postasiā religiois vel ordinis | eo qz nec religi
onē p̄fessi fuerūt nec ordinē eccl̄asticū suscepūt. Sed a postasiā
inobediētie inarretit in facto illo quis qz sano mētis iudicare debz
eo qz nec obedientiā nec reuerentiā xp̄o exhibuerūt cū sue passiois
memoriale crucē loquor qz ymaginē crucifixi violenter qz impie p̄
strauerūt nolentes acquiescere dissuadētibus hm̄oi malignū op⁹
Tercia p̄positio | talia qz taliter vt in casu operātes sūt suspecti
apostasiā p̄fidie inarretit sicut enim cult⁹ religionis habet duos
act⁹ interiorē et exteriorē et exterior ad interiorē referēd⁹ ē | est qz p̄f
tatio illius sic in patria sic in fide | et ceteris virtutib⁹ moralib⁹ et
theologiis | ac etiā in vicij⁹ oppositis | fides autē p̄testari potest
verbo et in casu debet iuxta ill⁹ apli ro. 10. corde creditur ad iusti
tiā. ore autē p̄fessio fit ad salutē. et etiā facto qz op⁹ de quo iacobi
in ca. sua. 2. ca. fides ex opib⁹ q̄sumata est. qz iterū ex opib⁹ iusti
ficatur homo et nō ex fide tantū | supple sine opib⁹ | et iterū fides
sine opib⁹ mortua est | fit autē hm̄oi p̄testatio in ceremonijs extē
rioribus ab ecclesia institutis vel permissis qz qui contraria illis facit
suspectus est in fide ne male sentiat unde cum genu flexiones o
rationes thurificationes et similia sint p̄testationes fidei q̄ ad re
uerentiā eius i quem creditur spectant | ad ipsius crucē qz yma
ginem propter eum similia facit pietas fidelium. qui ergo con
traria irrogat illis p̄testatione illa de infidelitate est suspect⁹
Preterea non minus peccasse conuatiur. qui debitum honorem
subtrahit ymagini xp̄isti q̄ qui honorem debitum deo tribuit p̄
dolo | tamen qui hoc facit p̄dolo exteriori vt qui thurificat suspec
tus est de p̄dolatia | p̄mo potest censerī p̄dolatia | ergo impie yma
ginem et crucē xp̄i constringentes non minus peccasse qz p̄dola
tre reputandi sunt. Datis in promptu est exemplum Marcellini
pape qui ob metū mortis posuit coram p̄dolo in sacrificio incensū
cū qz redargutus a plerisqz fidelibus aggregasset synodū centum et
octoginta xp̄oz penitens in cinere et alia corā eis seipsū iudica
uit indignū ep̄atu qz dixit ob scel⁹ p̄dolatricē iudico me deponēdū

heu me miserū me corripit autū et nō possum in sacerdotio rema-
nere | patres tamen in synodo illa vidētes eius penitentiam **H**erū
eum in sūmū pōtificem reelegerūt | et nōne isti pconomachi nedū
eque grauitē sed graui⁹ peccasse credendi sūt qui non metu mor-
tis nec timore cadente in constantem virum sed penitus volunta-
rie vel saltem sine vrgēte causa irreuerentiam erogarūt vt in ca-
su habetur cruci et ymagini cristi palam et publice **A**d terciā
questionem facili⁹ apparet respōsio ex p̄missis q̄ tales taliter
talīa vt in casu p̄it̄ operātes s̄t censendi i fide suspecti | et ad iudi-
ciū fidei tāq̄ tales euocādi | sunt enim censendi blasphemi vtro-
q̄ modo superius exp̄presso | et apostate apostasia irreuerentie et in-
obedientie ac suspecti de apostasia perfidie p̄pter p̄stationem
in facto contrario pietati fidelium et actibus vere fidei

Hec pauca ego **Egidius Carlerij decan⁹ ecclie Cameracen⁹**
sub correctioē s̄cte m̄is ecclie p̄alioꝝ vniūsalium s̄cte sedis ap̄lice
**Alme facultatis teologie parisiē et cuiuslibet magistrorum nos-
troꝝ huius pagelle cōmendauit**

Cōtra quēdā inuocatozē sup ymagiēs ab eo consecratas in a
uitate toznacē Ad instantiam dñi officialis eiuscē.

Casus

Quidam p̄sbyter voluit quandā iuuenulā in sui amorem al
licere quod ut fieret quandā ymaginē in tegula cū carbone pinc
tā baptizauit dicens formā baptisimi et aspergendo eā aqua bñ
dicta ac sub nomine illius iuuenule. Rursus et aliā ymaginē cerā
similiter baptizauit sup utrāq; faciendo successiue iurationes cū
inuocatioib; demonum sub quibusdam nominibus ignot; p̄uocē
in certa cedula manu ipsius scripta ex libro cuiuscū alterius excerpta
pleni; continetur.

Queritur utrū talia in fidei vergant p̄iudiciū et utrū ip̄e p̄bz
sit in iudicio fidei cōueniendus velut susp̄sus de crimine heresis
vel infidelitatis.

Dolendū est aliquē sup quē inuocātū est nomē xp̄i eiusq; ca
racterē p̄signatū a veritate auditū et intellectū auertere et quertere
ad vanitates et insanas falsas s; sup modū lacrimis facies et ora
mācēdū cum is q̄ ducātū ad vitā p̄bere h; simpliāb; cui nomē
dñi spes eē debuerat peti i re illiāta a demonib; auxiliū nā si sa
cerdotes sunt in hac pte subuersi q̄ spes standi manz in reliquis
H; hoc ē tēp; de quo aplūs p̄phetauit p̄ma thimo. 2. Spūs i
q̄t manifeste dicit qz i nouissimis tēpib; discedēt quidā a fide attē
dētes spiritib; errorū et doctrinis demonioz in ypocrisi loquētes
mēdaciū et canteriatā hñtes p̄sciētā at p̄tra ut ait p̄pheta btūs
vir cui; est nomē dñi spes ei; et nō respexit inuanitates et insani
as falsas. Obmittam; exaggeratioēs in maleficiā tēp; ē nūc me
diane q̄ q̄zele et ad dissolutionē questionis accedamus.

Circa autē p̄mā pte duo sūt p̄siderāda scilicet infētio p̄bz et op̄o
peratū ei;. Circa p̄mū sit hec p̄positio infētio hmōi p̄bz pzo vē
ex verbis et factis positis in casu apparet est iniqua ipia blasphe
ma erronea sapiēs apostasiā p̄fidie et ydolatriā. Qz sit iniqua pa
tet qz finis est illiātes et iniqu; scilicet fornicari media etiā iniqua
scilicet auxiliū demonioz qz per medium eoz intendebat attē
gere finem p̄fātū ipsi autē nichil bene agere possunt qz sūt hos
tes seuissimi generis humani pertinaces implacabiles et infati
gabiles actores mendaci; quia ab initio in veritate non steterunt

Est ipsius presbiteri infectio impia + nā pietas vt dicit beatus au-
gustinus 10. de ciuitate. cultus dei intelligitur quo ipm vt primum
principium nostri esse et gubernationis volumus / 7 hic est primus gra-
dus pietatis / obmissis gradibus quibus patribus et patrie pieta-
tem exhibere debemus. Pietate igitur deo reuerentiam damus et ho-
nozem. Juxta illud malachie primo. **D**i ego pater sum ubi est ho-
nor meus. **I**ste autem deum inhonorat qz aduocat eum vt sit actor
peccati vt spiritus deserto cogat recedere animos ad libidine. Est
preterea blasphemia nam blasphemia importat derogationem ali-
cuius excellentis bonitatis vt dicit doctor sanctus 2^a. 2^e. q. 13. et
preapue diuine / unde blasphemia committitur cum aliquid attribui-
tur deo quod ei non uenit a cum negatur de eo quod ei competit. Ita enim
contumeliam infert deo qui dicit qz sic actor peccati sicut qui dicit
qz non est misericors hic autem dicit implicite ipsum deum esse acto-
rem huius criminis quod intendit patrare. Est erronea dicit enim
articulus nonus condemnationis. 25 articulozum facte per facultate
theologie parisijs anno dni 1398. qz deus per artes magicas
et maleficia inducatur compellere demones inuocatozibus suis o-
bedire erroze / et preterea erronea quia vt dicit beatus augustinus
Deus sic res amittat vt eas proprios motus agere sinat unde
cum demones sint liberi arbitrij quantum ad aliqua que circa ho-
mines fieri contingit errat qui deum cogere spiritus malignos ad
aliquid agendum intendit. **Q**z vero sapiat apostasiam perfidie
apparet / et quidam apostasia nominat retrocessionem a deo vt di-
cit sanctus thomas 2^a. 2^e q. 12. ar. 1. quoniam vero homo tribus
modis deo coniungitur scilicet per fidem per obedientiam et per aliqua
ad superogationem pertinentia vt est religio sacer ordo clericatus
continentia uirginalis et similia. **H**ec sunt tres species apostasi-
e / puta apostasia religionis vel ordinis quoniam quis recedit a tertia per
iunctione apostasia obedientie / dum recedit a secunda apostasia per
fidem / cum recedit a prima / 7 quoniam illa coniunctio que est per
fidem deo est prima et fundamentum aliarum quia fides est sub-
stantia sperandarum rerum heb. 11. illa sublata cetera destruentur
illa est principalis species apostasie in hanc incidit iste qui deum
aduocat ad perficiendum per demones hoc crimen quasi sentiens
qz deus sit conscius et consentiens in hoc peccatum / quod est de i-
mensa bonitate male sapere. **Q**z autem ydolatriam sapiat per ydo-
latria committit cum aule / latris tribuit ydolo qz latris solo deo debet

vt inquit ysidorus .8. li. ethi. magister sententiarum in .3. et omnes
theologi . et licet ydolum sit simulachrum quod humana effigie factum
est et consecratum ydolum enim grece formam sonat / et h. ap. loquendo /
tamen omnis creatura ydolum potest appellari extenso nomine quia
in se fert aut ymaginem aut saltem vestigium trinitatis / sic est de in-
tentione istius qui credidit demones posse vtere voluntatem huius
mulieris vt voluissent / quod est solius dei qui corda hominum h. in
manu sua / id est sue subiecta potestati / Itaque iste hunc honorem hanc
tutem tribuit demonibus que soli deo competit / Ad hoc confirmandum
faciunt plures articuli per facultatem theologie parisiensem condemnati
anno quo supra / occasione vt creditur quorundam dictum quod sanitas
aliquis persone indite maxime vt fama erat regis karoli sexti po-
terat quibuslibet medijs et qualibet arte procurari / que condemna-
uit 28. articulos . 19. quod per artes magicas et maleficia et inuoca-
tiones nepharias querere familiaritates et amicitias et auxilia
demonum non sit ydolatria / error . quod iste fecit / Tertius quod inire pac-
tum tacitum vel expressum cum demonibus non sit ydolatria vel spes ydo-
latrie et apostasie . error . et intendimus inquit facultas esse pacum
implicitum in omni observatione superstitiosa cuius effectus non debet a
deo vel natura rationabiliter expectari quod fecit iste in execratio-
ne ymaginum de quibus infra dicitur / et quod prius est inire pacum
explicitum cum eis quia eos proprijs nominibus adiuravit . 119. quod per
tales artes demones veraciter coguntur et compellunt et non potius
ita se fingunt cogi ad seducendos homines error / quod tamen is-
te credidit . nam de libero arbitrio hominis quod cogi non possit
per tales artes loquitur . 169. articulus . condemnatus in quo
sic habetur / Quod possibile sit per tales artes scilicet magicas libe-
rum hominis arbitrium cogere ad voluntatem seu desiderium al-
terius . error . et hoc conare facere est impium et nepharium / quod
iste credidit de voluntate mulieris fieri posse / et ad hoc dedit ope-
ra vnde patet eius intentionem sicut ex verbis et factis vt in casu ponit-
ur fuisse inquam impiam blasphemam erroneam sapientem
apostasiam perfidie et ydolatriam propter pactum cum demonibus
non modo implicitum sed explicitum .

Circa . 27. de opere operato scilicet de execratione ymaginum
vnius in plano puta per picturam in latere et alterius de cera in soli-
do formam et materiam baptismi eiusdem applicando quatenus ille
haberet efficaciam immutandi animum puelle / sic hec propositio

Factū hōmī p̄bi ex seipso cū arāstancijs suis pote de supstiaō
sa applicatiōe illi i tegula ad ignē | & sine ad quē hec fiebāt et a
lijs q̄ ex ipsius p̄fessione etiā possūt est execrabile supstiaōsū ad i
fidelitātē p̄tinens et sapiēs ydolatriā. Probatio q̄ sit execrabile
qz detestabile est baptismū applicare rei inanimatē | p̄sertim yma
gini meretricis. q̄ supstiaōsū. qz supstiaō ē viā religioni opposi
tū p̄ excessū nō q̄ plus exhibeat in cultū diuinū q̄ religio. s̄ q̄ ex
hibeat cultū diuinū | vel cui nō debet | vel eo mō quo nō debz. vt in
quit s̄c̄r̄ tho. 2° 2°. q. 92. ar. 1. au² b̄t̄s aug⁹ ponit plures spe
cies et b̄t̄s tho. quatuor in genere. scz supstiaōnē in debiti cultus
diuini | ydolatriā | diuinationē | obseruatūā | & qualibet subdividit in
diuersas | vt supstiaōnē cultus diuini in debiti in duas. scz ratioē
tēporis | vt si in lege noua volere⁹ de⁹ | sicut in veteri. ratioē modis
vt si ministri eccl̄ie aliter sacrificaret vel officaret | q̄ q̄ obseruat v
niuersalis eccl̄ie. ydolatriā | in ydolatriā ymaginū tā nigromātica
tū | q̄ astronomiā | ydolatriā hominū | ydolatriā totius mūdi
ydolatriā spūaliū | b̄t̄ū quas plō deos p̄ticipatiōē | nos autē āge
los nominam⁹ | diuinationē diuidit in p̄stigiū. sompnia nigromā
tiā p̄sultationē a phitonib⁹ | Itē 7 i eā diuinationē que sit p̄ astra
p̄ inuocatiōē demonū | p̄ āgurā | & p̄ sortes | siue ipā sorte sit diuī
soria siue p̄sultoria siue diuinatoria et sic patet supstiaō hui⁹ p̄
biteri qz inuocauit seu adiurauit demones. Quidā doctores solē
nes assignāt 21. modos supstiaōnū | qui distinguunt p̄ ea i quib⁹
vel ex quib⁹ fiūt. **P**rim⁹ mod⁹ q̄ vtitur solo visu & dicitur fascina
tio. **S**ecūd⁹ | qui vtitur solo verbo | hic d̄z inuocatio | de quo p̄s.
11. **D**icit aspidis surde obturatis aures suas | quo vsus est hic
p̄b². **T**ercū⁹ | qui vtitur scripto. & dicitur breuaria | h̄ facit homi
nē dormire & nō potest exātan vel moueri nisi breue amoueat
Quartus vtitur nodo hic dicitur ligatura | hic ipedit profectum
de quo beat⁹ ḡg. in omelia epyphanie. **Q**uint⁹ vtitur veneno nō
ad itoxicandū sed ad imutationem humane effigiei vt cōs fecit
de qua b̄t̄s aug⁹ 19. de ciuitate dei q̄ mutauit soāos vlixis in bes
tias sc̄dm apparetā nō veracit̄ | ita & magus quidā mutauit quā
dā mulicrē in equā apparetē vt viro suo & p̄ tētib⁹ videbat quā
liberauit ab hoc maleficio b̄t̄s athoni⁹. **S**ext⁹ vtitur sacrificia
execrabili de quo beatus aug⁹ 18. de ciuitate dicit q̄ ōnes ex eo
gustātes quertūtur apparenter in lupos | quo etiam hic vsus est
quia execratione ymaginū vt sic peruerteret animum mulicris.

Tertium 9 videtur caracteribus et dicitur characteria. 89 videtur y
maginibus aeris eris lapideis. Sic de simulibus in mores egri
tudines et alias passiones hominum et dicitur ymaginaria. Hic usus est
presbiter iste ut notum est. 92 dicitur prestigium. Vides fantastica
similitudine | quo usus est iste quod ymagine repntate muliere ab egi
dio sabcatam usus est. 102 ordinatur ad scientiam acquirenda inde
bite a demonibus vel per disapulatū et dicitur ars notaria vel per cultū
et dicitur ariola vel per pactū et dicitur nigromācia | a nigros grece quod est
mortuū latine ut dicitur ysid. in libro ethi. quia responsa queruntur
a mortuis vel per familiaritate cum demonibus et dicitur phitonica ut
in suscitacione apparenti samuel. i. regum. 18. quo usus est iste cum
a demonibus postulauit incendi animū mulieris. 112 fit per in
stinctū | vigilando et dicitur diuinatione. 122 fit per instinctū dormi
endo et dicitur sompniū. 132 fit in captu ut lunaticus et energumi
nis qui capiuntur a demone. 142 fit per signa celestia ut per inspec
tionē astroz et illo vtentes qui de vita hominum et natiuitate di
uinant dicitur mathematica | de quibus beatus gregorius in omeli
a epyphanie vel dicitur astimantia. 149 fit per inspectionē hora
rū per negotiū faciendis et dicitur horospiciū. 159 fit per inspectioz ma
nuū per lineamenta et physionomia et dicitur tyromania. 169 fit in in
spectioe carniū gallinarū et dicitur ornimācia | nā ornix grece gal
lina dicitur latine. 189 fit ex inspectione in armo bestie ut faciebās
oli bellicosi homines et dicitur armomācia. 192 fit per inspectioz in ter
ra et dicitur gramācia quod utebatur iste quod ymagine erca vel in latere
picta utebatur. 202 fit in aqua et dicitur ydromācia | nā ydros grece
aqua est latine. 219 fit in aere et dicitur aerimācia. 229 fit in igne et
dicitur pyromācia a pyr grece quod est ignis latine. 239 cum fit in alia re
quāquam et dicitur sortilegiū. 249 et sequentes sunt in signis casualibus
si in garritu auiū dicitur auguriū. 249 fit in volatu auiū et dicitur
auspiciū. 259 fit in occurso hominum vel bestiarū et dicitur occursum. 26
fit in oraculis in vbo ut si audiat aliquod bonū vbu a puero
aliquo | per hoc regunt se superstiosi in actibus suis. Si diligenter
hic adiutatur patet opus operatū huius perbi per multos modos su
perstitionis prefatos factum fuisse. Quod pertineat ad infidelitatem
opus operatū huius perbi perbat articulo. 21. 26pnat9 per facultate
theologie memoratā in quo sic dicitur quod ymagines de ere vel de
plumbo vel auro vel de cera alba vel rubea vel de alia materia
baptisate exositate vel consecrate | ymmo potius execrate

scdm pdictas artes scz magicas 7 supstiasas 7 sub artis hoies
habeat virtutes mirabiles q in libris taliu artiu tractatur error
in fide 7 in phia naturali et astrologia vera sed quare i phia natu
rali sit error | certe ideo qz forme naturales causat a virtute cor
poru celestiu. ppter ea habet vim affectiuam in subiecta materia sed
forme 7 figure artificiales sunt no a corporib9 celestib9 | s; a pcep
tione q est i mente artificis. Ideo ex se no habet vim aliquem effectum
naturalem pducedi. vnde dicit phi q figura no est pncipiu actiois
et sic errat in phia dices. ymagines q sunt ab artifice habere mira
biles opationes. na figura artificialis no agit nisi mota ab arti
fice qz scaris nisi moueatur a manu artificis nichil ager nisi di
cat q cetero scaret qd si vt graue quoddam est veru est q diuideret
sed no vt forma artificialis | nisi vt pfatu est moueat ab artifice
Q sapiat ydolatria patet p 22^m articulu pceptuatu 7°. dicente.
q vti talib9 scz ymagines baptizare exorciare execrare prout in
pcedeti articulo 21. dicitu est 7 fide dare talib9 no sit ydolatria 7 in
fidelitas. error. **D**ic aute iste feat | execrauit ymagines de qb9 su
pra eas baptisado et fide habuit q medio earu sic execratu ha
beret intentu de muliere desiderata. **A**d scanda pte qstionis si ille
pbz sit i iudicio fidei quened9 velut 7°. apparet q sic ex pmissis
De egidio soao illis quatū ad psiliu datu eide pbzo vt baptisa
ret ymagines 7°. qtu ad ppositione earu 7 exhibitione ipsaru
eide pbzo ac libroz vel libzi ex quib9 vel quo memorat9 pbz co
iuratione excepserit | necno cōseruatione eozūde libroz scias dāp
natas gūnetū | similia dicēda foret sicut de pbzo | qz scdm aposto
lū ad ro. 1. **N**o solū digni sūt morte q talia agunt | de qb9 ibi lo
quitur | s; 7 qui pntiūt facientib9 | ex quo trahitur illd vulgatu
agente 3 7 pntentes pari pena puniūtur qtu scilz ad ite gen9
pene | s; vtrū in eodē genere equaliter relinquo hoc iudicio dnoꝝ
iurisperitoꝝ.

De colligendo cruore humanū in domib9 barbitosoz i die na
tuitatis bti io. bapte. 7°. de furto pfecto. de respōsione data ve
rietib9 | ac querētib9 nōticiā habere psonatū que bona eoz furti
ue abstulerāt | ac de alijs querētib9 modū pacifice vtedi suis ama
torib9 tacem9 | qz ad iudiciū alteri9 q theologū referam9 qtu ad
collectionē sāguinis seu cruoris humani 7°. 7 furtū quo ad alia
dicit se nichil pfuluisse

Qualificatio tertioꝝ articuloꝝ et tō eius q̄ quēdā errātē in sa-
crāmēto eucaristię et c.

Primus

Quēdā corp⁹ donum n̄ ihū xpī nō est in missa nisi spūaliter et
p̄ grām qz ibi nō est nisi rēp̄sentatio p̄dicatī veri corp⁹. Si-
militer in calice post cōsecrationē nō est verus sanguis xpī p̄ nob̄
in cruce effusus. s̄ est ibi solū rēp̄sentatio p̄dicatī veri sanguis. Iux̄
illud qd̄ scribitur in euāgelio qd̄ xp̄s loquēs de hac materia dice-
bat Nisi māducauerit carnē filij hominis et biberitis ei⁹ sangui-
nē nō habebit⁹ vitā in vob̄. Dixērūt discipuli. durus est hic sermo
et quis potest eū audire. Rēp̄ndit ih̄s. hoc vos scādalizat. spūs
est qui vivificat. caro nō p̄dest quicq̄. Vba que locutus sum vob̄
spiritus et vita sunt. Item alibi scriptū est in euāgelio. ubi duo et
tres cōgregati sūt in nomine meo in medio eorū sum. modo sacer-
dos est vn⁹. et vba q̄ p̄fert ali⁹ et sic xp̄s est in medio p̄ grām.

2. Deus est in missa si sacerdos est deus. et c.

3. Curat⁹ sancte katherine in cuius parrochia iste massin⁹ mo-
ratur nō est suus curat⁹ qz su⁹ p̄p̄rius curat⁹ qui eū absolvere po-
test est in celis. Iux̄ illud. Cōfitemini dño qm̄ bon⁹ qm̄ in seculū
misericordia eius.

5. Ita bone sunt ordēs in cāpis aut in domo sicut in ecclia. quia
ecclia ist⁹ massini est super⁹ in cel̄. Iux̄ illud qd̄ dicit dñs samari-
tane. scdm̄ qd̄ in sua vulgari biblia dicit esse scriptū. fēme croy en
moy ie ne tapelle nul lieu etc. In textu tm̄ vob̄ et sacro sic habet
io. 8. Mulier crede m̄ qz venit hoā qm̄ neqz in mōte hoc neqz ier̄
solinus adorabit⁹ patrem.

4. Curato suo dicit sibi qd̄ se signaēt. respondit. Dignū crucis
pereūtib⁹ stulticia est.

6. Dauid non p̄didit spm̄ s̄ctum qm̄ peccavit in adulterio ber-
sabee et homiadio vzie. quia scriptū est Transtulit domin⁹ pec-
catū tuū.

7. Iste massinus asserit se habere spm̄ scm̄ in se manētē et esse a-
nūciū dei et qm̄ ipse peccat spūs sanct⁹ nō recedit p̄pter hoc ab e-
o. et hoc p̄pter bonā spem quā habet sed punitur de suo peccato
a spiritu sancto q̄ sibi aliquā afflictionē immittit.

5. In carceribus fidei habuit iste masculinam unam maximam infirmitatem per tres dies continuos et videbat mortuum et dixit eam totaliter fuisse spiritualis ita quod non sentiebat malum in quacumque parte sui corporis. Sed inter sentiebat tantum dolorem quod nisi spiritus sanctus consolaretur eum quod ipse mortuus fuisset.

9. Predicta infirmitas fuit sibi inflata a sathan qui vexavit iob quem dicit esse spiritum sanctum quia dum spiritus sanctus imittit afflictiones dicitur sathan.

10. Quicquid facit aut vitat hoc facit speciali monitione spiritus sancti in eo habitantis.

11. Qui non habet spiritum sanctum non potest intelligere scripturam sanctam.

12. Monitione spiritus sancti comedit stercus proprium et bibit suam urinam. ieiunavit multis diebus per plures dies continuos et aliquando per quatuor sine sumptione cuiuslibet cibi aut potus. Immo aliquando monuit eum spiritus quod nunquam amplius comederet non appareret tamen neque in vultu aut loquela vel corpore nimis debilitaretur et quando de hoc vituperatur respondet. Vitet vos quod propter ista ieiunia ego valeam minus.

13. Quia lea occidit et spiritus vivificat et virtus in infirmitate perficitur. Ideo visus est et cotidie nutritur per ieiunia et homini infirmitates in se leam occidere ut spiritus in eo vivat et in tantum circa hoc laboravit quod lea est in eo occisa et spiritus in eo vivit et est totus spiritualis. Immo non est aliud de hic inferius sed est totus de celis et dixit quod lea est sermo scripture sancte sensus humanus a caro propria.

14. Spiritus sanctus monet eum aliquando per scripturam sanctam aliquando sine scriptura. et quando sine scriptura sancta monet eum cognoscit si sit spiritus bonus per hoc quod bonus superat malum et sic malus spiritus non habet locum. Item malus spiritus non dat homini consolationes nec virtute potestandi afflictiones contra se.

15. Quia virtus in infirmitate perficitur. ideo deus accipit propter peccatum in peccatis illius qui committit ea dummodo ipse habeat odio ipsa perpetrata.

16. Spiritus sanctus sine voto et sine sacra scriptura monuit eum ne deponeret barbam aut comam et ideo si ecclesia preberet sibi aut iudicis fidei quod deponeret eam non obediret. Immo dicit quod in facto depositionis homini barbe non subiacet ecclesie sed iusticie seculari. et si iusticia secularis preberet sibi quod eam deponeret non habet per nunc admonitionem spiritus

quid responderet.

17. Per spm̄ cognoscebat quid sorore eius carnal̄ q̄ morabatur
cū eo in domo sua agebat in sua absentia ⁊ ea sibi reuelabat tñ a
liqn̄ deficiebat et tūc spūs sanct⁹ ppter hunc defectum puniebat
eum.

18. Paul⁹ in eplā quā dicim⁹ de deficiis. nolim⁹ vos ignorare
Nō loquebatur vt iste masculinus credit de deficiis sed de dormie
tibus in peccatis suis.

Ad instantiā dñi officialis tornaceni.

Queritur qualificatio horū articuloꝝ ⁊ rō hui⁹ qualificatiois

Prima assertio est hētica qz q̄ illud **M̄. 26.** hoc est corp⁹ me
um. q̄ at nō tantū in signo sit sed in veritate apparet qz dicit luce
22. hoc ē corp⁹ meū qd̄ p vob tradet. Dignū at corp⁹ xp̄i nō
est traditū p nobis sed corp⁹ xp̄i et q̄ illud io. 6. caro mea vera
est abus. et paulo ante dicit. ego sum panis viu⁹ q̄ de celo descen
di. si q̄s manducauerit ex hoc pane viuēt in eternū. ⁊ panis quē
ego dabo caro mea est pro mūdi vita. Itē cōtra illud 1. cor. 10. pa
nis quē frangim⁹ caro xp̄i est. Itē cōtra illud **M̄. ultimo.** Ecce ego
vobiscū sum vsq̄ ad cōsumationē seculi. Itē q̄tra illud 1. cor. 11. q̄
cūq̄ manducauerit panē et calicē dñi biberit indigne res erit cor
poris et sanguinis dñi. Et rur⁹. Probet seipm̄ homo et sic de pa
ne illo edat māducaudo at panē realem indigne. null⁹ ē res corpo
ris dñi nec oportet se probare ad hoc.

2^a. assertio est similis heretica. si hec dictio si accipiat̄ p nō
vt sic intelligatur qz deus nō est in missa qz sacerdos nō est deus.
Si vero accipiat̄ p q̄a est blasphēma sacrilega ipia puerſa
q̄a dicit creaturā ēē creatorē puta sacerdotē deū.

3^a. assertio est in fide erronea cōtra illud **M̄. 13.** Quāq̄
soluerit sup terrā erit solut⁹ i c. ⁊ c. ⁊ c. est blasphēmie plēna qz syna
goga equat ecclē. legē veterē nouē. q̄ illud heb. 8. nūc meli⁹ est
scz xp̄s soluti⁹ ministeriū q̄to melioris testamēti mediator ē. nā
scdm̄ illā sacerdotiū euāgelicū nō esset efficacius sacerdotio leui
tico. Itē dogmatizās male videt̄ sapere de clauib⁹ ecclē.

4^a. assertio est in fide erronea scandalosa ⁊ seditiosa.

5^a. assertio ex mō rñsiōis posite sapere videt̄ blasphēmiā

et p̄nāe in p̄testatiōe fidei it̄iori ⁊ exteriori q̄ ḡssit i adozatio
ne crucis in memoriā p̄mutuozū id est dūice passionis vt loq̄tur
sācta synod⁹ septima et iohānes damascenus
6. est erronea in fide cōtra veritatē diuine scripture
7. p̄ p̄ma pte ē temeāna | p̄ sc̄da pte q̄ dicit q̄ cū q̄s peccat nō
ter hoc recedit sp̄s sāct⁹ ab eo est erronea in fide vt p̄ior
8. assertio est leuis plena iactāac et temeraria
9. assertio ē erronea in hoc q̄ ponit iob fuisse vexatū a sp̄u sācto
et s. s. vocat sathan qd̄ interpretatur aduersarius
10. assertio est fatua et temeraria | cū sicut p̄ior habetur nemo sc̄t
certitudinaliter si habeat spiritū sanctum
11. assertio p̄trāsitur | quia bene intellecta vera est
12. assertio fatua ē ⁊ mēiosa quo ad p̄mā pte de sterore ⁊ vrina |
blasphemosa quo ad hoc q̄ sp̄s sāct⁹ monuent eū ieiunare p̄
plures dies cōtinue ⁊ cō q̄ hoc sit illiatū puta q̄ ordinē vite na
turalis et maxime quo ad hoc q̄ nūq̄ comederet Credibile autē
est q̄ spiritus suus ad hec fatua et irrationabilia eū induxerit. et
nō spiritus sāct⁹. Ip̄e v̄dō nō habet donū distributionis spiritū
vt p̄bare valeat si spiritus ex deo sint
13. et 14. assertiones sunt aniles et fabulose ea auctoritate repro
bante qua dicuntur
15. est heretica et plena blasphemie
16. est iniuriosa in hoc q̄ imponit spiritū sancto q̄ monuit eū ne
deponeret barbā et est sediciōsa quia mandatorū ecclesie p̄cāter
se redit cōtempozē
17. assertio est temeraria et p̄sūptuosa | eo q̄ dogmatizat se habe
re reuelationes diuinas in quibus sapere oportet ad sobrietatem
et non se de illis iactare
18. assertio ē erronea vt p̄z ex serē scripture. i. ad thessalonicij. 2.
¶ Deo declaratiōe qualificationū p̄missarū dolēter ad memoriā ve
nit q̄ scribit bt̄us ieronim⁹ in p̄logo biblie seu eplā eius ad pau
linū de oib⁹ diuine historie libris vbi ostēdit q̄ artes liberales
et et̄ mechanicæ sine doctore facere neq̄unt qd̄ capiūt | nam qd̄ me
dicorū ē p̄mittūt mediā tractāt fabzilia fabzi subdit in forma |
sola scripturarū ars ē quā oēs sibi passim v̄dicāt | post hoc ostēdit
qualiter quidam ad diuinas scripturas accedentes quicquid dix
erint legem dei putant nec scire dignantur quid apostoli quid
p̄phete senserint sed ad sensum suū incongrua aptant testimonia

De quorum numero est assertor p̄ceterū p̄positionū qui doctorē
sacram̄tū l̄rū se exhibet p̄ius q̄ meruerit esse discipul⁹. **¶** Sed ob
mittam⁹ indigna loqui ⁊ ad p̄positū accedam⁹.

¶ Quantū ad p̄mā manifesta est qualificatio ex p̄missis. **¶** Sed
ad id qd̄ nesciēter assertor assumit | spūs est qui unificat ⁊ ⁊. ver
ba que locut⁹ sum | spūs ⁊ vita sūt | per quod credit in sacramen
to esse corp⁹ xp̄i ⁊ sāguinē solū spūaliter p̄ gratiā. vñtio q̄ docet
de ōnib⁹ respōdeat ad intelligentiā diuinā scripturā nō trūca
tim accipiēda est vna p̄tiala | sed ex p̄orib⁹ ac posteriorib⁹ sumēda
¶ Ideo enim dñs ait Verba q̄ locut⁹ sūt | spūs ⁊ vita sūt | qz̄ p̄uēat
quasi 1000 viroz⁹ | ⁊ postmodū eū requirebāt vt iterū abarentur
p̄out ip̄e testatur | qz̄ cū dixisset. panis que ego dabo caro mea ē
intelleperūt q̄ carnē suā daret crudā ad māducandū. vñde qui p̄
us murmurauerāt iam litigabāt palā cōtradiētēs | ⁊ dicebāt | du
tus est hic sermo. et quomō potest hic dare carnē suā ad mandu
cādū? **¶** Ad igit̄ tollendā hāc itelligentiā ⁊ instruendū illos q̄ i sa
cramēto verā carnē suā exhiberet ad māducādū. nō sub p̄p̄a sp̄ci
e | sed aliena | qz̄ caro sua esset veraciter ibi | sed inuisibiliter | neqz̄
aliud videretur | q̄ sp̄cies panis | ait. verba q̄ locut⁹ sūt ⁊ ⁊. ex qui
bus trahūtur duo intellect⁹ | scdm̄ doctores p̄p̄uos | vn⁹ q̄ verba
illa sūt spūs ⁊ vita p̄cām | totū enī q̄ opatur in sacramēto p̄tās
est spūs | ⁊ totus sacramētū effect⁹ est vita. vt ait dñs albertus
magn⁹. **¶** Alter sensus q̄ māducatio de qua dñs loquitur non est
sacramētalis tantū s̄ spūalis q̄ dat sp̄itui nostro vitā de q̄ bt̄s
aug⁹ ait **¶** Ut quid paras dentē ⁊ ventrē | crede ⁊ māducasti | ⁊ ante
eū dñs 10. 6. **¶** Qui venit ad me scilicet p̄ fidē | nō esuriet | ⁊ qui cre
dit i me nō sitiet in eternū. exñtia vero corp̄is ⁊ sāguinis xp̄i s̄b
sp̄eb⁹ panis ⁊ vini p̄bat bt̄s thomas ad corroborationē fidei i
3. p̄te q. 1. ar. 1. triplia ratioē. **¶** Prima | ex p̄fectioē legis noue res
pectu veteris | puta q̄ sacrificia veteris legis erat figure passionis
xp̄i nō rei veritate s̄ significati misterio | sacrificia noue | xp̄m passū
exp̄sse significāt cum rei veritate. **¶** Secūda sumitur ex perfectione
caritatis ⁊ amicitie qua coniungi vult itimius ecclesie sponse q̄
synagoge sunantū. **¶** Tercia sumitur ex perfectione fidei. videran
tur ibi ōnia ad longum | hāc vnā addo | in ōnib⁹ rebus ordinatis
ea q̄ s̄t ab alio veniūt ab hīs q̄ sūt p̄ se. p̄oed⁹ enī ait i elemēta
tioē theolo^{ca} p̄positioē. **¶** Oia q̄litera q̄ p̄ticipātia bono p̄cedit
qd̄ p̄me bonū | sacramēta autē noue legē sunt vasa gratie create |

oportuit ergo esse unū quod in se contineret veraciter xpm qui est
grā increata | a qua alia sacramēta participat suā bonitatē. **I**deo eu-
charistia dicitur sacramentū sacramētorū. **C**eterū si illud prius alle-
gatu. ecce ego vobiscū sum vsq; ad consumationē seculi intelligit tā-
tum de essendo nobiscū p̄ gratiā | hoc modo etiā pater et f. s. sūt cū
ecclesia vsq; ad consumationē seculi et sic non est ad intentionē xpi q̄
de sua reali p̄ntia hoc dixerat | ergo oportet vt intelligatur de sua
coexistētia reā et corpali nobiscū in sacramēto. **A**d hoc est auctori-
tas ecclie catholice que maior est omni auctoritate quācumq; doctorū
cuius cōsilia vniuersalia sumi p̄tiffices vt euāgelia venerantur nam
maior est auctoritas orbis vrbe vt inquit beatus iheronimus.

Circa secundē assertionis qualificationē | si li si acciperetur pro
qz | apparet qd continet blasphemiam. blasphemia enī in deū est de-
rogatio bonitatis diuine | que fit cū aliqd deo attribuit qd ei nō
uenit | aut ab eo subtrahitur qd ei competit | sic est in proposito cum
dicitur qd creatura est creator. **S**acrilegiū est qz qd diuine competit
maiestati subtrahuntur | impietas apparet dum nō reuerētē senti-
t de dño in bonitate | p̄sitas qz scdm beatū aug. summa p̄sitas ē
vti fruendis. et frui vtendis. **S**i accipiat pro non vt prius dic-
tum est. est heretica.

Circa terciā assertionem **I**deo blasphema quia equat sacer-
dotiū leuiticū sacerdotio xpi qz sicut sacerdos legalis nō soluit a cul-
pa sed absolutum ostēdit | sic sacerdos euāgelicus scdm eū et in hoc
est blasphemia p̄mo videtur qd sacerdotiū leuiticū excellat sacer-
dotiū xpi qz mutat corpus et tollit quasdam irregularitates corpa-
les que nō faciunt sacerdotiū xpi scdm illā assertionē. **I**tem turbat
ierarchiā ecclie militantis | ex quo nō est in ea pastor | tollit et
professionē sacramentalē | ex quo nō est curat⁹ in terra etc.

Quā ad quartā assertionē ideo est erronea qz p̄tra illud **M**at.
21. dom⁹ mea dom⁹ orōnis vocabitur. **I**te p̄tra illud **3. re. 8.** **V**ine
apertū oculi tui sup domū hanc nocte et die | domū de q̄ dixisti | erit no-
mē meū ibi | et p̄tra illud **2. pal. 4.** **I**mpleuerat gloria dñi domū
dñi. **S**andalosa | qz p̄ nichilo duat ritū consecrationis eccliarū male
senātes de sacramentalibus ecclie | et tāde q̄ illū articulū. factorū rōi-
onē. vna glosa ait. factorū rōionē et ex cōsequēti sacramentaliū | sedi-
ciosa | qz iduat ad irreuerentiā dom⁹ dei et rebellionē q̄ statū ecclias-
ticū fauet et errorem thaboritarum quem iohannes | et ante eum iohannes
hudef heretia seminauerūt | et est heresis dāpnata.

missit uxorem eius ad eum ut eius medio malediceret domino. Nam illa ait. adhuc tu permanes in simplicitate tua benedic domino id est maledic et nocere. hac extorsione ostendunt magnus origenes super iob et beatus gregorius in suis moralibus super iob li. 1. et nicolaus de lira. qui affirmat sathan fuisse spiritum malignum. videantur ibi nec reperire ille imperitus et indoctus doctorem autenticum qui aliter sentiat et ei consentiat.

10°. assertionis fatuitas. presumptio et temeritas sunt manifeste.
11°. assertionis duplex est intellectus. unus qui non habet spiritum sanctum non potest intelligere sacra scriptura intellectu affectivo. hic est intellectus cum sapore quem habes habet sapientiam id est sapientiam scientiam iste intellectus est verus. alius est qui non habet spiritum sanctum non habet intellectum etiam speculativum de scripturis divinis qui frequenter est sine sapore. qui sapor est caritas et dilectio. iste intellectus est falsus de talibus verum est dictum beati augustinus. Simpliciter et ydiote rapiunt celos nos cum litteris nostris voluptamur in carne aliqui dicunt demergimur ad inferna.

12°. 13°. et 14°. transendo apparet 14°. assertionis heresis et blasphemia per illud iohannis 1. sine ipso scilicet deo factum est nichil. glo. p. am. Na sic dicit glo. marginal. malum non est factum per ipsum nec prodeum quia nichil sunt. nulla sua natura subsistunt et iterum omnia per ipsum facta sunt. ecce auctor bonorum sine ipso factum est nichil. non est auctor malorum et sic apparet quod non habet contentiam in peccato quot comminationes penarum temporalium et eternalium. quot afflictiones peccatis immiserunt pleni sunt codices utriusque testamenti. Unde ultra modum mirandum est. quod temeritate iste apostata ore polluto ausus fuerit blasphemare divinam maiestatem dogmatizando deum in peccato sibi placere. et propterea inscius iste peritiam simul loquitur cum dicit aliquem committere peccatum et tunc illud sub forma qua agit odio habet. Na ut magnus ait ariopagita dyonisius nemo aspiciens ad malum operatur ratio ei bonitatem bonat hoc est vocat appetitum ideo princeps peripatheticorum aristoteles ait in principio primi ethicorum. bonum est quod omnia appetunt. quod contra ratio malicie pellit a se affectum. propter quod impossibile est agere aliquem id quod odit sub eadem ratione. quod tamen videtur iste innuere.

Circa 16°. assertionem. Iniuria quam imponit spiritui sancto quod monuit non deponere barbam apparet qui ritum novum in ecclesia dicit velle imponere spiritum sanctum. et sedicio quod ab obedientia ecclesie romane que barbam in filiis suis nutrire non permittit ad distinctionem ecclesie orientalis.

se separe nititur. Ideo si diligenter ppendatur ille ad ritū orienta-
liū ruthenozū tabozitū & gētiliū se & suo exemplo alios trans-
ferre contendit. **C**etera enī romana q̄ mater est aliarū occidentales
barbas ut habent orientales nutrire p̄hibet | in cui⁹ cōfirmationē
ego vidi duos doctores & unū bachalarū in theologia in sancta
basiliē synodo petere licentiā ab ea barbas nutriendi q̄ iussu eius-
dem synodi cōstantinopolim mittebantur p̄ reductione grecoꝝ | ali-
oquin ab eis nō fuissent suscepti

Circa 11as. assertionē temeritas apparet quia altiora se q̄rit
et altiora sapere vult | cū tamen dicat aplūs noli altū sapere sed
time et timēdum est ne confundatur | quia scriptum est p̄b. 21.

Veritator maiestatis opprimetur a gloria.

Circa 13as. assertionē apparet error ex serie text⁹ sequēte ime-
diate ubi habetur **D**i enī credim⁹ q̄ ihesus mortuus est et resur-
rexit ita et deus eos qui dormierūt per ihesum adducet cū eo | ex
quo appaet q̄ vult aplūs dicē q̄ x̄ps adducet ad vitam dormiē-
tes dormitione mortē qui scilicet mortuus fuit & resurrexit. ex quo
passu trahit fides et scola theologozum q̄ resurrectione cristi est cau-
sa nostre resurrectionis. extor̄te igit̄ trahit scripturā ad suū sensū
q̄ ē p̄p̄riū hereticoꝝ q̄ nolūt captivāe intellectū i obsequiū fidei.

Ex p̄missis erroribus liquet q̄ periculosum est laic⁹ habē sa-
era scripturā in vulgari suo qui ei quasi romatio aut alijs libris
inherent in quo vulgari plerūq; male translato de latino solū ap-
paret litteral̄ intellectus in sup̄stae et alij sens⁹ moralis allegori-
cus et anagogicus qui ad litteralē se habent ut nux ad corticē in
quibus dulcedo pietas et omnis sapor suavitatē habetur latent
ut diuina eloquia ydiote & inceduli nō irideant | & deuotis non
vilescant. vere alta p̄funditas est | & quis iueniet eā? **N**escit ho-
mo p̄cium eius nec iuenitur in terra suauit̄ viuentiū | abissus di-
cit nō est in me | & mare loquitur nō est mecum. **P**ropter qd̄ nec
homo politice viuens | delicijs resolutus | sup̄bus aut cupid⁹ dig-
nus est archanoꝝ diuine scripture indagatoꝝ que alto corde cōsi-
derans aplūs exclamat ad roman. 11. **O** altitudo sapiētie & sciē-
tie dei q̄ incōprehensibilia sūt iudicia eius & inuestigabiles vie ei⁹
Qua igitur temeritate hominatio iste laicus inperitatos habēs
sens⁹ p̄sumit abscondita diuini cōsiliij pandē in lucē & te eis p̄ sua
penuria iudicāe accessit ad cor altū | s̄ supra vires ei⁹ exaltatus
est de⁹ si legiss̄ illud beati ḡg. 21. moralium exponēs illud iob 33.

semel locutus est de9 et idipsū secūdo nō repetitur | tūmisset laxa
re vocem suā i verba blasphemie. ait enim | de9 singuloꝝ pꝛivate
coꝛdiū voab9 non respondet qz tale q̄struit eloquiū per qd̄ cūcto
rum questionib9 satisfaciē. in scripture quidē ei9 eloquio nobis o
nib9 in eo quod specialiter patimur q̄muniter respōdetur vbiqz
vita p̄cedentium sit forma sequentiū. atqz i hys que p̄ scripturā
sacram ad pꝛēs nostros dñs protulit nos erudire curavit | vnde
cogitationib9 vel tēptationib9 singuloꝝ nō iam passim p̄ pꝛophe
tāū voces aut angeloꝝ officia satisfaciē quia quicquid p̄t cūeni
te singulis in sacra scriptura cōmuniter q̄phendit | pꝛopt̄ hoc q̄
dam doctores nostri dicūt eā esse domū dei. tabernaculū. oraculum.
sacru pꝛopiciatoriu | vnde dñs loquebatur ad moysen et monte
illū dei monte pingue in quo beneplacitum est dño habitare in ea
Taceat igitur ille q̄ quis ei similis firmiter credat cum sancta
ecclesia fidem catholicam et simpliciter cōfiteatur diffinitates et
mysteria ei9 relinquat illis qui pati sūt vel esse debent reddere rati
onē omni p̄secūti de ea que in eis est fide et spe p̄ma pe. 3. et q̄ se
creta dei intellectu capere nequit. ad ea etqz legenda videat indig
nus. vt ait hoc9 li. de trinitate

Hec pro p̄uitate mea huic pagine p̄mittere curavi sub correcti
one sancte matris ecclesie sacroꝝ q̄silioꝝ generaliu sancte sedis
aplice alme matris facultatis theologie parisiē oimqz catholi
coꝝ doctozum melius me sensientum.

Opusculū contra fictores aduentus malozū spiritūū Ad instā
tiā dnoꝝ decani ⁊ capli ecclie laudunē

Casus

Quidā tenebat censā vnam cū alio sciens q̄ poterat lucrari in
illa voluit soā suū terrere p̄ apparitionē spūs mali in illa cē
sa vt dimitteret eā ⁊ sic remaneret illi soli stupuit filiā eiꝝ quē t̄
tere volebat fingit p̄ mediū illiꝝ filie ⁊ cuiuscū alterꝝ analle quā
etiā carnalit̄ cognouit pepetas diuersoz̄ modoꝝ ⁊ iactabat eas
in domo illa quasi hoc faceret spūs malignꝝ assūpsit iterū vestes
albas cū cornibꝝ fingens se spiritū malū postea asseruit ymaginē
beate virginis in lectua de hiesce gallice mutare colorē ⁊ quasi su
dare cū intrauit ecclesiā ⁊ multa alia figmēta fecit ad terredū so
ciū suū q̄tenꝝ fugeret a domo cense ⁊ dimitteret eam vt sibi soli
maneret.

Questū est. vtrū opꝝ illiꝝ viri ⁊ duarum mulierū multis fig
mētis p̄tentētiū terrere quēdā aliū virū per simulatā apparitionē
spūs et ex hac de cōsortio cōse sue expellere. sapiat hēsū vel quo
quo modo sit p̄tra fide catholice attentis etiā assertionibꝝ platis
p̄ eū de mutatione colorꝝ ymaginis bte marie virginis in allati
one cuiuscū candelabri repti ⁊ de credulitate sua sup̄ p̄ntia spūs
mali tāta vel maiori q̄ vnqꝝ deo crediderat cū altera p̄missarū se
minarū trāsibat quendā pontē ⁊ alijs circūstancijs i informatioē
sup̄ hoc facta latius declaratis **E**t ad quē spectat de hac re iudi
ciū. vtrū ad ep̄m dyocesaniū solū vel ad eū cum inquisitore here
ticę prauitatis **V**aluo meliori iudicio duo sūt i hac re q̄sita
da **P**mū Figmēta de proiectione popeparū lapidū peanice cāde
labri ⁊ sua in stabulo trāsformatioē putatiua cū cornibꝝ ⁊ simili
bus **D**ecūdū Duplex sua assertio vna sup̄ mutatione colorum
ymaginis ⁊ altera sup̄ certitudine mali spūs tāta aut maiori
q̄ fuerit vnqꝝ sue certitudo fidei **C**irca p̄mū sit hec p̄mo p̄positio
mētū spūs malignos esse p̄ntes aliam loco vl̄ p̄sone q̄ nō sunt
p̄ntes est grauis dei offensa ⁊ p̄niasū scandalū pusillis ⁊ aliq̄
mō fidei offensiū. **P**robatio. **A**lli spūs sūt minia generis huma
ni i placabiles p̄tinaces aduersarij dei ⁊ veritatis catholice qz il
le ab imāo i veritate nō stetit s̄ ē mēdax ⁊ pat̄ mēdaciꝝ io. 6. **H**ic
at nō subest humane ptati q̄a nō est ptas sup̄ terrā que ei valeat
cōparari iob. 12. **I**deo fateri illum presentem qui non est est scan
dalum generare filijs dei et terrere illos ⁊ in hoc deum offendere

et tuebare veritatem pietatis per presentiam assertam mendacij
Hinc est q̄ dudum parisijs | quidam qui se demonem fingit dictū
astaroth cuiusdam domicelle petenti ab eo diuicias q̄uis apud vi-
rum fingentem ⁊ capellanū domicelle esset signētū qz tamē illud
induxit domicellam ad credulitatem q̄ esset demō ⁊ ei cōsentiēdū
pro obtinendis diuicijs | fuit cōtēpnatus ad carceres dñi ep̄i
parisiē ad certos annos | et ad ferēdum crucem crocei coloris ad
certos ānos vel vita comite nescio quod illozū sic etiā domicella
et capellan⁹ ei⁹ **E**x qua sequitur q̄ ille de quo est sermo in p̄sen-
ti prauiter deū offendit perniciose scādalizauit cōsensusū suū et
aliquo mō fidem offendit **D**e cū da propositio n̄ videtur q̄ iste
in hoc facto hereticauerit aut fuerit heretic⁹ ⁊ probatio heresis est
assertio in intellectu fidei contraria puta artical⁹ eius aut diuine
scripture contra sensū quem intendit in ea spūs s̄ctus modo non
apparet q̄ in hoc opere opato iste aut cōtra articalos fidei aut di-
uinam scripturā vt eam nouit spiritus sanct⁹ et approbat | male
senserit errauerit aut dogmatizauerit **E**x qua sequitur q̄ in hac
parte nec hereticans nec hereticus cōsensus est | et ita de duab⁹
mulieribus dicendum est | nam ista tres nouerūt n̄ esse p̄ntē spm̄
malum tūc. s̄ tūc signēta esse omnia et trufas. **T**ercia pro-
positio defectus huius viri et feminarū collegatū q̄uis i aliquo fide
offendere videatur non tamen directe cōtranatur fidei. **P**robati-
o prime partē patet ex prima propositione et suo correla^o 2^a ex
2^a et suo similiter correla^o **Q**uarta q̄uis episcopus i hac parte
se possit intronittere tūc n̄ apparet q̄ inquisitor hereticæ paruitatē
se debeat intronittere. **P**rima pars probatur ex eo q̄ istud o-
pus operatum maxime transfiguratio mēdosa in spm̄ ai cornibus
et ad intētionem facientis q̄ erat inducere cōsensusū ad estimādū
fuisse spm̄ malū et incutere ei terrore et q̄ ille cōsensusū estimaret
virū de quo sermo hanc familiaritatē à patē h̄c expliatū v̄l im-
pliatū ai spū malo vt ei vel vni feminarum memoratum appa-
ruit s̄ fide offēdit i directe q̄ nescit cōuentionē int̄ deū ⁊ belial in
ter templum dei et p̄dolozum iter lucē et tenebras | et patet ex du-
obus articalis cōtēpnatē parisijs per facultatem theologie. **A**n-
no dñi. 1298. fuerunt ei tunc cōtēpnati. 28. occasione q̄ multi te-
nebat q̄s licitū erat remedia sanitatis p̄ curare p̄ quascūqz artes
etiā magicas v̄l alias ac etiam per mediū malozū angelozū
⁊ h̄ sp̄aliter vt creditur dicebatur pro sanitate regē karoli septi.

Tercius articulus est q̄ inire pactū cū demonib⁹ tacitū vel exp̄s
sū nō sit ydolatria vel spēs ydolatrie et apostasie. error. et intēdi
m⁹ inquit articulus esse pactū ipliātū in ōni obseruatōe sup̄stia
sa cuius effect⁹ nō debet a deo vel natura rationabilē expectari
et ita aliquo mō hic ēē videt̄ in illa suggesta trāsformatōe in spi
ritū malū cū corrib⁹. Et alijs r̄dialis quorū effectus nec a deo
nec a natura debuit rationabilē expectari. puta credē p̄ansitorē
q̄ hec facēt ip̄e spirit⁹. ¶ 13. articulus habz q̄ p̄ tales ritus ipios
et artes p̄ sortilegia p̄ carmiatōnes p̄ inuocatiōnes demonū per
iuuatiōnes et alia maleficia null⁹ vnq̄ sequatur effect⁹ demo
nū ministerio error. Na talia q̄nq̄ p̄mittit de⁹ p̄tingere vt patu
it in maḡ pharaonis et alibi plures vl̄ ad p̄bationē fidelū vt
habetur deut. 17. vl̄ in quorūdā hominū dignā flagellationē vl̄
q̄ vtentes seu p̄sentientes p̄pter malā fidem vl̄ alia peccata ne
phāta dati sūt in reprobū sensum et mereatur sic illudi. In hoc ar
ticulo inter alia maleficia ponūtur iuuatiōnes q̄ factū hui⁹ vi
ri de quo sermo respicere videtur. ¶ Itē apparet narrādo. 21. mo
dos artū magicarū quos aliqui doctores describūt. 1. q̄ vtitur
solo visu et hic dicitur fastinatio. Secund⁹ qui vtitur solo verbo
hic dicitur inuocatio de quo ps. 118. sicut aspidis surde obturat̄
aures suas. ¶ Tertius qui vtitur scripto et dicitur breuiaria hec
facit hominem sic dormire q̄ non potest exātari vel moueri nisi
breue amoueat̄. ¶ Quartus qui vtitur nodo et dicitur ligatiua
hec impedit p̄fectum de qua beat⁹ greg⁹. in omelia epyphanie
¶ Quintus qui vtitur veneno non ad intoxicandū sed ad imitati
onem humane effigiei vt de arce maga narrat beat⁹ aug⁹. 19.
de ciuitate dei que mutauit soas vlixis in bestias non veraciter
sed secūdum apparentiā. eodem modo fuit de muliere p̄ magū in
equam conuersa vt viro suo et parentibus apparebat quā beatus
anthoni⁹ liberauit a maleficio magico. Sextus qui vtitur sacri
ficio execrabili de quo beatus aug⁹. 18. de ciuitate dei q̄ ōnes gus
tantes de sacrificio dei dicitur lic⁹ vl̄ vt aliq̄ dicitur lic⁹ cōtēbant̄
in lupū. Septim⁹ qui vtitur caracteribus et dicitur characteria.
¶ Octau⁹ qui dicitur ymaginaria dū sūt ymagines ceree crece la
pidee et baptizatur hoc modo multa maleficia sūt in morte homi
nū aut vehemētes dolores. ¶ Non⁹ q̄ dicitur prestigiū vtens scz
fantastica similitudine. ad quē factū hui⁹ viri p̄t vt videt̄ referri
¶ Decimus q̄ ordinatur ad sciām obtinēdū dum eam quis p̄tit

90
a demonibus et fit per discipulatū vel cultū vel pactum vel per fa-
miliaritatem si per discipulatū dicitur ars notoria si per cultum ari-
ola unde arioli sunt qui querūt sacrificando vel colendo responsa de-
monū si per pactum nigromancia a nigro quod est mortuū qui
a talis obligat se ad mortem anime. ideo habet sanguinem mor-
tui et principium huius artis est. Inapit mors anime. si per familia-
rem cōiūtū dicitur phitonica de qua 1. reg. 28. de suscitatioe samu-
elis. 119. qui fit per instinctū in vigilando. hic dicitur diuinitio. 129.
qui fit per instinctū dormiendo. et dicitur sompniū. 139. qui fit in cap-
tu ut in lunaticis et energuminis qui capiuntur a demone. 149. qui
fit per signa naturalia et hoc per inspectionē astroz et dicitur ma-
thesis et qui hoc modo vtuntur dicitur mathematica qui de vita
hominū et natiuitate diuinat. De quibus beatus gregorius omelia epy-
phanie. ul' dicitur astrimatia ab astris. 149. qui fit ex inspectione
horarū in negocijs faciendis et dicitur horospiatū. 159. qui fit ex
inspectione manū scdm lineamenta et phizonomiā. hic vocatur
eyromantia. 169. qui fit ex inspectione in carnibus gallinarū. hic
vocatur ornimantia. nam ornix grece est gallina latine. 189. qui fit
ex inspectione in orno bestie et in hac diuinatur et dicitur orno-
mantia. hac vtantur olim homines bellicosi. 199. et sequentes si-
unt per signa naturalia si fiat in terra dicitur geomantia. 209. fit
in aqua et dicitur ydromantia. 219. fit cum quis diuinat in aere. et
dicitur aerimantia. 229. fit cum quis diuinat in igne. et dicitur py-
romantia. 239. cum fit in quacūq; alia re et dicitur sortile gū. 249.
et sequentes sūt in signis casualibus si in garritu auū dicitur au-
guriū. vigesimus quintus. fit in volatu auium et dicitur auspiciū
vigessimus sextus. fit in occurſu bestiarum vel hominum et dicitur
occurſus. vigessimus septimus. fit in oraculis in verbo ut si audiuit
bonum verbum ab aliquo puero scdm hoc regunt se in operibus
suis. Item hec pars probatur. eodem modo iudicat ecclesia que
non iudicat de occultis de actu vero tangente fidē et de actu simu-
lato maxime cum non constat de simulatione. nam similiter iudi-
cat cum ydolatriam qui adorat ydolum ex animo et simulat adora-
re q̄ thurificat ex deliberatione spontanea ydolo et qui fide et hoc
apparet in marcellino papa qui timore mortis posuit coram yda-
lo aliquot grana thuris qui vtq; non mente sed tantum appa-
tēter thurificauit ad vitādū p̄cūm mortē et nichilominus vocata ecc̄a
se indignū papatu asserēs cessit honori perijt enim ab ea iudicari

quod utiq; ipsa fecisset si fuisset incorrigibilis sed quia penitentem as-
perxit remisit ei iudicium qui seipsum indignum iudicavit papatu et ces-
sit verum ecclesia ipse denuo reelegit in papa tamen constat quod nisi fidei
thursificavit ydolo ergo a simili de hoc viro habet episcopus iudicare
ac si sua peccata spiritus realiter hoc fecisset que hic homo finxit non dico
quod tanta culpam imputet illi sed quod culpa istius ad idem iudicium
pertinet sicut culpa impetrantis a spiritu similia fieri que simulavit is-
te. **S**ecunda pars apparet quia iste vir per hec signa non ha-
bet errorem in intellectu circa fidem et sic non hereticus aut est
hereticus formaliter nec ex hijs que facit est corruptus in mente
constat autem inquisitorem tunc se debere intermittere cum quis hereti-
cus vel est hereticus formaliter aut talia facit per que talis est cen-
sendus. **C**irca secundum sic prima propositio assertio quod ymago be-
ate virginis mutavit colorem cum ad elabrum allatum est ibi sapit
heresim et blasphemiam licet non formaliter probatio cum y-
mago referatur ad ethiopicum id est ad exemplar ut apud tamascen-
si opera ymaginis ad eam vel eam autem est ymago referenda sic. **I**deo mu-
tatio coloris ad beatam virginem referenda est quod in sua ymagine co-
lorem mutaverit quod est falsum et blasphemum et a fide alienum quoniam
nec furta nec simulationes probat sed execratur nam mutatio coloris
iste vir asseruit non propter evanescentiam non propter iram beate virgi-
nis ostensa in mutatione coloris ymaginis sed propter gaudium vel
approbationem huius oblationis. **I**n signum huius thesaurarii thesauraria
illam condidit ut asserit. **S**ecunda propositio hec assertio
numquam melius credidi in deum quam quod erat verum quod spiritus malus voluit
submergere unam ex illis mulieribus memoratis aut suffocare est
impia et male sapiens de fide impia quidem quia fides est noticia pie-
tatis huic ergo derogare ipsi est derogare autem in illa assertio est
quia certitudo fidei est maxima ex parte adhesionis non ex par-
te evidentie et maior quam eorum que sciuntur per demonstrationem
unde cum dicitur numquam melius credidi quam si melius idem quam verius
derogatur fidei quia illa imitatur prime veritati et non potest ei
subesse falsum non sic autem illa verum est quod spiritus malus voluit
submergere aut suffocare illam si melius sit idem quam certius ad
huc eadem fidei derogare quia sua certitudo est maxima ut premissum est non
de dyabolo quod voluerit suffocare aut submergere et si certitudo non ad
finem sed ad verum referat cum non potuerit de cuius cursu habere certitudinem
de suffocatione aut submersione ipse fateatur se non firmiter credere in deum

et per consequens se esse infidelem hęc cōfiteri qz dubius in fide vel incertus infidelis est. sic ergo hec assertio impia est. Qz at male sapiat in fide apparet | equipare falsā aut supstitiosā credulitatē | credulitati fidei | est estimare fidē fallere posse ut p̄sugie visioēs malorū angeloz faciūt sepe qui nō nisi apparet ut fallāt et subuertant hec at estimatio de fide est erronea et eidem aduersa. Ideo talia mentēs nō sapit satis p̄ciū fidei seꝛ veritatē eius infallibilē et certitudinē summā ex p̄te adhesionis. ideo male sapit de fide nō for malit̄ s̄ indirecto.

Hec sunt vici patres et dñi q̄ in egidio carlerij decano ecclē caneracen̄ circa p̄positā q̄stioēm p̄zima facie vidētur sub correctione sancte mat̄s ecclē oimq; mgrōꝝ nōꝝ alinc facultatē theologie in studio parisiē et in sp̄ali mgrōꝝ nōꝝ apud vos residētū. Nō videtur insistendū alteri q̄stioni qua seꝛ pena p̄cedendi sūt vir ille et due femine | nā iustitię et misericordię iudicijs hęc remitto.

Cōsultatio. Adūsus quāda iuuecula houpellū amatoriū ppo-
nente ad instantiā aliquozz fidelū p̄sertim dnōz vicariozz domi-
ni epi cameracen. ⁊ ⁊

Casus. ⁊

Quēda iuuecula cupiēs cū quāda iuvene viue ipudice et eū ad
amore ei⁹ demētate fecit houpellū ex certis florib⁹ v̄l herbis sup
quo fecit etas carminatioēs cui⁹ v̄ba ignoratē tāte et cōiuratioēs
tamē p̄ v̄ba velut euasitica ⁊ nichilomin⁹ videbat iuuenis cū
houpellū portabat tot⁹ alienat⁹ et ifaturat⁹ in amore illi⁹ dum
dimittebat cōpos mētē. Querit vtz talis iuuecula sit suspecta in
fide aut de sortilegio et quali.

In r̄sione katherine sit mētio de trib⁹ v̄nū de houpello ⁊ ⁊
aliud de certis v̄b seu carminatioē cui⁹ v̄ba adhuc nesciūt qz iē
nina dixit ea s̄b silētio vt inq̄t katherina ⁊ ⁊. de iuratioē fca s̄c
houpello ⁊ s̄c petro ⁊ ⁊ p̄ katherinā mutat⁹ noib⁹ t̄mō

Circa p̄mū queritur si p̄ponē tale qd ad finē in īterrogatioē
facta aiā iuueculē p̄tentū sit licitū. et si nō. v̄tū sit sortilegiū et
q̄le. v̄tū simplex solā sup̄sitionē sapiēs aut ydolatriā seu apostā-
siā a fide. **Dico** qz nō ē licitū h̄ facē ad illū finē qz ē q̄ illud p̄cep-
tū. nō mechaber⁹ exodi. 20. vbi oīs gaubit⁹ illiat⁹ p̄hibē. **Di-**
co. ⁊ qz p̄positio houpelli eo mō quo illa deponit ad sortes p̄tinz
Est enī forte ut d̄ b̄tus tho. 2^a 2^e q. 94. ad 8^m. articulū cū aliq̄d
fit vt ei⁹ p̄siderato euetū aliq̄d occultū inotescat. v̄nde illa q̄ p̄po-
suit houpellū volebat experiri omorē viri erga eā si ess̄ tal̄ sicut
optabat. **Dico.** ⁊ qz si houpell⁹ fuerit p̄posit⁹ ex talib⁹ simplia-
b⁹ q̄ habuerit p̄tatem inutādi corp⁹ ⁊ turbādi f̄tasiā viri sicut
sunt aliq̄ venena ā veneficiā nec ydolatriā nec apostasiā a fide sa-
pere vidētur huiusmodi p̄positio ⁊ vidētur bonū īterrogatē peri-
tos de illis simpliab⁹ q̄le v̄tute naturalē habēt. **Dico.** qz her-
be ā granū i illa p̄positioē noiāte nō habēt illā v̄i naturalē talit̄
hominē inutādi ⁊ alienādi vt n̄citat⁹ seq̄t mulierē v̄biqz si t̄p̄
habeat vsū voīs. v̄n oportz qz ā h̄ sit p̄tē venenatā materiā natu-
re gr̄iā ⁊ h̄ ab expt̄ herbolais sciri debz ā p̄ misterū demonū
Dico qz 4^a qz si ista demētia nō fiat ex v̄tute herbarū l̄ gr̄i in cō-
positioē houpelli positi ⁊ q̄stat qz ipā n̄ sit a deo v̄ti tali artifiāo
ad pacta demonū ipliata p̄tinz sicut determinauit dudū facultas
theologie dicēs. **I**ntelligim⁹ ēē pactū ipliātū cū demonib⁹ in oī
obseruatione sup̄siciosa cui⁹ effectus non debet a deo v̄l natura

conabili expectari Dico 6°. q^d in illo casu illa componens et vtes
talib⁹ houpellis et talis scz ad tale finē et q^d nō puenit v^tute
natūali hbarū à g^onoz est cēsenda supstiaosa ydolatrias impliate et i
fide suspecta ¶ Circa 2^m nichil dico qz qd dixerit illa dū houpellū
cōponebat | ignoro ¶ Circa 3^m. vba sūt trufatica | sⁱ si habuerit ma
lā fidē ipā katherina et crediderit ea ēē talis v^tutē q^d hoies sic de
mentet in amorē mulierū tū supstiaosa et in fide suspecta est cēsē
da. Dico tū q^d diligēt attēdēs naturas hbarū ex q^b9 houpell⁹ cō
positus est q^d sūt satis note p^oter granū au⁹ v^tus ignota est | eo q^d
cui⁹ herbe sit nō expmūt in rñsione | debet rōnabiliē attribuere il
lā alienationē et demētationē nō herbis sⁱ maleficiō | nā et si q^dā
herbe habeāt vim imutādi et alterādi corpa huāna ad diūsas dis
positioēs sanitatē vel egatitudinis | nullā tū vidētur habere virtutē
naturalē mentes hoim ad passioēs aiales p^osertā ad amorē muli
erū alliaendi et quodā mō cōpellēdi et maxie viāssim seu iterpola
te sicut in casu p^onti apparuit | nā cū houpellū in capuāo existētē
gerēbat vir cū illo demētatus alienatus atq^z infatuatus vidēba
tur | cū deponēbat | q^d secebat | effect⁹ enī naturales in corpe imp^ossi
nō illio p^oerūt causa eozū abscedēte sⁱ remanēt ad tēpus | ex quo
cōiātur q^d hmōi demētatio nō effect⁹ est natural^{is} sⁱ ad maleficiū
p^otinēt. Dico 1°. q^d p^osfata iēnina venit iterroqanda si cōposuerit
houpellū et ad illū finē qui cōtinet in iterroqatioē facta katheri
ne nisi sit sufficiēter p^obatū. Dico 2°. q^d si cōfiteatur hoc et ad illū
finē feasse et fidē adhibuerit q^d houpellus potuerit opari in viro
hāc mirabile alienatioēm plurimis cognitā | vidētur de ydolatria
et in fide suspecta. Dicit enī articul⁹ 229 p^o facultate theologie du
dū cōdēpnatus q^d v^ta ymaginib⁹ de ere cera plūbo auro cera alba
vel tubea vel alia quouis materia admirabilis effectus de q^bus
fit mentio in artib⁹ iuocationū | et dare fidē eis est ydolatria et infī
delitas | et dicere cōtrariū erroz inq^z facultas mō nō lōge distat v^t
ti ymaginibus et exeat⁹ iux^o ritū artē iuocationū et houpello
nescio q^blibet v^tbis in cōpositione excreato et ad illū finē et quare
si vtes ymaginibus hmōi et ad illos fines et dāne fidē in illis inci
dit in ydolatria et infidelitate vtes et cōponens hmōi houpellū et
ad talē finē et. De ydolatria et infidelitate cēsatur suspecta nā oīa
ista ad pacta demonū saltā impliata p^otinere credūtur.

Cōtra quēdam q̄ p̄ signenta phibita sperauit rep̄ire thesau-
ros absconditos Ad instāā dñozum vicarioꝝ reuerē in xp̄o pa-
tris dñi epi cameracē

Quidā n̄sus est p̄ execratioēs a deo ⁊ ecclia phibitas rep̄i-
re thesauros occultos | fecit inuocatioēs | caractēs | arculū in terra |
virgas de coruilo ⁊ alia arboꝝ | accepit ensem | fodit in terra noc-
turno tpe ī certa dispositioē lune | cū oꝝoib⁹ nephādis sperauit
talib⁹ medijs rep̄ire thesauros absconditos ⁊ credidit. Preterea
idē execrati fecit certos denarios scz patardos ⁊ sup̄ eas missas ce-
lebrari. posuitq; in bursa vt essēt p̄petui q̄tūmāq; et quocūq; sc̄
q; extraherēt ⁊ ita asseruit posse fieri de denarijs aureis. **Quēē si-**
tlis sit cōsēd⁹ male sapere in fide aut saltē de hoc suspectus.

Prima pp̄o. **C**redēs q; p̄ cōiuratioēs ⁊ execratioēs p̄mo execra-
tiones a deo et ecclā phibitas possint liate thesauri occulti rep̄i-
ri errat p̄nitiose | et si de illa credulitate sit quic⁹ cōsēd⁹ in fide
suspect⁹ et apostatate videt. p̄mū p̄z q; p̄nitiose quia plus vult sa-
pere | q̄ oportet | q; aplm̄ ad ro. 12. et q; sapiēā illa q; p̄ cōiuratio-
nes q̄rit thesauros ⁊c̄ est terrena aiālis et dyabolica | de qua ia-
cob⁹ apostolus in canonica sua 3. c. 2. q; sit suspect⁹ ⁊c̄ p̄z quia
qd̄ est dei pp̄m scire scz occulta et abscondita | credit medijs phi-
bitis inuenire | vnde p̄ inuocationes demonū aut sup̄sticioēs phi-
bitas occulta rēq̄rens | fidē aut sp̄e ponēs ī eis | videt̄ attribuere
arti phibite qd̄ est pp̄m dei | et p̄pter hoc est suspect⁹ male sapa-
re in fide. ⁊c̄ q; apostate videtur p̄z quia p̄ hoc videtur a dñio dei
recedere cum q̄rit ab hoste implicabili qd̄ erat a deo rēq̄rēdū vel
saltē ab inq̄sitione cessādū et sic cōsētur apostatate cū operam ve-
talia maleficiā puta arculi in terra | virge de coruilo ⁊ alia arbo-
re | ensis fossio in terra nocturno tpe ⁊ in certa dispositioē lune ve-
cāā caracteres cū orationib⁹ nephādis fiāt ecclā nō ponens sp̄em
in eis vel fidē non adhibens grauit̄ deum offendit | dat p̄nitio-
sum exemplum pusillis et aliquo modo fidem offendit | fidelitas
enim ad deum verbis et factis mōstratur | vnde vocalis confessio
fidei que inheret p̄rune veritati | genuflexio et alijs ritus colendi
deum per ecclesiam approbati sunt protestationes fidelitatis deo
debitae et recte fidei | et cōtrario ritus per ecclesiam reprobati ve-
ficio arculoꝝ ⁊c̄ vt p̄missum est sūt p̄testationes infidelitatis

et false fidei eam apud non ponentem spem in eis nec credere
illos aliquid habere virtutis | propter quod talia faciens aut dans
operam ut hec fiant | deum offendit et Apostolus enim ad ro. 1.
ait. qui talia de quibus ibi loquitur faciunt | digni sunt morte | non
solum illi sed et hi qui consentiunt facientibus. ex hoc trahitur illud
agentes et consentientes pari pena puniuntur | sicut enim qui thurificat
ydolo nec mente tamen adorat | aut qui dat opera ut hoc fiat pro
testatur ydolatriam | sic qui dat opera ut premissa fiant se deo infi
delem et fidem ledente protestatur et hoc testatur punitione facta
per episcopum parisiensem et inquisitione anno 1903. in mense martii in perso
nam cuiusdam qui se astarot faciebat nominari et fingebat se demo
nem apud quandam mariam querentem diuitias et 20 statu suo conser
uando et qui licet faceret ad instar demonis trusaticae abiurauit he
resim | trusus est post sermonem in scaphaldo in carcere ad certum tem
pus. Hoc iursum punitione de rodigue de serese ostendit facta per e
piscopum parisiensem circa annum 1929. qui quia utebatur caracteribus
nominibus ignotis suffumigationibus et alijs artis prohibitis
instrumentis licet trusaticae | condemnatus fuit ad carceres perpetu
os. Iste superstitiones de quibus supra ad arte magicam pertinent
et uti talibus aut spem ponere in eis et fide adhibere et per tales et
tali modo thezauri occulti reperiri valeat est pacium inire vel habere
saltem tacitum cum demonibus | patet per dedicationem facultatis theologie
factam anno 1798. circa tertium articulum. quod talis est. Intendum esse pacium
impliatum seu tacitum cum demonibus in omni obseruatione superstitiosa
cuius effectus non debet a deo vel natura rationabiliter expectari
Manifestum est autem quod per tales obseruationes inuentio thesaurorum non
est a deo vel natura rationabiliter expectanda | patet et per confessione
nem rei de quo inferius dicentur quod ad inuocationes demonum faciendas
necesse est habere enses et virgas de corulo. Inuocationes autem
demonum pertinent ad pacium cum demonibus expressum vel impliatum. ita et ca
racteres et exorcismos peccatis ut sit perpetua in bursa atque talibus uti non
dubium pertinet ad pacium satis impliatum cum demonibus quia per usus caracte
rum et orationum execrabiliu super pecunia non debet inuentio thesaurorum
occultorum a deo vel natura rationabiliter expectari. Lab eis pecunia perpetuari
¶ Ex prima propositione patet quod vir qui per hoc materia detinetur ex
erat perniciosus et est censendus suspectus in fide et apostotata videtur
quia ut patet in prima responsione sua confitetur spem habuisse
quod per tales conuocationes inuenirentur thezauri et cetera. confitetur

confitetur eam fidem adhibuisse Item q̄ ad talem finem fecit
librum cōscribi *

Ex secunda patet q̄ vir memoratus etiā si spem nō posuisset i
tis figmentis ibi recatis | tamen grauit̄ deū offendit quia de
dit operā arcū cōscribendo zc̄ vt patet in sua 3^a responsione ¶
i quarta q̄ a libro guilhermi de le motte | exemplariter scripsit |
z q̄ ad inuocationes demonū oportet habere enses z vgas zc̄
confessus fuit vt patet in sua secūda responsione Item q̄ ostendit
mulieri et magistro alialmo librum in quo erant depicte figure
salomonis fortunati eleazari ¶ cetera vt patet in eadē secūda res
ponsione *

Ex tercia apparet q̄ iste vir censetur iniisse pactū saltem implicatū
cū demonibus quia confitetur spem posuisse in illis superstitioni
b9 zc̄ quib9 sup̄ et fidē habuisse q̄ vōdo talib9 possint thesauri oc
culi reperiri vt patet in sua prima responsione | et ex quo vtendo il
lis nō debet a deo vl̄ natura Inuentio ista rationabiliter expecta
ri | patet q̄ vt illis ad talem finem aut spē ponere in hoc | fidem
q̄ adhibere est inire pactum implicatum ad munus cū deōnib9 ¶
quia cōsuluit iohanne vt faceret secūdu formā z modū cōtētū i
libello zc̄ vt patet in sexta responsione sua ad habēdū semper in
bursa quatuor denarios p̄tardos scilicet ¶ quia asserunt eadem
q̄ oportebat super illis denarijs celebrare iij. vel. ix. missas ¶
quia credidit et fidē adhibuit q̄ per talem artem possēt semp ha
beri quatuor vlandi vel alij denarij aurei vl̄ argentei | z qm̄ sic ha
bere quatuor pecias p̄antie in bursa perpetuo p̄ talem artem | n̄ de
bet a deo vl̄ natura rationabiliter expectari | patet q̄ iste iniit pac
tum saltem implicatū cū demonibus Ex quo sequitur q̄ in ydola
triam aut spem ydolatrie et apostasie p̄lapsus est Patet ex tercia
o articulo de q̄ i 3^a ppōne fit mētio vbi sic loq̄ facultas | q̄ inire
pactū cū demonibus tacitū vel exp̄ssū n̄ sit ydolatria vel species y
dolatrie et apostasie. error. et sequitur declaratio et intēdim9 esse
pactū impliatum zc̄ vt in ip̄a tercia p̄positione * 7 *

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs, but the characters are too light and blurry to be transcribed accurately.

Interrogationes fiende demonibus aut spiritibus humanis
apparetibus.

Ad demonē interrogationes fiende cū auctoritate ordinarij
pmissa ad deū oratione deuota cū corde contrito. ⁊ humili ac ar
mato signo crucis

1. Quod est nomē tuū?
2. Quid hic q̄ris ⁊ quare hūc locū plus q̄ alios inq̄etas?
3. Cur te in varias formas trāfformas?
4. Cur in istas maḡ q̄ in alias?
5. Vtū facis hec ad terroze hic manentiū vel in ciuitate habitā
tū aut ad eoz subuersionē vel eruditionē?
6. Verum inuides hys de ista ciuitate plus q̄ alijs aut minus vel
equaliter?
7. Vtū tēptas homines h9 ciuitate plus q̄ de alijs ciuitatib9 ⁊
de quo vel quib9 peccatis?
8. Vtū eccl̄iasticos maḡ q̄ laicos tēptas ⁊ de quibus peccatis?
9. Vtū eccl̄iasticā ⁊ laicā hui9 ciuitatis vtrūq̄ sexus maḡ consen
ciat suasioib9 tuis ul' tuoz q̄ de alijs ciuitatib9 ⁊ in q̄b9 peccat?
10. Quod est peccatū de quo tu et socij tui maḡ gaudent? ⁊ quod
opus bonū de quo magis tristamini?
11. Quod est opus v̄tutē p quod homines vestra melius ⁊ facili
us euadūt tirānide?
12. De quo peccato maḡ tēptat ⁊ sollicitatis homines in extre
mis laborātes?
13. Vtū in morte cuiuslibet hominis tu aut aliquis alter spiritū
malignozū assistas | et q̄tūcūq̄ sanctus sit moriens?
14. Vtū assistat ei bonus angelus et sancti aliqui defendētes mi
grāte iustū a vestra ipzobis conatibus?
15. Vtū iste ludificationes q̄ interdū cōtingunt p eas quas facti
les vocat aut alio quouis mō | vnde imperitia vulgi deluditur fi
ant p aliquē sp̄m̄ malignū aut quomō ⁊ si sint aliquē tales fe
mine aut viri aut bestie quedā si sp̄s nequā sic se trāfformat?
16. Vtū possimus apud dñm nostrū ihm mereri vt ab hoc loco
te releget ita vt nō noceras alicui homini | et ad locū vbi nō ha
bitāt homines effugere valeas?
17. Quid facere debeam⁹ ut ita fiat?
18. Qualitē sciem⁹ q̄ saluator noster te ab hoc loco et alijs homi
nū habitaculis relegauerit?

**Ad spiritum humanū bonū
purgatorij penas pferentē**

1. Cuius es aut fuisti spiritus?
2. Qua de causa i purgatorias penas misericordissima iusticia dei te misit?
3. Verū fuisti in purgatorio longo tēpore?
4. Verū pena tua purgatorij sit continua aut interpollata?
5. Verū in illud sancti angeli aut mali te detulerunt?
6. Verū hmoi pena sit tibi adhuc longo tēpore duratura?
7. Verū tantū igne purgatorij de instrumento diuine iusticie affligeris an etiā alia aliqua pena et qua?
8. Verū mox q̄ a corpore fuisti separata tuum statū agnouisti an aliq̄ diu post et q̄ diu?
9. Verum mox q̄ a corpore fuisti separata in purgatorij locum descendisti?
10. An nō est recta fides nostra q̄ manet pene inferni valde malis purgatorij in pte bonis et eterna p̄nuia valde bonis et q̄ sine mora illa recipiūt p̄ q̄litate suozū meritoꝝ aut demeritoꝝ?
11. Cū suffragia ecclesie p̄desse possint i purgatorio animabꝯ existentibꝯ an ab ec̄cia illa ip̄a suffragia expectes?
12. Que suffragia erant tibi utilioꝝa?
13. Ad quid huc venisti et hic plus q̄ alibi sepius affuisti?
14. Si es spiritus bonꝯ dei expectans misericordiā . aut formas varias bestiarū aut ferarū vt ferant homines assūpsisti?
15. Quare certis diebꝯ plus q̄ alijs huc venis?
16. Possumꝯ nos hic existentes sacrificijs et orationibꝯ adiuuāte et qualibus et quotis?
17. Quid vt tibi succurramꝯ a nob̄ vis fieri erga diuinā miām?
18. Verū anime in purgatorio ex̄ntes cognoscant qui orāt pro eis et que suffragia sūt pro ipsis?
19. Verum sciant et recordeat̄ parentū suozꝯ et eozum que dū hic viuēbant egerunt?

Ad spiritū humanū malū

1. Cuius es aut fuisti spiritus?
2. Quare eternis supplicijs deputata es?
3. Quare in hūc locū sepius vt dicitur venisti?
4. Quare hic magis q̄ alibi?

4. **Utrū** affectas terrene viuentes?
5. **Utrū** desideras cāpnationē viatorū?
6. **Utrū** maledicās creatori tuo | patri et mātī et amīcīs et notīs | et si alijs quibz?
7. **Utrū** males nō esse q̄ esse in tormētē gehenne?
8. **Que** pena inferni int̄ penas sensus est grauior?
9. **Utrū** pena cāpni scz carētia diuine visionis sit grauior q̄ pena sensus?
10. **Qua** illatū tu et alie aīc teū existētes males carere | hoc est ut tuū males deū videre p̄ essentiā et pati tormēta gehēne si hoc esset possibile q̄ nec deū sic videre et penā hōi nō tolerare?
11. **Cū** scriptura ponat in inferno nullā esse redēptionē et ip̄as penas eternas | quomō legim⁹ de traiano pagano q̄ illas euaserit ad p̄ces sancti gregori⁹ et de aliqbz paucis si qui alij sūt et si tibi possit aliq̄ spālī dei p̄uilegio succurrere et q̄ et casu quo nō | quid facere possum⁹ ut p̄cludat diuina virtus tibi āplius huc accessū et cuius alteri malo spīritui huāno vel demoni?

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Articuli quinq; iniuriosi & sediciofi impositi curā sū minorē per
dnōs vicarios toznacēn | quos fertur p̄dicasse in gandauo anno
1998.

Primus articulus. P̄mo p̄dicauit q̄ curati v̄dūt sacramēta qz
nō baptisaret catechuminos nisi haberēt p̄miū inde

Articulus. Itē q̄ cētū & vltra p̄manēt in peccatē suis videlicet
publici fornicatores | si possēt dare pecuniās | curati admitterēt eos
ad ḡhendū m̄monū

Tercius articulus. Itē q̄ ipsi cordigeri & oēs mendicātes me
lius p̄tē audire cōfessiones hoīm q̄ curati | nā p̄tē quā curati ha
bēt t̄m h̄nt ab ep̄o | et ipsi h̄nt p̄tē a papa dixit & in fine se ha
re p̄tē ep̄alem.

Quartus articulus. Itē q̄ curati nō debēt aliam ḡdicere ad m̄stra
tionē curatiliē licet parrochiani ip̄oz nūq̄ cōfiterētur eis in eccl̄is
suis parrochialibus

Quintus articulus. Itē dixit duab; viab; | videlicet ip̄o die pa
rasceues et in die martis in pascalis q̄ oēs offerētis in mappa
peccaret mortalit̄ et quod peius est | cōmitterēt oēs quotquot sūt
symoniam

Cetera q̄nq; articulos p̄ quēdā fr̄em minorē p̄dicatos in gan
dauo scriptū ad instantiā dnōz vicarioz reuerēdi in xp̄o patr̄ do
mini toznacēn

Multa q̄ profert frater minor in p̄positionib; dnō officiali ca
meracēn & in egidlo missis vel ex ignorantia diuinarū scripturarū
& doctorū scōz necnō et scōle theologie aut aliqua iordinata af
fectione p̄cessisse arbitradū est | ut t̄m modestius scribā | impericiam
ipiūz detegere cōuenit. Officiū nempe p̄dicationis in eccl̄ia valde
sublime est et vtile | quod cōuenit pastoeibus euāgelistis p̄phetis
ap̄lis & doctorib; quibus cā p̄missoz ex necessitate officij aliq̄bus
ex licētia | & put aplūs ait ad ephē. 4. Institutū est ad cōsumatio
nē scōz in opus misterij in edificationē corpis sc̄iz iustia xp̄i | p̄
ter quod taliter p̄dicatores verba sua debēt cōponere ut edificent
eccl̄iam hoc est p̄sonas et supposita eccl̄ie et nō sc̄dalizādo perimāt
animas ad peccatū eas p̄trahendo. Hī sunt ut loquitur alb̄tus
magnus dei al̄gamata hoc est dei p̄magines expresse vel lucis e
terne radij qui luere debent in nocte ignorantie vel viciōzū cetero
rū quib; dn̄s loq̄tur interrogans eos. Custos q̄d de nocte custos
q̄d de nocte? Qui esse debēt ardētes caritate & lucētes sapientia.

Ipsi sūt in figura illud qđ erat in tēplo cādelabzū ex auro mūdī
simo de cui⁹ recte calami aphi speule et lilia pcedebant. candelabzū
est p̄dicatoz | calami⁹ lingua ei⁹. ps̄ 92. lingua mea calami⁹
scribe | erat 6. calami in cādelabzo | tres ab vna pte ⁊ tres ab ali
a | qz lingua p̄dicatoz a dextris p̄miorz ⁊ a sinistris tormē
toz tabz⁹ sensib⁹ morali allegozico et anagogico p̄teditur. quilibet
calami⁹ habebat tres aphos | quia tria p̄dicāda sūt in morib⁹
conscientie libertas p̄ continentia ⁊ fortitudine | domi industria p̄
p̄tētia. foris iustū impēnū p̄ iustia. aphi erant ad modū nuas
que i sup̄facie est amara. intus autē habz fructū p̄dulcē. qz sermo
p̄dicatoz et si impijs p̄mū sit amarus. redētib⁹ tamē ad cor
est suavis. **I**n allegozia sūt tria p̄dicāda. fides trinitatis ⁊ ali
a eandē concernentia. fides incarnationis ⁊ p̄nētia. fides de
imortalitate anime ⁊ resurrectionē alia quoqz ad illā spectātia **I**n
anagogia sūt tria p̄dicāda. gaudia b̄toz. supplicia maloz. ⁊ quib⁹
ista acquirātur illa fugiātur oportuna media. erat speule si
mul ⁊ lilia. speule quia ore rotundo non vt palpo aut āgulosis
āfractib⁹. lilia vero quia cū candore vite cōuenit p̄dicatozē popu
lū docere **H**ec iteo p̄missa sūt vt intelligat frater iste | officij p̄
dicationis sublimitatem et vtilitatem si recte ministratur | ac p̄ hoc
qđ illud securius est vitandum qđ appetendum. vt dicit beatus ḡg. in
pastozali libzo p̄mo. c. 1. p̄pter sui difficultate et qđ nemo de
bet de purgatione sue cōscientie qđ ad officij h̄mōi requiruntur p̄e
sumere. exēplū in mose legim⁹ quē et si dñs ducem ppli institue
rit humiliter se excusauit ita i ieremia ⁊ multis alijs qđ si qui ad
hoc officij se obtulisse cōperūt vt apparet in ysaya. non tamē
excusauerunt donec purgata fuerunt labia eozum de calculo alta
ris | et ai⁹ necessitas id poposat | testis est beatus augustinus de
ciuitate dei libzo 19. dicens ocium sanctū querit caritas veritatis
negociū iustum suscipit necessitas caritatis | p̄pter hec et alia
plurima que de p̄dicationis officio narrari possent | debuit fra
ter iste modestius appetere illud ⁊ a detractionib⁹ auatoz quib⁹
ex officio ordinare incābit abstinere **D**icit enim spūs s̄ctus illi
sedens aduers⁹ fratrem tuū loquebaris et aduersus filiū matris
tue ponebas scandalum. hec feasti et tacui. sequitur comminatio
terribilis. existimasti inique qđ ero similis tui arguam te ⁊ statuā
contra faciem tuam. **R**espondit qđ non liceat detrahēre sacerdotibus
etiā male viuētib⁹. tamen officij suū in p̄dicatione ⁊

administratione sacramentorum debite exercitiis nos docet beatus
iohannes crisostomus super matheum in opere imperfecto qui ait ome-
lia 90. ad populum. **V**os qui sedetis in ecclesia quasi sacerdotum
iudices et non tantum auditoris aliena discuentes et propria
non considerantes iudicate de sacerdotibus sicut vos omnes audistis
et non omnes sciatis quod audistis. sic sacerdotes omnes docent et
non faciunt quod docent | nam in omnibus hominibus dignitas
quedam est diuersa | omnium autem natura una est. homines enim ab
inicio creati sunt propter se | postea sacerdotes ordinati sunt prop-
ter vos | propterea natura eorum ipsorum est | ordinatio autem eorum vestra |
unde si bene vixerint lucrum est ipsorum | si bene docuerint vestrum.
Accipite ergo quod vestrum est et nolite discutere quod alienum est.
ex quo liquet quod de moribus et vita sacerdotum populus non debet
iudicare quia vita ad ipsos sacerdotes pertinet. sed bene potest de
doctrina quia ad eum spectat. **I**tem idem super ioh. morali seu ome-
lia 86. ait. non videtur in hijs qui foris sunt principibus vniuersos
curantes et genere meliores existentes multo magis etiam vita et
prudencia hijs qui iudicant eos sed tamen propter eum qui dedit iu-
dices nichil horum extogitant sed venerantur sententiam regis etiam
am si quisquam abiectus fuerit qui acceperit principatum. **D**emum si
ubi homo intronizauit est tantus timor ut intronizato obediamus
intronizante domino contempnemus eum qui intronizatus est et con-
uiaabimur et de ceteris milibus opprobrijs laniabimur et fratres nostros
prohibiti iudicare aduersus sacerdotes lingua exacuimus. **I**dem
super 2^a epistola ad thimotheum. omeilia 2^a. **S**i debemus examinare
vitas principatum ipsi debemus esse intronizatores magistrorum et
que sursum sunt inferius sicut sursum pedes inferius caput. **I**tem ite 3.
dialogorum. **S**acerdotes autem in veteri testamento habebant potesta-
tem non curandi sed ostendendi tantum eos quos constabat fuisse munda-
tos et nosse quantum iminebat labor ibi | at hijs sacerdotibus noui
testamenti non corporis lepra sed imundicia mentium non ex parte preban-
di sed officium mundandi obtinet potestate propter quod qui eos despi-
ciunt magis in rei quam dathan et abyron videtur | digni quoque maiori sup-
plicio quam illi. **I**tem beatus gregorius in libro 2° sui pastoralis c. 6. osten-
dit quod subditi non debent temere iudicare de vita prepositorum etiam si ali-
qua valde praua in eis aspexerint | sed diuino timore astrui | sub eis
iugum reuerentie ferre non recusent. ostendit in exemplo dauid qui saule
in spelunca introeunt et ipsum dauid ad mortem persequentem seruauit

ne gladijs saiorum suorum occideret? et quid inquit per saule nisi
malu prelatu | et p dauid nisi bonu subditu intelligere debem? **V**
erū dauid absedit occulte oram danudis saul q̄ postea ite pe
nituit | sequitur in forma | facte quippe ppositoꝝ oris gladio ferē
da nō sunt etiā cum recte rephēdenda iudicātur et si quāto vel in mi
nims lingua labitur necesse est vt p afflictionē penitētie cor pre
matur **P**reterea itē 24. moralium c. 16. super illo iob qui facit reg
nare hominem ypocritam ait | quia inquit rectores habent iudicē
suum magna cautela subditoꝝ est non temere vitam iudicare re
gentiū | neq; frustra dñs p semetipsū es nūmularioꝝ fudit cathe
dras venditium colubas euerit nūmū signans quia per magis
tros quidem iudicat vitam plebiū | s; p semetipsum facta exami
nat magistroꝝ | p̄terea ezechiel 33. scriptū est de speculatore ni
si insonuerit bucinā cum viderit gladium sup pplm veniētē | sāgui
nem ait dñs pereuntis de manu speculatoꝝ requirā nō pplū ē
re sed ego **H**ec nō inutiliter p̄memorata sūt vt appetit? p̄dicatio
nis tēperetur vt ante p̄missum est et nunc detractio locum nō in
ueniat seditioq; p̄ocul pellatur **J**am ad articulos trāsmissos ac
cedere iustum est

Primus articulus est iniuriosus et seditiosus **I**niuriosus quidem
quia detrahie statū et infamat eū p̄o malicia aliquoꝝ p̄ticulari
um nam esto q̄ aliqui curati esset tales vt baptizat eos articulus
nūq̄ curatē simpliciter et p̄ indefinitā que in moralib; equualz
vniuersali. dicendū fuit. curati vendūt sacramēta | nec tantū statū
accusat de auaricia sicut in sua exausatione exponit | sed et de sy
monia. vendere enim sacramenta manifeste symonia sapit | modo
grauius est dogmatizare statū curatoꝝ vel curatos indefinite
et sic vniuersaliter esse symoniae labe res p̄sum et qm̄ hoc nullatenus
p̄bati posset vniuersaliter | cogitetur si practicari debeat in taliter
predicantē pena tallionis **C**eterū nō sequit̄ | nō baptizatē | nisi
haberent p̄miū ergo vendunt sacramēta sicut nō sequitur iste va
dit ad officium ecclesiasticum distributiones percipitur? et alias
non iturū. ergo vendit officium videatur sanctus doctor in suis
quodlib; quodlib; 12. **I**te enim ad ecclesiam propter distributiones
habendas sicut propter finem esset symoniacum | sed ite propter
distributiones sicut propter medium necessariū ad sustentationē
euntis nō **I**ta recipere aliquid administrato sacramento non vt
p̄miū sacramenti sed vt necessariū ad sustentationē ministratē

80

licitum est nec debet culpam sic faciens de auaricia aut de symoni
a. pmo ubi est consuetudo aliquid tribuere post collationem sacramen-
torum curatus potest id repetere in iudicio si denegetur. nam et syno-
dus basilienfis cum erat indubitata generalis synodus noluit de-
rogare pie fidelium consuetudini de recipiendo aliqua temporalia |
spualia ministrantibus dum tamen non apparet de corrupta intentione dantis
aut recipientis | hoc consonat diuine scripture ubi **Ps. 114.** dominus
ait. dignus est operarius cibo suo. et luce 10. dignus est operarius
mercede sua. et 1. cor. 9. apostolus ait. non alligabis os bouis tri-
turantis. Quis inquit militat stipendij suis vngit? Quis plan-
tat vineam et de fructu eius non edit? Quis pascit gregem et de
lacte non manducat? Qui altario seruit cum altario participatur. si
vobis ait spualia seminamus parum est si temporalia vestra me-
tamus. Audio multos curatos istis abuti et inire pacta priusquam sa-
cramenta ministrare velint. tales contractus a labe symonie non
video imunes et a crimine auaricie. sed propter aliquos non sunt
omnes dampnandi nec status curatorum vituperandus. et presertim
coram laicis quos clericis constat ab antiquo multum infestos. nam
hoc est commouere et seditionem aduersus eos excitare. quod si zelo ca-
ritatis aliquis delinquentes curatos velit corripere seruet legem
correctionis fraternae. pmo eos solos corripiat. inde adhibeat du-
os testes qui velint prodesse non obesse | consequenter dicat ecclesie
id est prelato et non populo. Si hic frater vidisset epistolam be-
ati augustini contra permerianum donatistam non predicasset po-
pulo hunc articulum | ibi enim dicit quod peccata publica sunt corri-
pienda tribus concurrentibus iurisdictione. conuictione. et pace sal-
ua. predicando autem ad populum vicia quorundam curatorum non
seruabat pacem sed excitabat quatum in se est seditionem. ¶ Circa se-
cundum articulum qui iniuriosus est et seditiosus sicut precedens.
ea que premissa sunt seruunt. ¶ Tertius articulus est erroneus
male sapiens in fide | puta contra diuinam scripturam luce 10. et con-
tra ordinem ierarchiæ ecclesie | quia sicut apostolis succedunt episco-
pi sic 12. discipuli sacerdotes curati. Unde sicut status episcoporum
a christo est institutus in apostolis sic et curatorum in 12. discipulis | hos scilicet
12. discipulos dominus mittit binos et binos in omnem ciuitatem et locum
quo ipse erat venturus. dat eis potestatem predicandi et quod ad salutem animarum
pertinent exercendi quia dat eis potestatem calcandi super serpentes
et scorpiones et super virtutem omnem inimicam que est peccatum.

dat potestatem curandi infirmos nō modo in corpore sed et in aīa
que ōnia sūnt per remissionem peccati ministerialiter in sacramē
to penitētie. dat potestatem eis accipere cibos et alia corpori necessa
ria eo q̄ habet potestatem ab eo spūalia ministrandi. hūc testimo
nio euangelico repugnat iste articulus quia dicit curatos habere
potestatem tantum ab ep̄o. hic error procedit ex ignorātia | nam
tria sūnt in vnoquoq̄ | substantia | virtus | operatio | tria etiā in sa
cerdotio | potestas ordinis | iurisdictionis | et executio ei⁹. **P**otestas
ordinis est essentialis sacerdotio sicut substantia in vnaquaq̄ re.
Potestas iurisdictionis est cōsequens potestatem ordinis sicut vir
tus sequitur substantiam. executio operationi correspondet. **A** xp̄o
ergo qui septuaginta duos discipulos misit et in illis statum cu
ratorum instituit est potestas ordinis et potestas iurisdictionis curato
rū | nō ab episcopis | sed executio istorū ab episcopis derivata esse
creditur qui diuiserūt parochiales ecclesias et cuilibet suum rec
tozem instituisse nō ambiguntur sicut a summo pontifice dyocēses et
cuilibet eorum suum ordinasse p̄latū. **C**uilibet ergo p̄bitero p̄e
tis potestas ordinis et iurisdictionis in foro poli | sed nō executio donec
ei data est materia | scilicet subditi | in quos possit eam exercere | et
hoc fit per ep̄m et quo ad hoc est verus articulus non q̄ ad potestatem
ordinis et iurisdictionis | in quo patet error dicentis indistincte et
exclusiue q̄ curati tantum habent potestatem ab ep̄o | est et contra
ordinem ierarchiā ecclesie in quo ex ordinatione xp̄i p̄maria fuit
petrus princeps ap̄olorum institutus | q̄ q̄ etiam ex assensu alio
rum ap̄olorū habuit v̄sū presbitericū | consequentē apli. deinde 12. disci
puli et nūc conformis est vnus suprem⁹ rector papa. postea epis
copi. consequenter curati. **I**n ierarchia vt diuinus dyonysius ait
Infima reduantur ad suprema per media | hunc est q̄ curati qui
tenent locum infimum p̄relationis ad summum pontificem rede
unt per episcopos | non ergo a solis episcopis | curati habent ex
ecutionem iurisdictionis | sed a papa per medium episcoporum q̄
vocati sūnt ab eo in partem sollicitudinis. **I**tem quia causa pri
ma magis influit q̄ secunda. et est propinquior effectui q̄ secun
da quo ad virtutem agendi | licet non quo ad supposita curati reci
piunt magis a summo pontifice. et immediatius a plenitudine
potestatis eius executionem iurisdictionis in foro conscientie q̄
ab episcopis. et adhuc immediatius a gratia dei q̄ ab aliquo il
lorum. **I**n quarto articulo se mittit frater iste in labyrinthum in

contentione antiqua si parochiani confessati alicui habenti potestate
audiendi confessiones et absoluendi teneantur confiteri saltem semel
in anno suo proprio sacerdoti scilicet parochiali eadem peccata ut dice
bat magister iohannes de poliano. vel alia saltem venialia si nulla
mortalia exposit commiserint vel obmiserint. presertim propter cano
nem. omnis utriusque sexus debuit scire pro parte una glosam illius
que per proprium sacerdotem intelligit curatum parochialem. Item
debuit recordari eius quod dicit doctor seraphicus bona ventura sui
ordinis ait enim quod confessi habentibus privilegium speciale audiendi
confessiones et absoluendi casu quo requireretur a proprio curato
teneantur confiteri ei nisi aliqua causa rationabilis eos excuset.
Et si non habeat sic confessus voluntatem confitendi ei semel in anno
vix crederem talem esse vere penitentem. Debuit etiam scire decreta
les alexandri et demetrii quarti et dicta doctorum alberti magni et
sancti thome ac suorum sequatium dicentium pro parte altera quod con
fessi et fratris presentato et in forma decretalis dudum non tene
tur eadem confiteri sacerdoti parochiali nec tenentur confiteri ve
nialia etiam semel in anno ut quidam dicunt. alij quod tenentur pro
ter decretalem omnis utriusque sexus sed tamen siue sit siue non
debent se presentare eidem et dicere se fuisse confessatos et absolu
tos ab illo qui potuit et exposit non sunt conscij mortalis. et pete
re sibi ministrari eucharistie sacramentum quibus debet credere in
foro conscientie nisi apparet manifeste de fraude et sic agnoscit
curatus vultum peccatoris sui et confessus satisfacit constitutioni om
nis utriusque sexus. Dicit etiam dominus albertus in forma pro
ter officium pastorale et reuerentiam sacerdotum et quia non est de
trahendum eis coram subditis videtur quod privilegiatus debet in
iungere confessio quatinus ad minus in generali ostendat se sacer
doti si pastor est. aut etiam perpetuus vicarius si autem conducatur
ad tempus videtur quod non oporteat. Ex quibus patet quod iste fra
ter graviter peccauit detrahendo honori et reuerentie curatorum et
maxime in presentia suorum parochianorum. ex quo sequitur quod
iste articulus ipsum ad ista est iniuriosus. Item sicut dicit petrus
de alania et accipit ex dictis beati augustini in euchiridon vel in
2. de libero arbitrio quatuor modis contingit errare in generali
Primo modo putando verum quod falsum est. Secundo modo pu
tando falsum quod verum est. Tertio modo habendo certum pro
incerto Quarto modo habendo incertum pro certo. Hoc modo iste

frater videtur errare qui ea assertive dogmatizat q̄ apud grauissi-
mos doctores incerta sunt. unde hoc mō dicit memorat⁹ de alum-
nia errare eos qui dicunt anti xpm certo tēpore determinato ven-
turū cum scriptura et si p̄ certo habeat q̄ est v̄turus non tamē ta-
li anno mense aut die. Ceterum illud exemplum dedi vobis et c̄
de cristo qui cecidit iude eucaristiā quē sciebat esse in mortali nō
est ad p̄positū suum quia hoc dictū fuit ad animandū discipulos
ad humilitatē et correctionē fraternam quā ostendit in lotionē pe-
dum patet ex textu immediate precedente ubi dicitur. vos vocatis
me magister et dñs et benedicit̄. si ergo ego laui vobis pedes ma-
gister et domin⁹ et vos debetis alter alteri⁹ lauare pedes nō tan-
tum corpeos sed etiā affectionū p̄ mutua scilicet correptionem
caritatiā et fraternā sequitur. exemplum dedi vobis et c̄. **H**oc q̄
curatus non debet denegare petēti publice eucaristiā ei quem scit
dumtaxat in foro p̄sentie esse in mortali tamē si sine scandalo
potest fieri et p̄ hoc nō prodat peccatorē potest eū mouere ad par-
tem vt abstineat. **49** artiaul⁹ est seditiosus | iurios⁹ | impius | scan-
dalosus | erroneus | ac blasphem⁹. **I**mpius | quia iduat populū
ad contrariū pietatis. scandalosus | quia ritū fidelium super deu-
tis oblationibus nititur extinguerē. seditiosus | inq̄tum populū
distrabit a dilectione suorū rectorū. iniuriosus | qz subtrahit vel mi-
nuit iura sacerdotū curatorū. erroneus vero in fide | quia contra il-
lud exo. 22. **N**ō apparebis in cōspectu meo vacuus dicit domin⁹.
et cōtra illud ecclesiastiā. 24. **N**ō apparebis ante p̄spectum domi-
nū dei tui vacuus. blasphem⁹ | qz impingit maculā mortalis pecca-
ti et specialiter symonis in beatā virginē mariam matrē dei que
offerēdo in altari suū filiū benedictū obtulit par turturū aut du-
os pullos colūbarum | et in sanctos. abrahā | melchisedech | ali-
os qz innumeros vtriusqz testamēti | verū quia non confitetur sim-
pliciter ideo non plus. **P**ostremo videtur ammonendi hī qui ha-
bent potestātē presentādi mendicātes ad officiaū predicationis et
sacramentū penitētiē dispensandū | qz presentent litteratos. p̄uē-
tes. et viros boni testimonij. et vbi nollēt acquiescere. p̄sulend⁹
esset sumus pontifex | vt sup̄ hīs p̄uideret

Hec sub correptionē et sup̄positione
oim melius sapientū scripta sūt

Contra quēdam scēm de ordine minorū qui cū deberet p̄dicare in
gandauo | obmissa forma p̄dicationis dixit q̄ sic res se habebat q̄
veritas dia nō poterat ⁊ hoc pbauit p̄ fabulas de leōe lupo ⁊ vul
pe | et de tribus citatē ⁊ in hys dicitis posuit finē. Ad instantiā da
minorū vicarioz reuerē in xp̄o patre domini toznacē. ⁊.

In plenitudine temporis quo misit deus pater filiū suū in
mūdū in quo nobis locutus est postq̄ olim fuerat locut⁹ patrib⁹
in p̄phetē cōuenit reuelata facie gratiā eius manifestare homini
b⁹. nā spendor patris radios sue lucis nō abscondit | et sicut iuriā
faceret soli qui claritate eius aliquo celaret obstaculo ita soli iusti
cie p̄iudicat qui aliquo vborū in voluere velut corporis opaci in
terpositione veritate obūbrat | dū enī enigmatū figure suū tēpus
habuerant liatū fuit sacrificia oblationes hostias atq̄ sacra. sub
nube deo offerre et populo figuralit̄ et enigmatice veritate p̄dice
re. sed luce supueniente fas nō est vmbzā legē aut in factis aut in
v̄bis reuocare q̄ si dicatur dominū saluatore sepe parabolis ac p̄
uerbys locutū fuisse ad populū | hoc fuisse creditur dū adhuc cre
rebant legalia | aut quia gerebat morem ipsius populi. Nā pales
tini et alij p̄plures talibus consueuerāt vti aut p̄ ineptitudine
ingenij quod nō nisi sensibilibus exemplis ad agnitionē veritate
adduci poterat. aut t̄sus quia in primitiua ecclesia gentes tali
bus erat medijs ad veritate p̄fessionē p̄uehendi. vnde talis vi
debat̄ ēē dispositio animarū illo tēpore ad agnitionē fidei | qua
lis est solis in ortu. In nocte quippe sūt densissime tenebre in meri
die lux plena s̄ in ortu lux in nube | sic de dispositione hominū ad
gratiā fidei intelligere nos oportet | et quoniam nunc ad p̄fectum
veritas perla ta est per xp̄m dominū nostrum per apostolos marti
res alios q̄ doctores inu merabiles | discusse sunt tenebre parabo
larum nisi fortassis pro quanto prestant viā lucide veritati ⁊ om
nia in luce clarescere oportet. Ex quibus p̄positiones sequentes
eliāntur. P̄. p̄dicator euangelicus in hoc creditur a deo inspi
tus q̄ dare populo annūciat viam salutē et reuelat perfectiorib⁹
mysteria scripturarum sanctarū. Probatio. Saluator noster in sue
p̄dicationis incio et medio vtebat̄ p̄abol | s̄ appropinquate pas
sione cū oīa p̄sumanda erant palam discipul loquebatur. et ex h̄
discipuli ipi p̄fessi sunt eū a deo missum esse et dixerunt iohā. 16.

Certe nūc p̄lam loqueris et nullum p̄uerbiū dīcās In hoc credi
m̄ quia a deo existi qm̄ aut̄ xpi actio nr̄a est instructio | p̄dicatoz e
uāgelicis n̄ turbare sed clarificare tēt̄ veritate 2^a p̄pō veritate p̄
dicatoz nō debet in sua exhortatione aliqua falsa per modū asser
tionis miscere qz falsitas tenebra ē et caligo mēsū illufarū Itē qz
falsū vō repuḡt et nō debet doctor populi sibi ipsi repugnare Item
qz falsitas est a p̄te mendacij io. 8. q̄re missō a deo n̄ cōueit falsū
affirmare 3^a p̄pō | p̄dicatoz diuinozū mandatozū sup̄ sua unū
lia nugās et fabulas debet vitare in sua doctrina Ad titū. 3. stul
tas questionēs et genealogias et contentiones et pugnas legis
deuita ipse enim aplūs. 2. thi. 3. illius temporis pessimi et picu
losi tūc quidem futuri et diebus istis arrentis memoriam agit ī
quo homines erūt se ipsos inordinate amātes cupidi elati super
bi blasphemi parentibus inobedientes non modo carnalibus sed
etiam spiritualibus et illi ut ait in quarto capitulo sanam doctri
nam nō sustinēbunt | sed a veritate auditum auertent | et ad fabu
las conuertentur. ex quibz apparet talia a v̄bo vite esse reserāda

2^a P̄dicatoz verus sumopere sua verba discrete componere de
bet ut unitas spūs in vinculo pacis apud fideles seruetur hoc ve
ritas significauit in nomine salis | cum annūciantibus euangeli
um ait mathei. 4. vos estis lux mundi vos estis sal te 2te. lux il
luminat. sal condimentū est oris. vnde si exerceat zelus aduer
sus vicia et formam moderationis in verbo non seruauerit ita ut
potius animos istozū vel illozū exātauerit in mutuū odiū | nō sal
verum non sal sapientie | sed sal infatuatum | sal inanitum est p̄
dicatoz | hoc ipsum de seruanda moderatione verbi ad custodiam
pacis ostēdebat ornatus pontifias in cuius extremitate pendebāt
tintinabula et malapunica illis intermixta. tintinabula sonum
p̄dicationis ostendunt malapunica que sub vno cortice multa
grana continent | unitatem fidei et pacis significant | debet igitur
talīs esse p̄dicatio ut unitatē vinculum conseruetur. 7.

¶ Quinta propositio. Die sunt in sermone euangelico arguen
da vicia ut nō inde generetur inter fideles scisma et inobedientia
inferozum ad superiores vel scissura testis ē beatus augustinus in
secundo libro contra epistolam permeniani donatiste dicens. Nō
facile apparet quidquā grauius esse sacrilegio scismatis quia p̄
candende unitatis nulla est iusta necessitas. idem in tercio libro
neqz potest esse salubris a multz correptio nisi cum ille corripitur

qui nō habet sociam multitudinē cum vō item morib9 plurimos
occupauerit nichil aliud bonis restat q̄ dolor et gemitus. ideo a
postol9 cum iā multos corinthioz aperisset imūdia et luxuria in
quinatos nō precepit in secūda eplā ad corin. 12. caplō cum illis
abū nō sumere sicut fecerat in p̄ma in 4. c. vbi dixerat si quis fra
ter nominatur in vobis et est fornicator aut ydolis seruicns aut
auarus aut ebriosus aut rapax nec quidem cū eo sumere abū | s̄
hortādo vt abstineant a vicij9 ait. ne cū venero ad vos humiliet
me de9 et lugeam multos ex hīs qui ate peccauerūt et non ego
rūt penitētia sup imūdia et luxuria. aliquib9 interpositis inq̄t
aug9. consilia separationis et inania sunt et pernicioza atq; sacri
lega quia impia et superba sunt | et plus perturbant infirmos bo
nos q̄ corrigant aīosos malos. ¶ Ex quo sequūtur tria correla
ria. **Omū** Decreta publica illius qui v̄l nullos vel paucos habz
defensores possunt libere argui et per iudicem cōpetentem puniri
patet ex dictis et p̄ augustinū in 3. libro memorato dicente | cum
quis fratrum id est xpianorum intus id est in vnitāte ecclesie cō
stitutorum in aliquo peccato deprehensus fuerit vt anathemate
dignus habeatur. fiat hoc vbi periculum scismatis nullū est. Et
iterum idem ibidem | cum cuiusq; crimen notum est. et omib9 exe
crabile apparet. vt vel proesus nullos vel nō tales habeat defen
sores p̄ quos possit scisma contingere nō dormiat seueritas disci
pline. **2°** vbi peccata magnos vel multos habet defensores ita
vt ex correptione vel punitione eoz timendum est verisimiliter
ne scisma contingat | ab hmoi correptione vel punitione cessandū
est. **Ratio.** Quia graue malū est scisma i ecclesia ex quo hereses
odia diuisiones scete similitates et alia innumera pululant. et mul
to grauius q̄ peccata personalia potentum aut habētium multos
defensores | et toleranda sunt minora mala | ne grauiora nascan
tur. hoc apparet per beatum augustinum exponentem illud ysais
42. **Recedite recedite exite inde imundū nolite tāgere | Imundū**
inquit non tangit qui ad peccatum nulli consentit exit autem in
de vt salua sit eius causa apud deum etiam si disciplinam corri
piendi et arguēdi salua pace negligat | nā cū laude patientie ma
li tolerantur ne ignoti boni dampnentur. testis est parabola de zi
zania et tritico in qua dominus **M^o** 13. prohibet ante messem e
radicare zizania ne simul eradicet et triticum. vnde vbi timetur
verisimiliter ne boni ledantur si mali corripiantur. obmittēda est

illozum correptio **T**ertium correlarium **F**rater ille de quo scrip-
tum est **et** estimans maiores in ecclesia nolle veritatem audire
aut defendere | debuit ponere custodiam ozi suo | et nullatenus in
populo hoc pestiferum verbum cuomuisse. hoc tempore veritas
dia non potest **N**am quid est hoc aliud | q̄ seditionem ac rebellio-
nem et per consequens scisma excitare inter populum et pastores
et forte inter subditos et principes? **L**onge est sermo iste a doctri-
na xp̄isti | qui dicebat turbis. super cathedram moysi sederunt scri-
be et pharisei | que dicunt facite. cum tamen scribe et pharisei es-
sent cristo contrarij. avari. ypocrite ac grauibus peccatis ireriti.
longe ab exhortatione apostoli ad ephesios sexto dicentis **O**bedite
dominis vestris carnalib? cū timore et tremore in simpli-
tate cordis vestri sicut xp̄isto | et petri apostoli. i. petri secūda. ser-
ui aut subditi estote in omni timore dominis non tantum bonis et
modestis sed etiam discolis | nam si veritas dia non potest. huius
rei causam non potest aliam de populo impingere | qui facile per su-
periores emendari potest. necesse est ergo vt hec prohibitio dicen-
de veritatis | veniat ab hijs qui videntur regere populum | quos
ipse populus corrigere non potest. **P**roterea supercunum iudicium
in corrigendis peccatis publicis | manet in ec̄a que est vel platus
summus vel ecclesia vniuersalis congregata sinodaliter et legit-
me **N**am veritas ait. m̄. 13. **S**i peccauerit in te frater tuus corri-
pe eum **et** si te non audierit | adhibe tecum vnum vel duos testes
et et si illos non audierit | dic ecclesie. glo. prelato | vel alia glo-
sa ecclesie in synodo agēti. mittit igitur cristus correptionem pec-
catorum | et emendationem ad prelatos | quo pacto ergo iste abdu-
at peccatores ab eis | considerentur ambe fabule sue | vna de lea-
ne. alia de domina. et manifestum est q̄ prelati et principes per
eos intelliguntur | quos adistat illozum uniuē velle puniri in
virga ferrea | ita vt contra eos veritas dia non possit | quosq̄ in pa-
rabolis suis infamat | de superbia. arrogantia et impudicia. qui
ingrediuntur domum dei pompatice | qui vino et oleo sunt delibū-
ti | tibia quoq̄ et cythara resonat in conuiujs suis et nichil compa-
riuntur super cōtentionem ioseph **D**exta propositio **H**abens ze-
lum dei | videns superiores. spirituales et temporales peccare eti-
am publice. det vti cū reuerētia et mansuetudine correptione fēnal
secūdu ordinē a xp̄isto nob̄ datū q̄ si illa n̄ p̄ficiat | p̄t si ad officii
p̄dicationis vocat? ē. vicia illa in genere arguere q̄b? p̄tanunat

coram astantib⁹ similis status vt sunt illi patet per illud superi⁹
allegatum. Si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eū inter te et ip
sum solum si te non audierit adhibe tecum vnum vel duos testes
Alioquin si corā alijs alteri⁹ status videt talis p̄dicator nō velle
corrigere sed scandalizare et vicia p̄tere superiorum quo circa est q̄
uiter puniēdus. Hec omnia patent ex vbo saluatoris **M̄**. vbi
supra dicit. Qui scādalizauerit vnum de pusillis istis qui in me
credunt expedit ei vt suspendatur mola azinaria ad collum eius
et demergatur in pfundum maris. Deandū crisostimū scanda
lizans pusillos vltimū supplicium meretur scilicet gehenne. nā vt
inquit sub exemplo visibili describit saluator tormētum intole
rabile Deandū greg⁹ in pastoralibus mola azinaria significat seculi
laris vite circuitum ⁊ laborem | profundum autem maris extre
mā dampnationem. vnde expedit ei qui verbo scandalizat vel ex
emplo spiritualia derelinquere ⁊ temporalib⁹ implicari ⁊ sic ha
bet molam azinariam suspensam ad collum eius. ait enim in for
ma qui ad sanctitatis speciem deductus vel vbo ceteros desitit
it vt exemplo melius profecto erat vt hunc sub exteriore habitu
terrena acta constingerent ⁊ sacra officia in culpa exercēs ceter⁹
se imitabilem demonstraret quia nimirum si solus caderet hunc to
lerabilior inferni p̄cā cruciaret. **A**ma propō. **H**ūmo pōtiffia ⁊ ep̄s
copis credita est a xp̄o dispēsatio vbi dei illi em̄ succedunt petro
et ceteris apostolis quibus dominus cōmisit curam salutis homi
num sicut patet **M̄**. vltimo et marā vltimo nec tantū illis pro
se sed etiam pro successoribus | alias profecto non sufficienter pro
uidisset regimini sue ecclesie. quod innuit cum ait **M̄**. vltimo.
Euntes docete omnes gentes seruare omnia quecumq; mandau
i vobis. Deq̄tur ad propositum. Ecce ego vobiscum sum vsq; ad
cōsumationem seculi. ex quo sequitur qd si quis in verbo predica
tionis scandalizat per ep̄iscopū tanq̄ superintendētem in illo minis
terio venit corrigēd⁹ Deq̄tur 2. qd fiat de quo sermo eo qd ai v
ti deberet vbo vite offendit superiores ⁊ inferiores scandalizant
potest corā ep̄o vl suis officarijs queri. Deq̄tur 3. qd qz frater
iste est abusus officio p̄dicationis | potest p̄ ep̄m vl ad ei⁹ denūcia
tionē huiusmōi officii eide interdici ad certū temp⁹ iux̄ arbitriū
dnōz vt in eo puniat in quo peccauit. et iux̄ p̄phetā | qz laqueū
pauit ⁊ tetendit eū et iadit in foueā quā fecit. Octaua pp̄o. dog
matizās qd hoc tpe veritas dia n̄ p̄t nō videt sane fuisse locut⁹.

nā ex quo loquitur generaliter nō referendo ad psonam aliquam
particulatē. videtur iminere q̄ veritas sit omnibus odiosa maxi
me in sublimitate constitutis. hoc at̄ forsitan repugnare videtur
ei quod domin⁹ dixit petro luce 22. Ego rogavi p̄ te vt nō desi
ciat fides tua. et tu aliquādo cōuersus confirma fratres tuos. Et
etiam huic manifestius p̄ri⁹ allegato. Ecce ego vobiscū sum vsq̄
ad cōsumationē seculi. Nā si domin⁹ nobiscū est et ip̄e est veri
tas | veritas nobiscū est. Quapropter veritas rectorib⁹ in gene
re amica dici potest. et si dici nō posset | non esset cū ip̄is | quare nec
xp̄s. Dequitur primo q̄ vba ⁊ modus illius fratris turbatua
iearchie ecclesiasticę esse censetur in qua superiorē illuminat in
feriores | nec solū illuminat sed purgant et p̄ficiunt maxime ep̄i.
qui tres actus ieharchie a veritate fiunt que tenebras errorum
purgat. fulgore agnitionis illuminat. ⁊ in bono perficiat consum
matq̄. In hac iearchia papa est sūm⁹ iearcha. ep̄i sunt iearchie
sequentes. p̄pterea veritatem non esse in illis et eam dici ab ip̄is
prohibere est iearchiā cōfundere ⁊ totam xp̄ianoz policiā ḡtur
bare. Dequitur sc̄do q̄ talis posset interrogari vel examinari q̄d
et qualiter sentit in istis | quia verba sua sunt offensiuā piatū auri
um obscura ⁊ valde pregnātia | nec sub dissimulationis cōnuien
tia p̄tereūda. Itē qualiter sentit in hijs que frater sui cōuentus
nuper p̄dicauerat p̄ quib⁹ fuit in curia toznacē atatus ⁊ iudici
aliter correptus | eo q̄ p̄missa parabolice in defensionē eius vide
tur dixisse. Ex istis plura et altiora posset elia que studiosis relin
quo.

Hec autem dicta sunt sub emendatione sancte matris ecclesie
⁊ cuiuscūq̄ caritativū monitoris que si in aliquo fidei dictis sanc
torū aut doctrine catholice repugnent nullo defensionis interus
nūente patrocinio penitus subzuantur

Contra detractores scō manne in ecclia atrebatē exnti Ad in
stantiā dñoz decani et capituli ecclie memorate

Casus

Quidā presbiter atrebatē de sancto manna qđ in ecclesia atre
batē reseruatur et in theca deaurata reuerēter conseruatur in mo
nimentū diuine demēcie q̄ misera ta succurrit populo regionis in
necessitate famie male locut⁹ tria fertur euomuisse. 1°. qđ māna
illud nō est adorandū et qui hoc facit peccat mortaliter. 2°. nich
il debet adorari qđ nō p̄t orare p̄ adorante. 3°. manna qđ pluit
patribus in deserto nō fuit adorandū. **D**uper quibus requisitus
ego quid sentire sequēcia subiūgere non distuli

Deliberatio in materia subscripta egidij decani ecclie
cameracē

Magna opa domini exquisita in omnes volūta tes ei⁹ qui cu
ius vult miseretur et quē vult indurat profectō indurauit cor as
iustam pbzi de sancto māna qđ in ecclesia atrebatē habetur im
pie loquētis absq; timore dei et reuerēcia suozum beneficiōzū di
centis qđ qui adorabant illud peccabāt mortaliter eā ipse si ada
raret peccaret mortaliter vnde si videret aut obuiaret ei decies in
die non detegeret caput aut exhiberet reuerētia. **P**reterea vt cō
tinēt littere quozundā idem debuit respondisse dñō inquisitori qđ
non debet adorare illud qđ non potest intercedere p̄ eo. **V**nus eā
am testium diat qđ iste ait qđ māna qđ pluit filijs israhel in deser
to n̄ fuit adorandum. **H**ic ex inspectione informationis et littera
rum certatū tria diat | 1° qđ manna qđ in ecclesia atrebatē ha be
tur non est adorandū et qui hoc facit siue ipse siue alij peccat mor
taliter | 2° qđ nichil potest adorari quod nō potest orare p̄o adora
te | 3° qđ manna qđ pluit patrib⁹ in deserto nō erat adorandū. **S**i
presbiter agnosceret qđ obseruācia ecclie et patrū instituta
seu traditiones seniozū magnā habēt virtutē nec min⁹ acceptāde
qđ p̄cepta et mādata. tū quia de⁹ nō p̄mittit seruos suos creare in
hys q̄ p̄tinent ad salutē tū qz vox populi vox dei est et qđ vis fa
ma famat non est omnino falsū vt ait phs | qz multa in cerimo
nijs ecclie obseruam⁹ absq; exp̄sso p̄cepto p̄pi vel aplōz aut san
ctozum patrū ut est de amunione sacra lapozū sub vna spē scz pa
nis et generalit̄ oīm nō oficiētū seu celebratū q̄siderato qđ oli in
p̄mitua ecclia et p̄ multa tpa post ipi nō oficiētēs vicitabāt s̄b vtra
qđ spē vt eā est de m̄sso et alijs multis posuiss̄ custodia⁹ ori suo

rice detraisset operib9 sancti | nam ante vndeam centum annos |
vel circa manna de quo ad presens . atrebatu constat descendisse
tempore valentiniani imperatoris aut gratiani filij eius Testis
huus est ozosius de ozemesta mudi dicens . li . viij . eodem anno a
pud atrebatas . vera lana de nubibus pluue mixta defluxit . Hic
ozosius fuit magnus hystoriographus beati augustini discipulus
ad cuius preceptu hic librum suum de hystorijs composuit contra
vaniloquiū gentilium dicentū Rem romanā publicā pati dispen
dia multa pro eo q̄ volebat xpm | testis est beatus iheronim9 cu
ius sanctissima vita totam illustrauit ecclesiam | nō modo occiden
talem sed ⁊ orientalem | qui composuit vt aliqui dicunt tractatū
de vita sancti seruasij vnius de lxxij . discipulis dicens . atrebatu
lana alba pluue mixta e celo effluxit . testis est vincētius in spe
culo hystoziali | qui de manna tractat itē ⁊ i forma simili quod dix
erunt iheronimus ⁊ paulus ozosius . tanti nempe tamq̄ graues
viri in libris suis hec non cōmemorassent si aut nichil aut leue a
liquid fuisset sanctum manna | quia mirabilia atq̄ miracula que
fecit deus in populis ad ostensionem virtutis sue lris cōmēdauit
in monumentum posterorum | et quoniam scriptum est **W** . xvij .
In ore duocū vel etiam stat omne verbum | apparet q̄ apud atre
batum est manna quod nunc i ecclesia atrebatenē veneratur . hoc
est primum quod dicendum hic videtur et quasi preambulū p̄
mum ergo dictum huius temerarij assertoris est . illud manna
non est adorandum **H**ec assertio ē scandalosa ⁊ piarum aurium
offensiuā ac etiā blasphemā . vere verum est quod dicit vn9 tes
tis | multi credunt esse sapientes qui stulti sunt | verum etiam est |
quod dicit beatus iheronim9 in prologo biblie | quod medicorū ē
pronuntiat media | tractant fabzilia fabzi | sola diuinā scriptura
tum ars est | quam passim omnes vdicāt | hec procedit ex ignorā
tia terminū | nam adoratio nil aliud est q̄ exhibitio euerētis ⁊ ho
noris | ⁊ secundū q̄ tripliatē exhibetur honor triplex a doctozib9
dicit esse adoratio . vna est sup̄mi honoris exhibitio q̄ soli deo sub
ratioē creatoris exhibet . hec dicitur latra | que est cult9 diuinus
⁊ si exhibet pdalo ⁊ aliaū creature | vt ē res q̄dā pdolatia s̄ q̄
latra pdalo exhibita **S**ecūda est exhibitio excellentis honoris
cū nō sumi . h̄ dicit ppdulia . 3^a est exhibitio honoris simplicis .
hec debet creaturis hoib9 sāctis ⁊ iustis ⁊ etē malis in dignitate
regitiua q̄stitutis . nō tōne malicie s̄ tōne dignitatis qz ois ptas

a deo est | eccliaſtica .i.º. hec dicitur dulia | debetur etiam angelis ſanctis
et etiam beate marie ut eſt talis pſona | ſed ut eſt mater dei debe
tur p̄p̄dulia quaſi excellens dulia . p̄magini autē x̄pi et etiam cruci
in qua ipſe p̄p̄edit | et etiam omni alteri cruci in q̄tum quelibet eſt
illius p̄c̄oſiſſime crucis p̄mago debetur adoratio latric ſicut et
x̄p̄o . nō tamē illis in q̄tum ſunt lignū . es . aurū . vel argentū . ſed
in quantū x̄pi vel ſue paſſiois p̄mago | hoc eſt q̄ ad inſpectionem
iſtorū | x̄pm aut ſua paſſionem ſac̄iſſimā latric colimus . unde cū
māna quod in eccleſia atrebatēſi reſeruat̄ ſit teſtimoniū diuine
elemētie oſtenſe populo illius regionis tēpore ſanis ſc̄dm tradi
tiones ſeniorū quas reuerenter oportet ſuſcipere in theca v̄l capſa
ſiue ſeretro reconditū inſtitutum ad hanc rēſentandā oportet re
nerari et adorari ad minus adoratione dulic | non tamen in quan
tum talis res puta lana | vel aliquid lane albe ſimile | ſed in quan
tum ſignum inſtitutum ad memoriam miraculi . **¶** Si vero alibi q̄
in theca atrebatēſi de manna reperitur ſi non ſit poſitum ibi in ſig
nū miraculi nō eſt adorandum . **¶** Simile eſt de p̄maginibus que
dum in domo artificis ſunt ad ſculpendum vel pingēdū nō adorā
tur quia adhuc ſunt ibi ut res quedam ſed dum compoſite ponun
tur in eccleſiis | oratoriis aut cameris in ſignū eorū quorū ſunt p̄
magines ad rēſentandū inſtituuntur | et tūc ſunt ob reuerentiā
eorū quorū ſunt ſigna adorande | vel ſc̄dm quorū doctores | illi qui
p̄ eas rēp̄tantur in p̄ſentia p̄maginū adorandi ſūt . **¶** Sic ſac̄e
clerus et popul⁹ fidelis | nō ſolū illi⁹ regionis ſed etiam aliarū p̄tium
qui pie et ſup̄pliciter cū deuotionis eccleſiā ipſā accedūt | ſac̄ū man
na cum alijs ſanctorū reliquijs adoratur | ſicut patres eorū obſer
uauerūt per multa ſētena ānoꝝ . **¶** Ideo dicit̄ illi⁹ p̄bri ſcandalizae
clerum et populū | offendit p̄as aures . iniuriā irrogat p̄ſu
li et clero eccleſie atrebatēſi | qui et adorant et adorare permittūt
populū | ſanctum manna . eſt et blaſphemum in deum | quia qui
detrahit operibus dei miraculoſis detrahit deo . **¶** Secūndum dic
tum . **¶** Nichil debet adorari quod non poteſt orare pro adorante .
eſt hereticale et blaſphemū | quia contra illum articulum | ſac̄am
eccleſiā catholicā | q̄ crucem et p̄magines ſanctorū adorat . eſt cōtra
canoēs octaue v̄lis ſynodi q̄ p̄onomatos dāpnauit . et ſaxit ado
rādas eē p̄onas ſcu p̄magines q̄ reliq̄as ſanctorū venerat et colit et
adorat que orare non poſſunt . **¶** Iſte inādit in heresim vigilanci⁹
quē beatus iheronimus in ep̄ſtola aduerſus eum edita q̄ſutat

qui iridebat adorantes cineres martiri nescio quid inquit in fa-
 cioso p̄niculo indusum que dormitatum magis q̄ vigilatum ap-
 pellat qui inter epulas ingurgitatus de diuinis p̄fusibiliter loq̄-
 tur sic iste in medio cōuiuii plenus vino et abis se sp̄ualib9 rati-
 at que non nisi sobrio sensu modeste et cum timore sunt aperienda
Descriptū est enim Omnia tēp9 habent est tēp9 loquēdi est tēp-
 pus tacendi eccl̄astes 3. Iste ponit maculā in eccl̄a romana q̄ ada-
 rat reliquias ap̄lōz petri et pauli et alioz sanctorū que est caput
 eccl̄esiarū et sic blasphemat **T**ercū dicitū. Māna qd̄ pluit pa-
 trib9 in deserto non fuit adorandū est temerariū et aliquo modo
 hereticū. et satis mirū est cur se de sancto māna reseruatō in eccl̄a
 atrebatē ad manna qd̄ p̄uit filios israel 90. annis in deserto se
 transferret cū fuerint multa cētena et aliquot nullena ānoz in v-
 trūq; nisi p̄pter aliquā quēntiā nominis et effect9 qz utriq;
 p̄uit illis filios israel istud pplm atrebatē et adiacentes **I**llud
 māna qd̄ nutruit filios israel ut tradit in deserto et fuit esca nō
 erat adorādū sed cū fuit institutū ad signādū mirabile dei virtutem
 et caritatē ad pplm illū qz ille ab9 sapiebat vnicuiq; ut opta-
 bat qz diuina bonitas prouidebat pplō suo tam habundanter
 et hoc dum fuit reseruatū in archa dñi fuit hoc modo adorandū
In archa enim illa erat māna virga aaron et tabule testamētū
 ut dicit aplūs. et illa adorabatur propter contēta in ea. ut patet
 p̄ de cursū primi regum i diuersis capitulis nec decebat nisi ad hoc
 p̄missos ministros tangere eam. **M**ā oza. quia tetigit eā etiā ca-
 sum minātem percussus est a dñō ut habetur 2. re. 6. et hoc qz nō
 debuit eam tangere quod nō nisi propter reuerentiā māne et alio-
 rum ibi ex̄ntium fuit. unde ut erat in archa fuit adorandum et
 oppositum dicere est erroz.

Hec sub correctione sancte matris ecclesie sancte sedis aplice
 et alme matris facultatis theologie parisiē scripta sufficiant.

Pro minutis decimis ad instantiam aiusdam p parte dominoꝝ
decani & capituli beate marie antwerpien.

Quonia nonnulli cupiditate aut temeraria presumptione delu-
si. dicunt decimas non nisi voluntarie ex deuotione esse soluendas
ad eludendu hunc errorem. quedam ex diuinis cloquijs & famosis
theologie doctoribus subiungunt. que ordine quoda anotaie curauit
sub certis ppositionib9. **P**rimo tame notandu q duo dicit decima.
scilicet rem que decime solutione papitur. & quoda scilicet par-
tem decima. **P**rimo ppositio. Decime solutio fuit in vsu an le-
gem scripta. apparet in abraham q obtulit decimas melchisedech
cu reuertetur a cede regu gen. 14. & in iacob gen. 28. qui vouit
se daturu decimas omniu que possideret si deus foret cu eo & cus-
todiret eu in via. **N**am gen. 14. dicit scriptura. cum melchisedech oc-
curisset abrahe & benedixisset ei dedit ei id e melchisedech decimas
ex omnib9. **E**t gen. 28 sic habetur de iacob vouit votu di-
cens. si fuerit deus meum et custodierit me in via p qua ambulo
& dederit michi pane ad vescendu et vestem ad induendu. reuer-
susq fuero prospere in domu patris mei erit m domin9 in deum &
lapis iste que erexi in titulu et vocabitur dom9 dei. cunctozq que
dederis m decimas offeram tibi. Veru qz tunc no erat de termi-
nati ministri diuini cultus sed dicitur q primogeniti erat sacerdo-
tes qui duplici portione accipiebant no fuit determinata aliqua
quota sed unusquisq dabat sponte qd sibi videbatur. **2^a** ppo-
sio. Solutio decimarum fuit in prepta tpe legi veteri. patz exo-
22. vbi dñs ait Decimas tuas et pmas no tardabis offerre.
In leuitia ultimo scriptu est. Oes decime terre siue de frugibus
terre siue de pomis arboru dñi sut et illi sanctificatur. et sequitur
omniu decimarum ouis & bouis & capre | & que sub yga pastozis
traseat quicqd decimu venerit sacrificabit dño. **I**n numeri 18. di-
cit dñs filiis leui dedi oes decimas israel in possessione p minist-
terio quo seruiut m in tabernaculo federe et pauq interpositis re-
pente ait sol filiis leui m in tabernaculo seruientib9 & portatib9
peccata populi legitimu sempiternu erit in generationibus ves-
tris nichil aliud possidebunt decimarum oblatione conteti. quas
in vsus eorum et necessaria separavi. **I**tem deutronomij 12. ad
loa quem elegerit dominus de2 vester de auitis tribub9 vestris

ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo | venietis et offeretis in
illo loco holocausta et victimas vestras decimas et primicias ma-
nuum vestrarum vota atque donaria primogenita bouum atque ouium Et
iterum ibidem | illuc id est in loco quem ostendero tibi ait dominus
omnia que precepit conferetis | holocausta et hostias ac decimas et
primicias manuum vestrarum Item ibidem. 19. dicit dominus.
Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis qui nascun-
tur in terra per annos singulos et comedes in loco quem elegerit
dominus ut in eo nomen eius invocetur | decimam stramenti tui vi-
ni et olei et primogenita de ouibus tuis et armentis offeres. Item
ibidem. 26. scriptum est. decimam annatarum frugum tuarum
dabis leuitem et aduenam et pupillo et vidue ut comedant intra por-
tas tuas et saturentur Item. 2. Paralipomenum. 31. habetur sed et
filij israel et iuda qui habitabant in urbibus iuda obtulerunt deci-
mas bouum et ouium decimasque sanctorum que vouerant domino
deo suo. Item malachie. 3. dicit dominus. Inferre omnem decima-
tionem in horreum meum ut sit cibus in domo mea et probate me super
hoc dicit dominus si non aperiero vobis cathartas celi et effundero vobis
benedictionem usque ad habundantiam. Notandum tamen ne inepte
auctoritates premissae putentur allegari quod triplices erant in veteri le-
ge decime quas populus soluere tenebatur prima erant que daban-
tur leuitis ad necessaria eorum | de quibus numeri 18 ut supra | a-
liæ erant que in conspectu domini per offerentes conferdebantur de quibus
deuter. 18. Ut supra si primitus offererentur deo ut patet deuter.
12. Ut supra tercie reseruabantur pro leuitis transeuntibus adue-
nis pupillis et viduis | de quibus deuter. 19. et 26. ut supra | ex quibus
apparet que auctoritates sint ad propositum pro decimis debitis
ecclesiasticis. Sunt et alie decime personales | sunt et decime de-
cimarum de quibus supersedendum videtur quod non sunt ad propositum in-
ferentem. verum quia preceptum de decimis erat partim morale
partim iudiciale. morale quidem pro quanto iustum erat | ut ministri
erantibus in templo | et diuinis. daretur portio sufficiens temporalium
eorum statui condicens. Iudiciale autem pro quanto decima pars daban-
tur et debebatur | non nona vel undecima. Iudicialia vero precepta le-
gis veteris non obligant in lege noua ea ratione qua precipiuntur
in illa lege veteri. Ideo nunc non obligantur fideles vi illius pre-
cepti in quantum est iudiciale | sed ad soluendum tantum quod sufficiat
ministri ecclesie obligantur vi illius precepti in quantum est morale

quia precepta moralia veteris legis manent semper et sunt immutabilia. pronunc autem ad talem quotam que est decima obligatur ex precepto ecclesie. Ideo in lege noua preceptum de solutione decimarum ut est morale a christo repetitur luce decimo. Dignus est aut operarius mercede sua et **M^o**. decimo. Dignus est operarius abo suo. Item **m^o**. vicesimo secundo. Reddite que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. glosa beati iheronimi in commentario. Reddite cesari nummum precium tributum et deo primicias decimas oblationes sacrificia et victimas ut autem quotam notat apparet. **M^o**. quinto ubi dominus ait. Nisi habundauerit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Iusticia enim scribarum erat soluere decimam partem non solum agrorum seu prediorum sed et de arboribus et alijs fructibus terre etiam usque ad mentam rutam anetum et similia. Pro intellectu huius precepti christi de solutione decime. sciendum quod illud fundatur in hoc quod hijs qui ministrant spiritualia ad salutem populi necessaria victui ab eo ministrari debent. hoc enim dicitur ratione naturalis nam hijs qui communi utilitati vigilat ut principibus et militibus et alijs huiusmodi stipendia de publico deputantur unde spiritualia erogantibus et maxime ex officio temporalia se exsoluenda. **h^o** probat apostolus. cor. 9. dicens. Si nos vobis spiritualia seminamus non magnum est si nos carnalia vestra metamus. nescitis inquit quoniam qui in sacramento operantur que de sacramento sunt edunt. Et qui altario seruiunt in altario participant. Ita dominus ordinavit hijs que euangelium annuntiant de euangelio viuere hoc est quod superius allegatum est. Dignus est operarius mercede sua et abo suo. et ita decime pro quanto sunt necessarie victui ministroz ecclesie sunt de precepto diuino et morali sed quod portio decime et nona vel vndecima et sic de similibus soluatursunt de precepto diuino positio et iudiciali et nunc est de precepto ecclesie quia iusticia christianorum debet esse maior iusticia iudeorum quam scribe et pharisei in puncto obseruabant tamen ecclesia presertim oportunitatibus temporum et personarum posset aliam partem seu portionem determinare soluenda vnde in tali quota potest esse variatio sed non in solutione aliam portionis quia de ministrando necessaria ministris ecclesie est preceptum morale. Iuxta primum allegata et iuxta id primum psalmi. 80. suite salmum et date typhani glo. suite spiritualia et date temporalia seu carnalia et super illo **m^o** 27. de vobis scribe et pharisei que decimate metam. **U^o** glo. ait precipit deus omnium rerum decimas offerri propter alimoniam sacerdotum.

et super illo exo. 22. Decimas et primitias non tardabis offerre
dicit beatus augustinus. si tardius dare peccatum est q̄to magis
non dedisse? Datis ex premissis ostensum est q̄ decime debentur
in lege gratis ecclesiasticis | et quomodo sunt de iure naturali et
moralis et quomodo de iure positivo ecclesie. Restat duas difficul-
tates solvere prima utrum de minutis crescentibus in ortis siue
cum industria humana siue sine ea debeat decima. 2^a utrum pos-
sit in illis per consuetudinem prescribi. Ad primam videtur michi
q̄ de illis decima debetur ecclesiasticis. nam lege diuina dicitur ma-
lach. 3. inferte i hocerum meum omnem decimationem | qui totū
dicit nichil excludit | quis autem debeantur tamen ubi non est
consuetudo soluere eas | nō soluentes nō peccant ut dicit beatus tho-
mas sicut allegant quādam in processu sup hoc nisi quādo petuntur ab
ecclesia | et ipsi tūc recusent soluere. nam post q̄ sanctus doctor dixerat
2^a. 2^e. q. 81. arti. 1. ad. 4. q̄ laudabiliter ministri ecclesie decimas
non requirunt ubi sine scādalo requiri non possent propter dissue-
tudinem vel aliam causam | nec sunt in statu damnationis qui
non soluant cum ecclesia non petit | subiūxit nisi forte propter ob-
stinationem animi habentes voluntatem nō soluendi | eādem si ab
eis peterentur. ex quo patet q̄ ubi est consuetudo soluere decimas
de aliquibus | non soluentes non peccāt q̄dum ecclesia non requirit |
sed si requirat et non soluant peccant. hoc pulcre declarat alexan-
der de hall doctor irrefragabilis dicens q̄ hec ē differētia inter p̄-
cepta affirmatiua et negatiua | q̄ negatiua obligāt semper et p̄-
semper | nam tenemur semper non furari. nō occidere nō mechari
et eādem pro semper id ē pro omni hora ad hec nō faciēda obli-
gamur. s̄ affirmatiua obligant semper nam semper tenemur ad
honorandum parentes | sed non pro semper | quia nō tenemur om-
ni hora honorare parentes nec eis subuenire | s̄ tempore et loco |
cum scilicet indigent vel requirunt. Sic preceptū de soluendo deci-
mas est affirmatiuum iteo obligat semper | nam semper tenentur
laya soluere decimas sacerdotibus | sed non pro semper. id ē non
pro omni tempore et loco | ubi scilicet ecclesia non repetit et non
est consuetudo. hinc est q̄ nō soluentes in illis locis excusantur a
peccato mortali | sed cum ecclesia indiget vel repetit tunc obligan-
tur soluere. et non soluentes nō excusantur a peccato | sicut non ho-
norans parentes cū non indigent et nō requirunt non peccant | s̄
si indigent vel requirunt et non honorat aut non succurrit | peccat

Ideo notatē dicit decretal' innoctij terciij in consilio lateranensi **I**le deāme necessario sūt soluede | q̄ debetur ex lege diuina vel consuetudine approbata. qz scz nō soluentes nō excusantur a peccō | s̄ ubi vel lex diuina non p̄cipit | vel consuetudo approbata nō est non sunt necessario soluede. hoc est | nō soluentes excusantur a peccō ppter dissuetudinē | nisi cū repetitur ab ecclā. quia tūc tēpus est quo ad soluendū obligatur. **D**ic ergo semp obligatur laici ad solutionē deāmarū | s̄ non p̄ semp **I**deo ubi nō est consuetudo soluere aliquas deāmas | et ecclā non repetit | nō tenentur tūc soluere. s̄ q̄n repetit | tunc obligatur | et si nō soluat peccant. **E**x dict' doctoris s̄cti non potest trahi | q̄ ppter scandalū vitandū | non possint rēq̄ri deāme. sed q̄ laudabiliter ecclā non rēq̄rit. **E**t p̄ maiori declaratione dicē dum | cū a' expando de hall | q̄ duplex est scandalū | particulare. et generale. ppter scandalū particulare nō oportet suspendē repetitionem deāmarū | nec ē veritas iusticiē differēda | sed bene ppter scandalum generale. **D**icit enim aug' cōtra epistolā pmeniani. quādo crimen notū est | et ab omnibus execrabile apparet. ut vel nullos proesus | vel nō tales habeat defensores. per quos possit scisma contingere | nō dormiat seueritas discipline. at ubi p̄ graues dissensionum scissuras. non huius | aut illi' hominis est periculū | s̄ plurimorum strages iacet. de trahēdum est seueritati | ut maioribus malis | sincera caritas subueniat. ppter hoc inquit alexāder valubziter et meritoze cessat ecclā a repetitione deāmarū | que a laicis detinentur. pote | a militibus. nobilib9. comitatibus. magnis. **E**x istis eliciatur. q̄ ecclā potest repetere deāmas | que sunt in dissuetudine a paucis personis. quia nō sequitur | nisi scandalum particulare. s̄ laudabiliter nō repetit | nec expedit ut repetat generaliter ab omnibus laicis **I**deo papa non ardat laicos ad solutionē deāmarū | nisi quas iubz solui lex diuina | et consuetudo approbata. verū q̄ adhuc ecclā laudabiliter ad tps̄ abstinet repetē deāmas | q̄ venerūt in dissuetudine ab aliq̄b9 particularib9 ad vitandū scandalum | quousq̄ illi instructi fuerint q̄ debet. s̄ postea si recusant soluere | potest licite ecclā repetere illas deāmas | nec timē debet illud scandalum. **E**st enim duplex scandalum. pusillozum et phariseozū. scandalum pusillozum est vitādum. dicente domino. **D**i quis scātalifaucit vnum de pusillis istis qui i me credunt | expedit ut suspendatur mola asinaria ad collum eius et demergatur in profundum maris mathee deāmo octauo sed nō scandalū phariseozū

dicente saluatore discipulis de pharizeis scis iquunt q̄ audito h̄
verbo scandalizati sunt // finite ait illos quoniam cœci s̄ et duces ce
corū **W^t 14.** Layā enim sūt simplices et pusilli anteq̄ sint suffici
enter docti de veritate p̄pterea tūc vitandū est scandalū eorū // v
bi sunt de veritate solutionis decimarū instructi et nolūt soluere s̄
sicut pharizei q̄ p̄pter obstinationem animi nolūt reddē debitū
Deo tūc nō est vitandū scandalū illozū particulariū **Ad secūda**
q̄stiozū videt̄ in q̄ decime p̄diales maiores et minores q̄s vocant
minutas nō pūt p̄scribi qui debeāt eccl̄ie et teneāt layā ad solu
tionem vt patet ex p̄missis sicut si nūq̄ pater idigeret et nūq̄ req̄
reret vt honorarem eū sibi succurredo / dato q̄ spacio quadraginta
annozū nō succurreti ei // sum tamen obligatus ad succurrendū nec
dissuetudo succurrendi me deobligat a debito tñ sū excusat a p̄cto
toto illo tempore si eū n̄ honoro vel ei nō succurro vbi autē reperit
indigere et requirere vt succurrā / p̄ tunc teneor sub pena peccati
mortal̄ succurrere **I**ta si ecclesia inapiat indigere et pro causa ho
nesta repetere decimas que erant in dissuetudine layā obligant̄
pro tunc soluere nec valet si dicat q̄ nō est simile de p̄cepto ho
norandi parētes / et solutionis decimarū / quia illud est i de calogo
in 2° tabula istud nō / qz istud est de iure naturali quo ad soluedū
tñ q̄ sufficiat p̄ statū ministrozū eccl̄ie et diuino et reduā p̄t ad
primū p̄ceptū prime tabule p̄ quāto debet̄ deo in recognitionē
vniūsalis dominij et soluē ministris eius et ad.ii. secūde tabule
de honoratiōe parētū in q̄tū soluūtur eis p̄ eozū sustentatione sed
quo ad quotam que ē decima pars p̄t cadere p̄scriptio cōsiderat̄
qualitatibus temporis regionis et p̄sonarū eccl̄ie . **E**t ex istis ve
nit q̄ aliqui doctores iurē distingunt duplices decimas p̄ceptori
as et cōsuetudinarias . oēs q̄tē s̄ p̄ceptorie id ē oēs s̄ i p̄cepto
vel diuino et naturali q̄ ad id quod est necessitate ministris eccl̄ie
vel i ecclesie p̄cepto quo ad quotam talem et quo ad decimas
prediales sed quo ad personales et quo ad quotā et quo ad mi
nutas sūt sic cōsuetudinarie q̄ propter dissuetudinē n̄ obligantur
layā eas pro tunc .i. stante dissuetudine soluere donec et quous qz
eccl̄ia indigeat aut p̄ causa honesta requirat / quo casu sūt solvende

Epistola sup nō esu carniū a cartusienſibus directā dñō iohā
nū kinuuer nouāio in eozū ordine apud herānes ppe angiam. 7.

Rogauit me fraternitas tua in cristo delecte certiozem te fa
cere super dubijs sequentibus vt conscientia tua serenata securio
te viā p salute tua cōsequēda delegeres | vt n̄ curretes quasi i iocē
tum | nec pugnares sicut acrem vberans | vel ne haurires aquam
tribro.

Dubia vero sunt ista.

1^m | vtrū hō intrās religioz cartusien̄ pccat se i ppetuū a carnib9
abſtinendo siue in ſanitate siue in piculo mortē vt ordo poposcit .

2^m | ad itē | vtrū cartusien̄ sint de ſaluandy | q̄ nō vt quidā opināē
ex quo caritati ſit repugnatio.

3^m | vtrū ſtās ad huc i ſuo nouiciatu poſſit libē pfitē repugnāte tñ
pſciā quia eſtimat grā dei cooperāte ſe pſicere pl9 i populo quē re
liquit predicādo et in moralib9 | et vt met allegat iſtudento.

4^m | vtrū ſine murmuratione cōſcie poſſit relinquere periculos frēz
orphanos eo vt timet indigentes et in vagationis timorem.

5^m | vtrū obligatur illi qui ob eius inſormationem religionem
intrauit cū met relicto ſeculo et in illius defectum confortationis
ipſe eandē reliquit et ſecularia induit .

6^m | vtrū homo intrans religionem ſubleuetur aliquo modo ab
oncribus eiſtē quibus ipſa obligatur p hoc q̄ bona ſua in ſecu
lo poſſeſſa eidem comunicet. vel quid melius cum nō ſit eandē indi
gere tanto vel pauperibus erogando.

7^m | Quid conſuleret an pphiteri in eadem vel ſe tranſſerre ad or
dinem obſeruatū ppter caritatem pximi cū ſit ibi indifferēs | vlt
ſtare vt prius declarau i ſeculo.

8^m | vtrū homo inſudans religioni cartuſienſis triplicat vlt qui
triplicat talentum | vel ſodit in terram cum nō prodeſt niſi ſibi ip
ſi ſed vt eſtimat ſuis orationibus alijs . et vtrū concordat cum
paulo ad corinthj. Prima narrante . volo vos omnes fratres lin
guis loqui magis tamen prophare ⁊ cetera ⁊ ſimilia que habē
tur in euangelijs que eodem perſerutante | quantam turbationē
eiſtē intulerunt quaſi conerarius eiſdem

9^m . vtrū libere poſſet comunicare aliam beneficio partē honozū
ſuozū in ſubſidiū ob preces instantium | cū antea illa pauperibus
relinquere ppoſuerat.

Deo utrum obligat beneficium relicto deseruire intrando religionem
ob cuius causam necessarium est eidem religiosum deseruire tanquam
vacanti

Et quoniam video animum tuum fluctuante circa duo principaliter
primū quid magis expedit aut intrare religionem aut in seculo
remanere proficiendo populo verbo et exemplo ac succurrento
indigentibus et maxime domesticis eo quod qui eorum curam non ha-
bet dicitur ab apostolo infideli deterior. 2^m. si celibem vitam atque
monasticam eligere volueris viuens deo et mundo moriens. an li-
cite religionem ingredi carthusiensem et ibi profiteri poteris in qua
inducitur perpetua a carnibus abstinentia in omni statu sanitatis et
infirmitatis etiam in periculo mortis que caritati contraria esse
videtur. qua vita et corpus diligere debemus satisfacere pro mo-
dulo meo. precuo dei adiutorio curabo. Primum implicat illud
comune que vita sit melior an contemplatiua an actiua. dehinc
querit quam magis expedit eligere quod autem contemplatiua sit sim-
pliciter melior dignior et perfectior apparet quia circa optima intel-
ligibilia et secundum meliorem portionem hominis que est intellec-
tus. actiua circa exteriora que sunt demissiora intelligibilibus et
hanc differentiam figurat pulchritudo rachelis et lye lippitudo tum
quia magis continua nam et maria sedebat secus pedes domini et
audiebat verbum illius. tum quia delectabilior. nam ut ait beatus augustinus
libro de verbis domini. martha turbabatur. maria epulabatur. tum
quia sufficientior sibi et paucioribus indigens. quia martha turba-
batur erga plurima. tum quia propter se queritur unde psalmus 26.
Vnam precij hanc requiram ut inhabitem in domo domini etc. acti-
ua propter proximum. tum quia consistit in quiete. psalmus 27. gustate et
videte. quod est. d. actiua in motu et labore. tum quia circa diuina. acti-
ua circa humana. unde augustinus. li. de verbis domini. In principio e-
rat verbum ecce quod maria audiebat et verbum caro factum est. ecce
tunc martha ministrabat. Denique ad firmamentum premissorum
audi dominum lucam. 10. dicente optimam partem elegit maria que
non auferetur ab ea. non autem actiua mala primo bona sed illa op-
tima quia non auferetur. caritas enim non exadit. est enim que
tam arca et gustatio vite future. actiua turbatur. variatur et perit pere-
untibus illis erga que versatur. Est preterea ipsa contemplatiua simpliciter ma-
ioris meriti quod dexter oculis caritatis ad deum gubernatur per contemplatiua

sinister ad proximū per actiuā q̄ si ad passiones moderandas nō
nūq̄ reflectitur | hoc tamē nunq̄ est q̄ in deo delectari suauiter q̄
plādo. Et quoniā electio est de meliori bono manifestū est simpli
titer potius esse eligendā vitam celibem | religiosāq̄. ibi quiescere
et libero animo ad pedes domini audire verbum illius. in hac si
quidē homo ascendit ad cor altum | miseras huius vite transcen
dit | duat serenus euum et videt ethens iras. Sed sunt aliqui qui
in dispositione agendorum occupati rectius viuūt q̄ in oīo q̄tem
plationis quibus. scilicet sensus est ebetior intelligentia tardior |
affectus grauior. Hī nō habent pennas volūbe vt volent et requi
escant de quibus ḡg. in pastorali loquitur dicens. Sunt aliq̄ qui
in humanis vsibus disponendis bene se habuerunt qui in oīo
quietis sue extincti sunt. fateor talibus vtiliorem esse vitam acti
uam proximo ministrādo verbum vite aut alia necessitatis et hu
manitatis obsequia etiam si turbentur erga plurima | nec tamē
pro eo q̄ fructus multus frequenter in talibus accidit | est simpli
titer melior aut amabilior | nam lya erat fecunda et rachel sterilis
tamen a sancto iacob rachel erat magis dilecta | quous etiam mul
tum fructum afferat contemplatiua merito et oratione. valet
equidem scdm apostolum iacobum multum deprecatio iusti assi
dua | orabat moyses in monte et superabat israel amalechitas | cū
desinebat orare vincebat amalech. helpas clausit celū et aperuit.
ignem sua oratione descendere fecit e celo | nec est numerus bene
ficiozum que presiterunt suis viri sancti suffragijs. ¶ Quid igit̄
tibi certitudinaliter consulam dilecte mi nescio | quia tui sensus tu
iq̄ ingenij qualitatem ignoro. verumetiam corporis vilitudinē
q̄q̄ debilibus ad hoc pristinum manum apponentibus fortitudi
nem ministrat diuina misericordia | sicut scriptū est ysa. 40. Qui spe
rant in domino mutabunt fortitudinem | assumēt pennas sicut a
quile current et non laborabunt. ambulabunt et non deficiēt |
vnde in ea confidens | consulo ne sis similis illi qui vocanti domi
no dixit. Permite me prius ire in domum et sepelire patrem me
um | quoniam voluit ipsa veritas vt mortui sepeliāt mortuos su
os | vel illi qui cum querebat a domino quid facturus esset vt possi
deret vitam eternam. et dominus dixisset. vade vende omnia que
habet et da pauperibus. abiit tristis et cepit scalpere caput suum
habebat enim multas possessiones. Et vt cor tuum tepidum et
in ambiguo positum accēdam et q̄firmē verba gloriofi iheronimi

in epistola ad heliodorum presbiterum ipsum monentis ut va-
dat ad heremi solitudinem audi. **Q**uid facis inquit in paterna do-
mo delicate miles? **U**bi vallum? **U**bi fossa? **U**bi hyemis acta
sub pellibus? **E**cce de celo tuba canit. ecce de bellaturis cum
nubilus orbem imperatorum armatus egreditur. ecce bisacutus
gladius ex ore regis procedens obuia queq; metit. **E**t tu nichil
de cubiculo ad aeam de umbra egredieris ad solem? **N**olo pri-
stinarum necessitatum recorderis. nudos amat heremus | cor-
pus namq; assuetum tunica locice onus non fert | caput open-
tum lintheo galcam reuscat | mollem ocio manum durus exa-
spectat capulus. **E**rgo licet puulus ex collo pendeat nepos. li-
cet sparso cene et scissis vestibus vbera quibus te nutreuerat ma-
ter ostendat | licet in limine pater iaceat | percalcato patre per-
ge sicis oculis | ad vexillum crucis euola | solum pietatis ge-
nus est in hac te esse crudelem neq; nescio quo nunc te diuis com-
pede prepediri | non est inquis nobis ferrum pectus nec dura pre-
cordia | non ex silice natus hircane genuere tigides | in me omnis
domus inclinata recumbit. facile rumpit hec vincula amor cristii
et timor gehenne. gladium tenet hostis ut me perimat. **E**t ego de
matris lacrimis cogitabo? **P**ersequitur me hostis cui nomina
mille et mille nocendi artes | et ego infelix victorem me putabo
dum capior? **C**ur timido animo christianus es? **Q**uid facis in
turbis qui solus es? **H**ec ille. **N**on te impediatur desiderium profi-
ciendi verbo predicationis populo. **P**rimum teipsum examina-
et altiora te ne quesieris. nemo tibi secundus. **A**gitur ante om-
nia miserere anime tue placens deo | incipit enim caritas post de-
um a seipso. reuolue vocationem tuam ante oculos tuos. **R**ecogi-
ta si que inchoasti sint a spiritu sancto | q; si sic | prohibere spiritum
noli | ne et tu deo aduerseris. si tamen zelus animarum quo nul-
lum est deo acceptius sacrificium. ut inquit gregorius te stimulat
nonne poteris oratione | ieiunijs | vigilijs | incarceratione corporis
alijsq; obseruantijs | demum et epistolis ex licentia superiorum
proficere? **H**ec nec amor fraternus te reuocet a ceptis quoniam
nec paternus amor nec maternus iuxta premissa debuit cupien-
tem perfecte sequere deo resolueret et maxime si sint qui fratribus
pos-
sint succurrere. **E**t si tu quedam possideas quorum auxilio subueniri
possit eorum inopie illa eis relinquantur. **E**t deo te committe sic nem-
pe consulit beatus hylarius sup illo mathi quarto. q; iacobus

q̄ iacobus et iohānes relicis rebus et patre secuti sūt dñm | aie
enī. Hic docemur xpm sequi | et seculare vite sollicitudinē | et pzne do
mus cōsuetudinē nō teneri. Nōne ergo ut inqt̄ apostolus magis
obediens patri spiritui ut vitam q̄ parentibus carnis? Agitur
ut ait p̄ patientiā curramus ad p̄positū nobis certamen aspicien
tes in auctore fidei et cōsummatorem ihesū qui p̄posito sibi gaudia
sustinuit crucem q̄fusioē cōtempta et recogitate eū qui talem susti
nuit adūsū semetipsū cōtraditionē ut non fatigemini animis ves
tris deficientes | nundū enim restitistis vsq̄ ad sanguinem aduer
sus peccatum. Ergo vir dei noli trepidare ubi non est timor | sed cō
sidera q̄ non sunt condigne passiones huius temporis ad futura
gloriam que ut speramus reuelabitur in nobis. Non te moueat
argumentum vigilancij heretici p̄mo potius ut inquit ieronimus
dormitancij. dicebat enim. si licet michi religionem ingredi et sta
re in solitudine quis reget ecclesias? Quis populo predicabit?
Quis seculares homines lucrifaciet? Quis peccantes reuocabit
ad penitentiam. quoniam ut ait idem sanctus si omnes teū sūt
quis sapiens esse poterit? Et virginitas non erit approbanda | si
enim inquit virgines omnes fuerint | nuptie non erunt | interibit
genus humanum | sed rara est virtus ut ait idem ieronimus | nec
a pluribus appetitur | hec ille. Ideo ne de hoc sollicitus sis | plu
res remanebunt in seculo | quibus hec onera incumbent q̄ qui te
cum in artem hanc heremum p̄oficiantur | et plures nubent q̄
qui virginitatem seruabunt. patet ergo ut ait beatus thomas se
cunda secunde questione 139. articulo septimo ad 2. q̄ stultus est
hic timor | sicut si aliquis timeret haurire aquam de flumine ne de
ficeret. Agnosce frater potes ex p̄missis q̄ vita contemplatiua
quam religio seruat | simpliciter melior est q̄ actiua et q̄ cam eli
gere melius est simpliciter q̄ actiuam que in humanis actionib9
agitur | nec super hoc cadit consilium ut ait ipse beatus thomas
de aquino questione ubi supra articulo deamo in p̄de. nam con
siliū atq̄ deliberatio requiritur in magnis ac dubijs. in hys autē
que sunt certa et determinata non requiritur consilium | sicut est
ingredi religionem q̄tum est in se. Et qui de hoc dubitat | derogat
cristo qui hoc consilium dedit | dicti mathei de amono. Si vis
perfectus esse | vende vende omnia que habes. Et sequere me | unde
augustinus ait libro de verbis domini. vocat te oriens id est xps
Et tu attendis occidentē id est hominē mortale et errare potētem.

Si vero ingressū religionis ad vires eius qui eam est ingressus
comparaueris adhuc non est locus dubitationis | quia religionem
ingressuri nō in sua sed dei virtute confidere debent | si tamen sit a
liquod speciale impedimentum puta infirmitas corporis | onera
debitorum aut aliud hmoi super hijs ait ipse sanctus requiritur
consilium cū hijs de quibus speratur q̄ prosint ⁊ nō impediant
ea propter cū sapiens ecclia. 3. 1. cū viro irreligioso de sanctita
te | ⁊ cū iniusto de iusticia tractare dissuasisset | protin⁹ subiunxit | s̄
cū viro sancto assiduus esto | scilicet in consultando | nec tamen sit
diuturna deliberatio | nam dicit beatus iheronim⁹ eplā ad pauli
nū Festina queso te ⁊ herenti in salo nauiaue funē magis precin
te q̄ solue. fateor tamen super modo ingrediendi religionē ⁊ quā
deliberationē et consilium cadere posse. Insup̄ nō torqueat cōsci
entiam tuam recessus illi⁹ quē ad ingressum religionis induxisti |
quoniam inducere aliquem ad religionem nō solum nō est pecca
tum | sed magnum premiū meretur. ut inquit idē sanctus doctor ⁊
allegat iacobum aplm dicentem. qui conuerti fuerit peccatorem
ab errore vie sue liberat animam eius a morte ⁊ operit multitu
dinem peccatorum dum tamen nō violenter ad hoc cogatur | nō
per subtractionem beneficentie in operibus pietatis | dum nō p̄
mendacia | nam si bono tuo abusus est in malum suum ipse porta
bit iniquitatem suam quisquis est ille. Alioquin inuidia obstina
ta iudeorum xp̄isto verbum vite predicanti ⁊ peccata eorum ex
probzanti imputata fuisset ei | quod credere nephās est | ⁊ in hoc
primum pzincipale absolui. Consequens est vt animum tuum
mutantem super professione i ordine cartusien⁹ confirmem | causa
tis de abstinentia eorū perpetua a carnibus | q̄q̄ vt inquis hoc
caritati repugnare videtur. eo q̄ in periculo mortis existenti nō
succurritur per esum eorum | profecto si illicitum esset statuere hāc
perpetuam abstinentiam | ecclia romana | statum ⁊ ordinem car
tusienſium non approbasset | quod tamen fecit | consilia generalia
que spiritu sancto aguntur illum non permisissent que ipsum vt
rachel decoram in filiabus iherusalem amant ⁊ predicant. si a
carnibus abstinere perpetuo esset illicitum. peccauit iohannes
baptista. peccauit iheronimus qui spacio quinquaginta annorū
⁊ vltra carnes non manducauit | etiam in vltima egritudine de
cūbens | peccauerūt multi sancti ⁊ virgines qui mirabili firmita
te ⁊ i sanitate et i egritudine ab eis astinuerūt | qd nō est dicēdū

Item apostolus non dixisset si hec esca scandalizat fratrem non manducabo carnes in eternum. quis audeat culpate venerabilem paulam | quam miro modo beatus iheronimus extollit | cui tamen in egritudine ex qua migravit ut vinum biberet ei persuadere non potuit | quod tamen indulget apostolus suo discipulo thimoteo dicens. modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates | legantur veteres historie quasi incredibile abstinentia monachorum in egipto ibi videbitur sicut refert beatus iheronimus contra iovinianum non modo a carnibus verum etiam a coctis patres abstinuisse. et ipse epistola ad custochium dicit taceo fratres languentes stomachum cum comedere coctum luxuria sit amplurima. Cassianus in collationibus patrum super hoc exempla commemorat que abstinentiam illam perpetuam reddunt laudabilem. Ponat igitur custodiam oculi suo qui statum illius ordinis de abstinentia perpetua a carnibus lacerant improbantque quasi sit contra caritatem ego enim firmiter credo nec ullatenus dubito quod huiusmodi statutum in generali latum si quod sit sit rationale | quia religioni quod dicitur discipline congruit. et saluti proficit. religio sancta animam eleuat ad celestia. disciplina subiacet anime corpus. ex his virtutes in quibus est arca salutis promeretur. Inter cetera autem que prepediunt hec. carnes esse dicuntur | tum quia sunt maximi nutrimenti solidi | tum quia ad desideria carnis magis inuadunt et a spiritualibus detrahunt. pinguis enim venter non gignit tenuem sensum et licet vinum res suspecta sit castitati ut inquit apostolus et iheronimus per multa in epistola ad oceanum. non sic tamen prohibetur ut esus carniarum quia facile virtus eius infusione aque reprimitur quia etiam lesio illa citius quam carni transire. late satis pro rationalitate huiusmodi statuti scripserunt nostris temporibus egregij et famosi patres reuerendissimus dominus cardinalis cameracensis scilicet petrus de ailliaco et dominus iohannes de gersonno cancellarius parisiensis | ante eos autem magister arnoldus de villa noua phisicus egregius qui dicit quod opinio dicentium quod status cartusiensium est periculosus quia languentibus in extrema necessitate carnes non concedunt. Ideo ipsi ex defectu caritatis incurrunt periculum damnationis | est falsa et prophana. sapit heresim et in radice sua est fantastica. falsa quidem | quia quod pro caritate institutum est | non tollit caritatem | sed denegatio carniarum non fit in odium proximi sed amore dei. sapit heresim | quia romane ecclesie aduersatur

que hunc ordinem vt filiam eius gratissimā suscipit ⁊ approbat
que statuta nō impugnat | vt hec opinio si adix hōi opinionis
est q̄ languidi nequeunt interdum liberari a mortis periculo sine
esu carniū q̄q̄ ad longitudinem vite consequentā necessariū est
vti carniibus | quam hic doctor improbat. nam periculum mortis
vt ait. non timetur nisi propter defectum virtutis vitalis | que ne
quit deficere nisi aut propter maliciam morbi | eam prosternentē
aut propter defectum alimenti confortantis vel restaurantis defec-
tum. contra maliciam morbi vtendum est mendicamento et pur-
gatione non abatione vt dicit yppocras. si inquit deficiantibus pre-
furia morbi abus adhibeatur suffocationis ⁊ altius vexationis
grauamine superaddito vitam coguntur finire celerius deficiēti-
bus autem propter penuriam alimenti si denegetur abus et me-
dicationi subdantur expirant velocius tabefacti consequēter sub-
dit in effectu q̄ languētibus | pro magnitudine morbi nō est ne-
cessarius vsus carniū | p̄mo est nocuus. et hoc satis constat egro-
tantibus autem ⁊ in periculo mortis existentib⁹ propter defectum
virtutis ex defectu alimenti proueniētē nō est necessariū hōi
vsus cum indigeant alimento velocissime et habundanter reparā-
te hunc defectum. ⁊ hec sūt vt inquirunt media vitella ouoz me-
diocriter mollia | et vinum mediocre ⁊ aromaticum. carnes vero
sunt magni nutrimenti | sed non tam velociter digeste vt oua ⁊ vi-
num | requiruntq̄ fortiozem digestiuam q̄ premissa ⁊ relinquunt
plures superfluitates brodium carniū habundat in ventositate q̄
est pabulum calozis extranei | sic igitur deducat q̄ vsus carniū
nō est necessarius languētibus. deinde probat suum intentū qz
si ita esset | sacra scriptura aliquid de hoc tractasset quod nusq̄ in-
uenitur | bene de vsu vini dicit aplūs. modico vino vtete propter
stomachum tuum ⁊ frequentes tuas infirmitates 1. thi. 2. ⁊ de o-
leribus 20. 19. Qui infirmus est olus manducet Item saluator
deficientibus pene turbis triduo ipsum expectantibus nō dedit
carnes inter quos multi iam infirmi erāt | sed panē ⁊ pisces. Itē
dauid puero amaletithe pene deficiente | non carnes | sed panē ⁊
aquā ⁊ fragmē masse caricari ac duas ligaturas vne passe ob-
tulit que cū comedisset reuersus est in eū spūs in 2. regum 20.
Postremo adducat experiētā q̄a in illo ordine reperūtur patres
grandeu. sani. sen⁹ ⁊ vinaces hñtes. eē i occidua etate septuage-
narij ⁊ octuagenarij puri ⁊ mūdi corpe alacris i dno gaudētēs

sic igitur statutū prohibitoriū esus carnū in illo ordine in oī sta-
tu hominis latū generaliter est licitū | nec est cōtra caritatē qz da-
bilis esset casus p̄ticularē in quo frater cartusien̄ p̄fessus obliga-
retur carnes māducare et alter sibi ministrare tenētur. puta si esset
in extrema necessitate p̄stitutus iudicio medicorū expertorū | et ab
hominaretur ova et omnē aliū abū nisi carnes. Itē si esset in ma-
nus tirānorū qui nichil aliud q̄ carnes vellent ei dare ad mandu-
candū. Itē si esset in deserto loco in quo nichil p̄ter carnes reperirz
nec tales casus obstant quin lex v̄l statutū generale prohibitori-
um sit rationale. leges enī ferūtur in vniuersali scdm q̄ ea de q̄
bus ferūtur cōter accidūt. sed in aliq̄bus casibz p̄ticularibus rea-
piūt epp̄kepa seu interpretatiōne | nec tamē est necesse exapere in
legē positione casus p̄ticularēs in quibus est interpretatio legis
facienda | tū quia esset quasi impossibile omnes casus posibles di-
numerare | tū quia virtus epp̄kepe supplet ea q̄ desunt circa legē
v̄l statutū | tum quia in hac materia esset ianua aperta facilius in-
fringendi statutum. Si enī lex diuina dispensatiōne recipiat nō
mirū si lex humana | q̄ autem in illa dispensatum fuerit appareat
Dicit lex ipsa | nō occides. tamē sampson se occidit et simul cū eo
multitudinem philistinorum non minima. Dicit non mechaberz
tamē osee p̄pheta accessit ad mulierē fornicariā et utrūq̄ diuina
factū est p̄cepto in legibus hīs dispensante. Cur igitē in casu ex-
treme necessitatis nō posset dispensari in statu posituo de non cō-
medendo carnes auctoritate ordinis v̄l poti⁹ legē naturalē qua
quisq̄ vitam propriam tenetur diligere? Et maxime quia hmōi
statutū posituū nō obligat sub pena peccati mortalis sed tantum
sub pena discipline ordinis | et relinqui frater impunitus qui in illo
casu māducaēt carnes p̄sertim quādo de necessitate extrema suffi-
ciēter p̄staret. Dñs siquidē iohānes de gersōno cancellarius pa-
risien̄ in tractatu quē sup̄ hac materia cōposuit ait interrogati p̄
me aliq̄ eorū p̄cellētes viri quid agerēt ubi in deserto aliq̄ l̄ car-
cere nichil haberēt p̄ter carnes ad vescēdū. Respōderūt se gmel-
suos fore absq̄ onī scrupulo p̄s q̄ se mori p̄mitterēt. Audite inq̄
narratione m. contigit vnum ex cartusien̄sibus dum equitaret in
tantā semel famem et sitim inādere q̄ de sanguine equi sui bibit
ne perirēt | aliud quippe quo se sustentaret non habebat. delatum
fuit hoc ad reliquos fratres | qui necessitatem cōspicte atten-
dentes que legem non habet | cum absq̄ disciplina velut inopiū

susceperunt maxime quia omnibus constare potuit de necessitate sua
alioquin ad vitandum scandalum et in exemplum aliorum discipline ordi-
nis subiacuisset nec tamen dispensare consueverunt fratres ordi-
nis cum eo qui est in periculo mortis etiam ubi medici testantur quod si
comederet carnes euaderet nec in hoc sunt reprehendendi quia illud
iudicium non est certum omnino teste ypochrate qui ait. vita brevis
ars vero longa iudicium difficile experimentum fallax. et certum est
quod ianua aperiretur solvendi rigorem ordinis quod per diuinos in pos-
terum rediretur fratres ad petendum dispensationem sicque facile
actum esset de disciplina ordinis. proinde preponderanda videtur
salus multorum quam unius. et constitutio ordinis quam transgressio unius
pro vita incerta conservanda. **A**d hoc propositum narrauit in bono
memorie dominus iohannes nuper prior de gonayo tria exempla que circa
principium ordinis acciderunt. **P**rimum quod quidam frater huius ordinis
in periculo mortis constitutus petiit sibi ministrari alioquin
ut aiebat comedere tantum propter eius importunitatem allate sunt due
petices assate quas cum vidisset deliberauit tandem melius mori
quam hanc plagam in statuto facere. et ne ultra super hoc hesitaret
vel in contrarium temptaretur huiusmodi petices videntibus multis euola-
uerunt at ipse et ceteri penitentes gratias egerunt deo qui statutum inco-
mutatum custodiunt. **I**pse idem narrauit in duo alia exempla per que
diuina misericordia quod fratres ordinis carnes non edant manifestauit
Unus fratribus feria tertia ante caput ieiunij cenatibus apud mag-
nam cartusiam in principio ordinis quidam legatus apostolicus misit eis unum
discum plenum carnibus assatis quibus cogitantibus quid agerent
inter utrumque positus timens offensam ordinis vel mittentis obdormi-
uerunt usque ad pradium ferie quartae. **C**um nuncius ad eos tunc aliquid
forte allatus accessisset videns eos dormientes et carnes ante illos
scandalisatus rediit ad dominum suum exprobrans eos de ebrietate
et de esu carnum in capite ieiunij qui iterum eum remisit veritatem rei
plenius visurum. hic ergo eos exortauit et reperit esse discum illum
quem precedenti sero attulerat quod nichil ex carnibus manducaue-
rant. fratres autem stupefacti primum tandem ad se reuersi deo gra-
tias egerunt qui liberauit eos ab utroque periculo transgressionis scilicet
licet statuti et scandalum. **A**liud erat. **Q**uidam presul archidiaconi
ordinis misit fratribus magne cartusie carnes in sacco cum illi
sacrum aperuissent apparuerunt pisces. **C**onstat tibi ut arbitror ca-
rissime frater ex premissis hunc ordinem per prohibitionem usus carnum

etiam in periculo mortis laquenti non debere reprobari sed amenda-
ri | quia in illo militantes similiores sunt primis parentibus in paradiso
externis ac patribus nostris ante diluuium | quibus usus carnis concessus
non fuit | Ipsi sunt ut filii israel in deserto qui cotidiano celesti
pasciebatur alimento | quod in ore cuiuslibet sapiebat ut volebat | Tu
igitur esto in illo deserto sacro | vescere celesti manna. ab ordine
ut offertur sume. et tibi iuxta gustum tuum sapiet felicitate. non fastidi-
at tibi ut illis qui dicebant anima nostra nauseat super isto cibo leuissi-
mo qui carnes poscebant ad vescendum | quique suspirabant ollas car-
nium et pepones egypti | Illi enim duam ceruicem et in arca asis cordi-
bus exacerbauerunt dominum et non intraverunt terram promissionis
Noli respicere retro ad conversationem in seculo quam dereliquisti ne
vertaris in statua salis | aut ne ut fingunt poete amittas curudi-
cem uxorem tuam id est animam tuam sponsam tuam. **Dis** de numero
illoz paucorum te quibus beatus iheronimus ait. bene cepisse multorum
est ad culmen pervenisse paucorum | sarana de pimento curat huius mu-
di deponere ut expeditus christum sequaris | Joseph autem tunica egyptia
effugere non potuit. adolescens ille qui sequebatur christum operatus
sindone quia tetus fuerat a ministris terrenum abiacens operimentum
nudus evasit. helyas rapit in celum melote reliquit in terris. heli-
seus boues et iuga prioris operis vertit in vota. **Modum** vsamur
in rebus seculi et anima nostra possessionum et reddituum possessio de-
iuncta est | de deo libere cogitare non possumus. **Nec ille.** Cur ita? Qui
a qui tangit picem ut ait sapiens inquamabitur ab ea | **Et** ut inquit
quidam sanctus. si aliquid habes propter christum iam tibi christus nichil est.
Ut igitur sis verus christi discipulus tolle crucem tuam et sequere eum. et
dic autem propheta Michi adherere deo bonum est ponere in domino spem
meam | **Tolle** igitur conscientiam quam habuisti quod profitei in illo or-
dine malum est. et tunc sine scrupulo poteris profiteri | nunquam enim
agendum est aliquid contra conscientiam etiam errantem | sed illa sub-
lata potest fieri. nec talentum si quod habes abscondes in terra quia de
licentia superiorum in cella dicere poteris. et per hoc divides aquas
tuas in plateis | **Reliqua** que petisti leuia sunt que transeo. memor
esto mei seris et ora pro me ac me patribus domus tue in christo com-
menda. et bene vale. 7.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 25 horizontal lines, though the characters are too light and blurry to be transcribed accurately. The page shows signs of age, including yellowing and some reddish-orange staining, particularly on the left side.

¶ Pro celibatu presertim ecclesiasticorum. 74

Drimo queritur a quibusdā verum homo posset seruare conti-
nentiam post lapsum humane nature | attento q̄ prouisi sunt sensus
hominis ad malū ab adolescentia sua ge. 5. q̄q̄ pertinax et insu-
tigabilis est malicia hostis antiqui suggestiones immittētis et ob-
iecta illecebras q̄ presentantis et q̄ varia sunt ad incontinentiā
pertrahentia.

**Item verū si est possibilis ecclia ad eā ac ad vitā celibem tene-
antur**

**Item verū min⁹ malū sit experiri actū fornicariū cū muliere solu-
ta q̄ in molliaci viā labi.**

**Item verū min⁹ malū sit tenere vnā solam q̄ ad plures feminas
solutas vagari.**

Ad primā q̄stioz respondeē q̄ sic | et oppo^o asserere male sape-
ret in fide nā si n̄ esset possibile continere falsū esset qd̄ dicit dñs luce
19. **D**icit eunuchi q̄ castrauerūt se pp̄ regnū dei **I**tem quō stare
v̄ginitas marie | de q̄ lu. 2. et io. euā. quē v̄ouit dñs de nuptijs
de quib⁹ io. 2. lex eā frustra penas daret violantibus v̄gines |
nuptas et innuptas de quib⁹ deutō. 22. si n̄ posset seruari conti-
nentia v̄ginalis **I**tem quō assimilati esset regnū celozū ecclia id ē mu-
litans v̄ginibus p̄uētibus et fatuis de quibus **1**. 24. **I**tem
falsum esset illud apoc. 19. **H**ī sunt qui cū mulieribus non sunt co-
inquinati v̄gines enim sunt **I**tem q̄ illud apli. i. cor. 7. 1. **M**ulier
innupta et v̄go cogitat q̄ dei sūt et q̄ illud. 2. cor. 11. de sp̄odi vos
vni viro v̄ginē castam exhibere xp̄o **I**tem cōtra illud. 1. cor. 7. vbi ē
volo autē om̄s homines esse sicut meipm̄ **I**tem vbi esset chorus v̄-
ginū de quo sepe meminit ecclia in diuinis officijs ? **I**tem ecclēsi-
a latina prohibuit cōstitutos in sacris nubere **I**gitur si esset impossibile
continere unceret eis loq̄ū nā si continere n̄ posset et n̄ p̄t̄ nubere | for-
nicari p̄pellerent v̄n̄ cū ecclia in fide et institutioē mox errare non
possit pp̄ assistētiā sp̄alē sp̄s sci **I**ux̄ i. 10. 19. **E**go rogabo p̄rez
et aliū paditū dabit vo. u. m. v. ieternū et m. v. l. e. ecce ego vobis
cū sū v. a. 9. s. ac et q̄alū vniūsale legitic aggregatū pp̄ qd̄ iux̄
illd̄ m. 18 vbi fuerit duo l. tres aggregati i. n. m. i. m. e. sū n̄ q̄stitue-
rem impossibilem | et sic ecclēstia in sacris constituti possunt celi-
bem vitā ducere **I**tem nisi sic esset dampnabilis esset om̄ religionum

et vniuersaliter ecclesiasticorum status fornicatione pollutus et esse
 infelicitate omnibus hominibus sicut loquitur apostolus ac deteriore
 status coniugatorum contra illud apostoli. 1. cor. 7. Qui matrimo
 nio iungit virginem suam beneficit et qui non iungit melius fa
 cit nam status cuius finis altior est est melior finis vero virginalis
 status est Deum in mente habere Deum querere Deum amare
 super omnia coniugalis vero suum coniugem diligere ei placere et
 mundo. vbi supra. mulier innupta et virgo cogitat que domini
 sunt. vt sit sancta corpore et spiritu que autem nupta est cogitat
 que sunt mundi et quod placeat viro Preterea dicit beatus ieronimus
 Hunc anathema qui dicit christum aliquod impossibile precepisse et
 conformiter idem videtur de ecclesia esse dicendum. vnde cum ip
 sa interdixit nuptias constitutis in sacris et hoc in synodo gene
 rali nicena prima 315. patrum in qua fuisse legitur beatus nicola
 us mirreorum episcopus quam cum constantinopolitana. 1. 140. et
 ephesina prima. 200. ac calcedonensis 600. patrum conualis generali
 bus beatus gregorius veneratur vt euangelium 8. 14. sequens
 est eam eisdem precepisse continentiam. Igitur anathema censetur
 dicitur est qui dicit hominem non posse continere

Ad eam seruanda sunt remedia exteriora et interiora. exteriora
 sunt plura. Primum et potissimum est fuga et elongatio a femina
 Sic enim ieronimus epla 92. ad oceanum de vita clericorum
 prima temptamenta clericorum sunt feminarum frequenter acces
 sus. feminarum cum clericis nullo pacto coniuncta precepitur conuer
 satio ianua dyaboli. via iniquitatis. scorpionis passio noanung
 genus est femina. ibi multa sunt in hac sententia. Sic ar. 1. ethio.
 quomodo nos ad eas habere oportet dicit in suba quod eo modo quo
 plebis senes se habebat ad helenam et hanc vocem dicere omnes
 Fuge fuge. Secundum est custodia sensuum exteriorum ne ad illece
 bras fluat. Tertium observatio ab hijs que pruritu faciunt in carne
 vt sunt salsa fortes specices et acule vt gingiber in habundantia pip
 et similia et fortia vina. et que esse vetositates generant vt multa le
 gumina que olea vt porri alia et cepe saltu cruda et similia hec e
 ni omnia carne titillat et mouet ad illicita. Quartum vitetur tactus me
 bri ad aliud membrum impudicus. Sic sit propositio honesta corporis dum ia
 cet. Quintum sint verba pudica et plurima alia trahuntur ex libro
 magni basilij de vera virginis integritate. Sextum labores
 corporis discipline vt verbera castigationes et exponere corpus aut

pedes frigori aut mittendo in aqua frigidam et aspera vestis. hec
sunt adiumenta castitatis. Interiora vero sunt remedia maxime
duo. unum paratas cibi et potus. nam sine aere et bacco friget ve
nus | ut ait comicus. contra de gulosis epistola. 91. beatus ihe
ronimus ait. veteri meri estuas cito despumat in libidines. nos
inquit ad vni² hore ebrietatem nudat femora sua | que per sexcen
tos annos texerat. loth per temulentiam nesciens | libidini muscet
incestum | et que sodomia non vicerat | vina vicerit 2° est oratio si
ue laboriosa siue quieta et suavis | de quibus dñs ait discipulis
suis. m^o. 9. interrogantibus cur non potuissent eicere demonium ab
vno possessore. ait | hoc genus demoniorum in nullo potest exire | nisi in
oratione et ieiunio. Deo de ipsis beatus abrosius ait | q^o hys ser
pens antiquus quasi carminibus incantari solet 3°. ad do abieccio
nem cogitationum impudicaru pro viribus ut non diu maneat
in corde. contra istas obsequantes scriptum est iheremie. 9. usque
morabuntur in te cogitationes noxie. et iheronimus epla. 89. ad
paulam et eustochium. Nolo sinas cogitationes crescere dum parum
est hostis interfice et nequam elidatur in semine. hys tñ non obstan
tibus remedijs multa bella carnis | castus et celebs sustinebit. tes
te ipso iheronimo dicente ibide. O quoties in hemo consistit in illa so
litudine vasta q^o exusta solis arboribus | horridum monachum p^ostat habi
tatum | putavi me romanis interesse delitijs | et ubi multa de hoc.
num^o enim desunt bella bonis et p^oferat hoc intestinum | q^o ubi non in
teruenit consensus est sicut torneamentum qd in tempore pacis ex
ereri solet. si vero consensus accesserit | est congressus hostilis. Foete a
lian videtur q^o ad vitandum hanc pugnam expedit interdum carni assen
tendo | ut actu illo sic enim vis h^o prurit in carne minuet. s^o op
positum accidit. Nam facilis est suare castitate perpetua q^o interpola
tam | patet. primo ex alliaentis ablatione. 2° ex febrili similitudi
ne. 3° ex pruritus curatione. 4° ex humorum seminalis evanescen
tia vel curatione. 5° ex iocunda assuefactione. 6° ex virtutum as
sociatione. manifestum est enim q^o obiectum delectabile presenta
tum alliaet. sed constat femunam minus presentem esse in ymagina
tione | ex qua causatur delectatio alliaens ei qui perpetuo custodit
celibem vitam q^o ei qui vitatur interdum actu venereo. Preterea
sicut febrilis calor licet ex potu aque ad modicum minuatur | ta
men postea magis furit | sic libido saciata recessit | unde cum ab
sinentia huiusmodi potus plus p^ostat ad curationem istius caloris

magis etiam valebit perpetua castitas sanare ardozem concupis-
cētie q̄ interpolata. Ita est de pruritu qui scalpendo non curatur |
sed magis augetur et abstinendo sanatur. Similiter humor semi-
nalis penitus ab actu venereo abstinendo siccat | quēadmodū lac
nutriās siccat si nō suggatur | ast ubi puer surrexit redit habū
tantius et si pro quia ad huc minutus humor ille in celibe supsit
tamen per sudores | per sobrietatem per medianas euane scit sine
culpa. etiā nocturnis in sompno illuſionibus que si ex illuſionib9
demonis ex debilitate nature non potētis cōtinere aut fornicati-
one ei9 superfluum expellentis euenerit sine culpa accidere potest
et maxime si in vigilia displicuerit | ymo si ex cogitatione specula-
tina in vigilia nō affectiua | ut cum doctor cogitat de illo actu cau-
sa disputationis vel redargutionis pollutio in sompno contigerit
nulla culpa est nisi postea in vigilia placuerit. Si vero ex delecta-
tione circa consensum in vigilia prouenerit in sompno | tātum veni-
alis est | sicut ex sua radix videlicet delectatio illa dum tamen post
modum in vigilia nullus affit consensus in delectatioē actus vel
in actum. licet sine mortali possit esse consensus in exonerationem
nature. Et hec est regula generalis q̄ nisi causa pollutionis sit
mortalis ipsa non erit mortalis culpa. eadem propositio | q̄ casti-
tas perpetua facilius suat q̄ interpolata | pbat potest ex lege leuiti-
ci. 3. ubi de vitulo et oue non iear sed fibra | non venter sed adipe sermo
vitulia operiens iubetur incendi | renes vero toti cum adipe sermo
diuinus incendi precepit | p que concupiscentia rerū que per iear
significatur non tota subui et concupiscentia aibi et potus que p
ventrem significatur non tota dimitti eo q̄ ad conseruationem i
diuidui hec sunt necessaria sed utraq̄ moderari precepitur. Concu-
piscencia autem carnis que per renuculos intelligitur tota et in-
tegraliter petire monstratur non in toto genere humano sed in p-
ticulari hoc vel illo et maxime in statu ecclesiastico | hoc etiā poetica
ficio de ydra pretendit cuius vno capite aliter q̄ igne preaso-
ria succrescebant sed si cauterio ablatū erat nūq̄ redire poterat |
preasio enī significabat ablationē voluptatē ex saturatioē actus
que tam inualida est q̄ ter actior resurgit | sed extinctio per cauteri-
um est omnimoda fuga voluptatis post quam ipsa nō repullulat
hoc duo pulchre sanctissimus magnus basilius deducit circa finē
sui libri de vera v̄ginitatis integritate.

Ad secūda questionem respondetur q̄ ad castitatem seruandam

ecclesiastica i ecclesia latina tpe isto gratie tenentur quia vt prius
dictum est | nubere non possunt et fornicari non licet Item leuitia
19. scriptum est. Sanctificamini et estote sancti quia ego sanctus
sum. Et iterum. ysa. 42. Mundamini qui fertis vasa domini. Huc
sus in eodem capitulo. Recedite recedite immundum nolite tange
re Item iheremie. 23. quid palcis ad triticum dicit dominus? Opor
tet igitur vt sacerdotes xpisti sine triticum non palea | vt fuerunt
legaliter. Item sacerdotibus legalibus indictus fuit aliquis mo
dus castitatis vt q non poterant nubere cum vidua. cum repudia
ta. cum prostituta. s. tantum cum virgine leuitia. 21. et tantum
semel. Preterea cum ministrabant in templo secundum ordinem
vias sue separati erant ab vxoribus nunc autem sacerdotum cas
ti maius est sacerdotio leuitico vt pulcre probat apostolus ad he
breos a capitulo. 1. vsq ad. 10. idusius. oportet igitur sacerdotes
gratie sanctiores ee sacerdotibus leuiticis. hoc etiam apparet per
illud quod dominus ait. mat. 23. Nisi habundauerit iusticia vestra
plus q scribarum et phariseorum. n. in. i. r. e. Rursus ideo scriptu
ra de patre et matre melchisedech non facit mentionem ad osten
dendum q sacerdotium xpisti quod est scdm ordinem melchi
sedech non transiit per generationem naturalem in aliquem s. per
assumptionem a domino et eius ministro Item leuitia. 21. homo
qui habuerit maculam non offeret panem deo suo nec accedet ad
ministerium eius et inter ceteras maculas ponitur | si patietur in
gem scabie per quam significatur luxuria que iugiter pruriturum
in anima habet vt scabies in corpore Item fornicatio est prohi
bita in decalogo | de qua exodi. 20. ibi non mechaberis vbi per me
chiam non solum adulterium sed omnis fornicatio prohibetur |
nubere autem non possunt qui in sacris sunt constituti. Igitur ad
continentiam perpetuam tenentur. Itē votum castitatis solenne
secundum doctores iuris diuini et humani est annexū sacris ordi
nibus ex institutione ecclesie latine de professione castitatis sub dy
acono. d. 28. c. nullū et de hys de professione diacono. u. e. d.
c. Preterea Itē et d. 26. c. dyaconus. de pessione castitatis dyaco
norum et presbiterorum. d. 28. quando presbiteri de omnibus illis
simul et de episcopis. d. 21. lex continentie | q aut illud votū sit so
lenne apparet ex hoc q doctores dicunt votū castitatis solenitari
dupliater | vno modo per susceptionē sacri ordinis | alio modo p pro
fessionē religiois | et sic ad castitatem seruandā tenentur in eis constituti

Ad tertiam questionem dicitur quod simpliciter fornicatio simplex est minus mala quam mollicies quia illa potest ex appetitu sensitivo ex fomute seu lege membrorum et est naturalis secundum naturam corruptam post lapsu. Ista scilicet mollicies est contra naturam tamen quia nec talis est ad hanc inclinationem qualis cum femina tamen quia finem quem natura intendit scilicet licet generationem similis ista nullatenus adipisci potest hoc peccatum contra naturam ad deum clamat vindictam et propter ipsum deleuit deus per diluuium genus humanum exceptis paucis. Ois quippe caro corruerat vitam suam generatam. Ite beatus Hieronimus super illud psalmi 9. populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam in quodam loco dicit quod tempore natiuitatis christi omnes sodomitas ubique consisteret quodam velut gladius ignis ultioe diuina profudit et exstirpauit. Ite beatus Augustinus dicit quod dei filius videns in natura quam assumpsit erat hoc vitium quod naturam fieri videtur desit incarnari hec et alia multa ostendunt huius peccati molliciei gravitatem ex genere suo quod ex obiecto et sine sumit. Verum quod ex circumstantiis potest fornicatio simplex grauior iudicari puta si publica si cum scandalo si cum dampno aut periculo alterius etc. Ite quia minus curabilis propter vehementiore tractum nature quam ad illud maledictum peccatum molliciei sed hec malicia que est ex circumstantiis est malicia secundum quid illa vero que ex obiecto et sine est malicia simpliciter.

Ad quartam questionem dicitur quod in actibus humanis difficultas magna est propter varietatem circumstantiarum que tanta est tamque instabilis et infida ut certum iudicium vix enuncari possit in particulari de multis ac tamen in generali materia satis constat utrumque malum esse et utrumque in eadem qui in sacris positus nubere non valet esse mortale quod quis autem ipse ad aliquos respectus videtur magis expedire habere aliquid determinatum utpote cum minori periculo forte cum minoribus sumptibus que magis seruire posset et sic de alijs tamen indubitanter omnibus attentis minus malum est vagos concubitus insequi quam ad aliquam familiariter se habere qui a amor est minus intensus ad plures quam ad unam et sic fortioribus facilius curabilis quia etiam morbus magis latens et quia minus scandalosus. Quia denique amor ad unam est continuus amor ad plures interitus atque interpolatus. Primum videtur iugiter nocte atque die propter obiectum quasi semper presens visu vel memoria.

Secundus alternatis viabus unde sicut febris continua est periculosior quam tertiana aut quartana aut cotidiana et acius interficit sic et amor hereticus ad unam propterea ille naso dicitur remedium huiusmodi amoris dicebat. Hortor vos ut binas pariter

habeatis amicos. Ab hys autē omnib⁹ dyaboli ⁊ carnis neq⁹
liber est cast⁹ vir eccl̄asticus qui omnes laqueos istos euadere pote
rit. celibe agens vitā. vtēs remedijs antedictis | gratia tamen dei
p̄ueniente aut comitāte. de qua scriptū est sapiē. s. c. **H**ic q̄ nā
possum esse p̄tinens nisi de⁹ dederit | quā quilibet facēs qd̄ in se ē
obtinebit | qz i veritate cōperi ait apl⁹ petrus actuū 10. q̄ nō est
acceptor p̄sonarū deus | sed in om̄i gente qui timet deū ⁊ operatur
iusticiam acceptus est illi.

Hec sub correctione sancte matris eccl̄ie ac om̄ium melius sen
sientū p̄senti pagine annotaui i hys scriptis ego cgidius car
lerij decanus ecclesie cameracen̄.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, appearing as a separate section or paragraph.

Third block of faint, illegible text, continuing the content of the page.

Fourth block of faint, illegible text, showing further progression of the document's content.

Fifth block of faint, illegible text, maintaining the flow of the text.

Sixth block of faint, illegible text, appearing as a distinct section.

Seventh block of faint, illegible text, continuing the narrative or list.

Eighth block of faint, illegible text, showing the final part of the visible content.

Consultatio sup clausura cuiusdā monasterij canonicorū regulariū .77.

Quidam canonici regulares habentes zelum dei/nescio si secū dum sciam affectant clausurā cadere sub voto | et ita nō posse aut non debere in illa dispensari magis q̄ in alijs tribus votis cōmuni bus religionis Alij autem moderati? sapientes gerētes in parte morē prioribus | et de clausura recti9 intelligentes nō oportere penit9 inuolabiliter obseruari | sed tñ eā velut religioni amica val de spiritualiter emulantes | querunt | si liceat prelato aut superio ri ordinis sancti augustini canonicorū regulariū dispensare in ali qua parte regule maxime q̄ nō subsistēte necessitate aut aliqua utilitate fr̄es suos emittere valeat ad visitādū parentes aut alia minus fructuosa opera peragendū Pro cuius solutione sic proce detur | primo de clausura ipsa si cadere debeat sub voto | aut sub tā stricta obseruātia vt nullatenus liceat infringere | dicitur | de hinc si prelatus ordinis possit licentiam exeundi causa visitationis a mitorū aut alianus alteri9 utilitatis min9 fructuose tribuere .

Circa primum sub correptione omnium melius sentientium sit prima conclusio **S**i fiat vis in nomine voti vt dicatur promissio spontanea deo facta de meliori bono | super clausura nō debet fieri votum in ordine prefato sancti augustini nec in alia vt videtur | nā scdm glosā sup illo ps 33 . **D**iuerte a malo et fac bonū | due sūt ptes iusticię | scilicet tēdinare a malo et bonū operari . per pri mū vitatē pena | per secūdū pmeretur corona et p̄mū ordinat i se cundū nam prius est fugere malum | deinde bonum facere | sicut in naturalib9 prius est ordine generationis expulsio vni9 forme q̄ introductio gr̄ie put etiā boetius ait de consolatione phylosophye libro tercio meto . 1 . qui serere ingenium volet agrum liberet pri us arua fructib9 . et constat q̄ finis melior est hys que sūt ad fi nem . non ergo fuga mali melior est q̄ operatio boni . nā 7 multi phi legūe oīa reliquisse patriā patētes 7 ppā gloriā ita vt hū q̄z doctrina psonabat i gignasij9 phylosophias vellēt fieri aliorū dis cipuli amore discendi vt sanctus habet iheronimus in prologo bibile . **D**oxates enim plato 7 alij plurimi memorantur reli quisse omnia sed non in hoc placuerūt deo | ppter q̄ dñs cū dix it **S**i vis pfect9 esse | vade vade oīa que hēs . addidit | 7 seqre me

Ita cum quis dedinat mundum et fugit | qd fieri videtur p clau-
suram | non ex hoc perfectus est | sed quomodo expulsio contrarij
iam quedam preparatio est ad nouam formam sic et clausura ad
bonum contemplationis. Sic enim innuit propheta ps. 19 na
cu dixisset | elongaui fugiens et mansi in solitudine. p totin9 sub
iunxit. expectabam eu qui saluu me fecit a pusillanimitate spūs
et tempestate. Preterea clausura non est nisi quedam priuatio mu-
dane quersationis sicut et fuga | ne illa mētē robur emolliat | ne vl-
leniter illiciat vt de beato iohanne canit ecclesia. Antra deserti te-
neris sub annis auiū turmas fugiens petisti ne leui saltē macu-
lare vitā fame posses | melior est autem habitus priuatione. Am-
plius i votū religionis prelato illi9 non cōceditur dispensatio sup
clausura autem prelatus potest cum occurrit necessitas aut pia v-
tilitas vt patet ex verbis regule allegatis. **T**ercia 9° et si pos-
set fieri super clausura votum extenso nonnō voti tñ nō videtur
in ordine beati augustini canonicorū regularium | expediens hoc
fieri. Jam enim regula posita est iā constituti termini infra quos
huiusmodi canonicā viuere debet hos aut quos posuerūt sei pzes
terminos transgredi nō expedit s; vt ayt aplūs p^o cori. 1. vnus
quis q; in vocatione qua vocat9 est in ea pmaneat vt nō glorie ē
aliquis in immensū ultra regulā quā mensus est ei deus | sicut in-
quit idem 2° cori. 10. In p̄fata autem regula ad p̄positi arbitriū
exeundi de monasterio licentia conceditur | et ideo ad clausurā per-
petuā votū apponi non expedit | quous autē ad cōtemplationis fasti-
giū solitudo cōferat et clausura | s; illud tencorū 3. se debet solitari-
us et tacebit quia leuauit se sup se | et illud ysa. 22. recedite a me
amare flebo nō tamen artius instituenda videtur q̄ per os beati
patris augustini tradidisse creditur spiritus sanct9 . 7 .

Circa secundū est adūtendū q; ad huānā salutē qdā sunt necessa-
ria simpliciter. alia illis subministrat. sūt ei quedā sine qb9 sal9 q
sequi nō potest. sunt et alia que ad illozū sic necessariorū obserua-
tiam subseruiūt. obseruatio ei diuinorū p̄ceptorū necessaria est
ad salutem. Juxta illud. Mt. 19. Si vis ad vitā ingredi serua mā-
data | et vt queniēter illa impleat institutiones huāne. leges obserua-
tie adite sunt. hoc est qd dixit beatus anclm9 lib2o de similitu-
dine cum inquit duo sunt ordinis genera religioso conuenienti-
a | vnū exteri9 quo religios9 videatur | aliud interi9 quo religios9
hētur | et illud qdē exteri9 faciū. h; vero interi9 natural' ordis est

facticius quippe ordo factiue sunt consuetudines. has homines in
uenerunt et quibusdam rationabilibus de causis seruandas institue
runt. naturalis vero ordinis sunt naturales virtutes. ut humili
tas caritas etc. has de9 naturaliter indidit homini | sueq; salutis
causa seruandas mandauit. ille itaq; facticius ordo sine isto nichil
homini prodest | s; magis de deo. iste vero sine illo hominem sal
uare potest | pdest | et deo | ut tamē firmus teneatur valde necessa
rius est ordo facticius. hec ille. **I**te sciendum q; dispensatio locum
habet cum occurrit aliquis casus particularis i quo si verbum le
gis seruaretur contrariaretur intentioni legislatois | ut dicit sanc
tus tho. in 2^a. q. 100. ar. 3. in solutioe questionis **I**nde est ut dicit
q; precepta moralia prime et secunde tabularum ea parte qua con
tinent intentionem legislatois dei que est rectitudo iusticie homi
nis ad deū in tribus preceptis prime tabule. et hominis ad proxi
mū in .A. secunde tabule sunt oio indispensabilia quia sic verbum
legis intentioni legislatois contrariari nō potest | nam illud pre
ceptū iusticia seruanda est. nulli facienda est iniuria et similia q; ipsum
ordinem iusticie in se continent immutabilia sunt et indispensabi
lia. secus est in statutis et constitutionibus humanis que iuxta id
qd plurimū accidere dēt posite sūt. sed quia actus humani sūt varia
biles et mutabiles contingit q; id qd ut giter bonū est sit i aliquo
casu malū. verbi grā. q; iter depositū reddendū est. sed non furioso
gladi9 q; cū habuit lucidū interuallū tradidit seruadū et iam cū
furie passio repetit illū et sic declaratio fieri pōt in statutis humanis
occurrente pia utilitate aut nēcessitate ut nō verba legis s; intentio ser
uetur legislatois tñ semp statuto in suo vigore manēte | mutatio
vero statuti aut humane constitutionis nō debet fieri nisi aut ex pte
rationis cum prime institutiones imperfecte videntur et deficien
tes | et ex multo tempore precepta deficiencia noua conduntur sta
tuta | aut cum mutatur hominum conditio quibus iuxta eorum
mutationes diuersa expediūt sic dicit beatus aug⁹ primo de libe
ro arbitrio q; lex temporalis quous iusta sit | cōmutari tamen per
tempora iuste potest. et ponit exemplum. **S**i popul9 inquit sit be
ne moderat9 et grauis vobisq; utilitate diligētissim9 custos recte lex
ferē qua tali populo liceat sibi creare ingrāt9 p; q; res publica ad
mīstretē porro si paulatī iteo plūs tēpuat9 habeat venale suffra
giū et regimē | flagitiosis sceleratisq; q; tūct recte adimūē tū plō
ptās tandi honores et ad paucorū honozū redit arbitriū | hec ille

Unde cum statuta et constitutiones in omni communitate sint ad utilitatem boni communis non sunt mutande nisi pro utilitate illius. Vbi per earum mutationem communi utilitati recte prouidetur nam mutatio earum habet quantum in se est quoddam detrimentum communis salutis. Valet enim ad obseruantiam earum plurimum consuetudo in tantum quod ea que sunt contra communem consuetudinem etiam si sint leuioza de se grauiora videntur. Unde cum mutatur lex diminuitur vis constructiua legis in quantum tollitur consuetudo. Ideo nunquam debet statutum aut humana constitutio mutari nisi ex alia parte tantum recompensetur communi saluti quantum ex ista parte derogatur. quod quidem contingit ex eo quod maxima et cunctissima utilitas ex nouo statuto prouenit aut ex eo quod est maxima necessitas. vel quia lex consuetata maximam iniquitatem continet. aut quia eius obseruatio est plurimum nocua. Ex his sequuntur quatuor conclusiones. Prima Statuta constitutiones et obseruantie in regula beati augustini non sunt mutande etiam per eum qui habet auctoritatem quia humana statuta mutanda non sunt nisi ex aliqua causa predictata videlicet ex parte rationis et mutationis conditionis hominum vel etiam propter maiorem utilitatem que inde proueniret que tamen non habent in proposito locum cum huiusmodi statuta ad perfectum ducant obseruatores quantum in eis est nec hominum conditio ita mutata videtur ut oporteat nouam regulam condere nec vlla apparet ex hominum mutatione maior utilitas sed magis maximum detrimentum. Deinde quod nec in illis est vniuersaliter dispensandum si nomine dispensationis fractio vel mutatio intelligatur. Secunda questio In hominum statutis potest dispensari huic vel illi si seorsum occurrat casus in quo seruando verba statuti contrarium fieret intentioni statuente ut si bono communi regule vel monasterij prouidendum fieret cuncte obseruato respectu istius statuti. dicitur ei aristoteles et ethicorum quod regula iusticie in hominibus esse debet ad modum lesbie edificationis vbi non omnes sed enoemius cauet tortuositas. In lesbia cum insula sunt lapides durissimi et alii nodosi qui prius frangerentur quam penitus tollerentur nodi. vnde oportet edificatores hanc regulam plumbam quam ad hos nodos durissimos flectunt et per rectificant ita ut totum edificium deperitis nodis maneat rectum sic vbi prius tota civitas soluetur a aliis insignis de illa preter ex quo sequitur in civitate dispensandum si obseruaretur hac vice verba statuti potest fieri propositum vel cum ad quem spectat dispensatio. vnde quia non omnia possumus omnes nec omnes equaliter valet sed vni plures alteri minus necessarium est

non omnib⁹ equaliter impartiri oportet sed unicuique prout op⁹
est et hec est radix dispensationis 3^a 9°. Non leuiter aut finalit^r
in statutis preceptis monitionib⁹ aut institutionibus regularib⁹
dispensandū est ad leuem et sine causa rationabili petitionē sta-
tū. debet enim prelat⁹ circūstantias persone loci tēporis finis
aut cause motiue cū alijs diligenter intendere et iuxta eorum exi-
gentiā aut sup statuto huic vel illi dispensare v^l non dispensare
9^a 9° Cū nō omnia statuta equaliter ligent sed quedā sub inter-
minatione maioris aut minoris pene in negatiuis et prohibiti-
uis vel sub pollūtatione maioris aut minoris pmi⁹ in affirmati-
uis et preceptiuis debet plati prudentia inequalis esse in dispen-
sando in aliquibus pronior et in alijs tardior vbi enī iminet ma-
ius periculū cautius est agendū at cōtra in leuib⁹ nō tāta gra-
uitas est necessaria. Ex quo sequitur responsio ad ppositū dubi-
um qd vbi subest necessitas aut pia utilitas in pstitutionib⁹ v^l sta-
tutis regule beati augustini canonicorū regulariū prelat⁹ potest
dispensare ita vt tātū recompensetur in bono cōuenio ex dispe-
satione q̄tū detrimētū afferre p̄t ipa statuti infractio. Cū autē exite-
claustrum sit res p̄iudiciabilis et monasterio et in eo cōteplatio
nū vacatibus sitq; res grauis vris bene institut^r dicente beato isa-
conimo in q̄dā epistola. in opidū carcer est et solitudo est paradys⁹
Non leuiter nec sine necessitate aut pia utilitate que eam vno
mō diatur necessitas vt in p̄ncipio porphyrii cū sit necessariū gri-
sacori et hic et in scripturis sanctis frequēter debet p̄positus nō
leuiter dispensare et cū dispensat p̄uideat et securitati cōscienti-
e et odore bone fame qd faciet tūdo ei quē licēat ire foras socios
timoratos et probate vite. Ex q̄ seq̄t qd vitare parētes aut aliqd
aliud min⁹ fructuosū nō videt sufficēs cā tūdi licēat exeūdi religio-
so nisi p̄o quanto hec visitatio lassam in contemplatione men-
tem paululum recrearet vt inde ad hanc celestem vitam acrior ip-
sa resurgeret. Sic quoq; castus sponse sue anime deuote presen-
tiam familiarem ad tempus subtrahit quia auida et tota super
illo delectato desicceret vel quia carentia est causa appetitus vt
avidior eundem querens et suspicans repetat vt per multa pa-
tet in canticis. Sic leguntur sacti interdum post sublime contem-
plationis misterii aliqua humana quesisse solacia sic et angel⁹
sanctos patres instruxit qui per vices orabat et per vices aliqd
laboris facere videbatur et rur⁹ oratioē resumebat sicut patet

in vitis patrum Ita si qui fratres sunt a deo bene instituti et in divi-
nis ita ferventes quod nisi aliquid humane consolationis intermiscere-
tur deficeret in salutari dei et penitus consumpti essent tamen ad divi-
na inutiles et tamen custoditi magnam prebent ceteris speciem religi-
onis et virtutis possunt licite per propositum ad breve licentiam ad visi-
tandum patres aut ad aliud humanum honestumque solatium captandum
et hec est causa pie utilitatis et cuiuscumque necessitatis.

Hec de condensatione canonicorum regularium ordinis sancti augus-
tini sub correctione et emendatione sancte matris ecclesie omniumque
orthodoxorum prelatorum et doctorum iuris divini et humani licet iudi-
cer et nulliter dicta sufficiant.

Opusculū de pluralitate baptismoz Ad instātiā aliquoz a
uū cameracē

Tuidā vocauit in vno dictamine penitentiā | baptismū scā dū
sed ab aliquib9 needū sciolis reprehēsus interrogauit a me sup
hac assertionē veritatē | cui vt satisfacere sequentiā pxi

Cū sint plures res q̄ nomina | necesse est vnū nomē plura sig
nificare vt inqt p̄ncip̄s p̄p̄ateticoz ar̄. inde est q̄ aliq̄ noīa
sūt equoca simpliat̄ | cū plura ex equo signēt aliq̄ analogā cū vnū
p̄mo ⁊ alia p̄ habitudinē ad illū | alioqn̄ nō haberēt materiā fal
lae equocatiois ⁊ scdm̄ qd̄ ad simpliat̄. ⁊ aliq̄ alie Inter ana
loga vero est hoc nomē baptism9 | qd̄ p̄ncipalit̄ et vsitato modo
designat baptismū in aqua | qd̄ tñ p̄ analogiā de multis alijs di
citur Nā nouē genera baptismatū ponit iohānes damascēn9 p̄n
cipale ē baptism9 in aqua | alia s̄m̄ diuersos ordines ad illū. de il
lo p̄mo **H** ultimo. Docete ōnes gentes baptisate eos in noīe
⁊c. **D**ūt autē quedā signa illi9 sic diluuiū sub noe qd̄ nostrū bap
tismū in aqua sigt. baptism9 diaē | qz i illo pierūt peccatoēs sicut
i nō | peccata | de quo i. petri 2. **I** mare rubrū s̄z baptism9 qz p̄
trāsitiū ei9 filij israhel liberati sūt a seruitute pharaonis sicut i nō
filij ecclie liberātur a seruitute demonū | de q̄ i. cor. 10. Omnes pa
tres n̄r̄ sub nube fuerūt et ōnes mare trāsierūt ⁊ ōnes in moyse
baptisati sūt Tercio ablutiones q̄ fiebāt in lege baptismi diaē
qz ille significabāt ablutiones spūales q̄ fiūt in nō baptismo a
que | sicut i illis fiebāt ablutioēs corpales De q̄b9 hebreoz 9.
Que nō possūt iuxta p̄sciētā p̄fectū facē seruiētē | sequitur solūmō
in abis ⁊ potib9 ⁊ varijs baptismatib9. i. ablutionib9 ⁊c. **D**ūc
p̄terea aliq̄ cause dispositiue ad baptismū fluminis | sic baptism9
iohānis diaē baptism9 qz ad bapt smū nostrū p̄parabat **A**lia dā
tes effectū. sic baptism9 quo xps baptisat9 fuit | qz dedit virtutē
ēgeneratiuā aquis baptism9 diaē **D**ūt isup aliq̄ cause cogētes
ad effectū baptismi n̄r̄ qui ē liberatio a peccatis | sic p̄nā ⁊ mar
tirū baptismi diaē de p̄mo. i. p̄nā aplūs. i. cor. 14. **A**lioqn̄ qd̄
facēt q̄ baptisatur p̄ mortuis? **E**t iterū si ōnino mortui nō resur
gunt vt qd̄ baptisatur p̄ illis? **E**t q̄uis de lica ⁊ qd̄ exponat hoc
de baptismo a que tñ magis i glo. ordinaia ⁊ beat9 aug9 de bap
tismo contritiōis seu penitētiē 9. li. de baptismō | hoc exponunt de

martirio dare magister in lra in 2. d. 9. ca. sunt et alij hoc dicunt et
 accipit a beato aug. 1. 9. de ciuitate dei. Alia vero sunt cause cogē
 tes ad effectum baptismi qui est conseruatio in bono et sic bap-
 tismus spūs seu fluminis baptismus est. Ecce nouē modos bap-
 tismū quoz 3. baptismi dicuntur per analogiam ad pzmū et pzm
 cipalē qui est baptismus aque vel in aqua. Cū igitur apostolus 1.
 cor. 14. contritionē seu penitentiā baptismū vocet ut magister ex
 ponit in glo. ordinaria beatus aug. cuius doctrina approbata est
 per ecclesiā. io. damascenus in 9. suatū sententiā cuius doctrina
 in ecclesia tā orientali q̄ occidentali celebri habetur. magister
 in 9. sententiā d. 9. ut prius allegatū est cuius doctrina in scola
 theologoz fulget splendidior astris. et ibi de latrone in cruce pē
 dente loquitur qui baptisatus fuit baptismō penitentię | et dicitur
 est ei a dño. hodie meū eris in paradiso Quāuis beat⁹ aug. ap-
 probans baptismū penitentię retractet libro 2. retractationū exē
 plū de latrone et dicit in 9. libro de baptismo cū dicitur vicē bap-
 tismi posse habere passiōē nō satis posui ydoneū exemplū illius la-
 tronis q̄a verū fuerit baptisatus scilicet baptismō aque seu flumi-
 nis incertū est | tñ in illo caplo plumb⁹ viabus cōtritionē cordis
 seu penitentiā et martiriū vocat baptismū. btus thomas de aqno
 cui⁹ doctrinā scola theologie suscipit reuertēt et aplectitur in 9. su-
 auē sententiā d. 9. q̄stiones mouēdo et rñdēdo penitentiā et mar-
 triū baptismos vocat | manifestū est plures ēē baptismos. **De** ve-
 rū est q̄ sūt baptismi p analogiā | q̄q̄ nō dicuntur baptismi simpli-
 citer qz analogū p se positū stat p suo pzinapali sigto | s̄ dicuntur
 baptism⁹ penitentię. baptism⁹ sanguinis. baptism⁹ figuratiu⁹. bap-
 tismus dispositiu⁹. baptism⁹ exemplaris et effectiu⁹ ut fuit bap-
 tismus xpi. **Vnde** nullus xpian⁹ debet reprobare dicētes penitentiā
 esse baptismū secūdu qz cū adiūgitur secūdu fact⁹ constat qz nō
 est pzinapalis baptism⁹. **De** si sub aliquo triū baptismatū iuxta cō-
 suetā diuisionē q̄ sūt baptism⁹ fluminis fluminis et sanguis pe-
 nitentiā numerat voluerit aliq̄s indubitāter sub baptismō flumi-
 nis cōprehēdetur.

¶ Hec sūt hic p me egidiū decanū ecclesie cameracen̄ sub corre-
 ctioē sacre m̄s eccie alme facultatis theologie parisiē magroz
 nostroz sacre theologie pzofozoz et cuiuslibet rectius sapientis
 annotata.

Consultatio in quadam cum matrimoniali inter unum solutum et quendam vi-
dua quam tamen memoratus solutus vivente viro illius licet agente in
remoto per adulterium polluerat. *

Casus

Quius solutus bertam conjugatam viro suo agente in remoto
tenet in domo sua familiariter et pollues eam per adulterium suscipit
ex ea filios naturales eadem vivente viro berte licet in remoto agen-
te verum quod toto tempore quo simul manentes sic vixerunt hanc fidem
utrumque servavit absentem viro quod in morte illius nullatenus machinati
sunt sermone et opere ut licet mortuo viro illos contrahere adiuvare
nec possit tamen vivente viro fide adultere quod duceret eam post mortem
mariti nec contra nec duxit eam de facto. nunc autem viro legitimo ber-
te de facto de cuius morte habet sufficientes testimonium amor adulteri-
nus videtur in amore conjugale hoc est ambo cupiunt pro salute ani-
marum suarum matrimoniali iungi vinculo.

Questitur verum tamen possit bertam ducere in uxorem et illa eam
suscipere in virum legitimum post mortem primi presupposita de illa
certificatione.

Pro huius questionis solutione supponitur quod multa sunt impedi-
menta matrimonii ne scilicet contrahatur vel contractum dirimatur ut sa-
tis constat ex doctoribus sacre scripture magistro sententiarum et alijs quibus plu-
rimis et iure canonico. scilicet error persone. impedimentum conditionis.
impedimentum voti. cognatio carnalis. cognatio spiritualis. cognatio le-
galis. impedimentum criminis. disparitas cultus. violentia et metus. ordo.
impedimentum ligationis publicae honestatis iustitiae. affinitas impo-
tencia coeundi. impedimentum feriatum. interdium ecclesie. tamen nullum horum pre-
ter impedimentum ligationis et impedimentum criminis sunt ad propositum
pertinens nec officium istis ne contrahere possint et adhuc impedimentum
ligationis non habet hic locum quia ambo sunt soluti. Suscepit quip-
pe berta licet authenticas certificadorias de morte viri sui. Restat ergo
solum impedimentum criminis quod utique prima facie videtur obviare huic
contrahendi matrimoniali inter prefatos intendi. nam simul omniserunt longo
tempore et se invicem polluerunt et plures susceperunt scientes vel saltem probabili-
ter credentes virum berte legitimum vivere. propter quod se indignos fecisse videtur
matrimonii sacramento inter eos habere et potissime in odium adulterii.

Tamen circa hoc pono tres rationes. Prima multa sunt cri-
mina que impediunt matrimonium contrahendum scilicet incestus.

Nā qui mittit incestū nūq̄ potest contrahere 22. q. 1. **S**i quis vidua uxorem duxerit | uxoriadiū | qui enī uxorem suā interfecerit aliam ducere nō debet 22. q. 2. interfectores et admonere te cum lacrimis. glosa dicit | q̄ non debet aliam ducere nisi sit adolescēs raptus | nam qui scilicet rapit sponsam alterius 2. l. q. 2. statutū | qui propriū filiū de sacro fonte suscepit ut possit priuare cōiugē carnali debito et copia sui 30. q. 1. de eo. **Q**ui interfecit pb̄m extra de peniten̄ et remiss̄. qui pb̄m. **1^a ppositio.** Quis p̄missa crimina et forte quedā alia impediāt m̄moniuū contrahendū generaliter | tamē tenendū est q̄ si adolescentes sūt et timetur de incontinentia eoz | ecclesia debet eis concedere nubendi licētia 22. q. 2. antiqui. **Tercia.** Licet multa sint crimina que impediūt m̄moniuū contrahendū. nulla tamen sunt que cōtractū dirimāt nisi tria. **Primū.** Si q̄s est adulteratus cū cōiugata et ip̄e v̄l ip̄a machinata est in morte viri adultere | v̄l in morte uxoris adulteri cū effectu ut simul cōtrahant. nā tales cōtrahere non debent et si cōtraxerint sunt penitus separandi 21. q. 1. si quis viuente. **2^a.** Si p̄stet fidem adultere q̄ ducet eā post mortē viri sui legitimi | v̄l post mortē uxoris adulteri 21. q. 1. relatu est **Tercū.** Si non det fidē adultē de ducēdo eā s̄ ducat de facto | extra hos casus | si adulter mortua uxore sua | v̄l adultera mortuo viro suo cōtraxerint ad inuicē q̄ p̄ se p̄ adulterū polluerāt | tenz m̄moniuū | verū circa 2^m casum si adulter et adultera cōtrahētes credebant esse soluti q̄uis nō erat | mortuis viro adultere et uxore adulteri possunt cōtrahē p̄pter bonā fidē quā habuerūt. **Ex istis sequūtur tria correlatiua.** **Primū.** **Tia9** et **berta** in casu p̄missio sicut in q̄stione exp̄nutur possunt cōtrahere qz nullū impedimentū qd̄ cōtrahendū m̄moniuū impediāt | de quo facta est menāo in p̄ma p̄positione inter eos repetitur ut patet discurrendo p̄ singula q̄ si aliqd̄ esse videretur esset uxoriadiū qd̄ nō est verū qz nūq̄ alter istoz mente v̄l ope op̄atā de derūt in morte viri qui agebat in remotē in regione ignota eis **2^m.** Si **tia9** et **berta** cōtraxerint non debet ille cōtractus m̄monialis dirimi qz nullus triū casuū de quib9 in 2^a p̄positione actū est interuenit ut supponit̄ ex casu. **Tercū.** Qm̄ p̄fati **tia9** et **berta** sūt satē iuuenes et timetur de eoz incontinentia | ecclesia mater pia que filios nō vult perire sed venire ad agnitionem veritatis et participationem regni eterni compati debet eozum fragilitati nullum obstaculum ponendo | ne isti non contrahant alias

eis videretur denegare remediū q̄ incontinētia. subtrahere q̄d nup-
tis apostolica indulget auctoritas. et claudere viā veniēdi ad eoz
nam | pro hac sentētia faciūt auctoritates beati auḡ | vna libro de
nuptijs et cōcupiscētijis vbi sic habet. Deniq̄ mortuo eo cū quo
fuit verum cōnubiū fieri potest iugū cum qua p̄cessit adulte-
riū. Altera libro de bono iugali vbi sic inq̄t | posse fieri sane nup-
tias ex p̄sonis illiāte giūct̄ honesto plaato subsequēte manifestū
est | circa quas mḡ ait in forma. q̄. sentētiarū. d. 3. r. circa finem.
Hec hec vltima auctoritas de cōiubis loquitur phibēs cōubi
nam posse trāsire ad honestū plaatū nuptiarū si castitate et fidem
seruare velint | p̄ma de illis agit qui de p̄ccato penituerūt ⁊ nich-
il in morte viri machinati sūt nec viuente viro fide adultere dedit
mech⁹ q̄ eam in iugio duceret si supuiueret | nam qui hec faciūt
aut alterū eozum duabus auctoritatib⁹ sancti leonis pape prohi-
bentur copulari. p̄ma null⁹ ducat in matrimoniū quam p̄us pol-
luit adulterio. ⁊. et est ex cōalio triburēsī relatū est auribus sanc-
torum sacerdotū | quemdā alterius vxorē stupro violasse ⁊ in super-
meche iuramentū dedisse q̄ post legitimū mariti mortē si superui-
ueret eam duceret vxorem | q̄d et factū est. tale ergo cōnubiū pro-
hibemus ⁊ anathematizamus. Igitur qui nullū horum facerēt
esto q̄ simul adulteriū p̄petrarūt p̄us. p̄nt legitime post mortē vi-
ri adultere matrimoniū copulari iuxta dca beati auḡ ⁊ declaratio-
nem mḡ de quibus supra.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several horizontal lines across the upper and middle portions of the page.

Pro iustificacione captione duarum sororum hospitalis sancte genouese laudunensis ad instantiam domini decani et pieterne ecclesie laudunensis.

Casus.

Ecclēsie laudunensī in spūalib9 et tēporalib9 omnimode subiacē quoddā hospitale sancte genouese nūcupatū ad cui9 regimen omniū solet anue quidā magister hospitalarie vocat9 qui iuxta illius ecclēie statuta et autētica scripta potestatem habet domū et ecclēsiā sancte genouese in spūalibus et tēporalibus visitare ibi dem inquirere et corrigere et si casus requirat capitulo nūciare et qui tam aliis etiā institui cōsuevit dict9 administrator9 bonus tēporalibus et recepte superintēdens.

Potestate vero corrigendi p̄dicta utentes magistri p̄ tempore dicti hospitalis plures fratres et sorores ipsius etiā absq̄ mādato alio spūali capitulo in casibus detentionē corporalē requirentibus ceperunt et ceperunt.

Nouissime vero p̄tigit duas ex sororib9 eiusdē hospitalis de dilapidatione bonorū sortilegio et alijs excessib9 informatioē p̄ paratoria p̄cedente repta esse diffamatas quas magist9 et administrator9 moderni p̄fati hospitalis deliberatione prius cū daminis decano qui p̄mā post pontificale dignitate obtinē et p̄inceps na qui negocia cōia capitulo ecclēie p̄dicte laudunensī p̄ponit gerit et exequitur habita de eorūq̄ consensu dictas duas sorores capi et custodie siue carcerib9 sepatim poni fecerūt quātū una sibi ipsi mortē suspēdio p̄sciuit aduersus quā veluti p̄p̄e mortis consciam seu illi9 cadaver iuxta p̄suetudinē patrie p̄cessū est.

Queritur nūc an p̄suppositis statuto et vsu p̄dictis liceat magistro et administratori dicti hospitalis sorores hui9 sine mādato capli p̄cedente capi et incarcerari facere?

Ite siue dicatur sic siue nō an cas9 dicte mortis qui ex facto p̄ p̄o dicte sororis p̄tigit debeat etiā ad ip̄os magistrum et administratore reflecti siue retorqueri ita vt culpabiles homicidij et p̄ cōsequens irregulares dici possint an nō?

Pro responsioē ad has questiones p̄ponatur hec p̄fatiūcula dei prouidentia que regit uniuersa que condidit luculenter ostēdit dicēs esse aliquas ecclēstias fore eximēdas quas ab ordinatio imediato alias ab omib9 ordinarijs sub sede aplica p̄stitutis

nam quous ipsa dispensatio diuina gubernet omnia tamen multa
per causas primas. aliqua autem per causas superiores et aliqua
per seipsam et ita vult esse in ordine ecclesiastico. quod propheta
ezechielem non latuit in 29. capitulo et causa exemptionis a pas-
toribus inferioribus quia videlicet pascebant semetipsos non gre-
gem experimentem cum opto pro eo quod facti sunt greges mei in rapina
neque enim quesierunt pastores gregem meum sed pascebant semetipsos
et greges meos non pascebant. Propterea audite pastores verbum
domini ecce ego requiram gregem meum de manu eorum et cessate faciam
ut ultra non pascat gregem meum et liberabo gregem meum de manu
eorum et in eodem de exemptione totali et imeditata subiectione
sumo pontificia subiecte cum opto **E**cce ego pascam oues meas et ego
eas accubare faciam dicit dominus deus quod perierat requiram quod
abiectum reducam quod consecratum fuerat alligabo et reliqua. Et pauca
interpositis sequitur. **S**uscitabo super ea pastorem unum qui pascat illa
seruum meum dauid ipse pascat ea et ipse erit eis in pastorem. **N**on est
igitur mirum si etiam laudunensem nullo medio ad romanam curiam
pertineat et a throno apostolico quod multis dotata privilegio habe-
at inter cetera omnimodam iurisdictionem in spiritualibus et tempo-
ralibus. **I**n hospitali sancte genonesi laudunensem per curiam administratione
ne instituit annuatim unum magistrum qui visitet inquirat et corrigat
excessus et si casus requirant nunciet capitulo prefate ecclesie que est qua-
si quodam unguentum quod descendit a capite in barbam et barbam aaro que iuris-
dictione vbi sunt plures magistri fratres et sorores absque alio spe-
ciali mandato capituli capiendo et corrigendo prout supponitur
in casu premissis. **I**gitur pro confirmatione premissorum pono
aliquas propositiones. **P**rima **S**acerdos legalis suscepit a domino
spiritualem et temporalem iurisdictionem et usum utriusque de spi-
rituali apparet quasi per totum de cursu libri leuitici in sacrificiis
in ceremoniis in oblationibus pro se et populo in admissione mu-
torum et exclusionem imundorum in purificatione exclusorum ut de-
nuo ad sacra admitterentur in discretionem leprose a leprosa in aman-
tissioe que erat ex patribus et alijs plurimis obseruacionibus. **D**e temp-
ali vbi per in moyse que fuit sacerdos per 98. **M**oyse et aaro in sa-
cerdotibus eius qui vindicando peccatum idolatrie occidit cum leuitis
vna die quibus 23. milia samuel etiam occidit agag regem piguissimum. **I**-
re. 14. **F**inees occidit zabai et corby reuertes et meruit ex his eternum
sacerdotium numerum 24. **M**athathias iudas machabeus et fratres eius

sacerdotes vel de sacerdotali genere et occiderunt multos patet p
de arsum primi machabeoz. Hanc potestate non usurpauerunt
propria auctoritate quia ut scriptum est hebz. 4. Nemo assumit
sibi honorem sed qui vocatur a domino tanquam aaron. nec accepit
ab homine quia ipsi dominabantur eorum. Reslat igitur quod a domi
no quod liquete constat in multis passibus exodi ostendentibus
moysen missum ad regendum populum israel et educendum de e
gypto ad faciendum coram pharaone signa et portenta et cum a
aron fratre suo stantem coram domino pro peccatis eorum cuius
moysi precepto bella gerebantur et sapientes et gnari forenses
causas audiebant maioribus ad se reservatis. unde deut. 17. de
suprema iurisdictione summi sacerdotis scripsit **¶** Si difficile et ambi
guum apud te iudicium esse perspexeris surge et ascende ad locum
quem elegit dominus veniesque ad sacerdotem et iudicem qui fue
rit illo tempore queresque ab eo iudice veritatem et factes quecumque
preperit tibi sequitur infra qui superbit nolens obedire sacerdo
tis imperio morietur homo ille.

¶ Secunda propositio. Sacerdotio evangelico concessa est a christo
to spiritualis et temporalis iurisdictionis auctoritas licet non exercita
tum temporalis in criminalibus per seipsum. de spirituali habetur io. vlti
mo. pasce oves meas ait dominus petro et omnibus discipulis io.
20. Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata et remissa erunt.
Item promittendo se daturum dominus claves ecclesie in quibus auctoritas
discernendi et potestas iudicandi significat ait pet. 16. Tibi dabo
claves regni celorum etc. et offerendo apostolis ait in ecclesia etc. Quodcumque li
gaueris super terra erit ligatum et in celis. Item cum ait petro singulariter
luce 4. duc in altum hoc est regere navem ecclesie in superiori intelligentia et
maioribus causis. et cum ait. ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua
sed tu aliquando quersus confirmas fratres tuos. hac usus sunt apostoli. petrus in e
lectione mathie actu 1. Item iacobus minor quam in consilio apostolorum et senio
rum ierosolymis aggregato tulit parte petro sententiam super questione de
observatione legalium per gentes actu 14. Item petrus quam anania et
saphira meritos spiritu sancto a deo cito occidendos auctoritatis precepit
ibidem 4. et paulus qui corpus corinthi scelestissimi fornicato
ris tradidit sathane 1. cor. 4. qui et elima magum ceitate percu
ti imperavit actu 13. qui denique ananie principis sacerdotum im
periose dixit actu 13. percuadet te deus paries dealbate. De tyali
iurisdictione quibus sint diverse inter doctores opiniones quibusdam dicentibus

q̄ temporale dominiū eccl̄ia a p̄ncipib9 secularib9 accepit tam q̄
tum ad auctoritatē q̄ q̄tum ad vsum illd̄ saluatoris allegantes
Regnū meū nō est de hoc mūdo io. 18. Et q̄ q̄n iudei voluerūt
regem facere fugit alijs q̄ a xp̄o accepit auctoritatē sed exera
tū a p̄ncipib9 secularib9 quo vtitur in aulib9 per seipsā In crimi
nalib9 per suos officarios laycos. alijs q̄ vtiq; illd̄ d̄nium acce
pit a xp̄o 7 exeratū. licz p̄ se nō in criminalib9. hec tamē vltima
assertio magis diuine scripture cōcordare videtur **D**ixerat enim
xp̄s discipulis **Q**ui habet tunicā vendat 7 emat gladiū. luce 22.
Ipsi vero responderūt **D**omine ecce duo gladij hic. p̄ quos vtiq;
significatur vtraq; pt̄as iurisdictiois. d̄ns vero ait illis. satis ē
nō ait nimis est. qd̄ reuera fecisset | si tēporalis nō spectasset eccl̄e
sie | sed is quidē scilicet tēporalis p̄sertim in criminolib9 p̄ eccl̄esi
a | ille vō scilicet sp̄ualis etiā ab eccl̄ia exercēd9 | cōsonat eccl̄ docto
rib9 s̄ctis **N**ā sanct9 augustin9 contra faustū l. 2. ait **V**tiq; d̄ns
iusserat vt ferrū discipuli ei9 ferret | s̄ nō iusserat vt ferret | beatus
etiā bernard9. 2. de cōsideratioē ad eugenū c. 4. dicit **Q**uid tu
supple o eugeni tēptas denuo vsurpare gladiū quē semel iussus
es ponere in vaginā | quē tū qui tuū negat nō satis michi videt
v̄bū d̄ni attēdere dicentis? **C**onuerte gladiū tuū in vaginā | tu9
ergo 7 ipse forsītā tuo nutu 7 si nō tua manu euaginand9 | alio
qui si nullo mō ad te p̄tineret d̄ctib9 apl̄is | ecce duo gladij hic
nō respōdisset d̄ns satis est | s̄ nimis est | ille ergo scilicet sp̄ualis
sacerdotē ille scilicet tēporalis maxime in criminalib9 militē ma
net. sed ad nutū sacerdotē et iussū impatorē exercēd9 est **N**ec ille.
Alex. p̄terea de hallis qui in scola theologie parisijs irrefragabi
lis meruit appellari. dicit i tertia p̄te sūme vbi agit de illo p̄cep
to | nō occides | q̄ impator a papa recipit potestātē puniendi male
ficos | executionē autē pt̄atis accipit a lege | a deo ergo p̄ papā re
cipit auctoritatē vt sit minist̄ legis 7 iusticie diuine | s̄ ab ipā lege
auctoritatē vs9 minist̄erij iusticie. vñ aug9 in q̄stionib9 leuiticā ait
cū hō iuste occiditur lex occidit n̄ tu | dicit iudicia seculari | q̄ si quis
obiciat ille facit cui9 auctoritate fit. 7 sic papa 7 ep̄i q̄ h̄nt preposi
tos iudices sāguinis videt̄ occidere. respōdet q̄ est auctoritas iu
bedi 7 auctoritas inuēdi. de auctoritate iubedi est verū ille facit a
liq̄d cui9 auctoritate fit. de auctoritate inuēdi n̄ ē verū | auctoritas
iubedi occidere maleficos est penes ipatorē | auctoritas vō inuē
di penes papā 7 ep̄os 7 sacerdotes **E**st at̄ ista inuitio diuine legē

predicatio et si principes legi dei non obediant exhortatio et alle
gat beatum bernadū ut supra hec ille.

Ite ad principale descendendo videndum si magister hospitalis
et administrator potuerunt licite in casu premissis illas sorores ca
pi et incarcerationi facere absque mandato spali capituli

Ite si propter sinistram dolendumque euentum vni⁹ illatum censerent de
beat rei homicidij et irregulares.

Duo solutione prime questionis fit in ordine 3^a ppō. triplex
modus procedendi in iudicio ex scripturis diuinis vtriusque testamēti
reperitur scilicet per viam inquisitionis per viam denūciationis et per
viā accusationis. Sed ne forte per leue cōpediū ad graue dispēdiū ve
niatur in quolibet istorū est adhibenda diligens cautela ita vt in
quisitione procedat clamosa insinuatio denūciatioz caritatiua am
monitio accusationz legitima inscriptio. **Q**uā autē hec tres vie hēant
in diuinis eloquijs fulsimentū apparet. **P**ro via inquisitionis et cla
mosa insinuatione procedete. **ge. 18.** vbi dicitur clamor sodomozū et
gomozoz venit ad me descēdam et videbo vtrū clamozē q̄ venit
ad me ope cōpleuerit et **1°. 16.** de villico iniquitatis q̄ dissipauit
boā dñi sui dñs ait. **q̄ hoc audio de te? Redde rationē villicati
onis tue de via denūciationis leuitici. 1.** aīa q̄ audierit vocē iurātē
testis q̄ fuerit q̄ vidit aut cōscia fuerit nisi indicauerit portabit in
iq̄tate suā vbi dicit beat⁹ aug⁹. q̄ dēt indicari ei q̄ p̄t p̄desse et n̄
obēe. **te ista et procedete siml. hēc 1°. 13.** aīa ait veritas. **Si p̄cauerit
i te fē tu⁹ corripe eū i te et eū solū si te n̄ audierit adhibe teā du
os testes et si illis n̄ audierit die ecclie. De via accusationis deut^o
24.** **Si fuerit cā inter aliquos et interpellauerit iudices qd̄ iusū
eē p̄pererit illi iusticie palmā dabūt et ipiū p̄p̄nabūt impietate.**
In inquisitione proceditur ad correctionē ex officio seu ex auctorita
te iudicis. propterea debet procedere clamosa insinuatio. **I**n denūciati
one et accusatione proceditur ad correctionē sed ex alteri⁹ delatioē
in denūciatione ad correctionē secūdu affectū nūc. **I**deo procedere
debet caritatiua ammonitio. **I**n accusatione ad correctionem secū
dū cōsuetū iusticie etiā vsq; ad depositioz et regūctioz si op⁹ sit iō ac
cusator d̄ se obligare per inscriptioz ad penā talliois itē i inquisitione et
siderat discretio veritate i denūciatione affect⁹ caritate i accusatio
ne terrore seueritate. **Ex p̄missis i hac 3^a ppōne seq̄t 2^a. Agē hos
pital⁹ potuit licite ad inquisitionē sc̄ crimib⁹ de q̄b⁹ sorores p̄dē erāt
infamate scilicet sortilegiū et dilapidationis bonozum procedere.**

quia clamosa insinuatio præfærat & ad aures ipsius magistri per
uenerat idem videtur dicendum de administratione si per statuta
à alio mandato capituli vel alias habeat simile cū magistro potes
tatem. & magister prefat⁹ potuit licite facere detineri et incarce
rari predictas sorores quia post informationē preparatoriam seu
inquisitionem reperte sunt de criminibus memoratis diffamate
Siquidem tria ut actus iudicialis licite fiat requiruntur et dicunt
multi doctores theologici inter alios alexander de halt / scz iusta cau
sa. iustus ordo. iustus anim⁹. fuit i proposito / iusta causa detinen
di illas / quia suspitio vehemens vel saltim probabilis de crimi
nibus antedictis. erat iustus ordo / quia erat iudex cōpetens / ex auc
toritate capituli et cū matura deliberatione habita cū administra
tore et dñis decano & picerna q̄ sūt p̄sone ḡnes & famose / fuit in
ipso mgrō iust⁹ anim⁹ / q̄a nō liuore viditē / s̄ amore iusticie / hoc
fuisse arbitrari tē q̄libet honest⁹ / nec p̄ce aut p̄cio talis viri ani
m⁹ p̄moe⁹ cōseri tēt maxime q̄a nō nisi virū maturū prudentē et
modestū ad regimē talis dom⁹ talc corp⁹ q̄le est capitulū catho
dralis ecclē nūq̄ p̄ficeret / potuit q̄dē facē illas sorores capi et incar
cerari etiā sine nouo ac sp̄ali mādato capituli / nam si i grauib⁹
criminib⁹ oportet expectare deliberationē capituli sup captioē ali
cui⁹ criminosi siēda frequēter effugēt ille an̄ cōdusionē habitā / qm̄
igitur qd̄ p̄ caritate institutū est / contra caritatem militare nō de
bet ut ait beatus bernard⁹ / & a simili qd̄ p̄ iusticia ordinatum est
contra iusticiā venire non debet illa clausula / & si casus requirat ca
pitulo nuntiare / deprehensionē p̄sone non videt impedire / s̄ ope
rari videtur ne in arduis iudiciū p̄cepto fiat p̄sertā in iudiciō et
sentēciam diffinitiuā ferendo ideo ad capitulū vbi ardua digeste
ponderantur tūc recurrendum est. est enim carcer ad custodiam /
et est carcer ad penā. p̄m⁹ p̄cedit sentēciam iudicis. scūd⁹ seq̄tur
potuit itaq̄ sorores p̄fatas incipere carceri ad custodiā / etiā p̄ q̄
cūq̄ graui crimine. puta ydolatria apostasia a fide / & sic de simili
b⁹. et sic etiā p̄ sortilegio & dilapidatioē bonozū abs̄ nouo mād
to capituli / s̄ satē credibile ē q̄ nō debuisset ferre sniam p̄ceptat
ois q̄ eas sicut nec fecit / nisi cōsulto capitulo / cū crimina sortilegij
nō solū sapientē hēsīm s̄ etiā simplicē et dilapidatioē bonozū in
ter graua numerentur / et p̄pter talia et similia vel maiora & ad
tales fines scilicet ferēde diffinitive hec clausula posita esse credi
tur / non propter detentionem que illi subseruit ut p̄cambula

Septa cum quis dat operam rei licite et adhibet diligentiam quo modo debet si sequatur preter intentionem eius mors alicuius aut mutilatio non debet illi imputari. Probatio Aug. dicit epla ad publicolam aplius notas fecit presidii insidias preparatas et ob hoc accepit armatos. si ergo in illos inimicos inadisset? nu quid paulus in effusione sanguinis eorum suum crimine agnosceret? Absit. Item idem in eadem absit ut ea que propter bonum finem facimus si propter hoc preter nostram voluntatem antea aliquid mali acciderit nobis imputetur. Preterea ex predicatioe pprii scribarum et phariseorum via arguentis secuta est invidia et graue scandalum que licet ex hoc opere bono sequebatur quia tamen preter voluntatem diuinam accidebant et dabat operam rei licite puta exterminationi viciozum ei nullatenus poterant imputari quoniam nec ipse peccare poterat nec debuit ab ea cessare propter euentum sinistram inimicorum suorum. Nam cum petrus vellet ipsum ab ea cohibere dicens. domine scis quod audito hoc verbo scandalizati sunt velut indignas ait. Hinc illos quia rea sunt et dures ceorum. Est enim duplex scandalum passiuum nam de actiuo nunc pretereamus scilicet phariseorum et pusillozum. Primum prouenit ex malicia. Secundum ex ignorantia aut infirmitate si pharisei fuissent pusilli scandalizati ex infirmitate vel ignorantia veritas doctrine poterat ad tempus pretermitti donec pusilli fuissent rationabiliter de ea instructi et eo casu exhortatio petri locum habuisset sed quia eorum scandalum exortum est ex odio et malicia atque inuidia non debuit veritas doctrine a pprii subtrahi. Insuper que fiunt preter voluntatem non sunt peccata. Dicit enim beatus augustinus quod peccatum a deo voluntarium est quod si non esset voluntarium non esset peccatum. ergo mors que euenit preter voluntatem alicuius vel mutilatio presertim quando dat operam rei licite et adhibet diligentiam quam debet aduersus casus fortuitos non est ei imputanda. Denique que sane mentis diceret iudicem qui iusto animo iusta causa et iusto ordine ut loquitur alex. de hallis de quo supra quod iurisdictione conuictioe et pacis salua exantibus ut dicit beatus augustinus 2. 3. libro 9 eplam pmeniani donatiste aliquem preceptum ad carceres perpetuos et custodi carcerum tradet ad que speraret amouere omnia impedimenta ex quibus que sibi mortem conscire possit tamen ille se iterum eret? quis inquit diceret tale iudicem esse reum huius mortis? Pro hac propositioe facit cano. 8. 40. De peccatis

Per ista apparet responsio q̄ lamech reputat⁹ est homicida dum in-
terfecit cayn q̄uis hoc non intenderet s̄ putaret interficere fera m
2 q̄ grauius est punitū q̄ homicidiū cayn dum interfecit abel
vt patet gen. 9. quia non adhibuit aut adhibere fecit adolescenti
ducenti eum debitam diligentia. Item q̄ p̄cauens mulierē p̄eg-
nantem si inde sequebatur abortiuū atq; mors mulieris etiam si
p̄ter intentionē hoc contingeret homicida reputabat in lege. vt
apparet exodi 21. quia dabat operam rei illiate. Dequitur primo
q̄ magis hospitalis euentus huius mortis miserabilis nō debet
imputari p̄sertim si erat aliquis custos carcerū cui incumbat ad-
hibē diligentia ne aliq̄s ferramētū domesticū aut agreste alta fe-
nestra corda aut aliud quo quis sibi mortem inferre valeret esse
in captiuū libera potestate. q̄ si nō existente custode tali ad mgrm̄
hec diligentia spectaret securus esset. Dequitur 2. q̄ si ad magistrū
cui appellendi instrumēta memorata nō pertineat pena irregula-
ritatis nō debet ei imputari p̄pter illum casum miserandū fortui-
tu contingētē quia faciendo incarcerari illas dedit operā rei licite
et adhibuit diligentia quā debuit quia eas custodiēdas fidelit̄
comisit nec ad appellenda instrumēta mortis violente deseruientia
tenebatur sed custos hanc debebat ex p̄pothesi adhibere diligentia
Dequitur 3. q̄ domini decan⁹ et p̄uicerna sūc censendi penit⁹ imu-
nes a reatu hui⁹ mortis que et p̄ter intentionē eoz euenit qui
consulendo magistrū sup̄ detentione sorozū dederunt operā rei licite
nec ad armamēta tollendū. vnde quis sibi mortē iferre posset
tenebantur vt satis notū est. Quod dictū est de magistro hospital
dicendū est de administratore illius si per statuta q̄suetudinē pro-
scriptā mandatū capituli aut alias habeat similit̄ cū eo potestate

¶ Premissa sub correctione omnium melius sententia huius pagi-
ne ego egidius decanus ecclesie cameracen̄ comendare de ceu. s̄

Querebatur si dyaconus audiens in confessione presbiterum qui tenebatur illo die celebrare nec habebat copiam sacerdotis / et faciebat sibi conscientiam de peccato mortali sic hereticus et pro tali censendus + ? +

Ad questionem suppono qd heresis ut dicit beatus iheronimus inuenitur ex verbis inordinate prolata non tamen in quacumque materia sed in materia fidei. Ideo dicunt quidam doctores qd heresis est falsum dogma in fide verum prolatio inordinata aut dogma contra veritatem fidei non sufficienter constituit hereticum aliquem nisi sit peruersitas in intellectu in materia fidei et corrupta voluntas renitendi eis que ad fidem pertinent iam susceptam. Unde heresis electionem importat que electio sequitur sententiam vel iudicium quod est conclusio sillogismi practici. propterea dicit gregorius nissenus qd electio neque est appetitus solus nec voluntas solus sed ex his aliqd compositum et philosophus 6. et hinc qd electio est appetitus intellectus vel intellectus appetitus. Sic ergo heresis in suo intellectu includit falsum iudicium et mala electionem in his que sunt fidei sed adhuc quia est nomen habitus importat pertinaciam vel obstinationem voluntatis in hereticis falso dogmati vel errori in fide. Inde est qd aliquis potest hereticare qui non est hereticus. Nam dicit beatus augustinus. Hereticare potero tamen hereticus non ero sicut aliquis potest operari iuste vel fortia qui non est iustus aut fortis fortitudine morali potest quia habitum virtutis istarum nudum habet sic qui errat in fide sed non ex consuetudine nec per consequens ex habitu non firmiter nec pertinaciter errat hereticat quidem sed non est hereticus. His presuppositis distinguendum videtur pro responsione ad questionem illam. quia aut ille scilicet dyaconus audiens mentem presbiterum in confessione credidit eum posse absoluere sacramentaliter et credidit illam confessionem esse sacramentalem et sic credens elegit ac voluit cum audire in confessione vel non credidit eum posse absoluere etc. Tunc dico duo. primum si dyaconus presbiterum iudicauit qd poterat absoluere presbiterum et voluit hoc facere errauit in fide estimans clauem ecclesie quo ad hoc datam esse etiam non presbiteris quibus solus quenuit potestas indicandi et discernendi in foro penite dignos ab indignis quantum ad regnum celorum et ligandi et soluendi et hereticare in illo casu et si ex pertinacia hoc facere voluerit est censendus hereticus. Certum est enim qd dominus solus presbiteris clauem ecclesie contulit in foro poli. Deandum si dyaconus memoratus non habuit in intellectu suo

peruersum iudicium circa potestatem absoluendi p̄bitum ante
dictū nec electionem aut voluntatem corruptā circa hoc | s̄ vel ex
simplicitate negligentia nescientia | vel quādā pia contescensione
vel benignitate seu humanitate pote p̄patiens p̄sbitero in qua
dam animi angustia p̄stituto in casu p̄nusso vel ut putabat in ne
cessitate p̄fiteōdi existenti | talis dyacon⁹ nec hereticauit | nec hereti
cus censendus est | **I**stud secūdu | magis estimādū est de illo dyaco
no maxime si prius de male sentiendo in fide nō fuit diffamat⁹
si non est secutus conuenticula malignantiū male dogmatisantiū
in fide vel moribus | si de libris suspectis non est quatus | nec hoc
quod est audire quempiā in illo quē hic putabat necessitatis arti
culo est res que ex opere operato quincat vel reddat hominē here
ticū vel vehementer suspectū de heresi | secus de thurificādo vel ada
rando ydolo

Hec breuiter dicta sufficiunt circa hanc questionē | p̄ me **E**gi
dium carleij decanum cameracen̄ hic anno tata.

Responſio ad certis q̄ſtiones in egidio decano factas p̄ domini
abbate aquſcintē.

Recurde pat̄ et dñe mi ſpecial̄ rēcomēdatiōe p̄miſſa. Dul
cepi litteras veſtras difficultates nō modicas | etiam vires meas
excedētes cōtinētes ſup̄ indulto apl̄ico de indulgentiis eccl̄ie pro
chialis de lehuono in ſanguine terſo benefactor̄ ad eā p̄ſonaliter
accedētū l̄ obſtate legitimo impeditōe erogantū et vt in litte
re apl̄icē cōtinetur. p̄fecto aīus q̄ ſenāo in q̄ſtionib⁹ mot̄ niſiſſe
niſi occupationes ḡues et neceſſarie ſup̄ueniſſent ſicut frequē
accidūt. ea p̄pter ſup̄ tarditate veniā det benignitas vr̄a. Dup
pono igit̄ totū indultū haberi p̄ repetitōe. **Q**ueſtio p̄ma eſt. cū
indicta gr̄a nullus executor deputetur quomodo poſſunt curatus
loci et ipſi queſtores aut audeāt accipere auctoritate ex ſe p̄dicādi
dictas indulgentias | et eam occaſione accipē pecunias et dare
formā abſolutionis extra terminos ip̄ius gr̄e apl̄icē. **Q**uiſ h̄
queſtio p̄ magna p̄te ſit magis iuridica q̄ theologica | tamē ſub
correctione dico q̄ ex quo nullus executor deputatur in indulto
ordinarij locoꝝ ad quos peruenit | cenſentur executores eſſe qui
poſſunt cōmittere quib⁹ iudicant vires ſuas expedire ſuper publi
catione gratie huiusmodi et executione | ita tamen vt cōmiſſi ter
minos ſue facultatis non excedant. **U**nde ſi curatus loci p̄ſati
vl̄ alij fuerint deputati a domino ambianenſi ep̄o | poſſunt exeq̄ p̄
miſſa alias nō intelligo q̄ poſſunt. **P**reterea cōtes pecunias con
miſſis quātas expendere eundo ſtando redeundo et offerendo. ſi
nō vadant viſitatū eccl̄eſiā et nō exaſentur infirmitate. ſenio. via
tū periculis aut alio legitimo impeditōe nō conſequūtur indul
gentiā. **I**deo cōmiſſi ipſi cōtes intelligē q̄ recipiūt | male faciunt
et abutunt̄ officiō cōmiſſo. e enim ſeruāta forma indulti in ſuis ter
minis. **E**t per hoc etiā reſpondeo ad formam abſolutionis q̄ de
bent ſeruare formulam ſibi datam in gr̄a apl̄ica. puta q̄ obtinen
tes huiusmodi indulgentiā plenam cōſequantur remiſſionē om̄i
ſuoz peccator̄. **E**ſt verum q̄ ſolus deus remittit culpam et ſolus
cōmutat penam eternam in temporale quia ſolus infundit grati
am. **S**acerdos legalis dicebatur remittere quia oſtendebat eam
eſſe remiſſam ſacerdos euangelicus oſtendit eā eſſe remiſſam ſed
cū hoc p̄tem pene tyalis debite in purgatorio remittit vi clauis

et sic soluit | obligat ad penā temporālē in hoc seculo et sic ligat
et sic nullus sacerdos euangelicus remissionē culpe facit | sed quia
remissa culpa adhuc manet reatus ad penam tēporalem remitte
re dicitur peccatum quo ad partē pene Plena igitur remissio pecca
torum quam facit ecclesia id est minister eius est remissio totius
pene quam potest prestare is qui habet in terris plenitudinem po
testatis ut est summus pontifex | si tamē subsit causa rationabilis
seu pia utilitas et in suscipiente contritio. confessio et deuotio Igi
tur commissi ad exercitiū huius facultatis debent tenere formam
indulti et non est sua mutare formam vel interpretari qd est ple
na remissio | nec est addendum istud. Et restituo te illi innocentiā
in qua eras quādo baptisatus fuisti in q̄tum clauis eēe etc. Max
ime quia non est apud theologos clauis quid importat | hoc qd
dicitur plena remissio omnium peccatorum Ad secundam questi
onem clauis est q̄ nisi quis uisitet ecclesiā presatam si possit nō
consequatur effectum gratie apostolicę | unde a talibus nō debent
preuias accipere Ad terciā questionem dico q̄ illud singulis
annis refertur ad tempus indulti scilicet trium annorum | nec in
telligo q̄ quolibet triū annorū quilibet teneatur uisitare illā ec
clesiam | sed singulis annis est distributio arcōmoda | hoc est si u
nus primo anno | alter secūdo anno | alter terciō | aut plures uno |
alij secūdo etc. uisitent consequuntur indulgentie effectū. Nam q̄
tribus annis quilibet teneatur uisitare ecclesiā si debet gaudere in
dulto nō michi uidetur q̄suetū fieri in litteris ap̄liis | et si primo
anno consequatur effectum cur tenebitur secūdo anno et terciō u
sitare ecclesiā? Ad quartā questionē | de gracia data a cōsilio ba
siliensī pro reductione grecorū cum per dominū eugenium nō per
cōsiliū educā fuerint. Item de difficultate super factis dñi pape
eugenij | attentis hys que facta fuerunt per ipsum cōsiliū et ad
illam de ignorantibus et dubitantibus super potestate memora
ti domini | non esset facile sub breuibus annotare que dicenda fo
rent | est enim grandis et grauis materia nō paucis explicabilis
ideo potius uerbo q̄ scripto uellem eam perstringere. Ad p̄mā si est
idem uti forma uerborū in gracia apostolica contentorū et ut po
nūt executores in forma absolutionis patet responsio p̄ ea q̄ posi
ta sūt in solutione p̄me questionis Ad questiones de cōtaminatiōe
ecclesiarū mēcionē facietes Ad p̄mā de fornicatiōe secreta dico
q̄ locus sacer non censetur pollutus p̄pter fornicatiōē secretam

in eo commissam nec indiget reconciliacione quia ecclesia militans
non iudicat de occultis | et apud eam idē iudiciū est de hijs que nō
sunt et que nō videntur p^o re. xvi. Homo videt ea que patēt | de
autem intuetur cor. et pūb. 16. Omnes vie hominū patent oca
lis eius spiritū ponderator est dominus. Reconciliatio autem fit
ad terrorem. Et etiā sacra loca habeantur in maiori reuerētia ⁊
peccatores confundantur de pāis suis per hoc. Ad scādam q̄ sacer
dos cui hoc peccatū fornicationis occulte reuelatū est | nō tenetur
reuelare | quia locus nō censetur ex ea pollutus sed si aliunde veni
ret in publicū iam locus censetur pollutus | quia fornicatio nō es
set secreta | nō tamen sumptibus confessorū | ex quo aliunde q̄ per
eū innotesceret esset reconcilianda verū opinio dñi hosticij in hoc re
sidet q̄ tutū est q̄ confessor dicat episcopo crimē in genere | etiam
quando est secretum | sub hac forma | tal' etiā eget reconciliacione
non queratis a me ultra | et tunc haberet locū. Tercia questio cu
ius expensis fieri debet | dico q̄ expensis delinquentis qui debet
moueri per curatū vt secreta paret actū vel etiā reconciliari aut
per ep̄m moueri dēt. indeterminate tamē q̄ si delinques neglexe
rit | excoicet eū indeterminate vt sic | excoicūto eū qui hoc fecit

Haec breuiter sub correctioe vestra ⁊ oim meli⁹ sententiū sufficiat
Valete pater optime memor mei in orationibus vestris. Ex ca
merato septima marcij. ⁊.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Illegible text, possibly a section header or a specific entry.

Illegible text, possibly a list or a series of entries.

Consultatio sup certo contractu emptionis redditus vitalis a
quodam monasterio.

Casus

Prior cuiusdam quentus vendidit redditu xvi. lib. t. monete
hanonie ad tres vitas autam qui dedit c. lx. lib. similis monete
et debuit reapē de decē vni. sed qz ipē pōz erat mali regimie do
min9 loa seruabat sigillū quentus. ideo fieri nouū fecit quo sigil
lauit lrās de cōtracto. Hic prior postmodū fugit 7 attulit seā pe
cunias excepto qz de illis dedit vni censitori illius cōuentus xl.
lib. vt solueret quentui iij. lib. 7 nō apparet qz aliud posuerit in v
tilitate quentus. hanc aut venditionē fecerat de consensu duoz a
trū qui faciebant tunc quētum.

Queritur primo verum vos prior successor illius et quentus
psens teneamini restituere illi emptori pecunias suas.

Item si est periculū conscientie in mora restituendi attenda paup
tate quentus p nūc.

Item cū emptor huiusmodi per duos aut tres ānos a priore
venditore receperit annuale redditū.

Vtrū in restitutione pecunie sunt fruct9 seu redditus recepti cō
putandi 7 deducendi.

Ad id qd queritur si tenemini restituere illi de vallencien sum
ma c. lx. lib. monete hanonie iux ea que in cedula cōtinent et si
sic si est periculū conscientie in mora solutiois facēde vl nō 7c.

Ad has ergo duas pmas qstiones saluo meliori iudicio dica
ria. Primū si ille vir de vallencien sciuit lrās emptiois pensio
nis ānue esse falso sigillo sigillatas tpe tractus non tenemini
nūc ad restitutionē pecunie date. qz hmoi tractus nō fuit ratus
aut verus ex pte vendente scilicet prioris et illi9 tunc quentus co
qz nō vero sigillo ipius firmatus. 7 itē qz nō intelligit aliqd de
pecuniis recepte p priore fuisse conūsas in utilitate ipius quētus
nisi forte xl. lib. Si vero tūc non sciuit falsitate sigilli sed post ea
tēpore tamē quo illo prior adhuc pērat conuentui iterū nō tene
mini restituē illas qz emptor ipē ex quo nō infēat tractū nec a
priore recepit pecuniā. videt9 ofensisse in fraude | qz fraud et dolus
nō debet patrocinari sibi s3 actionē si quā habz repetēdi habz ad il
lū priore Et videt9 alterū duoz fuisse in emēte pensionē p cedu
lā vrām vbi dicit qz tacet qz scit lrās suas falso sigillo sigillatas

2°. si tpe gatus et illo tpe quo prior de quo cedula facit mentio
nō māsit in cōuentu | emptor de vallencia habuit bonā fidē et cre
didit lras vero sigillo quentus ēē sigillatas | s̄ post fugā agnouit
falsitate sigilli quo tpe nō potuit ab illo fugituo recuperare pecuni
am datā | at ex pte sua nō fuit in cōtractu defectus | et noīe cōuētus
facta fuit obligatio soluendi redditū annuū | videremī obligati res
tituere hmōi sumā C. lx. lb. ff. hanoñ | s̄ salua manet vobis actio
prosequēdi illū priorē fugitiuū si poss̄ apprehendi. **Tertū.** nō vide
o pialū cōscientiarū vestrarū in isto casu si nō ad statū restituitis | at
tentis impossibilitate tā ato restituēdi volūtate vestra satisfaciēdi. et
possibilitate expectandi ementis. **Ea** vero q̄ habētur in p̄uilegijs
vestris in cedula allegatē nō vidētur multū vobis suffragari | quia
loquūtur de hys q̄ fierent ab aliquo p̄ticulari siue p̄sensu prioris
et maioris ac sanioris p̄tis quētus. et iste tractus fuit initus per
priorē et quētū. **Ad** illud autē quod postremo q̄ritur si liceat defal
care fructus receptos duoz ā triū annoz. dico si emptor fuit sem
per bone fidei tā tpe gatus. q̄ p̄diu ille prior māsit in quētū et re
cepit p̄sionem nō sūt deducendi nec defalcādi qz cedūt in sorte vi
tractus. **Si** vero sciuit falsitate sigilli et maliciā prioris. emptor
ab illo tpe nō fecit fructus suos et possētis licite si restituere velle
tis pecuniā datā | deducere ac defalcare illos.

¶ Consultatio decani cameracen in quadā causa beneficiāli.

¶ Prima cedula data in sessione

¶ Cōme certain procez soit pendant et cōmenchie par deuant les maistres de requestes de lostel du roy nostre sire en matere de nouuelte entre venerables et discrettes personnes maistre .t. docteur en theologie demādeur dune part et maistre .t. deffendeur daultre part. a cause de larchidiacone de bzie en leglise de soissons. et que chescune des dites parties pretendoit a lui appartenir a iuste ticle bon et loyal droit ou quel procez na ledit demādeur encor fait sa demāde mais seulement fait adiourner ledit deffendeur. est venu ledit maistre .t. deffendeur dire et declarer en iugement que pour ce quil neut oncques ne na volente de estre homme de glise. pour ce aussi quil nest cōgie de xxiiij. ans ne en ordre sainte de prestase ou aultre constituc ne aussi gradue qualifie ne nōme pour tenir iceluy archidiacone qui est dignite en leglise cathedrale ayant cure dames ansee. Et aussi il se doubte et croit seurement quil a vaquis en regale et en la collation du roy nostre sire iceluy maistre .t. non veullant tenir benefice sans iuste ticle ne occuper les fruis. veullant aussi euter et fuir despens procez et debas sans cause et sans raison pour les causes desseur dites et aultres bōnes iustes et raisonnables a ce le mouuas declare que en faueur dudit maistre .t. aeteur le quel at este et est son maistē et pfait ami pour ce quil le congnoist estre hōme de bien et souffisāt pour deseruir ledit archidiacone. Iceluy maistre .t. se cōsent que la main du roy en soit leuee audit .t. et a son pouesit et declare ledit deffendeur que par vertu de la collation que mōseur leuee que de soissons luy auoit fait dudit archidiacone il ny pretend auoir aulain droit mais il a renonchie et renonce et se cōsent quil soit audit aeteur ndiagre cōme a luy appartenant a bon iuste ticle et loyal droit

¶ Fait et passe par lesdiz aeteur et deffendeur
comparons en leurs personnes le x. iour
doctobre. lan mil iij^e chincquantetrois.
Ita est valengier.

In nomine dñi Amen etc. **V**it notū q̄ anno domini Mille
simo cccc. liij. etc. die x. mensis octobris. in mei notarij publici
etc. venerabilis magist. t. defensor. etc. nō wact9 sed sua mera et
spontanea volūtate et sine fraude ut dicebat et dixit. recognouit
et confessus fuit se cessisse concessisse donasse et trasportasse prout de
facto cessit et cedit atq; donauit et donat. trasportauitq; et trasportat
honorādo viro dñō et magrō. t. actori sacre theologie doctori
canonico et archidiacono bzie i cācia successionei ibidē pñti oīa iu
ra parationū emēdarū et emolumētōz pueniētū rōne dicti ar
chidiaconat9 a die q̄rta mēsis iunij ultimo elapsi q̄ dict9 magist.
t. habuit possessionē dicti archidiaconat9 vsq; ad p̄sente diē et etiā
oīa iura parationū emēdarū q̄ sibi debēt rōne visitatiois p̄ eum
facte nouissime i p̄ncipio mēsis augusti ultimo p̄teriti et a toto tē
pore q̄ dict9 magist. t. nō habuit p̄petitorē i dicto archidiaconatu
iusta et legitima rā ipsū ad hoc inducente et testimonio cōscientie
ipellēte ut dicebat et dixit. **D**e et super quib9 etc.

Ego. t. sacre theologie doctor q̄siteor debē magrō. t. sūmā quā
q̄rta scutoz auri ratioē trasport9 et ceditiois iurū parationū
et emēdarū archidiaconat9 bzie dicto magrō. t. debitā quas et
mēdas etiā similiter iura parationū ip̄e p̄ dicta sūmā michi tras
portauit. Itaq; sibi p̄mitto dictā sūmā solūē infra festū bte kathe
rine proximo futurū p̄uisū q̄ non habeā aduersariū et q̄ teneat
in trasportū et tractatū in sua veritate q̄s in maib9 dñi guillermi
rueri notarij capli parisiē. passauit. et q̄ gaudeā pacifice teste
signeto meo manuali h̄ apposito deama die octobris Anno dñi
millesimo cccc. liij. sic signatē

Je t. docteur en theologie et soubz chantre de leglē de paris
prometz de bonne fois a monsieur maistre t. que pour che quil
a visite larchediacone de bzie en leglisie de soissons du tamps
quil estoit paisible archidiacre et quil nauoit point de compedi
teur. en la quelle visitation il a fait plusieurs fraiz et anssi com
pose de plusieurs procurations amendes et drois appartenans
a la ditz archediacone. lesquelles par traittie fait entre nous
deux il me cede et transporte et laisse receuoir que dedens le iour
de pasques p̄chaui venant ie luy paieray la sōme de cent escus
dor du royn du roy p̄nt courat. tesmoing mon saing manuel chi
mis le x. iour doctobre mil cccc. liij. Ita p̄mitto. p̄uiso q̄ dict9
archidiaconat9 in pacificis remaneat et q̄ nō habeā p̄petitorē

Casus.

Ticius et danubius soli pzetendentes ius habere sup quo dā
beneficio coram iudice seculari contendunt de eodem beneficio sup
possessorio in qua quidē contentione ticius est actor danubius est re
us. quiquidē in ticius fecit dictū possessoriū sequestrari p casum no
uitatis in mense augusti āno. liij°. nec vnq̄ suam formauit peti
tionē aut q̄quō de suo fecit titulo apparere in iudicio sed anteq̄ fu
isset ulterius processū in causa. danubius reus venie ad scribā pre
fati iudicis coram quo in absentia iudicis renūciavit possessorio et
omnibus fructibus dicti beneficij ad vtilitatem ticij. sibiq; resigna
uit ius beneficij q̄tū in se erat in manib9 dicti scribe et sup huius
modi renūciatione ac resignatione tici9 obtinuit a p̄fato iudice
litterā per modū sentētie vt de huiusmodi beneficio aut ei9 fructib9
valeat gaudere pacifice. que renūciatio ac lēa sentētie date sunt. x.
die octob̄ sequentis. Eadēq; die ticius actor p̄misit solue danubio
p fructib9 dicti b̄ficij quāda sumā excedēte i duplo hmoi fructus et
se obligauit ad hanc sumā soluēda. quada cedula p̄o signeto ma
nuali signata sub data et verborū serie tali. Ego tici9 p̄mitto solue
re danubio talē sumā infra talē terminū etc. Itaq; p̄mitto p̄uso
q̄ talē b̄ficiū in maneat pacificū et q̄ nō hēam cōpetitorē. Datū
decimo die octobris vt prius.

Ite eadē die danubius corā nōzio publico debet et trāsportauit
simpliciter et absolute dō ticiō om̄s fructus dā b̄ficij n̄ p̄mutādo q̄
mutādo ā v̄cedo s̄ liberale p̄t amicitia magnā quā i eo gēbat cō
ferēdo etc. Quare aiadūtat vestrap̄uētia si i hmoi obligatione
pecuniaria q̄ sit pacto obtinendi beneficiū de quo lis p̄debat inter
hos duos solū. labes ḡtineat symonie. cōsideratis h̄is trib9 arti
culis. primo videlicet q̄ danubi9 renūciavit beneficio et possessori
o ac om̄ibus fructib9 nullos exapiendo ad vtilitatem ticij. x. die. 2° at
tento q̄ eadē die tici9 p̄misit soluere sumā pecunie p̄ illis fructibus
danubio q̄b9 tū renūciauerat vt patet ex p̄mo articulo et cū h̄ istā
p̄misit soluē sumā p̄uso q̄ b̄ficiū i litigio deductū inter danubi
ū et ipm̄ sibi remaneat pacificū et q̄ nō hēat cōpetitorē. 3° attēto
isto trāsportu p̄ quē danubius dat ticiō om̄s fructus. Quō ergo p̄t e
os tici9 emere sub illo pacto?

Prima cōsultatio.

Circa casū de ticiō et danubio in materia beneficiāli positum in
quibusdā cedul̄ papirēis sequentib9 quū p̄ e de renūciatione b̄ficij

et fructū eius ad utilitatē tēij facta p̄ dānubiū 2°. 2. est de obli-
gatione tēij dānubio p̄ fructib9 beneficij i certa summa ⁊ sub cer-
ta forma ⁊ 2° tercia est de obligatiōe ipsi9 tēij dānubid p̄ eisdem
fructibus in summa maiori in duplo q̄ prius. **Queritur**

Primo. utrū contract9 obligatorius sit respectu utriusq; licit9

Secundo. utrū sit suspectus de labe symonie

Tercio utrū veraciter tract9 ille possit iudicari symoniacus

Ad p̄mū dicendū videtur q̄ licet fruct9 alianus beneficij possint
emi ab aliquo ⁊ dari ad firmā tamē in casu p̄senti tract9 iste vi-
detur esse illicit9 respectu utriusq; respectu quidē dānubi9 qui rece-
pit pecuniā per modū debiti pro illis q̄ liberaliter dederat. Item
pro illis in quib9 nō habebat ius quia illi bñficiū est ānexa cura
animarū et ipse erat minor ānis ad sacerdotiū requisitis quia eti-
am nūq̄ habuit nec habet volūtatē ut sit ecclesiastic9. quia e-
tiam nō est graduatus aut noiat9 ut sit aptus vel capax talis be-
nificij ut hec patet in p̄ma cedula. Respectu etiā tēij est illicitus
qui emit qd sibi dedit dānubius et sic emit qd suū erat qui dedit
duplo plus q̄ recepit qui sub q̄ditione maculante tractū p̄uiso
scz q̄ maneat pacific9 et alias nō se obligavit ut hec habetur in
2^a. cedula et 3^a.

Ad secūdu videtur q̄ sic quia tract9 symoniacus est emptio vel
veditio spūalis aut spūali ānexi p̄ tpali vel ecōtra. quod hic est.
quia fruct9 beneficij sunt ei annexi qui hic ut ānectūtur ponūtur
sub p̄cāo. Item ipsūmet beneficiū in obligatione intercipitur
cum dicitur p̄uiso tamē qd sim pacific9. Item cū simul bñficiū
dimittitur ⁊ pactum pecuniarū pro fructib9 illius coniūgitur | du-
bitandū est de intentiōe corrupta dimittētis et recipientis puta
q̄ ob causā beneficij dimissi fiat obligatio alias nō ficta et maxi-
me cū sit obligatio in multo maiori summa q̄ valeat fructus be-
nificij.

Ad terciū | distinguit a doctorib9 duplex symonia | una p̄hibita q̄a
mala ut esset veditio vel emptio q̄tie ⁊ sacramētorū quā p̄misit sy-
mō mag9 actū. s. a quo nomē symonia accepit. Alia mala q̄a p̄-
hibita ut veditio l' emptio iuris p̄zonat9 cū fund9 cui illud ius p̄pe-
tit veditur plus q̄ si ius illud ei nō p̄petet ⁊ sicut dicit multi veditio
l' emptio bñficiorū. Tūc dicit p̄mo q̄ i h̄ tractu n̄ intēnit sy-
monia p̄mo mō dca h̄ notū ē. de symonia vō secūdo mō dca d̄z p̄mo
q̄ i foro p̄scie nō p̄ iudicari certitudinalit̄ de aliq̄ actu an sit bon9

nisi attentis substantia actus et circumstantiis requisitis ad bonitatem illius vel de malicia ex defectu aliarum earum inter quas est circumstantia finis. sic igitur videtur dicendum quod si intentio tunc se obligatis ad quinquaginta primo et centum secundo non habuit respectum ad beneficium in se sed ad quietem in illo respexerit et sine pacto implicito vel explicito ex liberalitate et amicitia hoc fecerit non iudicabitur symoniacus contractus. Secundo quod in foro pretioso in quo iudicatur secundum allegata et probata quia homo videt ea que perirent. Item. 16. verisimile est quod obligatio illa a labe symonie non est immunis et hoc propter clausulam illam. puto quod non habeat aduersarium et gaudeam pacifice etc. Item quia titius se obligat ad maiorem summam in duplo quam sint fructus beneficij. et hoc non propter valorem fructuum qui sunt in duplo minores et ultra. ut quid ergo hoc facit nisi propter beneficium ut verisimile est. Attento quod reuera inter ipsum et danubium non est tanta amicitia quod intuitu eius danubius dederit gratis fructus ipsius beneficij et titius sponte se ad tam excessivam summam obligauerit. Et videat iudex ne danubius fuerit circumuentus contrahentium conditionibus consideratis etc.

Hec est opinio mei egregij decani ecclesie cameracen.

Cedula secunda missa

In accorto super scripto similiter et in duabus cedulis atque transportu subsequente non continetur aliquid symoniacum illicitum aut prohibitum. attento quod per duas cedulas atque transportum non videtur magister. t. obligatus pretendisse acquisitionem noui iuris vel noui tituli in ipso archidiaconatu sed solum pacificationem possessorem et amissionem impedimento appositionum per parte aduersam in gaudentia ipsius archidiaconatus. Queritur si ista conclusio sit vera aut falsa. attento quod ista pacifica possessione fateatur. t. acquisisse pacto pacis obligatorio ex gratia partium dum taxat secreto iusto. et non ex auctoritate iudicis aut cuiuscumque viri prudenti aut arbitri attento etiam quod beneficium erat in litigio deductum dum iste contractus fuit sic inter partes secreto passus.

2^a. consultatio

Circa sedulam in qua sic habetur. In accorto supra scripto et in duabus cedulis atque transportu subsequente non continetur aliquid symoniacum illicitum aut prohibitum attento quod per duas cedulas atque transportum non videtur. t. obligatus pretendisse acquisitionem noui iuris et noui tituli in ipso archidiaconatu

sed solum pacificatione possessorij et amissione impedimentoꝝ ap-
positoꝝ p parte aduersa in gaudetia ipsius archidiaconatus et ad
questione sup ipsa formata vtru ista p dussio sit vera aut falsa at-
tento q istam pacificam possessione fatetur. t. acquisuisse pacto pecu-
nie obligatorio ex contractu partiu duntaxat secrete inito et no ex
auctoritate iudicis aut cuiuscumq; viri puidi aut arbitri. attento est
am q beneficiu erat in litigio deductu. unde iste tractus fuit sic in-
ter partes secreto passatus. **V**idetur respondendu saluo iudicio
meliori duos articulos ex cedulis eliciendo. **P**rimus articulus est
de redemptione vexationu cum dicitur amissione impedimentoꝝ ad
qd duo dicitur. **O**mni si quis habet ius quesitum in beneficio pe-
luate redimere vexationes copeditoris. hoc enim est prouidentie q
minora mala toleat vt maiora vitentur. per hoc enim et habenti
ius prouisum est et no habenti ne intrusus i beneficio remaneat
sic nepe pecunia negligere loco interdum maximu est lucrum ait af-
fer conuicij i adelphis. **D**einde si alicui no est ius quesitum in bene-
ficio no licet ei redimere vexationes ymo hoc facere e symoniacu
qz medio pecunie. et dico pecunia one id qd pecunia potest ppara-
ri adipiscitur beneficiu. hec duo dicit expresse sanctus tho. 2. 2.
q. 100. ar. 2. ad 4. **E**x quibus sequitur pmo q ubi dubiu est de
aliquo si habet ius in beneficio promittere vel dare pecunia ad re-
dimendu vexationes dubiu est an sit symoniacu vel no. **D**e quibz
secundo. q dubiu est si contractus initus inter tiam et danubiu e
symoniacus quia beneficiu erat tpe illius litigiosu vt ponit hec no-
uissima cedula et sic in dubio an deberetur. **D**einde articulus elici-
tus est de pacificatione possessorij cu dicit pacificatione possessorij
et iplicate de fructibus de quibus pmo deinde de possessorij pacificati-
one dicit. **P**ro cuius materie declaratione supponit q symonia e
studiosa voluntas emendi vel vendendi aliqd spuale vel spuali anex-
u. **N**otandu autem est q aliqd esse anexu spuali intelligit dupliciter
vno modo sicut ex spuali dependet et hoc nullo modo potest esse sine
spuali vt habere beneficiu qd sine officio clericali haberi no potest et
pari modo officiare i diuinis e spuali anexu qz pendet ex utroq; scilicet
et officio clericali et beneficio qz aulibus beneficiato aliqd officiu in di-
uinis appetit exhibere. **S**imili modo fructus beneficii sunt anexi spuali
scilicet beneficio qz beneficiato debentur pro sui sustentatione quia
dignus est operarius mercede sua luce. 10. **E**t qui altario seruit
de altario uiuat. 1. cor. 9. **E**t non alligabis os bouis triturantis

Quis militat stipendijs suis vnq̄? Quis plantat vineam ⁊ de
fructu eꝝ n̄ edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non man
ducat? **P**rima vbi supra Alio modo sicut ad spirituale ordi
natum vt est ius patronatus vasa sacra ⁊ ornamenta ad vsũ sa
cramentorum deputata. **P**rima propositio emere vel vendere a
nexa spiritualibus. **P**rimo modo est symonia cũ ex spiri
tuali dependeant qui emit vel vendit postea ressetur emere vel
vendere prius prima nãq̄ seruantur in posterioribus et paschasi
us papa ait .i. q. 2. c. si quis obiterit quis quis eorum alterũ ven
dit sine quo nec alterũ prouenit neutũ inuenditum dereliquit.
Sequitur primo q̄ officium diuinũ sub precio cadere non d̄t et ip
sum precio comparare symonia cũ est pendet enim ex beneficio.
Sequitur 2º q̄ fructus beneficii nō vt sunt res quedã in se sed vt
sunt annexi beneficio tanq̄ ex eo pendentes et in vestibulũ eiꝝ exis
tentes vendere vel emere symonia cũ est. dicitur est nō vt sũt res q̄
dam in se quia sic estimari precio possũt vendi emi dari ad firmam
et si quis dicat q̄ nō sũt hoc mō annexi beneficio vel officio s̄ 2º
vt scz ordinati ad officia dũdũ hoc prima facie nō videtur verum
quia sic quis posset parsa de certa sũma anteq̄ officia ret quod
falsũ est ymo hoc facere symonia cũ videtur vt dicit beatus tho
mas 2º. 2º. q. 100. ar. 3. in pede. **P**reterea emolumenta et fructus
debentur rōne officij ⁊ qui nō officiat nō debet eos v̄dicare nisi
ex sp̄ali constitutioẽ vel p̄uilegio hoc habeat q̄a q̄ nō laborat nō
manducet. 2º tes. 3. **S**equitur 3º q̄ emere vel vendere annex
a sp̄ualibus 2º mō p̄t licite fieri aliquo mō qz talia ordine tyis
precedũt sp̄ualia vt calix et similia que premissa ordōne p̄ necessi
tate ecclesie vel pauperũ frangi debet si v̄datur layco ⁊ fructus v̄
di et p̄t integer v̄di cõcic et sic de similibus et fructus cui ius p̄sona
tus adheret enim ⁊ v̄di dũ tñ nō v̄datur caris rōne iure p̄sona
tus nec in sp̄ali s̄ cũ fructus cui annexatur q̄ cũ v̄ditur trãsit cum v
nũsitate nisi in sp̄ali excipiat nō tñ vt s̄ sp̄ualibus annexa nã sic
ea sub p̄cio estimat̄ n̄ eẽt a labe symonie p̄it? alienũ **C**irca paci
ficationem possessorij supponendũ ē qd̄ nomie beneficii ecclesiasticũ
intelligatur quia quid noniuis in õni scientia est p̄ sapiũ doctri
ne **V**idetur q̄ beneficium in suo esse sp̄asivo sit ius seu p̄tas obli
gatoria ad officia dũ i diuinis s̄ i suo eẽ p̄tatiuo **I**ncludit tria scz
ius seu p̄tate illa officij ⁊ fructus ex sequenti debitos ⁊ qm̄ 1º p̄tas
ē sp̄ual̄ q̄a ex sp̄uali grã p̄cedit q̄ ē i sacmẽtũ ⁊ sacmẽtalibus calic

ut habet doctor sancti officium et fructus ut pendunt ex homini potestate
et ut sunt anexi illi. sunt spirituales propter quod non possunt sub
illo respectu emi aut vendi sine labe symonie ut dictum est Item
nomine possessorij intelligi videtur usus seu tenentia beneficii.
Prima propositio. Beneficium est quid spirituale licet etiam sit spi-
rituali pote statui ecclesiastico priorum anexum. **Probat** Facultas
obligans ad officium in diuinis est spiritualis et ipsa est benefi-
cium ut dictum est. **Secunda propositio** Usus seu possessio beneficii
spiritualis est quia ex spirituali pendet et sic posterior est natura ipso
beneficio et sicut dictum est priora saluantur virtute in posterioribus.
Tercia propositio Possessio beneficii non potest licite emi vel ven-
di sequitur ex secunda **Quarta.** Qui possessionem beneficii emit
aut vendit committit crimen symonie quia emit aut vendit re spiri-
talem quia spirituali anexam scilicet iuri beneficii et quous ius si-
ne possessione possit aliquando haberi. tamen eo ipso quod quis habet
ius in beneficio capax est possessionis et sibi de iure debet quod si quis
possessionem sine iure usurpat intrusus est non intrat per ostium in
beneficium **Hic** apparet quod possessorem beneficii non potest emi
vel vendi licite quod si quis hoc attemptauerit et fecerit committit cri-
men symonie. patet ex premis. **Pax** vero possessorij beneficii
est liber et sine impedimento usus eius. unde glo. super illud **1^a**
1. Beati pacifici. dicit vera pax est ubi nichil repugnat. et aug. 19.
de civitate dei. **Quid** est victoria? in subiectio repugnantis? **Quod** cum fac-
tum fuerit pax erit **Hic** quod pacificatio possessorij dicit duo scilicet usu libe-
ri beneficii et remotionem impedimentorum turbatum liberum usu. **Primo** eme-
re et vendere symoniacum est ut prius dictum est **Secundum** pertinet ad recep-
tionem vexationum quod facere licitum est et illicitum sicut dictum est de recep-
tione vexationum **Ex** premis apparet. primo quod si tunc principaliter
intenderet redimere vexationes suas si ius habuerit in beneficio potest
quere potuit dando aliquam summam pecunie ex pacto aut se obligando ad
ea preter auctoritate iudicis a aliquo iudici viri et arbitri. si non ha-
buerit ius non potuit. secundo quod si tunc principaliter intenderet libere uti be-
ficio in pacto pecunie facere non potuit tamen ad hoc sua intentio principaliter
gratia esse videtur quod ad maiorem summam quam valeant fructus beneficii se obli-
gando dixit. prius quod gaudeat pacifice. et tunc eadem die iterum ad ma-
iorem in duplo quam prius se obligavit dicens ita punito prius quod dicitur ar-
chidiaconatus in maneat pacifice et quod non habeat appetitorem in quibus
minus scilicet gaudeam et remaneat possessorem designatur. unde

videtur magis extractus et accordū ex parte actoris sapere symo-
nie crimē saltem esse de hoc suspect⁹ q̄ immunis. Et cū super⁹ 2
stacā dictū ē | si q̄s habz ius in bñficio potest redimē veratiōes su-
as | si nō. non. intelligendū est. si habet ius aut credit pbabiliter
habere ius aut iustū titulū vel habet bonā fidem. et p oppositū si
nō habet ius 2c. Postremo null⁹ scandalizetur xpianus | si thea-
logus catholicus miscuit sermoni suo vbulū ethnia de pecuniā
negligēdo q̄ interdū maximū est lucrū. Nōne scriptū est p̄bio
tū 9. sapia nūsit āallas vt vocatē ad arcē? Nūq̄ n̄ dñs p̄cepit
deut. 21. mulierū captivae radēdū caput | sup alia | omnes pillos
et unguēs amputādos 2 sic cā duā vxorē? Dauid abstrulit gladi-
um a philisteo quo caput ei⁹ amputavit 1. regū 17. Filij israel p̄-
cepto dñi spoliaverunt egyptios exodi. 12. Aplūs dicta poetarū
suis epistolis iseruit vt patz ad titū p̄mo cū epimenidis abusus
est vsuālo dīcēs Cretēses sp̄ mēdāces male bestie ventris pigri.
Iterū in eplā 1. cor. 14. posuit menādri senariū cū ait Corūpūte
bonos mores colloquia mala Rurs⁹ in curia marci q̄ anoxpig⁹
dicebat athenis disputās in testē aratū aduocat aciuū 17. cū in-
quit sp̄iūs enī et gen⁹ sum⁹ et est clausula vsus heroyā Hec 2
multa pl⁹ plurima iduat btūs ihero⁹. eplā 62. ad magnū ora-
torē vzb tome ostēdens q̄ liceat scriptūis sanctis inserē dicta po-
etatiū Ea ppter culpa nō est interdū ob venustate sermonis vt de-
lectet vl̄ psit sententias gentiliū adbreue quoluerē atq; ab eis
velut ab iustis possessorib⁹ extorquere veritatē sicut loq̄tur bea-
t⁹ aug. Memini p̄dem satē 2formē vl̄ saltē nō contrariā dedisse
sup casu positūo circa hāc materiā n̄ oblata opinione q̄ expresse
facebat mentionē de renūciatione iurē danubij p̄ eū facta q̄tū in
se erat Dicebat enī sic ante q̄ vltim⁹ fuiss̄ p̄cessū in cā Danubij
reus venit ad scribā p̄sati iudicis corā quo i absentia iudicis re-
nūciavit possessoriō 2 cōnib⁹ fructib⁹ dicti beneficij ad vtilitatem
ticij sibi q; resignavit ius beneficij q̄tū in se erat in manib⁹ scribe
2 sup hmoi renūciatione ac resignatione ticus obtinuit a p̄sato
iudice lēam p̄ modū snie vt de hmoi bñficio aut ei⁹ fructib⁹ vale-
at gaudere pacifice 2c. Deq̄tur pmissio ticij eate die ad maiorē
sumā i duplo q̄ valeat hmoi fruct⁹ 2c. nūc at i cedula nouissime
in oblata sit solū mēcio de extractu iē ticiū 2 danubiū q̄ ad recepti-
onē verationū 2 pacificationē possessorij. q; q; ticus nullū nouū
ius aut titulū nouū videt velle acq̄suisse licz i p̄ cedula iapiete

Cōme certain proces soit pendans & videtur aliqua mētio fieri de renūciatione iuris quā fecit danubi9. dicit enī sic in calce ei9 de clare ledit danubi9 que par vertu de la collation que monsieur leueque de soissons lui auoit fait dudit archidiacone il ny pretend auoir aucun droit mais il at renonchie et renonche et se contentent quil soit audit tians adiungit cōme a lui appartenant a bon iuste ticle et loyal droit. Hinc est q̄ in prima consultatione facta est mētio in respōsione ad secūdam q̄stionē de iure beneficij ibi itē ipsūmet beneficiū in obligatione intercipitur cū dicitur. prouiso tamen q̄ sim pacific9 licet dico nūc q̄ licet ex sup̄sca littere non videtur fieri menāo nisi de possessorio. videtur tamē diligenter considerati oīa q̄ ipsum beneficiū intercipiatur q̄ illa clausula. prouiso tamen & potest et debet ut videtur ad antecēdētia referri scz ad renūciationē iuris factam p̄ danubium in cedula incipiente. Cōme certain proces & et ad clausulā in casu tūc oblato incipiente. Titius & danubi9 soli pretendy & q̄ dicit sibi q̄ resignauit ius beneficij q̄tū in se erat & In ista vero totū pondus vertitur super possessorio et recep̄tione vexationū. Potuissem dicta multa rū theologorū ut domini petri de charētasia cardinalis postmodū pape et ricardi de media villa cū sequacib9 hic inserere q̄ satis diffuse materiam de symonia tractant. s̄ quia interdum in paucis oribus via magis ad p̄missa meipsū caritauī doctrinā sancti thome inserat9 que vtiq̄ ab illis et si alia tamē dissona vel cōtraria non est. Hic autem declarat que spūalia et que annexa spūalib9 emi vendi vel locari possit de facto vel de iure et que non et distinguunt spūaliū dicentes q̄ duplex est. quoddā per cōparationem vel relationē ad spiritū sanctum. quoddā vero per cōparationem ad spiritū humanū. primū triplex est. quoddā est spūale p̄ essentiam ut grā et virtutes. et hoc nec vendi nec emi p̄t aut de fco aut de iure. h̄ triplia rōne declarat i. q̄. s̄. m̄. q̄dā est spūale p̄ cām de sacra mēta noue legē q̄ et si n̄ causent grām tū causāt dispositionē in suscitē q̄ est vltima dispō ad eā q̄dā spūale p̄ effectū q̄d ex spūali dono l'officio eccl'astico aliam op̄tit ut act9 p̄phie p̄dicatio nis & doctrine theo^{ce} h̄ duo vltima & si de fco vendi p̄t nō tū de iure. q̄uis p̄ laboē anero admistradi liatū sit aliq̄ dāe i suscitatioz suam. Dupiale p̄ cōparationē ad spiritū humanū est duplex. q̄dā p̄ essentia. ut sciētie hūane. phi^{ce}. morales. astrono^{ce} & sic de alijs. q̄dā p̄ cām ut docē scias illas dare q̄siliū. aduoca⁹ & sic de alijs

Spirituale primo modo vendi vel emi non potest nec de iure nec de facto et hoc facere esset committere crimen symonie. Spirituale secundo modo de iure et de facto vendi et emi potest cum doctor non habet ab ecclesia stipendia propter que docere teneatur. et si habeat iuraretur vitium symonie si exigeret a clericis eiusdem ecclesie pro eorum sui laboribus. et a pauperibus unde cum sint extra de magistris ne aliquid exigant quidam dicunt quod isti non prohibentur exigere a diuitibus non tamen eiusdem ecclesie. Annexa spiritualibus sunt duplicia quedam annexa spirituali per comparationem ad spiritum sanctum quorum multa vendi possunt et emi de iure et de facto ut vasa sacra annexa sacramentis que vendi possunt non habendo respectum ad formam consecrationis integra si ecclesie vendantur. et facta si layco et ea que appetunt alicui ex spirituali dono vel officio et hoc tripliciter vel antecedenter ut ius pronatiue quod utique vendi potest cum fundo quia transit cum vniuersitate nisi expresse exapiatur vel consequenter ut ius deamatum que clericis debent propter officium ecclesiasticum que vendi possunt non tamen ius percipiendi eas quia spirituale est extra de locato et conducto vel committitur ut labor annexus spiritualibus officiis et hec vendi aut locari possunt si homo non teneatur ad illa officia. ut patet in vicario. predicatore. questuario et clerico legente psalterium pro defunctis quod si tenetur non possunt locari sine symonia. Annexa vero spiritualibus per comparationem ad spiritum humanum potest vendi et emi de iure et de facto ut sunt stole libri et similia nisi ecclesia prouideret de talibus. Attamen diligenter dicta eorum perscrutantibus non apparet quod dicantur annexa spiritualibus per relationem ad spiritum sanctum posse vendi vel emi ea parte qua sunt illis annexa etiam de hijs loquendo que sunt annexa spiritualibus consequenter ut loquuntur isti doctores vel antecedenter. Sed quod eorum dicta hic breuiari factum est ut appareat quod transibunt plurimum et multiplex erit scientia danielis. 12. In dictis prioribus conformiter ad doctrinam beati thome de aquino de quo credo scriptum esse per adaptationem ad veritatem meditabitur guttur meum et labia mea detestabuntur impium. me resoluens et oppodians semper sub correctione sancte matris ecclesie sancte sedis apostolice facultate theologie parisiensis. et omnium rectius sapientium. et.

Hec est consultatio et opinio mea super tabula nouissime michi transmissa que incipit In archardo supra scripto etc. et.

Cedula tertia missa

In accorto supra scripto similiter in duabus cedulis atque transportu subsequente non continetur aliqd symoniacū illicitū aut phibitū attentū q̄ per dictas cedulas atque transportum non videtur obligatus pretendisse acquisitionem noui iuris out noui tituli in ipso archidiaconatu sed solū pacificationem possessorij et amissionem impedimentoꝝum appositoꝝum per partem aduersam in gaudentia archidiaconatus.

Ista cōclusio videtur falsa ex suppone quia obligatus videtur noui iuris acquisitionem pretendisse ut patet ex tenore dicti accordi inapientis. Cōme certam proes et. Per dictum autē accordum pars aduersa resignat q̄tum in se est ius quod predebat in archidiaconatu dicto obligato et consentit q̄ sibi adiudicetur quare et. Patet etiā hoc ex clausulis in ambabus cedulis appositis quarum una continet. Ita pmitto prouiso q̄ archidiaconatus michi pacificus remaneat et q̄ non habeam competitorē. In alia autem cauetur prouiso q̄ gaudeam pacifice et q̄ non habeam aduersarium. Verū tamē hac suppositione obmissa videtur falsa ex principali eius intentione quia quuis licitū sit aliam habēti bonū ius in beneficio aut saltem bonā fidem si lis mota sit vel speretur moueri auctoritate iudicis vel boni viri seu arbitri dare a promittere pecuniam parti aduersae pro obtinenda pacifica possessione beneficii tam circa officium q̄ circa vsum et gaudentiā fructuum sic q̄ nullum praecesserit pactum secretum inter partes. quia qui sic agit solum videtur vexationum redemptionem pretendere tam in foro intrinseco q̄ contradictorio et non videtur nec censendus est fuisse motus cupiditate lubrica aut inordinata ambitione dicta fruendi possessione sine bono titulo aut fide bona | tamen qui euerso modo agit scilicet qui a pmittit pecuniā pacto secreto cū parte pretendente iudicialitē iusto sine auctoritate iudicis similitro cupiditatis fomite cōsensus ē abulare | ac via symoniaca itedē iudicio humano eā contradicō Et h̄ patz ex hys canonicis et sacris institutis in antiq̄s liq̄do reseratis p̄ titulo de pacte ca. cū pte et titulo sequenti de trasac. ca. sup eo et titulo. de pben. ca. nisi esset vi ri prudi Et h̄ canones hac rōe vidēt fuisse cōditi q̄a cōtendētēs

de beneficio aut possessione beneficii quis habeant coloratum titulum quia sine hoc actio nequaquam intentari posset | non tamen semper habent bonam fidem quod plerumque contingit quia plures mouent lites nulli dubium scientes se bonum ius non habere. qui si habeant bonam fidem solus deus iudicat | tunc ergo si permitteretur quod partes contendentes de beneficio aut possessione beneficii libere possent tales pacationes pecuniales secreto inter se componere cum natura humana proditiua sit in eam ambitionem. symoniaca labes que est heresis contagiosa passim inter contendentes de beneficiis frequentius pulularet. nam cum vnicus contendendum solum ius habeat in beneficio plerumque reliqui non habentes ius et hoc scientes | medio pecunie beneficia possideret quod esset nefandissimum et execrabile in ecclesia. Ideo consulte tales pacationes inter partes secreto inter te a iure vetite fuerunt et symoniace reputate non tam facile procedenda veratione sed verisimilius pro obtinentia beneficii possessione medio pecunie et non medio boni et canonici tituli. **¶** **D**edita egit tunc cum danubio quare relinquitur conclusio ac videtur quod debeat reputari falsa et per inde dictus contractus symoniacus in foro contraditorio ante eam euentum iudicii super iure bono vel non bono etc. quod non est dubium quin si per iudicium procedatur diffinendum sit quod dictus tunc non habet ius quare etc. dum verum fuerit ad finem processus etc. **¶** Non tamen videtur aliquibus esse expectandum ad iudicandum dictum contractum fore symoniacum vel non quousque fuerit diffinitum de predicto titulo etc. **¶** Nam si licet esset habenti bonum ius in beneficio aut saltem bonam fidem dare aut promittere temporale pro beneficio parti aduersae sine auctoritate iudicis sequeretur illud inconueniens quod frequenter quod non haberet ius et hoc sciens daret pecuniam medio cuius obtineret beneficium et possessionem et sic esset verus symoniacus et tamen non posset conuincere de isto crimine nisi vellet | quia semper diceret se habuisse bonam fidem ubi etiam post euentum iudicii perceptum esset per iudicem suum titulum non esse canonicum. **¶** Quando enim pacatio fit per iudicem partibus inconsultis. presumendum est de bona fide alioquin etc.

¶ **S**upponendum est circa hoc quod tunc erat actor in processu super possessorio et danubio reus erat. **¶** Item danubius fuerat vnicus et pacificus possessor archidiaconatus cum bono et colorato titulo per tres menses antequam tunc aliquid haberet possessio et antequam lite moueret super illa

His suppositis arguitur sic. danubius p dictū accor dū qd inci
pit Cōme certam pzoctz 2c. 4 qd cōtinet contractū inītam iter
p̄dictos renūciaverat nedum possessozio sed toti iuri beneficij per
ipm p̄teso 2 vult 2 consentit q̄ detur 2 adiudicetur tūo. tūas
autē fatetur p istā suā p̄positionē fore obligatū danubio i pecuni
a soluendā qd patet clarissime p duas cedulas eius. ergo danubi
us est obligat9 tūo vt ipse p̄dictā faciat renūciationē. sed renūcia
te iuri beneficij 2 possessozij medio pecunie est symonia tā in dan
te q̄ in recipiēte qz pari passu ambulāt. ergo tūas dās 2 misit sy
monia. quare 2clusio falsa.

Hic q̄uis tūas dicat se nō habere titulū danubij nō tenuit sibi
qz sibi collatoz denegavit. nec p̄opter hoc sc̄q̄tur quin 2miserit
symonia qz p suū pecunie pactum ad hoc puenit q̄ ipse habuit
possessionē beneficij pacificā de qua lis p̄debat 2 anteq̄ deasū es
set p iudicē aut quemāqz superiorē seu mediā aut it̄positā p̄sa
nā q̄s ipozz duozz gaudēs meliori 2 canonico titulo deberet possi
dē s̄ sine optura aut inspectioē q̄litate 2 meriti iuris ac tituli b̄n
ficij tūas hāc obtinz et obtinuit possessionē b̄nficij pacificam. qua
re 2c.

Tercia consultatio

Cedula quedā nup oblata super renūciatione iuris in archidi
aconatu 2c. 2 trāspoztu fructuū iurū scilicet pzoatationū 2 emē
dātū 2c. factis per danubiū ad utilitatem tūcū ac obligatioē eius
dem danubio in certis sūmis continebat q̄ 2clusio posita i cedula
ināpiēte in accor dō supra scripto similē 2 i duab9 cedulis 2c est
falsa duplia capite. P̄mo qz obligat9 ad certā sūmā pecuniariā
vidē noui iuris acquisitionē p̄dēdisse vt patet ex tenore dicti accor
di iāpiētis. Cōme certam 2c. Secūdo esto q̄ nō. tū vidē falsa
ex eo q̄ nō licet p̄tes 2tēdēs aut 2tēdere sperātes cōponere int̄
se auctoritate p̄p̄a q̄ vna alteri p̄mittat aut det pecuniā pro ob
tinēda pacifica possessione beneficij 2 gaudētia fructuum et sine
auctoritate iudicis aut boni viri seu arbitri lite pendēte vel sperat
pendere etiam p̄ius q̄ sit per iudicem vel arbitrum seu arbitros
de iure alterius cōtēdētium diffinitum. **Q**uenitur si contenta i
cedula ista vera sint et si 2clusio cedule q̄ incipit. In accor dō supra
scripto similē 2 in duab9 cedulis 2c sic falsa. P̄mū dominiis in
risperit̄ relinquo quia pauca de hoc in doctorib9 theologice vidi

124
tamen p̄ma facie satis videtur q̄ nō liceat litigantes de beneficia
o sine auctoritate iudicis à prouidi viri seu arbitri vel arbitrorū
concordare pacto pecunie interposito. dicunt enim doctores nostri
signāter doctor sanctus in q̄. q̄ nō licet p̄mutare beneficia ad inui
cem sine auctoritate dyocesanī vel superioris. Si igitur pacificā in
beneficijs transference iura sua inuicem etiā absq̄ pacto pecunie sine
auctoritate superiorū nō possunt. quomodo litigantes sine auctori
tate iudicis vel rē. interueniente pacto pecunie ad quam prona
est auara natura. hoc potuerunt? Preterea quia dicunt q̄ ei qui
habet ius in beneficio aut bonā fidem licet etiā pacto pecunie re
dunere vexationes et nō habenti non licet. sequitur q̄ ei de quo
dubium est si habet ius rē. vel non. Dubium est si licet ipsas
vexationes redimere. et ex hoc sequitur q̄ non licet illi hoc facere
voluntarie et absq̄ rationabili necessitate. quia non licet alicui se
exponere voluntarie periculo peccati mortalis. et qui sic facit. pec
cat mortaliter. quia scriptum est ecclesiastica tercio. Qui amat pe
riculum peribit in illo. ex hoc apparet q̄ quia litigantes de bene
ficio regulariter habent de iure suo dubitatē ante sententiam lata
a iudice vel arbitro. non debent inter se pacto pecunie sine auctori
tate superiorum concordare et q̄ taliter facere sapit crimen symo
nie saltē illius que mala est quia prohibita. sed hec sub correctio
ne eorū ad quos determinatio specialior spectat dicta sunt. Ad
secundum. Si ista conclusio que incipit In accordo rē. sit falsa
dico saluo iudicio meliori. suppositis hys que dixi i utraq̄ priorū
opimione quod est falsa. et q̄ diligenter perspectis redulis trans
portus et cetera. et obligationis et cetera. Reuter contendentiū
potest excusari a graui culpa et vehemēti suspitione criminis sy
monie. q̄ danubius sit de illo crimine suspectus vehementer ap
paret quia renūciat iuri si q̄d habuit vi collationis facte. dicit enī
in redula q̄ incipit. cōme certam proce. q̄ vi collationis sibi facte
nō pretēdit aliqd ius habere i archidiaconatu rē. s̄ renūciat
et renūciat sup si q̄d habuit et assentit q̄ adiudicat tiao et tñ cōsen
tit in obligationē pecuniaria ticij. et si dicatur q̄ hoc facit propt̄
tūspōrtū fructū emendarū p̄positionū rē. hoc nō valet quia sū
ma ad quam se obligat tiaus est in duplo maior q̄ istū fructus.
vnde bene apparet q̄ hoc est propter aliud et non est aliud versi
milit̄ q̄ renūciatio iuris si q̄d habuit nec p̄t dici q̄ fuerit ignar9
hmoi obligationis ticij erga eū qz eodē die facta fuit q̄ renūciatio

120

Item quia per modū cuiuscūq; tractus v[el] p[ar]tionis hec facta fue-
runt. Quid autē tunc sit vehemēter suspectus apparet quia se obli-
gat ad certam sūmā et iterū ad maiore[m] et eodem die sub cōditio-
ne q[uo]d maneat pacificus q[uo]d gaudeat pacifice et nō habeat p[er]petuorē
et q[uo]d danubius teneat transportum et tractatū in sua veritate qui
tractatus cōtinet renūciationē iur[is] factā per ip[s]m danubiū et trās-
portū et cessionē iur[is] p[ar]tionū et emēdarū p[er]tinentiū eidem da-
nubio ad causam visitationis p[er] eum facte et hec differunt multū
a redemptione vexationū quia stat aliquē vexari sup[er] beneficio q[uo]d
nō habet possessionē illius et sic aliquis potest redimere vexationē
suā nec tamē pacificus gaudebit quia nō possidebit et sic p[er]mittere
p[er]tinētiā ut sit pacificus et gaudeat pacifice nō est idem q[uo]d redimere
vexationes in eo qui nō habet possessionē beneficii s[ed] nec in eo
qui habet possessionē quia pacifice gaudere dicit duo scilicet lib[er]e
vsum beneficii et remotionē impedimētōr[um] p[re]ceptis fructuū un-
de quibus liceat redimere vexationes ei qui habet ius aut bonā fi-
dem et hoc etiā p[er]missione aut traditione p[er]tinētiā nō tamen licet
ut sit pacificus aut gaudeat pacifice. vtrū autē in foro contentioso
istū sint iudicandi labem symonie incurrisse et si ad hoc requirāt p[ro]-
bationes luce clariores refero me ad ius et ad ea que in p[ri]ma con-
sultatione p[re]missa sūt. Hoc autē dico q[uo]d tractus et accordū cū
transportu ut in cedulis verius continetur est suspectus vehemē-
ter de crimine symonie et p[er]trahētes concordantes et trāsportās
Hec est opinio mea saluo iudicio meliori. ⁊

Expliat scripta fragmentor[um] mag[ist]ri egidij carlerij decani ecclie
cameracensis impressa in opido bruxellensi ducatus brabantie. Anno
domini M. cccc. lxxvij. ⁊

Tabula contentorum in hac sportula

- R**esponses ad certas questions ad instantiam magistri heretici de pomerio religiosi in septemfontibus
- Q**uid contra illatas iniurias sit agendum ad instantiam domini egidij de barlaren in vindi valle de gentis.
- C**ontra quedam heretica impurissimum ad instantiam inquisitoris heretice pravitate.
- C**ontra tres propositiones per quedam predicatas ad instantiam domini inquisitoris heretice pravitate.
- C**ontra duas assertiones temere in sermone prolatas ad instantiam inquisitoris heretice pravitate.
- T**ractatus de iherarchia ecclesiastica ad instantiam domini inquisitoris.
- T**ractatulus de redditibus ad vitam ad instantiam aliquorum timoratorum.
- T**ractatus pro decanis.
- T**ractatus de honore impendendo ymaginibus.
- C**onsultatio super integritate confessionis et super auctoritate summi pontificis ad instantiam domini petri de ravello sacre theologie professoris egregij.
- R**esposio ad septem questions si fides sit adhibenda demoniacis ad instantiam cuiusdam magni prelati.
- C**ontra quendam predicatorem diffamantem sacerdotes malos ad instantiam domini attrebatensem.
- C**ontra predicantem diffamantem de defectibus sacerdotum ad instantiam domini attrebatensem.
- D**escriptum domini gregozij nicolai officialis cameracensem si sit presumendum de consensu saltem tacito pape quanto tolerat monachos sancti benedicti comedere carnes et non prohibens.
- C**ontra calculatores consummationis seculi ad thesaurarium insulem.
- R**esponsio ad septem questions si liceat emere aut vendere sedes in ecclesia ad instantiam domini thesaurarii insulem.
- Q**uomodo vitanda est missa presbiteri concubinarum notorum ad instantiam domini thesaurarii arriensem.
- S**i habens indulgentiam apostolicam de eligendo confessore circa decretalem illam Omnis utriusque sexus etc. teneatur semel in anno confi

teri sacerdoti parochiali ad instantiam thesaurij arrien

Contra duas propositiones sup mamonio erroneas

Dup amonitionib9 aqstaz p certā etiam ad instantiā cuiusdā prioris carusiensiu

De valore laudis opesive laude cordis 7 oris ad instantiam dñi egidij barlatē in viridi valle degentē

Pro quo quis plus tētur orādo pro vivis vel defūctis ad instantiam cuiusdā viri timorati

Tractatulus cōtra marāi cornet creatē in sacramento eucaristie

Cōtra hottinū de marques apostatā

Cōtra quendā fratrem de ordine minorū sediciose p̄dicatē cui9 r̄spōsiones 7 cōfessiones p̄ponūtur.

Repatio facta p̄ eūdem fratrem ad pplm scandalizatū ut patet p̄ cedula in gallico scriptā

Lit̄a missa a decano cameracen 7 officiali ad dños vicarios at trebaten epe p̄cautionis valētū in attrebato

Cōtra quendā carmelitā sediciose p̄dicatē sup materia cōfessionis ad instantiam dñi attrebaten epi.

Inventiva multiplex cōtra tētes iohānē euangelistā fuisse factū filiū reale 7 verū 7 potuisse fieri filiū naturale virgine di vbatū xp̄isti dicēte ad matrē mulier ecce filius tuus.

Descriptū dñi iohis t̄nctoris p̄fessoris sacre theologie egregij canonici tornacen et hospitalarij sup trāsubstantiatione iohis in xp̄istū.

Descriptū duplex dñi iohis t̄nctoris q̄ duas p̄positiones erroneas descriptū si papa possit imutare sacramentalia 7 effectus eoz ad instantiam cuiusdā viri studiosi

Cōtra quendā blasphemū cōtra virginē matrē xp̄isti ad instantiam dñi inq̄sitoris hereticę p̄avitatē.

Ad huc cōtra filiationē iohis ultra p̄missa

De clausura religiosoz ordinis s̄cti dominici.

Si licet mercata fieri in ecclesia amiterio vel portici. Item si quis possit credere certitudinalit̄ se esse in grā ad instantiam cuiusdā canonici attrebaten

Quid facere debet canonici mercata reprehēdentes minoris p̄t̄ capituli cōtra alios maioris p̄t̄ illa sustinentes

Si liceat abstinere a celebratione propter temptationes irruentes ad requisitā cuiusdā sacerdotē celebrare fornicatis propter

irruentes temptationes.

De votis viri et mulieris coniugate sciente viro.

De absolutione in foro penitentiali eorum qui castra principum bellatum sequuntur ad requestam cuiusdam rectoris ecclesie parochialis unius oppidi firmati.

Copia epistole misse vni domino ad cuius providentiam dispositio pendet multorum agibilium.

Contra tres presbiteros nec ordinarios nec privilegiatos nec alias nissos ingerentes se ad audiendas confessiones parochialia nozū invito curato ad requestam duorum dñozū.

Si licet addere canoni misse aliquid ultra antiquam constitutionem que in primo memeto habet famulorum famularumque tuorum etc. s. in aliquibus novis missalibus et quibusdam antiquis habetur in glo atque omnium fidelium christianorum et omnium archiepiscoporum et in quibusdam ponitur in textu atque omnium fidelium christianorum ad requestam cuiusdam ecclesiastica egregia.

Si licet pro spiritualibus accipere temporalia contra errorem non audeat iurare articulos fidei ad instantiam cuiusdam presulis.

Tractatus de duplici ritu cantus ecclesiastica in divinis officiis

Hic finis tabule scriptule ab actore.

Quod autem sequitur processit a domino iohanne ecclie sacre theologie professore thesaurario insulensi et a domino gregorio nicholai in utroque iure licentato egregio dum vivebat officiali cameracensi sed omnia precedentia preter scriptum domini iohannis tintoris sunt ab actore.

dat

o Contra errorem dicentis q non audeat iurare articulos fidei etc

129.
Præfatio magistri egidij carlerij decani ecclesie cameracensis in
sportulam fragmentorum.

Huc post edulium sub cuius mensa pauaras micas colle-
geram quas in sporta condideram necdum saturatus hinc
inde prosperi si forte minutissime particule micarum super
essent nudum enim in sporta contenta stomachum impleuerat/more igitur
pauperum refici cupientium pro verecundia fugiens hostiatim que-
rere victum puluerem reuoluebam si casu aliqua portio de residuo mi-
carum remansisset/patrum quidem tunc inueni/sed viri misericordie aliquid
ad manducandum ferentes ne deficerem inedia ad querendum
tursus peruias reliquas vires exatauerunt/quisiui et inueni quas-
dam similes in parte huius que in sporta mandaueram/alias quoque
dissimiles quas omnes in hac sportula eo ordine quo inueneram
reposui inter quas quasdam utiles de mensa sapientie defluentes
assumpsi boni saporis spiritum/alias ut siliquas porcorum inutiles
ymmo reprobas quas inter precepta salutis miscui ut non refice-
rent sed ut a sano palato vitarentur/utiles reliquie que venerunt
ad manum sunt documenta ex doctrina probatissima tanquam ex men-
sa sapientum cadentia hinc incorporata libello/detestabiles sunt
fragmenta fantastica sine vero fundamento eorum operi circa finem
autem reprobabilibus apposita.

Haec sunt michi henrico de pomerio dubio

Primo qz vt patet ex euāgelio videt qd dñs elegerit iudā vt esset vn9 apostolorū. quomodo istud sit vere itelligendū. cū ipse p̄ seuerie cū futurū nō solū malū. ymo pessimū. qz suū proditorē et ideo deteriozem esau. quē dicit nō elegisse sicut iacob fratrem suū sed magis desperasse. Qz si dicatur eum dilexisse tanq̄ ad hoc aptū propter suam maliciā quam in eo p̄cognouit futurā. videtur hinc esse cōtrariū qd electio in malū nō cadit. ymo in hoc videtur aliquorū heresis locū habere dicentū quia oportebat esse tū mori. qz iudās ad hoc esset a deo cleary quasi minister necessarius ad istud op9 pessimū p̄trādū.

Item secūdo cū dicat apostolus / cōparationem de sigulo faciens ad opus p̄destinationis. An nō licet facere de eadē massa aliud vas in honorem et aliud in cōtumeliā. Queritur quomodo ista cōparatio sit admittēda cū nō p̄ua sit dissimilitudo vtroqz tam in artifice q̄ in materia. Quod quia satis patet de vtroqz artifice. sic etiam ostenditur de materia circa quā versatur artificiaū vtriusqz. Nam cū lutū quod est materia siguli nec habeat cognitionem sui futuri euentus qui sibi cōtinget ex opere siguli nec etiam p̄tatem resistendi nec etiam cōpandi quemadmodū homo habet qui cū sit intellectualis nature cognoscere potest in quem finem venturus est si vel bene vel male fecerit. Itē et etiam resistere dei sui artificis beneplacite volūtati. ac etiam facēdo qd in se est eidem esse in suo opere cōadiutor. Juxta illud apostoli / dei cōadiutores sumus / et item augustinus. Qui te creauit sine te non te iustificabit sine te.

Propter hanc triplicē vtriusqz artificis in suis materijs notabilem differentiam videtur qd hec apostoli cōparatio non habeat locū.

Itē quomodo illa signa apparitionis que p̄ cristū facta sunt discipulis suis post resurrectionē. dū videlicet eis apparens oñdit vultu et latus / et duob9 cūtib9 in castellū emaus cognitus est in fractione panis fuerūt vera signa / cū etiam cōsimilia signa fieri vel tūc fuisse facta potuissent p̄ angelos etiam malos qui p̄ assumptionem corporū aereorū etiā visi sunt quādoqz comedisse. sicut legitur de bono angelo thobie. Qz si tūc tempore quando cristus in cenaculo apostolis etiam angelis trāfiguratus apparuisset alijs eorū apparitionis modo / tūc absentib9 et illi ex apparitione angeli

angeli taliter appentes flemie credidisset xpm resurrexisse sicut a
postoli. An ex hac sua fide sic accepta a fantasmate esset vel fuisset
eis meritozia sicut apostolis

Hic an si apli apparitione in cenaculo eis facta credidissent fuis-
se fantastica sicut crediderunt cum eum ambulantem viderunt super mares
ipsis discipulis hoc fuisset tanquam minus credulis imputandum pro cul-
pa. cum non semper talibus apparitionibus credendum sit quia multi in simili
inuenti sunt decepti per suam facilem credulitatem. propter quod scriptum
est omni spiritui ne credas.

Item de corpore christi glorioso aut aliam alterius iam in celo
existente quemadmodum creditur de beata maria virgine. questio est.
Cum corpus nullum esse possit sine quantitatibus dimensionibus. verum
corpi glorioso tales dimensiones adherent. ita quod esse arcum scribi-
tur. et ad certum locum determinatur. et item. verum singula membra
in eodem corpore suas habeant distinctas positiones et situm proprium
et verum in eodem corpore sint dextrum et sinistrum. et si in eodem corpore
sit talis membrorum habitudo ad locum stando. sedendo. iacendo. et sic de
alijs sicut hic. Quod si dicatur quod sic. queritur de qualitate habitudi-
nis eorum. verum semper vel diuissim eis succedat. Si autem dicantur
tales habitudines corpora non habere. que sit differentia eorum quo
ad localem existentiam a substantiis separatis et incorporeis.

Hic de loco quo ad angelos existentes in celo empirico ubi di-
cuntur esse non arcum scriptive sicut corpora. sed magis diffinitive.
secundum virtuosas eorum operationes. Queritur primo cum prius sit
ordine esse in loco quam operari. An secunda per intellectum angelicam vir-
tute angelus non diceretur in loco esse

Item secundo. cum angeli videantur esse minus materiales. quam
lux. et lux non solum unius candelae sed plurium simul potest esse in e-
odem loco. quare non similiter et plures angeli qui locum nullum si-
bi appropriant determinate sicut corpus.

Responsiones ad certas questionēs ad instantiā
magri hēria de pomerio religiosi in septē fontib9.

Nuper pater venerabilis suscepit lras vestre caritatis certas
difficultates q̄tinētes. nō parui ponderis. sub quib9 potētes
sapiētia ⁊ sermone poterāt grauari sudore. quas exsolui ab exi-
guitate mea quentis grācia dei mediante. **P**rima de electione iu-
de scariot ad apostolatū. cū dominus sciebat eū futurum suū pro-
ditozē. cur elegit eū. ⁊ nō magis sicut esau reprobauit. **V**idē-
dum q̄ triplex fuit electio. vna ad xp̄isti noticiā. alia ad xp̄is-
ti familiaritatē. **A**liis elegi p̄t eā iuuuans. sunt nēpe iuuua p̄so-
nam agnoscētes. ⁊ iuuua persone familiares. tercia ad aposto-
latum. ad quem soli amici creduntur fuisse electi. sed est amicus
scdm presentem iusticiam. ⁊ est amicus ad futuram glōriam. sa-
tis credibile est iudam fuisse amicum primo modo cum fuit ad a-
postolatū electus. ⁊ ad actus apostolicos tunc competentes ido-
neus sed quoniam nouerat dominus futurum malum. nec ad fu-
turam glōriam p̄destinatum ipsum iudam ei temporalem curā
ipsius ⁊ aliozū apostolorum q̄nisi. nam habebat loculos que cu-
ra erat bona. sed spiritualia que per alios exercebantur p̄stā-
tiora fuerunt. ideo meliores ad meliora deus ordinauit. propte-
rea dicit apostolus. 1. cor. 6. **D**eularia iudicia si habueritis inter
vos cōtemptibiles sup hoc opus constituite. elegit igit eū domi-
nus. nō ad glōriam sed ad penam. nō ut perderet sed ut perditū
dampnaret. que utiq; perditio ex eo fuit. non ex deo. sed afflictio
fuit a deo nō ab ipso. sic enim scriptum est osee. 12. **P**erditio tua
ex te israel. tantum ex me auxilium tuum. elegit itaq; dominus
quem nouerat dampnandum. ut manifestaret iusticiam suam in
vasa ire apta ad interitum. ideo dominus propter se elegit eum.
quem et si forsitan dilexit scdm iusticiam presentē. nō tamen ad
glōriam. sed de merentem reseruauit ad penam. nec ad perditio-
nem per eum futuram aspiciens elegit. quia nemo aspiciens ad
malum operatur ut ait magn9 anopagita dyo9. est enim scdm
aristotilem inuolūtarium sed ad redemptionem generis humani
ex p̄ditione secura nēpe tā bonus est de9. q̄ nō sineret mala es-
se. nisi ex eis bona eliceret. ait b̄tus auḡ ut ex p̄secutioē tirānoz
paciētiā accipit martirū. p̄terea politic9 p̄ncipaliter intēdit bonū
cōmune policiē ⁊ quos ad tēp9 in policia sustinuerat cū turbāt eā
exterminat. ut q̄es ablata reflorat p̄pocionabilē i yconomia.

ita utiq; rector vniuersi deus. malos ad tempus sublinet eadem
tamen imponentes dampnat per hoc iusticia de malis et longani-
mitas dei apparet et misericordia in electis quorum gaudium auget cum
vident vindictam malorum sic ergo cum bonum vniuersi deus pl⁹
diligat quod bonum partis eius quia singula bona erant sed cuncta
valde bona. permittit aliqua particularia mala pro vniuersali bo-
no totius. ut etiam conditor vniuersi manifestet iusticiam et misericor-
diam suam

Vteanda difficultas est de compatitione apostoli quam facit de fi-
gulo ad opus predestinationis si est admittenda cum sit lata diffe-
rentia inter artifices et materias mittatis me in illud pistinam si cau-
sam habeat predestinatio diuina de qua multi elegantiter scripserunt
inter ceteros me⁹ thomas sanctus in primo scripti d. 91. prima p-
te q. 23. summa contra gentiles in tercio libro ca. 160. in omnibus
passibus tenet et ego cum illo quod predestinatio est preordinatio eorum in
fine ultimam qui est adoptio glorie illa est in deo. ipsa non habet
causam quia eterna causa autem est causato prior aliquo modo priori-
tate quod eternitati repugnat. sed executio predestinationis que gu-
batio dicitur est in predestinate autem multi sunt effectus. et multa
auxilia inter quos vnus potest esse causa alterius. pro causa effici-
ens posterioris vel adiunx. posterior autem finalis prioris. Igitur
quod predestinatio causam non habet a mera bonitate et voluntate dei depe-
det ideo non oportet querere causam quare aliquos predestinat et a-
lios non autem aut illos sic et illos non. sed ut dicit beatus aug. autem ali-
quos predestinat et alios non ratio. est diuina bonitas. autem autem hunc
non illam ratio est diuina voluntas non causa. bonitas enim diuina si-
nit aliqua mala esse ne desit perfecta bonitas in causate. ne tol-
latur summus decore ne tollatur multitudo a rebus ad quam inter eas
pertinet quod cum natura indefectibili sit defectibilis. de his 3. quod gentiles. c. 69
vnde cum apostolus per exemplum de figulo compingente vnum vas
in honorem aliud in contumeliam ostendere voluisset ex bonitate
et voluntate diuina esse electionem et predestinationem aliquo-
rum non aliorum huius non illius dixit rationem non causam.
ut ostenderet iram et potentiam suam in aliquos et diuicias glo-
rie sue in alios. ideo non volentis nec currentis est predestinati
sed dei miseretis sed in ista currit similitudo de figulo ex cuius vo-
luntate est facere hoc vas in honorem et. Item in hoc similitudo est.
quod sicut vas non est causa voluntatis figuli. sic nec predestinat⁹ a

opera eius cū sint temporalia sunt causa p̄destinationis diuine q̄
est eterna. sed dissimilitudo de effectu p̄destinationis recepto in
p̄destinato & figura vasis honorifica aut contumeliosi. quia sicut
tangitis ille in natura intellectuali & habente liberum arbitrium
reapitur. iste in natura lutea insensibili inuertibili agenti resistere
non potest. nec potest dari in sensibilibus omnimoda similitudo
spiritualium quia materialia perfectionem intellectualium assequi
non possunt quinimo semper plus est dissimilitudinis q̄ similitu-
dinis.

Tercia difficultas est de apparitionibus xp̄isti ostendentis dis-
cipulis vulnera & quibusdā euntibus in emaus si fuerūt vera sig-
na resurrectionis eius &c. soluta erit p̄ ostensionē diuersitatis in-
ter apparitiones veras & falsas atq; mēdaces. quam nō est facile
agnoscere p̄pter similitudinē earū in aspectu quia angelus satha-
ne se aliquando transfiguratur in angelum lucis. Dup̄ hīs multa
scripsit gual. parisien̄ in suo de vniuerso. & cancellarius parisien̄ de
ḡffono in tractatu de distinctione verarum visionū a falsis. Appa-
ritionses vtiq; fiunt hominibus ad aliquid eis reuelandum. & sic
ex veritate vel falsitate reuelationum iudicandum est de appari-
tionibus. Reuelationes vero iudicande sūt vere si ex officina pub-
lica prodeunt cū vera inscriptione & materia debita. ad modum
monete. nam si ex officina furtiua & absq; signo regis exierit. fal-
sa est moneta. falsa est reuelatio. officina publica est sacra scriptu-
ra cū regis qui veram inscriptionem facit est veritas diuina que
mētiri nō potest. Igitur si reuelatio a veritate diuina que in scrip-
tura sacra reuelatur prodierit. vera est. cognoscetur autē si fuerit
ex officina publica sacre scripture & signo regis id est veritate di-
uina in scriptura eadē reuelata ex quatuor cōditionibus. Prima si
de futuro fuerit reuelatio. & ita postmodū euenit. in sensu quē
intēdit spiritus sanctus reuelans misteria illa ē vera ac appari-
tio correspondens. patet deut̄. 1. si tanta cogitatione responde-
ris quomodo possū intelligere verbū quod locutus est dñs. hoc habe-
bis signū. si quod in noīe dñi ille p̄pheta p̄dixit. nō inuenit hoc
dñs nō est locutus. si autē est de p̄nti & ita nō est in re. iterū est fal-
sa & apparitio a spū mēdaci. 2ª cōditio qm̄ aliquā n̄ euenit qd̄ re-
uelatio futurū pronūciauerat iuxta seriem verborū sensum illius
id est intellectū apperit spiritus sanctus ei cui reuelatio facta est.
ut q̄ vel reuelatio fuit cōminationis sicut in niniuitis. vel q̄ de

subuersione vicioꝝ itelligebatur vel in aliquo sensu mystico fiebat
et hoc est signum qd fuit vera apparitio et reuelatio. sin autem falsa
esse dubitanda est. Tercia si apparitio fuerit insolita et is cui fac-
ta est iactat cor suum in deum. non statim acquiescens apparenti et
reuelanti. sed petit instrui a deo. si manet apparitio et instruitur in
eo quod bonis moribus aut veritati catholice non est contrarium
vera est apparitio et reuelatio. sin autem falsa/exempla sunt de sac-
to martino cui demon in specie xpristi in cruce pendentis scilicet in
veste purpurea et auro fulgenti apparuit. petens ab eo adorari.
paululum autem martinus distulit confidens in dei misericordia et
mox a spiritu sancto instructus qd erat demon. respondit. dominus
meus ihesus xpristus non in veste fulgida sed nudus in cruce pepen-
dit et euauit fantasma. Item de quodam patre cui apparens dya-
bolus se xpristum esse dicebat. et ad hoc venisse vt ab illo adorare-
tur. cui cum ille cogitatione preua dixisset non sum dignus hic xpm
videre ille confusus abcessit. Item de quodam alio qui in seculi
apparitione clausit oculos dicens. nolo hic videre xpristu illu in celis
videre contentabor. quo audito demon pudibundus vt fumus eua-
nit. Quarta conditio in falsis apparitionibus aut reuelationi-
bus terroꝝ et mentis hebetudo finaliter comitantur in veris aut
suauitas et degustatio spiritualis finaliter permanet. esto qd inter-
dum in principio is cui fit apparitio turbetur. hoc apparet in appa-
ritione xpristi discipulis suis cum ambulauit sup maem. qui putan-
tes esse fantasma exclamaueunt. quia dixit ego sum nolite timere
marchi 6. Item de angelo apparente mulieribus venientibus ad
sepulchrum conturbatis qui dixit nolite expauescere marchi 16. Item
de angelo salutante virginem quam cum turbata esset ange-
lus confortauit. noli inquit timere maria luce 1. Item de angelo sa-
charie loquente qui eius compescuit timorem. sic et de angelo io-
achim apparente sic in pleisq; sacre scripture locis reperitur. et cu
suauitati apparitionis vere dat spiritus sanctus sentimentu super
significatione apparitionis qd discipuli cunctes in emaus testati se
dicentes. none cor nostrum ardens erat in via cum aperiret nobis
scripturas. ex premissis apparet solutio. qd si angelus malus appare-
at sicut xpristus apparuit discipulis non dabit suauis sentimentum
sed terrorem inuictet finaliter nec de veritate resurrectionis instruet
sicut xpristus qui corda tetigit apostolorum p̄sertim thome in pal

passione vulnerum eius. si autem bonus angelus apparet. simili-
ter ut christus. virtus diuina secretus tangeret mentes illorum quibus
apparet ac de veritate resurrectionis instrueret. quo casu cre-
dentes christum resurrexisse a mortuis ex illa visione mererentur
quia visio esset vera. Ad illud autem si apostoli putassent illam
apparitionem post resurrectionem esse fantasticam sicut putauerunt
cum ambulabat super mare. si eis esset imputandum. dico saluo iu-
dicio meliori. quod apparitiones christi post resurrectionem facte fuerunt
ad astruendam et fundatam roborandam fidem resurrectionis quod christus
ipse erat deus et homo. deus quia predixerat. et sic cognitor fu-
turoz et verax. Item quia propria virtute non ad preces alteri-
us/homo quia carnem habebat et ossa et vere manducabat. rursus
quia intrauit ostijs clausis quod fieri non poterat nisi per miracu-
lum. sed ambulauit super mare ut eos mitteret in stuporem et ad
fidem prepararet. nam et si putauerunt fantasma esse. mox eo ag-
nito stupentes crediderunt. In hoc igitur differunt iste apparitio-
nes quod illa super mare fuit ad fidem acquirendam. cum quo dubi-
tatio quasi terminus a quo stat. et fides terminus ad quem. ista
post resurrectionem ad fidem ab apostolis iam resumptam confir-
mandum cui nichil contrarij debet esse amixtum verum. in thoma du-
bio nostra fuit consolidatio. ideo propter misterium permisit diuina
pietas apostolum in fide nutare.

¶ Quarta difficultas est de corporibus gloriozis christi beate vie-
ginis ut pie creditur et alioz post resurrectionem generalem si
habeant dimensiones suas ut cum erant mortalia corpora. et si
ad certum locum determinentur. Item si positio partium in toto
et membrorum habitudo sit sicut hic et cetera dico quod secundum omnes
doctores corpora gloriozificata habebunt suas dimensiones sed quod si-
militer se habeant ad locum ut nunc. est opinionum diuersitas.
quidam dicunt. ut petrus de tarentasia et sequaces quod de subtili-
tatis tollit grossissime et impuritate materialem. ideo tenet quod
penetrare potest absque diuisione corpus non gloriozum sicut spiritus
penetrare potest. non tamen potest esse simul cum corpore gloriozo
sicut nec spiritus cum spiritu. et sic se habere videtur ad locum ali-
quo modo aliter quam corpus non gloriozum. Sed cum beato thoma. alberto mag-
no. durando. et egidio de roma. dico quod de subtilitate non mutat na-
turam quantitate et ad locum habet ipsa quantitas tale habitudinem per naturam

qualem in corporibus non gloriosis. quod ante unum corpus gloriosum cum non glorioso aut cum glorioso possit esse simul. est per miraculum virtute divina. hoc secundum eos sic ostendo. corporis gloriosi quantitas facit primum positionem partium in toto. sic quod oculi non est ubi est manus aut pes et sic de alijs. quia alias esset confusio repugnans glorificationi corporis. ex qua positione si locus adest naturali concomitantia. sequitur positio partium in loco. potest autem deus non concurrere ad illam positionem in loco. ex quo sequitur quod corpus non occupabit locum quous in ipso corpore erat positio partium. dextum si nistrum et alie differentie positionis et sic erit corpus gloriosum cum alio glorioso vel non glorioso per miraculum divine virtutis quia locum non occupabit. poterit etiam eadem ratione penetrare corpus solidum absque illius divisione. quoddam simile habemus de corpore christi in eucharistia. quod in se habet positionem partium. sed non commensurantur partes partibus quantitates hostie. eo quod prolatione verborum sacramentalium est primum corpus christi sub specie panis. ex consequenti quantitas eius. sic ergo non quantitas primo sed corpus applicatur hostie et quantitas secundo sequens naturam corporis ideo in hostia est christus quantus et tantus sicut fuit in cruce. vel est in celo. sed non eo modo quo ibi. quia ibi est in loco corpore per quantitatem. hic. id est in sacramento est sub speciebus panis quantitas per corpus. Sic patet ex premissis quod in corporibus gloriosis est talis habitudo membrorum inter se. qualis in non gloriosis et similiter ad locum stando iacendo. sedendo et sicut in alijs. nisi deus per miraculum suspendat secundum effectum quantitatis qui est positio partium in loco quia primum erat positio partium in toto. Similiter potest facere de corporibus non gloriosis et sic etiam possunt esse simul in eodem loco

¶ Quinta et ultima difficultas est quomodo angeli sunt in loco ex quo non sunt circumscriptive quia carent quantitate. quia si sunt in loco diffinitive. per hoc quod operantur in ea sedula operatione angeli non essent in loco. dico primum quod intellectus angeli semper est in actu et in operatione. unde non potest realiter esse angelus quin operetur. nam intellectus possibilis non est in angelis sed semper est deiformis. 2° quod angelus continet locum. non locus angelum continet autem amplitudo suam virtutem ad locum quem admodum anima continet corpus ipsum animando et vivificando et sic diffinitive est in corpore. quia in illud et non extra operando se diffundit.

sic et angelus tantum locū diffinit ad quantum sua se extendit o-
 peratio. **T**ercium quia nō est dare instans in quo angelus non
 operetur in aliquo loco post ipsius loci creationem non est dare in
 quo non est in loco. sed verum q̄ si consideretur substantia angeli
 abstrahēdo a sua operatione considerabitur absq̄ diffinitione loci
 ita etiā qz angelica natura fuit creata ante corpulentā. tunc erat
 angel⁹ et nō in loco qz nō erat. similiter si diuina virt⁹ nollet con-
 currere ad fluxū nature angelice in opus nō operetur. et sic nō esset
 in loco. s̄ hoc esset miraculū. qz naturaliter angel⁹ semp aliqd o-
 peratur. In isto etiā casu esset possibile esse duos angelos in eodē
 loco p̄ miraculū alias nō. qz vn⁹ est in loco in quo operatur q̄tinēs
 complete illū ideo ab alio operando nō p̄t q̄tineri. sicut nec due aie
 naturaliter in eodē corpe esse possūt. possent autē esse p̄ miraculū
 si altera earū se nō diffūderet in effectū suū formale qui est viuifi-
 care et aiare corp⁹. nec est simile de lumine et angelis qz lumē est
 effect⁹ lucis in corpe lucido exntis. lumē autē a luce in dyaphano
 receptū diuersa aut lumina in eodē dyaphano se intēdūt. et sic faci-
 ūt vnū lumē. angeli sūt subsistētes vnū ex plurib⁹ nullaten⁹ faciē-
 tes. ideo simul p̄ naturā esse nō possunt p̄ intētionem qz intētio est
 qualitātū in subiecto vno receptarū et nō rerū subsistētū vnde duo
 corpa lucida nō intēdūtur facientia vnū. nō enī ex sole et luna a
 stellis fieri p̄t vnū corp⁹ lucidū. nec simul p̄ naturā esse possūt. per
 hoc satis puto ad vltimā partē illi⁹ difficultatis responsū et iterū
 lumina plurū candelarū sūt eiusdē speciei. ideo cū cōcurrūt in eodē
 dyaphano subiecto se intēdūt. nō autē due forme accitē tales di-
 uersarū specierū etiā in eodē subiecto simul exntiū se intēdūt. sicut
 albedo et calor. mō nō est dare duos angelos eiusdē speciei. qd̄ pul-
 cre sc̄at⁹ thō. ostendit et in scripto et in sūma.

Quid contra illatas iniurias sit agendū
 ad instantiam domini egridij de barlatem
 de gentis in viridi valle

Gaudium michi ē in xp̄isto dum video timoratos religiosos

instrui velle de hijs que p̄tinent ad salutem. v̄tinam adiutor fa-
lium esse mereat ad curam quo tollantur in celum ponendo ma-
nus adiutores. tu dilecte mi egidi vir desiderorum pro parte v-
nius ex religiosis domus in qua degis sac̄issime queris. v̄tū me-
lius sit et maioris meriti iniuriam contumeliā obloquutionem vel
detractionem immerito et sine culpa patienter silēdo sufferre. aut
veritatem respondendo humiliter se excusare. ¶ Obmissis pro et
contra per te positis rationibus id modicum quod sentio suscipere
digneas. Aut iniuria seu contumelia r̄c. tantū derogat honori
aut fame persone. aut derogat diuine maiestati. si sc̄dm. v̄tiq; nō
silendum. sed cum humilitate et modestia respondendum atq; cū
emulatione et zelo sc̄dm scientiam diuinus honoz custodiendus
est testis est beatus iohannes crisostomus. qui ait proprias inu-
rias perferre laudabile est. sed in diuinam maiestatem contume-
lias sustinere valde est impium. veniat in medium ipsa veritas di-
cebatue ei q̄ erat vorator et potator vini cum publicanis et pecca-
toribus q̄ erat filius fabri et similia conuicia et plerumq; tace-
bat. coram pylato a falsis testibus accusatus nichil respōdebat.
nec coram herode. v̄nde et despiciebatur. vbi dictum est ei q̄ sama-
ritanus erat et habebat demonium. q̄q; in belzebuc eiciebat de-
monia. tacens de samaritano quia v̄tiq; erat iusticie talis id est
custos. et aduersarij iniuriam personalem credebant inferre. de
eo q̄ demonium haberet. aut q̄ in belzebuc eiceret demonia respō-
dit. ego demonium non habeo. et si in belzebuc ego eicāo demoni-
a. filij vestri in quo eiciunt? Iterum nosti cum quanta auctoritate
et feruore hic creāt vendentes et ementes in templo foras. q̄d v-
tiq; non fecisset infinitus exercitus. vt ait beatus iheronimus.
quia hoc in iniuriam dei vergebat. qui domum orationis faciebāt
speluncam latronum. si vero iniuria aut contumelia deroget ho-
nori aut fame persone. adhuc distinguendum. quia vel persona il-
la est priuata non posita in exemplum aliorum vel in speculum.
aut publica. ut pastores sunt aut predicatorēs ex officio vel auc-
toritate apostolica vel ordinaria. si primum dico cum beato tho.
2°. 2°. questione. 12. ar. 3. q̄ talis debet habere animum prepa-
ratum ad tolerandum iniurias aut cōtumelias proprias si op̄
sit. sic enim dicit beatus augustinus in libro de sermone domini
in monte. super illo si quis te percusserit in maxillam. prebe ei et
alteram. hoc est. esto paratus in animo sustinere percussorem

In altera non tamen semper tenetur hoc actu facere. sicut nec dominus
 fecit. qui cum percussus fuisset dixit. si bene locutus sum. quid me os
 dis? Item apostolus cum a ministro pontificis eo iubente fuisset percus-
 sus ait. patienter te percuties dealbabo. et hoc propter duo primo propter bo-
 num eius qui contumeliam infert. ut iudicia eius reprobentur. et de cetero
 talia non attemptet. Juxta illud proverbia. 26. Responde stulto
 iuxta stultitiam suam. ne sibi sapiens videatur. 2º propter bonum aliorum
 sicut enim sinceritas conscientie est propter bonum proprium persone. sic ni-
 tor fame propter proximum qui ex ea ad opera virtutum animari debet. si
 secundum. scilicet si est persona publica propter duo contumelia et crimen in-
 iuste impositum cum humilitate et modestia. et si opus sit cum au-
 toritate repellendum se de illis excusando primum quia tales positi
 sunt in exemplum aliorum. et sicut lucerna super candelabrum que
 si offuscata fuerit corpus ecclesie seu domus tenebrosa erit. ideo
 de illis dominus dixit. **H.** et sic luceat lux vestra coram hominibus
 ut videant opera vestra bona. et glorificent patrem vestrum qui in celis est
 2º ne eorum doctrina vilescat. quia cuius vita despicitur. dominus est ut e-
 ius predicatio contempnatur. ait beatus gregorius. rursum ideo omelia 9
 super ezechielem hi quorum vita in exemplum imitationis est posi-
 ta debet si possint detrahentium sibi verba contempnere. ne eorum predi-
 cationem non audiant qui audiri possunt et in pravus mores re-
 manentes bene vivere contempnant. **Hic** ille igitur religiosus esto quod sit perso-
 na privata potest liate cum modestia se de falso impositis excusa-
 re. et suam innocentiam ostendere ut audacia contumeliantis aut in-
 iurantis reprimatur. et non gloriatur in malitia. et ne circumstan-
 tes in illo quem putabant immunem de sibi obiectis scandalisen-
 tur scis enim quod grave est scandalizare pusillos propter hoc scriptum
 est ecclesiastica 31 curam habe de bono nomine et proverb. 11 qui cru-
 delis est propinquos abiat. Item ibidem 19. qui negligit viam
 suam mortificabitur. et communiter dicitur crudelis est qui famam
 negligit. et ista excusatio locum habet quando contumelia vel in-
 iuria est publica si autem sit privata. aut iniuriatus habet spem
 quod iniurians verba excusationis recipiet et tunc expedit se excusa-
 re propter bonum iniuriantis aut non habet spem vel dubitat
 tunc expedit iniuriatum patienter cum silentio contumelias tole-
 rare. quia non est periculum de scandalo statum pusillozum eo
 quod contumelia est secreta nec sperat de emendatione contumeliam
 inferentis.

Hec pauca de mea penuria accipe gratis

nō quid aut quantū. s̄ quo animo tibi detur in te de memor mei
senis in tuis orationib⁹ sicut et ego tui pro tua bonitate p̄ illo
inap̄abili oblato triūp me p̄ te dicendū missatū. quibus cōpa
tum vile sit omne aurū purissimū et oīs lapis prec̄iosus. gratias
imensas deo omnipotenti et tue caritati refero. De n̄q; ex animo p̄
cor tuā benignitate ut patrib⁹ ac fratrib⁹ domus tue que quia
viret virtutibus et humilitate vallis viridis nūcupatur eorum de
uotis orationibus me faciat recommissum et vale felicit̄ expectas
beatam spem.

Contra quendam hereticam impurissimū ad
insaniam inquisitoris hereticę prauitatis.

Premissa recommendatione debita. petit reuerentia v̄rā magist̄
noster cōsilium sup̄ enoimib⁹ assertionib⁹ cuiusdā impurissimū
de xp̄o prolatis mee puitati. mendicat fons a riuulo. sol a radio
diues ab inope. verū ut debitū fidei exsoluā. Prima assertio illi⁹
xp̄us inq̄nauit carnē suam cū muliere cōiugata etc. in se cōsidera
ta est blasphemia hereticalis/sacrilega/pniosa et sc̄dalosa. blas
phemia quia attribuit xp̄o quod ei conuenire nō potest. sacrilega
quia subtrahit ab eo quod ei necessario inest. hereticalis. quia il
lū articulū fidei. et in ihesū xp̄istū filiū eius idest patris. et cōtra
diuinam scripturam. sc̄dalosa. quia prestat fidelibus occasiōē
tine.

Vltius ista declarādo apparet q̄ est blasphemia. quia attribuit
ei quod conuenire nō potest. scilicet potestatem peccandi. et pecca
tum de facto perpetrasse adulterij quia est verbum eternum factū
caro in tempore. plenum gracie et veritatis. io. 1. Ipse est agnus
dei qui tollit peccata mundi ibidem. ipse et pater vnum sunt. pa
ter est in eo et ipse in patre. Jo. 14. Ipse est splendor patris et figu
ra substantie eius portans omnia verbo virtutis sue. heb. 1. Ide
o peccare non potest sicut nec pater. Ex quibus liquet q̄ est here
ticalis / quia si peccare potuit non fuit filius eius. contra articu
lum premissum est contra diuinam scripturam. Jo. 19. Venit enī
p̄nceps mundi huius et in me non habet quicquid et illud luce. 11.

si in digito dei eicio demonia profecto venit in vos regnum dei. si igitur eiat demonia non potest peccare. quia qui facit peccatum seruus est peccati et demonis ideo non potest eicare demonia. et illud ioh. 8. quis ex vobis arguet me de peccato? si veritate dico vobis quare non creditis michi? et illud ysa. 9. puulus natus est nobis et filius datus est nobis cuius uniuersum super humerum eius et vocabitur nomen eius admirabile. deus fortis. quia igitur uniuersum eius super humerum eius est dominus datur carni quia deus peccare non potuit. quia fortis caro eius uniuersum vincere non potuit. et illud i. ioh. 2. aduocatum habemus apud patrem iesum christum iustum et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. non pro nostris tantum. sed pro totius mundi. que non essent uel si peccasset. nam indignus aduocatus. Infinita sunt in scriptura que ostendunt eum uisitare mundum et demonia. ac esse in passe que peccatori conuenire non possunt. Est sacrilegus. quia affert ab eo potestatem dimittendi peccata. quia peccator peccata non potest auctoritate dimittere aufert ab eo equalitatem patri et consubstantialitatem. cum pater peccare non potest. et ipse potest ut asserit sacrilegus. Aufert ab eo beneficium redemptionis mundi et reparationis nature. quia si fuerit peccator indignus redemptione et sic non redemit. Item baptis mus et alia sacramenta ecclesie omnino erunt inutilia. quia efficaciam habent a passione christi que nullius esset virtutis si fuit peccator. Item corpus suum debuit uidere corruptionem si peccauit. et sic non fuit primum deorum mientium que primum singulata christo nec alteri communicabilis aufert iste sacrilegus. Est perniciosus. quia perimit quantum in se est fidem. in cordibus christianorum. quis enim christum imitari debet si peccator fuit? quomodo misericordia et ueritas obuiauerunt sibi in christo et iusticia et pax osculate sunt. si peccauit. sic igitur iste perniciosus has uirtutes quantum in se est occidit. quia si non sint in christo uullibi sunt. Est scandalosa. scandalum enim est dictum vel factum quod prebet alteri occasionem ruine. sic facit ista assertio de christo. retrahit enim corda credentium a fide christi. quis enim sibi sit crediturus si peccator est? quis sibi adheret et appodiabit si infirmus est? quis sane mentis se appodiare uelit baculo arundineo ne perforet manum eius? Nec tamen impurissimus est iste et inquinatissimus excusatus a toto si dixit iocose. non capit aut patitur ludum fides et si laudabile sit ut ait crisostimus ferre proprias iniurias. tamen iniurias

190
dei tolerare nimis est impiū. **H**ec aplūs inquit. nolite errare de
us non iridetur

Deanda assertio dicentis q̄ xp̄istus nunq̄ in hoc mundo
manducauit. est heretica vt iacet. quia contra illud. **M**at. 9. acces
serunt angeli 7 ministrabāt. qz post fugam sathane. angeli acces
serunt post ieiunium. 40. dierum esuriit ideo ministrabant. Item
contra illud iohannis. 2. vocatus est ihesus ad nupcias in cana
galilee. si non manducasset. scandalizasset conuiuas. quod non
est dicendum. Item cōtra illud. **M**at. 11. venit filius hominis mandu
cans et bibens et dicunt quia vorator est et potator vini. Item
contra illud **Lu**. 22. de sidereo de sideraui hoc pascha manducare
vobiscum anteq̄ moriar. Item contra illud **io**. vltimo q̄ ihesus
post resurrectionem vocauit discipulos ad prandium vt ederent
de piscibus quos prendiderant. vbi creditur māducasse. si igitur
manducauit post resurrectionem quo non egebat. quomodo dicit
ille insipiens q̄ cum esset in corpore mortali non manducauit?
Item est contra illud **marc**. 2. quare manducat magz vester cum
publicanis et peccatoribus. sepius enim est inuitatus ab illis. a
mareha et alijs q̄ ministrabant ei. **I**ste error alludit illi. q̄ xp̄is
tus habuit corpus fantasticum. **P**osset hec assertio habere pi
um interpretem. puta q̄ non gedit ex necessitate nature sicut nos
cum omnia naturalia in domino ihesu sequebatur voluntaria ut
ait iohannes damascenus. et assertor iste aliquid tetigit sed non
hor modo

Terciam assertionem de nō percutiendo viliter canes 7c trā
seo quia anilis est et fabulosa. **D**e matheo mignot. iuxta infor
mationem quam vidi. non est nisi vnus testis deponens eum au
diuisse p̄ferre verba apostasie a fide. ceteri tantum deponunt de
audire dia. tale testimonium non est certum quia ab vno solo po
test talis infamia diuulgari. tamen illa dat occasionem amplio
rem informationem faciendi aut ampli⁹ illum mignot subtilius
et acius interrogandi. **D**e duobus autem precedentibus vide
tur michi saluo saniori cōsilio q̄ expedit q̄ sitis securus de perso
nis illis et postea significatis dñis vicarijs

De indulgencijs mittendum contra teucros spurcissimos in
micos cuius xp̄isti si mūtentes 7 missi possint pluribus viabus
vt illis non est michi omnino certum. sed magis crede q̄ sic. du
rantē expeditione. quia equiparat illos hys qui p̄oficiantur ad

limina apostolorum tpe iubilii etc. qui si indigeant in via vel in termino huiusmodi plenarijs indulgentijs vti non est credendum qd sit abbreviata man9 domini ¶ Nec succinte et incoöposite breuib9 apiab9 hic depunxi ppter celere nücij recessum vt minabatur nam si tempus arrisisset. latius materiam dylataßet. viuite felix memor me in orönibus vestris.

Contra tres ppositiones p quendam pdicatas ad instatia inq̄sitoris hereticę puitatē

Queritis pater venerabil quid sentiam circa tres ppones sequentes quas quidam monach9 ordinis sancti bñdici pdicauit ad populū in sancto quintino ¶ Prima est sacerdotes et curati successerunt apostolis ¶ Secunda. Adam fuit a deo constitutus dominus paradisi terrestris et omnium que erant in eo. ¶ Tercia de manibus domini nū ihu cristi cruci davis affixis exiuit sanguis et aqua. ¶ Si ille religiosus formam sue vocationis attendisset. nō ad sublimitate officij pdicationis ascendisset monachi namq; officiu est. plāgere. nō docere ait btūs iherō. nisi vocatus sit a domino speciali reuelatione. cui de vocatione nō est credendum. nisi ex auctoritate diuine scripture aut miraculis pbeat testimoniu. nā et btūs iohannes baptista. interrogantib9 quid ergo baptizas si nō es xpūs neq; helyas neq; ppheta. allegauit scripturam sanctam. ysa. 40. cū dixit. ego vox clamāt in deserto etc. sicut scriptum est in libro sermonū ysaie pphete. aut a sumo pontifice. vel alijs pontificibus per collationē grad9 aut pūlegij fide faciat de missione. hanc doctrinam habet apostol9 dicens ad rom. quomodo audiant sine predicāte? quō predicabunt nisi mittātur non est igitur inuium cū quis se extollit psumptuose. si inapienter et frequenter erronee loquatur scrutatur enim maiestatis opprimetur a glorie. et dñs rex glorie reuelat misteria puulis. i. huilib9. et abscondit a sapiētib9 et prudētib9 hui9 seculi ex qb9 apparet salua pace cuiuslibet qd iste religios9 van9 esse videtur nisi de sua vocatione doceat mō pmissio. ppter quod pmisit eū de9 loq̄ insipientes et nō sane scdm doctrinā catholicā.

Prima propositio. Sacerdotes & curati successerunt apostolis. sic simpliciter posita. huic auctoritati posite ad ro. 12. repugnat q̄ a deo sunt. ordinata sunt. dominus enim elegit apostolos et discipulos. 12. ad apostolatū. et. 12. ad discipulatū. et in electione non fuit confusio. sed ordo. ideo apostoli tenuerunt gradū primi ordinis. et discipuli gradū secundi ordinis. et hī fuerunt electi a domino in subsidiū apostolorū. dixit enim illis dñs. messis quidem multa. operarij vero pauci. rogare igitur dominū messis ut mittat operarios in messem suam. Item. ecce ego mitto vos. messis quidem erat multa. quia populus multus fide suscepturus. operarij pauci quia tantum. 12. apostoli. ideo misit in adiutoriū eorum 12. discipulos. qualis igitur fuit ordo electionis. talis est successio eius eorū apostolis succedūt episcopi. petro summ⁹ pontifex. discipulis sacerdotes curati illi primi ordinis. isti secundi. dicere ergo simpliciter q̄ sacerdotes curati. succedūt apostol. est vel confundere ordinem electionis facte a domino. aut confundere ordinem ierarchiā ecclēsie succedentem. et equare presbiteros curatos episcopis & sic semp̄ contra illud premissū. que a deo sunt ordinata sūt & tollere decorem ecclēsie militantis que propter bonum ordinis dicitur valde bona formosa sine macula sine ruga. non propter partes materiales. qz i ea sūt mali mixti cū bonis. eadē etiā ratione dicitur de opibus creationis de singulis q̄ erāt bona. & de oib⁹ q̄ erāt valde bona. si addidiss̄. successerūt mediate sine p̄ mediū apostolorū posset sustineri. et quia nō posuit. nō p̄t.

Est etiā contra illud dyonisiij ariopagite discipuli apostoli. lex diuinitatis est reducere infima per media ad suprema. nam si curati succedūt aplis sine medio. dico sine medio qz simpliciter dicit eos succedere aplis. popul⁹ sine medio episcopozū. sed tantum p̄ mediū curatorum reducetur ad summū ierarcam papam cōtra illā legem diuinitatis notū enim est episcopos esse medios inter papā et curatos in ordine ierarcho.

Item est contra glosam bede super lucam. 10. capitulo dicente sicut 12. apostolos formam episcopozum demonstrare nemo est qui dubitet sic manifestum est. 12. discipulos figuram presbiterozum puta sacerdotum secundi ordinis gessisse. non ergo succedunt apostolis curati. sed 12. discipulis. nisi mediate. q̄ non ad didit. Ideo nō est sic nude et simpliciter posita sustinēda.

Circa secundam & terciā propositioēs p̄ illū religiosū assertas.

ante oculos mentis habere sunt due regule. quas nobis tradidit beatus aug. Una q̄ nichil audendum est affirmare in materia fidei quod in sacris eloquijs reuelatum non est/ aut ex eis de dua rationabiliter non potest addi vel q̄ in scripturis doctorum sanctorum per ecclesiam approbatorum non inuenitur. nec potest ex eis trahi licite et decenter. vel q̄ in scola theologie non admittitur. Secunda q̄ philosophis data fuit loquendi libertas nobis autem christianis docendi et loquendi facultas ad mensuram. Ideo dixit iacobus apostolus. ia. primo si quis non refrenat linguam suam huiusmodi vana est religio. et profecto ex libera relaxatione illius plurimae surrexerunt hereses. dum voluit predicatores noua fingere nec timet preterire terminos quos spiritus sanctus et patres nostri posuerunt. aut cupiunt inaniter coram populo apparere scioli.

¶ Quantū ad secundam propositionem. scriptura sacra non tradit adā fuisse dominū paradisi terrestrii. sed tantum positū in eo ut operaretur et custodiret illū. non dicit ergo cū dominū paradisi. sed tantū custodem et operatorem in eo. et q̄ addit propositio eū esse dominū omnium que erant in eo. erroneū est. quia prohibuit ei dominus edere de ligno sciē boni et mali. et sic non erat dominus illius ligni. nam ex esu illius mors intrauit in mūdū.

¶ Quantū ad terciā nullū in sacra scriptura reperitur. q̄ ex manibus christi crucis clauis affixus exiuerit sanguis et aqua. dicit igitur ubi hoc reperitur. et quis doctor sanctorum hoc asseruit. aut si scola theologie hoc unquam dogmatizare presumpsit. alioquin temerarias has assertiones. secunde et tercię propositionis. et a diuinis et sanctis traditionibus alienas esse confiteatur publice sicut publice predicauit. sic ergo humilis sua exhortatio et confessio q̄ unus militū latus christi in cruce pendēti lancea perforauit. et exiit sanguis et aqua. ex quo signata sunt ecclesie sacramenta baptismus scilicet et eucaristia.

¶ Videtur itaq̄ melius q̄ euocandus est ad iudiciū fidei tanquam vel erroneus vel scandalizator in materia fidei et sanā doctrinā tangente. et sciatur ab eo ubi talē doctrinā hausit. et si satisfacere nequeat. istas propositiones temerarie assertas confiteatur. et diuine scripture quantum ad aliqua contrarias et quantū ad aliqua sanctis traditionibus alienas publice et in loco in quo predicauit hec dogmatizare compellatur alioquin etc.

Ad dominū inquisitionem
hereticæ prauitatis. 2

Venerabilis pater et vir desideriorū pmissa rēcomendatione
debetē in dubijs ad vos fontē viuū fontē actualē accedere et
informari et vos ad me fontē aridū fontē pene emortuū petitis sa
ciari. Sic decet humilē implere oēm iusticiā recepi p̄dē lras vestras
die xij. maij super illo religioso ordines sancti benedicti qui p̄dē
cauerat tres p̄positiones illo mense in sancto q̄ntino.

Prima erat q̄ sacerdotes et curati successerūt apostol
da. Adā fuit a deo cōstitutus dominus paradisi terrestris et omniū
qui erāt in eo. **T**ercia. de manibus dñi n̄i ihesu xp̄isti crua cla
uis affixis. exiit sanguis et aqua. **S**up quib9 pet̄ reuerētia
vestra quid sentio. cui de penuria mea calamo pauca rede gi q̄ eīte
transmitto. nouissime die hesternā sanctissime trinitatis recepi ali
as lras cū informatione sup alia materia de clauibus ecclē p̄sb̄i
teroz curatoz sup multis casibus p̄ religiosū p̄dicatis. sup qui
bus iterū humiliat se altitudo requirēs quid sentit ille cui obtura
tus est intellectualis auditus et obtectus visus. **A**d quā ego.
Primo si est itē religiosus hec et p̄cedētia p̄dicās. cōtradiat ut vi
deē sibiipi. In p̄mis dilatauit pt̄tē clauū sacerdotū curatoz cū
dixit eos succedere aplis. ita vt similit̄ habeant potestātē in relax
andis cōminibus et culpis sicut apostoli habuerunt. intelligendū
eni est q̄ intelligebat eos q̄ successerūt imediate aplis. qz si intel
lexiss̄ q̄ mediate. pote medio 12. discipuloz. haberet q̄fiteri in co
tē sensu. q̄ successerūt petro nūc aut̄ restringit clauem pt̄tē eozūte
sacerdotū curatoz. cū negat eos posse absolue subiectos de sim
plici fornicatione. de iuramentis p̄ sanguinē dei p̄ mortē p̄ vulne
ra et de oī adulterio ecclā occulto. qz nō specificat de publico et cum
scandalo. facile nēpe qui rectā nō tenet viam errat p̄ excessū vel de
fectū. Nūc aut̄ sit itē vel alter. **D**icendū q̄ de pt̄tē clauū ecclē
cōtingit loqui dupliciter. vel q̄tū ad eā in sua essentia. vel q̄tū ad
vsū. **C**laues ecclesie in se considerate annexē sunt ordini sacerdo
tali et sic quicūq̄ est sacerdos habet abas scz scientie et pt̄tē. vsus
clauū annexi sunt iurisdictioni. ita q̄ qui nō habet iurisdictionē.

potē qz nō habet materiā. nō habet subiectos. nō potest uti illig.
Dicendū secūdo qz plenitudo potētis iurisdictionis est in sūmo pō
tificē. in inferiorib9 autē potētib9 scdm pte sollicitudinis magis cō
erata et in inferioribus scz curatis adhuc magis restricta. ita qz in
sūmo potētice est plena et ubiqz. in dyoecsanis in suis dyoecsiabus
et nō de omnib9 casibus. in curatis in suis curis et de pauciorib9
Dicendū tercio. qz episcopi in suis dyoecsiabus possunt in omnes ca
sus quos sūmus pontifex sibi soli nō reseruauit. qia sunt in iherar
chia ecclie ordinarij sub sūmo iherarca et curati possunt absolute
de omnib9 casib9 suos parochianos quos nec sūmus potētice nec
ordinarius sibi reseruauerūt. quia sunt ordinarij secūdi ordinis.
igitur ad sciendū de quib9 casibus possunt absolute curati re
currēdū est ad statuta sinodalia cuiuslibet dyoecsis. et qe qd nō est
eis prohibitū p illa. nec in iure canonico pnt absolute penitētes
sibi subiectos. et qz in diuersis dyoecsiabus statuta prohibitua va
riantur pro diuersitate cōditionū locor et psonarū. videnda sunt
statuta sinodalia dyoecsis nouiomensis. in quib9 si non prohibe
tur curatis de casibus p illū religiosū predicatis absolute. nec in
iure est prohibitū. possunt. Et ita p dnm epm nouiensem aut
suos vicarios est de causa ista cognoscendū et iuxta exigentiā ius
titiē iudicandū corrigendo aut absoluendo eū. nec in isto videtur
michi aduocandus ad iudiciū fidei. nisi aliud vltra informatioem
factam reperiretur. Hec pauca grato aīo suscipiat reuerētia vestra
quā pseruat felicit̄ altissim9 ad intemeratā fidē seruandā.

Cōtra duas assertions temere in sermone pro
latas ad instantiā inq̄sitoris hereticę prauitatis

Predicatoris eloquia mensura discretionis circūscripta sūt. ne
incurta locutio pertrahat in errorem. hunc domin9 dicebat
discipul. vos estis sal terre. quod si euauerit in quo salietur? et
iteū. habete sal in vobis. et pacem habete inter vos. sal quippe dis
cretionis in verbo. pacem nuerit et cōcordiam. eapropter in ora

vestimētī sacerdotis cū ingrederetur tabernaculū. p̄debāt tintina
 bula in quib⁹ vox p̄dicationis figurabatur q̄bus intermixta erat
 malapunica per q̄ societas multozū in vnitāte fidei rēp̄sentaba
 tur quēadmodū in malopunica sub vno cortice multa grana cōti
 nentur. qd̄ pulcre deduat beat⁹ gregorius i pastorali li. 1. ca. 14.
 hoc est aqua sc̄z sapiētie in mēsurā bibere. ezech. 9. hoc est potū da
 re nobis in lacrimis in mēsurā. ps. 119. hoc est nō plus sapere q̄ o
 portet s̄ sapere ad sobrietatē. 2o 12. hec q̄siderās beat⁹ aug. dice
 bat. illis sc̄z phis licuit p̄ arbitrio multa differere. nobis aut̄ da
 tū est loq̄ ad mēsurā. quo p̄tra vbi abest p̄dicationi discretio. sc̄s
 ma vel error plenūq̄ comitat̄. hoc q̄q̄ bt̄us ierō. in quādā eplā
 testatur dices ex verbis inordinatē platis incurritur error. hec p̄
 missa sunt propter quemdā asserentē in sermone duas propositio
 nes

Prima fuit. puer abortiu⁹ in sola fide parentū saluatur. **S**ecunda
 tūta. existens in p̄ccō mortali faciendo oblationē ad altare. peccat
 mortaliter. et est excommunicatus. **P**rimā exponit vt quidam di
 cunt de potētia dei absoluta q̄ sc̄z abortiu⁹ potest saluari. q̄ si sic
 est. incaute imprudētēq̄ protulit eā. quia aliter alloquēdi sunt
 sapientes. aliter inapientes sicut aliter superbi. aliter humiles.
 aliter cupidi aliter liberales aut prodigi aliter continētēs. aliter
 luxuriosi. aliter viri. aliter mulieres. alit̄ iuuenes aliter seniores
 et generaliter debet p̄dicatoz euāgelicus qualitates attēdere per
 sonarū quib⁹ loquitur. loca et tēpora. **N**ō expedit q̄ simpliabus de
 potētia dei absoluta facere mēcionē. qui illā nō intelligūt. aut qua
 liter ab ordinata differat nesciūt. vel si sit alligata sacramtis vt
 ordinata penitē⁹ ignozāt. et dicere qd̄ possit de⁹ facere p̄ illā. nam
 per illā posset oīa aliter q̄ ordinata sūt in lege euāgelij imutare.
 noua sacramta dare. noua p̄cepta noua consilia sine sacramen
 tis saluare. que ⁊ alia incōprehensibilia non sunt p̄dicanda sim
 pliabus. **D**ic igitur illis p̄dicare est inuicere laqueum erroris.
 vt putent sc̄dm legem ordinatam dei nō esse sacramētum baptis
 mi necessarium. sicut non est sc̄dm potētiā dei absolutam. **S**i
 vero neget illam propositionē in forma vt supra ptulisse. et p̄ in
 formationē preparatoriā ⁊ si opus est iuridicā oppositū p̄batū fu
 erit. videant indices fidei quid sc̄dm iura agendū est. **S**i vero de
 lege vō intelligat abortiuū in sola fide parentū saluari sicut et ver
 ba sonāt. p̄positio est heretica ⁊ p̄niosa. hētica quidē qz euocuat

neccitate baptismi aque. contra illud io. 3. **N**isi quis renatus fuerit
ex aqua & c. **I**te nullus non regeneratur/re si infans. aut voto si adul-
tus. & articulis neccitate excuset saluabitur. baptismus autem ab
apostolo. ti. 3. dicitur lauacrum regenerationis. **I**te qui non est consepul-
tus morti christi non saluabitur. nullus enim saluatus est. nisi in virtute
passionis christi aut fuisse aut exhibite. per baptismum autem consepeli-
mur morti ipsius. ro. 6. **Q**uamquam baptisati sumus in morte ipsius bap-
tisati sumus. consepulti enim sumus cum illo per baptismum in morte. pro-
pterea io. 3. ubi supra **O**portet vos nasci denuo. si denuo nasci oportet.
ergo prius nasci neccarium est. nam prima natiuitas que scilicet est ex ve-
tero. non est denuo natiuitas. sed secunda. quia per baptismum quis re-
nascitur. **P**erniciosa insuper in fide. quia patet via ad non prudendum
puulis de neccariis ad salutem si sufficiat fides parentum. **I**terum
quod merito passionis christi fides tribuit. puta salutem prestare. asser-
tio illa tribuit fidei parentum quod est impium. **I**tem nec declarat que
fides parentum informis aut formata infusa ve acquisita. **P**reterea
adhuc perniciosa. quia si non sit neccaria ad salutem nisi fides parentum. per
uulnus priuabitur fide & alijs virtutibus que infunduntur in baptismo.
qua ille sunt a solo deo & non a fide parentum. & sic sequitur quod ille
puulus sine fide saluabitur. quia non habet fidem acquisitam. cum non ha-
beat usum rationis. nec infusam cum non sit baptisatus. & quod est contra il-
lud he. 11. sine fide impossibile est placere deo. & iterum ibidem. io. iustus
autem meus ex fide uiuit. **S**ecunda propositio est confusa obscura amphi-
bologica in aliquo sensu vera in aliquo falsa & in illo aliquo mo-
do male sapiens in fide. & etiam aurium offensiuam. existens in
quit in peccato mortali faciens oblationem ad altare peccat morta-
liter & est excommunicatus. **S**i loquatur de sacerdote oblationem
faciente in peccato mortali consecrando scilicet & offerendo deo pa-
tri sanctissimam eucharistiam. **I**tem de eo qui in peccato mortali. pro-
fertim publico ministrat ex officio sacramenta ecclesiastica aut ve-
bum dei & similia. quod peccat mortaliter. vera est. sed quod sit excommuni-
catus. credo quod in iure non reperietur nam si ita esset. is qui secundo sic ce-
lebraret. esset irregularis. quia se diuinis solempniter immisceret excom-
municatus. & hoc esset incurrere laqueum quasi inextinguibilem multis sa-
cerdotibus. **S**i de non sacrificantibus sed oblationem voluntarie
ad altare facientibus. aut alia spiritualia ministrantibus. non tamen
ex officio. sed ex licentia aut voluntaria omissione. nec ex intentio-
ne corrupta. falsa est. quia secundum hoc nullus in peccato mortali existens

aliquis bonum opus de genere facere deberet. nec orare. nec dare elemo-
sinam. nec ieiunare aut alias facere christiane religionis disciplinas. -
quod eadem est ratio de illis et oblatione ad altare ex libero arbitrio.
cum offerre pauperi qui est membrum christi equalis. ymo maioris digni-
tatis esse videtur. quam altari. **M**ale sapere in fide videtur. quod contra
illud ezechiel. 18. querimini et agite penitentiam. et illud iocel. 2. conuer-
timini ad me in toto corde vestro. et alibi in plerisque passibus scripture di-
uine. ubi dominus peccatores adhortatur ut ad eum redeant. nam pecca-
tor. ad deum reuertitur per actum bonum. non per actum mortalis peccati sic e-
nim auertitur. ergo peccator in mortali potest actum bonum de genere ex-
ercere. non ergo offerendo ad altare aut ecclesiam. et de quibus supra
faciendo peccat mortaliter. **I**tem contra scolam theologice. quia secundum
hoc nullus posset mereri sibi primam gratiam de congruo. ex quo omnis
actus factus in peccato mortali esset mortalis. per actum enim mortalem.
gratia etiam de congruo nullo modo meretur. item attritus cum adhuc
sit in mortali confitendo peccata sua peccaret. quod confessionem faceret in
mortali. quod offendit pias aures et scandalizat penitentes volentes.
Amplius in iustificatione impij duo actus precludunt expulsionem culpe
et infusionem gratie scilicet motus liberi arbitrij in peccatum. ipsum de-
testando. et motus eiusdem in deum se ei submittendo. si isti actus sint pec-
cata mortalia. nunquam iustificaretur impius. sed magis iram mereretur si
sint boni ergo peccator in mortali facere potest actum bonum de genere.
Assertor etiam quod exis in peccato mortali actum bonum saltem de genere
facere non potest. dampnat omnem moralem doctrinam que docet hominem in
lumine naturali posse actus virtutum moralium non infusarum quidem sed ac-
quisitarum exercere. et ad felicitatem politicam posse peruenire.

Venit igitur assertor illarum propositionum corrigendus publice aut
per reuocationem prime si probatum fuerit quod in forma predicauerit. eo quod
iuxta communem conceptionem intelligitur de potentia dei ordinata et de
lege communi. aut per expositionem de potentia dei absoluta confitendo suam
impudentiam. utique populo simplicia periculosam ac per hoc penitentiam
agendo in carcere ad arbitrium iudicium. attenda qualitate persone cum
multis circumstantiis. et per expositionem secunde iuxta premissa et simili-
ter agendo in carcere penitentiam.

Treatatus de iherarchia eccliaſti
ca ad inſtantia domini inqſitozis

Postulaſtis pater venerabilis ⁊ in xp̄iſto dilecte aliquid de
iherarchia eccliaſtica ⁊ ordimb⁹ eius iuxta mee penurie cō
ceptionem. veſtre remittere cantati ad cuiusdā canonica dco non ſi
noti exhortationē. Item profecto in difficale queritis quia a docto
rib⁹ quos vidi. parū tractatā. ſcitis ⁊ ego magnū illū ac diuinis
ſimū theologū dyoniſiū ariopagitam apoſtoli diſcipulum ſecreto
tū celeſtiū conſciū edidiſſe volumina de celeſti ⁊ angelica iherar
chia. ⁊ de iherarchia eccliaſtica. ſ; hec apud me abſcondita ſūt. de
iherarchijs aut angelozū ab alijs ſatis habemus. ſ; grā dei illu
mināte cor ⁊ calamū dirigente aliqua cōmemorabo t̄p̄ preberia
viā ad p̄napalē materia. Ecclia militās p̄t dupliciter cōſidera
ri. vno mō ut corpus politicū. alio mō ut ſpōſa xp̄iſti. et quid di
uinū. ⁊ ut corpus politicū dupliciter. vno mō ut politicū politica tē
porali. alio modo ut politica ſpūali. et ſc̄dm hoc aliter iherarchie
et ordines et aliter assignandi ſunt. p̄nūc tamen tēporalib⁹ t̄pa
lia dimittentes. t̄m de iherarchie ⁊ ordimb⁹ ipiū ut est corp⁹
politicū ſpūale ⁊ miſticū ⁊ ut est ſpōſa x̄ ⁊ q̄d diuinū dicēdū est.
Sc̄dm verāq̄ cōſiderationē xp̄us homo est caput eius eſſen
tiale quia de rōne capitis est ut ſit homogeniū cū mēbris ei⁹ ⁊
ut inſtuat eis ſenſum ⁊ motū ⁊ ſic est xp̄us quia homo ⁊ fideles
homines. et eis inſtuit dona gradatū et fructus bonozū op̄m. ex
eo enī totū corpus ecclie cōparatū est ⁊ cōnexū per omnē iūcturam
ſubmiſtrationis ſc̄dm operationē in menſurā vniūſcui⁹ mem
bri. dicit aplūs ad eph. 2. Ab ipō igitur xp̄iſto homine. iherar
chie ⁊ ordines diriuant. In ipā ſi q̄d ecclia ut est corpus miſticū et
ſpūale iherarchie ad iſtar iherarchiatū āgelicā ⁊ ordines aſſig
nare poteramus memores illius p̄cepti domini ad moysen ut tem
plū ⁊ ſinagogam diſponeret. fac inquit ſicut tibi in mōte mōſtra
tū est. ſequentes beatū dyoniſiū memoratū ſunt in angelis tres
iherarchie. ⁊ in qualibet tres ordines. In prima ſūt ſeraphin che
rubin throni. In ſeconda ſūt dominationes vtutes poteſtates. In
tercia ſunt p̄nicipatus archangeli angeli. Tres ordines prime
iherarchie accipiūtur ſc̄dm tres actus fruitionis. qui ſunt tentio in
thronis. viſio in cherubin. amor et delectatio in ſeraphin. ⁊ quia

7 quia maxima est unio ad deū p̄ amorē. qz est unio trāssformati
onis. In p̄mo ordine prime iherarchie sūt seraphim. q̄ interp̄tan
tur ardētes vel incēdētes post hāc

¶ Unio ad dñm p̄ assimilationem fit per sapientiam cuius for
ma intelligibilis assimilatur intellectu obiecto intelligibili in 2º or
dine sūt cherubim post hāc qz inferior unio est p̄ cōtactū unio ad
deum in tercio ordine sunt troni in quibus sedere dicitur dominus
tres ordines sancte iherarchie. accipiuntur s̄m̄ tres modos guber
nationis inferiorum alto 7 uniuersali dominio. primus modus est cū
diffiniūt agenda. 7 hoc competit dominationibus. secundus est p̄
bere facultate implendi diffinita. quod necessarium est p̄ uno. qz
nichil est diffinitum de agendis si desit facultas implendi p̄pter qd
oportet esse leges armatas vim coactiuam habentes. et de legis
latoribus dicit ar. 10. ethicorum oportet esse intellectū fortitudinē
habentem et hoc competit virtutibus. tertius est diuidere 7 ordina
re qualiter diffinita exequi possint quibus scilicet modo 7 ordine
et hoc competit potestatibus. **¶** Tres ordines tercie iherarchie
accipiuntur s̄m̄ tres modos executionis 7 annūtiationis diuinorum
iudiciorum v̄l preceptorum. primus est prebere ducatum sequētib9
7 amare illos ad executionem. hoc competit p̄ncipibus. secundus
est exsequi maiora 7 diuina. hoc competit archangelis. tertius
est exsequi minora ē h̄ angelorum. p̄ncipes ducāt. et nō ducātur.
archangeli ducātur a p̄ncipibus et ducant angelos. angeli ducāt
7 nō ducant. Omnes iherarchie 7 ordines memorati sunt in vesti
bulis diuini luminis a trono glorie descendente sed prima in sul
gore 7 ardore secunda clarius post primam participat 7 tercia ob
scure sac̄ illuminationes

¶ Proportionaliter in ecclia militate ut est corpus xpi mysticum 7
iherarchie et in qualibet tres ordines esse credēdū est 7 om̄s a
xpo homine t̄p̄ a capite descendūt a q̄ est ois p̄tas in celo et in ter
ra. sicut unguentū in capite quod descendit in barbā barbā aarō.
7 quod descendit in ora vestimenti eius. In prima iherarchie sūt pa
pa cardinales 7 officiales seu iudices curie romane. In papa adz
dei 7 caritas messe dz ad regendū ecclia. In cardinalibus q̄ famili
arius 7 secretus assistūt ei sapientia. in iudicibus firmitas. ut nec
amore nec odio p̄ciao a p̄cibus moueāt q̄ iusticiā nā petro dñs
p̄s q̄ ei cōmitteret regimē ecclie q̄z. si eū diligeret ecclia pl9 alijs
discipulis. **¶** Alijs quos status cardinalium rep̄ntat dicit. Jam

non dicam vos seruos. sed amicos. quia omnia quecumque audiui
a patre meo nota feci vobis. illis vero qui per statum iudicium figu-
rantur dicit. vos qui secuti estis me sedebitis super sedes iudican-
tes duodecim tribus israel. quia iudicium est amoris veritatis que a
prima veritate que christus est derivatur sententialiter diffundit. non
deducendo in vanitates et insanias falsas. In secunda ierarchia cui-
us est habere principatum contrarietatem prima. tamen altum et
multum generalem in regimine ecclesie. sunt tres ordines. In pri-
mo patriarche. In secundo primates. In tercio archiepiscopi. patriar-
che. que in suis sedibus patriarchalibus agenda sunt diffiniunt. statuunt
leges universales in eisdem sedibus. primates. vires inferiorum adiu-
vant ad facilius exequendum patriarchatum mandata. archiepiscopi
vero tradunt formam et modos quibus precepta et ordinationes exequan-
tur. et generalia ad specialia quodammodo reducantur ut sint ad ac-
tionem propiora. In 3^a ierarchia sunt episcopi. curati prochieles doctores
seu predicatores. ubi dei sunt ei in illa tres ordines sicut in precedentibus.
In primo episcopi in 2° curati prochieles. In 3° doctores vel qui curati
et doctores seu predicatores euangelium se habent sicut excedentia et excel-
sa. et uno respectu curati sunt potiores. potestate quam ordinarii. et ex prima in-
stitutione christi. secundum hoc tenent secundum ordinem huius ierarchie. alio vero
doctores seu predicatores preeminet quia auctoritate apostolica. sic spiritu sancto
promouente ad altiora salutis fidelium promoti sunt. et secundum hoc tenent
secundum ordinem. licet enim ex officio. curati teneantur annuntiare po-
pulo suo necessaria ad salutem. non tamen difficiliora aut subli-
miora. illi quidem puulis in christo lac dant. episcopi vero ex of-
ficio et doctores seu predicatores ex licentia apostolica aut privile-
gio hijs qui pro consuetudine exercitatos habent sensus escam
porrigunt pro solidiori cibo hijs scilicet curati ut nox nocti indicant
scientiam. illi autem scilicet episcopi et doctores ut dies diei emen-
tant verbum. isti specialius illi generalius. qui utique parati sunt da-
re rationem omni poscenti de ea que in eis est fide et spe. In istis
tribus ierarchijs et ordinibus descendunt diuine virtutes sicut
unguenta a christo homine sicut a capite in primo ordine sicut in bar-
ba. in secundo sicut in barba aaron. in 3° sicut ros in ora vestimenti eius
hoc est prius et posterius et semper in sequentibus mediantibus pri-
mis. sic est ecclesia quare ordine pulcherrimo. que ei a deo sunt
ordinata sunt. propter quod dixit magnus anopagista dyonisi-
us. Lex diuinitatis est reducere infima ad summa per media. et

diuina scriptura de singulis creatis dixit q̄ sunt bona. de omnib⁹
autē q̄ sunt valde bona p̄pter pulcritudinē ordinis que est forma
totius. in h̄is p̄terea ierarchijs est differentia statū. officiorum
et graduū. status siquidem ad perfectionem ordinatur. officia ad
actionem. gradus ad modum actionis. sc̄dm q̄ vnus in eodē sta
tu vel offiāo est alio superior et constat diuersas perfectiones acti
ones et gradus superioritatis et inferioritatis in illis reperiri que
omnia que perfectionis sunt in papa qui est caput vicarium vel in
strumentale ecclesie eminenter cōtineri rationi consonū est. Cum
enim ierarchia sit sacer p̄cipatus et ipsius sint tres effectus p̄n
cipales. scilicet purgare. illuminare. et persequere. nō dubium est quin
vnus p̄cipatur sanctius et perfectius alio et officia maiora vn⁹
alio habeat cōmissa. easdemq; actiones. vnus alio nobilius et per
fectius exerceat. ut ex p̄missis apparet. nec mirum. cum in ierar
chijs et ordinibus angelorum ymo in eodē ordine differentia in
perfectiōe nature sc̄dm quam vnus altero perfectioris speciei est
reperiatur. quoniam sc̄dm doctrinam beati tho. non est dare etiam
in eodē ordine duos angelos eiusdem speciei. quia in eis nō est
materia ex qua sumitur differentia mineralis. sed tantum forma
a qua differentia specifica habet originē sicut methaphisica testat. et lz
multi alij doctores credūt in eodē ordine esse plures āgelos eiusdē
sp̄ci tñ nō negāt esse multos sp̄e differentes. **Cōtra p̄dicta studi
osius quis obicit. x̄ps cū ecclesia ab initio funduit. duos tm̄ ordi
nes mīstroz instituit. apostolorū sc̄z et discipulorū. quos misit ante
faciē suā in omnē locū quo ipse erat returus. et quis audeat aliter
officia vel mīstros ordinare et ponere ix. ordines et tres ierarchias i
ecclesia dei? Cui tñ dicit p̄t q̄ quis a xp̄o in p̄ncipio nascētis ecclie sa
crāmēta quo ad eorū substantiā et mīstros in dupli ordine p̄dicto
ad p̄dicandū euāgelium regni et ad mores ppli cōponēdū instituerit
qui tūc numero fidelium sufficiebant. quia tamē futurorum p̄sciue
dñs nouerat q̄ iam regiones albe erant ad messem q̄q; operarij
ad multiplicatiōē infinite multitudinis crediture pauca nō sufficie
rēt. credita est ab eo ecclesie facultas disponēdi mīstros et plu
res instituendi necessarios pro regimine populi xp̄istiani. ac etiā
ordinandi et mutandi ritus in ministratiōe sacramentorum sc̄dm
oportunitatē tēporū locorū vel personarū substantia tñ eorū a xp̄o
instituta manētē in figura hui⁹ veritatis dñs pauit q̄si q̄nq; milia
hominū ex q̄nq; paribus et duob⁹ pisabus s̄ p̄cepit apostolis**

colligere fragmenta ⁊ impleuerūt xij. cofinos. et iterū quatuor mili
a hominū ex septē panib⁹ ⁊ p̄cepit q̄ apli colligerēt q̄d sup̄fuerat
⁊ impleuerūt septē sportas. Itē dñs suscitauit lazarū ⁊ p̄cepit a
postolis vt soluerent eum. ex quibus datur intelligi q̄ domin⁹ ma
iora ac substātia faciebat ⁊ circūstantias illozum cōmittebat dis
cipulis. hec intelligens ecclesia plures ordines ministroꝝ ac ieroc
chias instituit multiplicato numero fidelū per vniuersum orbē
⁊ in ritu administrationis sacramentozum fere omniū multa ad
didit vel mutauit. nam in baptismo instituit exorcismū ⁊ cathes
mū p̄cedere baptismū si tempus patiatur. de quo domin⁹ nichil
dixit. Itē de mergendo puerum in aquam semel vel ter vel asper
gendo. Item de auadocis seu patris ordinauit ecclesia xp̄istus
nichil. Item de benedictione aque baptismalis in confirmatione
instituit ecclesia q̄ casmate signetur suscipientes. q̄ consecratur p̄
pontificem. q̄ vncione crismatis delibuti sindone munda ligentur
de quibus xp̄istus nichil ordinauit. sed tantum q̄ per manus im
positionem cōferatur. in sacramento penitentie q̄ secretissime aga
tur q̄ audita nulla ratione publicentur q̄ quīs sit de iure natura
li tamen a xp̄isto hoc p̄ceptum fu sse nō legitur. q̄ vnus rector
p̄ochialis p̄ochianum alter⁹ sine sui aut sup̄ioris licentia non
audiat. Itē voluit q̄ esset reseruatō casuū sup̄ioribus concessa ma
ior vel minor in diuersis dyocēsis sēdm conditionem habitanti
um in eis. In sacramento matrimonij declarauit ecclesia p̄sonas
legitimas esse ad cōtrahendū aliquādo vsq̄ post septimū gradū ⁊
nō ante. nūc post quartū cōmuniter in aliquib⁹ regionib⁹ post ter
ciū. Itē bāna ante matrimoniū publicari. ne aliquis error interue
niēs. cōtractum dirimeret. aut cōtrahendū impediret. in sacramē
to euāgelie ip̄a multa mutauit. p̄mo horā vt nō sumatur a sanis
post cenā cū tamē xp̄s ⁊ instituit ⁊ sup̄sē sic ⁊ dedit discipulis for
mā que est in vsu p̄scripsit. q̄ illo mō nō legitur in euangelio licet
s̄ba sit ibi. addidit illā cōiūctiōne enim. certificaui materiā q̄ pa
nis sit triticeus ⁊ asim⁹ quīs aliquādo confect in fermentato ad
extirpandū erroꝝe dicentū nō posse cōficere in illo. quo errore ces
sante rediit ad asimā ordinauit vino modicū aque misceri. ad de
signādum incorporationem populi xp̄isto. quia aque multe popu
li multi. aliquando distribuit populo frangendo hostiā p̄ p̄tes. nūc
āt tanto singulis singulas hostias ordinauit. In sacramēto extre
me vncionis instituit fieri orationes letanias ⁊ oleū infirmozum

distinctum ab oleo sancto et crismate cum alijs certis solemnita-
tibus de quibus nichil habemus a xp̄isto. que nunq̄ fecisset cum
scdm̄ sanctos ambrosium et augustinum regatur spiritu sac̄to si fa-
cultatem disponendi multa in administratione sacram̄torum et
regimine fidelium non habuisset. hoc nempe firmiter inherere de-
bet cordibus credentium in xp̄isto. q̄ ecclesia in hys que sūt fidei
et honorum morum errare non potest dicēte domino. mathei. 28.
ecce ego vobiscum sum vsq̄ ad consummationem seculi. et iterum
luca. 22. Ego rogavi pro te petre ut non deficiat fides tua. unde
scdm̄ successionem temporum creuit honor fidei in mentibus fide-
liū. et sicut post pelles tunicatas et iaccinata saga tabernaculi.
gloria templi successit. sic post illa p̄mitiue ecclesie iudicēta splē-
dor ecclesie in diuino cultu et ritu sacram̄torum expolitus et eli-
quatus decor aduenit. Et sicut instantibus muro hostibus ut in-
quit sanctus thomas et arietibus cassantibus turres inter cetera
ciuium de expolito policie ciuile ordine senatus providere non stu-
det. sed quomodo munit bellatores. turres fortificet. meriaq̄
instaurat. erigat machinas quibus cassatis aduersariū machi-
namentis ciues a lesione defendat. sed pace tandem habita de ciui-
lis policie ordine accuratius providere disponit. sic sancta ecclesia
inter furentes tyrannos. persecutiones atrocissimas per hereses et
intestina bella ut murum fidei munitet tota sollicitudine fuit inten-
ta cultum diuinum et ritum sacram̄torum non ita expolire et or-
dinare curauit. postea vero iam magis facta quies ad augendū
et poliendum cultum diuinum et ritum sacram̄torum considera-
tius. studiosiusq̄ intendit. hec ille. non est ergo detrahendum
posteriozum sollicitudini. ut ait beatus augustinus. si aliquid ad-
dere statuerunt. quo salus tuus munitetur et reuerentia sacramē-
torum gracie diligentius seruetur. hoc manifestum est in sacra-
mento eucaristie. quod in p̄mitiua ecclesia a fidelibus eāam nō
conficiētibz sub vtraq̄ specie scilicet panis et vini frequentaba-
tur. postea ad vitandum pericula erroris scandali et irreuerentie
a non cōsecrantibus sub specie panis tantum sumendum ordina-
uit. et quod maius est. articulum de processione spiritus sancti q̄
scilicet procedat a patre et filio multo post tempora p̄mitiue ec-
clesie declarauit et statuit credendum. cum tamen ex diuina scrip-
tura non habeatur expresse. q̄ procedat a filio. nec ex symbolis
editis. p̄mo in consilio niceno tricentozum et decem et octo patrum

secūdo in cōsilio cōstantinopolitano p̄mo. centū quinquaginta p̄m. ter
tio in cōsilio ephesino p̄mo duātoꝝ p̄m in quo posita fuit forma
vt cōtatur in ecclia. q̄uis s̄ba in duob9 p̄mis p̄cesserat. i quoz nul
lo dicitur q̄ spūs s̄ct9 p̄cedat a filio. tñ ecclia latina addidit filio
q̄. doctā spū s̄cto et eluādāte euāgelii vbi spūs s̄ct9 s̄z spūs fi
li9. Itē vbi dicit x̄ps. ille me clarificabit quia de meo accipiet et in
q̄busdā alijs locis. p̄t q̄d ip̄a sc̄a ecclia latina nō incurrit anathe
ma vt ip̄enti greci causatur. moti ex clausula i simbolo cōsili9 ephes
sini p̄mi qua canetur. q̄ huic fidei addiderit aut subtraxerit. ana
thema sit. q̄ nichil addidit fidei. sed fide occultā eluādauit. Itē si
aut dicit magister et doctores. dupliater attingit ad dē. aut oppo
nere cōtrariū. et hoc induceret anathema. ā obscurū manifestare et
hoc nōmō nō meretur anathema. s̄ eternū p̄niū. q̄ me eluādāt
ait sapiētia vitā eternā habebūt ecclias. 29. Animaduertendū vl
terius q̄ q̄uis enumerādo ierarchias et ordines ecclesie militan
tis. nō est facta expressa mentio de populo laicali. non tamen p̄
ter hoc estimandum est q̄ nō sit in ipsis comprehensus cum sit de
corpore eius dicente apostolo 1. cor. 10. vnum corpus multi sum9
omnes qui de vno pane participamus. nam relativa simul posita
se ponunt. et perempta se perimunt si enim est pater est filius si est
dominus est seruus. si est p̄nceps est subdit9. modo ierarchia est
sacer p̄ncipatus vt dictum est necesse est igitur q̄ sit sacra subiecc
tio. si est actio est passio. si sint ierarantes oportet q̄ sint ierara
zati. est ergo populus xp̄istianus in ierarchia vt ierarazatus. pas
tores in triplia ierarchia superius expressi vt ierarazantes de qui
bus propheta. ps. 96. p̄ncipes populozum congregati sunt cum
deo abraham. quoniam di9 fortes terre vehementer eleuati sunt.
vere congregati cum deo abraham. quia omnis potestas a deo ē
vt supra allegatum est. ipsi di9 dicuntur per participationem ego
dixi di9 estis et filij excelsi omnes sed est vnus solus deus per esse
tiam.

Vossemus iherarchias ecclesie distinguere per membra eius se
cundum diuersa officia et gradus vt facit apostolus ad ephesios
quarto vbi dicit. dedit scilicet xp̄istus quosdam apostolos quosdā
prophetas. alios euangelistas. alios pastores et doctores ad cōsu
mationem sanctorum in opus ministerij in edificationem corpis
xp̄i. q̄b9 ad consummationē. id est continuationē ecclie vsq̄ in finē
ap̄lis succedūt ep̄iscopi. p̄phetis. illi qui habet grāā interpretādi

obscura in diuina scriptura contenta. euangelis archidyaconi
et dyaconi quibus competit legere euangelium. pastoribus curati
quibus incumbit cura animarum. doctoribus. hi qui ex officio vel
comissione habent populum componere in bonis moribus. et vi
cia pro diuino amore detestari. Precedens autem declaratio ihe
rarchiarum et ordinum facta est ad imitationem iherarchie ange
lice

Restat aliqua tractare de ecclesia militante ut est sponsa xpisti
et sponsa ad talamum et epulas sponsi admittitur. in talamo e
pitalamia canuntur. et secretiora committuntur. in epulis refectio
iocunda exercetur. xpistus ea ratione qua spousus est caput eccle
sie quia vir est caput mulieris ut ait apostolus ephes. 4. equi
dem ipse multiplices parat epulas sponse. quia diuersas gradus
gratis datas ei communicat pro sua utilitate de quibus apostolus
1. cor. 12. quibusdam sermonem sapientie. alijs sermonem scientie.
alijs fidem. alijs gradus sanitatum. alijs operationes virtutum.
alijs prophetiam. quibusdam discretionem spirituum. alijs genera
linguam. alijs denique interpretationem sermonum. hys donis
ut epulis sponsa ecclesia reficiatur. quia ad utilitatem suam qm
nem largire. apponit et delicatiores cibos. quibus filios eius spali
quodam cura faciat. dona sancti spiritus. sed est aliud edulium amaris pre
tiosius quo pascitur ecclesia quod nulli extra eam existenti vult porrigi
xpistus. nam patribus ante legem aut sub lege quicquid dilectis illud
occultauit. nec ad mensam detulit usque quo nuptie facte sunt christi et ec
clesie quod adhuc apponere distulerit sponse. eo quod continua presentia su
a reficiebatur. donec passus esset pro ea. tunc autem ne eo absente defice
ret sed proficeret. parauit illam escam et tradidit ei in suis discipulis. h est
eucharistie sacramentum ad quod omnia dona dei et omnia sacramenta ordi
nantur propter quod merito dicitur sacramentum sacramentorum. ordo nem
pe ministroz ecclesie cum sint mediatores christi et ecclesie ordinantur ad
faciendam unionem ecclesie cum christo. hec fit maxime illo sacramento
in quo christus a nobis sumitur. unde dicitur sacramentum unionis ad hanc
escam id est eucharistie sacramentum prophetioes multas reuelauit ecclesie
sue sponse christo. quibus de cetero ad eam esset accessus. quas nomine ordinis
significare voluit. et sunt secundum theologos septem. hi de ordine loquuntur
ut est sacramentum. sacramentum ei est sacre rei signum et sic in sacramen
to oportet esse aliquod signum sensibile. et sub illo aliqua res spiritualis et sa
cra contineri. vnde magister. q. 2. d. 29. diffinit sic ordinem. ordo est quoddam

Signaculū ecclē per qđ spūalis ptās traditur ordinato. sic ergo in
 iherarcia ecclē ut est sponsa xpi. et qđ diuinū sūt septē ordines. et
 sūt hostianat⁹. exorastat⁹. lectoriat⁹. acolitat⁹. subdyaconat⁹.
 dyaconat⁹. presbiterat⁹. in quoz quolibet aliqd est sensibile et a
 liud spūale. cū ei ordinatur hostian⁹ tradit sibi clauēs ecclē. et in
 hoc datur ei ptās et auctoritas claudendi et aperienti ecclē. et ecclē
 in ordine hostianat⁹. clauēs sensibiles. et auctoritas spiritualis.
 quāto ordinatur lector datur sibi liber pphētiarū. et auctoritas le
 gendi in ecclē pphētiarū. quāto ordinatur exorasta. tradit ei liber exor
 asmoz et auctoritas exorasmos legendi. dū acolit⁹ ordinatur.
 traditur ei cerei ferēdi. et aqua ut ponat in vtracūq. et auctoritas
 hoc faciendi. dū subdyacon⁹ ordinatur. datur ei liber eplārum et ma
 teria eucharistie id est panis et vinū et calix et patena ad pntandū
 dyacono. et ptās hoc faciendi. dū ordinatur dyacon⁹ datur sibi li
 ber euāgelioeū ut legat euāgelium. et ut dispenset sacramentū
 in vasis. dū ordinat⁹ presbiter quatuor digiti sacrat⁹. et sit super
 eum impositio manū et in istis datur ei potestas cōsecrandi et auc
 toritas absoluedi. et ligandi in foro penitētiāli. Istozū quidam
 accipiunt sufficientiam scđm numerū gratiarum gratis datarū de
 quibus supra ut psidoz alij scđm numerū donozū spiritus sacri.
 alij penes acclē iherarcias q̄ sūt purgare. illuminare. pfiere. Ita
 q̄ hostian⁹ purgat exteri⁹ bonos a mal sepando. admittēdo bo
 nos et excludēdo malos ab ecclē. acolit⁹ interi⁹ qđ significat in de
 potēte cereozū. quoz lumine illuminat intellectus et colesit affec
 tus. exorasta vero q̄ mō. lector illuminat p doctrinā pphētiā. sub
 dyacon⁹ p doctrinā apliā. dyacon⁹ p doctrinā euāgelicā. pbz vero
 pfiat in collatioe sacramtoz ecclē dñs bonauētura dicit q̄ prima
 assignatio fuit psidozi. et hugonis. et dyonisij. quibus q̄cū dicit. q̄
 solū episcopis quēnit pfiere. presbiteris illuminare. ceteris inferi
 ozibus purgare. Sed videtur cōuenientius assignatio fieri sicut
 tradit beatus thomas. et cōformiter dñs albert⁹ magn⁹. bonauē
 tura et durād⁹. nā in colemētatioe plimij inter se hntiū ordinē.
 oia ad vnū p̄mū. et p̄napale referūt. alioqn nec esset eiuscōde coe
 mētatiois nec esset ordinata. sic q̄ ad sūmū sacramtū ecclē qđ est
 eucharistia. ceteri ordines ut sūt sacramēta referūt. ptās igit ordinis
 aut est ad psecrationē aut ad ministeriū ad illā ordinatū. si
 p̄mū est sacerdotiū. si scđm dupliciter vel est i ordine ad sacramtū
 vel in ordine ad suscipiētes. si i ordine ad sacramtū est triplaciter

vel quantū ad dispensationem. et sic est dyaconatus. vel quantū
ad materiam sacramenti et in sacris vasis scz calice et patena et sic
est subdyaconatus. vel quantū ad repetitionē sacramēti et sic est ac
colitatus. quia acolitus portat vases aut vīno et aqua. si p̄tās
ordinis et ministeriū referatur ad suscipientes hoc fit ad eos p̄pa
rādos. tollēdo imūditā. q̄a imūdis sacra tāgere simbola nephās
est ut dicit dyonisi⁹. verū ē qd̄ ē triplex gen⁹ imūdoꝝ. q̄cū sūt vni
uersalit̄ imūdi et ex itegro vt infidelis. et hū p̄ hostiarū e teplo
pellūtur. alij sūt credere volētes. s̄ nūdū istruat ut cathecumī hos
lector instruit. alij sūt fideles. et in fide instructi. s̄ ex p̄tate demo
nis impedimētū habet ut energumini. ad illorū mūdationē ordo
exorastarū p̄rouisus est. Itaq; ex p̄missis apparet. qd̄ theologi nu
merat ordines ecclie ut habet ordinē ad corp⁹ xp̄i verū. qd̄ in veri
tate in sacramēto eucaristie atinetur. et de ipis loquūtur vt sūt sa
cramēta. ordo enī ē vnū de septē sacramētis. ex p̄mo seq̄t qd̄ epis
copatus nō ponit in numero ordinū vltra sacerdotiū seu p̄sbitera
tū. q̄a nec ep̄s nec papa maiorē habet p̄tate sup̄ corp⁹ xp̄i verū
i sacramēto eucaristie q̄ p̄sbiter. Ex 2º seq̄t qd̄ psalmistat⁹ nō est
ordo q̄a nō est sacramētū q̄a psalmista nō recipit aliqd̄ signū sen
sibile cū ad psallendū vocatur qd̄ tñ faciūt oēs septē p̄noiat⁹. Itē
quia ad sacramētū eucaristie nullū habet ordinē. p̄nt enī psallere
puri laici. p̄t fieri psalmodia. etiā si nullaten⁹ p̄secraret. Itē q̄a q̄
libet septē ordinū p̄ vniū explet. nō p̄ plures. et psalmodia fieri
p̄t p̄ choꝝ. Itē q̄libet septē ordinū p̄fectur regulariter p̄ ierarchā
id est ep̄scopū. psalmista vero ad p̄ceptū sacerdotē p̄t psallere.
Et p̄missis nō obuiat canones q̄ ponūt in ierarchia ecclie. ix. ordi
nes. ponūt enī psalmistatū et ep̄atū vltra septē memoratos qz no
mine ordinis vtūtur extensius scilicet pro omni officio ecclesiasti
co et dignitatē ecclesiastice gradu. et cōstat qd̄ psalmistatus est of
ficiū ecclesiasticum. et ep̄iscopatus grad⁹ altior q̄ p̄sbiteratus.
quia supra corp⁹ xp̄i ministrat et in potētia ecclesiastica maiorē ha
bet iurisdictionē q̄ p̄sbiter simplex. ip̄a aut etiā sponsa docta se
cretius a xp̄o hūc gradū altiozem instituit in remediū scismatis.
quia in p̄ncipio p̄mittue ecclie vnusquisq; illius dicebat se esse q̄
eū baptisauerat. teste aplō. i. cor. 1. q̄ ait. significatū est m̄ fr̄es qd̄
cōfessio est int̄ vos h̄ aut dico qz vnus q̄s vzm dicit. ego sū paul⁹
ego sū apolo. ego sū cephe ego sū xp̄i. nūqd̄ diuis⁹ est xp̄us. nū
quid paul⁹ crucifixus est p̄ vob. aut in noīe pauli baptisati estis?

que ubiq; iurisdictionem dare potuit. nō ordinem ut est sacramen-
tū quomō theologi loquūtur de ordine sic enim iam dudū loque-
bātur apostolus et lucas in actib; aplōz. **H**eronim; et magister
sententiā. aplūs ad titū pmo dicit hui; rei grā reliqui te crete. ut
q̄ desūt corrigas et constitutas presbiteros p civitates sicut et ego
mādam tibi si q̄s sine crimine est. sic unū vxois vir et statū s̄bdit
oportet ep̄m sine crimine esse. ecce quē vocavit presbiterū nunc
dicit ep̄m. **I**te pmo thymotheū q̄ ait noli negligite grāā q̄ data
est tibi p impositionē manū presbiteri. hic se vocat aplūs pbz
cū tū esset ep̄s. **I**te act. 20. scriptū est. attendite vob; et unūso gre-
gi in quo spūs scūs posuit vos ep̄os et loq̄batur illis de sola civi-
tate ephesina et cū in vna civitate nō sit nisi unū ep̄us vocabat
lucas ep̄os presbiteros. dicit et; btūs iherō. q̄ oī ep̄us et sacer-
tos fuerūt noīa synonyma s̄ ad discētiōes vitādas ordinavit eā
ut unū fess; aut res. tractetur aliq; opo que mō exercent ep̄i. et il-
le diceretur ep̄us quasi sup̄nitēdes magister vero sententiā in q̄-
d. 29. dicit q̄ nomē episcopi est nomē nō ordinis s̄ dignitatē et
officiū ex quo seq̄tur q̄ hoc nomē. nichil ordinis ponit sup̄ pbz
p̄terea nulla p̄tās ordinis fuit data aplīs nisi a xp̄o s̄ n̄ inveniē
q̄ xp̄us eos ordinaverit nisi ordine sacerdotali in cena q̄n tradēs
eis corp; suū et sanguinē dixit. h̄ facite i meā p̄memoratiōz et p̄t;
resurrectionē dū insufflavit in eos et dixit accipite sp̄m sc̄m quoz
remiserit; p̄cā remittūtur eis utraq; aut ordinatio est simplicis
sacerdotis. **E**x quib; apparet q̄ ep̄atus n̄ est ordo sacramētū nec
facit numerū i ordinib; ut sit ultra sacerdotiū et sic s̄m theologos
nō sūt nisi vij. ordines et tū s̄m iustas sūt novē. qz aliter loquū-
tur de nomine ordinis isti et illi theologi scz de ordine ut est sa-
cramētū et p̄ resp̄m ad corp; xp̄i verū. **I**uste aut ut est nomē
officiū eccl̄iasticū et p̄ resp̄m ad corpus xp̄i iusticiū seu politiciū. **E**t
sic apparet p̄cordia inter theologos et iustas saltā q̄ nō ē q̄dāo
p̄pter equivocationē huius nominis ordo. apparet et; q̄ in eccl̄ia
ut est corp; politiciū sp̄uale et iusticiū sūt tres ierarchie. et novem
ordines. **I**n ip̄a vero ut est sp̄osa xp̄i et quid dīnū est tū vna ihe-
rarchia et 11. ordines nec minū qz q̄to aliq̄d ē alt̄ et digni; tāto
vniū et ad unitatem p̄pinquat quanto aut inferi; tāto multipli-
cus. **D**equitur q̄ in quolibet istorum septem ordinum imprimi
ē caracter qz q̄libet est sacramētū in oī at sacramēto ip̄mē carac-
ter vel ornat; et quia est sacramētū et ideo est sacre rei signum

res aut illa est caracter et indelebilis. quod patet quia in minoribus ordinibus constitutus potest contrahere et si post mortem uxoris promoveri velit ad sacros non de novo reordinabitur in minoribus. Et quod quis quilibet istorum ordinum sit sacramentum. tamen quidam dicuntur visitato sermone sacri. alij non sacri. ordines sacri sunt qui habent actum aliquem circa materiam sacramentalem et consecratam. Sunt presbiteratus. diaconatus. et subdiaconatus. presbiteratus habet actum circa consecrationem corporis et sanguinis domini. diaconus circa dispensationem eucharistie. subdiaconus circa vasa consecrata. minores vero respiciunt suscipientes. scilicet hostiarius. exorcistatus. et lectoriatus. acolitatus non attingit materiam sacramenti eucharistie consecratam sed tantum representat. Item tres superiores dicuntur sacri. quia illis est annexa continentia ex institutione ecclesie non autem quatuor minoribus. Hec sub correctione sanctorum iudicij dicta sunt

Tractatus de redditibus ad vitam
ad instantiam aliquorum timoratorum

Sed acquisitione reddituum ad vitam seu pensionum si licita est requisitus quid sentiam. sub correctione maiorum. materiam ad aliqua puncta redigam sub certis considerationibus vel propositionibus quibusdam suppositionibus premissis. Prima suppositio. multiplices sunt commutationum civilium species. et videtur octo ponuntur. scilicet venditio et emptio. que se habent correlatiue. locatio et conduction. mutatio actiua et passiua. scilicet eius qui mutuatur et eius cui mutuatur. datio liberalis et receptio gratuita. Hec omnes commutationes seu contractus se habent ad iuram correlatiue. sicut primi puta venditio et emptio. Secunda. oportet acquisitionem reddituum ad vitam sub aliquo istorum generum contineri. cum autem satis notum sit quod non sub locatione et conductione. nec sub datione et receptione gratuita apprehendatur. restat quod sub venditione et emptione. vel sub mutatione actiua et passiua reponenda est. Tercia. genus homini acquisitionis reddituum ad vitam sit aliquando cum facultate redimendi. aliquando sit sine illa. Ante tamen de ratione illius. eo quod de acquisitione istorum reddituum ad vitam magna inter doctores tam theologos quam iuristas est controuersia quibusdam tenentibus quod genus talis est usurarium. et esto quod non esset usurarium

tamen q̄ est illiatus ut doctor solēnis ⁊ plures alij. alijs autē ut
sūt godefridus de sōabus. innocētius. hostien. io. ad rē actor sum
me cōfessor. cū multis alijs tenētibus q̄ nō est vsurarius. et q̄ si
cū debitis arāstancijs de quib⁹ infra dicē fiat est liatus. **Rati**
ones utrozūq; ponāt. ⁊ p̄mo p̄mōzū. Prima qz pecunia nō po
test emi. est ei mediū p̄mutationū ⁊ nō terminus. **Secūda** qz emp
tor sepe recipit ultra sortē. ut si det centū p̄ decē quolibet āno si vi
uat. xi. ānis recipit. x. ultra sortē ⁊ sic cōmittit vsurā. nam si daret
centū mutuādo p̄ habēdo. **C. et. x.** in simul infra annū xi. notorie
cōmitteret vsurā. ergo si quolibet āno recipiat. x. in. xi. āno recipi
et. x. ultra sortē. et si pluribus ānis viuat adhuc magis. **Tercia**
quia facile reditor potest desiderare mortē emētis ut liberetur a
solutiōe redditus. **Quarta** quia ēptōzi nullū est periculū de sterili
tate terre aut tēpestatibus. quale est ēptōzi agri aut vinee aut al
terius fūdi. **Quinta** emptor sperat plus recipere q̄ dat. et si crede
ret minus recipere nō daret. cōmuniter ei tales sperāt diuāus vi
uere. ⁊ quādoq; emunt ad vitā iuniorum. alia breuitatis gracia
transēo. **Rationes** aliozū q̄ talis contractus non est de se illi
tus. **Prima** qz in lege veteri ut patet leui. 25. p̄ liato reputatur
diatur ei ibi. q̄ vendēs domum suā intra muros vrbis habebit li
centiā redimendi donec vnus ānus cōpleatur. **Itē** ibi terra quoq;
nō vendetur in perpetuū. **Item** si attenuatus frater tuus vende
rit possessiōnē suā ⁊ noluerit supple redimere propinquus eius
potest redimere quod ille rediderat. per hoc apparet q̄ emptio et
venditio propter adiectionē facultatis redimēdi quod venditum
fuerat nō est illiata. ⁊ q̄ contractus emptionis ⁊ venditionis
temporalis non est illiatus. **Secūda** talis contractus non est
illegitimus lege diuina aut naturali. si igitur dicatur illegitimus
seu illiatus oportet ostendere legem positiuā illum irritantē
que nundum palam ostensa est. **Tercia.** martinus papa ad peti
tionem vniuersozū cleri nobilium incolarū ⁊ aliozū habita
tozū ciuitatis ⁊ dyocēsi vrbis flamenē declarat emptionem ⁊ ven
ditionem reddituum ecclesijs factam ⁊ alijs personis ⁊ cum fa
cultate redimendi esse liatam. dicit enim sic in diffinitione bulle
tūius copiam vidi. **Nos** igitur huiusmodi supplicationibus indi
nati. quia ex relatione fratris nostri guillelmi tunc sancti marci
presbiteri cardinalis cui negotiū huiusmodi cum p̄torū cōsilio
cōmissim⁹ examinandū p̄p̄imus q̄tract⁹ hui⁹ venditionū iuxta

est usus rapina vel usus eris et sic est in eo qui pro usu eris scilicet pecunie mutuate ex pacto tacito vel expresso aliquid recipit. quia pro usu rapit quod recipit. **Q**uod contra naturalem coactionem hominum sit patet. quia recipit pro eo quod non est. certum etiam est quod pecunia mutuatam non est sua. quia per mutuam facio de meo tuum. igitur ex quo illa non est mea iniustifico aliquid pro ea recipiendo. **Q**uod sit illicitum. patet ex premissis. Item quia prohibetur lege divina. in veteri testamento exo. 22. scriptum est si pecuniam mutua de deis populo meo pauperi qui habitat tecum non urgebis eum quasi exactor nec usuris opprimes. et ezech. 18. inter alia que ad vitam iustam requiruntur dicitur. qui usura et superhabundantiam non accepit. In nouo testamento luce 6. habetur. date mutuam nichil inde sperantes. **T**ercia propter acquisitionem reddituum vitalium seu pensionum non est gratia mutui. pro quod pro mutuo nichil accipi debet ex pacto tacito vel expresso hic autem ex pacto et conventionem pro pro dato redditus acquiritur. **I**tem in mutuo mutuans habet ius et efficacem actionem repetendi pecuniam mutuatam modo premissis. hic autem non. nam accipiens redditum non potest repetere traditam pecuniam reditori. et cum in gratia illo adiat facultas redimendi. illa enim coarctat reditorem. et est in fauorem eius non emptoris. **I**tem quicquid ultra mutuam recipitur est ultra sortem et hoc pacto non licet. hic autem quicquid recipitur sortis est non ultra sortem. **I**tem in mutuo non rescinditur gratia pro morte alterius gementium. hic autem sic pro morte emptoris. **Q**uarta propositio. acquisitionem reddituum vitalium est contractus emptionis et venditionis. patet ex premissis quod est gratia. et non mutui nec locationis et conductionis. nec dationis liberalis nec receptionis gratuite igitur. **Q**uinta. in emptione hominum et venditione non emitur aut venditur pecunia sed ius eam recipiendi. hoc enim ius recipiendi summa certa non est pecunia que non potest esse terminus commutationis sed bene medium. et ad hoc inuentum est numisma. ex iure autem illo empto pro certo pro certo oritur efficax actio repetendi certam summam de qua conventum est. Ita quod hoc ius est facultas recipiendi certam summam. **U**t in defectu solutionis agendi et procurandi contra debitorem venditorem illam sibi persolvere. **S**exta. emptio et venditio reddituum seu pensionum ad vitam siue cum facultate redimendi siue sine ea est contractus licitus si tamen assint comites requisiti scilicet quod auctoritate legis fiat. quod iustum pretium secundum consuetudinem patrie. quod aliquando a legislatore determinatum fuisse creditur et ex hinc venit in consuetudinem. quod intentio pertrahentium non fuerit corrupta. quod

contrahentes non sint de fraude usurarii alias suspecti vehementer et
diffamati potest quod fenerari quicquid consueverunt. quod pecunia mediis in
tractu illo sit iuste acquisita. saltem quod sit ementis et in illa habeat domini
um. quod dicitur quod aliquando pecunia per actum illicitum acquisita est acq̄zen
tis ut in meretricio. aliquando non. ut in furto in rapina in ludo taxil
lorum etc. Altero autem horum deficiente. tractus est illicitus. Potest autem
iudicari intentio primo ementis corrupta. si cupiat vivere tantum quod ha
beat et recipiat capitale et adhuc plus. ita quod si crederet ante mortem quod
capitale id est summa denariorum data non recuperet. non emeret redditum
vitale. Item ubi apponitur facultas redimendi redditum. si emptor as
piat quod hec receptio fiat ad eius arbitrium. aut quod intendat sollicitate
venditorum ne tractum resoluat donec recepit tantum quantum capitale et
optat quod non ante. In istis enim casibus et similibus intentio ementis
est contra caritatem proximi scilicet venditoris. intentio autem venditoris cor
rupta videtur si optat mortem emptoris ut ante liberetur ab obliga
tione solutionis. et tenarij emptoris peperit se remaneat. si deside
ret ex pecunia recepta ditari. et letetur in iactura emptoris qui ex
porcuculis recipiendis non potest suum modum in negociando parca
re. sicut ex totali summa quam dedit. In istis et similibus casibus intentio
vnditoris est corrupta. Alij vero conuictes supra memorati sunt
satis noti. ubi autem contrahentes sunt viri honesti boni fidei. bonum
ad plebem habentes testimonium. non suspecti de fraude usurarii et con
ditionibus preueniis stantibus sine conuictibus licitum est emere et
reddere redditus ad vitam. siue cum facultate redimendi siue sine ea
hec est mea opinio. pro qua sunt multi doctores theologi et iuris
periti. pro qua rationes ad hanc partem facte militant. videtur e
ciam hec sententia benignior et communior pro qua inter modernos
doctores theologos est ille famatissimus dominus iohannes de
gersonno cancellarius parisiensis. vir timoratus gratiam habens in
alma vniuersitate parisiensi qui ad hoc propositum edidit celebrem trac
tatum de contractibus. verum potest in tali emptione periculum
aridere de nimia sollicitudine ac superflua necessariorum vite quam
dominus prohibet matth. vi. cum ait nolite solliciti esse dicentes quod mandu
cabitur aut quod bibetur a quo opiemur ubi glosa est sollicitudo superflua
a ex vicio hominum veniens quam fructus et pecunia reseruat plus quam necesse est
et dimissis spiritualibus illis intenti sunt. quasi de voluntate dei desperantes
et ex hac radice venit intentio corrupta in emptore a venditore scilicet in
fecta cupiditate. Septima. in emptione legitima reddituum seu

pensionū vitaliū in qua interposita est facultas redimendi per vē
ditorem. si redemerit restituēdo emptori capitale hoc est sumā tra
ditam. emptor non tenetur fructus pceptos medio tempe restitu
ere quia vi legitime emptionis fecit suos. et si summe recepte fue
rint equalis vel maioris valoris. probatio satis nota est qz emp
tor legitimus habet ius in re quam emit. et vi contractus illa
est sua. nec debet causari quod receperit ultra sortem. quia que
quit recipit. et si in quadruplo plus receperit q̄ dedit est sorte. nā
quis improparet venditori si in crastino contractus emptor de ce
deret. q̄ recepisset summam datā ei. et tamen esset liberatus ab ob
ligatione solutionis. hęc enī est conditio cōtractus huiusmodi. Si
mīle est in emptione redditū perpetuū. q̄ emptor et successores
recipiūt incompabiliter. plus q̄ soluerūt nec tamen cōtractus ille re
cāditur tanq̄ illiatus nec tamen habet excusationem ratione for
tune dampnū aut lucrū alteri cōtrahētū afferre valentis. sicut est
in emptione et venditione redditū ad vitā occasione cuius p̄tuli
doctores excusant tractū istū a suspicionē usurarū ac male fidei q̄
in contractū mutui solet cōtingere. dū cōmittatur usura singulis a
nis aliquid soluendo mutuati pro mutuo. ubi mutuans certus est
de lucro et securus de euasione dampni. Ex quibus sequitur q̄ con
tractus emptionis et venditionis redditū ad vitā adiecta vel tacita
facultate redimēdi nō est dāpnādus aut reprobādus simpliciter. tā
q̄ de se illiatus usuraria p̄uitate aut alia malicia in se et p̄ se infre
tus si tamē comites et cōditiones de quibus in sexta p̄pone actū est af
firmat. Datis autē estimandū ē reprobatores illius h̄ dogmatiza
re p̄pter fragilitatē humane cōditionis refrigeriū caritatē habūdā
nā cupiditatē et maliciā. hīs nouissimis t̄pibus regnātes. Rōne q̄
tū ut plurimū desūt aliqui comites vel deest aliq̄s de sup̄memoria
tis. p̄fecti q̄ nō sit intentio corrupta. q̄ q̄rūt vndeū q̄ aīo p̄tinaci
multi emptores lucrum suum. plus q̄ tradiderunt recipere cupie
tes p̄sepe autem et quidam alij comites. quoniam abiecto timore
dei et caritate proximi. per phas aut nephas solliciti de futuro
superflua sollicitudine cum emptore contrahunt illiāte. et hoc vti
q̄ sicut faciunt plures doctores et p̄dicatores reprobamus. ubi au
tē inter viros honestos bone fame nō suspectos de fautoria usu
rarū aut fenerationis q̄ euetū tractū ponūt in manu dei. q̄tē da
re h̄ consuetudinē patris diuini obseruatā. viuāt diu. aut aīa de ce
dāt. nō intendentes damnificare venditorem. sed dūtārat statui suo

prouideri cupientes legitime cum alijs conuictibus in sexta ppositi
 one reatatis celebratur contractus emptionis et venditionis ad
 uitam siue adiecta adicione facultate redimendi tpe determinato vel
 indeterminato siue sine illa. ille utiq; iudicio meo est licitus non repba
 dus sequens in h magna doctorum multitudinem. Forte aliquis dicit. ex
 quo est sup hoc dubium ppter contrarietate opinionum tantorum doctorum
 qui uoluntarie et scienter se exponit periculo emens hmoi redditus
 peccat mortaliter scriptum est enim eccl. 3. qui amat periculum peribit
 in illo. unde esto q contractus ille non esset de se illicitus. tñ ppter
 periculum est penitus abstinendum ab eo. **R**espondeo cum illis
 quos uidi. q non omnis qui se omni dubio exponit scienter et uo
 luntarie peccat mortaliter. nec tenetur facere scupulum. sed ubi du
 bium est magis pro una pte q alia satis apparet. tñ faciens con
 tra tale dubium scienter non contractus peccat mortaliter. et sic intelligit
 illud allegatum qui amat periculum etc. modo licet ppter opiniones
 contrarias doctorum in hac materia sit dubium super hmoi contractu. tñ
 multo apparetius et magis standum est cum dicentibus ipsum iuxta p
 missa esse licitum q contractum. **Q**uoniam respoñdendum est ad rationes
 contrarie opinantium. Ad primam dico q pccunia non emitur sed ius
 recipiendi et exigendi ea. de hoc satis dictum est in q. ppositioe. Ad se
 cundam dicitur q emptor quicquid recipit et qtuam q est sorte et non ul
 tra sortem. de hoc satis habetur in septima ppositione. argumen
 tum hoc haberet locum in gatu mutui. non h qui est gatus emptionis et
 venditionis. de quo ppositionibus tertia et quarta satis dictum est.
Ad tertiam dico q tñ desiat vnus comes licite emptionis. sali
 cet q intentio est corrupta ut patet in ppositione sexta. Ad quartam
 dico q emptori aliquod potest esse periculum puta si reditor fugiat
 si deueniat ad tantam inopiam q non potest soluere psonem. si ma
 liose ponit obicem solutioni fingendo falsa comenta. Item quia
 non potest negociando lucrari ex pnis portuualis quas anis singu
 lis recepit sicut ex totali suma qua expediuit reditori. ut satis pa
 tet ex dictis in sexta ppositione. Ad quintam. desiat recta intentio que
 est vnus comes licite emptionis et est intentio corrupta ut dictum fu
 it in sexta ppositione. et in correlario septime ppositionis

Tractatus pro decimis

Resolutione decimarum concurrunt mutuo iura diuina ppter

et humana canonica scilicet et civilia. nam sic abissus abissum invocant
aspirantes sibi. unumque est in altero quasi rota in medio rote. hinc
est quod decisio theologorum nullatenus contraria est decisioni iurisprudentium
tamen nec e contra. sed in hac conclusionem conveniunt. quod decime debetur
deo et servus suis ecclesiarum populo ex officio spiritualia seminandi
bona. de omni quod nascitur ex terra. etiam contraria consuetudine existente.
verum aliter ubi est consuetudo. aliter ubi non est. ubi est est consuetudo. sunt in
precepto simpliciter. et non solventes peccant mortaliter. ubi vero consue-
tudo non est. non solventes non peccant nisi etiam repetat. quo casu qui in
aio nolle solvere et perfecti postquam esset instructus de iure solvendi. pecca-
ret mortaliter. **P**ro maiore declaratione tria sunt videnda. primum quo
iure debentur. Secundum si cadat omni tempore in precepto. Tertium
si per non solutionem possint contra debitum decime laici prescribere. **Q**ua-
ntum ad primum est hec conclusio. **S**olutio decime pertinet est de iure natura-
li et partim de iure positivo divino. **P**ro probatione huius sciendum
quod decime nomine. duo dicuntur. scilicet res que solvitur et portio. puta decima.
sic ergo de solutione decime. possumus dupliciter loqui. uno modo
quod solvas aliquid deo per ministros ei famulantibus quod sufficere debeat
pro eorum sustentatione decime. alio modo quod decima pars non nona vel un-
decima solvatur. **P**rimo modo est de iure naturali. hoc probat a-
lexander de hallis quia de iure naturali est illud. primum. et honora de-
um tuum de tua substantia. et de primiciis frugum de pauperibus. **I**tem de
iure naturali est. quod sustentatio est minister dei de nostra substantia. et quod
seminandi spiritualia. debemus ministrare carnalia. seu temporalia dicitur a
postolo. 1. cor. 9. si nos vobis spiritualia seminamus parum est si carnalia
vestra metamus. et iterum quis militat stipendiis suis unquam? quis plantat
vineam et de fructibus eius non edit? quis pascit gregem et de lacte
gregis non manducat? nam scriptum est in lege non alligabis os bouis
triturationis. numquid cura est deo de bobus? an non propter vos hoc dicitur?
nam propter nos scripta sunt. quoniam debet in specie qui arat arare. et
qui triturat in specie fructus percipiendi. beatus thomas arguit iterum
in secunda 2. questione 81. articulo primo. et in 2. quolibet. ques-
tione. 8. quia ratio naturalis dicitur. ut qui pro toto populo divinis
vacant obsequiis. stipendiis populi sustentent. **I**ta enim fit in re pub-
lica quoniam rectoribus et defensoribus. principibus videlicet et militibus
stipendia deputantur ex publico. **A**d idem sunt henricus de gadauro
in 2. quolibet. et godefridus de fontibus in suis quolibet ideo apostolus ubi scri-
bit. nescitis inquit quoniam qui in sacchario operatur. que de sacchario sunt

edūt. qui altario deseruiūt cū altario p̄cipiātur. Ita dñs ordina
uit qui euāgeliiū ānūciānt de euāgelio uiuere. Lucē enī 10. ait.
dign⁹ est opari⁹ mercede sua ⁊ **h̄c**. 10. dign⁹ est opari⁹ abo su
o. hec enim oīa ius naturale quod scriptū est in cordib⁹ hoīm dic
tat vñ tpe famis in egipto. sacerdotib⁹ abaria ex horreis publicē
p̄bebantur ne egerēt et cogerētur vendere suos possessiones. sicut
popul⁹ terre fecit. Si vero de solutioē quote puta decime p̄tis lo
quamur solutio hui⁹ modi n̄ est de iure naturali simpliciter s̄ fuit de
iure diuino posituo in veteri lege. erant enim duodecā trib⁹ in p̄lā
israel ex quib⁹ 11. habebāt possessiones determinatas. trib⁹ autē
leui nō. qz sparsa erat in oīb⁹ alijs. p̄pterea voluit dñs vt daret
leuit⁹ decimam partē fructuū suorū et ante legem fuit in usu tpe
abrahe. nō tamen in p̄cepto cōsiderati aut diligenter decursum
scripture diuine apparet qz vs⁹ p̄miciatū cepit ab abel qui obtulit
deo p̄micias de p̄mogenitis gregē gen. 4. vs⁹ oblationū ⁊ sa
crificiōrū a noe. qui obtulit deo post egressum de archa holocaustū
deo qui odoratus est odorem suauitatis gen. 8. vs⁹ vero decima
tū ab abrahā qui cū rediret a cete 4. regū obtulit melchicā de ch
sacerdoti summo decimas ex oīb⁹ ge. 14. Rationē horū assignat
alexāder de hallis doctor irrefragabilis in scola theologie sic no
minatus sine fide saluatoris expliāta vel impliāta. nemo potest
saluari. actū 2. non enim datum est aliud nomen sub celo homi
b⁹ supple a nomine ihesu in quo nos oportet saluos fieri creden
tes. hui⁹ autem nominis noticiā creuit per successiones tempoz
diat nāqz hugo de sancto victore. libro de sacramentē. ⁊ oportuit
vt p̄m successum tpm spāliū grātū signa magē ac magē euidētia
ad fidē declarādam formatentur. vt cū effcū salutis cresceret agni
tio veritatis sic ergo p̄ successum tempis demonstrabatur āpli⁹ p̄so
na saluatorē. p̄mo agnit⁹ ē i natura deitatis vt cōditōr ideo abel
ei obtulit p̄micias de grege ⁊ adipib⁹. 2. notus est in natura cre
ata vt mediator ideo noe honorauit eum in oblationibus ⁊ sacri
ficijs quia adhuc ignorabat in qua natura creata angelica vel hu
mana officū mediatorē assumēt. reuelatū ē abrahe qz i natūā hu
mana cum dictum est ei. ge. 22. In semine tuo benedicentur om
nes gētes qd̄ verbū exponēs apostolus ait. non diat in seminib⁹
tuis quasi in multis. sed in semine tuo qui est xp̄s in qua officū
redēptōris exerceat ideo decima cepit vt ipse abrahā. honorādo
saluatorē in natura humana. que p̄ decimā signatur. lucē 11. vt

redemptore generis humani. sic ergo decimarum solutio quantum
ad id quod necesse est minister dei est de iure naturali simpliciter. quod
tamen vero ad quotam non est simpliciter de iure naturali ut dictum est. sed
est tamen secundum quod pro quanto natura adiuuatur. arte. ratione. vel
gratia seu inspiratione. ut inquit idem doctor. sic et natura inclinatur quo
dammodo ad solutionem talis partis scilicet. decime. ex arte quidem.
quia decarius incipiens ab unitate est primus limes. et ceteri nu
meri sequentes per replicationem ad ipsum formantur. unde yfido
rus super illo. expo. 21. decimas et primicias non tardabis offerre
dicit. In decimis decarius perfectionem signat. quia usque ad ipsum
numerus crescit. et sic natura ex arte numerorum ad decimam inclina
tur. ex ratione etiam ad decimam natura inclinatur. ceterum enim omni ho
mines vivere consueverunt. usque ad quartam generationem. quatuor au
tem generationes ponunt ad minimum octo personas. patrem et matrem. filium
et filiam. nepotem et nepotem. pronepotem et pronepotem. et sic octo partes
iudicatur naturaliter sustentationi persone et familie. nona natura. pro semi
ne et exolutione naturaliter iudicavit. decimam ergo ex crescentem ordina
vit ut honoraret deum et ministrum eius. Ex inspiratione vero natura ad
decimam instinctum habuit. adam enim in somno rapto ad curiam angelorum
nouit esse ordinem angelorum et naturam humanam in decimo esse for
matam. ergo cum debuit honorare deum de sua substantia debuit pro
testari ordinem sue conditionis ad laudem et gloriam conditoris. si
deo deceret ei offerre decimam et non aliam iuxta parabolam de
dragma decima. luce. 14. Ex istis apparet qualiter natura inclina
tur ad honorandum deum in decima plus quam alia parte. propter quod
dictum est quod solutio decime quo ad quotam illam est quodammodo de
iure naturali quous non simpliciter. Item quod tempore abrahe incepit
usque exhibitionis decime quo ad quotam illam.

¶ Quantum ad secundum de precepto decimarum. Prima conclusio. solutio de
cime est quo ad quotam fuit in precepto type legis veteris. probatio.
exo. 22. dominus ait. decimas et primicias non tardabis offerre. Item le
uitici ultimo. omnes decime terre siue de fructibus terre. siue de po
nis arborum domini sunt et illi sacrificantur. pauca interpositis sequitur.
omnium decimarum ovium bouum et capre et que sub virga pastoris tra
sunt. quod decimam veniet sacrificabit domino. Item numeri. 18. Filiis leui
dedi omnes decimas israelis in possessionem pro misterio quo seruiunt mihi
in tabernaculo fedentis. et pauca interpositis repetendo ait solus fili
is leui michi in tabernaculo seruietibus et portantibus partem populi israel

sempiternū erit in generationib⁹ vestris. nichil aliud possidetibus
supple indeterminata tribu. decimaz oblatione contenti quas in v
sus eoz⁹ ⁊ necessaria sepau. **I**n malach. 3. dñs ait inferte dñe de
aminationē in horreū meū vt sit ab⁹ in domo mea ⁊ probate me su
p hoc dicit dñs. si nō apuero vobis catharactas celi ⁊ effudero
vobis bñdāonē usq ad habūdātā. Ad hoc facit glosa super isto.
oportuit illa facere scz soluere decimas. q̄ ait p̄cepit dñs soluere
decimas oīm rerū ppter alimonā sacerdotū. ⁊ glo. ordinaria sup
illo ps. 50. sumite psalmū ⁊ date typhanū. dicit sumite spūalia
et date tpalia. **I**ste auctoritates sūt pro decimis debitis leuit
ad eoz⁹ sustentationē. **S**ūt etiā decime q̄ in cōspū domini obla
te p offerētes comedebantur de quib⁹ deutō. 19. decimā ptem se
pabis de cūctis frugib⁹ tuis qui nascūtur i terra p ānos singulos
⁊ comedes in loco quē elegerit dñs ut in eo nomē eius inuocet
decimā frumenti tui vini ⁊ olei. ⁊ p̄mogenita de ouib⁹ tuis ⁊ ar
mentis offeres. **S**ūt ⁊ decime q̄ reseruabātur pro leuit trāsēnti
b⁹ aduenis ⁊ pupillis ac viduis. de quib⁹ deutō. 26. decimā cūc
tatū frugum tuaz dabis leuite aduene pupillo ⁊ viduo vt come
tant intra portas tuas ⁊ saturētur. **S**ūt ⁊ decime decimarū q̄s
leuite soluebāt sumo sacerdoti de quib⁹ numeri 18. ait domin⁹ cū
accepit decimas a filiis israel quas dedi vobis. p̄micias eaz⁹ of
ferte dño. id est decimā pte decime ⁊ pauas interpositis sequitur
⁊ date aaron sacerdoti. sed de hīs tab⁹ modis decimaz. nichil
ad p̄positū pro nūc. **D**ecimā 2du⁹ p̄ceptū de decimis i lege veteri p
tim erat morale. partim iudiciale aliqui dicunt cerimoniale ⁊ nō
male. sed melius iudiciale. morale pro quanto iustum erat mi
nistrentibus in templo in diuinis ut daretur portio sufficiens tem
poralium eoz⁹ statui condēns. **J**udiciale autem pro quanto
decima non nona vel vndecima. quantum vero ad illud indeter
minatum erat de iure diuino ⁊ naturali. quantum ad determina
tam portionem scilicet decime de iure diuino positio vt patet p
auctoritates superius allegatas. ⁊ hec portio soluebatur ex pre
cepto dei duplici ex causa. scz in recognitionem dei dñi vniuersal
omniū rerū quod auctoritas malachie 3. allegata designat. cum
ait probate me super hoc si non appetuero catharactas celi ⁊c.
quod soli deo cōpetit de mino auctorū. ⁊ in sustentationem minist
erōz⁹ ei⁹ cū ait vt sit ab⁹ in domo mea. ⁊ p auctoritates sup⁹ al
legatas. **I**nquātū morale ad p̄mū p̄ceptū p̄ tabule reducebat.

eo q̄ honorabatur de9 in ministris suis 7 verificabat ill8 supra alle
gatū hōra deū de tua substātia Itē 7 ad p̄mū p̄ceptū 2° tabule qz
p̄ntes. se7 eccl̄astica vira honorabatur in solutioē deāme. s̄ qz p̄ap
ta iudicialia legis mōsi s̄ i lege gr̄e mortua 7 cerimonialia mor
tifica. p̄sertim post publicationē euāgelij 7 p̄ consequens nō obli
gant xpianos. vt sciāt qualiter obligantur ad solutioē deāme.
sic tercia conclusio. ¶ **T**empore legis noue solutio deāmarum
est in p̄cepto. tam q̄tū ad soluedū quantū suffiat ministris dei tā
q̄tū ad quotā deāme. Quantū ad p̄mū nulli dubiū. quia p̄cep
ta moralia q̄ in decalogo q̄tinētur semp manēt. Itē doming⁹ 11°.
10. diat. dign⁹ est operarius abo suo. 7 luce. 10. mercede sua. Itē 7
11°. 22. reddite q̄ s̄ cesari cesari. 7 q̄ dei deo. Ibi diat ierō9 in 2° mē
tario. reddite cesari nummū. pecunia tribuci. 7 deo p̄micias deā
mas oblationes sacrificia 7 victimas. quantū ad quotā doming⁹
postq̄ arguendo phariseos de hoc q̄ maiora p̄cepta legis p̄ter
mittebat. 7 soluebant deāmas eā de minutis. aneto. mēta. 7 c.
dixit eis math. 23. oportebat hec facere scilicet solvere illos deā
mas. 7 illa scilicet maiora p̄cepta de dilectioē dei. de iudicio. mi
sericordia 7 fide nō omittere. et sic videtur p̄cepisse solutioē de
āmarū. veni quidā 7 forstā bñ diat. q̄ hoc dñs ait p̄ statu legē
veteis. nō p̄ noue. ideo q̄ in lege noua debeat. quoad quotā.
math. 23. ait dñs. nisi habundauerit iusticia v̄ra plus q̄ scribarū 7
phariseoz nō intrabit in regnū celoꝝ. Iusticia autē phariseoz e
rat solvere nō solū deāma p̄te fructū agroꝝ seu p̄dioꝝ de arbori
b9 et alijs fructib9 terre. s̄ et vsq̄ ad mentā tutā. aninū anetū et
similia. Iusticia igit xpianoz q̄ habūtare debet ē de oib9 ex terra
p̄ueniētib9 solvere deāma. Dup̄ isto fūdat ius positiuū ab eccl̄ia a
sumo p̄tifice de solutioē deāmarū eā quo ad quotā deāme ema
natā. siquidē ius positiuū est determinatio iuris naturalis seu p̄c
cepti moralis qd̄ continet in se ius nature. quo tenētur xpiani ser
uientib9 eccl̄ie dare q̄tū suffiat ad eoz statū de cōte. quo iure po
sitio taxata ē deāma. p̄mo vt a p̄cepto iudiciali legē veteis. licz
illud nūc nō obliget. lex euāgelica non discreparet. secūdo. qz si mi
nistris tēpli hec quota se7 deāma eāt necessaria. modo magē necē
ria videt. cū sint plures eccl̄ie ministrates 7 maioris dignitaf. q̄ tūc.
tercio. qz ad illā inspiratio diuina facta a de et abrahē. arē 7 rati
o inclinabāt vt apparet ex p̄missis. q̄zto. qz eccl̄ia 7 sum⁹ p̄tifer po
testate hnt a deo concedi leges in hijs q̄ p̄tinēt ad cultū ei9. ideo

potuit taxare q̄ritate eoz q̄ danda sūt a p̄lo ex quo cōcludit b̄tis
tho. quoliē. 2. p̄dicto ⁊ questione p̄missa. q̄ om̄s tenētur ad deci
mas velint nolint patet igitur ait q̄ nulla cōsuetudo q̄traria soluit
hominē ab obligatiōe reddēdi decimas

¶ Ut autē euacuetur illa nō sana assertio q̄ papa nō possit quotā
debitā m̄stris ec̄cie ad decimā aut ad aliā portione taxare ⁊ si fe
cerit de facto. obediendū nō est. q̄ nō lōge distat ab errore dicentū
decreta ⁊ ordinationes sumoz p̄ficiū nō habere vigore nisi sint
p̄ p̄ncipes seculares approbate. alias i quodā tractatu reprobatū
arguitur qz clauēs a xp̄o petrus ⁊ successores acceperūt ita ut q̄s
cūq; ligauerit sup̄ terrā ligatū sit ⁊ in celis. nō modo in foro peni
tētie. sed ⁊ in exteriori in dispositione om̄i ad cultum dei pertinen
tium **¶** Item rex in regno suo potest condere leges positiuas ad utili
tate regni. cū igitur vniuersalis ec̄cia cōgregata vel papa nō habe
at nūcōre facultate ordinandi de rebz ec̄ciasticis ⁊ m̄stris dei. q̄
rex de temporalibus. poterit taxare quotā soluendā illis. **¶** Itē quod
p̄t in maius. p̄t in min⁹. sed ec̄cia ⁊ papa potuerūt multa circa sa
cramētōzū adm̄strationē ordinare. que a xp̄o nō fuerāt instituta.
¶ In sacramēto enī baptismi. licet dñs p̄cepit baptizari oēs gentes
in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs s̄cti. tamē apli in p̄ncipio baptizabāt
in noīe dñi ihesu. edocti a spū s̄cto. ut nomē ihesu esset hoīb⁹ p̄
osū ⁊ p̄dilectū. postea tamē redijt ec̄cia ad formā a xp̄o institutā.
nec tamē ab ea nisi noīaliter recesserāt. qz in noīe ihesu. tres p̄so
ne subintelligūtur. **¶** Ihesus enī it̄p̄t̄atē saluator. ē q̄ subitellus
p̄ saluās / filij sal⁹ / spūs s̄ct⁹ unctio salutaris **¶** Itē i illo ordinauit
ec̄cia lūm̄ baptismū crismate / exorcismū cathesimū / anathemas seu
parrinos. **¶** In sacramēto cōfirmatiōis q̄ fiat p̄ ep̄m ⁊ cū inuāciōe
crismatē. **¶** In sacramēto eucaristię apposuit in forma cōsecratiōis hęc
dōnē enī. **¶** Itē ordinauit q̄ sumat a ieiunio nisi i casū infirmitatē
grauis. cū tñ dñs post cenā instituit. illis sūpsit ⁊ dedit discipulis
¶ Itē q̄ nō p̄ficiētes coīcent sub vna sp̄e cū tñ sub vtraq; sp̄e ⁊ p̄niti
ua ec̄cia coīcabāt. **¶** In sacramēto m̄monij instituit ec̄cia p̄sonas le
gitimas ad q̄trahēdū. t̄ps determinauit. solēpnitates addedit. ⁊
multa alia circa singula fere sacra ⁊ rit⁹ ec̄ciasticos q̄ oīa xp̄s nō i
stituerat sicut in quodā tractatu de cōione s̄b vna sp̄e apparet fecit
p̄tate sibi a xp̄o tradita. a q̄ instituta s̄t s̄balitē ⁊ eoz adm̄stratio re
licta ec̄cie. **¶** In signū cui⁹ dñs q̄ paucāt fere q̄nq; milia hoīm p̄cepit
discipulis fragmēta colligi ne p̄iret. ⁊ q̄ lazari suscitauerāt p̄cepit

discipulis ut eum solueret ut sup̄ habet tractatu de iherosolima. **D**i
igitur in tantis tanq; de p̄p̄quo sacramentis a x̄po institutis ad h̄c
tib9 eccl̄a et s̄m9 p̄t̄fex potuerūt ordinare multa q̄s negare pote
rit q̄ i regimine tyali eccl̄e nō potuerūt vniuersalia determinare.
et ius naturale de sustentatioe ministrorū eius p̄ ius positiuū de
terminare ad deamā? **Q**uis insup̄ sane mēt̄is arbitrab̄e mino
rem habere pot̄tatem s̄mū pontificē euāgelicū q̄ legalē? tamen illi
cōmissa erat facultas de maiorib9 causis atq; de dubijs emergē
tibus in pplō iudicādi. quiq; illi9 ordinationi non acquiesceret. pena
mortis erat p̄lectēd9. ut habetur de utro. 1. **R**ōne igitur s̄m9
pontifex euāgelicus p̄t taxare quotā soluendā ministrātib9 in tem
plo 7 ad deamā reducere? aut si p̄satis qualitātibus t̄pm. p̄sona
tū aliarūq; circūstanciarū aliud videret. aliā quotā maiorem vel
minoreē ordinare? qui igit̄ aliter sentit. nō videt p̄ferre legi euā
gelicū nec sacerdotiū x̄pi sacerdotio leuitico. cōtra aplm̄ ad hebre
os a septimo capitulo vsq; ad deamū inclusiue. **Q**ualiter aut̄ tra
ditiones eccl̄e catholice 7 s̄ctorū patrum sūt seruande 7 incōuul
sis obediendū est. p̄batū fuit in tractatu de clauib9 et iurisdictione
eccl̄e de quo in sp̄orta p̄ auctoritates sequentes. **I**n p̄mo p̄logo li
bri conualiozū ysidori diaē. qui canonib9 detrahit blasphemare in
sp̄m̄ s̄ctū. **I**n 3. p̄logo eiusdē ysidori hispalicē ep̄i habet. **M**āda
m9 ut canones ab oib9 debita veneratioe custodiāt atq; ab oib9
futurē ep̄ib9 debita veneratioe venerēt qz violatores voluntarij ca
nonū q̄uiter a s̄ctis p̄rib9 iudicāt. 7 a s̄cto sp̄u au9 instinctu 7 do
no dictata sūt d̄pnatē. qm̄ blasphemare sp̄m̄ s̄m̄ nō incōgrue v̄tē
tur. **I**tē in p̄logo galij gangrenē post multa q̄ d̄pnantes nup̄ias
et alia ibi posita sequitur. si quis tenuerit hec q̄ hodie p̄tra tales
cōstitutā sūt tanq; hereticus anathematizatus sit. **I**tē in 3. canone
septime synodi celebrate tēpore p̄stancij filij constantini magni sic
habet. si quis oēm traditionē eccl̄e s̄ctā vel scriptā vel nō scrip
tā violat. anathema sit. **E**t canone. 26. ysidori diaē sicut p̄uari
catores diuinatū legū ita p̄ceptores eccl̄e s̄ctarū p̄suetudinū cōh̄c
di sūt. **I**tē 302m9 p̄m̄ canone. 2. **C**ōtra statuta p̄m̄ p̄dere aliqd
vel mutare. nec hui9 sedis p̄t̄ auctoritas. apud nos ei incōuul
siā d̄pnatē. cui decreta patrum s̄ctere reuerētā. **F**elix papa
canone. 2. ait p̄ma sal9 est recte fidei regulā custodire. 7 a p̄sūtutē
p̄m̄ nullaten9 deuiare. beat9 gregori9 canone. 29. inquit hec cōso
na p̄rib9 diffinitioe s̄axim9. ut q̄ s̄ctis nescit obedire canonibus

nec sacris ministrare vel ratione cape sit dignus altari⁹ **Nicola⁹**
papa in suis decretis. canone 38. ait si quis dogmata mandata in
terdicta sanctiones vel decreta pro catholica fide. pro ecclesiastica dis
ciplina pro correctione fidelium pro emendatione sceleratorum vel
pro interdictione iniunctum vel futurorum malorum a sede apostolica sa
lubriter promulgata contempserit. anathema sit. **Ciprian⁹** martir
epla. 21. nec putet sibi ac salutis prestare rationem. si episcopis ac sacerdo
tibus obtemperare noluerit. **Et ibidem.** neque aliunde hereses abortire sunt
aut nate quam quoniam sacerdoti dei non obtemperatur **Cirillus** etiam patriar
cha alexandrinus cuius dicta greca ad modum euangelij veneran
tur. ait libro thesaurozum. ut membra maneamus in capite nos
tro apostolico trono romanorum pontifice ab eo oportet querere quam
credere et quid tenere debeamus. ipsum venerantes ipsum rogan
tes pre omnibus quoniam ipsius solius est reprehendere corrigere.
statuere disponere ligare et soluere loco illius qui ipsum edificauit.
et nulli alij plene quod suum est sed ipsi soli dedit. cui omnes iuro
diuino caput inclinant. et primate mundi tanquam ipsi ihesu cristo
obediunt. **Item** gregorius nazanzenus cuius tanta fuit auctori
tas ut dictis eius nemo ausus fuerit inferre calumpniam. ut di
cit beatus thomas qui ait. Auctoritas imperatorum lege cristi
subiecta est ecclesiastice potestati **Vnde** qui sanctorum patrum tra
ditionibus resistit. dei ordinationi resistit ad ro. 13. hanc facultate
ius posituum contendit determinando quotam decime soluenda
ecclesiasticis presertim spiritualia seminantibus summi pontifices
exercent sunt canones edendo de solutione decimarum ut patet in iu
re canonico multipliciter **¶ Quarta conclusio.** decime sunt a lay
cis ecclesie soluende de omnibus que nascuntur ex terra. probati
o. per illud prout allegatum malach. 3. **Inferre** in horreum meum omnem de
cimationem. glo. interlinearis. **Inferre** in thesauros templi ut ministri
habeant medos abos et certum est quod sub nomine aborum omnia necessaria vite
humane intelliguntur. et glosa marginalis ait. ut sciatis vos i
deo perdidisse habundantiam quia fraudastis me parte mea. mo
neo vos ut reddatis michi mea. et ego restituum vobis vestra. **I**
deo inferre omnem decimam id est decimam de omnibus que ex terra pro
ducentur ut habeatis de eis habundantiam **¶ Illud** debitum soluendi funda
tur in duobus. scilicet quod diuino munere omnia ista producantur. ideo
in recognitionem tante dignationis omnium largitori decime offe
runtur. sitque talis protestatio in agnitione vniuersalis dominij.

Item quia ministri eius spiritualia seminant ideo carnalia debet
metere a populo. sub nomine autem carnalium omnia que homo possidet
continentur autem doctor sanctus. ¶ Sequitur primo quod de lignis in
nemoribus presertim de memoria hominum et post consilium latra-
neum plantatis soluenda est decima. quia de omnibus ex terra nas-
centibus decima debetur nisi speciali privilegio apostolico aliqua
exemptio fiat et sic etiam moderanda est conditio precedens siue
illa fiat expresse siue tacite vel interpretative sicut quidam dicunt de
antiquis silvis que ad usum precessionis lignorum non veniunt immu-
niter. ¶ Sequitur secundo quod de lignis nemorum constitutorum in terra
prius arabili. de fructibus autem decima solvebatur decima solven-
da est. et absurdum est et velut in intelligibile terra iam facta nemorosam
liberam esse a decima que illi prius erat obnoxia. ¶ Sequitur ter-
tio. quod assertores non esse solvendam decimam ecclesiasticis de illis in-
fringere nituntur ius divinum naturale quo astringuntur seruis dei
temporalia ministrare pro spiritualibus susceptis. Primo quia tol-
lit sua assertione decimas quas prius de arabilibus terris perci-
piebant. Secundo quia ea quibus indigent aduersus frigiditatem fi-
goris subtrahere moluntur. Tertio quia ipsi configunt deum ut lo-
quitur malach. quia dominium mortalis hominis suo proponunt. cum
terragium principii solvunt et ita faciendum confitentur. et decimam deo
omni domino dominorum et seruis suis negant. hec omnia ex doctrinis doc-
torum beati thome et alex. de hallis extrahi posse videtur. ¶
Quinta conclusio. decime debet solui statim cum fructus percipiuntur ante
quam solvantur mercenarii. ante quam deducantur expense. ante quam solvantur census
vel tributum et ante quam per negligentiam aliquid inde furto vel rapina possit
auferi. ac ante quam res decimata alienetur vel vendatur. probatur quod sine de-
minatione episcopi debetur statim solvere tenemur. Ad hoc est decreta-
lis innovatio 3. c. de decimis et primiciis. mandamur ubi habetur ma-
damur ut decimas statim fructibus collatis solvantur. quod non deducantur expen-
se ante solutionem per decretale celestinum papa tertijs districte precipimus
ante quam deducatis expensas decimas ecclesijs quibus pertinet cum integritate
debita persolvatis. quod ante solutionem tributum vel census decima debet sol-
ui per consilium generale sub innovatio 3. c. de decimis et primiciis ubi
dicitur in canone statuimus ut exactionem tributorum et census precedat solu-
tio decimarum. quod ante quam per negligentiam furto aliquid possit auferi solven-
da est decima apparet. quod statim collectis fructibus solvenda est ut patet
prius. ¶ Ex quibus patet quanta est obligatio solutionis decimarum quod

privilegiatum est ius papiendi decimas. quod omne aliud debitum
mercenariis. laborantibus ac dominis temporalibus precedit. et si quis horum
ante decimam solutam aliquid preperit. de illo solvenda est decima. et
si alienetur fructus collecti ante solutionem decime. uterque scilicet episcopus
et rector tenetur ad solutionem sed uno solvete alter liberatur. hec
omnia plenius declarat alex. de hallis doctor irrefragabilis et beatus
tho. 2^a. 2^e. q. 84. ar. 2°. ad 2^m. unde mirum videtur et omni iuri re-
pugnat quod dominus temporalis non amittat ius papiendi tributum siue ter-
ragium aut censum dum in terris arabilibus tale debitum cum erant in cul-
tura debentibus plantantur ligna. et dominus celestis cui subiacetur om-
nis creata portio ac ministri eius amittent ius decimas papiendi
¶ **Q**uod ad tertium quibus dominus iuste plenissime habeant tractare hanc ma-
teriam. pariter in doctoribus theologie de hoc reperitur sub correctione tunc
pono hanc conclusionem. Laici per non solutionem decime non possunt contra
ecclesiam prescribere neque eximere suas hereditates a debito solutionis
decimarum. Tria enim ad prescribendum requiruntur. unum ex parte prescriben-
tis. aliud ex parte prescriptionis. tertium ex parte temporis. primum quod sit
capacitas. hoc concernit prescribentem. secundum quod sit bona fides. hoc con-
cernit prescriptionem. quia alias esset iniustitia. tertium. possessio per tempus
determinatum. hoc concernit tempus. **¶** **Q**uod ad primum apparet. la-
icus non est capax proprietatis decimarum nec unquam etiam privilegio con-
cessa fuit laicis. ergo non potest tollere ab ecclesia ius proprietatis earum
sed nec usus decimarum quas ecclesia aliquo tempore possedit potest auferre
laicis ab ea per non solutionem. usus enim alienius rei amittitur per consue-
tudinem contrariam prescriptam. modo per non solutionem consuetudo acquiritur
non potest. consuetudo siquidem per actus iteratos acquiritur. si quis enim
dormiret per centum annos ut de septem dormientibus de multo pluri
legitur et toto illo tempore non solveter debitum. quis diceret cum
esse absolutum a debito. et quomodo per non solutionem generatur prescriptio
omnino quomodo ex mera privatione fit actus. hoc est contra omnem philoso-
phiam et veritatem theologiam. **¶** **Q**uod ad secundum laicus non po-
test habere in vendicando ius decime sibi bonam fidem. quoniam cum decimae
debeantur ecclesiis et quod seminant spiritualia laicis. qui hoc
facere non habent. ius decimarum non debetur nec usus nisi ex privile-
gio speciali. quem ut probatum est per non solutionem non possunt
acquirere. **¶** **Q**uod etiam ad tertium patet ex premissis quod per non
solvete decimam. non acquiritur possessionem. quia nec consuetudi-
nem nec usum. quare nec habent possessionem ex hoc. et ex quo

nō habēt possessionem nō habēt lōgam possessionē quam iura de
termināt. Preterea ex p̄cedentib⁹ apparet q̄ eā ubi nō est q̄sus
tudo solvendi deamas. nō solutē debēt esse parati sub pena pec
cati mortalis solvere si ecclesia requirat ⁊ sic non possunt p̄scribere
contra ecclesiā

De ymaginib⁹ occasione cuiusdā enormis ex
cessus facti ymagini cuiusdā in quodam ludo.

Quonia memoria infirmitatis humane labilis est. placit
eterne sapientie agonice ⁊ triumphos seruoꝝ eius p̄ceditū
mandare sequentibus. scriptura ⁊ ymaginib⁹ ut nō sit qui p̄ igno
rantia se abscondat a calore eius. proficiūt siquidem scripture sapi
entib⁹. ⁊ simpliabus ymagine ⁊ picture. Ille tantū doctis ⁊ exer
citātū sensū habentibus. Istis utriq̄ sapientib⁹ loquor ⁊ insipienti
bus. insipientib⁹ quidem. libri sunt ⁊ excitātia ad deuotionem mo
nimenta. p̄catis autem quibus non laete sed solido cibo doctrine
celestis opus est. oportuna ad dilectionem eoz que sapiūt in cita
mēta quapropter nō minor cura est pastorib⁹ ecclie de ymaginib⁹
habēda ne quid suspectū sit aut erroneū in eis q̄ i libris fortasse
⁊ maior. quia error in illis cōmunior est q̄ in istis. ⁊ difficilior cu
rabilis. habent enim eruditi ex scripturis diuinis remedium quo
corrigatur error ymaginū. ⁊ captiuent intellectum in obsequiū fi
dei. simplices autē ⁊ ignari sensibilibus tenacius adherent ⁊ seg
nius id est tardius iritat animos denissa per aures q̄ que sunt
oculis subiecta fidelibus. hoc est dicere. q̄ audita min⁹ mouēt cor
da q̄ visa. Idcirco quāta sit ad ymagine dei cuiusdā. cuius. beate
virginis et sanctorū habēda reuerētia op⁹ est ex canonib⁹ iame
nicorū id est orbicularū ⁊ vniuersaliū synodorū. sumorū pontificū.
⁊ sanctorū doctorū aperte. que spiritu sancto dirigente constituta s̄t
fidelibus. auctoritatibus ⁊ exemplis forsitan ⁊ rationib⁹ confir
masse iuuabit.

Et quoniam exordium sermonis erit de cruce domini nostri
ihesu xp̄isti in qua gloriari nos oportet. quantam reuerentiam
ad eam habere debeamus apparet ex testimonijs aliquorū doc
torū sanctorū. diāt enī bt̄s iohānes crisostom⁹ in sermone cruce
nobis totius bt̄itudinis cā est hec nos a creatate liberauit erroris

hec e tenebris reddidit luci. hec debellatos quieti sociavit. hec alienatos domino coniunxit. hec peregrinos aures ostendit. crux est spes christianozum. crux resurrectio mortuozum. crux cecozum lux. crux desperatozum vita. crux claudozum baculus. crux consolatio pauperu. crux adolescentium pedagogus. crux spes desperatozum. crux periclitantium portus. crux nauigantium gubernatio. obcessozum murus. crux insensatozum sapientia. crux libertas seruoꝝ. crux imperatozum philosophia. crux impioꝝ veritas. crux prophetazum preconizatio. crux annuñciatio apostolozum. crux martirum gloriatio. crux monachoꝝ abstinentia. crux virginum castitas. crux gaudium sacerdotum. crux ecclesie fundamentu. beatus agustinus in sermone ait de cruce. Crux finita est in pena manet in gloria. a locis supplicioꝝ. transit ad frontes imperatozum. qui tantum honorem dedit in penis suis. quid seruat fidelibus suis? ysidorus de sumo bono de eadem ait. quodens in mundi procellis inolueris lignu conscende crucis. ut a mari. id est tempestate huius seculi libereris. bernardus in floribus ait. In cruce pendet fructus vite. qui a ipsa est arbor vite que est in medio paradisi. ipsa latitudo et longitudo sublimitas et profunditas. Ipsa bonos colligit et remunerat ipsa malos dispergit et dampnat. ipsa est mestozum consolatio. esurientium refectio. perfectozum gloriatio. Et rabanus de laude crucis ait. In cruce insinuat a morte receptio. demonstratur sancta monachoꝝ conuersatio intimatur omnium virtutum perfectio. promittitur ad vitam eternam resurrectio. eterne beatitudinis speratur adeptio. et vere felicitatis acquisitio. In te crux sancta gaudia sua angelis accumulata conspiciunt. In te homines iura sue salutis agnoscunt. In te inferi iustam retributionem fraudis sue percipiunt. omnibus es equa. omnibus bona. omnibus iusta. preterita renouans. presentia illustrans futura premonstrans. perdita requiris. quesita inuenis. inuenta custodis. de ipsa cruce ait beatus augustinus libro de visitatione in siemone capitulo quinto ostendens quod in magna reuerentia habetur a christianois. habet inquit christianoꝝ archana illius dominice crucis quoddam venerabile monumentum quod de crucis ipsius ymaginatione creatam cognominant. quod et nos omni ueneratione dignu fatemur et ad recordatione crucifixi nra ueneramur. ad diatur insup in cruce quedam hominis inibi patientis ymago per quam salutaris ihesu christi nobis renouatur passio. hac amplectere humiliter. uenerare suppliciter. cui hoc ad memoria tibi reducat crucifixu

Ex pmissis igitur patet quanta reuerentia xpiani ad crucem habere
debeat tamen sciendum quod nomine crucis principaliter intelligenda est
passio xpi in ea consummata. 2º intelligitur ipsa crux in qua passio
ipsa facta est. Et omnes auctoritates premissas de ipsa passione prin-
cipaliter intelliguntur. consequenter de ipso ligno crucis. quod est quanta yma-
go et instrumentum passionis

Quantum ad ymagines cristi saluatoris in cruce pententis.
beate virginis et sanctorum habere debeat religio castiana reueren-
tia patet exemplis et auctoritatibus et primo exemplis. Refert
sigibertus in sua cronica quod anno domini. 129. quidam iudeus ma-
leficus promisit gigid regi saracenorum cum ultra quadraginta
annos victurum et imperaturum si in toto regno suo dei sanctorum
et ymagines destrueret qui spe diu regnandi hoc fecit sed mox obi-
it. In cronica martini habet. quod cum in ciuitate constantinopolitana leo
imperator ymagines cremari iussisset. gregorius papa secundu[m] cuncte
anathematizauit dicit enim sic. gregorius papa synodum 93. e-
piscoporum rome congregat. et venerationem sanctorum ymagi-
num confirmat. eorumque prophanatores et violatores genera-
li sententia anathematizat. Idem refert quod constantinus impera-
tor filius memorati leonis sanctum stephanum papam per 90.
annos indusum etiam gentilibus reuerendum amara morte mar-
tizauit. omnes sibi subiectos rogavit super sancte crucis lignum
ne aliquam dei sanctorumque eius ymaginem venerentur et quod
hoc fuerit tyrannis. apparet. quia subdit. nec sub alioius gentilis
persecutione plures quam sub hoc martirizati sunt. Item idem sub an-
no domini. 112. In presentia pippini regis inter grecos et roma-
nos celebratur synodus de sancta trinitate et sanctorum ymagi-
nibus. Adrianus papa rome presidet hic ad comprimendam
rabiam hereticorum ad ymagines dei et sanctorum confirmandas
plurimum laborauit et libro aduersus eos edito multis scriptu-
rarum indictionibus roborato. errores eorum infirmauit. Item
idem ait. quod sub anno 1288. instantia tharasius patriarche constan-
tinopolitani et adriani pape. secundo apud niceam vniuersalis
synodus. 340. episcoporum congregatur in qua fides catholica
in presentia hyrenes et filij eius imperatoris auctorum subscripti-
one roboratur. et heresis execrantium ymagines dei in perpetuum ab-
dicatur preterea ymagini xpi quam emozouissa in domo sua in ciuitate
cesaree philippi ereperat dominus hunc contulit honorem. et herbe

de se nullam habentes virtute sanandi morbos cum creuissent et illam ymaginem tetigisset. ex ipso tactu vim sanatiua auctorum languorum acceperunt. ut habetur. 1. li. historie eccastice. ca. 14. Item miraculis dominus lignum vere crucis in qua pepedit honorauit in eius uentione et exaltatione. de quibus in legendis eccae et aurea diffusa se tractat. eade quoque ratione alias cruces que sunt signa huius uoluit uenerari

Insuper auctoritatibus synodorum uniuersalium septime et octaue contra yronomacos celebratarum probata est de ueneratione ymaginum intentio. Primo per canonem septime synodi uniuersal in nicena. 340. episcoporum ubi fuerat primum concilium celebratum. 318. patrum. in quo sic habetur. uenerabiles ymagine christiani non deos appellat. neque seruiunt eis ut dijs. neque spem salutis ponunt in eis. neque ab eis expectant futurum iudicium. sed ad memoria et reuocationem primitiuorum uenerantur eas et adorant. Rursus in octaue actione octaue synodi uniuersal celebrata constantinopolim sub adriano papa secundo. regnante basilio imperatore sic habetur. quam oportet nos maiorum nostrorum statuta imote mentis intuitu seruare. et in omnibus sanctorum primum semper dogmata uenerari. diffinimus de sacris et reuerendis ymaginibus domini nostri ihesu christi eiusque semper uirginis genitricis marie omnique sanctorum qui deo ab abel iusto placuisse creduntur. que ecclesia sancta in toto orbe diffusa antiquitus accepit. queque sedis apostolice presules pro eis de creuerunt atque statuerunt illibata persistere atque intemerata manere. quapropter iohannem quondam constantinopolitanum et sequaces ipsius uis qui eas fragentas atque calcandas esse ore polluto asseuerant. quidam de hijs nobiscum non senserunt. et iuxta sanctorum pontificum romanorum decreta. et aliorum catholicorum patrum instituta non sapuerunt. sanctimus eos a christo et ab ecclesia catholica atque apostolica anathema. **D**e hoc eadem gregorius in cepit serenum episcopum massilicem et zelo inconsiderato succensus ymagine constringendas esse iusserit. et habetur de consensu. di. 2. relatum. Et si quis dicat que laudat eum in hoc que eas adorare prohibuerit. dic que hoc intelligi debet que cultu diuino sacrificia offerendo non sunt adorande nec ut ymagine nec ut res que tam in se considerate. tamen ymagine ut sic uult beatus gregorius debito honore uenerari. Proinde in eadem synodo actio. 10. sic dicitur. sacra ymaginem domini nostri ihesu christi omnium liberatoris et saluatoris equo honore cum libro sanctorum euangelicorum adorari de cernimus. sicut et per sillabarum cloquia que in libro feruntur. salute sequuntur omnes

ita per colorū ymaginaria opationē. ⁊ sapientes et ydiote cuncti
ex eo q̄ in p̄optu est p̄ficiūtur vtilitate q̄ ei in sillo s̄ sermo. hec
et pictura q̄ in colorib⁹ est p̄dicat ⁊ amēdat. et dignū est vt sc̄dm
congruentiā tōnis ⁊ atiq̄ssimā traditionē p̄pter honore q̄ ad ip̄a
p̄ncipalia refertur etiā diuatiue p̄one adorētur et honoretur eā
vt sanctorū sacer liber euangelozū atq; typus p̄iose crucis. **¶**
quis ergo nō adorat p̄ona saluatoris x̄pi nō videat formā eius.
quādo veniet in gloria paterna glificari ⁊ glificare sc̄os suos. s̄ a
lic⁹ sit a cōione ipsius ⁊ claritate. similiter aut ⁊ ymaginē inte
mbrate matris ei⁹ ⁊ dei genitricis marie. insup ⁊ yonas sc̄oz ā
gelozū depingim⁹ quēadmodū eos figurat v̄bis diuina scriptu
ra. s̄ et laudabilissimozū ap̄lozū p̄phetā martiū ⁊ sanctorū vi
rozū simul ⁊ oim sanctorū ⁊ honoramus ⁊ adoram⁹. ⁊ qui se sic
non habēt anathema sint a patre ⁊ filio ⁊ sp̄u s̄cto. **¶** Itē beatus
aug. libro de ec̄casiis dogmatib⁹ ait. s̄ctorū corpora ⁊ p̄apue
beatorū martiū reliquias. ac si mēbra x̄pi sincerissime honorāda.
et basilicas eatū noīe appellatas velut loca s̄cta diuino cultui af
fatu māpata p̄ssimo ⁊ deuotioē fidelissima adēdas credim⁹.
¶ Si quis cōtra hāc sententiā venerit. nō xp̄istianus s̄ iouinian⁹
aut vigilantius credatur. hec ille. **¶** Ex quo seq̄tur q̄ si basilice sint
honorāde p̄pter reliquias s̄ctorū imbi q̄tetas. q̄ forozū ratione
ymagines xp̄isti ⁊ s̄ctorū sunt adorāde ⁊ honorāde. cū sit p̄pin
quior habitudo ymaginū ad s̄ctos quos rēp̄sentāt ⁊ expressioz
q̄ loca ad ea que q̄tinet. **¶** Amplius si ymagines nō i s̄et honorāde
nec adorāde. xp̄us ymaginem suā non dediss̄ pictori volenti ad
iussū regis abagari depingere. de hoc ei sic diat damascen⁹. ⁊.
li. suarū sententiarum ca. de ymaginib⁹. fertur q̄dam historia q̄
dominus abagaro regi qui pictore miserat. ymaginē domini figu
rare similiter. ne quēute pictore p̄opter choruscantes a facie eius
claritates. ipse vestigium p̄opte faci diuine et viuificē su. x̄rim
ponens in vestimento illius suū ipsius ymaginē astrinxisse narra
tur et ita capienti abagaro misiss̄. **¶** Itē diat in eodē. quia non om
nes noscunt lras neq; lectioni vacāt. patres ex cogitauerūt velut
quosdam trūphos in ymaginibus hec describere ad velocē memo
riā. quā p̄opter multo tēs nō sc̄dm mentē habētēs dñi passionē.
ymaginē crucifixiois x̄pi vidētēs ⁊ salutans passiois in rememo
ratioē veniētēs p̄tētēs adoram⁹ bt̄is quoq; greg. in registro di
cit. q̄d legentib⁹ scriptura. hoc ydiotis p̄s̄at pictura cernentibus

qz in ipsa ignorantes videt quid sequi debeat. in ipsa legunt qd leas
nesciunt. unde papue gentib9 p lectione pictura e. De qd tur secudo
q ymagines cruas. crucifixi. bte virginis z scoz quos volit etia
no debet ferri ad loca ad ludos iocosos deputata vel ad act9 thea
trales s; in ecclis a oratorijs honoris snt reponede. qd qz graue
peccat oppositu facietes. qm sicut honor q eis offertur. ad pmiti
ua redie pnapalit hoc e ad illos quoz snt ymagines. sic irreueren
tia eis irrogata cedit in irreuerentiam illoz. de salicet 4 scoz. est
quoqz vna spes apostasie. snt eni tres spes apostasie. scdm q tri
pliat coniungimur deo. scz p fide. p pzopta obedientia z p assumpti
onem aliau9 operis superogationis. puta religionis vel voti aut
alterius similis. quoniam autem apostasia est recessus a deo qui
recedit ab eo per infidelitatem. inadit in apostasiam p fide. qui p
inobedientiam. in apostasiam inobedientie. qui ab operibus super
erogationis in apostasiam religionis vel ordinis aut similis. **N**
li igitur qui irreuerentiam faciunt ymaginibus inadunt in aposta
siam inobedientie. debet igitur imprimi mentibus fidelium amor
reuerentialis ad ymagines tantis auctoritatibus comprobatas
presertim auctoritatibus sacozum conaliozum vniuersalium de
quibus supra. que in tanta reuerentia habentur. q summ9 ponti
fex ea seruanda vsq ad vnum apicem imutilata profiteatur 4 pari
honore 4 veneratione digna habere 4 predicare z sequi que pre
dicauerunt. z fuerunt octo. scilicet nicenum primu. 313. pzm tem
pore sancti siluestri pape et constantini iperatozis. **S**ecundu conaliu
apud constantinopoli. tempore damasi pape z theodosij ipatoris
110. pzm **T**ercia synod9 i epheso tpe celestini pape et theodosij iu
nioris ipatoris plus q 200. patru. **Q**uarta synod9 vniuersalis in
vzbe calcedona. 430. patru. tempore leonis pape z mariani ipa
tozis. **Q**uinta vniuersalis synodus in constantinopoli in qua fu
erunt. 164. patres cum comissis ex parte pape z patriarchis z fuit
celebrata tempore vigiliij pape z iustiniani imperatozis. **S**exta
synodus vniuersalis fuit celebrata apud constantinopolim. 140.
patrum tempore agathonis pape z constantini quarti imperato
ris. **S**eptima fuit celebrata in nicena vzbe numero. 240. patrum
tempore adziani pape primi et constantini sexti. **O**ctaua synodus
celebrata fuit in constantinopoli tempore adziani pape secundi et
basilij imperatozis. de quibus omnibus sic habetur in decreto. sa
cta octo vniuersalia conalia. pimum niceum z cetera vsq ad v

nū apicem inutillata seruire et pari honore et veneratioe digna
habere. et q̄ predicauerūt et statuerūt modis oib9 seq̄ et p̄dicare.
que p̄p̄nauerūt ore et corde p̄p̄nate p̄fitoz. hec est p̄fissio pa
pe. **¶** Ex oibus p̄missis apparet ludū nup̄ factū in ciuitate ista in
quo fuit allata ymago crucifixi. et ad illā verba trussatica plata
esse detestabile. qz honoz et adoratio ymaginis referē ad p̄mitiua
vt p̄us ex decretis. 1. et 8. synodoꝝ vniuersaliū dem̄ est. et itē di
cūt magn9 basil9 et damascen9. dicit ei q̄ honoz ymaginis referē
ad p̄hotipū. tipus nempe ymago est. p̄hotipus exemplar ad
cui9 imitationē formatur ymago et p̄ locū a p̄terito sensu trussa
p̄rolata ymagini xp̄i. refertur ad xp̄m. Ecce q̄ grauis et detesta
bilis est sc̄a xp̄o iniuria. q̄q̄ exemplū p̄niciosū. qz visa ymagine
crucifixi debem9 recordari mortis sue et dolorū suorū quib9 nullus
ali9 fuit similis et ei p̄pati et p̄cā nr̄a de flecte. qz ipse inuocāe p̄ no
centib9. dñs et creator pro seruis suis et creaturis mortu9 est. et
tamen ad illā lusu est. et plata trussatica p̄ qd̄ apparet ludū esse
detestabilem. **¶** Sed adhuc maḡ detestabilem rōne verborū ad
illā platorū que in blasphemā diuine maiestatis sonare videtur.
blasphemia enim ip̄ortari videtur quādam derogationē alicui9
excellētis bonitatis p̄apue diuine. dñs ei est ip̄a bonitas vt dicit
dyo9 anopagita. 1. capitulo de diuinis noibus et sic quicquid de
o conuenit pertinet ad bonitatem. dupliciter autē contigit blasphe
mare. vel negare de deo quod ei conuenit. vel asserente ic̄esse deo
quod ei repugnat. et sic vtroq̄ modo factū est in p̄senti ludo. nam
lusoz dixit. se vous tenoije en mes mains. il fautoyt q̄ s̄essies
que demande ou vo9 laisseries de vos plumes. istud verbum est
contra xp̄isti virtutem. asserit enim ipsū infirmiorē q̄ sit lusoz et
sic blasphemat cum attribuat eidē inesse quod repugnat ei. **¶** Item
dixit. que vous me tances. et hoc est contra xp̄isti clementiam.
¶ Item dixit. et que vous apperchenez de rien. quod est contra cris
ti sapientiam. in quo sūt omnes thesauri sapientie et scientie ab
sc̄onditi. **¶** Item dixit ehieux crucifixi chi toute iour me tieut et me
met a malaise. et hoc est contra xp̄isti bonitatem. **¶** Item dixit vo
us mestes sur letrop rebours. et hoc est contra dilectionem cris
ti et caritatem. **¶** Item dixit. allegies et et vous seres bons trup
pelus. et hoc est contra xp̄isti maiestatem et summitatem. **¶** I
tem dixit. que vous estes vng gros cressien et a poures gens ni
de et sur. quod est grauis blasphemia contra xp̄isti sapientiam

eternam et misericordiam. Item dixit que dieu est vne escarse pin
chemaille. quod est qtra casu in donis suis beniuolētissimā mag
nificentiā et ad oīa ista poterūt allegari auctoritates sacre scriptu
re. Ex quib9 omnib9 apparet ludum illū esse valde reprobādū. et
q ludētes debent examinare vel facere examinari ludos suos vbi
maxime tāgitur aliquid ad fidē vel bonos mores p̄tinens. ne in
ter iocos satis tolerabiles aliquid rephensibile inueniatur. et si
dicatur q omnia ista dca sūt nō assertiue sed iocose. hoc nō valce
qz nō patitur ludū fama fides ocul9. et apostol9 dicit. ad gal. 6
Nolite errare deus nō irridetur. Itē si dicatur q nō ad deū ista v
ba sūt dca s̄ ad ipām ymaginē. hoc itēz nō valz qz ymago est q
dā figurā lignea v̄ lapidea vel de metallo. et ex hac pte nllā appa
rentia est q verba sint directa qz lignū et. sūt res inanimate que
nec audiūt nec p̄stare possunt dona petētib9 est etiā ymago passi
onis xp̄i rep̄ntiua et p̄m hāc cōsiderationem que dicūtur ymagini
diriguntur deo. et sic i idem quod p̄us inōueniēs ināditur. qz igi
tur ad ymaginem crucifixi religio xp̄iana iubet habere fideles de
uotionem cōpassionem xp̄o passo. **F**urta illud verbū petri apli. i
petri 2. dicētis. xp̄o in carne passo et vos eadē cogitatione armamini.
ipā ei corda eoz ad memoriā dolorū et mortis amarissime xp̄i
reduāt qui iocose ridet aut fabulatur ei irreligiose agit. Ad eā ita
qz vt ymago est crucifixi habeāt xp̄iani reuerentiā deuotissimā. qā
signū est passionis quā sustinuit fili9 dei in humana natura cui vt
cōiūcta est nature diuine in p̄sona xp̄i debetur eadē adoratio que
verbo seu filio dei testate sancta synodo in capitulis ailli patrie
che alexandzini q apud grecos velut euāgelista veneratur i q sic
habetur. **S**i quis audet dicere assumptū hoiēm adorari oportet
re deo vero quasi alterz alteri et nō magē vna adoratione honori
ficat emanuelem s̄m q factū est verbū caro anathema sit. **H**ec
dca sūt p̄ instructione fidelū et p̄ cautela seruāda in ludis iocosis.
vt nichil qd in irreuerentiā dei aut scōz aut aduers9 bonos mo
tos cedit agatur

Consultatio sup duab9 questionib9 Ad instātiā dñi
petri de vauello sacre theologie p̄fessoris egregij

Satis indecens videt reuerende magister et dñe meditare a

novo ppter longiorē arsu exsicato. qđ in fonte p hēni facile hauri
te potuistis quis sit ille fons cui9 opiculāte dño nō deficiēt aque
vsq ad seculi qsumationē nisi sacra theologie facultas parisiē. qđ
vero nu9 fere exsicat9 si tacuero iumēta loquētur. Et canes et pos
tes. certe ego ipse sum spacio iā triginta duoz ferme ānozz ab illo
nobili fōte paul resitēs. habet9 pterea vobiscū nō modo aaron et
hur. s; et moysen vt cum aliq emerferit questionis referatur ad e
os. tamen gaudeo plane q humilitas vestra meū pulsando exi
tat habitū. et licet prohibear i siluam ligna ferre. et ad mare com
portare aquas. tamen cantas ipsa cōpellit. Ideo talib9 obmissio
ad materiam litteratā restratū domine. et frater optime veniam9
De duob9 est questio ad facultatem delata. Primū de integrita
te confessionis. Deinde de auctoritate summi pontificis super
dispensatione p̄p̄nuitatis in matrimonio contrahendo. Circa
primū duo querūtur. Prīmū utrū habēs reseruatā et nō reseruatā
voluntari9 cōfiteri superiori et inferiori. si confessus est tantū reser
uata superiori. quia nō vult alia audire. teneatur eadē m cum nō
reseruatā cōfiteri inferiori. Item quis illozum absoluet sacramē
taliter de omnibus penitentem. Non superior. quia non audiuit
omnia. Non inferior. quia nō potest in omnia. et si superior absol
uat de reseruatā et inferior de alijs quomodo saluabitur integritas
et vnitas sacramentalis absolutionis? Licet circa p̄mā questionē
vt scribitis multi doctores multa dicant. et hoc ideo quia ex diui
nis scripturis nō est manifestū qđ sentiendū nec p̄ sanctā etiā
determinatū. p̄pter qđ sine piculo heresis. possibile est fortassis
diuersa et contraria opinari. quemadmodū loquitur beatus thomas. p̄te
denotionib9. p̄pter qđ etiā ille magister iohānes de porta ab eo
de piculo excusari p̄t. et ex eo q se submitit determinationi facul
tatis q̄uis reprehensione nō careat de temeritate si assertiue et non
probabiliter p̄positiones illas et dogmatizauit aut de indiscreti
one. eo q occasione p̄plo dedit dimidiadi cōfessionē. tamē opinio
mea sequēdo beatū thomam. petrū de tarētasia. richardū de mediaul
la. aliosq̄ quos vidi. est q in casu p̄missio tenetur penitēs reser
uata et omnia alia nō reseruatā memoriā occurrētia inferiori con
fiteri. vt integritas et vnitas confessionis saluetur. precipitur enī
pastori vt diligenter agnoscat vultum peccatoris sui. non tamen
vultum exterioris conuersationis. sed et interioris affectionis. si
autem vni diceret reseruatā. et alteri cetera. nullus eorū sufficiēt

agnosceret vultū peccatis. nā minora iūta maiorib⁹ ⁊ ecōtra ag
grauāt se mutuo ecē si maneāt in eadē specie pccī. h̄ ecē manudua
tur exemplo sensibili si quis plurib⁹ morbis laborat. ⁊ aliq̄s me
dicū aperiat alios abscondat. nō p̄t medicus secure medici reuela
tis quia anhidota p̄sita potuerūt obesse occultis sic in p̄posito
vt si quis cōmittit sacrilegiū vt luxurietur grauius est p̄c̄m luxu
ric illius q̄ simpliciter fornicationis si ergo sacrilegiū detegat supi
ori ⁊ fornicationem inferiori. null⁹ eorū de grauitate verius p̄c̄i
sufficiēter iudicabit. ille enim est sacrileg⁹ materialiter ⁊ luxu
riosus formaliter. ecōtra esset si quis fornicaretur vt cōmitteret
sacrilegiū. ¶ Ad secūdam quēstionē quis absoluet penitēte ⁊c.
Dico q̄ si supior nō vult audire nisi reseruata absoluet de reserua
tis et inferior de alijs ⁊ h̄ duo faciūt vnā absolutionē. sūt enim
ordinati ita vt p̄c̄as inferioris sit virtute in p̄tate superioris si aut
trigonus in tetragono p̄pter quod h̄j sūt quodāmodo vnū. nec ē
simile de clauē scientie ⁊ de clauē p̄tatis in hoc. cū oporteat vni
oia confiteri. nec oporteat ab vniū absolui. qz reseruatō casuū li
mitat quātū ad exercitiū clauē p̄tatis ⁊ nō scientie. dicit richar
dus q̄ in illo casu p̄us absoluetur a superiori de reseruatō. post
ab inferiori de alijs tñ m̄ videt. q̄ si cō absoluetur ab inferiori
post a superiori nō multū refert nisi pro quāto penitens esset sen
tētia excommunicatiōis maioris a pena irregularitatis ligat⁹ q̄ ca
su oporteret p̄us a superiori absolui ⁊ reddere suscepiibile sacramē
torū penitētem. ¶ Circa secūdam p̄ncipale de dispensatione ⁊c.
si papa vel ecclesia possit dispensare q̄ frater ⁊ soror possint cōtra
here ⁊c. dico primo q̄ alique persone prohibentur contrahere
de iure naturali vt pater cum filia. ⁊ filius cum matre nec vnq̄
reperitur hoc factum. nam in statu innocentie adam spiritu sancto
afflatus dixit de matrimonio. propter hoc relinquet homo patre
⁊ matrem et adheret uxori sue. et dominus mathie 19 approbat
eadem verba et adhuc magis repugnat iure naturali q̄ filij du
cat matrem in uxorem. q̄ pater filiam. quia uxor est subiecta vi
ro. q̄ autem mater sit subiecta filio magis contrariū est honori
naturali. q̄ si pater ducat filiam que est naturaliter subiecta ei v
trūq̄ tamen est contra ius nature. Dico secundo q̄ non est contra
dictamen legis naturalis q̄ frater ducat sororem uxorem sic enī
oportuit fieri in p̄ncipio non est autem prohibitum de dictami
ne legis naturalis id quod aliqui fieri fuit nōc. qz ius naturale

Temp manet. 7 p consequēs eius prohibitio fuit semp licita. nūq̄
ergo fuisset licitū fratrem ducere uxorem. qd non est dicendū. Dico
tercio q̄ contra prohibitionē legis veteris fuit q̄ frater duceret soror
tem uxore sicut patet leui. 18. s̄ quia p̄cepta iudicialia inter que
illd̄ ponitur sunt mortua. iam nō habēt vim obligandi. ideo vi il
lius nō sūt frater 7 soror p̄sone illegittime ad contrahendū. Dico
quarto. q̄ ratio illius p̄cepti. puta repressio cōcupiscentie q̄ oriri
p̄t ex familiari quatu simul habitantiū in eadem domo ut faciūt
frater 7 soror est moralis. 7 semper manet. s̄ ubi familiaritas is
ta abesset. p̄ceptum est totū iudicialē. et sic ut dictum est mortuū.
quare nec nūc obligatoriu. Dico quinto. q̄ contractus matrimoni
alis est inter illos ex statuto ecclesie phibitus. unde cū nō sit hec
prohibitio de iure naturali. est de iure positivo. 7 quoniā in illo pa
pa vel ecclesia legitime cōgregata potest in talib9 dispensare. cre
do q̄ in aliquo casu posset super hoc dispensari non tamen leuit.
sed ubi p̄deret salus populi xp̄istiani. **H**ec reuerētē resire nūc
to sub cōrectiōe facultatis theologie matris mee. vere ī corde me
o iugiter viuētis. cui 7 singulis dominis et magistris nostris me
foate rēmissū. Et quia egidius decanus nō nouit omnia. cōsu
lerem pro honore facultatis si adhuc nō determinauit has diffi
cultates q̄ cōmitteret paucis. qui studerēt doctorē 7 quilibet p̄ se
scriberet et post conuenient in vnū facientes vnā scripturam ex
pluribus 7 tunc presentarent facultati. quam qui vellet videre vi
deret. et tempore statuto faceret determinationem. Ita factum fu
it dieb9 meis super obseruantia dominice 7 festorum p̄capuorū.
nam facultas cōmisit octo magistris. et illi tribus ex eis. quorum
quilibet post inspectionē doctorum scripsit. postea simul conuenien
tes fecerunt vnū ex tribus. quod alijs quin9 presentauerunt. 7
placuit. 7 illi octo facultati. quod eiam placuit. p̄tē iudicati 7
viuite felix ut opto. **P**remissa scripto cōmendauī ad postulati
onem vnus ex p̄cipuis magistris facultatis theologie. scilicet
magistrū petri de vaucello. ad cuius facultatis examē quidam ma
gister iohannes de porta ordinis minor9 duas quas predicane
rat propositiones retulit. Prima fuit. Cum confessionis integri
tate diuersis confessoribus possunt penitentes quandoq̄ de diuer
sis confiteri reatibus. Secunda. Non tenetur noxam fateri inferi
ori qui scit eandē reseruari superiori.

Conclusiones afferre p quēdā fr̄em minoer̄ doctorē in theologia

Cū confessionis integritate diuersis confessorib⁹ possit peritētes
qñq; de diuersis confiteri reatib⁹.

Nō tētur norā confiteri inferiori qui scit eandē reseruari superioris

Determinatio dñi ioh̄is tñatoris p̄fessoris sacre the
ologie canonici tornacēi directa de cano cameracēsi.

Sanctus thomas

Adūsus p̄scriptas conclusiones. ponitur in p̄mis determina
tio autētica p̄cipui ac sūmi in scolasticis disputationul⁹ doctoris
viri quidē sanctissimi thome de aquino sub h̄is suis verbis. In
mediana corporali oportet q̄ medicus nō solū vnū mēbrū cōtra
quē medianā dare debet cognoscat. s̄ etiam vniuersaliter totā ha
bitudinē ipsius infirmi eo q̄ vnus morbus ex adiūctione alteri⁹
aggrauatur et mediana que vni morbo p̄terret alteri notamen
tū prestaret. Et similiter est in peccatis quia vnū aggrauatur ex
adiūctione alterius. ⁊ illud quod vni peccato esset cōueniens me
diana alteri incētiū prestaret cum qñq; aliquis p̄terret peccatū
infertus sit. vt ḡg⁹ in pas. docet. Et ideo de necessitate confessionis
est q̄ homo omnia peccata p̄fiteatur q̄ in memoria habet. q̄ si nō
facit nō est confessio s̄ p̄fessionis simulatio. Itē itē. pena a diuersis
sacerdotibus imposta nō est sufficiens qz quilibet cōsideraret tm̄
vnū peccatū per se ⁊ nō grauitatē ipsius quā habet ex adiūctione
alterius ⁊ qñq; pena q̄ contra vnū peccatū datur est p̄motua al
teri⁹ peccati. Et p̄terea sacerdos confessionē audiens v̄s dei gerit. et
ideo tēt ei h̄ mō fieri p̄fessio sicut deo fit p̄tricio vñ sicut n̄ est p̄tri
tio nisi quis de oib⁹ cōteretur ita nō est p̄fessio nisi quis de om
nib⁹ q̄ memorie occurrūt cōfiteretur. Itē itē. si ex sacerdos nō pos
sit de omnib⁹ absoluerē. tētur tamē cōfitens sibi omnia cōfiteri ne
quāritatē totius culpe cognoscat ⁊ de illis de quibus nō potest ab
soluerē. ad superiorē remittat hec ille.

Alexander de hallis in 2. pte q̄rti.

Vtrū liceat diuidere p̄fessionē suā ⁊ cōfiteri vni p̄te vnā ⁊ ali⁹
alterā. **R** liceat diuidere videtur sic qz licet sint diuersi sacerdo
tes tm̄ vnus est p̄ncipe sacerdotū. Ex quo ergo pluribus cōfite
to cōfiteatur tanq̄ vni. eo q̄ plures ibi reputandi s̄ tanq̄ vn⁹. ergo
sicut bona esset confessio facta de omnibus vni. sic bona erit con
fessio facta de omnibus si per partes pluribus fiat.

Nō sol9 papa habet plenitudinē potestatis. vñ ppter qdā pccā nōs
habet potestē p fugere ad ipm. Nec est nōe qd p fugiat ille itē ad
papā ppter minora pccā. pmo sufficit qd cōfiteatur illa habet i medi
ate curā aīe ei9. igitur cū nullomō pōt absoluerē eū a maiorib9.
nōe est qñ qd diuidere cōfessionē suā. **A**d p̄mū dīcēdū qd in cōfessi
one duo sūt. veritas intētiois in corde 7 exp̄ssio significationis in
sermone. dīcēdū igitur qd si plurib9 cōfiteatur. tāq̄ vni q̄tū ad
intētionē 7 veritatē cordis. qz oēs ab vno habet potestē p quos et
in omnib9 absoluit scilicet cast9. nō tū q̄tū ad exp̄ssionē signifi
cationis exterioris sermonis. Vel potest dīcī qd argumētū magis
est ad oppositū q̄ ad ppositū. nā sicut cōfessio q̄ in pte casto fieret.
nulla esset sic cōfessio q̄ p pter sit plurib9. debet in nichil reputari.
Si enī quis cōfiteretur casto. cū intētionē celandi pte pccōz. et i
terato eīcē cū intētionē celandi illud qd iā esset ipi cōfessū. nulla es
set cōfessio. Vel potest dīcī qd non omēs sunt isti vel illi loco vnius
sacerdotis. s̄ ille tantū cui est cura anime sue cōmissa. Itē omnes
sunt quasi vnus quo ad potestatem ligandi atqz soluendi. ideo
eīcē integre dēt vni cōfiteri. vt p̄nitio equet cōfessioi 7 cōuerso ut si
aut contritio est om̄iū coram deo simul. sic cōfessio corā sacerdote.
Aliter nō esset cōfessio sacramentalis. Ideo etiā vt sicut satisfit de
o in p̄nititione plenaria. similiter 7 eīcē. In cōfessione integra. p̄
terea inordinata voluntas cōfiteat̄ que est vt min9 malus appare
at q̄ sit. p̄mittit viā p̄p̄sis 7 deformat actū h9 cōfessiois. **A**d
secūdū dīcēdū qd aliud est cōfiteri peccatum suum vni sacerdoti.
et quedam ali9. vt sic minor appareat malicia sua 7 aliud est cum
non possit absolui ab illo qui immediate habet curam anime sue
de conscientia 7 voluntate illius adire superiorem qui eum potest
absoluerē. 7 hoc quia non potest absolui ab illo. primo enim mo
do diuidens confessionem mouetur ex inordinata 7 p̄uersa volun
tate qua vult se in parte iustificare cū se deberet cōdemnare. 2°
modo diuidens mouetur ex voluntate bona 7 ordinata. qua sic
prouidere intēdit saluti p̄prie. Nec talis dīcitur diuidere cōfessi
onē. cū de cōscia vnius 7 cōsilio ali9 cōfiteatur 7c.

Veritatis sup q. d. 11. In forma verborū.

Premissa inquisitione diligenti scdm possibilitatem fragilita
tis humane intelligo quantam inquisitionem aliquis posset ap
ponere circa aliquod multum arduum quod sibi multum esset cor
di tantum debet apponere circa omnia peccata mortalia reducēta

ad memoriam. Et ex precepto debet citē sacerdoti illa omnia cōfi-
teri nō diuidēdo cōfessionem. quia sicut dicit aug⁹. quidā vni celāt
quod alteri manifestandū cōseruāt. quod est se laudare et ad ypocri-
sim tendere et semp venia carere. ad quā credunt se per frustra per-
uenire. Sed obiatur cōtra hoc. qz tunc videtur qz quilibet pecca-
tor teneatur aulibet requireti dicere omnia peccata sua. alioqn ta-
cēdo ea vel aliqd eoz esset ypocrita. qz se on dit innocētiorē q̄ sit
T Dico qz tacēdo illi cui nō debeo dicere nō ostendo me innocētē in
hīs q̄ taceo. s̄ cū taceo illi cui debeo et qm̄ debeo dicere scz in cōfes-
sione. tacendo aliquid et cōfitendo aliud tunc ostendo me innocētē
in hoc qz taceo. Et in hoc est ypocrisis nō in alio casu scz extra cōfes-
sionē etc. Itē sentiūt durādus henricus de grandauro petrus de ta-
retasia et plures alij. Ad itē sūt plura iura etc.

No. tinctore

Premisse doctoris sancti ac plane omniū scolasticozz doctissimi
ac resolutissime tutissime sentētie nō puū robur offert ecclē per oz
bē xpianū diffuse vōis obseruātia et doctrina familiaris et cotidiana
nā q̄ singulis ānis in aures populares a suis pastozib⁹ resonat. Et
a p̄dicatoribus catholice veritatē hactenus asserta est. Cū enim
ecclē a spū veritatis dirigatur utpote illius pleni gratia et verita-
te presentia minuta qui dixit. Ecce ego vobiscū sum usq̄ ad cōsum-
mationē seculi. quis pie in xpō viuere volens ecclē cōsuetudinū arcu
salutaria docenda et agenda p̄sumet cōtraire? Accidit etiā timora-
torum et filioz adoptionis qui spiritu dei aguntur testimoniū qui
profecto de salutaribus sanū iudiciū ferunt. Diquitē auctore apos-
tolo spiritualis omnia diiudicat. et auctore aristotile vtiuosus mē-
sura est et regula humanozū actū. quia eius iudicio de agendis
standū est sicut de saporibus iudicio habētis gustū bene dispositū
Nemo quippe timoratus hactenus se tutū in conscientia censuit.
et securam mentem habētē qui nō de omnibus mortalibus inte-
gram cōfessionem fecerit vni confessori absq̄ fraude omnia que me-
morie occurrere potuerūt detegendo. Suffragantur p̄terea et pre-
ter eas que ab excellentissimo p̄fato doctore efficacissime adducte
sunt. alia ratio qm̄ alias ut videtur non saluabitur veritas sacra-
menti penitētie in suis subalibus. tū qz deest forme vnitās. q̄ in
sacramēto penitētie cōsistit in actu m̄stri absoluētē et clauib⁹ ecclē
sugentē. qz vba absolutiois q̄ p̄feruntur in p̄soā m̄stri vni⁹ doctō

Ego te absoluo etc. diuisim a diuersis referetur ad diuersa peccata
absolucnda absq̄ quacūq̄ cōmuniōne seu relatione intentionū ipso
rum absoluentium adinuiam. Ac per hoc in nullo absolutiones
eorū comunicabunt. p̄ quod ad unitatem sacramentalē reduci pos
sint. Et sic necessariū est talem cōfessionem simpliciter esse diuisā
ac per hoc nullam. **H**ecus autē est dū ab inferiori sit remissio ad su
piorē quia tūc intentio inferioris cui totus status penitenti legit
time innotuit dirigitur ad absolutionē dātā a superiori in casib9 sibi
reseruatis et eōtra intentio superioris dirigitur ad cōfessionē factā
inferiori et ex cōiōne harū duarū intentionū. absolutioēs materi
aliter due. unitatē formale suscipiūt. quia ubi unū p̄pter alterū
ibi ambob9. tñ qz licet plura materialia cōcurrere possint ad ite
gratē unū totū. sicut plures lapides ad cōstitutionē unū dom9. ne
cessariū tñ est illa plura adinuiā. quolibet iij^o adunari. vel per
mixture vel p̄ cōpōsitiōē. vel p̄ colligatiōē vel saltē p̄ quādā cōor
dinatiōē. ut in cōtū. ad h̄ q̄ vna forma possit illis applicari et
imprimi. facta autē dca reseruatōe peccatorū scdm arbitriū cōfiteētē ma
nebūt materialia sacramēta penitentiē penit9 sepata. nec aliq̄ rō
ne adinuiā adunata erūt. ut eis vna possit forma absolutiois ad
hiberi. **A**q̄ enī penitēētē in hoc sacramēto materialis sūt. quib9
scz penitens se subiacet clauibus ecclē. **C**ōstat autem q̄ diuersis ac
tib9 nullo ordine adinuiā cōmixtis in cōū p̄dō penitens se subiacet
et ecclē clauib9. cū nichil cōstabit alteri duoz ministroz de h̄is
que alteri cōfessa sūt vñ nō videtur intelligibile qua rōne possit u
nitas absolutionis circa talem penitēte saluari. **H**ecus est cū de
reseruatis absoluitur is qui pro illis ab inferiori ad superiorē re
mittitur. qz bñficiū absolutionis quod superior impedit cōfessionem
facte inferiori a quo remiss9 est mittitur et in ea fidatur. ac p̄ h̄ peccata
oīa cōfessa inferiori sub absolutionē superioris colliguntur ut sic in vī p̄
oris cōfessionis effectū clauium p̄cipiat p̄ vnā absolutionē a superio
ri traditā. que est velut cōsummativa prioris. **A**d modum quo
in moralib9 finis posterior est perfectiū prioris cum ad illum
refertur et non alias. sicut finis temperantie relatus ad finem ca
ritatis perficitur et formatur per eundem. ita q̄ in tali casu reser
uationis absolutio ministri inferioris est valida conditionaliter
ex relatione ad futuram absolutionem a superiori dātā et non ali
as. **C**ōstat autem hanc relationem deesse ubi peccata seruata
tacēt et non innotescunt inferiori ministro. ac per hoc absolute

suā absolutionē tradit. quā sic p̄fiter in fraude recipit. ac p̄ hoc nō
 ad salutē s̄ ad p̄dēpnationē. ¶ Itē nō est silencio p̄tereūdū q̄ in cō
 tentiosis doctōnis ubi de periculo aīe agitur. tutior via venit eli
 genda alias videt̄ se quis discrimini p̄mittere. Cōstat autē eadē si
 in hac materia sit doctōz aliquozū eadē insigniū alia sentētia. tuti
 or tamen est hec quā defendim⁹. qz eā insequēdo nullū periculum
 salutis iminet totūq̄ p̄nic̄ fruct⁹ saluat. Is ei qui casus habet re
 seruatos. aut eos discernit. aut nō. si discernat qd̄ periculi sibi est
 si ea suo ordinario detegat. ⁊ postea de eisdē sup̄iorem p̄sulat. Si
 nō discernat. aut p̄fessor legitime inter sac̄ū ⁊ p̄phanū differenti
 am habebit ⁊ sic illū renūtet. saluti illi⁹ efficaciter p̄sulēs. aut te
 nebris ignorāti⁹ obuolūt⁹ hac discretioē carebit ⁊ sua p̄tate non
 legitime fūctus eū absolue de illis p̄sumat. ⁊ tūc penitēs bona
 fide integraliter p̄fessus ⁊ de p̄tate illi⁹ p̄babiliter p̄fiter absoluti
 onē indubie p̄sequitur ⁊ si nō virtute clauū. tū ex misericordia sū
 ni pastoris ih̄u xp̄i qui suā p̄tatem non alligauit sacram̄tis s̄ ef
 factū eozū dū voluerit abs̄ sacram̄to p̄fert. Nō ei tenentur sim
 plices xp̄i fideles mēsurā iherarācie p̄tatis cognoscere aut discute
 re. s̄ in hm̄i qui simpliāter credit cōfidenter abulat. ⁊ q̄ nimis e
 mūgit. eliat sāguinē. ¶ Cōsiderare eadē facile poterit q̄libet nō de
 sipiēs si exp̄diat passim disputationē reservationis suorū peccatoz
 arbitrio quozūlibet relinqueret. p̄sertim cū plerūq̄ subditi sint suis
 pastoribus odiosi. ⁊ facili occasione disciplina eozū fugientes. et
 cū quib⁹ sibi in fauorem suum facile p̄suadet at magn⁹ hoc mō da
 bitur aditus ad discipline pastoral̄ extinctionē. ⁊ sic adulteria et
 innumera alia q̄uissima crimina liber⁹ p̄petrabūtur in fiducia la
 tedi in illis apud suos pastores ordinarios. sicq̄ status gregis or
 dinari⁹ pastorib⁹ in p̄cipuis criminibus manebit ignotus ad
 magnā plebis xp̄iane iacturā ⁊ fomentū iniquitatis ⁊ pastoralis
 dignitatis contemptū ⁊c.

¶ Dicitur sūt hec in pia sobrietate cū p̄paratione ce
 dendi meliori semp̄ ac tutiori doctrine captiuati
 oēm intellectū in obsequiū xp̄isti

¶ Alia p̄ eūdē ē assertio exhibitā. q̄ xp̄s fuit lapidat⁹ nō lapidi
 b⁹ occisus. hec assertio eadē facilitate p̄fiter q̄ d̄z. qz et text⁹ et
 glosa ex p̄suetudine scripture saluat p̄ solā p̄p̄titudinē volūtātē

et conatū studiosū ad lapidandū. vñ ꝛ glosa allegata subdit. sed
qz xps nō plus q̄ vult patitur. ideo adhuc loq̄tur. quasi diceret q̄
nō vñ ad effectū p̄cedere p̄missi sint qz adhuc libertas ei loquen
di fuit. Nō enī factibile videtur q̄ in ip̄a lapidatione sua xps locu
tus fuerit lapidatib⁹ cū illa obseruatiō quā text⁹ euāgelicus descri
bit vt patet p̄siderāti. vbenus autē de re disceptare multū habet cu
riositatis. nichil edificatiōis in quo casu nō negligenda est doctri
na sapiētis eccl̄astica 3. altiora te ne quesieris ꝛ fortiora te ne scru
tat⁹ fueris. ꝛ que p̄cepit tibi deus. illa cogita semper et in plurib⁹
operibus eius ne curiosus fueris. Et post pauca. in superuacuis re
bus noli scrutari multipliciter ꝛ in plurib⁹ operib⁹ eius nō eris cu
riosus ꝛc.

Ad egregiū sacre theologie p̄fessorem ma
gistrū iohānem tinctoris canonicū toznanē
ego egidius de canus cameracē.

Que in mea dīcōne erāt vir constantissime / nō dicā furto. sed
pio spolio a me tulisti. erat michi ager fertilis hūc messisti nō di
mittens p̄nc vllas reliq̄as eā p̄uissimas spicas ut colligere possi
tergū metētis. erat mēsa mea fecūda fecundis. ip̄a edenter vorasti.
nō relinquēs nuces que cadere solēt de mēsis dñoz. erat in posses
sione mea puteus altus aquarum viuentium. quem vñ ad guttu
las minutissimas tuo hauritorio exsiccasti. sapiēs nō dubito que
sit hec p̄bōla. quomodo igitur cōsequēs est vt a me req̄ras ex a
gro tritici. ex mēsa es cas p̄ciosas. ex puteo aquā. quā qui biberis
ad sobriā ebrietatē nō sitiat vñq̄ facis contra p̄suetudinē alioz q̄
relāt spolia spoliatis qz p̄adis ea. ꝛ ego faciā cōtra cōsuetudinē
spoliatoz ego querā si qua ex idustria reliq̄sti michi ꝛ mittā tibi
ec̄ si infelix lolii sterileꝛ auenas. eā si tm̄ siliquas porcorū vel a
quas amaras iuenero. ꝛ tu accipe placide. Datis lusū est ad ma
teriā quā suscepi a tua reuerētia veniam⁹ Aduersus temerariū illū
asserorē magistrū iohāne de porta doctorē in theologia bullatū
duarū cōdusionū integritati p̄fessionis p̄trariarū quarū p̄ma fuit.
Cū p̄fessiois itegritate diuersis cōfessorib⁹ possūt penitētes q̄nqz
de diuersis cōfiteri reatib⁹. Decūda. nō t̄netur penitēns noxam

confiteri inferiori qui scit eandem reservari superiori. dicta doctorū
theologorum sancti thome/alexandri de hallis/scoti/durandi/doctore
solempnis et petri de tarentasia fideliter intorsisti quibus assentio
constanter laudo. reuerenter suscipio. quibus etiam caput illius ga
lie blasphemii a ceruice merito abstulisti. tu forsitan ut aliquid ad
firmamentū adderem libens aliqua dimisisti que collecta remitto
beatus thomas in questionibus de quolibet. in septimo 24. ut credo quæ
sione. quærit utrum cum quis plura peccata commisit. quorum nonnulla spec
tant ad episcopū sacerdos possit eum absolueri a spectantibus ad
se non eum absolueri ab alijs. respondet in forma. sacerdos non
absolut aliquem. nisi quem diuinitus credit absolutū. sed postquam
a deo est absolutus tenetur adhuc ecclie confiteri. Et quia dispensa
tio absolutionis non est tota credita minori. tenetur totū prelatū
confiteri minori. et ipse debet eum absolueri ab omnibus a quibus
potest. deinde tenetur eum remittere superiori de residuo absolu
tū. subiūgo sequentē questione in ut consideres quod de sacerdote te
nebris ignorantie obuoluto non discernente inter sanctū et ap
pā. seu inter leprā et leprā sentis. ponis quod si ille presumpserit peni
tentē de reuerentia confessatū sua potestate non legitime fugiendo
absolueri ipse licet non videtur. tamen ex misericordia presertim ab
solutionem indubie consequetur etc. Querit enim doctor sanctus. ut
rum si sacerdos absoluat aliquem a peccatis omnibus quorum quedam
spectant ad eum et quedam non ille sit absolutus. Respondet. dicit
dū inquit absque dubio quod quis aliud quidam aliqui senserint. non ta
men credo quod ipse sit absolutus excusatur tamen ille qui absoluitur
per ignorantiam iuris. non autem sacerdos. cui ius circa hoc ignora
re non licet. Ad rationem michi oppositam quod sit absolutus. 1. q. 1. c. dudū.
dicitur quod qui non habet potestatem dandi si dat datum est. respondendo
dicit quod capitulum illud intelligitur de habente auctoritatem quibus
malo existente. hec in forma. Iste intellectus satis conformis est
dictis suis in quarto. ubi dicit quod cum quis ordinarius exequitur offi
cium ad quod obligatur. si illud faciat in peccato mortali peccat
mortaliter. ideo is qui est in mortali dicitur non habere potestatem dandi quod
et si det et datum teneat. tamen quod peccat mortaliter. dicitur non habere potestatem
suppletur licet dandi. sententia vero tua. mitior est. magis pia et magis
placet. et si bene doctor sanctus intelligatur huic non contradicit
nam dum dicit quod in casu illo. non est confitens absolutus intelli
gi debet videtur clariū. quia dicit tamen excusatur propter ignorantiam

luris nec tenetur alteri confiteri habenti potestatem. ut quidam dicunt. ex
quod probabiliter credit esse absolutus seais aut esset si dubitaret. hic
autem quod premissum est. scilicet quod sacerdos non absoluit aliquem nisi quem di
uinitus credit esse absolutum concordat dominus albertus magnus in
scripto super 2° sententiarum. d. 18. **I**tem quod oporteat omnia peccata confiteri uni. te
net richardus de media villa in quarto sententiarum d. 17. et dicit quod con
fiteri quodam peccata uni et quodam alteri non est vere penitens. supposito di
co ego quod alter velit audire omnia que confitens patens est confiteri. ve
rum addit quod cum quis habet reservata tenetur primo adire superiorem ad
consequendum absolutionem de reservatis. postea inferiorem de non reser
vatis tamen in videtur quod si absolvatur prius ab inferiori de non re
servatis. postea a superiori de reservatis. non multum refert. nisi pro qua
to penitens esset sententia excommunicationis maioris aut pena ire
gularitatis ligatus quo casu oporteret prius adire superiorem ut ab il
lis absolutus esset susceptibilis absolutionis a peccatis et sic intelligi
potest deum richardi. **H**ec tamen hi duo sunt quodammodo unum sciuntur v
na absolutionem formaliter si tamen penitens omnia mortalia que occurrunt
memorie fuerit inferiori confessus. **E**t ille pro reservatis ad superiorem re
mittat intentiones enim remittentur inferioris et superioris sunt vinculum
illius unitatis nam et inferior est in superiori virtute sicut trigonum in
tetragono ideo oportet omnia peccata mortalia memorie occurrenti
a ut integritas confessionis saluetur confiteri uni. nisi casu quo superi
or non vellet audire nisi reservata et inferiori nisi non reservata. quod
maxime in inferiori immediato pastore confitentis non laudari
et adhuc illo casu penitens debet esse paratus in intentione omnia uni
eorum confiteri et maxime inferiori. **E**x quo patet quod non est omnino
simile de clavis scientie et clavis potestatis cum oporteat omnia uni confiteri
et non oporteat ab unico absolui quia reservatio casum limitat usum
clavis potestatis et non clavis scientie. id est potestatis discernendi lepra a
lepra. **P**ro integritate confessionis uni fiende. more theologo
rum accedat primum auctoritates divine scripture deinde rationes. p^o. 3. e
gum 20. scriptum est custodi in virum istum qui si lapsus fuerit erit anima tu
a pro anima illius. quod utique pastoribus convenit. sed quomodo custodiet pastor
virum ne labatur nisi omnia que sunt in memoria mortalia ei dete
gat? **I**tem psalmus 21. diligenter agnosce vultum pecoris tui. greges
tuos considera. si diligenter non solum foris sed et intus agnoscedus et cum vi
gilantia quantum phas est interrogandus ut de contingentiis nihil obmit
tat. **I**tem ibidem 28. qui abscondit scelera sua non diriget que autem confessus

fuerit et ea reliquerit. misericordia consequetur. **Ite** ysa. 21. custos qui
de nocte custos qui de nocte respondit custos venit mane et nox si qui
tis. quare querimini et venite. custos utique dicitur glo interlineare
de 9 oipotus est. et marginalis de 9 est custos me 9 qui die ac nocte ad
penitentiam vocat ut relinquens seu qui interpretatur hispidus et pilosus re
uertar apud eum habitaturus. allegorice custos plat 9 est aiaui. qui
interroganti qui de nocte rident. venit mane et nox quia salicet secre
ta noctis noctis intellectu manifesta sunt in confessione et sic mane. **Ite**
eze. 3. et 33. dicitur speculatore. si dicite me ad impium morte mori
eius non annuntiaueris ut auertatur a via sua mala et sanguine e
ius de manu tua requira. et iterum speculatore dedi te domui israel. si
dicite et ut prius contingit aut annuntiare predicando et hoc ex officio.
et exhortando in confessione et tales sunt ordinarii speculatores quibus
loquitur dominus secus esse potest de habetibus licentiam predicandi aut exhortandi
etiam confessionali quibus concessa est facultas non indita necessitate
Ite tere. 2. effunde sicut aqua cor tuum in conspectu domini. quod utique
non solum in contritione sed et in confessione fieri iubetur. nam sola contriti
one cor non effunditur sed dolore seu tristitia infunditur sed extrafundi
tur cum omnia que memorie occurrunt diligenti scrutatione prehabita
confessori panduntur. similiter dicitur. ps. 61. effundite coram illo salicet
deo corda vestra. licet textus sacrat 9 ita se habeat. tamen non vsqueque
concludunt propositionum auctoritates iste. de integritate confessionis. vni
persertim quia theologia symbolologica non est argumentativa. et ex so
lo sensu leali potest trahi argumentum non ex hijs que secundum allegoriam
dicuntur. ut dicit beatus augustinus contra vincentium donatista. sicut recitat
doctor sanctus 9 1. parte sume. q. 1. ar. 10. ad. 1. **De** decretalis ois veri
usque sexus in sacro generali concilio latrhanen edita in quo presuit ino
centius papa. 3. cum numero platoz numero manifeste quod oia mor
talia sepe in memoria existentia vni confiteatur determinat sepe pro
sacerdoti. scitum est autem quod tres sunt proprii sacerdotes. papa. episcopus dyo
cesanus et sacerdos parochialis. et sic oportet vni eorum aut commissis
ab vno eorum oia semel in anno ad minus confiteri.

Pro hac parte rationes subiungo. Prima dicit magnus orio
pagita dyonysius quod lex diuinitatis est infima reducta ad suprema
per media que in ecclesia militante obseruanda est ad instar ierac
chie angelice in qua est ordo sub ordine. et inferior ordo angelorum illumi
nationes capit regulariter a superiori immediato sic ergo in ecclesia mili
tante penites ad immediatum platum regulariter recurrere habet. et p

eū si oportet ad supiorē. Itē ptās iurisdictionis q̄tū ad exercitiū o
 riginalit̄ a sūmo p̄tifice descēdit p̄mū in p̄latos. Et q̄nt̄ i rectores
 p̄ochiales in p̄mo p̄ plenitudinē ē. in p̄latis p̄tate. i p̄ochiales
 curat̄ restricti. Qual̄ at̄ est de cur̄ iurisdōnis talis debet esse re
 cursus. igit̄ ad p̄ochialē curatū penitēs p̄mū recurrere d̄z. si vera
 ptās ligadi. 7 soluedi n̄ ess̄. 7 p̄ imediatū supiorē restricta. absolue
 ret de oib9 vt ep̄s. 7 similē si ep̄s n̄ ess̄ limitata ptās illa p̄ pa
 pā. absolueret de oib9 sicut papa. qz igit̄ inferiorz ptās limitata ē
 de reseruat̄ mittit ad supiorē. 7 de nō reseruat̄ absolut. s̄ qz nō
 inuenit̄ clauis sc̄e ligata ā restricta p̄ supiorē p̄t oia reseruat̄
 inferior audire p̄fessionalit̄. 7 sic tenetur inferiorē p̄mū regularit̄ pe
 nitēs adire. Itē q̄nt̄es solū uia inferiori. 7 reseruat̄ supiori sc̄ndit
 q̄tū in se est unitate ierarchie eccl̄astice. q̄ unitas ē ex influētia diui
 ne bonitatis in singulos stat9 eccl̄ie ord̄ine quodā sicut unguētū in
 capite qd̄ descēdit in barbā barbā aarō. 7 i ora vestimēti ei9 in capi
 te xp̄o p̄ auctoritatē. Et papa p̄ misteriu. i barbā in ep̄os. barbā in cu
 ratos. in ora vestimēti in pplm̄. nā talis sic q̄nt̄es nō remittitur ab
 inferiori ad supiorē eo q̄ reseruat̄ ignorat. 7 sic inter istos duos
 absoluentes nō est in hoc cōnexio. Et rumpitur catena aurea qua
 que a deo sunt ordinata sunt. de hac nempe cōcatenatione loq̄tur
 proodus in elemētatione theologica p̄positione 21. dicens omnis
 ordo ab unitate iāpiēs p̄cedit in multitudinē unitati cōelemētale
 7 ois ordinis multitudo ad vnā reduatur unitate dicit in p̄batioē
 nō esset ordo ā colligatio unitate sterili manēte. neqz esset in vno
 quoqz ordine quēdā uio 7 p̄ceptitas. Itē p̄fessio in p̄tatioē virtua
 liter includitur. qz nō est conentio qui confiteri nō p̄ponit tpe. Et lo
 co. Et sic ex equo se habēt vt sicut conentio de omnib9 est vni deo.
 sic confessio vocalis sit de omnib9 memorie occurrētib9 vni misera
 qz vob̄ conentio sit de omnibus constat. quia deus totum hominē
 sanat aut nichil sanat. impium est enim a deo dimidiam sperare
 salutem. nam et dei perfecta sunt opera. deniqz hunc temerariū cō
 dempnat auctoritas obseruantie p̄munis eccl̄ie. que omni rōne
 humana maior est vt dicit b̄t̄is iero9 contra iuaserianū. ip̄e enim
 post multas rationes contra illum factas ait. poteram hoc vnica
 sole qui est eccl̄ie auctoritas omnium assertionum tuarum exsicca
 re tuulos. Itē assertor ille bullatus etiā si vere esset sue due asser
 tiones de p̄fessione. tamē scandalizat pusillos. igitur cessare debet
 ab vltiori assertioē. tradūt enī doctores viter qz p̄pter scandalū

pusilloꝝ vitandū. tacēda est veritas doctrine ad tempus quo sciz pa
silli de veritate instruendi sūt vt cū pdicabitur nō scandalizētur. q̄
enī ait veritas. scandalizauerit vnū de pusillis istis q̄ in me credūe
rēt. q̄ at scandalizet manifestū est. qz dat occasionē ruine pusillis. vlt
ut se iustiores ostēdāt corā q̄libet p̄fessor̄ inferiorē et superiorē. cū nul
lus eoz culpā omnē agnosceret. nec grauitatē. q̄ ex cōuicione v
nius cū altero prouenit frequēter p̄derare poss̄. nā alex. doctor
irrefragabil̄ dicit. q̄ veniale adiūtū mortali reddit ipm̄ grauius
ergo adhuc maḡ mortale nō reseruatū mortali reseruatō. vel ut
nō sat̄ salubriter eis cōsulatur p̄ p̄fessorē. et p̄sertū in hīs nouiss
mis t̄pibus in quib9 sūt homines seipos amātes sciz scdm̄ carnē
cupidi/clati/supbi/blasp̄henu/ rēt. q̄ volūt apparere iusti a minus
peccatores. ymo et̄ p̄ vitādo scādalo phariseoz casu quo pdican
do eā maius scādalu seq̄retur veniliter q̄ tacēdo. Et nō solū veri
tas doctrine s̄ et̄ veritas iusticie aliquā differetur ne maius scāda
lū oriatur vindicādo q̄ differēdo. dicit enī b̄tus auḡ. p̄mo li. cōtra
eplā in p̄meniani donat̄se. vt nō facile appareat quicq̄ grauius
esse sacrilegio scismatē p̄scindēdo vnitatē nulla est iusta necessitas
nā discipline seueritatē cōsideratio custodiēte pacis refrenat a dif
fert. quā tñ securitas exeret cū apparet sine vulnere scismatē ad sa
lubrem correctionē posse aliquid eccl̄astico iudicio vindicari. Item
itē in eodē. quēdā certa crimina p̄ pace deo dimittātur. quēdam
autē manifesta et cōuicta dāpnātur. Itē itē in 2° li. cōtra candē e
pistolā p̄meniani sup̄ illo. nolite uicāre opib9 instructis. maḡ
autē redarguite. ad eph. 4. dicit nō uicāre est nō p̄sentire qd̄ ap̄t
eccl̄ie disciplinā patū est nisi et̄ redarguatur vt corrigi p̄nt. s̄ hec
salua pace faciēda sūt et q̄tū admittit officiū cōseruādo vnitatis
ne simul eradiceatur et tritū. Item itē in tercio li. ait. neqz potest
esse salubris a multis correptio. nisi tū ille corripitur qui non ha
bet soāam multitudinē. cū vero itē morbus plurimos occupauerit
nichil aliud bonis restat q̄ dolor et gemitus. ideo apl̄s cum mul
tos cōperisset imūdia/luxuria/ et fornicationib9 inq̄natos. non
p̄cepit cū illis abū nō sumere sicut prius fecerat. s̄ dixit 2. cor. 12.
ne iterū cū venero ad vos humiliet me deus et lugeam multos.
ex hīs qui ante peccauerūt et nō egerūt penitētiā sup̄ imūdia et
luxuria sua. et post aliqua sequitur. consilia sepationis et inania
sunt et penūiosa atqz sacrilega. quia impia et superba et plus pec
turbāt infirmos bonos q̄ corrigunt animos malos. vnde cum

contra impietate boemorum dogmatizatum oia p̄ca publica tam ee
desiast. eorum q̄ laicorum debere p̄ suos superiores et in defectu eorum p̄ a
lios esse punienda in sacra synodo vniuersali basilicē esse satis dispu
tatum. ad hoc ventū est. q̄ talia sūt punienda p̄ suos superiores tribus
concurrentibus. scilicet iurisdictione conuictioe et pace salua. et aliter nō. Ex
quo manifestū est q̄ vbi maior scandalū puta scisma vel in fide vel
in moribus vel in polia oriretur puniendo aliqd̄ crimē q̄ dissimulato
vel ad tempus vel pro semp̄ veritas iusticie differri pot̄. De q̄tur ex
p̄missis q̄ assertor de quo supra ad tolendū scandalū qd̄ ex teme
ritate suarū p̄positionū p̄dicatum ortū est. debet illas tanq̄ teme
ritas et scandalosas reuocare tanq̄ indiscrete p̄latas et ad id cō
pelli per iudicem cōpetentē si possit haberi. sin autē p̄dicationibus
publicis temeritas talis vna sub nomine p̄po si sit publice de hoc
notatus. et si nō sub noīe appellatio ad populū redarguenda est q̄
integritati p̄fessionis in p̄iudiciū salutis animarū p̄iudicat. p̄po
crisim nutrit ad cōtemptū pastozū subditos p̄uocat. scriptura sa
cre nō consonat. ut videtur. decreto p̄siliū generalis contradicit. et
ut hec faciat si possit tenei et si voluntarie hec facere recuset carceri
mancipandus. esto igitur constans pro veritate pugnator. qz me
si necesse est adiutorē habebis. frater autē qui iuuatur a fratre cui
tas firma. habet. et adhuc unū virū strenuū theologie p̄fessozē
parisiē egregiū atrebatū dñm decanū iacobū de bosco vita et sc̄
entia famosū. si vis omnia nostra in hac re vica. forsitan post me
tibi eū successorē relinq̄a. Jam cōspicis meā insipientiā in colli
gendo post terga metentis quā malo hijs opib⁹ pandere. q̄ tacē
do sapiens estimari sed hanc etati tribue. te autē verbis beati iero
nimi senis ad beatū augustinū iuniorē alloquor. nos nrā habu
im⁹ tempora et currim⁹ quantū potuim⁹ te currente et lōga spaci
a transmeate. nobis debetur occiū. vites tamen corporis exceden
do pro xp̄isto et defensione veritatis anim⁹ non quiescet. nec do
mitabit pupilla oculi mei.

Ad instantiam cuiusdam magni p̄clati.

Quisdā viri timorati caritas meā pulsauit paruitate nōnul
lis quesitiuiculis satis difficilib⁹. sunt autem interrogatioēs
numero. vii. que oriūtur ex casu qui talis est.

¶ Quidam fuit causa mortis cuiusdam nobilis huiusmodi ignota erat. una mulier obsessa a demone publicavit illum ac dixit quod ille habebat demonem famulatum cuius consilio omnia faciebat. **¶** Ite dixerunt due alie mulieres etiam a demonibus obsesse. iterum unus magister iste a demone audiuit invocato. **¶** Ista continet una littera a persona notabili missa uni alteri. est etiam alia littera. qua canetur. quod testes coram quibus iste tres mulieres demoniacae premissa protulerant. primo demones per ora eorum ut ipse obsesse confitebantur. idem deponerant.

¶ Primo ergo queritur An litteras visis et intellectis et presupposito casu. fides sit adhibenda illis demonibus qui per organa illarum mulierum possessarum loquuntur. cum demones sit pars medicorum

¶ 2°. cum inter demones nec sit veritas nec unitas sed potius invidia dissensio et omnis confusio. queritur an sit standum illi concordie in qua conveniunt. prima et due mulieres alie possesse per quatuor organa indubie demones loquuntur. ut ipsemet mulieres profitentur

¶ Tercio. an sit illi spiritui credendum qui magister se asserit. Quarto. an sit tolerabile quod magister agente. spiritus rem detegat. maxime in favore fidei. ne res tam preciosa pullulet aut crescat. vel concupiscentia exeat/ aut principum/ multi sumant audacia similia presumendi. Cum hodie proculdubio mundus sit ambitioni voluptatibus et cupiditati deditus. et hec sunt que demones hominibus ministrant. et per que facillime laqueati ad inferna demerguntur.

¶ Quinto. si nec credendum sit illis demonibus nec standum dictis seu depositionibus illarum mulierularum. nec tolerabile ut magister se expiat arte sua. Queritur casu attento cuius viri moribus. et circumstantiis rei. gravi et maturo digestis consilio. Sit res ponderare digna. An debeat vagari. Et si gravis est et ponderanda Queritur qualiter procedi debeat

¶ Sexto. si procedendum est contra virum illum. an sufficiat prima littera cum secunda interrogatione per alterum nobilem facta. per quam secunda interrogatione constat responsa illud continere quod prima littera continet et an sit sufficiens informatio ad virum illum captivandum. aut saltem in favore fidei in cuius causis sumariis et de plano procedendum est. deberet vis ille ad iudicium evocari

¶ Septimo. si captivandus aut evocandus est. An per principem. Aut an debeat episcopo et inquisitori fidei nunciari vel tradi. Et res omnino ad eorum manus referri.

¶ Aut quid et qualiter in hac re agendum sit.

¶ Ad quas questiones postulat dari p me responsa ut quiescat zelus eius. ego autē pro ea que in me est fide requirit ad eas p sequentia. Respondeo. Ad tres pmas saluo meliori iudicio. vnica est rñsio per sequentes ppositiones.

¶ Prima. virtutes in suo esse pfecto sunt cōnexe simpliciter s; nō sic vicia. **Ista conclusio est phōz & theologoz.** ita q; qui habet pfecte vnā virtutē habet omnes. et si nō habet ōnes. nullā habet in esse pfecto. qd̄ dicitur qz in quadā inchoatione aut sub esse impfecto. aliter est. vicia autē et peccata mortalia nō totaliter cōnexe sunt. s; tantū ex parte. in illis quēdā p̄sertā in peccatis p̄missionis sūt duo scz auersio a bono incommutabili. & conuersio ad bonū p̄mutabile. ex pte igitur auersionis cōnectuntur. ex pte conuersionis nō. s; diuiduntur scdm̄ partitionē bonoz cōmutabilū. ideo figurantur p vulpes sampsonis que vultus habebāt auersos & caudas ligatas sed p cōnexionē virtutū modo dicto faciūt ppositiones p̄odi in elementatione theo^a s. que dicit omnia qualitercūq; p̄cipantia bono p̄cedit qd̄ p̄me bonū. & q; nichil aliud est q̄ bonū. Ex quo apparet q; bonitas p̄mi boni p oīa alia bona diffūditur. qd̄ in p̄positione 124. apte dicit inq̄ens in forma oīs diuini ordinis appetas p oīa secūda p̄tingit & dat seipsā oīb; demissiorib; & in p̄positione 123. inq̄t omnis diuin; ordo sibiipsi conuict; est tripliat a similitate sui ipsi; & a medietate & a fine.

¶ Secūda. demones quia sūt obstinati i malo. & si quo ad auersionem a deo conueniāt. tamen quantū ad p̄p̄ria volita diuisi sunt abinuitem. ratione p̄mi conueniunt interdū vt nocent hominibus quia cum sint auersi a deo. intendunt similiter homines auertere. ratione secūdi odiūt se mutuo inuident sibiipsis & hominib; quoz varijs artib; querūt p̄ditionem.

¶ Tercia. demon pater mendaci; et si aliquando vera p̄fert. tamen mentitur formaliter. p̄mū patet per illud io. s. ille scz demon ab inīcio in veritate nō stetit. qz veritas nō est in eo. cū loquitur mendaciū ex pp̄is loquitur quia mendax est & pater eius. nā cū dixit eue. nequaquā moriemini sed eritis sicut di;. scientes bonum & malum ex tunc mentitus est. & per decursum diuine scripture patet eius plurima mēdacia. secundum q; si aliquādo aliq; vera dicit. tamē mēditur formalit; apparet. qz mēdaciū est falsa vocis significatio cū intētiōne fallēdi. falsa significatio est materia mēdaci;

intentio fallendi forma eius. quia finis mentientis. **P** hoc attingit aliquē dicere falsū nō intentione fallendi quia putat illud esse verū aut pro aliquo fine bono. talis mētitur materialiter nō formaliter. et aliū dicere verū ut fallat tādē. talis est demō. nā licet dicat verū. hoc facit ut dicit bñs tho. 2^a. 2^e. q. 94. ar. 9. in p. ut asuescat homines ad hoc qd ei credatur. et sic intendit pducere in aliquid quod sit saluti humane noauum. allegat ibi glosā. sup illud luce 9. increpauit scz ihs illū id est demonē. dīcēs. obmutescē. et in fine illi9 glose allegate dicitur. nephās est enī ut cū ossit nob diuina scriptura a dyabolo instruamur. ille ergo et si dicat qñ qd verū tñ formaliter mentitur qz intendit fallere. **H**oc satis cōstat ex dās demōis vel demonū p oza illarū triū mulierularū q verū protulerūt de illo qui fuit causa mortē vnius nobilis noiati in certis lās manifestando illū qui p̄us de hoc nō erat diffamat9 ut ex hoc homines in sequētib9 adhiberēt fidē et p̄traherēt in erroē. dixerūt enī demōēs post illud verū. qd de9 fecerat eis iniuriā eos detruēdo in infernū. Itē qd tādē de9 miseretur eoz et rapet ad gloriā. ecce duo hereticalia ad quoz credulitatē intēdebāt audientes inducere.

Quarta q sequitur ex p̄cedēti nō est fides adhibēda dicitis demonū spōte sua loquētū p phitonissas aut inerguminos vel arceptios quia regulariter mētūtur. et si dicāt verū intēdūt fallere. intētio nāq eoz ē sanctorū virozū famā extinguerē. cū subūtere conscientias nō pnt. vt ex quo nocere illis nō potuerūt. nocēt p̄p̄nis. respiciāt ei q̄scia p̄p̄riā salutē. fama atē edificationē p̄xim exēplū h9 habēt in eplā ariū ep̄i iherosolimitani ad bñm aug. de morte et miraculis bñi iherō. in qua dicit q̄liter demō iudēs sactitati siluani archiep̄i nazarenū discipuli bñi iherō. se in effigiē archiep̄i trās mutauit. et opprimere noctu quandā nobilē feminā cepit. vt qui suo sactitate exēplo releuabātur ad sactē quersationis semitā. suo casu deaderent ad peiora cui9 p̄stigia bñs iherō. sole splēdidior. detegens famā viri dei seruauit illibatā

Quinta p̄positio. licet nō sit regulariter adhibēda fides dicitis. demonis spōte sua loquētis tñ quia vera aliqñ dicere et p̄dca cūnire p̄mittit deus vel ad p̄bationē fidelū sicut scribitur deutō. 13. vel in quozūdā hominū dignā flagellationē vel quia v̄tētes aut consentientes propter malam fidem vel alia peccata nephanda dati sunt in reprobū sensum vt mereantur sic illudi. cōtra eos p̄t

quis ad quē spectat ad ulteriozē inquisitionē pcedere ut ista dice-
tur. hec sūt verba facultatis theologie parisiens̄ q̄ cōdepnauit āno
dñi. 1398. articulos. 28. inter quos articulu. 18. habet. q̄ p ritus
impios 7 artes p sortilegia p carminatioēs p inuocatioēs demo-
nū p inuultuationes 7 alia maleficia nullū vniq̄ sequatur effectū
demonū ministerio. error

TC responsua. q̄ q̄onū. p quocūq; bono fine nō est inquirenda veri-
tas p artē magicā aut aliā sciāz phibitā assertoz p phitonissas
vel arrepticias illas mulierculas a demonib9 nā vti talibus arti-
b9. est inire pactū cū demonib9 tacitū vel exp̄ssū 7 p̄cōsequens est
incurrere sp̄m ydolatrie vel apostasie hoc patet p 3^m articulū con-
depnatū a facultate theologie. āno quo sup̄ in quo sic habetur. q̄
inire pactū cū demonib9 tacitū vel exp̄ssū nō sit ydolatria vel spe-
cies ydolatrie vel apostasie. error. et intēdimus inq̄t facultas esse
pactum implicatū in omī obseruatione sup̄stitiosa cui9 effectū non
debet a deo vel natura ratioābiliter expectari hec facultas. moto
constat q̄ ex usu artū magicarū 7 inuocationū demonū nō debet
aliqua veritas eozū q̄ facta sūt a deo vl̄ natura rōnabiliter expe-
tari. hoc itē optime determinat b̄tus tho. 2^a. 2^e. vbi p̄us. cōndit
ei q̄ oīs diuinatio q̄ sit p inuocationē demonū est illiata duplici
rōne videat̄ ibi in p̄de. 7 ad 3^m dicit. q̄ nulla utilitas t̄p̄alis p̄t
ppari detrimēto sp̄ualis salutis qd̄ imminet ex inq̄sitiōē occulto-
rū p demonū inuocationē. Ex quo seq̄tur q̄ nō est audiendus nec
agrediendus quis q̄ magus q̄ p̄mittit adducere demonē possessū a
tali muliere aut aliū dicit p oza illatū aliatū mulierularū appro-
bantē. et q̄ hoc req̄reret. aut req̄sitioni cōsentiret hm̄di. suspectū in
fide habendus est. oīs nempe p artē magicā demonē inuocās vti-
tur ritib9 7 obseruationib9 illiatis p diuinas scripturas 7 ec̄am
reprobatis. vnde sicut genuflexiones cerimonie. humiliatio men-
tē. et alij rit9 in ec̄a obseruati sūt p̄testatio fidei. 7 qui talia agit
ec̄a si occulte nō credit. fidelis cōsetur in foro exteriori. ita q̄ ritib9
reprobatis ab ec̄a sancta ec̄a vtitur. iudicatur infidelis. nā qui
thunificaret ydolo. nec mēte tamen adoraret. p̄testaret ydolatriā
et ydolatra cōsetur sicut de b̄to marcellino legitur qui in cōsilio fi-
delium se indignum sacerdotio iudicauit. cum tamen non sponte
sed metu mortis thunificauerat ydolo. simili modo factū est pari-
sius anno. 1203. vel circa de asiarot qui finxit se demonem vt il-
luderet curā domicelle nomine maria. p̄tenti diuicias ab eo. et

quis faceret trufaticæ. fenfetaliter condēpnatus fuit ad abiurādū
heresim ⁊ ad carceres certo tpe. Rursus āno 1929. sic factū fuit de
rodigue de screse. q̄ qz utebatur caracterib⁹ noib⁹ ignotis sub fumi
gationib⁹ ⁊ alijs ritib⁹ ac instrumētis ⁊ obseruationib⁹ phibit⁹
p̄ inuētiōē thesaurorū occultorū licet trufaticæ condēpnatus fuit ad
carceres ppetuos et duob⁹ ānis sequētibus discipuli eius discreti
puta guilhelm⁹ vignier abzofius malosel ⁊ duo alij quoz noia
iā nō tenco. parate vniūsitāte parisiē p iudices apl̄icos p̄dēpna
ti fuerūt reuocare errozē in fide in quē factū ex ope opato iā dēcāt
p̄uati oi officio regali ⁊ ducali in ppetuū p̄p̄te p̄ofiasci in terrā
sāctā ad lumina apl̄orū ⁊ ad sem̄ iacobū in cōpostella ⁊ rē. reseruata
sup̄ istis iudiciā misericordia ⁊ q̄ vidit testimoniū phibet

Nec opponatur q̄ ad inq̄sitiōē phitonisse rēq̄rete saule. samu
el apparuit vt habetur 1. re. 28. qd̄ si nō licuiss̄ phitonissā h̄ facere
nō apparuiss̄. qz vt dicit b̄t̄is aug⁹ nō fuit vi nec p̄tētia artis
magiæ s̄ dispensatione occulta q̄ latebat phitonissā sp̄s iusti as
pectib⁹ regē se obtulit. vel sicut ait nō fuit samuel s̄ demon in for
ma samuelis. ⁊ p̄pter h̄ scriptura vocat eū samuele. ⁊ hoc p̄z p̄ id
quod sequitur ibi. quid me interrogas cum deus recesserit a te. et
paucis interpositis seq̄tur. cras tu ⁊ filij tui mecum eritis. ex quo
namqz deus recesserat a saule cum samuele esse non poterat qui e
rat sanctus. erat igitur futurus crasino cum demone a quo deus
recessit

Nō licet adiutare demonē per modū tēp̄tationis. s̄ hoc
fieri potest aliquo modo p̄ modū cōpulsionis. Qm̄ patet qz hoc
p̄tinere videtur ad quādā beniuolentiā vel amicitā qua nō licet v
ti ad demones. ⁊ fieri potest vt nō noceant nobis sp̄ualiter vel
corp̄aliter sedm̄ illud luce 10. ecce dedi vobis potestātē calcandi su
pra serpētes ⁊ scorpiones. et supra omnē virtutem inimicū et nichil
vobis nocebit. hec autē adiutatio fit per inuocationē diuini nomi
nis. aut alian⁹ angelorū. vel sanctorū quib⁹ demones subiciūtur
dicente beato aug⁹. ⁊ credo de trinitate spiritus desertorū legitur p̄
spiritū iustum. non tamen licitū est eos adiutare ad aliquid scien
dum vel per eos aliquid obtinendum nisi forte ex sp̄ciali insline
tu vel reuelatione diuina quomō aliqui sancti ad aliquos effectus
demonū operatione r̄si sunt sicut legitur de beato iacobo qui per
demonem fecit hermogenem ad se adduā. vt in forma dicit doctor
sc̄us 2^a 2° q. 91. ar. 2. in p̄de. ⁊ itē q. 94. ar. 9. ad primū dicit q̄

Demone sponte occurrente quicquid licet ad utilitatem aliorum maxime
quam virtute diuina potest compelli aliud ab eo querere. sed ipsum inuocare ad
cognoscendum occulta aliud est.

Octaua. Res de qua casus et questiones loquuntur et licet magne
importantie videtur non propter verba illarum phitonissarum possessarum
a demone. sed propter arduas et periculosas personarum. **T** in vita moribus ac propter per-
icula que ex tolerantia sequi possent per hoc patet responsio ad quintam questionem

Nona. suspitio que habetur de viro orta ex vicibus eius et euen-
tu fortune videtur satis posse primum mouere ad euocandum eum et
interrogandum caute super narratis in litteris et ipsum si non confiteatur
detinendum honeste sine scandalo ad tempus ut in tanta re agatur
consultius. si vero confiteretur. per dyocesanum cum inquisitore he-
retice peruitatis audiendus esset et causa tractanda quia materie spi-
ritualis tangens fide. per hoc patet responsio ad G. et ad A. questi-
ones

Decimo. si vir non confiteatur licet tunc quo detineretur honeste sic
tamen quod de eo detineretur esset securus. posset adiri episcopus vel episcopus in quorum
dyocesi vel dyocesium mulieres ille licet degerit et eorum auctoritate
per virum sancte conuersationis adiurati demones per modum impulsio-
nis possent. per inuocationem diuini nominis ac per preciam corporis crucis
in eucharistia quam secum haberet et differret vir ille sanctus. ut
super ceteris in litteris dicerent veritate sic cui legitur factum fuisse in ve-
rona anno domini 1329. ad spiritum guidonis de tornio per precem conuictus
predicatorum eius tunc loci qui tamen ab inicio ignorauit. an esset spiritus
bonus an malus. et hec fieret ad firmamentum fidei et gloriam dei
et heresum omnium ydolatrie et apostasie perfidie extirpationem

Quicquid dictum sit in. 9. et 10. questionibus. diligentius pos-
tea consideranti hanc materiam satius michi visum ante practica
de qua in illis sit mentio. quod secretius quam fieri poterit si adhuc mu-
liercule de quibus supra manent sic possesse licet. ad eatur episco-
pus dyocesanus vel episcopi si sint in diuersis dyocesium. et fiat
ut dicit 10. 9. et si adiurati demones ut supra testificentur prout
sponte predixerant. capiendus est vir ille et dyocesano ut fungi-
tur apostolica auctoritate ac inquisitori tradendus audiendus et
condempnandus vel absoluendus. si vero adiurati. nichil dicant
aut si muliercule sunt liberate ab illis neque spiritibus esse opinio-
nis quod expectaretur. et actus viri scrutarentur accuratius. si forsitan
aliqua iudicia probabiliora super eo quod timeatur potuerunt apparere

nec pro nūc fieret eisdē de hac re mētio. nec hoc obuiat dicitur in septima cōdusione qz ep̄s diuina auctoritate in intereo gādo demonē fungitur qz aplica. sacerdos autē et ep̄s in sacra scriptura angelus nūcupatur ut habetur malach. 2. labia sacerdotis astodiūt sciētā et legem ex ore eius requirūt quia angel⁹ dñi exeratuū est. Et apostol⁹ ait. mulier in ecclesia velet caput suū pp̄t angelos. glo. ppter sacerdotes.

Contra quendam predicantem ad populū diffamāto
sacerdotes malos ad instantiam domini atrebatenj.

Quomō se debeat habere seculares ad sacerdotes etiā malos sequētia declarabūt. tamē nō est intentionis ista de scribētis peccata eoz publica aliquo patrocinio defendere / sed ad suos iudices iuxta diuinā ordinationē remittere. Notādū igitur est qz p̄ca sacerdotū sūt in duplici differētia. quedā sūt p̄sonalia que cōmittūt ut p̄tiales p̄sone. nec directe ledūt fidē aut bonos mores ut se fastus eoz supbia arrogancia. inuidia detractiones. simonia. contētiōnes. auaricia. rapina vsura adulteria. fornicationes negligentie multe et similia mortalia. Alia sunt que directe corrūpūt fidē ut hereses / aut bonos mores. sua se exhortatiōe dampnabili aut predicatione. Quo ad p̄ma nūq̄ laici debent se intrōmittere mittendo manū nisi in septē casibus de quibus 22. q. 4. p̄ncipes seculi cum tribus sequentib⁹ capitulis i glosa. Et adhuc hoc nō possūt nisi ex ordinatione ecclesie et cōcessione speciali in subsidū ecclesiasticę iurisdictionis. possunt tamē omnes uti correptione fraterna scdm formā a xp̄o traditā math. 18. et si nō p̄osie dicere ecclesie. id est p̄lato sup̄iori. aut si papā cōcernēt qui p̄latū sup̄iorē nō habet ecclie. id est cōsilio generali si sederet. et ubi peccatū pape scandalizaret ecclesiā grauiter et hoc dicere possunt laici. de talib⁹ peccatis p̄sonalibus maloz sacerdotū p̄latis suis per modum denūciatiōnis. **Q**uantum vero ad alia quibus fides aut boni mores leduntur. utiqz laici possunt se intrōmittere et debent nō fitendo. s̄ mox ad suos sup̄iores denūciando et modis omnibus rationabilib⁹ obsistendo. **Q**z igitur de primis nō habeant se intrōmittē nisi

modo p̄missis. apparet primo per beatum iohannem crisostomū
qui fuit rigidus corrector h̄mōi peccatorū maloz sacerdotū dicen
tē super matheū in opere imperfecto omelia 90. est enī omelia ser
mo ad populū. vos inquit qui sedetis in ec̄c̄a quasi sacerdotum iu
dices ⁊ nō auditores. aliena discuentes et p̄pria non conside
rātes. iudicate de sacerdotib⁹ sicut vos omnes auditis. et nō om
nes facitis quod auditis sic omnes sacerdotes docent et non faciūt
quod docent. nā in hominib⁹ dignitas quedā diuersa est. omnīū
autē natura vna est. hoīes enī ab imāo creati sūt p̄pter se. postea
autem sacerdotes ordinati sunt p̄pter vos. p̄pterea natura ipsorū
eorū est. ordinatio autē eorū vestra. vnde si bene vixerint lucrū est
eorū. si bene docuerint. vestrū. Accipite ergo quod vestrū est ⁊ no
lite discutere quod alienū est. sicut enī sacerdotes docent infideles
p̄pter fideles melius iudicantes p̄pter bonos etiā malos foue
re. q̄ p̄pter malos etiā bonos negligere. sic ⁊ vos p̄pter bonos
sacerdotes etiā malos honorate. nec p̄pter bonos etiā malos
cōtempnatē. meli⁹ est ei iusta p̄stare malis q̄ bonis iusta subtrahere
frequēter enī de malo homine bona doctrina procedit. ecce vilis
terra p̄ciosū aurū producit. nūquid p̄pter vilem terrā. p̄ciosū aurū
cōtempnitur? nō. sed sicut aurū eligitur ⁊ terra relinquitur sic vos
suscipite doctrinā ⁊ mores relinquitē. hec ille. Itē itē sup iohānem
moralī seu omelia 86. sic inquit. nunc non est dicere in cathedra
moysi sederūt sacerdotes sed in ea que p̄p̄isti. illius enī suscepit
magisterij doctrinam. idcirco apostolus ait. pro xp̄isto legatione
fungimur. non videtis in hīs que foris sūt p̄ncipib⁹ vniuersos
curantes ⁊ genere meliores existentes. meliores etiā ⁊ vita ⁊
p̄vidētia hīs qui iudicāt eos. sed tamen p̄pter eū qui dedit iudi
ces nichil horū exprogrāt sed venerātur sententiam regis. etiā
si abiectus fuerit qui accepit p̄ncipatū? demū si vbi homo inro
nizauit est tantus timor vt inronizato obediamus. inronizante
domino contempnem⁹ eum qui inronizatus est. et cōuiciabimur
⁊ de eum nullib⁹ opprobrijs laniabimus ⁊ fratres nostros prohi
biti iudicare aduersus sacerdotes linguam exacuimus? Amplius
item super secūda epistola ad thimotheū omelia secūda. dicit si de
bem⁹ examinare vitas p̄ncipatū. ipsi debemus esse inroniza
tores magistrorū ⁊ que sursum sūt inferius sicut. sursum pedes infe
rius caput. Rursus itē li. 2. dyalogorū ait. Et quidē sacerdotes in
veteri testamento habebant potestatem non curandi sed ostendēdi

tantum eos quos constabat esse mundatos. et nosis quantus ibi
imminebat labor. at hii. scilicet in nouo testamēto nō corporeis le-
porem. sed imūdiāam mentium nō ex parte probandi. sed omni-
fiam mundandi obtinent potestatem propter quod qui despiciunt
eos magis michi rei videntur q̄ dathan ⁊ abiron digniq; maiorē
q̄ illi supplicio. Insuper dicit beatus gregorius i pastorali libro 2.
ca. 4. admonendi sunt subditi ne p̄positozum suozū vitam teme-
re iudicent. si quid fortasse eos agere reprehensibile vident ne vñ
mala recte redarguūt inde per elationis pulsum in profundū mer-
gantur. admonēdi sunt ne cum culpas p̄positozum considerant
contra eos audaciores fiant. sed si qua sunt valde p̄uua opera sic
apud eos diiudicent. ut tamen diuino timore constricti ferre sub e-
is iugū reuerentiē nō recusent. quod melius ostendim⁹ si dauid fac-
tum ad medium reducamus. ⁊ Paul p̄secutor cum ad purgandū
ventrē spelūcam fuisset ingressus. illic dauid cum seruis suis inerat
qui iam longo tempore persecutionis mala tolerabat. cumq; viri
sui ad feriendum saul accederent. fregit eos cum rationibus dicens
quia manum in xp̄istum domini mittere non auderet. qui tamen
occulte surrexit oramq; damidis eius. abscondit. quid per saul nisi
mali rectores. quid per dauid nisi boni subditi designantur. ⁊ mul-
tis interpositis subiūgit gregorius post hoc dauid percussit cor su-
um eo q̄ abscondisset oram damidis saul. facta quippe p̄positozum
oris gladio ferienda nō sunt etiā cū recte reprehēdēda iudicantur. ⁊ si
cōtra eos vel in mimo lingua labitur. nō est ut p̄ afflictioēs p̄nē
cor p̄matur. hec ille. Itē tellofor⁹ papa septim⁹ a b̄to petro ait. Ipi
q̄ p̄ficiūt corp⁹ dñi ab oib⁹ sūt obediēdi ⁊ timēdi nō dilacerādi. ⁊
detrahēdi. popul⁹ enī ab eis corripēd⁹ est. nō ip̄i a pplō. qz nō est
discipul⁹ sup̄ mgr̄m. b̄tus etiā gregori⁹ nazāren⁹. 2. li. de epipha-
nijs docet quō subiectos esse oportet eos ad grāā h̄ys q̄b⁹ dispē-
satio misterioz dei p̄missa est. ait ei. nemo baptismū dissimilet ne-
mo p̄tēpnat. nemo certe p̄dicatozib⁹ fidei ⁊ dispēsatozib⁹ grāie
resistat. s; cū oī humilitate ⁊ reuerentia se subiciat. Rurs⁹ adhuc
sc̄s io. crisostom⁹ sup̄ 2. eplā ad thimoteū omelia 2. dicit ne sc̄s
q̄d est sacerdos qm̄ āgel⁹ dei est. nō ei q̄ sulipsi⁹ sūt loq̄tur. si cōtēp-
seris nō eū cōtēpnis s; illū q̄ intronizat eū deū nisi hanc habeas
suspiciōnē spes tua euacuata est. si enī nichil agit de⁹ p̄ eū neq; la-
uacū habes neq; misterijs p̄cipas neq; benedictioib⁹ fueris nō
ergo xp̄ian⁹ es. q̄ q̄ om̄s intronizat. ⁊ indignos nō intronizat.

per omnes autē est xp̄ist⁹ idē. hec ille. Item ad mentē fidelīū veni
at ill⁹ memorabile religiosissimi impatoris constantini. qui vt in
scriptis nicolai romani p̄t̄fias inuenitur dixisse narratur si pro
prijs oculis videtē sacerdotē dei peccantē. aut aliquē eorū qui mo
nasterio habitu amicti sūt. clamitē meā explicatē. ⁊ cooperitē eū ne
ab aliquo videretur. **H**ec ⁊ ill⁹ eiusdē impatoris nō min⁹ memo
ria dignū est. de quo habetur originaliter tercio libro historie trip
tite. conuenientib⁹ nāq; tractis decē ⁊ octo p̄rib⁹ in p̄ma synodo v
niuersali nicēna ⁊ int̄ se discedētib⁹ ac libellos famosos aduers⁹
se p̄statino offerētib⁹. ait. dñs cōstituit vos sacerdotes ⁊ p̄tē de
dit vobis de nob̄ iudicādi. Itē nos a vobis recte iudicamur. vos
autē nō potestis iudicari ab homib⁹. p̄p̄ qđ int̄ vos dei exp̄cā
te iudicā. ⁊ vestra iurgia quicūq; sūt ad ill⁹ diuinū referuntur ex
amē. vos estis nobis dati di⁹. ⁊ incōueniēs est vt homo iudicet de
os s; ille sol⁹ de quo scriptū est. de⁹ stetit in sinagoga deoz in me
dio autē eos diiudicat. Ampli⁹ beatus gregori⁹. 2. 1. moralīū ca.
16. sup̄ illo q̄ facit regnare ypocritā ait. qz retores habēt iudicē su
um. magna cautela subditoz est nō temere vitā iudicare regentiū
neq; frustra dñs per semetipsū es nūmulariozū fudit. cathedras
udentiū volūbas euertit. nūmū signās quia p̄ magistros quidē
iudicat vitā plebiū. s; p̄ semetipsū facta examinat magistrorū. **I**
tud exp̄sse patet p̄ ill⁹ qđ ezechiel. 33. scriptū est de speculatore
quē diam⁹ retores aiatū ibi enī habēt q̄ si speculatoz viderit gla
diū venientē ⁊ tulerit quēpiā ⁊ nō insonuerit buccinā. sanguinē
peuntis de manu speculatozis requirā. nō popul⁹ terre s; ego ait
domin⁹. hec clausula nō popul⁹ terre s; ego in correctiozib⁹ biblię
reperitur. p̄ qđ patet q̄ peccata sacerdotū p̄ferā regimē aiatū habē
tū nō p̄ populū s; deū corrigēda sūt. **I**tē ad itē p̄ ill⁹ qđ scriptū est
ysa. 3. stat ad iudicandū dñs stat ad iudicādos populos ⁊ q̄ de p̄
latis ⁊ rectorib⁹ intelligatur apparet p̄ id qđ sequitur vos autē de
passi estis vineā meā ⁊ rapina paupis in domo vestra.

De honore habēdo ad sacerdotes multa sūt testimonia diuine
scripture. p̄mo p̄ ill⁹ exo. 22. di⁹s nō detrahes sacerdotes autem
aliquādo di⁹ appellatur. ps. 80. ego dixi di⁹ estis ⁊ filij exelsi oēs.
aliquādo angeli. malach. 2. labia sacerdotis custodiūt scientiā. ⁊
legē ex ore ei⁹ req̄rūt qz agē⁹ domini exercitū ē. **I**tē p̄ ill⁹ exo.
20. honora patre tuū ⁊ matre tuā. qđ nō solū itelligit de p̄re car
nali s; et̄ de sp̄uali. **I**tē p̄ ill⁹ exo. 22. di⁹s nō detrahes ⁊ p̄napi

populi tui nō maledices. Itē ps. 109. nolite tāgete xpōs meos et in
pphetē meis nolite malignari. Itē aplūs. qui bene p̄sūt presbite
ri duplici honore digni habeantur maxime qui p̄sūt verbo et doc
trina. Itē 1. petri. 2. serui subditi estote dn̄is vestris nō tm̄ bonis et
modestis sed et discolis. Itē ad romanos 19. tu quis es qui alie
nū seruū iudicas. stat enī dn̄o suo aut cadit. cōstat autē sacerdotes
esse seruos dei et alienos a secularib⁹ pote sue iurisdictioni nō sub
ditos. Itē deutonomij 17. scriptū est qui nō obedierit sacerdotis
imperio ex decreto iudicis moriatur homo ille. Itē ysa. 10. nūquid
glorietur securis cōtra eū qui secat in ea. aut exaltabit serra cō
tra eū a quo trahitur quō si eleuetur virga contra leuantē se et ex
altetur bacul⁹ qui vtiq; est lignū quasi diceret nō. sic igitur inferi
ores seculares nō debēt sacerdotes et malos maligna p̄sonali pub
lice diffamare

¶ Ex pte domini attributen.

Dominica qua cantatur letare iherusalē fuit die p̄ vng religi
cus en son sermon apres ce quil eult parlet de lestat de maraige
et de virginite que pour loccasion que les gens laissent couchier
leurs enfans del caige de v. vi. viij. ou viij. ans ensamble. de dix
femmes qui se marient il ne marie pas vne qui ne soit ribaude
¶ Item et tantost apres en icelle meisme predication parla de la
pouete de leur religion en disant que il nauoit ne denier ne mail
le al hostel et quil ne gaignoyent riens. Et meismement que la
moittiet des freres de leur maison nauoyent nulles messes. Et
puis allegha vne auctoritet de saint ierōme en disant quiconcōs
fait dire messe a vng prestre de maluaise vie. ou maluais gouuer
nement cōme a vng qui at vne mesquinc cōcubine ou ribaude. il
pèche mortellement. et aluy qui fait dire la dessurditte messe est
partiapant es maulx dudit prestre. en disant encoze ces parolles
et se te dis par mos expres que le seruite quil fait ne te pourfite
point. ne aux ames pour les quelles tu le fais dire
¶ Item le dimēce ensuant en parlant de cōfession dist publique
mēt ces parolles. Et quelle cōfession fait on a vng prestre qui est

pecheur. et qui notoirement tient vne mesquine. Je vous die q
telle confession est de nulle valeur

Item ou dimëche in ravis palmaru en parlant de rechief de con
fession dist que se le prestre cherchoit a auäine personne pour nō
auoir iuner vne messe ou deux en penitance q la messe nest point
souffissant penitanche pour le pechie

Item et sil aduenoit que aulain prestre cherchast en penitanche
a vne iofne fille ou iofne fëme marice daler en pelerinage. dist
tes parolles. se iestoie le pere ou le mari vous ny entenes ia. et
de fait ie vous comãde que vous ny ales point.

¶ Contra predicantē diffamariē de defectibus
sacerdotum ad instantiam domini atrebatē.

Unus est sermo dei et penetrabilior omni gladio acipiti et p
tingens vsq ad diuisionē anime et spiritus compagū quoq
et medularū et discretōz cogitationū et intentionū cordis ait apos
tolus ad hebreos. 2. ideo cū dispensator verbi dei ad loquendū se
preparat sub quante cautele studio loquatur attendat. ne si inordi
nate ad loquendū rapitur errozis vulnere audiētium corda feriā
tur. gregori⁹ in past. et quanto periculosius gladius hic vulnerat
tanto discretius aut euaginandus est aut in vagina recondendus
hec frater iste ordinis beate marie de mōte carmeli considerare de
buerat et in predicatione sua circūstantias temporis et loci et per
sonatum quib⁹ sermo doctrine dispensandus erat attendere. seque
cum oportebat prudentiam xp̄isti qui cum loquebatur turbis ho
norandos esse docebat phariseos et scribas vt facerent que docebat
super cathedram moysi et cum ad eos loquebatur improperabat
eorum crimina duriter de auaricia. de superbia. de ypocusi et alijs
enozmibus offensis. Si quid ergo in sacerdotio inordinatum cer
nebat. non populo sed eis narrare et detestari etiam grauiter san
ctum erat. hec autem in pdicatione vulgari detegere et exprobare

nichil utilitatis sacerdotibus afferebat. sed ad eos odium iracundiam et
inobedientiam plebis subiecte provocabat. habuit iste fratrem in ora vestri
meti sui titinabula sed non malapunica. clamavit sed non servavit unitatem
tota enim exhortatio sua in duobus sermonibus suis. scilicet dominica
letare et in ramis palmarum ad hoc tendere videbatur. ut populus suis
rectoribus prochie libere maxime in peccato carnis notorie lapsis non obe
dieret. sed alioquin medicaret suffragia contra illud psalmi. 10. nunquam gloriabi
tur securus contra eum qui secatur in ea. aut exaltabitur scissa contra eum a
quo trahitur. quomodo si elevetur virga contra levantem se aut ex
altetur baculus qui utique est lignum. ite contra illud deuteronomio. 17. qui non
obediens sacerdotis imperio ex decreto iudicis moriatur homo ille
quod non solum de bonis sed etiam de malis ab ecclesia tamen toleratis
intelligendum est teste apostolo petro qui ait. servati subditi estote dominis
vestris non tantum bonis et modestis sed etiam discoloribus. Item contra
illud exodo. 22. dominus non detrahet et principi populi tui non maledicet
ipsi enim rectores plebis domini in scriptura divina dicuntur. ego inquit
propheta dixi dominus estis et filii excelsi omnes et principes idem prin
cipes populorum congregati sunt cum deo abraham. Item contra il
lud psalmi. 109. nolite tangere christos meos et in prophetis meis no
lite malignari. Item contra illud exodo. 19. omnis qui tetigerit
montem. morte morietur. ipsi autem rectores plebis montes dicitur
iuxta illud. levavi oculos meos in montes unde veniet auxili
um michi. Item contra illud ro. 12. tu quis es qui alienum servum iudi
cas stat enim domino suo aut cadit. et contra illud ad galathas 5.
si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirituales
estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis considerans te ipsum
ne et tu tempteris. alter alteri onera portate et sic adimplebitis
legem christi. Item contra illud mathei 18. si peccaverit in te frater
tuus corripe eum inter te et ipsum solum. si te non audierit adhibe
vnum vel duos testes. si illos non audierit dic ecclesie. dixit dominus
petro qui erat vertex apostolorum non ergo primo ad populum
sed secreto vel ecclesie id est prelato denuncianda erant peccata sacer
dotum. Item contra illud gregorio. li. 2. pastor. ca. 4. ammonendi sunt
subditi ne prepositorum suorum vitam temere iudicent si quid fortasse
eos reprehensibile agere viderent. Inducit exemplum de dauid et saul
quem cum dauid posset occidere fregit corda suorum ne mitterent ma
num in christum domini. tamen cum saul purgaret ventrem in spelunca padie
occulte ora clamidis eius. de hoc tamen postea penituit et percussit

cor suū. si nō licet subditis supiores quicūq; laetare. nec eīstem
uocatiois fratres quos benignis deat p̄silijs ⁊ exhortationibus
cōsuetudinē nō habemus nec cōtra dei. 1. corinth. 11. Itē ut habe
tur. 2. reg. 1. dauid iussit iterficia amalecāte q̄ p̄fessus fuerat occidis
se saul in mōte gelboe. qz ut aiebat miserat manū in xpm dñi.
Attendere debebat frater iste vba p̄latini magni q̄ ut in scriptis
nicolai romani p̄oficis iuenit dicebat si p̄p̄is oculis videte sa
cerdote dei peccante aut aliquē eorū qui monastico habitu amuat
sū. damite meā explicare ⁊ cooperare eū ne ab aliq̄ videret. Itē
q̄ illd̄ eze. 33. de speculatore negligēte amonē pplm̄ in piculo exis
tente ⁊ p̄ negligentia peccante. sāguine peccatis de manu tua re
quira. nō populus terre. s; ego dicit dñs. et osee. 4. audite hoc sa
cerdotes atēdite dom̄ israel ⁊ dom̄ regis ascultate. qz laquei fac
ti estis speculationi. seq̄tur ego euiditor oim̄ eoz dñs euidiens
corruptor est peccatorū sacerdotū. nā postea sequitur. effundā super
p̄ncipes iuda quasi aquā irā meā dicit dñs. Itē cōtra illud quod
ex libro galiozū beati ysidori hispalien̄ ep̄i habetur. dicit enim de
mens in eplā ad iacobū fratrem dñi de morte sācti petri. ep̄os a so
lo dño iudicādos aut remouēdos. ⁊ nō ab alijs qz sui sūt ⁊ nō al
terius ⁊ quis est qui alterū iudicat seruū. nā si ita nō p̄cauntur
homines nec de⁹ deozū ⁊ oim̄ dñs. Itē contra id q̄ thc̄llc̄ foruz
papa. 1. a beato petro ait ipsi q̄ p̄ficiūt corpus dñi ab oibus sūt
obediendi ⁊ timendi nō dilacerādi aut detrahēdi. Itē p̄tra beati
cristostomū sup. 2. epistola ad thimoteū omelia. 2. dicente. nescis
quid est sacerdos. quoniā angel⁹ dei est. nō eī que sui ipsi sūt lo
quitur. si contēpseris eū. nō eū s; qui inronizat deū p̄tēpnis. nisi
hāc suspicionē habeas spes tua euacuata est. Si enī nichil agit
deus per eum neq; lauacū habes. neq; misterijs partīpas neq;
benedictioibus fruens. nō ergo xp̄istianus es. Itē contra cundē
super math̄ in opete ip̄fecto dicente. vos qui sedetis in eā qua
si sacerdotū iudicēs ⁊ nō tantū auditores. aliena discutētes ⁊ p̄
pria nō p̄siderātes. Iudicate de sacerdotib⁹ sicut vos oēs auditis
et nō oēs facitis qd̄ auditis. sic sacerdotes oēs docent ⁊ nō faciūt
quod dicunt. nā in oibus hominib⁹ dignitas quedā est diuersa.
oim̄ autē natura vna est. hoies eī ab initio creati sūt p̄p̄ se. postea
sacerdotes ordinati sūt p̄p̄ vos. p̄pterea natura eoz. ip̄oz est. or
dinatio autē eoz. v̄a. ideo si bñ vixerūt lucrū eoz ē. si bñ docuerūt

vestitū accipite ergo quod v̄m est et nolite discutere quod alienū
est. patet ex hoc q̄ nec inferior nec par de vita sacerdotū habet iu
dicare. nā vita ad eos p̄tinet. s̄ bñ de doctrina. q̄ spectat ad om̄s
ōndit p̄sequēter q̄ sacerdotes mali sūt aliqui tolerādi q̄ bñ docēt.
frequent̄ inquit de malo hoīe bona doctrina p̄cedit. ecce vilis ter
ra p̄ciosū aurū pduat. nūquid p̄pter vilē terrā p̄ciosū aurū cōtēp
nitur? nō. s̄ si aut aurū eligitur et terra relinq̄tur. sic vos suscipite
doctrinā ⁊ vitā relinquitē. Itē p̄tra eūde sup iohānem morali seu o
melia 36. sic inquit. nūc nō est dicere. super cathedrā moȳsi sede
rūt sacerdotes sed in ea que cūsti. illius enī suscepit magisterij
doctrinam non videtis in hīs que foris sunt p̄ncipibus vniuers
sos circūates ⁊ genere meliores vita ⁊ p̄udētia hīs qui iudicāt
eos. et tamen p̄opter eum qui dedit illos iudices nichil horum
excogitāt sed venerātur sententiam regē. etiam si abiectus fuerit
qui accepit p̄ncipatum. demū si ubi homo intronisauit est tātus
timor vt intronisato obediamus intronisante domino contempne
mus eū qui intronisatus est ⁊ cōuicabimur ⁊ decemlib⁹ obp̄o
bz⁹s laniabim⁹. ⁊ p̄zohibiti iudicare. aduers⁹ sacerdotes linguā
exacuemus? Itē contra eundē 3. dyalogozū. Et quidē inquit sa
cerdotes in veteri testamento habebāt p̄tatem. non curandi s̄ oī
tēdi tantū eos quos constabat fuisse mūdatos. et nostis quantū
imminēbat labor. at hī in nouo testamēto nō cozpis lepram sed
immunditiam mentium non ex parte p̄obandi sed omnifariam
mūdandi habent potestate. p̄pter quod qui despiciūt eos magē rei
nichī videntur q̄ de than ⁊ abiron digniq; maiori sup̄pliaio hec
ille. poterat permultiplica testimonia diuine scripture que sacer
dotes honorandos esse docent etiam duplici honore. eos maxime
qui bene p̄sunt verbo ⁊ doctrina. quiq; angeli in ea malach. 2. et
in apocal. vocātur ⁊ doctoꝝ sanctoꝝ cōfutati p̄sūptuosa p̄dicatio
fratris memorati. sed breuiandi causa hec p̄nuc sufficiāt. nā simi
lit̄ in p̄cedēti deasione actū est. Itā ad assertiones suas veniam⁹ s̄
p̄ncipalit̄ tres. q̄ tria sacramēta ecclē. scz matrimonij eucaristie.
⁊ penitētie. p̄ma q̄ sacramentū m̄rimoniij. secūda q̄ sacramētū eu
caristie. tercia q̄ sacramētū penitētie.

Prima assertio in forma verbis galliis vt p̄posuit. pour lo
casion que les gens laissent touchir leurs enfans del eaige de
v. de vi. viij. ou viij. ans de dix fēmes qui se marient il nen marie
pas vne qui ne soit ribaude. Ista assertio est scādalosa ⁊ tumeliosa

contra doctrinā sāctorū ab ecclesia approbatorū et plorū aurū of
fensiuā. scādalosa quide. quia p̄bet audientibus occasiōē ruine.
scandalū ei ut ait beat⁹ ihero⁹ si per illo. **M^t. 14.** scis q̄ pharisei
audito h̄ v̄bo scādalizati sūt. est dicitū vel factū min⁹ reatū p̄bet
alteri occasiōē ruine. nā scādalon grece idē est latine q̄ offēsiō tu
ina vel impactiō. et sicut i corporalib⁹ id qd̄ in via offēdit p̄tē a
bulatiōis et p̄bet occasiōē ruine vel casus d̄z scādalū. sic in spūali
bus verbū vel factū minus reatū qd̄ offēdit aīm scādalū nomi
natur sic est de ista assertiōe. offēdit ei audientes. et retrahit e
os ne contrahāt matrimonū volūt quide ducere virginem. des
pondi enim vos vni viro virginē castam exhibere x̄po dicit ap̄s
tolus. **2. corinth. 11.** et nō corruptā meretricē. et cum matrimonū
sit institutum in officū et remedium cōtra cōcupiscentiā ad vitan
dū fornicationē. hec assertiō remouet illud remediū et sic remouet
p̄hibēt cōcupiscentiā. dat igit̄ occasiōē ruine et sic scādalizat. **Itē**
scandalosa est. quia remouet p̄tū in se est verecūdiā que est passio
laudabilis in femina seruat ei eā a multē peccatis ne patiat infā
miā. nā verecūdiā scdm̄ philozophū est timor igloriationis et p̄
ter viros deus et natura indiderūt ei dicit ei beat⁹ bernardus in
sentētia si sexui femineo nō esset innata verecūdiā nō esset salua oīs
caro. meretrix autē perdidit illā iuxta illud iere. **3.** fr̄s mulieris
meretricis facta est tibi. sed si spōse sunt meretricēs ut ait assertor
sunt inuerecūde et sic exposite omni ipudicitie. ecce graue scanda
lum. **Est contumeliosa.** cōtumelia enī est grauis iniuria et cōiū
um in verbis aliam illata. ista assertiō maculat materiā sacramē
ti matrimonij que est partes cōtrahētes. maculat enim sponsas
dicendo q̄ de decem non est vna quin sit meretrix. maculat sacra
mentum quod est rei sacre signū. puta vnionis nature humane
ad verbum in xp̄isto. et vnionis xp̄isti et ecclesie iuxta illud a
postoli de matrimonio dicentis ad ephē. **4.** hoc sacramentū mag
nū est. ego autē dico in xp̄o et eccā. nā si sponse sūt meretricēs con
iūctiō nō erit vnus ad vnū. ex quo caro eam est diuisa. tamen
vna est natura humana indiuisa vnita verbo et vnica eā spōsa
xp̄i. sic q̄ signū nō respondebit signato et sic matrimonū nō erit
scdm̄ qd̄ est error. **Apparet autē cōtumelia** qz ex hoc seq̄t̄ q̄ de decē
spōsis nō erit vn⁹ quin sit bigam⁹ quia ducet corruptā ab alio.
Itē seq̄t̄. 2. q̄ cōiūcti nō gaudebūt p̄uilegio deicali qz bigami.
Itē. 3. q̄ post mortē p̄mē vxorē n̄ poterūt ad sacros p̄moueri sine

speciali dispensatioe qz bigami. q̄ omnia sūt magna incōuenien
tia 7 atroces cōtra cōiugatos iniurie et cōtumelie

Est conera doctrinā sanctorū doctorū ab ecclesia approbatorū
in hoc q̄ ponit pueros quinqz aut sex ānozum committere cū pu
ellis similis etatis peccatum luxurie. beatus enim auḡ. dicit q̄
p̄c̄m scilicet mortale a deo est voluntarium q̄ si non esset volunta
riū nō esset p̄c̄m. itē bt̄s abrosi9 libro de officijs itē bt̄s ierō.
in diuersis epistolis. itē bt̄s magn9 basilij cesariē ep̄s libro
de vera virginitate integritate. 7 libro de studijs liberalibus. ad
hoc est ois doctrina philozophozū moralū. acq̄ aut nō est volun
tarius sine deliberatione rōnis q̄ in illis nūdū habet actū suū. vñ
cū volūtas sit ceca nō fertur in aliquid nisi cognitū. 7 adhuc sepe
in tē cognitā nō seq̄tur volitio. teste bt̄o auḡ. qui ait p̄uolat intel
lect9 sequitur interdū null9 aut tard9 affāis. nec est credibile pue
ros illius etate puellas similis etate corūpe posse. q̄ si fieret ex
quo puella nō p̄beret cōsensū p̄pter defectū vsus rōnis nō essent
dicēde meretrices nā sc̄a lucia ait. si me inuitā violare feceris. casti
tas michi duplicabitur ad coronam. consultum tamen esse debet
q̄ pueros cū puellis postq̄ attingūt nonū ānū 7 sup̄ simul iace
re non pmittat p̄ntes. tūc enī p̄sertū cū malicia supplet etate inci
pit p̄uere stimulu9 carnis. **Q**z sit p̄iaz auriū offensua. manifestū
est quia ista assertio cōtaminat sexū femineū ponens maculā
in gloria sua dū dicit q̄ de deo non est vna integra dum contra
hit matrimoniū durus est hic sermo. quis pius potest eum audi
re? dampnat enim solempnitates huius sacramenti que solent v̄
ginib9 fieri in ornatu vestimētoz. in cultu moniliū auri 7 argēti.
in pectoralib9 7 alijs ad decore virginitate p̄tinētib9 nā corrupte
7 meretricib9 se repugnātia. dāpnat in p̄gressu ad cāiā 7 cōuiuio
nuptiali simphoniā 7 choz. atharā psalteriū et organū vocē quo
q̄ tube 7 aliozū instrumentoz. musicoz. s̄ 7 epytalamū quis ca
net. maritus cū meretrice? arguit deniqz ritum ecclesie de benedic
tione sponse. cum non debeat fieri nisi pro virginibus dū impen
dit illā etiam corruptis.

Tercia assertio verbis gallias in forma est. quicōques fait
dire messe a vng prestre de maluaise vie ou maluais gouerne
ment. cōme a vng qui a vno mes quine concubine ou ribaude il
perche mortelement. et celuy qui fait dire la ditte messe est parti
cipat es maux dudit prestre 7 se dy par mos expres q̄ le seruire

quil fait ne te profite point. ne aux ames pour les quelles tu le
 fais dire. Est verum q̄ beatus ieronim⁹ in suo transitu cōuersus
 ad dominū verba per assertorē allegata dixit. tamen addidit qd̄
 cōtra hunc assertorē est. de valore sacramenti eucaristie dicens. q̄
 q̄ in se et natura sua sacrificiū bonū sit nec possit violari a malis
 sacerdotibus. quia malicia nō diiudicat sacrificiū. hec assertio ha
 bet duas ptes. p̄ma est qui facit presbiterū male viuente puta ha
 bentē cōubinā celebrare peccat mortaliter. & facies celebrare par
 tiapat peccatis illius. sc̄da. seruiiciū eius nec faciēt celebrare nec
 ei p̄ quo sit p̄ficiat. p̄ma pars est cōfusa indigeste posita et deuotio
 nis fidelium retractiua. cōfusa et indigeste posita. debebat enī de tali
 malo sacerdote addendo dicere. si sciat eū actu p̄seuerare in suo pec
 cato. quia possibile est q̄ habēs cōubinā cōteritur & p̄fitetur et sic
 celebrat. quo casu nec ip̄ mortaliter peccat celebrādo. nec faciens
 celebrare peccat mortalit̄ nec partiapat peccatis illius. et hoc no
 tanter insinuauit beatus ieronim⁹ vbi supra cū ait in forma. qui
 vitā sacerdotis agnoscat. et eū p̄ se celebrare facit sit in eius dē peccā
 cōsci⁹. nota qui vitā sacerdotis agnoscat. id est si tibi constat q̄ p̄se
 uerat in peccato cōubināt⁹ aut alio mortali. et facis eū in illo sta
 tu existente celebrare. efficietis in peccato illius cōsci⁹. sic enī reue
 tēter exponēda sunt dicta eius sicut et aliorū doctorū sanctorū. Itē
 debebat distinguere de habētē cōubinā aut male viuente si est no
 torius aut nō. et si notori⁹. aut notorie tate facti vel iuris et se res
 tringere ad talē notoriū notorietate iuris iuxta declarationē sa
 cri basilicē cōsiliū saluberrimā et cōscientiarū timoratarū quietati
 uā factā in vicesima sessione eius anno domini **M. viij. cccc. xlv. ciii**
 tenor sequitur. Ad vitandū scandala & multa pericula subuenien
 dumq̄ consciencijs timoratis statuit q̄ nemo deinceps a cōmuni
 one alicuius in sacramentorum administratione v̄l receptione aut
 alijs quibuscumq̄ diuinis vel extra pretextu cuiuscūq̄ sententie
 aut censure ecclesiastice seu suspensionis aut prohibitionis ab ho
 mine vel a iure generaliter promulgate teneatur abstinere v̄l ali
 quem vitare aut interdictam ecclesiasticā obseruare. nisi sententia
 prohibitionis suspensio vel censura hmōi fuerint in vel contra per
 sonam collegiū vniuersitatē eccliam aut locū certū aut certā a iu
 dice publicata vel denunciata specialiter et exp̄sse aut si aliquē ita
 notorie excoicationis sententiā p̄luterit iadisse q̄ nullā possit tergū
 latioē celari. aut aliq̄ iuris suffragio excusari q̄ post denūciationē

et publicatione sententie sunt tales suspensi quo ad se et quo ad alios et ante et si suspensi sunt quo ad se non tamen quo ad alios. ad
formiter ad predicta dicit beatus thomas in quolibet. quolibet. 111.
qui tenet quod vitandi sunt notorii zambinarij qui per iudicem suum sunt de
clarati tales et non alij. zambinarijs ergo notorijs notorietate fac
ti non iuris communicata et sacramenta pro se aut pro alio postulare non
videtur prohibita quia adhuc toleratur ab ecclesia. ex quibus apparet quod su
sio et indigestio prime partis assertionis huius factis. similiter et retrac
tio deuotionis fidelium. Item debet distinguere de malicia sacerdo
tis duplex ei est. una personalis. alia officij predicacionis. et quomo
do mali malicia personali versus ad sententiam iudicis et denunciationem ta
leatur sed non malicia officij predicacionis ut supra declaratum est
¶ De da per est indigeste posita et confusa et quo ad aliqd erronea.
quia in officio missae sunt obseruatioes postulatioes gratiarum actiones
et sacrificium. et indistincte loquitur et amphibologice de omnibus istis de
tribus primis verum est quod non proficiunt ex parte persone celebrantis si in
digne celebrat et sic debet intelligi beatus iheronimus. tunc ex quo adhuc
toleratur ab ecclesia proficiunt et ei qui facit celebrare et ei pro quo fit. si
tamen sit in caritate deservit quia meruit in vita ut suffragia ecclesie si
bi predesse. presertim si in vita ita ordinauerit. et dicere oppositum non
est tutum cum sit contra beatum augustinum in libro de cura pro mortuis agenda. Item li
cet probetur sit malus malicia personali. facit tamen in forma pro et nomine ecclesie
que est sponsa christi sine macula et sine tuga que est causa principalis
huius seruicij. probetur autem tamen causa instrumental. acceptum est ergo hoc
officiu quo ad illa tria in. 2. parte huius assertionis posita quia causa
principalis est deo grata. sicut si bonus dominus iubet dare elemosinam pro
malum seruum. grata est utique elemosina eadem pro malum seruum facta non
propter malicia eius sed quia a bono domino precessit
¶ De quarto quod sacrificium malorum sacerdotum non proficiat facienti cele
brare nec ei pro quo fit. assertio ista ut iacet est erronea. quia euacuat
et misterium crucis. dat intelligere quod sacra oblatio habeat effica
ciam ex bonitate offerentis. ex quo a malo oblata nichil proficiat. et est
dicere quod sacramenta noue legis non sint maioris efficacie quam veteris
contra apostolum ad hebraeos. 1. 8. et. 9. capitulum et quod non valeat ex opere ope
rato sed tamen ex opere operante. et quod sacramenta noue legis non sint vasa
gracie quod est contra definitionem sacramenti no. 1c. quam dat magister in
2. et doctores quam habet ex beato augustinum. li. de doctrina christiana. sacra
mentum est inuisibilis gratie visibilis forma ita quod eius similitudinem.

gerat et causa eius existat. nam si causa gratie sacramenta non. le. existunt
sacramentum eucaristie prodest ex seipso a quocumque sacerdote offeratur
quod diu ab ecclesia toleratur est ergo erroneum dicere oppositum. nec hoc
facit beatus iheronimus. qui dignitate sacramenti expressse asseritur sicut al-
legatum est prius. **T**ercia assertio verbis gallias in forma est. quod
le confessione fait on a vng prestre qui est pecheur et qui notozinie
tiene vne mesquune. **I**e vocis dique telle confessio est de nullo valere
Ita assertio est erronea et contra articulum fidei sanctorum communionem
id est sacramentorum iuxta vnam expositionem. et per quosdam hereticos et si-
militer deum est de eucaristia videtur sentire quod sacramentum penitus non habeat
ex bonitate sacerdotis confessoris. quod sicut monstratum est falsum et ipsum est
nec dicitur ecclesie deserit sacerdote nec versus quod diu ab ecclesia toleratur
et hoc populum subicitur. dominus enim et saluator noster ostendit non esse fugi-
endos malos sacerdotes malicia personali. nam suo tempore erant pes-
simi scelerati sacrilegi. in morte eius respirantes. domum dei facientes
spelunca latronum. ex parte dyabolo existentes et opera patris eorum
perficientes tamen ab eis quod diu duravit eorum sacerdotum honorem et emoli-
menta subtrahi voluit quod potius postquam mundavit leprosum ait illi vade
ostende te sacerdotibus et offer munus tuum quod precepit moyses in testimo-
nio illis. **N**um. 18. et lu. 11. **I**te postquam mundavit deum leprosum misit e-
os ad sacerdotes. **I**te ait ostendite vos sacerdotibus. lu. 11. et beatus
io. casostimus et recitat beatus thomas in glo. continua d. **C**um sacerdotum in
corrigibile additione ostendit de ipsorum tamen obedientia dominus generalem
sententiam protulit dicens super cathedram moysi sederunt scribe et pharisaei
quod dicunt facite. sedentes super cathedram quod diu sunt sacerdotes novi
testamenti dicunt sedentes in cathedra christi. etiam si mali sunt malicia per-
sonali notorie notorie facit. quod diu ab ecclesia toleratur. sed obedienti et
honorandi sunt utrum ad phibendum versus dicitur et ut apostolus non sint toleran-
di sufficiat monitio canonica vel vna per omnes ex causa. iuxta consuetudinem
gale qui in synodo fuit legatus. et si sufficiat generalis in synodo vel
spatiali ad personam et ex post sententia a iudice et si aliquis fuit opinio iam
postquam ecclesia in synodo vniuersali diffinitur ut prius allegatum est. o-
pinari contrarium non licet. preterea beatissimus apostolus martir episcopus car-
thaginensis ait. dominus noster ihesus christus rex iudex et deus noster usque ad passi-
onis die seruauit honorem potestatis et sacerdotibus quibus illi nec tunc
re dei nec agnitio christi fuisset cum misit leprosum ad sacerdotes. **I**te
idem gloriosus martir cum de ne iura episcoporum sui temporis quibus esset dicitur episcopi
plurimi quos et hortamento oportet esse ceteris et exemplo saniores

170
diuina purgatione contempta. purgatores rerū seculariū fieri relicta
cathedra plebe deserta. p̄ alienas puincias oberrantes negotiati
onis questuose nūdinas occupare. esuriētib9 in ecclesia statibus.
habere argentū largiter. velle fūdos insidiosis fraudib9 rapere vsu
ris multiplicib9 sen9 augere videm9. nichilomin9 taliū contemp
torē vocat hostē alterū. sacrificio xpi rebellē. p̄ fide p̄fidū p̄ religi
oē sacrilegū. filiū impiū. frat9 inimicū put hec ponit bt̄us aug9
libro contra donatistas adhuc tū in ecclia tolerabatur certe si stat
iste meminisset doctrine bt̄i aug9 in secūdo libro p̄tra eplām p̄meni
oni liguā tēperasset exprobrādo vicia sacerdotū p̄curatorū et au
currisset dulcē vba ei9 sicut aq̄ silos q̄ vadūt cū silētio 7 nō sicut
aque p̄traditiōis q̄ fluūt cū impetu. nā nō in spū vehemēti ē dñs
nec in cōmotioē nec i igne. s̄ in sibilo aure tenuis est dñs. 3. reg9.
19. dicit enī aug9 in ipso secūdo libro nō facile apparet q̄ q̄ graui9
sacrilegio scismatis qz p̄ntēde vnitatis nulla ē iusta nōcitas. p̄
tēta tantē p̄cludit peccata notozia p̄ suū iudicē esse corrigenda.
tūb9 cōcurrētib9 7 alias nō. s̄ iurisdictione. cōuictioē. pacē salua.
ex quo sequitur qz vbi pacē salua esse nō p̄t. aut tolerāta. aut dissi
mulāta sūt. videat etiā si ista tria que recitat alex. de hallis doctor
irrefragabilis nōcāria ad verā coruentionē fuerūt i eo s̄ iusta causa
iust9 ordō. iust9 aim9. nā 7 si cū iusta esse potuit. non tū iust9 ordō.
cū nō seruauit ordīnē iuris. nec iust9 anim9 vt satis ex v̄bis ei9
p̄stat. videtur at̄ inādere in illū errorē qz p̄ p̄cō notozio p̄biter
claves ecclie amittat. ā saltē vsū earū ex quo p̄sequēt dīcēdū c̄ss9 qz
dñi tpales p̄ p̄cō notozio p̄derēt dñia sua ā saltē vsū regimīs. 7
sic qz neqz leges neqz statuta cōdē possēt p̄ admīstratiōē rei publi
ce nec subditi tenerēt obedire illis. h̄ c̄ss9 turbare reges 7 regna. 7
alia dñia 7 c̄ss9 error p̄uiciōsissim9. Et p̄sequēt in illā heresim in
cūdē qz null9 notozie mal9 habz vetū dñium qd est q̄ diuinā scrip
turā. nā p̄stat qz nabugodonosor eāt p̄dolatra. tū feat eū dñs reg
nare sup̄ pplm suū. Itē. 2. 1. ego feā terrā 7 hoiēs 7 iumēta. 7 q̄ s̄
sup̄ facē terre i fortitudiē mea magna. seq̄t ego dedi terras istas
in manu nabugodonosor serui mei. isup̄ 7 bestias agri dedi ei vt ser
uiāt ei. Itē cyro adhuc p̄dolatre dedit dñs regna terre. vñ psal.
24. dicit h̄ dicit dñs xpo meo cyro cui9 app̄hēdi dexterā vt subici
am an̄ facē ei9 gētes. Itē cesar eāt p̄dolatra. tū dñs dicit reddite
q̄ sūt cesaris cesari. Mt. 22. Itē pylat9 eāt gentilis tamē potestate
eius approbat domin9 cum ait. nō haberes potestatem in me nisi

datū eſſe tibi deſup io. 19. ex quib⁹ apparet q̄ aſſertio illa tertia eſt
erronea ⁊ heretical ac de clauib⁹ ecclie a xp̄o dat⁹ ſacerdotib⁹ ma
le ſapiens.

Alic due quarta ſc̄z ⁊ q̄nta ſacramētū penitētie ḡcernūt. Q̄nta
enim aſſertio in pte vera eſſe p̄t ⁊ in pte falſa ⁊ valde temeraria
dicit nēpe ille frater. ſe le preſtre chergot a aulcūne p̄ſone poue
non auoir iune en penitētie vne meſſe ou deux que la meſſe neſt
point ſouffiffante penitētie pour le p̄chiet. Penitētia eni debet
eſſe ſatiffactoria ⁊ mediana ſatiffactoria p̄ cōmiſſis mediana eſt
futura ne cōmittatur. ea aut pte qua mediana. inuētio miſſarū ce
leb̄adatiū nō videtur directe aſſerte remediū q̄ gulā ex q̄ paſſie
ſolutio ieiunij debiti q̄prop̄t caſtigatio corpis in vigilijs. in ieiu
nijs. i afflictionib⁹ ⁊ alijs diſciplinis cōueniētib⁹ iungi debet. tñ
ille frat̄ arguend⁹ eſt qz nō ſeminauit ſemē doctrine in terrā que
niente hec eni doctrina cōſeſſores reſpiciat quos in abſentia penitē
tiū inſtruire debuerat. ⁊ nō imprudētia eoz ⁊ cozā laic⁹ deſegere.
quod ad nichil aliud valet. q̄ ad ſubuerſionem laicorū ⁊ ad ſuos
rectores inobediētia. Ea vero pte qua ſatiffactoria. valde teme
raria eſt nā ille frater ſcire nō p̄t niſi p̄ reuelationē quāti valoris
apud deū eſt miſſa q̄tūq; appendit deuotioni celebrat⁹ et faciēt⁹
celebrare. ultra ſacriſciū quod eſt inestimabilis val̄ris. Quinta
aſſertio. ſil aduenoit q̄ aultim preſtre chergaſt en penitētie ⁊c. iſ
ta aſſertio eſt ſeditioſa plata ad laicos. nā eſt q̄ penitētie ſint i
iūgende cū prudētia q̄ſideratis multis circūſtātijs. ſc̄z p̄ſone t̄p̄is
loā e tatis q̄ntoīs ⁊ delicti. alijs ad illud p̄tinētib⁹ p̄t qd nō
leuiter inuenib⁹ filiab⁹ v̄ḡnib⁹ aut cōiugatis ſūt p̄gnatioēs
forinſec̄e inuūgende. h̄ tñ p̄lo p̄dicari cui nō ſp̄ctat imponere eſt
arguere ſacerdotes qui h̄ faciūt ⁊ inatate eū ad inobediētia ē e
tiā arrogans ⁊ plena veneno qz docet eū arbitrari de p̄nia vtile
tñ eſt q̄ſeſſores ſup hoc inſtruire in abſentia ſubditozū. ideo ſlude
at p̄dicatoz ne verbo ſuo ſoluatur in ecclia vinculū vnitatis. di
cit eni b̄t̄is auḡ. in ſecūdo libro cōtra ep̄istolā p̄meniani donatiſ
te vt nō facile appareat quicq; grauius ſacrilegio ſciſmatis p̄an
tēte vnitatis. nulla eſt iuſta n̄citas. ⁊ ſit ſolliat⁹ ſeruare vnitatē
ſp̄s in vinculo pac̄.

Triptū domini gregozij nicolai officialis carne
raceri si sit p̄sumendum de consensu saltim tacito
pape quando tolerat monachos sancti benedicti
comedere carnes ⁊ non p̄hibens.

Quoniā abusus multi contra de bitā religionis obseruantiā
in pluribus monasterijs ut ai q̄ reperūtur introducti ac per
lōgissima tempora notorie. sancta etiā sede apostolica nō ignora
te tolerati. nō immerito queri potest. An talis tolerātia inducat
aliquam saltim tacitā dispensationem.

Ad partē enim affirmatiuā. q̄ sic. occurrit arguendū ex regu
la in utroq; iure vulgatissima. tali vide licet. q̄ taciturnitas illius
qui contradicēdo posset impedire habetur pro consensu saltē tacito
ff. de pigñ. l. fideiussor. ut ibi glosa magis. ⁊ in l. gay⁹ de pigñ.
acti. l. sepe. **S**icut autem. ff. de re iud. l. iij. dist. si seruus. extra de
h. q. si. a pla. sine cons. cap. c. ij. de accu. c. ij. libro sexto ⁊ in regu
la iuris. qui tacet. eodē libro. ⁊ ibi p̄ dy. ⁊ in regula sequenti. **E**t
inde est q̄ domin⁹ sciens procuratorē suū mandati terminos exce
dendo aliquid p̄iudiciale sibi dixisse aut fecisse. nisi p̄tin⁹ contra
dixerit videtur idipsū ratum habere. ff. ad sen. cons. ult. mace dy. l.
si tamen sciente. ⁊ l. si filiussam. absente patre. extra de offi. dele.
c. ai olim. i. ⁊ ibi glo. notabilis super verbo p̄tin⁹ contradixit.
Ad hoc bene facit. lxxxiij. dist. c. error cui nō resistitur cōproba
tur ⁊ c. **D**ignanter autē in casu isto ubi allegatur multitudo pec
cantū cuiq̄te multitudini faaliter p̄atur. i. q. vij. quocūq; ij. ⁊ ex
te de. ex. minist. latores. ymo ⁊ aliquādo p̄bet ipsa multitudo
causam dispensandi. per ea que habentur. l. di. ut constitueretur.
Rationabiliter etiā potest tolerantiam seu dissimulationem sedis
apostolice plenissimā in hac parte potestatem habentis vim dispē
sationis obtinere. ut nō. glo. si. in. c. quia circa. extra de consangl.
⁊ affi. **N**e aliter sentiendo fortassis videretur sedes illa suprema
oberrantes huiusmodi in peccato cōfouere velle. seq̄ periurij et in
fractionis voti actricem exhibere. quod p̄ocul absit ⁊ nullatenus
dicendum est ut extra de iur. iur. **C**. si vero. ⁊ c. mulieri iuncta.
l. i. **C**. si aduersus vendi.

Ad partem vero negatiuā q̄ scilicet apostolice sedis tolerantia
dispensationem aliquam nō inducat arguitur ex illo cōmuni dic
to. multa per patientiam tolerantur que si deducta fuerint in iudi
cium. exigente iusticia tolerari nō debent. textus est datus. extra

de preben. c. cū iam dudū i sine. 7 olibi q̄ p̄mittim⁹ nō approba
mus xxxi. q. i. hac rōne. p̄mittim⁹ inq̄. i. toleram⁹. ut no. glo.
iiij. dist. c. si. dū loquitur de p̄missione p̄p̄tina. de qua etiā in c.
deniq; di. iij.º circa finem ibi. ne fo. te peiores existāt si a tali con
suetudine p̄hibeantur. Et. ubi glo. sup̄ verbo sc̄lares in fi. dicit q̄
talis inueterata c̄suetudo in aliquib⁹ delictis p̄t excusare a pena
tp̄ali. s̄ nō a gehēnali. Et glo. sequēs sup̄ illis verbis. ideo cū ve
nia suo ingenio relinquēdi sunt. intelligit hoc de venia culpe. Ad
hoc est glo. notabilis in capitulo 2º extra de temp. ordy super ver
bo antiqua. dicens q̄ consuetudo siue multitudo excusat a pena te
porali. que propter scandalum imponi non potest. sed a pena eter
na nō excusat. ymmo amplius acusat. nec minus ardebunt qui
cum multis ardebunt. ij. q. i. Multi in fi. Itē tenet ibidē inno.º.
7 hostien. 7 etiā hen. boye. quantū ad penā eternā. s̄ ip̄e cōtrari
ū finaliter ibi sentire videtur q̄ talis cōsuetudo ex vi sui p̄p̄s nul
lomō excusat etiā a pena tp̄ali. papa tñ q̄nq; p̄at ex ea causa q̄
ad p̄terita ut in eodē capitulo ij.º. Di igitur semp̄ maneat culpa
cū p̄iulo pene eterne ut dicit aūfati doctores nulla debet intel
ligi ex tp̄is diuturnitate seu etiā apostolice sedis taciturnitate
cōcessa dispensatio. quāpotius tanto grauiora sint peccata quan
to diutius infelices animas detinent alligatas. extra de consue.
c. si. Et hanc partem satis firmare videtur. tex. de. si sum⁹ p̄t̄ifex
de senten. exco. ubi papa sciēter excoicato. lās vbo/vel etiā of
culo p̄cip̄is. nō videtur p̄ hoc ip̄m absolueri nec ex eo q̄ aliquē
sub titulo cuiusvis dignitatis nominet honoret. seu et̄ alias trac
tet intelligitur ip̄m in illa dignitate approbare. seu ei q̄q̄ noui iu
ris tribuere. 7 ibi notabiliter dicit glo. post inno.º 7 hostien. in ca
pitulo veniens. de filiis p̄sbyteroz. q̄ si ep̄us missam audiat.
vel procuracionem recipiat a male ordinato vel instituto. per hoc
non intelligitur dispensare cum illo dato q̄ esset a suis quo dispē
sare posset. dispensatio enī dicitur quasi discreta pensatio. q̄n sc̄z
auctoritatis habēs discrete pensat 7 p̄derat q̄d magis expediat.
an sequi rigore iur̄. v̄l ei c̄q̄tat̄is dispēsationē p̄ferre. nōt hostie
in p̄ealle. c. veniens Requiritur etiā cause cognitio saltem sum
maria/sicq; atra illā nō facilliter p̄sumit de dispensatione. ymo de
bet regulariter constare de ead̄ not. glo. in capitulo secundo de sc̄s
mat̄. Et i. io. an. Et hen. in p̄dicto c. veniens 7 dicit io. de ymola
in p̄ealle. de. si summus pontifex. Non ergo videtur q̄ sola

taacurnitas illius qui dispensare potest sufficere possit ad inducē
dū dispensationē Et sic relinquatur questio ex utraq; pte dubia.
Pro au9 aliquali resolutione. bñ notāda est distinctio quā ponit
dñs pauoz in c. qz arca. e. de 2. sag. et affi. Aut enī super facto
vel casu emergente papa specificē scribit mandādo sem̄ seu casū hu
iusmōi tolerari vel dissimulari. et tūc talis tolerātia hz vim dispē
sationis. qz nō est verisimile qd papa ātra dispensationē mādasset
aliquē seu aliquos tolerari in pccm ppter scādalu 9. c. ij. de. no. o
p. nūc. Aut papa nichil scribit specificē et tūc nō videtur dispēsa
te et sic intelligit doctor ille. c. ai iā dudū. de pben supius p parte
negativa allegatū. Ad verificationem hui9 distinctionis optime
facit c. lras extra de supplen negligentia prela iūta glo. sup vbo
patientia arca finem dū dicit. se ex nunc. ex tali patientia de qua
ibidē hñda iurē cōditoz exp̄sse scripsit. Cū itaq; n̄ appareat. s̄ ne
q; pponatur in casu suprascripto sumū pōtificē sup abusu9 de qui
b9 nūc agitur tolerādis vel dssimulādis q̄q; specificē scripsisse. n̄
est ex ei9 mda taacurnitate dispensatio quāq; speranda seu presu
menda licet enī quāq; talis taacurnitas quo ad preterita et cōce
nētia salute animarū subditoz. qui bona fide ab aliquo min9 ca
nonice instituto. tam̄ vero eoz rectore sacramēta suscepisset opeē
p missionē nec illoz anime illaq̄etur. Respāi tñ ad illegitime p
motū ppter ei9 malā fidē nichil opatur ipsa taacurnitas vt dicit
hostē. et optime declarat dñs pauoz in sepe alle c. ai iā dudū in fi
vnde videtur inferendū qd respāi ad religiosos debita sui ordinis
regulam ad quam tenēdam se sponte solempniter astrinxerūt pre
textu abusuū supratactorū nō obseruantes. tam̄ vtq; cōstantē
mala fide versari nullaten9 possit aut debeat sedis apostolice taac
urnitas antedcā suffragari. Sed nec releuari possunt eoz aliq̄
si forte dicerent abusus prectacos suozū temporibus ingressum
in monasterijs viguisse. vt sic nō debeant cēseri ad plenariā ob
seruantiam astricti. nam si tunc periti erant aut alias fuerit eis
vera regula lecta et explanata prout communiter in oib9 monas
terijs fieri consuevit intelliguntur se obligasse ad integrale ipi9
regule obseruantiam non habito ad abusus prectacos respectu
quia magis attendendum est quod fieri debet q̄ qd fit c. de elec.
c. ai casū nota. io. an et hen. boye in. c. super eo. e. de regulari
bus. et de hoc satis diffuse tractat hostē in summa de vo. S. et v
tuum ver. Quid si aliquis scolaris videt aliquod monasterium

dissolutū 77. Que ultime allegatioēs vidētur corroborare ptem
negatiuā questionis antetacte. quā forte sustinendo satis faaliter
posset ad iura in contrariū allegata responderi.

Sed occurret dubiū. an ne in hac pte praticari posset. opini
o celebriū 7 benigna beati thome de aquino in materia de amari
dicētis. qd nō soluentes de amas illas i loais illis in quibus eccle
sia nō consuevit ptere. nō sūt in statu dāpnationis. nisi forte ppe
obstinatiōē animi. qz videlicet haberet volūtate nō soluendi. eti
am si ab eis peteretur. quā opinionē recitat. hen. boye. in. c. pue
nit. 7. d. pauoz in. c. in aliquib9 in si. extra de deam. color autē du
rius interpretandi in hac materia qd in illa videtur subesse. qz qd
ad de amas nō pōt laycis pro se cōsuetudinē allegantib9 obia pro
pria pmissio. seu votū aliqd hic autē secus. **D**at ergo laycos in
materia de amari quas nūq̄ sciuerūt vel audierūt solui. s̄ neq̄
pcti bonā fidē habere. nō autē sic dici pōt de illis q̄ singulariter sin
guli ppro voto se ad debitā religionis obseruatiā astrinzerūt. **I**te
reperiuntur abolim p̄uilegia p sedē apostolicā multis laycis de dea
mis nō soluēdis cōcessa iuxta materiā. e. a nobis eodē t. **N**ō autē
memini unq̄ audiuisse qd sedes apostolica sup abusib9 de quibus
nūc agitur exp̄sse dispensauerit. quare 77.

Si sit p̄sumēdū de consensu saltē tacito pape quādo ta
lerat monachos sacri b̄ndicti comedere carnes. nō ser
uare silētiū nec clausurā eo modo quo regula p̄cipit
Prima scriptura egidij carlerij decani cameracen.

Ex hoc qd papa scit aliquos religiosos nō seruare quidā statuta
vel obseruatiōes regule quā p̄fessi sūt puta de nō esu carniū. de silē
tio seruādo certis horis 7 loais. de clausura 7 si qua sūt similia 7 p
mittit vel tolerat talia. si nō sit p̄sumēdū de consensu saltim tacito
ip̄sius. qui si assit excusat transgressores huiusmodi a culpa. si nō
assit. licet excusentur a pena tamē nō excusātur a culpa. sequūtur
6. in cōueniētia. p̄mū qd papa ex quo nō consentit. tū p̄mittit nec
prohibet cum prohibere possit peccat mortaliter. secundū qd huius
modi religiosi transgressores sunt in peccato mortali. 7 sic in via
perditionis si statuta obligent ad penam pro mortali debitā. si
autem ad penam temporalem. secus esset. 7 tamen ad illam 7 re
ligiosi illi 7 p̄positus eorum tenerentur. terciū cū papa 7 p̄lati
sciat p̄biteros adiūcē recōaliari. 7 rectores ecclesiarū p̄ochialū

assumere aliquos presbiteros ad audiendū cōfessionē suoz pzo
chianoz. Et tolerāt nec phibēt. si nō est psumendū de cōsensu saltē
taāto. presbiteri absoluentes apparēter presbiteros de mortalibz
peccāt nec absoluūt nec cōfessi eāā solūit et cōfessi eāā peccant nec
absoluūtur ab illis mortalibz similiter nec pzochiani absoluūt ab
assumptis presbiteris. **¶** Quartū q papa et plati si nō cōsentūt in
pmissis ex hoc nō phibēt cū tñ possint grauter peccāt. **¶** Et q
pialose celebrāt presbiteri si nō sint absoluti a cōsecratis pzbis. **¶** Et
q ecclia poluit magnis abusibz i sacramēto pnie actiue et passiue
¶ Omū pbatur. qz pape p̄cipit dñs p̄sce oues meas. io. vltimo
Et tñ nō pascit cū p̄mittit oues illiāta facere. puta regule p̄fesse
trās gredi statuta vel obseruationes cū tñ possit phibere. **¶** Itē terci
o re. 20. eide dicitur qd scriptū ē. serua michi vinū istū q si lapsus fu
erit erit anima tua p aīa ipius. ip̄e vero nō seruat huiusmōi religi
osus erit q aīa e9 p aīabz illoz p̄terea eze. 22. d2 de speculatore
si speculatoz viderit gladiū veniētē sup pplm et ille nō insonuerit
buccina et pplus se nō obseruauerit tuleritqz gladi9 quēpiā aīam
pētis de manu speculatozis requirā et p̄us ibide in ca. 3 d. dñs e
ad speculatozē. si me dicēte ad impiū morte morietur nō anūciāue
ris ei neqz locutus fueris vt auertatur a via sua impia et viua
ip̄e impius in iniquitate sua morietur. sanguinē aut ei9 de manu
tua requirā. **¶** Terū ierēmi. 22. dicit dñs ad pastores negligētes ex q
tū negligētia pplus corruit. vos dispersistis gregē meū ei castis e
os et nō visitastē eos. et ecce ego visitabo sup vos maliciā studi
oz vroz. **¶** Itē ysaiē 22. ad p̄positū tēpli negligentē ait dñs. q tu
h aut qsi q̄s h sequitur paulo post. ecce dñs asportari te faciet. si
asportat gall9 gallinaci9. et qsi anictū sic subleuabit te. coronā
coronabit te tribulatione. ex hys auctoritatibz p̄z p̄mū pbatū.
et adhuc pbat exēplis. p̄o moysi q ex q suscepit ducātū ppli isrl.
sollicite curā ei9 gessit. om̄s q̄stiones referēbāt ad eū. donec galio
ietro socii sui minores q̄stioēs q̄misit q̄buscū gnare timētibz deū
et odientibz auariā ad quē tamē si abiguū aut diffials q̄ emer
geret referēbāt. **¶** 2o exēplo pauli q sicut recepat moyses a dño du
cātū ppli. sic et iste misterii doctrinē et regimē gentiū q et dicebat
p̄t9 totē p̄iula q ptulerat. p̄terea q extūsec9 sūt instātia mea coti
ana sollicitudo om̄i eccliarū. sequitur q̄s infirmat et ego nō infirmoz
quis scātalizatur et ego nō vroz. **¶** Ita enim cura erat ei de populo
vt diceret optabā ei ego ip̄e anathema esse a xp̄o p̄ fibz meis.

qui sūt cognati mei scdm carnē. 20. q. sicut 7 moysi qui dixit dño
volēti p̄dere pplm suū. aut dimitte ei hāc noxā. aut tolle me de li
bro quē scripsisti. exo. 22. ¶ Deūdu inuēniēs notū est. qz trās
gressio statutoꝝ obligantiū sub pena. correspōdet illi. ideo si pena
est mortalis. est eāā mortalis. si t̄pālis est tēpālis. Juxta illd a
pōc. 13. q̄tū se glōrificauit 7 in delicijs fuit. t̄m dātē ei tormētū et
luctū. cū igit̄ religiosi illa statuta trās grediētes penā p̄ trās gressio
ne debitā nō soluat. ipi 7 eoz abbas et p̄posit⁹ et dyocesan⁹ si nō
sint exēpti 7 tandē sum⁹ p̄t̄ifex. si trās gressio sit notozia. a tali pe
na exasari nō possūt. teste gregozio q̄ ait. nō caret nota q̄sentiois
occulte. q̄ notozio cummi cū possit desinit obuiare. ¶ Tercū inuē
niēs patet supposito sicut verū est q̄ null⁹ p̄sbiē p̄t̄ absolnere de
mortalib⁹ nisi subiectū in foro poli. q̄stat aut̄ q̄ p̄sbiē nō est alteri
illo mō subiect⁹. nisi sit prochian⁹ ei⁹ aut p̄uilegio apli⁹ vel dio
cesani subiect⁹ illi quo ad hoc. si igit̄ nec sum⁹ p̄t̄ifex aut dyocesa
n⁹ cōsentiat saltē tacite vel ipliāte tolerādo ā p̄mittēdo q̄ alē alte
rū absoluat de mortalib⁹ nec alter absoluit nec alē absoluit. igit̄
ista p̄missio vel tolerātia portat secū cōsensū saltē tacitū alioq̄n se
quūtur inuēniētia ibidē assūpta. nec valz si dicat q̄ regula p̄fessa
magē obligat religiosos q̄ ordo p̄sbiteroꝝ. qz ordo ierarac⁹ a xp̄o
instituit⁹ quo p̄posuit rectores vt pplm subiectū regeret 7 sacramen
ta ministraret est tā essentialis in ec̄cia 7 magē q̄ regula monacha
lis. attēto q̄ statuta q̄stitutioēs 7 obseruātie nō cadūt sub voto s̄
t̄m obediētia q̄tinentia 7 paup̄tas. Ex isto patet quācū inuē
niens esse verū cū possint aut cōsentire aut prohibere. Dimuliter
quintū 7 sextū.

¶ Qz autē papa possit dispēsare i statutis ordinatioib⁹ 7 obseruā
tijs regule monachalis scdm exigētā t̄pm 7 personarū. maxime
h̄ys dieb⁹ nouissimis de q̄b⁹ apli⁹ p̄phetauit 2. ad thi. 3. erūt in
q̄rens hoies seipōs amātes cupidi elati supbi blasphemū. pentib⁹
nō obediētes ingrati. scelesti sine affectioē sine pace 7 reliq̄. patet
qz dicat dñs petro. 7 sic successorib⁹ suis. ¶ 16. qd̄atq̄ ligaueris
sup terrā eris ligatū 7 in celis. 7 qd̄atq̄ solueris sup terrā e. so. 7
i cē. ymo q̄dā doctozes famosi tenēt. q̄ licz in p̄ceptis p̄me tabule
papa n̄ possit dispēsare. qz obligat q̄ ad deū. t̄m i p̄ceptis 2. tabu
le obligat quo ad pximū p̄t. dicūt eāā q̄ p̄t dispēsare in p̄cep
tis apli⁹. q̄ nō sūt de lege nature de q̄b⁹ t̄m nichil ad p̄ns. Cū
solide reuētis opinioib⁹ dicā p̄t p̄ distinctionē. s̄ enī q̄dā p̄ se bona

7 quædã p se mala/que nulla ratioe possit male fieri aut bene/de
bonis vt diligere deũ ex caritate. 7 proximu ex caritate etiã de
malis q̄ cõfestum nominata. habet in se cõuolutã maliciã/vt forni
catio furtũ rapina homicidiũ ppria auctoritate pditio/ ydolatria
simonia 7 similia. i talibus bonis nõ cadit prohibitio a quocũqz
7 in istis malis/nõ cadit dispensatio sunt 7 alia bona ex pcepta
aut institutioe habentis facultatem/sunt 7 alia mala quia prohi
bita. que nõ essent mala nisi prohiberetur/sicut de multis prohi
bitionibus pro trãquillitate rei publice aut spũalis aut tempora
lis. in primis bonis papa nõ potest facere prohibitionẽ qz sunt de
lege nature 7 diuina. nec in malis dispensare qz sunt ptra legem
naturale 7 diuinã. in scãdis bonis potest prohibitionẽ ponere p
tempe 7 loco 7 cõsideratis qualitatib9 personarũ 7 in malis dispẽ
sare. sic igitur dicendũ videtur q̄ in statutis ordinationib9 7 obser
uacijs regule monachalis sanctorũ benedicti augustini ac magni
basiliũ que est apud grecos cũ sint de scãdis bonis. nec sunt de
votis regule papa p̄t moderari 7 dispẽsare in toto vel in pte iuxta
exigentia tẽporũ. nã 7 btũs bñdicit9 regulã magni basiliũ tẽperauit
in multis. om̄s scãci 7 doctores oia opa sua supposuerũt sicut 7 de
bucũt examini sedis aplice. nec robur habuerũt. nisi q̄tin9 p̄ba
ta fuerũt p sedẽ ipsã aut cõsilia yamenica 7 vniuersalia legitime
cõgregata 7 habẽtia prosecutionẽ legitimã/vnde posset sequenda
benigniorẽ intellctũ dici q̄ papa sciens religiosos cõiter nõ obser
uare statuta vel obseruancias de abstinentia carniũ apud sanos et
potẽtes abstinere. de silentio. de clausura. 7 cõsiderata infirmita
te hominũ hui9 tẽporis pmittens tolerãas nec phibens trãgresso
res benigna q̄ scẽtioe p̄sumit cõsentire tacite/maḡ ebḡes illos
in via lata migrare ad celos. q̄ in arcta de scẽdere ad infernũ. 7 q̄ si
nilit̄ dicẽdũ videreẽ de cõsensu ipliãto pape 7 p̄latoz de admistra
tioe sacramẽti pnie it̄ p̄sbiteros 7 int̄ elcõs p rãores prochiãliũ
ecclãriũ excludis casib9 reseruatẽ nisi haberet p̄uilegiũ spãle 7 h̄ sal
tim ad tẽp9 donec maḡ ardebit caritas in cordib9 fidelũ.

Ver hanc distinctionem de per se bonis. 7 per se malis et de
bonis ex pcepto aut institutione habentis facultatem. et de ma
lis ex prohibitione possent concordari dicta doctorum que sibi vt
p̄ma facie apparent contraria nã de p se bonis et p se malis quia
papa nõ p̄t phibere p se bona. nec dispẽsare q̄ fieri licet p se ma
la. verũ dicũt illi q̄ dicũt q̄ p p̄missione a tolerãtia talũ malozũ

nō est p̄sumendū de cōsensu ip̄ius nec expresso nec tacito. sicut in
tolerātia p̄stibuloꝝ publicoꝝ ⁊ in exercitio vsuraruꝝ ⁊ sic de simili
b9. de malis autē qz sūt phibita nec essent mala nisi essent phibi
ta. verū dicūt qui tenent qz in talib9 papa p̄t dispensare. qz tol
lere p̄t phibitioem. satis videtur p̄sumendū qz in tolerātia aut
p̄missione taliū p̄serti vbi multitudo est in culpa nec facile p̄ui
deri potest nisi p̄ cōsensū saltē implicatū vel ad semp̄ vel ad tps do
nec scz caritas ⁊ deuotio tāte multitudinis maḡ serueat qz religi
osis sancti benedicti comedere carnes. nō seruate silentiū mō quo
in regula phibetur nec clausurā. adest cōsensus pape. saltē implici
tus ⁊ tacitus ⁊ ita dicēdū videtur de q̄ssicē pbzoꝝ ⁊ assūptioē
sacerdotū p̄ rectores p̄ochialiū eccl̄iarū vel p̄ semp̄ vel ad tps ut
p̄missū est. Hec sub correctione melius sapiētiā dicta sint

Secūda scriptura domini grego
rii nicolai officialis cameracen

Et si scriptura inapiēs. Ex hoc qz papa sit aliquos religiosos
⁊q. elegantissime cōcepta. allegationib9 p̄ plurimis ⁊ rōnibus
efficacissimis roborata merito veniat ab oibus reuerēter suscipiē
da. nichilomin9 tē qz aliam9 exercitij grā. cū veniaqz ⁊ sup̄portati
one benigna dici possit. p̄textu nōnulloꝝ in p̄iori scriptura inapi
ente. Qm̄ absus multi ⁊q. q̄tōꝝ. Quedā videntur adhuc p̄ua
dubia restare. Et p̄mo circa p̄mū in cōueniens in eadē scriptura in
cipiente. Ex hoc qz papa ⁊q. allegatū. qz scz si papa p̄mittit nec
phibet cū phibere possit peccat mortaliter ⁊q. dubitari potest an
sūmus p̄t̄fex anteq̄ cōstet ip̄m sup̄ defectib9 ⁊ abusib9 de quib9
in eadē scriptura sit mentio. aliqd̄ specificē rescripsisse possit rōnabi
liter de tolerātia. p̄missione. seu quouis cōsensu. et tacito notari.
causam dubitandi p̄ebet tē. xl. di. si papa. ⁊ ix. q. iij. cū ita p̄ mū
dū vbi sūmus p̄t̄fex cūctos iudicat ⁊ a nemine ē iudicād9. sic qz
regulariter non licet cuiq̄ sibi dicere. cur ita facis. aut cur illud p̄
mittis. q̄diu ergo alias de certa sedis apostolice scientia nō appa
ret. Perinde sciendū est ac si sedes ip̄a abusus antactos in mero
facto cōsistentes ignoraret. put vtiqz p̄babiliter potest. ⁊ satē p̄e
sumitur illos ignorare iux̄ c. i. ex. de cons̄t. li. 6. vñ iure cautū re
peritur qz quocūqz agitur de voti aut iuramenti manifesti liciti vel
et̄ dubij nō observatioē seu relaxatioē a sup̄ioris arbitrio depēde
te. nichil est auctoritate p̄pa p̄ vouētē seu iurātē innovādū s̄ p̄mo
et an̄ oia venit sup̄ior cōsulendus qui etiā si papa sit nō debet sup̄

hoc sine causa dispensate p ea que habetur extra de elec. c. venera
bile. §. si. 7 ibi glo. sup vbo venire. 7 glo. i. c. qnto de iure iur. su
p vbo absolui. adeo q n cset secur9 q ad deū. is cū q ppā dispen
sat nisi lsbis cā dispēdādi. vt d' glo. notabil i ca° n est. ex de vo
to 7 vo. redēp. quā seqē ibidē. d. pauoz p9 io. an. 7 alios doc. **D**
i talib9 dispēsatioib9 vidēt nōtāre clausule p q̄s liq̄de p̄stet sumū
pōtētie iurib9 7 p̄stitutiōib9 in ḡrū edict. necnō 7 regul p ipām
scēte aplicā approbat/ ad q̄s vouētes 7 iurātes hmōi se astāxerūt
exp̄sse derogare velle aut app̄cat de motu pp̄o pape. ā saltē q̄ ex
certa scīa scribat. **I**ux. nō in. c. vnico de exco. p̄lat. li. vi. p io.
an. in nouella. et ibi p documētū et p bar. i. l. si. **C**. si q̄ ius vel v
til pub. 7 pleniq̄ in exuag. **A**d rep̄mēdū in fine put scdm stilū au
rie romane in lris aplicas clausule hmōi seu saltē carū aliq̄ exp̄zi
mi cōsueuerūt. **S**i igitē ad validitatē 7 efficiaciā dispēsationis in
casu nō nō indistincte sufficerēt aplicē lre q̄lescūq̄. s̄ ille dū taxat
que modis p̄missis reperirēt qualificate. lōgenun9 ymo nichil o
perari potest aut debet vt vidēt nuda taciturnitas pape. **Q**ui si su
per abusib9 nō vniuersaliter vbiq̄; s̄ partialiter in aliquibus
monasterijs vt in casu p̄supponit. cōmissis exp̄sse fuisse aliquā
do cōsultus vti decesset/ forte nō reperisset causā rationabilē in il
lis plus q̄ in alijs monasterijs vbi tales defect9 nō reperirētur dis
pensādi. sicq̄ versimiliter dispēsationē non p̄cessisset put nec iurē
p̄missa debuiss̄ ymo illā sine causa p̄cedēdo peccasset vt nō hos tē
in sūma de. vo. et. vo. redēp. **S**. et vtrū a voto discedi possit. **V** q̄rti
diāt 7 verius 7 hoc oīo teneas. et io. an. in. c. cū ad monasteriū
circa si. de sta. mona. **V**ola ergo taciturnitas atēdicta nō videtur
hmōi vouētib9 aliquā afferre posse aut debere securitatē. qz multa
p p̄cātiā tolerātur. q̄ si deducta fuerit i iudiciū exigētē iusticiā to
lerari nō debēt. 7 alibi q̄ p̄mittim9 nō approbam9. p iura in p̄ozi
scriptura inapiēte. **Q**m abus9 q̄c. **V**. **A**d p̄te vero negatiua. circa
prinapiū allegata. **F**orte dicit aliquis ita vt in casu p̄supponit
tur obseruatū fuisse in monasterijs atēdictis p tale 7 tantū tem
pus de cuius mīao aut cōtrario hominū memoria nō existit. et p
cōsequēs religiosos in ea pte tutos esse p̄inde. ac si p̄uilegiū op̄t
cū seu dispēsatio ex certa scīa pape desup manass̄ ar. c. sup q̄bus
dā. **S**. p̄terea. ex de v̄b sign. q̄d quidē argumētū primo frōte vide
tur satis apparet. **A**d illud tñ respōden p̄te. ex hys q̄ nō io. an. et
io. mā. in. c. sc̄do de preben. li. vi. et. d. pauoz in p̄dicto. c. sup

quibusdā. q̄ sc̄z possessio tāti tempis de cui⁹ inicio seu contratio ho
minū memoria nō existit. eq̄patur p̄uilegio p̄napis ex certa sc̄ia
concesso. q̄n̄ subest capacitas aut habilitas p̄scribēdi. vouētes autē
⁊ iurātes p̄tra votū. aut iuramētū suū nullo tempe p̄scribere p̄nt
p̄pter malā fidē eis in ea pte obsistente iuxta. c. vigilāti. ⁊. c. si. de
p̄scap. ⁊. c. ij. de regulis iur̄ libro sexto. ergo ⁊c. Ad hoc optime
fac̄ nō host̄ in. c. cū ad monasteriū. S. in rectorio sup̄ verbo ex
indulgentia ⁊ sup̄ verbo meli⁹. dū dicit q̄ talis vsurpatio ius nō
facit. vocatq̄ talē consuetudinē abusionem.

Circa sc̄cū in cōueniēs in eadē scriptura allegatū q̄ sc̄z religi
osi trasgressores sūt in peccato ⁊c. dubitādū est ad veritatē ne ta
les cotidie peccent. audiētes vocē p̄phetiā clamantē. vouete ⁊ redi
dite dño deo vestro. quoz p̄mū ad consiliū. sc̄cū ad imperiū re
fertur extra de vo. ⁊ vo. rēp. c. magne. S. p̄mo. v. cū vox clamat
p̄phetica ⁊c. qd̄ enī apud eos a p̄napio erat volūtatis qz sc̄z ipu
ne poterāt nō vouere. post voti emissionē factū est nēcitatē sicut re
gulant̄ in p̄tratiōib⁹ dia solet. ff. de p̄ur. l. filiuffa. S. inuic⁹. C. e
odē ti. l. inuic⁹ ⁊ C. mādati. l. a p̄curato. ⁊ l. in rem cū multis simi
lib⁹. Aduersus quāquidē nēcitatē. cū in p̄nti materia. nō videtur
de aliquo saltē indubitato remedio aīra sedis aplīe dispēsationē
nec saltē exp̄ssū mandatū de tolerādo vel dissimulādo prouiden po
tuisse aut posse Juxta ea que superius in hac ⁊ etiā in p̄ori scriptu
ra incipit. Quoniam abusus ⁊c. deducta fuerūt. satis mirandū
est q̄ isti religiosi p̄textu solius taciturnitatis antetate nullam
eis certitudinem afferre valentis p̄refatam sedem hactenus consu
lere distulerūt In dubijs enim tutior via semp̄ est eligenda. extra
de hominē. c. ad audientiam. ⁊ de de. ext̄ m̄st̄. c. illud. S. licet
autem Ad h̄ bonum verbum beati augustini. tene certum ⁊ dimie
te incertū. de peni. di. vij. baptisatus in fi. Et quodāens agitur de
periculo anime securius est q̄ se quis peccatorem existimet. q̄ de se
nimis presumat vt in p̄dicto. S. licet nō glo. host̄. ⁊ io. an. in. c.
vnicō de seru. in ordy fa. p̄mo bonarum mentum est ibi timere cul
pam vbi culpa minime reperitur. v. di. ad eius. c. c. si. ⁊ extra de ob
seruantia ieiuen. c. consiliū. quare ⁊c. Nec videtur foaliter cō
tra sūmū pontificem anūttenda allegatio illa nō caret scrupulo so
cietatis occulte qui manifesto faanozi desinit obuare. ij. q. vij. ne
gligere. ⁊ extra de hominē. c. sicut dignum. S. illi etiā. quia cū
nō constet. nec etiā in casu p̄supponatur aliqua desup̄ scripta

ab ea sede apostolica emanasse. non licet cuiquam dicere abusus contractos
in merito facto assistentes apud sedem ipsam esse manifestos per iura superius
us paulo primus principium allegata. Sed et si stare possit in ea parte de
scientia summi pontificis non tamen veniret ex illa sola de consensu arguen-
dus quoniam ipse qui iura omnia in senario pectoris sui censetur habere extra
de consuetudine c. l. vi. scilicet utique iura contra votorum et iuramentorum transgresso-
res promulgata semper durare et esse in viridi observantia iuxta l. arri-
ani. C. de hereticis et manichaeis. quibus non creditur per nudam tatarum tatem
sed neque per litteras apostolicas de voto et iuramentis hominum spalem non facien-
tes mentionem aliquatenus derogare velle quibus bene posset si sibi pla-
ceret iuxta c. constitutus extra de rescriptis et ibi non innotuit et per alia
iura superius allegata. praeterea possibile ymo verisimile est quod tales
transgressores propter eorum multitudinem fortassis ac temporis diutur-
nitatem non facile essent ab eorum prava consuetudine auerendi. ut in
simili dicit textus. iii. di. denique et per consequens non id summo pontifici
sicut promittitur tacenti sed transgressoribus pro uisione expressa et suffi-
cientem non postulatis videtur imputandum ar. c. si. extra de elec. in an-
tiquis.

Consequenter circa materiam tertijs inconuenientis de presbiteris vi-
delicet non habentibus populum subiectum. sese mutuo absoluentibus et
satis notandum est verbum domini praeuocatum in c. ois. verus. sexus de penitentia.
et remissum super verbo. alieno sacerdoti. dicentis consuetudine ad hoc
esse generale quod sacerdos habens prochanam ampliam possit in suam auxilium
illius aduocare alium sacerdotem etiam non habentem curam in actu. sic ergo
multum in ea parte potest generalis consuetudo. nec mirum. quia iura contra
sacerdotes populum non habentes laborantia per glo. in predicto. c. ois. su-
per eodem verbo. alieno sacerdoti. allegata quae non dicuntur voto seu iu-
ramento cuiuscumque personae roborata. longe facilius videntur per consuetudi-
nem tolli posse quam alia quorum violatoribus illico potest obia ma-
la fides propter transgressionem voti ac proprii iuramenti ut in ca-
su proposito. que quidem mala fides id efficit ut tales nullo unquam
tempore prescabant per iura vulgarissima superius allegata unde
si forte sacerdos aliquis uouisset aut solemniter iurasset nunquam pec-
cata sua confiteri nisi proprio curato. quod diu reprobabile esset seu a-
lienum prochanum ad confessionem non trape vel absolute credere illum e-
tiam praetextu consuetudis contractae quod votum a iuramentum praetatum circa debite
dispensationis obtinere efficaciter venire non posse. nam alias votum a iura-
mentum hominum conforme iuri communi videretur penitus inutile. et de

nullo seruire. ar. c. si. extra de obf. ieiun. **H**ec et aduertentibus qd in
materna nra religiosi de qb9 agitur respiciunt retro ad esu carniu et
alia vite laxioris blandimenta. qb9 in religionis ingressu sponte re
nunciauerunt quare durior esse debet eoz condicio qd sacerdotu suas
mutuas pfeffiones audienu. nullas exinde sepales delicias expec
tantu. ar. c. quozudā extra de elec. li. vi. **A**sserta etiā inter sacerto
tes hmoi cōsuetudo censetur esse generalis. hec autē spālis in aliq
b9 monasterijs quoniā in plerq alijs adhuc hodie seruatur regu
le ad quas uouētes se astrinxerunt quare seors hic et seors ibi. **D**e
mū in fine deductionis pdicti tereij in cōueniētis ubi notabiliter dicit
qd statuta pstitutionis et obseruatiōis nō cadūt sub voto. sed tantum
obediētia. continētia. et paupertas. dubium aliquod uidetur ex
ocia. **A**n ne sub verbo obediētie pprehēdatur necessitas obediē
di singulis articularis in regula quam quis professus est de scriptis
tū potissime omnes rationabiles et possibiles existant. alias enī
regula nō fuisset in omnibus membris suis per sedem apostolicā
cōfirmata prout est. et quā adhuc pleriq religiosi dicūt integrali
ter obseruare argumētum ad h extra de iureiur. c. i. li. vi. **C**ōtrari
um tamē notat archidy. xxxv. q. i. c. i. dicit qd qui proficitur regu
lam nō uouet generaliter omnia que sunt i regula. sed uouet regu
larem vitam que essentialiter consistit in tribus predictis. obediē
tia uidelicet/continētia/et paupertate. unde subdit qd in quibuscū
religionibus aliqui cautiū profitentur/non quidem regulam. s3
uiuere scdm regulam/et hanc opinionem tenet. d. pauoz in c. si. de
obf. ieiun. ubi ex textu illo sumit argumentum qd regularis non
tenetur ex voto abstinere a carnibus. qd religiosus non obliga
tur ex voto nisi ad tria substantialia pretaata. **A**llegat ad h doctri
nā beati thome in secūda secūde rē. **I**te et firmat in c. nā cōcupiscē
tiā de pñ. ubi dicit qd nō omnis contranētiō obligat ad mortale
prout uult tex. i. de. exiui de verb. sign. S. cum autem ibi/quo ad
quēdam ipsorum ex vi uerbi transgressio est mortalis et quo ad que
dam alia nō et qd addit ergo post multa qd si religiosus peccat cō
tra unum ex illis tribus substantialibus/vel etiā alias ex cōcep
tu vel assumeret sibi hoc in cōsuetudinē/obligatur ad mortale
nullum enim peccatum est a deo ueniale quod non fiat mortale
dum placet. i. ex cōsuetudinē xxx. di. S. criminis appellatio et no
tat archidy. lxxx. di. quicūqz qd frequentia peccati dispositiue
inducit ad contemptū. et p psequēs ad mortale sicqz dubitādū est

ne forte in casu nro ubi allegat frequētia abusuū. Et qdam talis
qualis consuetudo trāsgrediendi terminos regule. tales trāsgres
siones cōtra possint ad mortale obligati. verū pro pte negatiua q̄
videt̄ benignior bene pōderādū est. Vbū domini pauce in. c. cū ad
moasteriū de sta. mōij dicēt̄ dñm cardy. flo. alias q̄suluisse q̄ reli
giosi monasteriorū in quib9 p tantū tps de cuius unio vel cōtra
no nō est memoria esus carniū fuit latus reputat9. eadē si de ali
qua superioris licētia nō appetat. ipone possūt carnib9 vti. donec
monasteria alie hmoi reformēt. qz ex quo isti nō fuerūt actores.
nec apparet ex qua causa hoc fuerit introductū potest p̄sumi q̄ ex
aliqua causa legitima. ar. c. i. de p̄script. li. vi. cui et q̄silio ipse
adheret. Dubiūgens itē dici posse in alijs accidētibus regule.
quod et latus p̄sequitur in. c. ad paup̄sententiā de const. et in. c.
deus qui. de vi. et ho. de. et in. c. sup eo de regularib9. Auctoritas
equitē doctoris illius valde magna est. tamen ex aduerso reperio
p̄memoratū dñm cardy in. c. cū ad monasteriū superius allega
to S. in refectorio arca finem aliter sapuisse dū vti hys verbis.
votū et religio equiparantur quo ad carniū abstinentiā. de obf
teuū. c. si. vnde sicut contra votū non valet q̄suetudo. ita nec con
tra religionem. Dic igitur pusillus ego in medio posit9 cuius se
quar ambigo ritus

Hec pauca sic vti qz simpliciter sub cuiuslibet clarior
intelligentis correctioe q̄cepta/benigne q̄so suscipiatur

2^a. scriptura egidij carlerij decani cameracen

Scriptura de fonte iuris manantem sapientem. Et si scriptu
ra et quis diligenter inspexerit. mirari debet et laudare con
uenit auctorem. ad instar nempe scripture diuine cuius lectum sex
aginta fortes ambiunt ex fortissimis israel. ipsa doctorum senten
tijs miratur non multo paucaoribus hec subsistit p̄cipaliter in
tribus punctis. Primus exasat summū pontificem qui non pro
hibet exhorbitantias religiosorum ordinis sancti benedicti super
esu carniū. in fractura silentij certo tempore iudici. et solitudine
seu clausura. sed tolerat nec tamen consentit. Exasat inq̄ eo q̄
presumitur ignorare cum non sit interpellatus de p̄uisione nec
certificatus de abusu. induat aliqua iura. de p̄sumpta ignoran
tia et alia de debita q̄sultatione ab inferioribus eidem expectata.

Stabularius principalis est summus pontifex. ceterisq; plati inferior
res sunt stabularij secundarij. Cui et ceteris ait dominus. curam illius ha
be. Stabulum ecclesia precepit samaritanus stabulario. curam homi
nis vulnera et semivivum habere in stabulo. precepit christus sumo
stabulario pape. et ceteris inferioribus stabularijs prelatis inferior
ibus curam habere animarum salvandarum. in stabulo tamen ecclesie con
sistentium. Item actuum. 2. ait apostolus. primo spiritus sanctus per a
postolum ad episcopos. Attendite vobis et universo gregi in quo
vos spiritus sanctus posuit regere ecclesiam dei quam acquisit christus
sanguine suo. panis interpositis sequitur. propter quod vigilate me
moriam retinentes quoniam per triennium non cessavi die ac nocte mo
nens unumquemque vestrum cum lacrimis. Ceterum apocalypsi. 2. An
gelo pergamini ecclesie id est episcopo. Ipse est sanctus carpus. dicit
spiritus sanctus. scio ubi habitas ubi est sedes sathane et tenes nomen
meum et non negasti fidem meam. sed habeo adversum te pauca. quoniam ha
bes illic tenentes doctrinam balaam qui docebat balac mittere scanda
lum coram filiis israel. scilicet edere de sacrificiis ydolorum et fornicari. Ita
habes tenentes doctrinam nicholaitarum. hunc reprehendit quia non satis
viriliter adversus illos pro extirpatione laboravit. Et angelo. id est
episcopo thiatice ecclesie. Novi opera tua et fide et caritate et minis
terium et patientiam. sed habeo adversum te pauca. quia permittis
mulierem yezabel docere et seducere servos meos et fornicari et co
medere de ydoliis. hunc similiter de negligentia correctionis
reprehendit. Post tantos soles divinarum scripturarum obmissis
multis alijs succedat radioli pauca. dicta scilicet aliquorum doctorum
sanctorum. quibus quasi factis soles premissos accedere videamur. Gre
gorius in primo libro sui pastoralis ait. Dicit rector bene agentibus pro
humilitatem fovet et contra delinquentium vitia per zelum iusticie
erectus. Exemplificat de petro actu. 4. qui cornelio devoto sua
humilitatem ostendit. et ananie et saphire sacrilegij culpam agnos
cens suam potestatem pro palavit. Item de paulo qui statibus dix
it sue fidei se esse adiutorem. tamen male agentibus se magistrum esse
ostendit. Quid inquit. 1. cor. 9. vultis in virga veniam ad vos? Et
iterum gregorius ait. Necesse est ut is qui sanandis vulneribus pre
est in vino morsu doloris adhibeat. in oleo molliam pietatis. figu
ra allegat de archa testimonij. in qua erant simul virga et mana
ad ostendendum quod in corrigendis pro presulem excessibus esse debet mi
sericordia iuste consulens que in manna figuratur. et pie feriens

disciplina qua virga demonstrat. btus ierom sup illo apli i. thi. 4.
 qui epatum desiderat bonu op9 desiderat inqt in vna epla. Op9 in
 quit no dignitate labore no delicias. op9 p qd humilitate de cres
 cat no intumescat fastigio. Iteru btus gregozii in moralib9 super
 illud iob. 26. ecce gigantes genuit sub aquis ait. Qto quis hic
 altius erigitur tanto curie grauiorib9 oneratur. eifz mente et cogi
 tatiõe supponit qb9 supponit dignitate. io gigantes. i. plati genuit
 sub aquis id est populis. magn9 basilus in suo apologetico docet
 periculũ plator9 et inter ceteras causas piculi ppt regimẽ ppli. ne
 aut alteri exeplo se menciatur dũ apparer bonu et no sũt. ne scz in
 quit pulchre et de uoce virtutu videamur piciores pessimi a veraci
 ter quales sũt signa malicie demonstrat. et iuxta puerbũ vñtatu a
 it. qui ad alios curados psum9. inueniamur ibi scetetes vñtib9
 btus aug. de a. dei ait. locus supior sine quo regi plius no pt. et si
 ita teneatur atq; administratur vt deat. tamẽ indecent appetitur
 Itẽ btus bernard9 sup cantica de eccliasias et plat9 ait. Sunt bo
 ni vigilēs q; dormuẽtib9 nobis ipsi pũgilat rationẽ p aiab9 rñs
 redd. tui. Sũt boni custodes q; vigilates aio atq; in orationib9 p
 noctates hostiu insidias explorat sagacit. atq; pũt pũtia maligna
 tum. deprehendunt laqueos. elidunt tendicula. reuocula dissipat
 machinamenta frustrantur. Requiritur ciuitas sancta est ecclesia
 propter collectionem. sponsa propter dilectionem. ouis propter
 mansuetudinem. ciuitas est vigilate ad custodiam et a n ordiam.
 sponsa. stude te ornari. ouis intendite pastu. Ex hoc sequitur q
 summus pontifex per se vel per prelato9 ordinaros quos vocat
 in partem sollicitudinis aut alios comissos tenetur habere noticiã
 de statibus ecclesiasticis et personis in eis degentib9 secularibus
 aut regularibus ad min9 in generali. quia bonus pastor agnoscat
 oues suas nominatim et eduat et deduat ad pasua vite. Requi
 tur secundo q; cum primo audit rumores de exorbitancia vite. te
 netur inquisitionem facere aut facere fieri nec debet expectare q; o
 ues moribide prius petant ab eo medianam. patet ex ratione solli
 citudinis ex debito officij. attento q; languetes vt plurimũ mor
 bo detenti segnes et tardi sunt clamare ad medicũ. pũrtim quãda
 morbus tantũ inualuit q; offuscet intellectum languentis. Requi
 tur tercio q; no videtur satis sumus potifex exasari q; de exorbitã
 cia religiosoz in ordine suo pũssoz audiuit rumores. tũ ab h con
 sensu expresso vel implicato seu taato permittit eos sic euagari et

exorbitare donec fuerit per eos aut alios eorum nomine requisitus
quia tenetur esse sollicitus supereminenter de eis ut patet ex pre-
missis et puenire petentes. Nam et bonus pastor ponit animam suam pro
ouibus suis. Jo. 10. et quia non est arbitradum sumos pontifices a multo
annorum curricularis pmittendo religiosos ordinis sacri benedictionem non serua-
re statuta regule. de non esu carniu/de taurinitate sicut ibi papi-
tur. de seruando clauura. peccate mortaliter. Nec videtur pmissis
attentis de tanta arcta sollicitudine pro eos debita excusati de non consen-
tendo propter ignorantiam facti cum non habuerit probabilem ignorantiam pro-
pter tumores manifestos. videtur ergo excusati pro hoc quod attenta ma-
lita temporum fragilitate hominum. antiquitate temporum. multitudinem ni-
mia quam non est facile ad statutorum in forma obseruationem reduci. et
senserit tunc seu indulerit hanc relaxationem saltem ad tempus donec et
quousque absque scandalo magno possent tantam multitudinem ad integram
statutorum de premissis obseruationem preceptis arctare. exemplum habe-
mus ab apostolis qui ad tempus permisit et utique tunc consense-
runt iudeos conuersos ad fidem catholicam obseruare legalia de
circumcisione et quibusdam alijs quia sine scandalo aut ruptura pro-
tunc aliter fieri non potuit. et apostolus legitur arcauuisse thymo-
theum propter iudeos qui erant in illis locis. legitur etiam act. 21.
quod de consilio apostolorum se purificauit ierosolimis cum quibusdam
iudeis super impositionem quod predicauerat contra legem moysi. Purifica-
tio autem erat legalis et inter precepta ceremonialia computabatur tunc
hec legalia presertim ceremonialia post promulgationem euangelij
fuerunt mortifera. quam multa doctores theologi dicunt fuisse post
xl. annos vel arca a passione cristi. licet inter beatos ieronimum
et augustinum sit super hec multa disceptatio. patet igitur quod sub-
est causa rationalis relaxationis huius prohibitionis de non u-
su carniu etc. seu dispensationis. Certum enim est. quod si sine causa le-
gitima papa dispensat. non vere dispensat sed ut ait beatus Bernardus dis-
sipat. nec est illud Mat. 16. quod quod ligaueris super terram erit ligatum et
in celis et quod quod solueris etc. hoc enim intelligitur clauis non erran-
te. unde si erret in hijs que sunt facti non est ratum in celis quod seruet
petri arbitrio nec ista indulgentia est impossibilis cum non man-
ducare carnes etc. non sit de per se bonis. nec manducare de per se
malis religiosis huiusmodi nec preiudicat votis religionis quia
non cadunt sub votis ut in prima scriptura dictum fuit nec professione
quia quia ille qui proficitur regulam non uouet seruare omnia que sunt in regula.

sed vouet regulare vitā. que essentialiter consistit in tribus. obedientia. continentia. paupertate vñ in quibusdā religionibus cū aliis aliqui proficuntur. nō quidā regulā s; viuere scdm regulā. id est tenere ad h; q; aliq; mores suos formet scdm regulā. sicut scdm qdā exemplar. et in quibusdā adhuc cū aliis proficuntur obedientia scdm regulā. ita q; nichil cōtrahatur p̄fessionī huiusmodi. nisi qd est q̄ p̄ceptū regule. h; ex b̄to tho. 2^a 2^e. q. 185. ar. 9. Ad p̄mū et verū est q; sicut in lege nō oīa p̄cepta ponuntur p̄ modū p̄cepti. sed quedā p̄ modū ordinatiōis vel statuti obligantē ad certā penā. Ita est in regula monachali. q̄dam sunt p̄cepta. q̄dam statuta. quedam ordinationes q̄dam obseruatiōe. et sic in hīs que ponuntur p̄ modum statuti vel ordinationis licite cadere p̄t dispensatio pro loco tpe et qualitate p̄sonarū et ceteris. Ista videtur benignior sententiā p̄ quā excusatur summi pontifices a mortali dū p̄mittūt religiosos sancti benedicti comedere carnes. nō seruare silentiū nec clausurā eo mō quo in regula statuuntur. quia p̄pter causas p̄missas p̄mittēdo dant cōsensū salte tacitū. et eadē religiosi ipsi a mortali excusantur ista nō obseruantes cū sit cū eis tacite dispensatum. valde autem durū esset dicere omnes transgressores statuti de non manducando carnes et cetera esse in p̄ccō mortali. et sic decedentes de scēdere in infernum. certe melius esset q; nūq̄ intrassent talia cenobia. durū eadē esset dicere summos p̄fices scientes istas exhorbitationes et non prohibētes esse in peccato mortali. cum possint prohibere. Ista sufficiunt circa secundum punctum. **T**ercius punctus ponit differentiam inter exorbitantem consuetudinem monachorum. super comestione carniū et ceteris. et consuetudinem sacerdotum sibi cōfessarium ac curatorum aliquos in adiutorium suū pro cōfessionibus prochiānozum audiendis assumendum. in hoc q; illa cōsuetudo monachorum est cōtra votum aut propriū iuramentū et sic nō potest esse bona fides nō sic autem est consuetudo presbiterorū p̄pter qd facilius dispensatur in furorem cōsuetudinis huius q̄ monachorū. Iste modus dicendi videtur pati instātiā ex p̄missis. qz prohibitiō comestionis carniū et ceteris. nō cadit sub voto s; sub statuto vel ordinatione qui obligat nō ad mortale s; ad penam p̄ abbate seu superiorē taxandam. **Q** non cadit sub voto ex regula beati bñdā satis liquet nam ubi fit mentio de non usu carniū. expresse fit exceptiō de infirmis et debilibus et ubi de silentio maxime post cōpletorium fit exceptiō nisi propter hospites superuenientes et de

clausura satis patet non observari cum in multis casibus. pro que satis
constat ista non cadere sub voto vel iuramento professionis cum subsint ar-
bitrio regule vel abbatis. non vota aut professio vel iuramentum. **Q** ad
temporalis penam obliget. patet ex regula. et hec omnia instituta sunt pro
mum a beato basilio magno. consequenter a beato benedicto. potestas autem
ligandi et solvendi atque claves date sunt a christo. que non creantur in actu nisi
si in subditos. unde ad usum clavium requiritur duplex potestas. ordinis et
iurisdictionis quam non habet sacerdos simplex in simpliciter sacerdote
ex primitiva institutione christi et ierarchia ecclesie forte obicit aliquis
illud iaco. 4. **C**onfitemini alterutrum peccata vestra. et sic in primitiva
ecclesia sacerdos sacerdotem. et etiam non subditum poterat absolvere.
Hec dicitur quod si textus ut iacet intelligeretur laycus layco et sacer-
dos layco posset confiteri. dicendum ergo cum petro de tarantasia qui fu-
it postea papa. quod iacobus supponit quod illis sit facta professio quibus
data est potestas ligandi atque solvendi a christo. scilicet sacerdotibus. addo et ha-
bentibus iurisdictionem unde non videtur facile dispensandum quod simplex sa-
cerdos simpliciter solvat aut liget. quod quod monachus carnes manducet
primo difficilius. tamen utriusque est possibile et verisimiliter factum. verum est
quod sacramenta quo ad essentialia a christo solo instituta fuerunt. scilicet dispen-
satio eorum credita est ecclesie. in qua potest ordinare et providere secundum
opportunitatem temporis loci et personarum et processum temporis. Ita fecit quo-
ad solemnitates eorum. ut in baptismo ordinavit procedere exorcismum
et cathesismum si tempus patiat. quod assit anatochus seu patrinus. et de quibus
christus nichil tradidit. In sacramento confirmationis. quod confectur
cum crismate. de quo christus nichil de penitentis sacramento quod secretissime
fiat. de sacramento matrimonii quod sint persone legitime et que ad
quod gradum de quo christus nichil et sic de aliis. Ita figurate omnia sunt
dum de. 4. panibus et duobus piscibus pavit fere quingenta milia hominum. et pro-
cepto discipulis ut frangere colligerent. **M** 19. **I**te dum suscitaret la-
zarum et precepit discipulis ut solverent eum. iohannes. 11. similiter distinctio pro-
rochianorum et rectorum precessit ab ecclesia et a summis pontificibus quod ab
inicio multitudinis creditum erat anima una actus. **H**ic factum esse ve-
risimiliter creditur quod sacerdos simplex alium simpliciter absolvet. atten-
ta multitudinis sacerdotum et frequenter eorum pro populo celebratio. **E**t quod
tunc ad illum alter alteri subdat. et sicut post tuberculas pelles et ianua
tina saga gloria templi successit sic post illa ecclesie primitivae iudicium
splendor eius in divino cultu et ritu sacramentorum expositus deorum
advenit. et sicut instantibus muro hostibus ut ait beatus thomas. **H**

arietibus cassantibus turres inter cedes civium de exposito poliae civi-
lis ordine senatus providere non studeat. sed quomodo munitur bellatores
turres fortificet instaurat menia hostium machinas evertat sed pace
data de civilis poliae ordine accuratius providere disponit. sic seculum
etiam inter furentes tyrannos persecutiones atrocissimas per hereses
sismata et bella civilia. ut murum fidei munitur tota sollicitudine
fuit intentum nec cultum divinum et ritum sacramentorum ita exposito or-
dinare curavit. postea facta quies ad agendum et poliendum cultum
divinum et ritum sacramentorum consideratius studiosiusque intendit hec
tho.

Hec sub benigna suppositione aliter sentientium dicitur. Illumi-
nator autem cordium spiritus pacificus revelet veritatem ut sit discordia et
coram Amen.

Littera domini thesaurarii insule.

Osequiosa recommendatione premissa in christo ihesu domino nostro. Ex-
tat hic veneranda pater et preceptor metuende quidam de reverentia
dis magis nostris verbum dei cotidie predicans in conventu fratrum minorum
qui quadam die invitavit populum ad alteram diem auditurum tempus annum
mensium die et hora assumptionis seculi et repetitis viabus pollicetur
est et asseruit se illa ostensurum vel scripture memoratur et non sunt vere
qua die succedente. curiose affluxit ad locum populus ingens valde
Cui palam affirmavit reverendus magister noster quod tempus consum-
mationis huius seculi erit in fine septimi millenarii. ab eius origine
in quo habitabit omnis iniquitas. et in novissimo anno illius et ita cal-
culabat coram populo et concludebat quod durationi huius seculi restat precise
adhuc. cccc. anni et septem. vel cccc. et xxxvi. mensium dicebat fore
septem. diem primam dominicam illius. horam denique assererat fore dilu-
vium. Qualiter autem suam assererat assertionem verborum informate prenitentem
non est michi possibile cum non fuerim presens nec puto esse necessariam coniectu-
ris quippe utebatur humanis et ut intellexi ex relatione auditorum mul-
to labore occupabat in calculando quod residui esset viginti millenarius a
creatione mundi. per dominum eusebium. ysidorum. prosperum. et de aliis. et videbatur
a multis clare produdere annum et diem quod non aiadutebatur quod ex uno presens
incertissimo minime quod ostenso ac fundamentum precebat debilissimo viz

q̄ p̄ns seculū durare haberet p̄ase p̄ ānos mille septies ad quod
fundādū parū iustetie. p̄mo nullā auctoritatē nec rōnē aliquā vali
dam nisi cōiecturam minimam adduxit. numerū sc̄ septenarium
esse numerū vniuersalē et numerū millenariū. numerū p̄fectū. ex
qua suppositione debilitē reddebat mūdū a creatione sua septē
millenarijs p̄ase duraturū quēadmodū vt ip̄e aiebat. de 9 oia o
pera sua septenario numero puta septimanā. septē diebus redussit.
In fine tñ sermonis subdidit se nō velle hoc nec eā ei 9 oppositū
p̄ certo affirmare. q̄d tñ antea p̄miserat. iā intellexit v̄a pater
nitās. de qua assertioē sui a multis informat 9 ac interrogatus
q̄d inde sentitē 7 reuera sui p̄plexus 7 apud meip̄m sc̄dalizat 9.
et postpositis doctorū nr̄oz sentēcijs in p̄teritū q̄ talia nulla inuel
tigatioē huāna posse certa esse diffiniūt. et illos q̄ ānos residuos
frustra calculare p̄sumūt de rēdet. **I**nter quos doctor sanctus in. 9.
scriptū. di. 92. affirmat q̄ oēs q̄ tps p̄dictū numerare voluerūt.
false loq̄ inuenti sūt. quoz falsitas inq̄t iā pater. et similiter pate
bit falsitas illozū q̄ adhuc cōputare nō cessāt. **R**esūxi 7 reuolui
me ad veritatē sūmā. quā mēti falli aut fallere ip̄ossibile est. ad
sūmū sc̄ doctorē magistrūq̄ veritatē q̄ dixit. celū 7 terra trāsibūt.
verba aut̄ mea manebūt. celo sc̄ 7 terra stabiliora. q̄. **M**. 29. et
M. 12. necdū hoies et āgelos ignorātia habere de tpe die 7 ho
ra vltimi sui aduent 9 et p̄sumationis scli. s̄ nec cōiecturā p̄abilē
p̄ signa futura posse habē p̄mo nec hec sc̄re fore expedies exp̄s
sūt. **N**ā vbi mentionē fecerat de signis q̄ erūt in sole 7 luna 7 ele
mentē 7c̄ in nouissimis dieb 9. ne p̄ illa aut alia q̄s tps iudicij p̄
nosticare p̄sumeret adiūxit. de die illa 7 hora nemo sc̄it neq̄ āge
li celoꝝ nisi sol 9 p̄. s̄ vt p̄miserat subito 7 ip̄rouse erit aduēt 9
fili 9 hoies quēadmodū fulgur exit ab oriēte ad occidentē. et sicut
fur q̄ venit in nocte. p̄mo sicut luce. 12. scriptū esse p̄stat qua hora
nō putatis fili 9 hoies veniet. 7 vt in. **M**. subdidit sicut fuit in die
b 9 noē. q̄ sc̄ diluuiū fuit occultū atq̄ subito supuenit. q̄n crāt ho
mines edētes 7 bibētes in magna sc̄ securitate apud se ex̄ntes.
v̄s ad eū diem i quo introiuit in archā noe 7 nō cognouerūt do
nec veniret diluuiū 7 tulit oēs ita erit aduēt 9 fili 9 hoies ait ip̄a
veritas. hoib 9 sc̄ de nullo timētib 9. **E**t hāc eandē sentētiā inuēit
aplūs. 1. thess. 4. postq̄ in p̄tēti ca. mentionē de resurrectionē ge
nerali fecerat cū subdit de tpi 9 7 momētē. quot sc̄ restāt āni v̄s
ad diē iudicij. et q̄n fiet estate vel hyeme die an nocte. et qua p̄tē

diei vel noctis nō indiget ut scribam⁹ vob. ipsi enī diligēter scitē
tantūde se3 sicut ego. noscitis p̄ diligēte scrutationē scripturaru
diuinatu. diem illā nō posse p̄sciri quia inquit sicut fur in nocte. i.
occulte ita veniet. qm̄ enim dixerant pax ⁊ securitas tūc repēt⁹
eis supueniet interit⁹. sicut dolor in vtero habeti ⁊ nō effugiet. v
bi etenī dolor pturētū mulierē ptai proxima subito ⁊ in pulse in
uadit in domo seu extra domū ibi pariat oportet. Sic ergo michi
videtur p̄ sacra scripturā dare exp̄ssū tēp⁹ de terminatū q̄sumatio
nis seli nemini posse esse cognitū neq; p̄ reuelationē cū illud ipā
veritas nemini etiam nec apostolis reuclare voluerit. ⁊ adhuc mi
n⁹ p̄ rōnes naturales seu humanas adinuetiones. cū a mera vo
luntate diuina de p̄deat ymo ⁊ ptim ab humana libertate cū nu
merū electoz oporteat antea adimpleri. Porro q̄gruetiā hui⁹ in
certitudinis subiūgit vbi ē in **H** ipā veritas cū infert vigilate q̄
qz nescitis qua hora dñs v̄z v̄etur⁹ sit. ⁊ in **H**. videte vigilate
⁊ orate. Nescitis enī qm̄ tēp⁹ sit. Et ad hoc adduat duo exēpla
vnū de p̄familiis q̄ n̄ sineret p̄fodi domū suā si sciret q̄ hora fur
veniret. scdm̄ de seruo p̄familiis quis putas est seru⁹ fidelis
⁊c inquit ⁊ subdit **D**i autē dixerit mal⁹ seru⁹ ille morā facit dñs
meus venire ⁊ cepit p̄cutere cōseruos suos manducet autē ⁊ bibat
cū ebriosus veniet domin⁹ serui illius in die qua non sperat ⁊ ho
ra qua ignorat ⁊ deludet eū ⁊c vigilate ergo ait. nescitis enī qm̄
dñs dom⁹ veniet sero an media nocte an gallicantu an mane. ne
cū venerit repente inueniat vos dormientes. quod autē vob dico.
omnib⁹ dico vigilate. q̄b⁹ verbis. q̄ aliud innuit. q̄ esse expediēs
nos esse de tempe illo incertos ut ita viuam⁹ q̄si in primo iudici
di q̄prop̄ aplis ecclie sue rectorib⁹ ⁊ catholice veritatē doctorib⁹
de tpe illo dūtaxat. nō de āno die ⁊ hora sciatatib⁹ silētū iposu
it. nō est vestru inq̄t nosse tpa vel momēta q̄ pater po. i. po. s. Dic
⁊ angel⁹ desiderū danielis q̄rēt de hys q̄ acciderēt post persecu
tionē anticristi p̄pescue. Ego audiui inquit daniel ⁊ nō intellexi
⁊ dixi domine mi q̄ erit post hec? ⁊ ait agel⁹ vade daniel. qz clau
si sūt signatig sermōnes usq; ad p̄finitū tēp⁹. vñ aug. loquēs in
fine. xvij. de ciu. dei de tpe occulto nouissime p̄secutionis p̄ an
cristū future. ⁊ de stultissimo mendatio paganorum quo cristiana
religionem nō ultra treētōs lx. annos mansuram esse fixerunt.
hic queri solet ait qm̄ istud erit impoztune omnino inquit. **D**i enī
hoc nobis prodesset nosse. a quo melius q̄ ab ipso deo magistro

interrogantibus discipulis etc. **Et** ille non est vestrum nosce et cetera
Et subdit frustra ergo annos qui remanent huic seculo computare ac
diffinire conatur. cum hoc scire non esse nostrum ex ore veritatis audia-
mus. quos tamen alij quodringentos. alij quingentos. alij etiam mille ab
ascensione domini usque ad eius ultimum adventum compleri posse dixerunt
Et addidit summarie resolutione huius difficultatis et questionem tam
temerarie et presumptuose investigationis cum ait. oim vero de hac re
calculatum digitos resoluit et quiescere iubet ille qui dicit non est ves-
trum nosce etc. quare ut idem augustinus dicit in epistola de die iudicii ad esichium
et doctor allegat d. 91. **Non** potest determinari tempus quantum sit futurum.
nec de mense nec de anno nec de centum nec de mille annis hec dixi-
si non docedo magister et preceptorum meum sed dicitur reatudo de multis que
scribi possent aliqua pauca et potiora quam me mouerunt ad consulendum
paternitate vestra doctissima per serenationem conscientie ac tuitione fidei
euangeliceque veritatis. quam ut pupillam oculi per posse nostrum defendere te-
nemur illa amicus est in timore ymo apud vite profecto. illique semper sic
niter adheredo. quapropter apostolus gal. 1. licet nos aut angelus de
celo euangelizet vobis preterquam euangelizauimus vobis anathema
sit. quam tamen euangelicam veritatem nonnulli loqui sublimia glorianter
iterdum lacerare et de falsitate ipsius notare conantur et sic in ali-
quo passu eius vacillando totam reddunt de falsitate suspectam. nam
sicut augustinus ad iheronimum ait si in sacra scriptura deprehendatur aliquid
quid falsitatis iam robur auctoritatis sacre scripture perit sed perdet
deus sapientiam sapientium quam sibi arrogant impudenter. qui seque am-
bulantes in loquacitate et querentes insanias multas. meditati sunt
inania aduersus dominum et aduersus christum eius diligentes vanitatem
et querentes mendacium. non meditantes legem et scripturam salutis
quapropter et non immerito illuditur curiositas humana quando id
impudenter appetit scire quod nulla ratione ei competit investiga-
re que tamen non pro prefato magistro nostro dicta esse velim quia
michi adhuc puero qui loqui nescio non inuenit insurgere in magis-
tros meos michi semper venerandos hoc tamen cum pace sua at-
que suppositione seu correctione vestra benigna audeo dicere. quod ipse
videre meo aut minus prudenter aut nimis audacter contra indu-
bitam et expressam ihesu christi sententiam palam et publice co-
tam multo et simpliciter populo locutus est potius in eius ruinam quam
edificationem. fidei subuersionem quam defensionem non obstante pro-
testatione sua postposita. etiam ubi preposita fuisset. **Currit enim**

nūc p̄uocerbū apud multos. q̄ nō oportet timere consumationē
 seculi. nō enim ueniet tēporib⁹ nostris qz durabit adhuc. 300. ānis
Et cū reuerētia sua. dicta sua vidēt mīme fūdata. nā cō humana
 p̄sertim ī hīs q̄ sūt fidei. nisi fuerit fidei admixtioē diuinis reuela
 tioib⁹ aut sacre scripture auctoritate subnixā. infirma est. cui⁹ fidei
 indubitata. et exp̄ssa ueritas in hac materia sufficere debet ad ifir
 mādā totā suā deducationē. qui nō est meū q̄tra me est aut ueritas
 qui nō est cū ueritate. quō poterit cōtra illā ueritatē concludere. q̄
 q̄ eadē sua calculatio. et eadē suū debilissimū p̄ncipiū de p̄fectione
 septenarij. et possēt multipliciter eē humanis rationib⁹ si res ex
 igeret. impugnari improbari. confutari. **E**t clare patet q̄ lata est
 differētia in cōputatioē annoz a creatione mūdi vsq̄ ad xp̄istum
 ex editione nostra. et ex illa q̄ est. lxx. inter p̄tē. et incōpabilit̄ ma
 ior q̄ sit in disūctiua reuerēdi magistri nū int̄. A. et 36. ānos. Am
 pliora dicere nō p̄sumo ob reuerentiā magistralē et meā p̄uatam
 ne erit in uia moz. tuti⁹ michi uisū est cōsulere paternitatē uestrā
 atq̄ eadē reuerendū magistrū nostrū et dñm meū magistrū iohan
 nē tinctorē. quia in ore duoz uel triū. **E**t p̄mo utrū nō obstan
 te protestatione sua in fine sermonis facta. stat cū exp̄ssa ueritate
 fidei. et euāgelij aliqua humana cōiectura in p̄teritū et maxime pa
 lā ad populū predicāda. secūdo. utrū stat cū illis uerbis xp̄isti de
 die illa. et nō est uestrū. et illā diē unq̄ fuisse aliam reuelatā aut
 fore reuelatā. Itē q̄ michi incūbit facere. aut sez filere. aut loqui
 et si sic quō et qualit̄. q̄ ue faceret uestra paternitas in simili casū.
 de hīs michi scribere dignetur ubi oportunitas fuerit eadē uestra
 paternitas michi semp̄ honorāda ut p̄ illā de hīs certior fact⁹ ua
 leam. et me. et alios qui de ueritate rei me interrogāt. cōfidēt⁹ tu
 tiusq̄ informare. et in hoc p̄stabitis obsequiū fidei et deo. qui uestrā
 paternitatē in eū conseruet felicem. ualete et iubete metuēde p̄
 ceptoz in xp̄o ihesu. **K**aptim insulis xxij. marcij.

Cōtra calculatores consummatio
 nis seculi ad thesaurarium insulen.

Reuerēde magist̄ noster et dñe p̄dilecte ex intimo cordis tēo
 mēdatioē p̄missa ad lras uas dudū susceptas cū sū nuttere
 diu distuli p̄ totā quadzagesimā ex debito officij. et post in hīs q̄
 diuinū concernūt officiū et ceremonias ecclie nostre occupat⁹. tēp⁹

tamen modicū quasi furto natus sup temeritate illi9 theologie
p̄fessorū nō in s̄ deo p̄gniti pauca scribere decreui. tē perit9 hoib9
ignotā ip̄robabilē aut quasi nescio quali fāstica quoluitōe v̄bo
rū fidelibus vt aliquid nouiter dicere insinuare calculo anū die 7
horā cōsummationis seculi docere nitēt 7 ea q̄ pater posuit in sua
ptē 7 clausit. ap̄ire sata gēt̄ oīa q̄ scripsit reuerētia vestra aduers9
illū laudo vera enim sūt. 7 eā q̄ nullitate fundamēti vel saltū de
bilitate 7 temeritate sue assertiois auctoritatib9 diuinis 7 doctorū
scōrū valide p̄fustis in sinceritate fidei approbo. duas tñ vltra p̄
vos allegatas auctoritates sup addo. p̄ est apoc. 3. h̄ diē scūs 7
ver9 q̄ h̄z clauē dauid. q̄ ap̄it 7 neō claudit. claudit 7 neō ap̄it si
q̄ clausit mortalib9 anū die 7 horā p̄sumatiois mūdi. quō h̄ dñs
p̄fessor ap̄iet. 2. apoc. 1. vidi in dextera sedēt sup thronū libz
scriptū intus 7 foris signatū sigillis septē 7 nemo poterat in celo
neq; in terra neq; sub terra ap̄ire libzū neq; respicere illū nisi
leo de tribu iuda victor et radix dds. q̄ si noluit discipulis ap̄ire il
lū quo ad illū articulū de fine mūdi. quō huic mgrō ap̄uit. Ad
nullitate fundamēti ostendēda vltra p̄ vos allegata valet q̄ d. dy.
theologia s̄bolica vel mystica nō ē argumētatiua. q̄ igit̄ rōne ex
septenario numero vt dicit vniuersitatē. 7 millenario numero p̄
fecto p̄cludere potuit durationē scli esse vij mille ānozū. cur n̄ ita
appatēter argueris q̄s poss̄ durationē scli esse decē millia ānozū.
tū denari9 sit numer9 p̄fect9 7 p̄m9 limes et ceter9 millenari9 vt d.
et si quā auctoritate diuine scripture h̄zēt dñs magister quā nū
dū allegauit Allegabit i p̄mptu alē adūs9 eū qd̄ d. p̄pheta aba
tuc 3. c. i medio ānozū notū facies cū icat9 fueris mie recordaber9
ex q̄ fortit9 argu^m fieret de duratiōe scli p̄ ānos xij. 7 āpli9 milia
q̄ dūtaxat ex q̄tā leui ymaginatioe de vniuersitate numeri septena
rij 7 p̄fectioe millenarij de t̄tētis 7 vij. vel de xxxvi. ānis nā si
i medio ānozū de9 p̄z notū fecit salutare suū nob p̄ aduētū xp̄i in
carnē. 7 h̄ fecit est in vij. millenario ā in fine sexti seq̄e p̄positū q̄
p̄ij. ā pl9 millib9 ānozū mūd9 ē duratur9. tñ null9 doctorū scōrū
ā auctōrū ex illa auctoritate p̄sūpsit h̄ offerē p̄tēa n̄lti de aduē
tu an̄ xp̄i scripserūt. tñ null9 ex eis determinate de āno mēse die
7 horā determinauit orosio de hoemesta mūdi ad b̄tm auḡ d. q̄ ar
chayes v̄l arthatectes idusit 10 trib9 iudeozū i hēma ad caspiū
maē 7 q̄ i s̄ i maḡ multitudine sui gener9 exituri c̄a finē mūdi.
mgr̄ i hystorij9 addit q̄ alexander. idusit eos art9 et astūpit q̄

egredientur circa finem mundi magnam stragem hominum facturi. et
is astronomus in cosmographia sua dicit quod alexander cludit in
sua portas caspie. multa regna de stirpe gog et magog exitura in
diebus antixpi magnam stragem hominum facturi obuiabuntque antixpo
et vocabunt deum deorum. tamen nullus predictorum determinat annum men-
sem diem et horam. ac pro hoc nec de fine mundi. **P**reterea albumasar
in libro de coniunctionibus planetarum assignat sex sectas principales
scilicet iudeorum cuius signator est saturnus. sectam paganorum cuius signator
est mars. sectam ydolatrarum cuius signator est sol. sectam christianorum cuius
signator est mercurius. sectam saracenorum cuius signator est venus.
sectam antixpi cuius signator est luna que inducit dubitationem mutationem et
expoliationem a fide. et quicquid de duracione aliquorum annos calculauerit.
maxime secte saracenorum per expulsione secte antixpi tamen ex hoc nichil firmi-
ter concludi potest. quia iudicia supra ex scientia astrologie. non possunt face-
re certitudinem de futuris contingentiis que ex beneplacito prede-
iunt voluntatis et si ex causis naturalibus necessitate quadam habe-
antur nichil de fine mundi determinate concludi potest firmiter. mul-
to minus ex nescio qualibus allusionibus de perfectione numerorum et
vniuersalitate et ymaginationibus poterit rationabiliter affirmari
quod propter omnes calculantes annos menses dies et horas de summa-
tione seculi aut aduentu antixpi defecerunt scrutantes scrutatio. et scru-
tatores maiestate oppressi sunt a gloria. **P**ostremo que reuerentia
vestra tria. primum verum stat cum expressa veritate fidei et euangelii aliquam
coniectura in generalium marie ad populum predicanda. et verum cum illis ver-
bis de illa die etc. et non est verum etc. stat vniuersum diem finis mundi ali-
qui esse reuelata aut forte reuelanda. tertiū quid vobis circa mate-
ria predicacionis huius professorum incabit facere. tacere aut loqui et quomodo
et qualiter quid se facere si huius casus similis accideret. **V**aluo vestra
et melius sapientium iudicio. ad primum firmiter credendum est quod aduer-
sus veritatem fidei et euangelii nulla potest esse vera coniectura. possibile
autem est quod sit aliqua fantastica. vana presumptuosa. quale imitatur
iste dominus predictor. nam prima veritas que christus est mentiri non potest
quicquid igitur dicitur aduersus euangelium et fidem est a patre mendacium qui sa-
minat mendacia et insanas falsas. **Q**uerit petrus de aluerina verum
asserere antixpium esse futurum tempore determinato sit error in sacra scrip-
tura et silis est homo de fine mundi tempore determinato. dicit quod quatuor moyses
pergit errare secundum quod dicit beatus augustinus in enchiridion vel 2o de libero ar-
bitrio scilicet putato verum quod falsum est. putato falsum quod verum est. habedo

certū pro incerto & habēdo incertū pro certo siue verū sit siue falsū
dicit cōsequēter q̄ asserere antixpm̄ esse vēturū tpe determinato est
error. p̄bat. asserere p̄ certo qd̄ sacra scriptura tenet incertū est er
ror. mō licet sacra scriptura habeat p̄ certo q̄ antixpm̄ est vēturus
nō habet tñ pro certo determinationē illius futuri p̄p̄nqui aut re
moti & quo āno & quo die. Itē arguitur sic qui se sepat ab unita
te eccl̄ie in h̄is q̄ p̄tinēt ad fidē errat. s̄ sic est de asserēte antixpm̄
esse vēturū tpe determinato. qz eccl̄ia catholica et sancti doctores
& patres tenēt eū esse vēturū. s̄ nō h̄nt determinationē illius futu
ri. dicit terciō q̄ talis sic asserēs si sit p̄tinax labitur in heresim. p̄ti
nacia enī iūcta errorē in materia fidēi facit heresim. hec oīa seruiūt
materie de fine mūdi quē voluit xp̄s occultare q̄tū ad determi
nationē anni mēsis diei & horē exp̄ssius q̄ de aduētū antixpi cum
dixit de die aut illa et hora nemo scit neq; āgeli in celo neq; filij
nisi pater. q̄ de filio intelligendū est eū nescire qz nobis nō reuela
uit sicut sp̄s sc̄us dicitur postulare p̄ nobis gemitib9 inenarrabi
lib9 qz nos postulātes facit. aut dicitur nescire sciz a se s̄ a patre a
quo est et verbū est et de āgelis q̄ nesciūt ex suis naturalib9. Itē
cū exp̄sse phibuit huānā inquisitionē de hoc cū ait nō est vēstū
nosce tpa & nō sic exp̄sse iuenitur phibuisse inquisitionē de die
aduētus antixpi. ergo maior error est determinare finem mūdi q̄
aduētū antixpi q̄ si sciat verior est de utroq; Deq̄tur q̄ hec determi
natio nō est ad pplm̄ p̄dicāda qz erronea. & si p̄tinacia adiūcta ess̄
ess̄ heretica. Deq̄tur 2° q̄ hec doctrina est a cordib9 fidelij erad
icāda. null9 enī error fidēi cōcernēs p̄ quē maxie datur pplō incauta se
curitas ac p̄ h̄ p̄nitās ad peccādū est tolerādus p̄serti cū p̄t sine
gravi scādalo deleri. talis est illa erronea assertio de āno mēse di
e & hora finis mūdi. ideo ut ess̄ fidelib9 iugis timor de tpe q̄sūma
tiois sc̄li nā bt̄is ē hō q̄ sp̄ est pauidus dñs noluit indicare illū. de
mō at̄ in emēdatioē seruādo. q̄sulerē vt fraterna correptioē hūc p̄
fessorē & illo ordine quē xp̄s docuit moneretis vt p̄ seipsū in vna
p̄dicatioē docēt veritatē scz q̄ oīno occulta ē ab hoib9 illij q̄sūma
tiois determinatio & q̄ alias id qd̄ dixerat de āno & tē fuit p̄ yma
ginat^o aliq̄z q̄ tenēda nō ē. qz gr̄ia vitati euāgelice nec tenet eā
id̄ i fine illij p̄mois fecerat quādā p̄testati^o. q̄ si q̄ absit neq; vos
neq; testes adhibitos volētes p̄desse n̄ nocē audierit dicit eccl̄e id
ē plato dyocēsano. p̄ ista p̄z r̄nsio ad p̄^o & 3° qōs Ad 2° suppo
nedū est q̄ h̄ v̄bū xp̄i dicitū aplis n̄ est v̄m nosce tpa & dicitū ē

eis pro omnibus hominibus. Et quia ipse dominus ait malachie 3. ego
sum deus et non mutor. Et iterum ysa. 41. non enim cogitationes mee cogi-
tationes vestre nec via mee via vestre. non est verisimile quod deus ad
huc aliam reuelavit possibile tamen est quod reuelet et sicut prophetia con-
nationis non semper impletur ut patet in ninivitis et quibusdam alijs
sic occultatio huius misterij de fine mundi determinato. potest de pote-
tia dei absoluta aliquo casu emergente reuelari. et prohibio scire de
die consumationis tolli.

Littera domini thesaurarij insulens.

Obssequiosa recomendatio in christo ihesu domino nostro premissa. Reuerende
magister noster colendissimeque domine ac preceptor. Nunquam in quadam disputati-
one publica fuit inter inaudita talis propositio posita in forma. **V**eteres
et ementes sedes domicellorum in ecclesijs amittunt symonia. **E**t tenent
et domicelle suis sedibus sic emptis renunciare pro cuius propositio intelligi est
supponendum quod longo tempore soleuit una consuetudo in ecclesijs pothyalibus
huius ville insulens. quod posita sunt ibi quedam sedilia clausa quasi quedam ora-
toria que mulieres sibi adquisuerunt et dictam acquirunt pro pecunia a
matricularijs ecclesiarum seu rectoribus fabrica ad vitam unam vel plures
contra quam consuetudinem fuit posita premissa propositio. **E**t quia difficultate
propositio non reperitur in doctoribus sub illis terminis. licet tamen sub alijs sili-
b9. **I**dem ne habundans et devias in christo sensu. abusu tale si sit ve-
re reprehensibile fouea et approbe. **A**ut si tolerabilis sit. aut saltem
non tam periculosus sicut in christo baptizatur. scias timoratis propter
mulierum que interdum pro opinione audienda ad me accurrunt. non apostolus
propter necessitate sit obligatus volui a puritate verba cuius diuina sapientia refuluit
obscura et sua habundantia reuelavit secreta audire sententiam et difficultate
interrogare resolutionem. quam ego in sacris litteris noui et in casibus
particularibus cotidie emergentibus in expertis dare mihi presumo. **E**t
quia querentes sine dubitatione similes sunt quo oportet me ignoratibus
et soluere non est ignoratibus vinculum testis est plus principio tertijs sue
meta. ideo si non proponere dubitationis mee casum que me vincat. non pos-
set reuertere pro laqueum petere nec me a vinculo perplexitatis liberae.
Quia si veritas propositio clara videtur tamen dubitare de singulis non est
iutile ex parte arte. et ubi est. **I**nest autem investigare volentibus prope
bene dubitare nam posterior copiosa investigatio priorum est solu-
tio dubitatorum. **E**t in primo de celo et mundo dubitatorum et opinio-
num oppositarum solutio est veritas manifestatio. ut ergo magis luceat

difficultate pposita et pmissa ppositionis veritas aut falsitas ab
vna pte et pro pte affirmatiua videri potest pma facie et forte pro sa
niori opinione qd talis emptio seu reditio sit abusus et reprehensibilis. et sy
monia sapiens qz ibi spuale sciz locus saccratus ponitur sub appa
ratione pro re tpali. etia enim est res spualis ptiapative. et sic ex
diffinitione simonie et ex multis canonibus videtur ibi committi sy
monia ex pte ementiu et redentiu. nec potest dici vt videtur qd ibi
emittitur et reditur res materialis duntaxat. sciz sedile ligneu et non
locus saccratus. qz emittitur multo plurius qd valcat illud sedile mate
riale. Ab alia pte et pro parte negatiua alij poterit videri valde
duru ad talia se extendere graue simonic peccatu qd uis posset ibi in
ueniri peccatu supbie ex appetitu excellentie et honoris aut iniusti
tie ppter redicatione et appropatione loci tuis ex pte ementiu et
ppter exactione iniusti pccij ex pte redentiu aut aliquod aliud viciu
ex praua intentione pcedens tñ ita baptizare talem abusu sicut illu
ppositio baptizat videtur duru et non absqz formidine asserendum et
qcad dicat potest tñ argui qd non committit ibi simonia ex diffinicoe si
monie. Simonia est studiosa voluntas emedi vel rededi aliqd spua
le vel spuali annexu. Et pmo ex illa diffinitione possit pbari qd in
casu pposito non committitur simonia qz non emittitur ibi aliqd spuale
vel spuali annexu. 2o esto qd ibi esset aliud spuali annexu tñ qz possit
ibi abesse studiosa voluntas emedi spuale possit talis emptio a simo
niaca labe esse immunis. p pmi reductione claru est qd res qd ibi emi
tur aut reditur puta sedile in ecclia non est qd spuale in se et essenti
aliter tñ res sacra vt sūt gra vtutes et dona qd nec de fco nec de iure
redi pnt. nec est signu rei sacre cuiusmodi sūt sacramenta ecclie qd et
si de fco rone rei corpali non tñ de iure redi pnt nec spuale ptiapa
tue cuiusmodi sūt actus spuales competetes aliqb9 ex spuali dono
vel officio circa hmoi sacra et spualia quoru aliq sūt spuales qtu
ad sui pncipiū cuiusmodi sūt celebrare/sacros ordines conferre/bapti
zare/iudiciu reddere etc. In quibus non potest qd locare actus suos sine si
monia qcad tñ potest accipi oblatu ex deuotioe in sustentatione vi
te. alij sūt spirituales non ex pte pncipij seu agentis s3 qtu ad suu
finē pro quato p tales actus ad aliquē finē spirituale puenitur.
cuiusmodi sūt docere artes/patrocinari/consilium et sic de alijs in
quibus licet spuale ad quod ordinatur sciz sciētia etc. non possit redi
opa tñ et labores pnt redi nec videtur ibi in casu nro esse aliud an
nexu spuali qz illud sedile nec annexu rei sacre cuiusmodi sūt alij et

alia vasa sacra. altare ecclesia amiterium vestes sacre et similia. Nec a
necatur officijs sacris sicut de ame pmiarie bnificia ecclesiastica q̄ ordi
natur ad hoc vt mistu eccie hys sustetati libere valeat spualib9
intedere. nec cōpetūt hec nisi hnti officiu dicitale. et sic videtur q̄
in casu nostro nullū sit spuale nisi forte dicat q̄ ymo ratioe loci sa
cra in quo situatur sedile nā enūtur ps eccie p̄ea hoc. emēs sedile
nullū habet ius in illam pte eccie cū nec possit illā alienare nec v̄
dē nec vti illa p̄ muti suo. nisi solū occupādo illā q̄ diu sit ibi sicut
Halic q̄ hnt sedilia sua portabilia occupāt certā pte q̄ diu ibi exis
tāt. qz em loc9 est cois. et in null9 bonus est. q̄ dicitur occupati. q̄
ps illa eccie nō est res emptā. s̄ solū ipsū sedile qd nec est spuale
nec spuali anexū. et sic illd emere nō est symonia. Itē emēs illud
sedile nō acq̄rit p̄ hoc de facto et in veritate rei aliqd spuale. cū se
dile illd nō sit res sacra. nec ex natura sui. nec ex ordinatioe eccie
ordinatur ad sacra plusq̄ sedes quā paupula ad ecclesia portat
et inde ad domū repositat. ergo talis ēptio nō est ex natura rei sy
moniacā. nisi forte dicatur q̄ ymo ex intētioe emētis. **Cōtra hoc**
et p̄ secūdo p̄napali nō ē ibi studiosa et deliberata itētio et volūtas
emēdi vel v̄dēdi aliqd spuale de co lege. s̄ emēs itēdit dūtaxat
habere locū secretū et clausū ad orād9 secret9 et liber9 sine impedimē
to sez trusioe aut q̄tusioe. q̄ intētio est bona. sec9 est si rōne loci i
tederet q̄seq̄ grām aliquā vel donū aliqd spūs sc̄i. instar symonis
et sicut facit ille q̄ emit bnificiū vel ordines sacros et alia sacramē
ta vel q̄ p̄ se et p̄napalit itēdit emere locū sacru vt sacer est. qd nō
intēdit cōiter emēs sedile in eccia. **Et si arguat q̄ ymo itēdit eme**
re locū illū sacru. qz sedile qd intēdit emere q̄iugitur loco sacro. et
nisi esset in illo loco sacro sez in eccia nō emeret illd et maxime tā
ti q̄ti solet emi. nam emitur multo plus q̄ valeat in se et q̄ vale
ret si esset extra ecclesia. p̄mū de conuictione nō videtur cōcludere
sed videtur ibi committi fallacia accidentis ex accidente extraneo
respectu rei subiecte. **Si cognoscam choruscum.** nō sequitur q̄ cog
noscam venientem et si ipse sit veniens. et si queram edificatorem
ad edificandum. non quero musicam. et si ille sit musicus. music9
enim per se non edificat. **Si etiam intendam emere sedile quod**
est in aliqua parte ecclesie. nō videtur sequi q̄ ergo per se intendā
emere spirituale vt spirituale. et si ille locus sit annexus spiritua
li sicut si intendam emere lac propter eius dulcedinem. non opoz
tet q̄ intendā emere ipsū propter ei9 albedinē. et si emā lac albū.

sic in proposito emens sedile p se intendit emere ⁊ habere locū mūdā
segregatū a strepitu hoīm paāficiū et secretū ⁊ nō locū sacū ut sa
cer est QD subdit de cara emptione nō pcludit qz saltē haberetur
qz si emeretur p iusto pāo qz tūc nō cōmitteretur simonia. Et tūc
arguitur ultra plus vel minus emere nō facit aliquē cōtractū esse
simoniaū vel nō simoniaū eoz enī videtur simoniaū emere bñfi
ciū eccliaī vel sacramēta p vno floreno sicut p mille ⁊ ita hoc
dūtaxat emere ultra iustū pāū non arguit simonia h̄ potius atra
iustū pāū qz spūale nō cadit sub appāatione rei tpalis. nec videt
hoc intētionē saltē emētis licet possit esse inq̄tas ex pte videntis.
possū enī ex certa scientia emere aliquē locū vel librū m̄ ppiatū vl
tra iustū pāū si n̄ possū acq̄zere p eā pāo ⁊ hoc frequēt attingit. Itē
nec pl9 videri sicut nec emere rōne locū sp̄ ē pām h̄ sepe equū ⁊ rō
nabile rōnabilit̄ enī veditur ⁊ emitur dom9 in loco publico puta
in foro vel corde aliau9 ville vel ppe eccliaz carius q̄ in alijs locis
extremis et vilib9 ⁊ ultra iustū pāū domus in se cōsiderate ⁊ esti
mate. Alias etq̄ seq̄retur qz si quis emeret aut videret domū situa
tā ppe eccliaz ea de causa carius q̄ si esset distans ab eadē faceret si
monia ppter illum ordinem ⁊ respectū ad locū sacū. Aliud quod
tūgebatur qz talis emēs nō emeret sedile illud nisi esset in ecclia ⁊
ita videtur per se cadere sub intētionē ille locus sacatus. Istud
videtur magis angere et tangere pūctum difficultatis. sed adhuc
potest hoc repelli p pmissa. Itē esto adhuc qz h̄ emeretur anexū
spūali. videtur qz posset excusari a simonia p ea q̄ dicunt in simi
lib9 ⁊ forozib9 casib9 in q̄b9 plus reperitur de spūali q̄ in casu
nō. Iura canonica et doctores tā theologū q̄ iuristē. puta de sepul
tura/ amiterio/ calice/ aniuersarijs ⁊ sic de alijs. dicūt enī qz illa q̄
sūt ptiapative spūalia vt calix amiteriū et h̄mōi an cōsecratioem
simplex videri pūt. h̄ post cōsecrationē si veditur ⁊ emitur nō est sy
monia h̄ se dūmō intētio solū referatur ad tpale ⁊ nō ad spūale
h̄ si ē simonia h̄ ē ex p̄hibitiōe ecclie cuiusmodi ē videri balsamū l o
leū crismatis/ aquā benedictā baptismi ⁊ silia. In q̄b9 at̄ p̄cessū est
in illoz emptiōe vel veditiōe nō est simonia vt de calice q̄ videri p̄
alteri ecclie in eadē forma/ layco vero nisi cōflatus/ h̄ habetur in sū
ma 2es. li. 1. ti. 1. q. 16. et allegant̄ ibi iura ad h̄. mō nō inuenitur
exp̄sse p̄hibitiū ab ecclia qz talia sedilia nō emāt nec videri h̄ pot9
ip̄liate videri pmissū p ista iā allegata magis spūalia q̄ h̄ possit re
periri casus nō ⁊ vedit h̄ in subsidii fabricē q̄ emi pūt sine simonia

dūmō infētio nō refert ad spūale pncipale. Itē tūba marmorea & lapidea q̄ vna significatiōe dicitur sepultūa vēdi p̄t si sit pura. si nullū sit ibi sepultū & tñ situat̄ i ecclā & amiterio. ergo a simili p̄t fieri de sedili. & si i ecclā situet̄. Itē excusāt a vicio symonie quādo aliq̄ recipit p̄ administratiōe sacramentoz. p̄ sepulture. p̄ p̄cessionibus cōuentualibus in exequiis mortuoz. p̄ receptiōe nouoz canonizoz p̄ seruiciō & victu optinēdo i hospitali. leprosarīa. aut elemosinaria. & p̄ victu vni⁹ monachi in monasterio aliquo hñdo. p̄ anniuersarijs & celebratiōe missarū. In q̄b⁹ & alijs similib⁹ magis spūalib⁹ q̄ possit iueniri casus noster. dicūt q̄ p̄t recipi & dari pecunia absq̄ symonia p̄ spūali. si nō habeatur respect⁹ ad spūale. ratione q̄suetudinis. & p̄ sustentatiōe vict⁹ ministrorū dei. Et hoc si li p̄ notet dūtaxat eam emōtā & occasionalē seu amuniculārē sec⁹ si notet appāitionē seu causā p̄ncipalē p̄mā. similiter videtur q̄ sic potest distingui i casu nō. & q̄ p̄t ibi accipi pecunia rōne q̄suetudinis in subsidū fabricę p̄ re illa materiali. licet situetur in loco sacro. postq̄ spūale nō cadit p̄ncipaliter sub infētionē. Itē ex de p̄bedis. Dignū est nobis. papa cōfirmat & approbat institutiōne factam p̄ p̄positū & capitulū ecclē nostre insuleñ de p̄benda vna dāta sacerdoti ad celebrandā cotidie missā de beata Vgine q̄ institutiō adhuc hodie durat. & habet nūc duo canonicos illā p̄bedā ad tale onus scz ad celebrandā missā cotidie tpe quo pulsāt p̄mā. et tñ ibi maxime videtur dari t̄pale p̄ spūali. Itē bt̄is tho. 2^a 2^e. q. 100. ar. 2. dicit q̄ illa q̄ sūt anexa spūalibus p̄ q̄to ad spūalia ordinātur. sicut ius patronatus & vasa sacra. qz hñmōi nō p̄supponūt spūalia. s̄ magis ea ordine t̄pis p̄cedūt. ideo aliquo mō vēdi possūt. nō aut̄ inq̄tū sūt spūalib⁹ annexa. modo ista sedilia nec dependēt ex spūalibus. nec eā ordinant̄ ad spūalia. ergo a fortiori vēdi possūt. Itē itē in quādā questiōe de quotlibet de archidiacono recipiēte pallestedū p̄ installatiōe abbatis. dicit q̄ cū in dispensatiōe sacramentoz seu alioz spūaliū aliq̄ recipiūt vt symonia euitetur. tria sūt nōcāria. p̄mū vt fiat ex p̄cessiōe iurē dñi & humani. aut saltē pie q̄suetudinis. 2^a vt fiat infētiōe pia & nō corrupta ita q̄ nō sit infētiō vēdēdi vel emēdi spūalia sicut ipse exponit i 2^a 2^e. 3^a vt sit forma honesta vt non req̄ratur āte p̄ij officij exhibitōz p̄ s̄bstratiōe spūaliū ne pactū itūcniē videat̄ s̄ expleta officio p̄t exigi. Ista tria possūt obseruari i casu nō q̄ possibile est absq̄ symonia dare et recipere aliq̄ p̄ p̄tractis sedilibus

Circa pmissa igitur pro mera deatione q̄to aliqua ¶ p̄mo de
veritate p̄positionis p̄nisse. an sc̄z talium sedilium emptio et venditio
sit simoniaca.

2º. an ille q̄ sic emerit teneatur illa ec̄cie resignare. similiter et
ille que nō emerit s̄ recep̄it a matre vel sorore aut quacūq; ali
a que pro se et pro illis emerit.

3º. an ecclesia debet pecuniam receptam restituere. ¶ si sic. cui.

4º. an ne possit talis consuetudo p̄ aliquem modum rōnabiliter tole
rari. et a peccato mortali exarsari.

5º. si nō q̄le remediū possit adhiberi cuitādo sc̄dalu qd̄ dix̄ eui
tate. si oīa h̄mōi sedilia de ec̄cia tollerentur et cicerentur qz multa s̄t
¶ ab aliquo ac ec̄cia a maioribus et ditioribus ville occupata.

6º. verū ne iste modus esset cōueniens q̄ p̄ ep̄m moneret singule
sua sedilia ec̄cie resignare. et q̄ tūc eis gratē restitueret et q̄ p̄ tpe
futuro oīa poneret sub certo p̄cio semel a quolibet āno solūdo per
illas q̄b9 de cetero libe et sine pacto p̄uio p̄cederet illa sedilia. Cō
cessis enī gratis sp̄ualibus p̄t postea exigi illd̄ qd̄ ē consuetū dari nō
i p̄ciū et itationē emēdi. s̄ ad onerā ec̄cie a m̄stroꝝ ei9 supportāda
vel si statueret q̄ oīb9 dātibus certā elemosinā ad op̄9 fabricę dabit
sedile qm̄ vacabit aliqd̄. dicit enī sc̄us tho. 2º 2º. q. ubi supra q̄ et
si illiata esset ordinatio si in aliq̄ ec̄cia statueret q̄ nō fieret p̄missio
in funere alie9 nisi solueret certā pecuniam p̄tate. liata tamē esset
si statueretur q̄ oīb9 certā elemosinā dātibus talis honor exhibere
tur. qz p̄ma ordinatio q̄ est negatiua habet speciem exactionis. sc̄d̄
ta vero q̄ est affirmatiua habet speciem gratuite cōpensationis.

7º. iuxta hoc queritur an ne liceat dare et accipere ad locagium a
liquo loco in ec̄cia. puta cappellam aliquā vel thesaurariā vel reuel
tibulum vel campanile vel alium locum sacrum infra ecclesiam ad
p̄ios et liatos usus puta ad cantandū aut celebrandū/ocandū
docēdū et habitandū. vel thesaurū aliam alterius ec̄cie recōde
dum aut deponēdas eius reliquias aut iocalia. aut etiam ad ibi
dem reponendum bona secularium tempore guerrarū et sic de alijs
¶ si sic videtur cas9 noscer tolerabilis. qz ibi videtur magis esse
locagium q̄ emptio et venditio hec et si parua sint. pro mea tamen
et aliorū quos res t̄git informatione opto et rogo obnixē illa es
se p̄ vestra sententiā cui adherere oīno intēdo esse deasa utinā mat̄
nā facultas p̄nsien̄ i talibus perplexitatū casibus sua daret determi
nationē. ut nos s̄ dispersi ¶ de talibus ambigui sc̄are p̄scientijs

hoim possemus puudere & sanū q̄siliū exhibere tate veniā queso de
fecib⁹ meis p̄sertim nimie audaciē que nō formidat sepi⁹ vestram
veritate paternitate verū nō tanta esset nisi noscete ipsā eandē pater
nitate vestra xpo obsequiū p̄stare. et saluti populi sui libenti aīo suc
currere & puudere patā. valete reuerēde pat̄ & p̄ceptor ac iubete in
xpo ihesu qui vestrozum laborū sit merces perhennis. Ex insulis
captim xpv. die septembzis.

Responso ad septem questiones si liceat emere aut ven
dere sedes in ecclia ad instātiā dñi thesaurarij insule n̄

Reuerēde magister noster dñe p̄dilecte & amator veritatis re
cōmēdatione cordiali p̄nussa. Si crederet ei qui dixit in siluā
ne ligna feras. sisset calam⁹ imperaretq; anim⁹ ne manū poneret
ad fozaia/sed caritas que morte fortior est vinat pudorē impericiē
mee/malo videat reuerētia vestra insipientiā meā q̄ petitioni eius
nō pareā. post multā disceptationē circa illā p̄positionē/vententes
& emētes sedes domicellariū in ecclsijs q̄mittūt simoniam & tenē
tur domicelle suis sedib⁹ sic renūciare & argumenta p̄sertim p̄ pte
negatiua subtiliter inducta/forzatis septē questiones ad quas fla
gitat caritas respōsionē. **P**rima an taliū sediliū emptio & ven
ditio sit simoniaca. **S**ecūda an ille que sic emerūt teneantur illa
ecclsiē resignare. similiter & ille que nō emerunt sed receperunt a
matre vel sorore aut a quacūq; alia/que p̄ se & pro alijs emerāt
Tercia an ecclsiā debet pecuniā receptam restituere et si sic. cui.
Quarta an ne possit talis cōsuetudo per aliquē modum rationa
bilem tolerari & a peccato mortali excusari. **Q**uinta si non. quale
remēdiū posset adhiberi euitando scandalū quod vix euitaretur
si omnia huiusmodi sedilia de ecclsiā tollerētur & eicerentur quia
multa sunt & ab antiquo & a maioribus & ditiorib⁹ velle occupata
Sexta vtrū ut iste mod⁹ esset cōueniēs q̄ p̄ ep̄m monerētur sin
gule sua sedilia ecclsiē resignare. et q̄ tūc eis gratis restituerētur. et
q̄ pro tempore futuro omnia ponerentur sub certo precio semel ā
quolibet anno soluēdo per illas quibus de cetero libere & sine pac
to precio concederentur illa sedilia concessis enim spiritualibus
potest postea exigi illud quod est consuetum dari. nō in precium et
intentione emēdi. sed ad onera ecclsiē aut ministrozum eius sup
portanda. vel si statueretur q̄ omnibus dantibus certam elemo
sinā ad op⁹ fabricę dabit sedile q̄ vacabit. **S**eptima an ne liceat

tare et accipe ad locum aliquem loci in ecclesia ad pios et licitos usus
puta ad curiam celebrandum orandum docendum vel habitandum vel thesau-
rum aliamque alterius ecclesie reversionem aut deponendas reliquas eius in localia
aut etiam ad reponendum bona secularium tunc guerrarum et sic de alijs.
Pro deatione istarum saluo meliori iudicio. notandum quod spirituale di-
citur per relationem ad spiritum et quod duplex est spiritus. scilicet et humanus
spirituale dicitur per compositionem ad verumque spirituale autem per respectum ad
spiritum sanctum est duplex quoddam est spirituale per essentiam. ut gratia caritas et
virtutes et dona. quoddam per causam ut sacramenta noue legis que spiritua-
lia continent. tunc causa disponens ad gratiam aut efficiens causaliter
alios effectus spirituales ut characterem vel ornatum et si qua sunt similia
actus et dicitur spiritualis dupliciter. vno modo ex parte principij. quod
scilicet aliam competit ex spirituali dono vel officio ut prophetia ordo celebra-
tio missae et predicatio. alio modo ex parte finis quod per illum ad aliquod
spirituale peruenitur ut est actus doctrinae qui terminatur ad scientiam. an-
nexa autem spiritualibus sunt in triplex differentia. quedam antecedentia sunt.
quedam sequentia quedam concomitantia ita loquitur petrus de tarantasia
postea papa. et in multis seatorum thome. et ricardus de media villa
thomas autem loquitur sub alijs terminis sed eadem est sententia preter
hoc quod in 2^a 2^e q. 100. ar. 9. non loquitur expresse nisi de antecedentibus
et consequentibus suppono differentiam simonie quod est voluntas studi-
osa emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum que a simone
nomen accepit. et quibus quidam dicunt quod eminentes spiritualia simoniae
dicitur et vendentes grexite a grexi tunc etiam vendentes spiritualia dicitur
simoniae et proprie quod simon voluit emere donum spiritus sancti ab
apostolis ut postea venderet et per impositionem manuum reciperet pecuni-
am copiosam ut dicit thomas. alb. et dura. **¶** Quia pro spiritualibus per es-
sentiam non potest emi a vendi licite nec de facto propter tres rationes que tan-
quam thomas de tarantasia et de media villa remitto ad illos. **¶** Quodam
modo spiritualia per causam efficientem principaliter sub deo ut sunt sacramenta
novo. le. que attingunt characterem vel ornatum non potest emi a vendi de iure.
nam virtus forme fluctis in actione eorum contingit ad spirituale quod termi-
nat actionem. manifestum est autem quod character et ornatum sunt res spirituales
que non cadunt sub potestate temporalis propter eandem rationem sicut spiritualia per essenti-
am. Bene verum est quod quia illa per ministros ecclesie dispensantur potest
eis dari temporale quod a iure aut pia fidelium consuetudine introductum
est per sustentationem vite non pro sacramentis ut dicit dominus et apostolus
et non tamen ex pacto precepti ipsa etiam licet non attingant gratiam.

qz tñ attingūt dispositionē p̄ximā q̄ dicitur necessitas sc̄dm philo
 zophos ad grām. hac rōne nō cadūt sub p̄cio tpali. ideo nec emi
 nec v̄di p̄nt p̄ re tpali. 7 poss̄ etiā p̄bari p̄ cōpationē ad ea q̄ sūt
 in v̄ditione. sc̄z p̄ciū res v̄dita et ip̄a v̄ditio. s̄ deductionē v̄teri
 orē p̄ternitto qz ista p̄posito nō seruiūt. q̄ p̄stet nec sedilia nec lo
 ca ec̄cie esse sp̄ualia p̄ essētiā nec p̄ cāz ¶ 3^a p̄pō. anexa sp̄ualib9
 añcedēter p̄nt emi 7 v̄di liate h̄ndo respectū ad materiam nō ad
 sp̄uale cui annectūtur vt sūt calix ornāmēta sacerdotalia 7 silia.
 tñ qui emit ea carius qz b̄ndicta. symoniam p̄mittit. s̄ si aliq̄ ne
 cessitate ec̄cie v̄dūtur si ec̄cie iux̄ materie valorē p̄nt i forma v̄di
 si laico cōmuni 7 in massā vel p̄tes redigi. Ratio hui9 est qz tali
 a p̄cedūt sp̄ualia. 7 nō s̄ cause illoz. 7 sic in eis nō sūt vt cā est in
 effc̄. ita dicēdū est de iure patronatus cui p̄petit p̄ntatio ā colla
 tio b̄nficiōz vel officioz 7 añcedit illam qd̄ v̄di p̄t cū vniūsitate
 agri aut alteri9 rei v̄dibilis s̄ nō carius cū illo iure q̄ sine illo. ali
 oq̄n intelligeret ius illud qd̄ s̄ se sine symonia v̄di aut emi nō
 potest v̄didisse. hac rōne et p̄nt emi missalia luminaria 7 alia ne
 cessaria de necessitate p̄cepti ad vsū sacramētoz ¶ Quarta p̄pō anexa
 p̄sequēter sp̄ualib9 nō p̄nt emi aut v̄di liate vt sūt decime 7 b̄nfi
 cia hec emi sp̄uali statui et officio annectūtur. decime dico id est ius
 decimas recipiendi qz illis v̄ditū intelligūtur sp̄ualia quib9 anec
 tūtur v̄di. b̄n tñ res q̄ decime noīe signatur p̄nt v̄di 7 emi. ita et
 oblatioēs nō pecuniales. q̄uis ius ad eas q̄ introducte sūt ex pia
 fidelii deuotioē. nō. b̄n aut̄ dicitū est q̄ ius recipiēdi decimas est ā
 nexū statui 7 officio sp̄uali. nā licet aliq̄ seculares decimas recipi
 ant. h̄nt emi tñ vsū ex p̄suetudine antiq̄. nō tñ ius ¶ Quinta p̄pō
 anexa p̄mittit vt labor annexus sp̄ualib9 officijs. et h̄ q̄n
 hō non t̄tur ad illa officia ut p̄z in vicario/p̄dicatore/āstuario/7
 clerico legente psalteriū p̄ deficiis 7 sic de alijs p̄nt locari 7 sic
 cadē s̄b p̄cio s̄n vicio symonie. credo tñ q̄ cautio9 loco h9 t̄m̄i labor
 dicēte opa p̄t̄ opm̄iōēz durādi dicēte q̄ labor n̄ cadit s̄b p̄cio s̄ op9
 ip̄z ā fr̄is op̄is si ei aut viticola s̄n laboē colēt vineā n̄ min9 p̄ciū
 t̄portat̄ 7 sic cadē n̄ dz s̄b it̄tioē locat̄ā p̄ducet̄ ¶ 6^a p̄pō h̄mōi
 anexa p̄mittit ad q̄ q̄s t̄t̄ ex officio n̄ p̄nt emi ā v̄di. nec liate p̄
 dua ā locari p̄cio tpali s̄n p̄ciulo simo. s̄ nec dz tal̄ aliqd̄ p̄modū
 tpale reape p̄ illi tñ sibi sit de necessitate vite sufficiēt̄ p̄uisū ab ill
 a q̄b9 est instituta p̄uisio. n̄ emi p̄ vsu sp̄ual̄ p̄t̄at̄ p̄ q̄ h̄z p̄uisioē
 sufficiēt̄ intelligēt̄ locare op̄as suas. s̄ intelligēt̄ v̄dē ip̄m sp̄ual̄

grē vsū. s̄ nec debet ab extraneis paupib⁹. q̄uis a diuitib⁹ possit.
si vero nō sit ei p̄vsū suffiaenter. p̄t ⁊ ab illis q̄b⁹ tenetur et ab
ex̄neis p̄pter opas suas q̄modū tpale reportare. nō vt p̄caū ea
tū. s̄ vt nōcitatē vite subsidū. p̄batio p̄positiois qz h̄mōi anexa
contigūt spūalia q̄bus anecūtur p̄pter qd̄ eādē tōnem spūalita
tis h̄re vidēt. ¶ 1^a p̄ actib⁹ spūalib⁹ ex p̄te p̄ncipij ⁊ finis intra.
nō debet reapi q̄modū tpale hoc ei est symoniaū. ex diffinitioē
symonie patet. notāter dem̄ est finis intra. qz duplex est finis te
tū. ⁊ actū vn⁹ intra. et est in actioē forma fluens vt est in termi
no. ali⁹ ex̄ ad quē p̄uenit medio p̄mi finis. et qm̄ sepe est alter⁹
p̄ditiois ⁊ forsitā tpalis ⁊ act⁹ et finis ei⁹ intra spūalis. adiectū
fuit finis intra. id est intrinsecus. De q̄tur qz p̄ orōne p̄ celebratio
ne misse p̄ collatioē ordinū ⁊ sic de alijs similib⁹ q̄ s̄ spūales ac
tus p̄ relationē ad sp̄m̄ sc̄m̄. nichil sine labe symonie reapi p̄t vt
p̄caū s̄ a deuote p̄sonis p̄t p̄ stipēdio vite aliud reapi. dicit ei dñs
luca. 10. dign⁹ est opari⁹ mercede sua. ⁊ iterū ibidē. in quacūqz da
mum intraueritis edite q̄ apud illos sūt. ⁊ aplūs. 1. corinth. 9. si
nos vob̄ spūalia seminam⁹ nō magnū est si carnalia v̄zā meta
m⁹. ⁊ p̄pheta ps. 30. sumite psalmū ⁊ date timpanū. glo. ordina
ria sumite spūalia ⁊ date tpalia. ¶ Sed iam ad p̄positū spūaliter
redēam⁹ de sedilib⁹ in ec̄cijs an vendi possint ⁊ emi licite. In isto
cōplexo sedile in ec̄ca aliqd̄ est p̄ncipale ⁊ aliud anexū ⁊ versimi
le est qz in p̄tractu venditionis ⁊ emptionis h̄mōi intētio vendēt
habet p̄ p̄ncipali ec̄cam seu locū talem vel talē. ⁊ p̄ anexo sedile.
et intētio emētis p̄ p̄ncipali sedile ⁊ p̄ anexo locū. ⁊ quomodo
qz sit anexū nō est antēcedēs aut p̄sequens p̄ncipale. s̄ p̄mutās.
et licet nō sit q̄mitās ex nōcitate qz potest esse ec̄ca sine sedilib⁹ ⁊
sedilia extra ec̄cam. tamē est ex intētioē p̄trahendū. nō tñ est im
possibile qz vtrūqz intētio sit similis

¶ Prima p̄positio ec̄ca est dom⁹ deputata cultui diuino. de tem
plo qd̄ ec̄cam figurauit. in. ve. le. apparet ex orōne salomois. 3.
re. 8. de ipsa ec̄ca. testis est dñs. ¶ 21. dom⁹ inquit mea dom⁹
orōnis vocabit̄ ⁊ ante eū ysayas. 46. 2^a. nō licet redere ⁊ eme
re ea q̄ tēplo attinet vt p̄tes ei⁹. testis est actio p̄ q̄ est n̄cā insti
tutio ei⁹ et emētēs ⁊ redētēs de tēplo. et mēsas numulariozū eū
tū dicit̄ vbi sup̄ vos autē feastis eā spelūā latronū si dñs n̄ p̄mi
sit res de se redibiles vendi in tēplo ad hoc vt offerret̄ in sacrificiū
deo. si nō p̄misit exercere in tēplo artem cōp̄soria q̄ de se licita est

sed et pro extraneis necessaria qui de remotis afferbant moneta
 sue regionis. quā in moneta in iherusalem currente commutare op
 tebat. quō res eā id est locū sanctificatū vel sedilia ut in eis sūt
 licite quis emere aut vendere poterit. si res phane vendi nō potu
 erūt i loco sanctificato ergo multomin9 loc9 sanctificat9 ppter qd unū
 quodq; tale et illud magis. testis est etiā ppheta ps. 10. cū ait qm
 nō cognouit creaturā. alia itā h3 qm non cognouit negotiatiōē ut
 h3 bñs ang et recitat glo. ordinata introibo in potentias dñi nō
 ne vendere et emere locū in ecclia pro sedili vel sedile in ecclia est ne
 gociari. si is qui nō cognouit hāc negotiatiōē introibit in potēti
 as dñi. p locū a cōtrario sensu. quē iuriste dicūt esse argumētum
 fortissimū q cognouit eā supple p̄actice exercēdo. nō introibit in
 potētiās dñi. ergo hoc cōmertiū nō est licitū. ¶ 3. q̄ hētes vēdēdo
 et emēdo hntes intētiōē p̄cipalē vēdēdi et emēdi locū et p̄ anex
 o sedilia graui9 peccare vidēt q̄ si ad sedilia esset p̄cipal intētiō.
 et illud cōmertiū esset loc9 qz loc9 est bñdāis bñdāōē sibi cōpe
 tēti. unūquodq; enī recipitur in alio scdm adiciōē recipiēt. nō se
 dilia stat aut q̄ q̄titas delicti ex obiecto p̄cipali sumitur et spe
 cies ei9 et diuersitas obiectoz et finū p̄cipaliū diuersificāt spe
 ciem act9 circūstantie aut augent aut minuūt in eadē specie. q̄ q̄
 etiā aliq̄ue circūstantie trahūt actū in aliā speciem. ¶ 4. p̄o sicut
 vendētes et emētes loca p̄ sedilib9 in ecclia p̄o tpali nō vidētur
 posse excusari a vicio symonię. sic nec emētes sedilia qz in ecclia sūt
 cari9 q̄ valent scdm se ab eodē vicio excusari vidētur quia emūt et
 vendūt spūale. aut spūali anexū. fortasse quidam dubitarent de
 ecclēsijs nō dedicatē sed mco iudicio de vtrūq; p̄positio potest intel
 ligi. quia ecclēsie non dedicate. sunt ad spūalia orationes.
 scilicet oblationes sacrificia et actiones diuinas deputate. quare
 anexē auctoritatē ad spūalia. Ita superius dem est q̄ si hū9 cui
 anexitur ius patronatus carius venderetur aut emeretur q̄ sine
 iure illo similiter calix benedict9 si cari9 venderetur q̄ nō bñdāis
 aut ornāmēta sacerdotalia p̄mitteretur symonia. qz intelligere
 bñdāō poni sub p̄o

¶ Quinta p̄o si p̄suetudo fuisset introducta ex pia deuotione si
 deliū q̄ tantib9 mūdarijs domicelliis locū in ecclis suis ille da
 rent certā sumā. nullo pacto p̄cedēt interueniente. ipi possent e
 am reape licite sine p̄o symonię sicut p̄nt dantes sacramenta et
 sacramentalia oblationes.

Ex quib9 apparet rñsio ad questiones factas. Ad p̄mā te veritas
te p̄pōnis posite in disputatioe publica. vendentes ⁊ emētes sedes
domicellariū in eccl̄is eccl̄a dico q̄ est vera si vendiderit aut emerint
carius q̄ valent s̄m se ⁊ cū anexo illo in eccl̄is siue illud p̄ modū
annexi aut circūstantie in tractu intelligatur. Ad secūda dico
q̄ sic s̄ p̄uidēdū est ad vitandū scādalū vt postea dicitur.

Ad terciā dico q̄ sic qz vēdidit tē que nō cadebat sub p̄āo tē
porali eo modo quo fuit vendita ⁊ empta. sēz carius q̄ valebat si
fuisset extra eccl̄iam posita. Cū queritur cui restituenda est pecuni
a dico q̄ non ementi. qz p̄pter culpā suā indignū se fecit receptioē
⁊ in penam priuari debet. sed in pios vsus sicut qui lucratur in lu
do taxillozū tenetur restituere pecuniā quam putabat esse suam s̄
nō erat. in pios vsus. nō illi qui p̄didit si inātauit lucrātē ad ludū

Ad quartā dico q̄ nō qz ea que sunt de se mala. nulla q̄suetu
dine p̄nt fieri. bō q̄re nec tolerāda. nec excusari p̄nt a mortali a to
to. forsitan a tāto p̄pter simplicitatē taliter q̄hentiū. ⁊ p̄pter vetere
cōsuetudinē tamen verius corruptelam. Ad quintā nō q̄sulo se
des illas amouē de eccl̄is p̄pter vitandū scādalū ⁊ placet mod9 p̄ui
siois p̄ p̄terito in 6. questioe taci9 sēz q̄ p̄ ep̄m monerēt p̄ carita
tue singule domicelle sedes suas libere resignare eccl̄is. ⁊ ille libe
re sine pacto redderet eis tē sedes q̄s occupauerāt. iuberet q̄ ep̄us
fieri primū p̄dicatioēs suauiter alliaētes auditores ad illū finē
⁊ seq̄retur monitio. vbi vero differret acquiescere auctoritate p̄
tificiali p̄apet sic fieri sub pena

Quātū autē ad p̄uisionem futurā nō video p̄ma facie quō sedi
lia ista vt in eccl̄ia ponerētur sub p̄āo maiori aut minori. qz vt sic
sūt in appzeabilia cū sint sp̄ualib9 anexa. s̄ si bono mō poss̄ in
tari q̄suetudo q̄ ḡtis cōcessis sedib9 domicellis. ḡtis datet eccl̄ie a
liquam sūnam ad onera eccl̄ie supportāda ⁊ ministrorū. tāte q̄sue
tudine introducta datet segib9. libere poss̄ repetere eccl̄ia q̄ pia de
uotione fidelium introductū ess̄. laudare. de statuēdo autē q̄ oib9
facientibus et dantibus certam elemosinam ad opus fabrice da
bitur sedile q̄n vacabit credo q̄ posset fieri. tñ magis expediret h̄
fieri in eccl̄ia exempta p̄ sūmū p̄tificē. q̄ p̄ ep̄m. in subiectis p̄ eū
posset fieri. p̄ ista p̄ rñsio ad sextā questionem. Ad 1. q̄onē de
locādo aliquē locū in eccl̄ia ad pios vs9 ⁊ liatos ⁊c. credo q̄ nō. tñ
qz loca ista sūt anexa sp̄ualib9. licet antēdēter q̄dā ad officium pub
licum commune oib9 q̄dā ad officium p̄uatū ex fūdatioe p̄ticulari.

ut capelle. quedam ad custodia anepoz antecedent spūalib9 ut vaso
 uū vestimētōz sacroz sanctuariōz ⁊ aliarū reliq̄oz scāru. tū qz q̄
 tract9 locatiois ⁊ conductionis nō solēt fieri nisi de reb9 p̄phanis
 tum qz cōtract9 iste esset contra intētionē erigentū eccl̄ias qui in e
 is diuersas mansiones ⁊ officinas instituerūt ad op̄erātū ⁊ non
 alienoz. nā p̄tes ordinatur ad bonū totū. tum qz eccl̄ie sūt loca li
 bera. ⁊ eccl̄iasia liberi in caritate radicati. que nō querit q̄ sua sunt
 ⁊ esto q̄ ad op̄a tam pia ut narratur in questioē illa ad locagiū
 peteretur. qz tamen hoc haberet specīe mali scz ambiciose cupidita
 tis. nō esset faciendū iuxta q̄silū apli ad vitādū scandalū. **S**ed
 aliquis q̄ere poterit. quare locus eccl̄ie p̄ sedili ponēdo nō p̄t ven
 di ⁊ emi aut locari ⁊ cōdua nō habēdo respectū ad sanctificationē.
 cū sit anepū antecedent spūali nō q̄sequēter. sicut p̄nt vendi ⁊ emi
 calix. ornāmēta sacerdotalia ⁊ similia. **R**espōdeo q̄ ideo qz eccl̄ia
 est locus vis patens oib9 fidelib9 nō excoicatis maiori excoicati
 one vel interdictis ideo nō p̄t eccl̄ia passus terre eiusdē cadere sub rei
 vendicatione. eccl̄ia nō habēdo respectū ad sanctificationē. quare nec
 sub cōtractib9 emptionis ⁊ venditionis locatiois aut p̄ductionis q̄
 bus ementi aut locanti acquiritur ius p̄p̄tatis aut vsus ⁊ nō al
 teri. nō sic autē est de calice ⁊c. **C**redo tamen q̄ possent loca hmoi
 concedi eccl̄iasias ⁊ secularib9 ad tuitionem eoz ⁊ honorū suozū
 imminēte periculo. nec repetere per modū debiti aliquid consulere
 sed si volūtate offerret possent illi ad quos spectat regimen eccl̄ie
 sic recipere. **H**ec p̄missa submitto correctioni omnīū meli9 sa
 pientīū. **Q**uia tamen in ista materia multi possent diuersa opi
 nari. eo q̄ nō reperitur in p̄p̄a forma tractata a doctoribus scolasti
 cis q̄muniter in scola theologie allegatis pro quietatione q̄scien
 tiarum timoratarum. nō videretur absurdum sedem apostolicam
 consulere.

¶ Quomodo vitata est missa presbiteri concubina
 riy notozij ad instatia dñi thesaurarij arrienj

Studiose ⁊ diligēte attendēde sūt scripture necnō sacroz pa
 trū sanctiones nā ex sensu lōali sup̄ficialit̄ intellecto pleriq̄ in
 cecūt in errozes. discipuli autem quidā audiētes dñm dicentem.

caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus carnaliter in-
telligentes dixerunt. durus est hic sermo quod potest eum audire? non intel-
ligentes quod verba illa spiritus erat et vita. hoc est spiritualiter intelligenda. sic etiam ex canonibus suppositis intellectus. plurimi errores ex-
cessi sunt. ideo et diuina scriptura unione spiritus sancti et doctorum sanc-
torum explanatione suscipienda est. et regule patrum prudenter inuestiganda.
quarum multe pro loco pro tempore pro causa pro negotio tradite sunt quarum
ut philosophus ait quod medulit non indagant in erroribus laberantur nonnulli
intuendo impingunt. cum omnino iudicant quod intelligant. omnino culpant quod iterum
de loca perquirant. ite dicit beatus ieronymus in epistola ad ephesios. ait enim
pro diuersitate temporum et hominum scripture intelligende sunt. de quo. d. 29. re-
gule sanctorum patrum. hic est quod decretalium nicolai pape. d. 22. nullus audiat
missa. et alexandri eadem. d. propter hec sunt secundum intellectum perspicua
et tractanda. et iuxta dicta doctorum et glossarum authenticarum exponende ut
conueniant et concordent cum alijs decretalibus. nec discordent a canonibus
sanctorum patrum. ut autem hoc conuenienter fiat. supponenda est distinctio
de notorietatis. quedam est iuris. quedam facti. et iuris duplex. si quis sit
iudice suo confessus crimine suum vel iniuriam. aut si pro sententia iudi-
cis sui de crimine contempnat. facti secundum alexandrum de hallis. du-
plex. si crimine ita notorium est quod nulla tergiversatio potest velari. aut
si sit publicum ex fama vel alias. igitur de notorietate facti constituti-
ones nicolai pape et alexandri asserere generaliter de utraque eas in-
telligendas et sic populo dogmatizare est periculosum et periculis timorata-
rum grauiter illa quatuor. maxime hijs episcopis nouissimis quibus habun-
dat malicia. et hec pestis turpitudinis carnis regnat nimium. scanda-
losum et sediciosum propter periculum scismatis. et propter periculum proplexi in ma-
teria peccati mortalis propter periculum. quod sic sub colore corrigendi presbiteros
hinc ipsius opido deuas infestus aduersus eos facile possit insurgere
et esse scisma in ecclesia. quod summe vitandum docet beatus augustinus. ter-
cio libro contra epistolam perueniani donatiste episcopi carthaginensis. dum ait
cum quis scilicet id est christianorum inter. in unitate ecclesie constitutus in aliquo tali
peccato deprehensus fuerit ut anathemate dignus habeatur. fiat hoc ubi pericu-
lum scismatis nullum est. nam ut in 2o libro. 9o capitulo epistolam inquit non apparet fa-
nale quod grauius esse sacrilegio scismatis. quod perinde unitatis nulla
est iusta necessitas. et cum de correctione peccatorum in eodem loquitur. ait. hoc faci-
enda sunt salua pace et quantum admittit officium seruande unitatis ne eradi-
canda zizania simul eradicentur et triticum. ite et in epistola ad aurelium om-
nes quilibet peccati multitudinis corrigendum sit inquit. non asper quantum estimo

nō durit nō iperiose p̄ca multitudinis aut p̄caue cōsuetudis cor-
rupienda sūt. ista tollūtur magis docēdo q̄ iubēdo magis monēdo q̄
minādo. 7 si q̄ minat. fiat h̄ cū colore de scripturis ne nos in nra
p̄tate s̄ dñs in nro sermone timeatur. vñ si dcā ip̄ius aug. cōgre-
gentur. repit̄ur q̄ trib9 2 cur̄ ab9 7 alias nō p̄ca publica sunt
punienda sc̄z iuris dictione. cōuicione 7 pace salua. ideo temerariū
est p̄dicare publice ad populū q̄ debet vitare missā p̄s biteri 2 au-
binarij notozij notozietate facti. qui nō ē cōuic9 nō cōfess9 nec p̄
iudicē talis dēdarat9. cū ex hoc facile sc̄ismata et scādala possint
insurgere p̄pter multitudinē p̄hdolor nimia p̄terea p̄pter p̄iculū
p̄plexi. hec assertio est scandalosa. nā assertio q̄ apud doctores est
dubia p̄iculosa est. mō si notozij notozietate facti cōabinarij sine
vitādi a p̄lo. vt neq̄ nusse eoz audiātur. neq̄ sacramēta ab e-
is sumantur inter doctores est dubiū quib9 dā dicit9 q̄ sic alijs
q̄ nō. tā int̄ theologos q̄ inristas p̄fecti ante monitionē factā p̄
iudicē p̄petēte vel trina vel vna p̄ oib9 7 sic reddit hoies p̄plexos
hāc doctrinā de n̄ vitādo sacerdotes publicos p̄cores notozietate
facti a xp̄o possu9 accipe. sacerdotes enī legales erāt notozij p̄co-
tes. auari. inudi 7 alijs vicijs irretiti. nec tñ illos ip̄e vitauit. p̄
mo p̄dicauit dās eoz esse obediēdū. q̄ dicit̄ iqt̄ faate. de vitādo
scādalo ac sc̄ismate ab ap̄lo formā habem9 7 corripēdi. vbi nō in-
minet p̄iculū sc̄ismatē. 7 p̄mittēdi vbi iminet p̄iculū. fornicatorē
enī notozijū p̄cipit vitari. 1. cor. 5. cū ait si quis frater. i. cristian9
fornicator nominatur in vob̄ cū illo nō sumere abū. 7 loquitur de
notozietate facti. q̄ ait nominat̄ i vob̄. s̄ de multitudinē corripē-
tū q̄ nō egerūt penitētiā sup̄ fornicatiōē sua 7 imūdicij nō dat p̄-
ceptū abstineḍi a cōmunicatiōē. dicit̄ nēpe 2. cor. 12. de ill̄ ne for-
te cū venero iterū humiliet me de9 ap̄d vos 7 lugeā multos ex vob̄.
poteāt nāq̄ p̄iculū oziri sc̄ismatē si multitudinē corripuiss̄ n̄ at̄ ex
correctiōē vni9. ideo quātū ad multitudinē detrahit seueritati 7 in
humilitate luxit. **Q**z aut̄ ille due decretales intelligātur de nota-
rietate iur̄ apparet p̄o p̄ glo. ibidē dicit̄. quē sit indubitan̄. sc̄ia
iur̄. 7 licet seq̄tur glo. extēdes eoz ad notozietate fā q̄ nulla ter-
gūlatiōē p̄t̄ celari. tñ multi doctores dicūt. q̄ illas decretales eē
intelligēdas tñ de notozietate iur̄. ē sentētia benignior 7 q̄dā eoz
de notozietate fā eas itelligere volētes addūt q̄ tali notozietate
notozij sint p̄us monēdi trina monitiōē aut vna p̄ oib9 p̄ suos
iudices. p̄ius q̄ sint vitādi q̄s est modeste 7 benignit̄ dicit̄. 7 sic

intelligi pnt doctores dicentes tales esse vitados. 7 no an moniti
one. duru enim esset qd tales essent excoicati 7 sic suspesi qd ad se
7 qd ad alios no pcedere monitione. un qd no sint excoicati hz d.
28. consulendu vbi nichola9 papa ad consulta vulgaroz qzetu si suu
sacerdote hnt vxore debeant sustetare 7 honorare. an a sepiare. res
pderet qd debet sustetare us qd quo iudicio epozu iudicetur. lz ei sine
valde rephebiles debetis inqt imitari dum qd facit sole suu oziri
sup bonos et malos 7 pluit sup iustos et iniustos. 7 qui iuda no
preat a se. nec vera videtur opinio dicentiu qd illud intelligitur de
fornicatio 7 zubinatio no notorio. qz tuc exeplu de sole qui ozitur
sup bonos 7 malos no est ad ppositu. cu oziat est sup malos oi
no notorios notorie tate facti. sequitur ibide notabile vbu. de ps
biteris. qd laici estis nichil iudicadu est a vob. nec de vita eoz qd
inuestigandu. s epozu iudicio quicquit illud sit reseruadu. no. qd
illud sit. in quo notorietas facti zcluditur de qua no plus s epis
cop9 hz iudicare 7 sic n debet vitari nisi epozu iudicio. Itē r. d. q.
s. c. ultimo sciscitab9 vobis. itē nichola9 ad consulta vulgaroz q
zetu si a sacerdote de pheso in adulterio sine sola fama resperfo de
beat coione accipe respdet ab eo usquo iudicio epozu reprobat
comunio papienda est. qm mali bona ministrado se tmmō ledūt.
exemplificat de face cerea. qd accesa. sibi tmmō pstat de trimetu. a
lijs lumē in tenebris ministrat. 7 sic pus p exeplu de sole sup bo
nos et malos appuit qd de notorietate fa decretu itelligebat. ita
p exm de face cerea ardete apparet idē qd illuminat bonos 7 ma
los. de qbz tū hie dz. qd usq iudicio epoz reprobat vitadi no s.
si igne decretal null9. papa nicholai 7 decretalis alexadzi pterea
esset intelligende de oi notorietate iurē 7 facti esset gzie. decreta
lib9 consulēdy d. 28. 7 sciscitab9 r. d. q. s. c. ultimo ab eodē papa
pmulgat qd no est dicēdu Oportet qd qd ille. null9 7 pterea intel
ligat de notorietate iurē. 7 iste consulēdu 7 sciscitab9 itelligat de
notorietate fa Itē qd ille. null9 7 pterea de notorietate iurē debeant
itelligi pz p btm tho. qd i y. q. lz. ait i forma Si audio missa pbi
zubinarij peccat mōzle qd qdē institutu ē i pena sacerdotē fornicarij
attēdēdu tū ē. qd h n itelligit de qlibz sacdote fornicatio. s de publi
cā fornicarijs et ppe illi dicat publica qd iudicio ecclē p scētia notat
publica fornicarij. un quā qd aliq iudicio ecclē notē public9 fornicar
tor null9 dz audire missa ei9 alias peccat mōzle h tho. i forē. Ita
qz cu de hac materia multi doctores excellētes sentiāt gria. no licet

dogmatizare certitudinaliter vni doctore altera ptem ne ponat au
diētes i pualo pplexi pāi mōzlis. maxie rigoziosiore pte 7 an de
terminationem expssam iudias. Ad hoc est btis tho. 2. q. 1. q.
19. allegans istud deut. 21. si difficile 7 abiguū apud te iudiciū
pperis. 7 iudiciū intra portas tuas videris verba variari venies
ad iudicē sacerdotē. qzē ab eo 7 faāes qāiqz dixerit tibi. postq
aut iudex ambiguū determinauerit. standū est sue determinatio
ni 7 nō varia sectandū. sentētia enī fertur ex multo tpe cū indagi
ne multa. opiniones vero cōmuniter insurgūt. maxime aut deter
minationi vniuersalis ecēie synodaliter aggregate standū est. nec
licet post illā grūi asserere sub pena pāi mortalis 7 suspitiois vel
sāsmatē vel heresis cui certe omēs doctores dā sua submittūt. qm
post diuinas scripturas veterē. 7 nō. testamentoz. canones cōsi
lioz generalū legitime cōgregatoz 7 legitimā psecutionē habē
tū tenēt in auctoritate secundū locū. eāiam anū decretales sūmoz
pōtifiā 7 opuscula doctoz scōz. 8. 14. sācta romana vni btis ie.
g luafarianū hereticū si bene meminī disputans. multē rōnib9 ad
uers9 illū in mediū pietis dixit finaliter poterā tuarū rōnū rui
los h vniū sole explicare q est auctoritas ecēie vbi auctoritate ecēie
pferre suis rōnibus. qm 7 fidē suā determinationi tamasi pape suppo
nit 7 a fortiori determinationi ecēie vniuersal synodaliter cōgre
gate. capzopter scā synod9 basilicē volens pscientijs fidelū pui
dere nec vltra in tā pualosa materia qualis est ista de vitādo vl
nō vitādo missas aut sacramēta pabinarioz notozioz. 2. kl.
februarij anno a natiuitate dñi. 1524. inter alios canones. sessio
ne 20. posuit istud. Ad vitandū scandala 7 multa puala. subueni
endūqz pscientijs timozatis. Statuit q nemo deinceps a rōione
alici9 in sacramētoz administratioē vel receptioē aut alijs qbuscū
qz diuinis vel ex. ptextu cuiuscūqz snie aut sēsure ecēiaslice seu sus
pētiois ā phibitiois ab hoie vel a iure generaliter pmulgate. te
neatur abstinere vel aliquē vitare aut iterdē ecēiaslicā observa
re nisi sentētia phibitio suspensio vel cōsua huius moī fuerit in vel
cōtra psonā collegiū vniuersitate ecēiam aut locū certū aut certā
a iudice publicata vel denunciata spālter 7 expsse. aut si aliquē
sentētia excoionis ita notozie pstitit iādisse q nulla possit tergi
uerfatioē celari aut aliquo iuris suffragio excusari nā a rōioē illi
us abstinere vult iuxta canonicas sārioēs. Ex pmissis sequūtur
tria pmū pdicatozi nō ē tutū insistere textui decretalū supficialitē

Istud decretū fūdatū in iure diuino nā ei qui habet alioꝝ aꝝ
moderari dꝛ 3. regꝛ. 10. custodi in vitū istū qui si lapsus fuerit erit
aia tua pro aia illius. Itē pro ūb. 21. diligenter agnosce vultum
pecoris tui tuosqꝛ greges cōsidera. Itē ezech. 33. dꝛ speculatoꝝ. si
speculatoꝝ videt ut gladiū veniētē 7 nō insonat ut buana. 7 plūg
se nō custodierit veneritqꝛ gladius 7 tulerit aiam ex eis ille in inī
qꝛtate sua captus est. sanguinē autē eiꝛ de manu speculatoꝝis reqꝛ
rā. Itē dñs ait 10. 10. bonus pastoz ponit aiam suā pro ouibꝛ suis
mercenarius autē et qui nō est pastoz videt lupū veniētē et fugit
qꝛ mercenarius est. sꝛ 7 in iure naturali fūdat hē enī dicitur ius na
ture ut multitudo regatꝛ p vnū. cñtia inqꝛ aristoteles nolunt male
disponi pluralitas pñcipū mala. vnꝛ ergo pñcipē in sine duc de
tini mechaꝛ. possent ad hāc intētionē multa adduci. ex quibꝛ pa
tet rōnabilitas huiꝛ canonis **O**is vtriusqꝛ sexus. Sateꝛ credibile ē
papā posse interpretari aut dispensare decreta sacꝛoꝝ qꝛsilioꝝ gene
raliū et pāmenitoꝝ maxie in positiuis dū subest causa qꝛ nō sem
p sūt qꝛsilia illa 7 semp est papa qꝛ ipā consilia tacite saltē qꝛsente
tūt sūmū pōtifiā hoc posse facere. sꝛ p illa indulta pꝛicularia de eli
gendo cōfessoꝝe. qꝛ deroget illi cōstitutioni. **O**mis vtriusqꝛ sexus tā
sanctē. nō est sateꝛ notū. maxime qꝛ in illis nō sit mentio de nō ob
stantia illius nec videtur causa subesse. debet igitur qꝛlibet prochi
anus semel in āno suo pꝛo sacerdoti vt dicūt doctores 7 qꝛsitutio
habet semel in āno dū ad ānos discretiois venerit oia sua peccata
ei cōfiteri aut de cōsilio suo vel licētia alteri qꝛ. nō dico qꝛ ea qꝛ cō
fessatus est habēti pꝛtate absoluedi eadē qꝛsitate vt quidā dixerūt
sꝛ ea qꝛ ab vltima qꝛfessioē facta vsꝛ ad instans festū pasche aut cir
ca. 7 si ab illa vsꝛ ad ipm instans festū nō sit conscius mortalis cri
minis. debet se pꝛo sacerdoti prochiali pꝛntare ac dicere. dñe a tē
pore quo fui vltimo cōfessatus ei qui habuit pꝛtate me absoluedi
nꝛ hodie. nō sū cōsciūs alianꝛ mortalis tñ vestre reuerētie vt satis
faciā qꝛsitutioni. **O**is vtriusqꝛ sexus qꝛ. me eidē reuerētie repꝛsenta
7 p hoc ipē sacerdos nosat vultū pecoris sui. audit vocē eiꝛ cui vt
qꝛ credere debet. nisi qꝛstaret de fraude de qua nō est leuiter pꝛsumē
dū. valet autē illud pꝛuilegiū cōfessionale qꝛ p totū ānū potest vti.
Itē qꝛ de reseruatꝛ episcopis electus sacerdos potest absoluerē **I**tē
qꝛ semel in āno circa pascha vsꝛ illo pꝛuilegio nō tētur qꝛfessata i
terare sꝛ tñ ea qꝛ tꝛpe intēmedio qꝛmisit mōꝛtia et si nulla sint dicere
vt pꝛus 7 se ad sacꝛā cōionē si laycus est offerre si sacꝛdos ad sacꝛa

sanctorum cum timore accedere. nam si non esset ita. magnus basilii in suo
apologetico. et beatus gregorius in suo pastorali non determinassent of-
ficii sacerdotum propter esse ita periculosum qui apte ostendunt eos de om-
nibus commissis reddituros esse rationem si ex eorum negligentia perirent
Hec sub correctione scripta sunt

Contra duas propositiones super matrimonio erroneas.

Quidam protulit duas propositiones in presentia plurium personarum.

Prima matrimonium non est nisi umbra. Secunda omnes mulieres sunt
communes omnibus viris qui eas de consensu ipsarum possunt habere.

Prima propositio est in fide erronea. iniuriosa sacramento. pro populo scandalosa. Erro-
nea quod est in fide quod umbra nichil est. nam non est nisi participatio lucis. dogmati-
zans quod matrimonium non est nisi umbra dicitur impletur quod nichil est. quod est in illis
saluatorum matrimonium approbatur. mat. 19. et mat. 10. dominus dicit ab inicio deus
creavit masculinum et feminam. et dixit propter hoc reliquit homo patrem et matrem
et adheret uxori sue et erunt duo in carne una. et apostoli ad ephesios. 1. ea-
dem verba dicentis et subiungentis. hoc autem sacramentum magnum est. Est etiam
in illius articulo sanctorum rationem. id est sacrorum rationem per unam exponere. de qua
in numero matrimonium est. id non umbra tamen. propterea est in doctrina salua-
toris. et apostoli dominum virum non debet dimittere uxorem nisi ob causam for-
nicationis. quod noluit fideles esse filios tenebrarum sed lucis. nam dominus lux
mundi dicit in 10. 12. ambulat dum lucem habet ne tenebre vos apprehendant
credite in lucem ut filii lucis sitis. non est quod sacramentum matrimonii umbra tamen.

Haec assertio est iniuriosa sacramento quod subtrahit aliquid perfectionis
illis. sacramenta enim noue legis sunt media inter sacramenta legis
veteris. et ea que sunt in gloria. propterea participat cum utroque. omne namque me-
dium naturam sapit extremorum. sacra autem veteris legis sunt umbra tamen
teste apostolo ad hebraeos. 10. umbra inquit habet lex futurorum bonorum. que verum
est in gloria lux tamen. sacra igitur noue legis sunt lux et umbra. lux respectu sa-
cramentorum veteris legis. umbra respectu eorum que aguntur in gloria. nec
mirum nam virtutes fidei et spei habent aliquid lucis. et aliquid um-
bre. fides est creditibilis cognitio certissima. ecce lux. sed est non apparentium
ecce enigma et umbra. spes est certa expectatio future beatitudinis ecce
lux. sed nudum habite. ecce umbra. iniuria ergo facit assertio dicens quod
matrimonium in hac lege euangelica non est nisi umbra. sicut si diceret
quod visio glorie que succedit fidei umbra habet. huiusmodi iniuriosa quod non ma-
ioris tribuit dignitatem legi noue quam veteri ex qua sacra noue legis nichil
illud dicit habere lucis plus quam habent sacra veteris que sunt umbra tamen quod est in apostolo
postolum que epistola ad hebraeos. a 1. ca. vsque ad 10. idusue ostendit excellentiam

noue legis sup̄ vetere ⁊ sacerdotij cristi sup̄ sacerdotū leuiticū
qz nichil ad p̄fectū duxit lex vet⁹ si⁹ facit noua vt ibidē de m̄t̄.
¶ Qz si p̄ vmbzā intelligat quoddā tegumētū aut velamētū es
t⁹ p̄cipiscenciarū carnaliū sub quo licenter ⁊ impune exercētur
adulteria adhuc maior irrogatur iniuria sacramēto qd̄ ratū signat
cōiugationē anime deuote ad cristū ⁊ cōsumatū cōiugationē idissolu
bilē xpi ad eccliam ⁊ nature diuine in xpo ad humanā. p̄t̄ quas
nobiles siḡtōēs aplūs postq̄ de sacramento isto dixerat. h̄c s̄t sa
cramētū magnū est subdidit ego at̄ dico i xpo ⁊ ecclia. potuiss̄ ad
didisse in natura diuina ⁊ humana in p̄sona xpi. cū igit̄ diuina e
loquia sacramētū matrimonij extollat̄ excellēter. qua temerita
te audet carnalis in iniuriā ei⁹ dicere q̄ est tegumētū adulterioꝝ
vel stuproꝝ p̄cedētū. aut fornicationū

Est deniqz ista assertio p̄lo scādaloſa. nā scādalu est dcm̄ v̄l factū
m̄n⁹ rem̄ p̄bēs alteri occasionē tūnc sic facit p̄fat⁹ assertoz. nā si
māmoniu nō est nisi vmbra ⁊ p̄cōsequēs nichil. cōiuges nō cura
būt seruare fidē. neqz de ple curabūt. ⁊ nō cōiugati differēt q̄tra
h̄c tāti extimātes vzi sicut nubē. cū tñ aplūs dicat meli⁹ ē nube
te q̄ vzi. Itē qz inuocat̄ p̄lū ad estimādū deape ecclia filios suos
dū nuptias honorabiles p̄dicat. ⁊ tria bō. scz fides p̄les sacram̄
tū dicit deozare māmoniu. qz vmbra nec hōrabil̄ est nec deozā

¶ 2ª assertio. oēs mulieres sūt cōmunes oib⁹ viris q̄ eas de cōsen
su carū p̄nt h̄c est in fide p̄nicioſa. seditioſa rei publice turbatiā p̄
nicioſa q̄ dē qz destruit a n̄cedēt māmonij sacramētū qd̄ est vn⁹
ad vnā soaal̄ ⁊ idiuidua cōiugatio vn̄ sicut q̄ negaret̄ deū ēē ess̄ i fi
de p̄nicioſ⁹ q̄ quis deū esse nō sit articl⁹ fidei qz tñ est a n̄cedēs ad
articulū q̄ est deū esse oipotētē creatōrē celi ⁊ terre. q̄ ver⁹ esse nō
posset si de⁹ nō esset hic est q̄ negans deū ēē errat i fide. qz h̄c ne
gare deū ēē oipotētē. sic q̄ dicit oēs muliēs esse cōes oib⁹ viris. h̄c
negat̄ māmoniu qd̄ ē it̄ vniciū ⁊ vniciū. q̄ si aliqn̄ diuina disp̄sati
oē vn⁹ vir s̄t plures h̄c v̄t̄. h̄c raro fuit ⁊ p̄t̄ p̄li dei multi
tudine ex q̄ v̄tur⁹ erat xp̄s. nec vnq̄ vna mulier habuit s̄t mā
monialit̄ plures viros. p̄pter certitudinē p̄l̄ q̄ haberi nō poss̄ il
lo cāū Preterea iste assertoz h̄c p̄fiteri q̄ fornicatio simplex adul
teriū ⁊ luxurie mōstra s̄t licita. nā it̄tio illi⁹ nō ē dicē q̄ s̄t cōmu
nes de f̄cō h̄c ei nichil ess̄ dicē s̄ q̄ de iure q̄l̄ quāt̄ si p̄f̄t̄iat p̄t̄
h̄c sic q̄ ipliāte cōfiteēt̄ q̄ oīs cōiugatio cuiuslibz̄ femine cū q̄libz̄ vi
ro est licita. si illi s̄t soluti fornicatio simplex est licita. si cōiugati.

adulteriū est licitū. si virgo. stuprū est licitū. si attinēs viro in aliq̄ gradu prohibito. incestus est licit⁹ et sic de alijs q̄ oīa sūt i fide p̄uiciosa et q̄ illd̄ p̄ceptū decalogi datū exo. 22. nō mechaberis i q̄ oīs p̄uicatio viri et mulieris extra m̄moniuū est prohibita sc̄dm̄ doctores sc̄os. Est turs⁹ sediciosa et turbatiua rei publice qz pat̄ via ad adulteria incest⁹ / stupra / et sic de alijs ex q̄b⁹ homiadia sc̄q̄renē et alia q̄q̄ se ui odij crudelissima. oīs etenim marit⁹ zelat pudiciā uxoris nec vult pati iacturā in delicijs suis.

Super amortisationibus a questarum per certā ecclesia ad instātam auustā poris cartusienſiū.

Venerabilis ac deo deuote amatissime p̄or. Val⁹ sit vob̄ a deo salutari p̄ cui⁹ amore duos cū fr̄ib⁹ ordinis vestri sacri suffertis labores magnū ac difficile petijt caritas v̄ra a mea penuria p̄solui. sup̄ materia amortisationū celibes viros p̄ternēte / quos timor dei ne offendat p̄cauit ex vna. et caritas manutenētie diuini cultus ex altera p̄tib⁹ p̄mouet aīos et q̄dē int̄ hec ābulati digne n̄ puū iminet discamē. poterā tñ in p̄mis de negligētia suggillari si in mea fuiss̄ p̄te qd̄ petijt dilectio v̄ra et nō iterāssisset grāde legitimūqz ip̄edimētū. flagitauit nēpe qd̄ sentire in materia amortisationū sup̄ articulis in missis ac sup̄ possessionib⁹ in eisdē reatatis. v̄ sic pacē haberēt cōsciē factū huic⁹ vasillātes i incertū. Rē vtiqz vt dixi difficile postulastis sub cui⁹ onere sumi iurisperiti eā laborāt. Nō credēs vtiqz sensui meo adij iurisperitos n̄re ciuitatis p̄batissimos. sc̄ies illā ad facultates iurū canonis et ciuiliū p̄ncipalit̄ nō ad nostrā p̄tincere a q̄b⁹ accepi scripturā (querē in fine libri) quā aīnis nō potui obtinere. et hec est vna causa tarde remissionis. vnde quia meo nō sedebat arbitrio deāssio ista merito debeo excusat⁹ haberi. Sed quia quid sentio instantius queritis. ex traditionib⁹ doctorū i sacra theologia p̄senti pagine hoc subiac̄. Et p̄mo occurrit difficultas. si p̄nceps possit imponere super subditos tributa. ā gr̄ias redibētias et alia onera qz sic qz dñs ait **M** 22. Reddite cesari q̄ sūt cesaris et q̄ sūt dei deo. et iero⁹ ait q̄ sūt cesari vt nūmū p̄ ciuitā tributa / et iterū dñs supponēs qz p̄ncipib⁹ tributa debeāt it̄ rogauit petrū. **M** 18. a q̄b⁹ reges terre accipiūt tributū a filijs an ab alienis. r̄ndit petr⁹. ab alienis et dñs p̄cludēs itulit ergo

filij sūt liberi. tñ ppter vitādū scādalū soluit tributū licet esset lib
nā dixit vbi supra vtrūq; ne scandalizem9 eos vade ad mare et
starete que inuenies in ore piscis da illis p me & p te. qd nō fecit
s; si nō licet solue tributū. Itē aplūs ad ro. 13. ait nāitate subditi
estote dñis. idēo tributa pstat. reddite q; oib9 debita. cui tributū
tributū. Itē aug. 22. libro 9 faustū ait. suscipiēdi belli auctoritas
atq; p̄siliū penes prināps est. exequēdi vero iussa bellica mistro
rū & p̄mittit ad hoc tributa p̄statur. vt p̄ bella militi sup̄edia
p̄beat. **¶** Qd nō arguitur. qz cū filij israel peterēt sibi dari regē
dñs pronice dixit samuēli. nō te abiecerūt s; me ne regnē sup̄ eos
vtrūq; p̄tate eis. quid faciet rex. & dic filios vestros tollet et
ponet in arcib9 suis. facietq; sibi equites & multa q̄ sequūtur. iu
ra regē inquit erūt. h. 1. r. 8. i. nō erūt. pronia enī sensū notat op
positū. ibi dicit. mge. **¶** De lira. q; p̄ncipes p nāitate tuitiois pa
trie potest iponere onera subdit. nō aut vbi nō est nāitas. vñ ea
q̄ ibi natrāt. facere nō potest rex. qz ad tuitiōnē patrie nō p̄tinēt
cū igitur dicit scriptura iura regis erūt h. pronice h. dñm est p̄lō.
quā relinq; p̄nūc in dēasā req̄reret enī p̄lixū sermonē. **¶** Si igitur
nō licet prināpi tributa vectigalia rē iponere. nō haberēt viri ea
am timorati causa scrupuli i possidēdo acq̄sita aut eis misericordi
ter donata libere absq; recognitione alian9 redibēt p̄ modū tribu
ti aut vectigalis ipositi. **¶** Si vō licet manifestū ē q; talia onera nō
sūt magē p̄uilegiata q̄ decime. p̄mo min9 qz iste debetur iure natu
rali diuino & humano & illa iure humano dūtaxat. de decimis di
cūt scūs tho. & seq̄es q; nō soluēt decimas i p̄tib9 i q̄b9 ecclia nō
repetit. non peccāt mortaliter. dū tñ sint i aīo pati soluere si repe
teret ergo videtur a multo fortiozi q; nō soluēt prināpib9 scēt
b9 & nō petētib9 huiusmōi tributa vel onera de acq̄sitis vel datis in
elemosinā nō peccāt mortaliter si tñ sint pati in aīo soluere si pete
ret & ibi quiescēt. & sic ecclia dixit in p̄ferēdo vocaliter vn9 ex sumis
iurisperit. p̄ hoc tñ nō intelligo quī si aliq; possessio debeat aliq̄s
reddidit ab antiquo determinatos cū trāsit ad ecclias sit ab il
lis libera qz res trāsit in aliquē cū onere. **¶** Cū igitur a prināpe vlt
ab alio ad que sp̄cat scēt & nō petit. q; scēt renūciēt possessionib9
datis a acq̄sitis a soluāt idē p̄ amortizatiōē aliquā redibētā annua
lē a p̄ semel. ipi sine scrupulo scēt p̄nt possidere illas dū tñ sint
in aīo pati satisfacere iuxta exigentiam iusticie & rationis si pete
retur & intelligo de illis vbi nō obstat p̄hibitio exp̄ssa vel tacita.

quod dico propter acquisitiones aliquarum possessionum ultra summam amortisatam vobis per reges philippum et iohannem. quia indulgentia ad certam summam videtur continere implicite dissensum amortisationis ultra illam. propter quod esse providendum caute quod posset obtineri consensus principis super summa excrecente summam indulti. preterea si princeps et sui officarii ignorent translationem possessionum in quarum transactione aliqua iura recipere consuevit factam in ecclesia. ne princeps suo iure frustretur perpetuum. videtur consultum cum illo aut officario habere ad hoc facultatem proponere cum discretionem bona ut non dicitur extra cum iactura alterius vel ad minus ad noticiam alterius eorum deducere bono modo cum propertitudine componendi rationabiliter

Questio ex parte domini egidij baerlaem

Questio est utrum sine laude operis valeat laus cordis aut oris
A Opinatur quod non innitens verbo saluatoris. **M**at. 23. dicitis non oris qui dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum. quod verbum propter repetitionem illius dictionis domine intelligendum forte putat de dictione vocali quam mentali subdit. sed quod facit voluntate patris mei. ipse intrabit in regnum celorum **B** Opinatur oppositum quod scilicet falsum est sine laude operis non valere laudem cordis. Ex quo iuxta maximam theologorum. Actus exterior speciem accipit ab interiori. Aduat auctoritate iheronimi dicentis. nullius est mei ore diuina officia obositate et misera mente que exterius iminent vagando arcantur **A**d inquirendum que dicitur opinio verior sit. Aduertendum quod laus oris dicitur qua verbo vocali deum laudamus psalmos aut alia diuina cantica. legendo aut psallendo. laus cordis dicitur qua verbo mentali deum laudamus. diuina officia laudem dei continentia tante meditatio ac ea de verbo ad verbum subtiliter intelligendo. laus operis accipitur dupliciter. vno modo pro laude qua opere exteriori. ut puta motu aut gestu corporis. deo reuerentiam aut honorem exhibemus. vel genua flectendo. vel manus aut oculos in celum levando. vel caput inclinando et sic de alijs. Alia modo accipitur laus operis pro ea laude qua deum laudamus omne opus nostrum tam exterius quam interius in gloriam dei ordinando iuxta verbum apostoli. 1. ad corinthios. 10. Sive ergo manducatis sive bibitis sive aliud aliquid facitis. omnia in gloriam dei facite. **E**t iterum ad col. 3. Omnia quod facitis in verbo aut in opere omnia facite in nomine domini nostri ihesu christi. in omni quidem opere

nō deū laudam⁹ si ipm̄ in gloriā dei saltē habitualiter ordinem⁹
His pmissis dicēdū videtur q̄ sine laude opis 2° mō dca nō
valet nec laus cordis nec oris. si q̄s enī ore psalmos diuinos de
cātet et corde meditetur laudē diuinā quā significat. q̄stat qz nich
il meretur nisi omnia hec in gloriā dei saltē habitualitē ordinaue
rit sic enim nob̄ singula peragenda sūt vt cū psalmista dicere possi
m⁹. nō nob̄ dñe nō nobis. s̄ nomini tuo da gloriā. Et qz opinio
ipsius. **A.** intelligenda videt̄ de laude opis 2° mō dca. manifestū ē
q̄ recte et irrephēbilit̄er dicit sine laude opis laudē cordis aut o
ris nō valere. **Q.** **A.** loq̄tur de laude opis 2° mō dca. p̄z ex auc
toritate quā adducit. Ille quidē volūtate p̄zis facere intelligit̄.
nō qui gestib⁹ corp̄is exteri⁹ deo honorē exhibet. s̄ qui om̄ia opa
sua ad hoc ordinat vt ex eis pater celestis glorificetur. iuxta v̄bū
euāgelicū. **M.** **A.** sic luceat lux vestra corā hoīb⁹ vt videāt opera
vestra bona. **H** glorificet patre vestrū qui in celis ē. **O**pinio ip̄i⁹
b. intelligenda videtur de laude opis p̄mo mō dca. qz in reproba
tione ei⁹ inuitur q̄ laus opis est act⁹ exterior t̄m sicut laus oris.
Et verū est q̄ sine tali laude opis. valere p̄t laus oris. **H** cordis
vtputa si quis psallat diuina officia et corde ad singula v̄ba attē
dat manifestū est hunc mereri posse licet exterioris corp̄is gestu ā
motu nec reuerentiā deo exhibeat neqz honorē. p̄z q̄ q̄ dca opinio
nes inter se nō s̄ cōtrarie. p̄mo vtraqz aliqd̄ atinet veritatē et h̄ si
opinio ip̄i⁹ **A.** intelligatur de laude opis 2° mō dca. et opinio
ip̄i⁹ **b.** de laude opis p̄mo mō. **N**ō dz q̄ **b.** rēphēdere ipm̄ **A.** nec
ad ipm̄ rēphēdēdū quinat ratio quā adducit nec auctoritas. **Q.**
ratio per **b.** adducta sit inefficax ad falsificandum opinionē ip̄i⁹
A. patet ex trib⁹ p̄zimo qz equiuocat de laude opis. quia vt ex
dictis patet. opinio ip̄i⁹ **A.** intelligenda est de laude opis 2° mō
et nō intelligenda est de laude opis p̄mo mō. scādo qz p̄pō in rā
ne assumpta aliquo modo videtur calūpniabilis. hec enim p̄pō.
Nec laus oris nec opis valet sine laude cordis. falsa est si intelli
gatur de laude cordis actuali. Ad hoc enim q̄ laus sit meritoria
nō videtur necessario requiri attētio cordis actualis. **s**i nec ip̄a re
quiritur ad hoc q̄ artificiose atarizetur. vt p̄z 2° phisicē. sicut enī
habituat⁹ in arte achanzadi artificiose ludit nec causat dissonātiā
in aurb⁹ andiētū. licet nō semp̄ auccat. neqz actu cogitat de q̄li
bz corda tāgenda. **I**ta q̄ op⁹ suū hitualiter ordinat i glāz dei. me
ritorie agit. **H** laus sua tā oris q̄ opis apud deū ē speciosa licet

aliquantulum distractus cogitat aliena. 3°. qz licet non committeretur e
quiuocatio et licet dea propositio assumpta esset verissima. ex ea tamen
non sequitur qz laus cordis et oris valet sine laude operis. quam conse
quentiam oporteret esse bonam. si ex dicta propositio opinio ipsius. A.
falsificaretur. Qz consequentia dicta non sic bona. patet qz si dantur a
liqua tria. inter que duo prima non valerent sine tercio. ex hoc non sequi
tur qz vltima duo valent sine primo. verbi gratia fides et spes non valent
sine caritate. vt patet. 1. cor. 13. ex hoc tamen non sequitur qz caritas
et spes valeant sine fide. Iterum nec fantasia nec appetitus valet ad p
grediendum sine potentia motiua. vt patet. 7. de aia. Ex hoc tamen
non sequitur qz potentia motiua et appetitus valet sine fantasia. Sic in
proposito cum sint tres laudes. operis. oris et cordis. licet due prime non
valerent sine tercia. non tamen sequeretur qz due vltime valerent sine prima
Auctoritas etiam iero. allegata. non falsificat opinionem ipsius. A.
si singula verba auctoritatis debite presentur. qz p ea iero. nichil
aliud intendit qz qz laus oris non est meritoria sine laude cordis.
secundo modo dea. hoc est qz laus oris non valet. nisi qz omne opus
suum in laudem et gloria dei ordinauerit. qd nullo modo est contra sed
pro opinio ipsius. A. vt patet. Pro cuius intelligentia tria sunt
notanda. Primo qz mens dicatur misera. Ex quo enim miseria beatu
dini opponitur. idcirco sicut mens viatorum dicitur beata qz cum aliqui de
gustatione delictabili fruuntur fruendis. sic mens eius misera dicitur qz cum de
lectatione fruuntur vitandis. 2°. considerandum est qz mens dicitur moraliter vagari
vagarique dicitur qz vel nullum vel non certum finem sibi prescribit. Cum ergo secu
rissimum finis humanorum operum sit solus deus. euidenter est qz mens illius qz ac
tus suos ad gloriam dei nullo modo ordinat moraliter vagari dicitur. 3°. con
siderandum est qz mens dicatur moraliter errare. nullus quidem prius errare
dicitur. nisi qz devertendo se a termino quo tendebat. illuc se retro
uertat. unde progressus est. Quia ergo ordinans opus suum in glori
am dei quasi a se in deum tendit in hoc spirituali progressu non prius dice
tur errare. qz opus in gloriam dei inceptum ad propriam laudem co
natur retorquere. Iste fortassis est errare de quo psalmista. In ac
tibus impij ambulat. vult ergo iero. qz nullus est meriti ore diu
na officia verbositate. et que exterius imminet misera mente eius se
vitando. vagando. scilicet opus suum ad gloriam dei. nec etiam habituali
ter ordinando errare. opus scilicet in gloriam dei faciendum. ad
propriam gloriam retrahendo.

**De valore laudis opis siue laude cordis et oris ad
instantiam dni egidij barlate in vindi valle de gent.**

Litteras vestras dilecti dei suscepisse me noueritis cum scriptis au-
tisdam doctoris louanien[si] ut ipse l[ite]r[is] continebat sup[er] materia de
laudib[us] cordis oris et operis et necessaria comitatio vltime res-
pectu p[ro]p[ri]e q[ui]t[er] v[er]a deuotio h[uius] exam[en]e scripture a me ia[m] decepta
et vult ut pistos frigidus de panib[us] ex cibano ardeti subtractis fe-
rat iudiciu[m]. ip[s]e quide[m] venerabilis laborat concordare discordes. quo-
ru[m] alter dicit no[n] valere laudes cordis et oris sine laude operis. al-
ter tenet contrariu[m] innixus huic maxie theologo[rum] q[uod] actus exterior
accipit speciem ab interiori. dicit q[uod] laus operis d[icitur] duplicat. vno
modo p[ro] laude qua opere exteriori puta motu et gestu corp[or]is deo re-
uerentia exhibemus vel genua flectim[us] aut manus aut oculos aut
caput in celos leuamus et sic de alijs. Alio modo p[ro] ea laude qua
deu[m] laudam[us]. o[mn]e opus nostru[m] tam exterius q[uam] interius in gloria dei
ordinando allegat apl[ostolus] i. cor. 10. et ad coloss. 2. ut scripsistis et p[er]
h[uius]modi distinctione[m] concordat opiniones **A.** et **B.** id est meam et illi[us]
cedule in misse per vos reprehensor[um] dicit q[uod] **A.** id est ego intelligit
de laude operis 2° dicit. et **B.** id est qui p[ri]mu[m] reprehensor intellige-
bat de laude operis p[ri]mo dicit vos at ad exam[en]e meum remittitis hec
p[re]scripta. q[uod] ut p[ri]us dixi no[n] sat[is] congruere visu[m] est m[hi]. memor enim
su[m] q[uod] ad instantia[m] b[ea]ti aug[ustini] sup[er] multis q[ue]stionib[us] quas iuuenis aim-
beati iheronimi senis fatigabat responsionis eius ab importunita-
te iuuenis exoneratis se ac dicitis ut ab vltiorib[us] inq[ui]sitionib[us]
cessaret. memeto inq[ui]t daretis et antelli et q[uod] bos lassus fortius fin-
git pede. respondebo t[ame]n. no[n] totaliter ab inquisitionibus vestris aut
patru[m] ac fratru[m] vobiscu[m] de gentiu[m] me absolueri volens. ymo pot[er]o
gaudens quoaduuxero. s[ed] si fortius lassus fingendo pede no[n] subtili-
ter s[ed] figuraliter ut etas patitur dixero meam sup[er]stabunt sapien-
tes insipientia[m]. Dare debet q[uod] paucos fortasse nullos doctores re-
perietis qui nisi lineas doctoru[m] autetico[rum] sequatur eiste terminis
eandem materia[m] explicent. quot enim capita tot sententie. suis cuius-
mos est. vnde daniel 12. ca. ait. pertransibunt plurimi et multiplex
erit scientia nec t[ame]n p[ro]pterea a veritate deuiabunt q[uia] o[mn]e veru[m] o[mn]i vero
p[ro]sonat. n[on] impho illi[us] doctoris louanien[si] determinatione[m]. s[ed] alie loq[ue]nt[ur]
q[uam] ego. p[ro] laude eni[m] opis intelligo o[mn]e op[us] bonu[m] exteri[us] ex caritate
p[ro]cedens q[uod] sit ob dei reuerentia[m] et p[ri]mu[m] utilitate[m] sp[irit]uale[m] se co[n]cernat

illū. ideo dixi q̄ laudes diuine oris ⁊ cordis nō valēt. hoc est nōn
habet̄ apletā bonitatē sine laude opis. si exercēdi opis adēst fa-
cultas ⁊ oportunitas. alioq̄n nō esset vera laus cordis qz nō esset
volūtas caritate formata. qz opatur amor dei magna si est. ⁊ si
opari desinit oportuno scz tempe ⁊ habita facultate amor nō est
p̄out latius declarau in ap̄ibus vobis p̄ me missis et qualiter
licet act⁹ exterior habeat ab interiori specē bonitatis moralis vt
allegat eā cedula rēphensoz. tamē act⁹ exterior tempe ⁊ loco cū
alijs arcūstantijs et facultate opportunis adessentib⁹ bonitatē in-
terioris volūtatē impantis actū exteriorem complet ⁊ de oratō.
⁊ sicut vnus ait in illius exterioris laudis id est opationis exteri-
oris exercitio refloret voluntas opantis. et aristoteles inquit q̄ de
lectatio supueniēs p̄ficiat opus. signū igitur q̄ diuina laus cordis
hoc est volūtas p̄opter deū aliquid opis faciēdi. si nō exeat in
opus facultate ⁊ oportunitate vt p̄dixi ex̄tib⁹ nō fuit efficax
⁊ cōpleta. et hoc intenditur cum dicitur laus oris et cordis nō va-
lent sine laude opis. Itaqz aliqd̄ valoris habet volūtas bene ope-
randi p̄opter deum ⁊ est meritoria caritate formata. sed comple-
mentū bonitatis habet in exercitio opis exterioris facultate ope-
tunitate ⁊ alijs arcūstantijs ex̄tib⁹. Si rēphensoz intendētē
lautem cordis habere talem bonitatē absq̄ laude opis meū sen-
tit. sed cedula intelligitur de bonitate completa. ideo nō video q̄n
ea que prius nisi ad q̄ me refero manere debeāt icōuulsa. dicta e-
nim antiquoz pat̄ū vt in illis scriptis tetigi debent reuerenter ex-
poni ⁊ nō moxat̄ redargui. Hic stat deniqz oñdere diuersitatem
modi loquēdi doctor̄ louanicē. ⁊ mei nō a traritate. ipse sc̄dm v-
nū mēbrū distinctionis accipit laudē opis p̄o ea laude qua deū
laudamus omne opus nostrū tam exteri⁹ q̄ interi⁹ in gloriā
⁊ laudem dei ordinatum. ego autem totū vobis laudem opis ac-
tum exteriorem in gloriā ⁊ laudem dei ordinatum. actum autē
interiorem quo deus laudatur vel aliquid mēte tractatur in hono-
rem eius cū alijs arcūstantijs. dico laudem cordis

Pro quo quis plus tenetur orādo p̄ viuīs vel
defunctis ad instantiam cuiusdam vici timorati.

Ques̄ p̄posite sunt questionēs satis difficiles p̄op̄ multitu-
dinem diuersozū respectū et arcūstantiarū varietatē. Prima
cū plus tenetur aliquis. ⁊ p̄o quo orādo quis magis meretur
p̄o viuīs aut defunctis.

2^a. quis melius facit pro alleviatione alicuius anime a penis purgatorij. an fundendo unum obitum perpetuum pro illa. aut fundendo celebrare missas erogando tantam summam quam exponeretur pro fundatione obitum.

3^a. quod missa magis mentoria est pro defunctis scilicet de trinitate de sancto spiritu. de beata maria. de cruce. &c. vel de requiem. **4^a.** prima habet duas partes. prima est. pro qua tenent aliqui plures orare pro defunctis a vivis si ad periculum habeatur respectus plures pro vivis orandum est quam pro defunctis hoc satis notum est habenti fidem ac etiam in doctrina theologica expresso. eo quod in via semper liberum arbitrium est mutabile sed postea confirmatum aut obstinatum. unde fit quod pro in sublimitate constitutis orandum est valde. ut sub illis det deus subiectis quietam et tranquillam vitam. persecutoribus ecclesie ut querantur et vivat ut ubi habundavit iniquitas superabundet et gratia. pro illis quibus vita datur in exemplum ut bonis operibus trahant alios ad virtutes et luceant hominibus ut glorificent patrem qui in celis est. et ne cadant in scandalum opprobrium et fabulam populo tota die. pro remissionis ac tepidioris vite hominibus ut desiderio celestium ferueant ne deo evocent eos de ore suo defuncti aut non habent voluntatem virtibilem ad opposita unde non sunt in periculo si sint in gloria. vel in inferno ibi ineffabiliter manent. si in purgatorio. de salute sunt securi. et ita vivos si respiciunt habeant ad rationem nature pro proximis plures orare tenemur. si ad rationem economiam plures pro domesticis quam extraneis. si ad politiam. plures pro civibus aut incolis regionis quam aliis. si ad rationem generalem in unitate fidei magis pro vivis quam defunctis in purgatorio existentibus orandum quod licet cum utriusque rationem tamen vivum se in illa ratione magis nobis propinquum quam sine de foro nostro in ecclesia militatum et illi defuncti non. quod sunt de ecclesia dormientium. quare ceteris paribus pro illis nos ad orandum magis sumus obligati. quod qui suorum domesticorum curam non habet fidem negavit et est infideli deterior ut dicit apostolus. si vero respiciunt habeant ad necessitatem plures pro defunctis orandum est quam sunt in purgatorio quam vivis. quod seipsum vivere non possunt nec mereri nec demereri. ubi enim ceciderit lignum siue ad austrum aut aquilonem ibi manebit. unde indigent suffragiis vivorum. vivus autem prodest oratione propria ad adipiscendum gloriam vel de condigno si sint in caritate vel de gratuito si sint extra. et quibus magis necesse est liberari a culpa quod pro vivis petimus oratione quam a pena. quod pro mortuis. tamen quod vivum pro se possunt obtinere non mortui nisi pro vivorum suffragia a patribus sanctorum magis pro illis quam respiciunt orare tenemur. Si autem ad id quod oratione postulamus habeant respiciunt. distinguendum est quod duo petimus primum pro vivis ut liberentur a culpa a ut perseverent in gratia. 2^m ut gloriam

consequatur et pro mortuis primo ut liberetur a pena. secundum gloriam
adipiscatur. tertium ad primum magis pro vivis orandum est quam pro mortuis /
quod maius est liberari a culpa mortali quam liberari a pena. tertium ad 2^m.
ceteris paribus equaliter orandum est pro utrisque quod eque primum pro illis peti-
mus orando. **¶** Si vero respectus habeatur ad motum orandi. pro illis
a quibus maiora beneficia suscepimus sint vivi vel mortui magis orare
tenemur. Et sic apparet quod non unica ratione ad illam primam partem prime
questionis respondendum videtur. sed secundum diversos respectus pluribus hoc tamen pro
aliqua resolutione dicitur potest quod magis primum creditur orare pro defunctis in
purgatorio existibus quam pro vivis ceteris paribus quod sunt in maiori neces-
sitate ut predictum est. propter hoc scriptum est. scilicet et salubris est cogitati-
o orare pro defunctis ut a peccatis. i. a penis peccatorum solvantur. 2. matth. 12.
¶ Secunda pars prime questionis est pro quo orando quis magis mereatur pro vi-
vis a defunctis quod tamen habet difficultatem pro defunctis existibus in pur-
gatorio. pro cuius resolutione notandum quod actus moralis ab aliquo elicitur et
transiens in aliquid speciem moris accipit ab illo in quod transit sicut ab
obieto et fine. bonitatem autem a principio statibus tamen debitis circumstan-
tiis. sic ergo actus meritorius vite eterne cum ex caritate procedat et tunc datur
ad aliquod bonum quod nobis vel alteri volumus esse ratione meriti acci-
pit a caritate eliciente illum. spem autem capit a fine scilicet bono quod opta-
mus unde oratio meritoria a caritate habet quod sit meritoria. et sic si a ma-
iore caritate procedit. magis mereatur qui orat siue pro vivis siue pro defunctis
ut ex hoc apparet quod non est ad eum pro quo orat habendum respectus quo ad ratio-
nem meriti. sed ad habitum caritatis ex quo procedit oratio. et adhuc ex eodem ha-
bitu si quis orat ferventius magis mereatur quam si remissius hylarem enim datorem
diligat deus quod misereatur in hilaritate ut inquit apostolus unde tertium ad quarta-
tem meriti orationis non refert verum quis orat pro vivis a defunctis sed ex qua
vult et quam intensa scilicet caritate. **¶** Si vero respectus habeatur ad id quod oratio
ne postulamus a deo. maius bonum petimus a deo pro vivis quam pro defunctis re-
gulariter. quod petimus vivos liberari a culpa mortali et optamus eis quod
viam et gloriam. sed defunctos liberari a penis purgatorii et consequenter gloriam
magis primo maius est tertium ad liberationem culpe quam secundum quod ad liberationem pene
2^m vero de assecutione glorie idem est. **¶** Ad 2^m questionem dicendum quod melius
est existenti anime in purgatorio tertium ad actionem eius liberationem a pena totam et
citius pro ea celebrare missas evocando tantam summam quam pro satisfactione obitus
perpetui exponeret si ei satis notum est quod in quolibet missa spatium pro anima datur
aliqua pars pene sue remittitur. **¶** Sed verum fundator obitus perpetui
in hoc magis mereatur quam faciendo celebrare singulas missas et eas

si q̄tū ad aliquid magis mereatur annue pro qua sic fundare fa-
cit difficultas est. q̄tū vero ad meritū fundatis credo q̄ magis me-
retur in fundādo / q̄ singulas missas celebrari faciēdo. tū qz videtur
ex maiori caritate h̄ facere et firmiori que ad p̄petuū se extendit. tū
qz totat ecclesiā et sic xpm̄ facit acq̄siti reddit⁹ herede tū qz si ad
modū aīarū habeatur asp̄ctus plurib⁹ sic p̄ficere p̄t. qz tm̄ q̄tū red-
dit⁹ durabit. durabit et obit⁹. esto q̄ semel in āno fiat / et sic si mū-
d⁹ duret mille ānis / mille misse fieret p̄ aīa tali. et q̄nter p̄ aīis
fidelib⁹ defunctis. tū qz viuis p̄ficiat stipēdia parādō / et ad intercedē-
dū sc̄dm̄ itētionē fundatis obligādo. et nisi sic fieret attēta diminu-
tio ē atique dotatiois eccl̄iarū. cogeret ut plurimū seruētes eccl̄ie
in ea b̄n̄ficiati medicare atqz eas deserere p̄ iopia. et hoc p̄sideras
sp̄s seūs idm̄auit corda p̄ncipū ad dotādū ip̄as. maluit nāqz ha-
bere seruētes mercenarios q̄ nullos. h̄ p̄missa intelligi debet si si-
delit̄ utrūqz sc̄z fundādo et missas celebrari faciēdo ac cū arcūstacijs
necarijs etc. fiat. Ex hoc etc. seq̄t̄ q̄ aīe p̄ q̄ obit⁹ fundat̄ p̄ficiat
maḡ q̄tū ad gaudiū accidentale q̄ singulas celebrare missas qz
mel⁹ esse credit̄ et ip̄a cū sit in grā de meliori ope maḡ gaudet i-
tēsiue et etc. verisimilit̄ extēsiue qz verisimile est q̄ plures celebra-
bit̄ obit⁹ q̄ diceretur p̄ semel singule misse. Q̄tū vero est de gau-
dio essentiali nichil dico qz seq̄tur ex caritate q̄ in tali aīa nō intē-
dit̄ s̄ in suo gradu corp⁹ de posuit manet qz ubi ceciderit lignū etc.
ut sup̄. Cōsultū tū videtur q̄ q̄ habet p̄petētes facultates faciāt
utrūqz sc̄z singulas missas p̄ expeditioē aīe de purgatorio faciēda
celebrari et fūdet obitū p̄ suo merito et gaudio accidentali aīe intē-
tēdo. p̄ patrimonio xpi augēdo p̄ seruatores eccl̄ie stipēdiādo. Pro
r̄n̄sione ad tertiā questionē sciendū q̄ in missa sūt q̄tuor p̄ncipalē
sc̄z sacrificiū ip̄sū et e⁹ ad patre oblatio postulatioēs obsecratioēs. et
grāz actioēs postulationes q̄tū ad orōnes post introitū / obseca-
tioēs q̄tū ad orōnes secretas. grāz actioēs q̄tū ad orōnes post
uionē / p̄ habet valozē ex ope opato / id est ex se postulationes aut
obsecrationes et grāz actioēs ex ope opante / id est ex dispōne
facētis oīs igitur missa est eccl̄ie meriti seu valozis aīab⁹ de fūda-
tum q̄tū ad sacrificiū / qz idē est et eiusdē valozis / nec maioris a bo-
no sacerdote oblatū nec minoris a malo. sed quia missa de requie
est magis appropziata pro defunctis q̄ alie quo ad alia tria sc̄lz
postulationes etc. ceteris paribus id est equali bonitate et deuoti-
one sacerdotum ac aliarum arāstantiarum est maioris valozis

ipsis aiab9 q̄ alie. et quo ad ista maioris valoris a bono sacerda
 te q̄ a malo. est verū q̄ alie nisse scz de trinitate zc possūt esse v
 tiliores defūctis ppter eos de quib9 sūt quos aie defūctorū p̄ne
 habere vel intercessores vl saluatore qz inuocātur z obsecrātur in
 illis. s̄ valor iste est ab extāsero puta ab eis quos posulam9 adiu
 tores ⁊ nō ab intāsero id est non vi verborū aut ab offerēte

Tractatulus contra marā corzet
 errantem in sacramento eucaristie.

ASSERTIO ista de sacramento eucaristie quand ie verray esleuer
 loctic en le messe ie verray vng peu de pam en maniere de u
 ne vōte pieche de papier. est in fide erronea q̄tinēs heresim mani
 festa. s̄acte ecce iniuriosa z offēsiua scādaloza p̄lō ac salute subuer
 siua. **Q** sit erronea zc. patet qz illa negat esse verū corp9 et ve
 rū sanguinē xp̄i sub spēbus panis ⁊ vini post plationē verborū
 sacramentaliū p sacerdote cū intentione q̄secrādi sup debita materia
 qd est hereticū in fide qz erroneū. est ei q̄ illud verbū xp̄i de veri
 tate hui9 sacramti hoc est corp9 meū vt patet. **M**̄. 26. **M**̄. 19.
 lu. 22. qz ista assertio dicit nō est corp9 xp̄i. q̄ aut nō sit ibi sicut
 i signo vt aliq̄ hētia fingūt. apparet qz postq̄ dñs dixit lu. 22. h̄ ē
 corp9 meū addidit qd p vob tradet. signū aut corpis xp̄i nō ē
 traditū p nob s̄ suū verū corp9. **I**te d̄ discipul h̄ scate in meā q
 memoratiōe id est i mee passiois memoriā. **I**te dicit ēē in me
 moriā passiois. qz corp9 xp̄i et sāguis sūt sub spēb9 sepatis vna
 super corpozale. altera in calice. sicut z in passione fuit sanguis a
 corozze sepatus. si autē esset panis nō ess̄ memoriale passionis
 plus q̄ pomū aut aliud fruct9 et min9 q̄ ymago xp̄i. ymo nō esset
 aliquaten9 ductiuū in memoriā passionis. bene tñ sicut omne cre
 atū duceret in cognitionem q̄fusā trinitatis sicut vestigiū. p̄terea
 saluator ait. io. 6. caro mea vere est ab9 ⁊ sāguis meus vere est
 potus s̄ nō sumitur caro xp̄i aut bibitur sāguis in p̄pria specie.
 qz hoc ess̄ inhumanū et horroz atq; ferale. capzopt dixerūt qdā
 hec vba audietes z bestialiter intelligētes. dur9 est h̄ sermo. z q̄s
 p̄t eū audire? sumit ⁊ māducat q̄ caro xp̄i z bibit ei9 sāguis in
 sac̄ s̄b alienis spēb9 panis scz z vini nec alit̄ apparet q̄ māduce
 tur z bibat si tñ nō ess̄ ibi corp9 xp̄i vt dicit illa assertio nullate
 nus māducaretur zc. **A**mplius aplūs. 1. cor. 10. panis quem stan
 gim9 caro xp̄i s̄ est. ⁊ bibit. 11. dicit ego accepi a domino quod
 et tradidi vobis. consequenter narrat. qz dominus accepit panem

et benedixit et dixit accipite et manducate hoc est corpus meum. panis
interpositis ait apud quicumque manducauerit panem vel biberit calicem
domini indigne reuerit corporis et sanguinis domini. probet ergo inquit se
ipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. et qui manducat et
bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit. si autem non esset in illo
sacramento corpus et sanguis christi sed tantum panis et vinum non oportet
ret ad manducandum et bibendum sua conscientia propterea nec mandu-
cans indigne id est cum conscientia peccati mortalis esset reus corporis
christi aut sanguinis. nec iudicium sibi manducaret et biberet. Rursus
postquam scandalizati fuerant discipuli audientes verba domini. caro mea
vere est abis et sanguis meus vere est potestio. et ipse ait. hoc vos
scandalizat. si videritis filium hominis ascendente ubi erat prius. spi-
ritus est qui viuificat. verba mea spiritus et vita sunt. quasi diceret non car-
nalis caro mea est abis sed sub specie carnis. sed spiritualiter est abis quia sub
aliena specie sed panis. Itaque quod fide manducatur dicitur beatus augustinus.
ut qui panem dente et ventre dedit et manducasti. sic igitur assertor ille
quod fide de vera essentia corporis christi in sacramento non habet. manducare non
potest spiritualiter corpus christi manducare quod facit christum et apostolum. quod quod ipse qui est veritas
christus metiri non potest. nec apostolus qui sequitur ipsum tramite recto. ipse
aduersariis veritatis ipsissimum in fide iurrit manducatum. et sic apparet
assertionem premissam esse in fide erroneam manifestamque heresim continere
faucem heresi berengarij quam publice reuocauit ut habetur de perse-
cutione. et ego berengarij ac seate tabozitauit. boemoz. et prior est heresi
eodem qui asseritur in hostia post verba consecrationis esse corpus christi. sed
desinere si a peccatoribus in mortali sumatur aut in loco inhonesto
proiciatur contempnata per dementium sextum.

¶ Quod sit etiam ecclesie iniuriosa et offensiuum apparet quod derogat sue
excellente. tanta enim est auctoritas eius quod doctrina sua post diuinas
scripturas omnium doctorum sententias precellit. quod et ipsius correctionis dicta su-
a submittit. Ipsa etenim docet qui libri recipiendi sunt in numero
canonicarum scripturarum. quod apostolus. quorum est primum opuscula christiana
religio suscipiat veneranda et amplectenda. Ad hoc propositum dicit beatus augustinus
euangelio non credere nisi auctoritas ecclesie me comoneret non quod ecclesia
det euangelio auctoritate sed quod euangelij dignitate docet cum reuerentia
esse suscipienda. Ipsa igitur est magistra discipline christiane sic quod con-
tra doctrinam eius nichil est asserendum et qui aliter sentit iniuriam ei
facit quia derogat ipsius honori et offendit ipsa asserit esse septem
sacra a christo instituta inter quod papuum est sacramentum eucharistie. quod non

solū continet grām causaliter sicut cetera. s; grē largitorem. nā et
illud sup oīa veneratur et colit ut testatur cerimonia ipm arāstā
tes. hic autē puificat hoc sacramentū qz nō nisi panē et vinū esse
mentit. minoris esse reuerētie q̄ alia sacramta ex quo nichil grē
ponit in illo. ymo eā esse minoris excellētie q̄ māna p̄tib9 in de
serto collatū habet q̄fiteri. qz illud de celo. istud ex terra et vite. il
lud oēm sapozē habebat. istud nō. illud donū dei spāle. istud natu
re. nūquid nō magna iniuria est terrenis subdere celestia. et panē
angeloz xpm quē in sacramento māducat fidelis p̄fiteri esse eōem
hoim et bzutoz abū? Assertio eā ista derogat huic articulo fidei.
vnā sanctā ecclā catholicā. cui9 documenta q̄tēpnit. Itē et huic
cōmunionē scōz. hoc est scdm vnā expositionē sacramtoz. qz p̄n
cipale scēm sez eucaristie anichilat ex q̄ scdm illā. xps nō est sub
spēb9 panis et in quo oēs catholia cōmunicat. scēm quippe est sa
cre rei signū. ita ut similitudinē gerat et causa eius existat ut ait
magz. nō autē est istud causa sacre rei id est grē. si est pur9 panis/
de vera existentia corpis et sāguinis xpi sub spēb9 et. habetur de
2se. d. 2. p. multa ca. Ex hīs patz offēsa hu9 assertioe in fide.
quare hēticat. et in ecclā quare iūuat. Ex istis patet duo sequē
na declarata de scādalo ppli et ipedimēto salutē. q̄ arca glie xpm
in sacramento et viatiā q̄ p̄gat aīa ad patriā q̄tū in se est auffert.
scādalizaret nāq; esurētē rapiēs panē de manib9 ei9. nōne adhuc
magz scādalizat q̄ abū aīe q̄ saginat et viuut auffert ab ea. sicut
facit assertio ista? et qm sentit aliter et q̄rie q̄ facit ecclā scā excoīca
t9 est et denūciand9 nisi mox resipuerit. dicit enim aplūs ad gal
1°. si nos aut āgel9 dei euāgelizet vob p̄ter q̄ qd euāgelizauim9.
anathema sit. **C**ōtra scdam assertionē q̄ est. quād no9 sōmes
mozt tout est mozt dicēdū q̄ hec assertio est hētica. et q̄ articulū
vitā eternā. q̄ ut p oēs doctōes theologos apparet nō solū posit9
est p aplōs p vita āgeloz. s; eā p vita animatū et hominū post
resurrectionē. qz articulus p̄ctēs istū dicit carnis resurrectionē. est
pniciōsissima. periculōsissima. impiissima et totius fidei subuersiua
Ad q̄firmādū igitur fidē de immortalitate aīe rōnalis et euacu
andum et penitus extirpādum heresim dicentū animam ipsam
mozi in mozte hominis iuxta moztē theologozū adducuntur auc
toritates diuine scripture. deinde doctoz ab ecclā scāta approbata
tū. sequēter rōnes philosophozū. fidei subseruiētēs nā fides ipsa
et scētis pietatis sacra scriptura vocat oēs alias scias ad arcam

ut illi famulētur. p̄. 9. **P**robatur p̄mo q̄ assertio illa quā
nō sōmes moēs tōtē est moēs est hētica q̄ ponit aīam moēs i moēs
te hoīs. p̄mo ostēsiue p̄ auctoritates p̄mo veteris testamēti. 2° no
ui. 3° ecclē. 4° doctoz s̄ctoꝝ. 2° rationib⁹ ducentib⁹ ad ipossibile
seu incōueniētia multa.

Auctoritates de veteri testamēto.

P̄mo igit̄ gen. 1. scriptū est. faciā m⁹ hoīem ad ymaginē ⁊ similitu
dinē nr̄am. ⁊ p̄sit piscib⁹ maīs volatilib⁹ celi ⁊ bestijs t̄re. h̄ yma
go nō attēdit̄ s̄ corp⁹ q̄d nō est capax diuine cognitionis. q̄ s̄
aīam igit̄ aīa ē imortalis ⁊ p̄petua. de ceteris at̄ scriptū est. p̄du
cant aque. ⁊ p̄ducit terra ⁊c in q̄b⁹ nō est ymago trinitatis s̄ so
lū vestigiū. Itē ibidē 2° d̄. inspirauit d̄s in faciē ei⁹ id est hoīs spi
raculū vite. illd̄ spiraculū nō est spūs sc̄us. ut q̄dā somniauerūt. s̄
aīa rōnalis. q̄ sc̄atur ⁊ fact⁹ est hō in animā viuente. illd̄ igitur
spiraculū fuit aīa viuēs. hoc est dans hominī vitā. null⁹ aut̄ sane
mentis diceret q̄ spūs sc̄us sit aīa hoīs ⁊ forma dans illi vitā. sic
q̄ ex trib⁹ apparet aīam humanā nō esse mortale. q̄ a deo imedi
ate ⁊ sine cōcursu alic⁹ cause 2° creata est. 2° q̄ ē ad ymaginē tri
nitatis. 3° q̄ homo p̄est piscib⁹ volucib⁹ bestijs uniu⁹q̄q̄ terrestri
creature. id ē dignior. id est imortalis. Itē numeri. 16. de chore da
thā ⁊ abirō d̄. q̄ descēderūt in infernū viuētes in q̄ s̄ corp⁹ mor
tale viuere nō poterāt. fuerūt q̄ in aīa viuētes in inferno. Itē 9. re
gg. 9. de heliseo q̄ suscitauit filiū mulieris cuiusdā defunctū. ergo a
nima post mortē ei⁹ vivebat. alias nō resurrexisset. Item ⁊ ossa he
lisei proiecta in sepulchro.

Itē elemosina orō ⁊ ieiuniū faciūt inuenire vitā eternā tho. 12.
si aīa duatur ad vitā eternā nō moritur cū corp⁹ Itē ps. 68. ascē
disti in altū cepisti captiuitate dedisti dona i hoīb⁹. q̄d fuit in ascē
sione d̄ni cū quo patres q̄ dormierāt ascēderūt. ergo anime eoz
vivebat ⁊ nō erāt mortue in morte tēporali eoz. Itē ecclē. 29. q̄ me
eludāt vitā eternā habebūt. Itē daniel. 12. multi qui dormiūt in
pulvere terre euigilabūt. alij ad vitā alij i obprobriū. igitur aīa
eoz nō moriē i morte illoꝝ. Itē ibi qui ad iusticiā erudiūt multos
fulgebūt quasi stelle in p̄petuas eternitates. Itē. 2. machab. 12.
vir fortissim⁹ iudas ⁊c exp̄sse habet ibi de hīs q̄ ceciderāt p̄ mor
tē q̄ sperabat resurrecturos. ⁊ ne putaretur q̄ in hoc esset decept⁹
sequit̄ sc̄a ergo ⁊ salubris ē cogitatio p̄ defūctis orare ut a p̄cis
soluātur. ex quo apparet p̄positū de p̄petuitate aīarū rōnalū.

Auctoritates de nouo testamēto.

Th^o M^t. 19. interroganti qd faceret ut possideret vitā eternā. ait dñs. si vis ad vitā ingredi serua mandata. qd si anima moreretur cū corpe nō pateret ingressus ad vitā eternā. Itē ibi qd difficile dī nes intrabit in regnū celoz. diues inq̄ qui cor ponit in diuicijs quod dem nichil esset si nō esset regnū celoz. et in illud possent anime assumi. Itē ibi ait dñs discipulis. amē dico vobis qd vos q̄ secuti estis me sedebit sup sedes 12. iudicātes 12. tribus israel. Itē p̄ us **M^t. 7.** penitētia agite appropinq̄bit regnū celoz. si est regnū celozū pmissū penitētib9. ergo anime viuūt post mortē hominis. Itē **M^t. 22.** deus abrahā deus ysaac et deus iacob nō est deus mortuozū sed viuētū. ergo abrahā ysaac et viuūt. Itē **lu. 16.** mortu9 est diues et sepult9 in inferno g. Itē **M^t. 9.** bonū ē tibi cū vno oculo ingredi in vitā eternā q̄ duos oculos habētē nutti in gehēnā ignis. Itē **10. 3.** ut ois q̄ credit i ipm nō p̄eat sed hēat vitā eternā. et p̄ multa ca. ibidē de vita eterna etc. Itē **ro. 6.** habet fructū vestrū in scificationē finē vero vitā eternā. Itē ibi grā dei vitā eterna et hoc causaliter qz grā duat ad glām. Itē **1. cor. 14.** oportet corruptibile h̄ inducere incorruptionē et mortale h̄ immortalitātē et hoc p̄mū fiet p̄ glām anime. igit̄ nō moriē mortuo corpe. Itē **1. cor. 14.** vbi supra stella differt a stella in claritate et h̄ ē p̄ differentia glorie in beatis animabus. nā subdit. sic et resurrectio mortuozū. Itē **aplūs. 1. cor. 14.** ibidē arguit ex resurrectione xpi resurrectionē mortuozū. et qd si mortui n̄ resurgūt nec xps resurrexit et qd inanis est fides nrā. et qd inuenitur falsus testis qz p̄dicabat resurrectionē mortuozū. igitur si pro qz xpus resurrexit ergo mortui resurgent. ergo anime eoz post mortē eoz viuūt. vñ subdit si aut i adā os moriūt sic i xpo os viuificabūt vnus q̄s i suo ordine etc. Itē tātē ait os q̄tē resurge9. Dūt q̄plime auctoritates i euāgelij et alijs sac̄s volumib9 eplāū aplōz actūū aplōz et apoc. etc.

Auctoritates ab ecclia

Itē post reuerentiā sanctarū scripturarū et ante sac̄os doctores p̄ ecclia approbatus est auctoritas ecclie q̄ instituit celebrare solēpnitates xpi. beate vginis et aliorū scōz ac sc̄arū qd nullo teuz fasset. si anime xpi. beate vginis et aliorū essent mortue in morte sepali eozū. qm̄ de nichilo. festoz solempnia quis nisi de m̄s fite quētāē iuberet? Itē si aīc moriūt cū corpi9 nec aīa xpi ā bte marie vginis aut scōz sūt in paradiso. qd nephādissimū est offerre.

summe hereticū. Item instituit suffragia fieri. p. de fūctis. qd fieri nullatenus iussisset si in morte hominis anime moreret. sicut est de aiab9 bzutorz. nā hz pūlegiū. qd in fide 7 morib9 scis errare n̄ p̄t. dñs enī ait. ecce ego vobiscū sū usq; ad cōsumationē scilicet. 7 itez ubi fuerūt aggregati duo vel tres in noīe meo. i medio eoz sū. Itē doctores scī s̄mittūt dca sua correctioni scē mās ecclie 7 sumi p̄tifi cē. nā vt de alijs tacēā btūs ierō. at i qdā eplā suā fide p̄t stat9 es s̄ eā de terminationi btī pape damasi submisit. Itē cū q̄ quēdā hēti cū credo luiferanū multz vōnib9 disputa s̄. tandē ait potēā vnicō sole qui ē auctoritas ecclie oīm vōnū tuaz riuolos exsiccare. vbi fatef maiorē auctoritatē eē i ecclia q̄ i suis vōnib9 h̄ satē apparet i decretis. d. 14. vbi post scripturas veterē 7 noui testamētōz ponū tur in auctoritate sacra cōsilia eozūq; canones 7 cōsequēt opuscu la scōz doctozū ibi nominatozū.

Auctoritates ex doctorib9.

Aug. 6. de trinitate aīa scz humana dicitur simplex respā cor poris qz mole nō diffūditur p̄ spatū loā. sc̄us autē est de anima b9 bzutorz. Qz sit subsistens 7 sic nō corūpatur cū corpe ait. 10. de trinitate. quis q̄s videt mētis naturā 7 esse substātiā 7 nō esse corporēā videt eos. qui opinātur eam esse corporēā ob h̄ ex rare quod adiūgūt ei ea sine quib9 nullā possūt cogitare naturā 7 scz corporū fantasias. Itē libro de eccliasitē dogmatib9 d̄z solū ho minē credim9 h̄re aīam substātiuā. aīaliū autē anime nō sunt sub stātiue. Itē aug pbat 1. sup gen. ad lcam. qd aīa nō est scā ex ma teria corpali aut spūali. 7 sic seq̄tur qd a solo deo. nō sic aut aie bzutorz. Itē dyo9. 2. ca. de di. no. ait. aīe humane habēt ex bo nitate dīna qd s̄ itellāiales. 7 qd h̄nt s̄bstātiālē vitā cōsūptibilē.

Rōnes ostēsiue.

Dñs albertus magn9 tractatu 2. sup libzū de anima ponit 8. rationes p̄ma anima rōnalis in sua opatione intellectuā su pereminet corpi. quod p̄bat quia intellāis facit intellectuā bilem in actu per denudationem a situ figura 7 alijs cōditionib9 materi alib9 7 sic nō est virtus organo corpali alligata. igitur nō mori tur morte corpis. 2. nullū vtes forma infinita 7 indeterminata est corporēū. sed intellāis vtiē forma infinita qz vtiē vniuersali qd est potētia infinitū scz ad p̄ticularia sub eo cōtētaigē intellāis ē incorporē9. 7 sic aīa rōnal. qz essētia nō est minoris p̄fectionis q̄ potētia eius supior scz intellectus. 3. si intellāis esset virtus

corporea nō apprehēderet nisi corporea obiectū enim et potētia sūt
 in equo mō intellect⁹ apprehēdit incorporea qz noticiā habet de
 deo ⁊ spiritib⁹ angelicis ⁊c. q. nulla virtus corporea gnoscat seip
 sū vel instrumētū suū ⁊ hoc facit intellect⁹ qz reflectit se sup se ⁊ su
 pra act⁹ suos. et supra fantasia ⁊ fatasmata. q̄ sūt ei⁹ instrumēta
 p̄batio antecedētis. oculus nō videt se. auris nō audit se ⁊ sic de
 alijs. 4. virt⁹ corporea debilitat aut destruit debilitato aut des
 tructo organo suo vt patet in visu auditu ⁊ ceteris. s̄ intellect⁹ nō
 nec aīa rationalis. dicit ei aristoteles si senex haberet oculū iuue
 nis videret vt iuuenis. 6. virtus corporea post obiectū forte non
 cognoscit debile ymo corrūpitur a forti obiecto. qz scdm aristotē
 lem excellēs sensibile corrūpit sensū. s̄ non sic est de intellectu. 4.
 virtutes corporee sūt nob̄ ⁊ brutis cōes. s̄ intellect⁹ solis cōpetit
 hoībus ⁊ āgelis ⁊ nō brutis igit̄ nō est virt⁹ corporea. ergo nō
 moritur aīa rōnalis in qua est intellect⁹ corrupto corpore. 8. actio
 nes virtutū organicarū debilitat vt in pluribus post. xl. ānos nō
 sic actioēs intellect⁹. qz tūc vt ait albert⁹ ip̄e. scia duas ad p̄plemē
 tū. has tōnce ponit sequēs doctrinā arist. ⁊ multoz ātiqz phoz

Rationes ducentes ad impossibile

Probat qd assertio illa est heresis p̄niciosissima ex sequētib⁹ incō
 ueniētib⁹. **D**e quib⁹ incōueniētia ex errore p̄niciosissimo dog
 matizatiū aīas humanas mori i morte hoīs. p̄ qd x̄ps non sur
 rexit a mortuis si aīa ei⁹ mortua fuit. 2^m qd n̄ descendit i limbū. nec
 p̄res idē extraxit. ⁊ qd n̄ momordit infernū. 3^m qd n̄ ascendit i celū
 n̄ p̄res seā. 4^m qd x̄ps hō n̄ interpellat p̄res p̄ nob̄ q̄ aplm. io. 7.
 io. 2. 4^m qd n̄ iudicabit i forma huāna nec oīdet acatias. 6^m qd
 btā v̄go n̄ est i celo nec alij sācti quare frustra sit ozo ad eos. 7^m
 qd nō erit iudiciū genēale si nulle sint aīe humane. ⁊ sic nec ibūs
 boni i vitā eternā nec mali i ignē eternū. 8^m qd n̄ oportet h̄re fi
 tē. n̄ ē n̄cāria si n̄ sit vita p̄ h̄c ⁊ sic frustra apli fecerūt symbo
 lū ⁊ postea ec̄ca vniūsal i synodis yamenitē. i. genēalib⁹ ⁊ cōbi
 cularib⁹. 9^m qd frustra apli mortires p̄fessores ⁊ sācti adhuc i mū
 do viuētes sustinuerūt tormēta. ignes gladios et oē gen⁹ mortē
 et nūc macerāt corp⁹ ⁊ affligūt si nō sit vita post h̄c. 10^m qd nō
 erit resurrectio mortuozū. nec vita eterna p̄ta articulū. pro cuius
 adeptioē iusti ⁊ electi dei tāta passi sūt tormēta qd illi sicut loq̄
 tur aplūs sūt sup̄ modū miseri. ait ei. si i hac vita tm̄ sperātes su
 m⁹. miserabiliores sum⁹ oīb⁹ hoīb⁹. qz nec h̄ h̄nt p̄solationem.

nec in futuro. si nō est alia vita. Ex quib9 patet qd nullus error
periculosior est isto aut pniciosior. quia ad hūc sequitur tota9 fidei
catholice enervatio. 2°. apparet auctoritatib9 et rōnib9 ostensius
7 ad impossibile ducētib9 falsitas ist9 hēsis. quā et maiores phi pa
gani iprobauerūt

Cōtra hottinū de marques apostatā

E confessionib9 hottini de marques in diuisis articulis ipse
confend9 est apostata. sacrilegus. scismatic9. ydolatra. men
dax mendacio pnicioso pueniēte ex infidelitate 7 pactū habēs ex
pressū cum demonib9. patet ex sequentib9. Primo itē hottin9 ex
confessione sua in pmo articulo descripta. cōfendus est apostata
triplici genere apostasie. scz apostasia pfidie. inobediētie 7 religio
nis xpistiane sacrilegus 7 scismaticus. apostasia pfidie incurrit.
qz anima humana deo p fidē coniūgitur. iuxta illud osee 2. spon
sabo te michi in fide dicit dñs. quā cupit cū eum rlinquit. 7 adhe
sit demoni. coniūgitur inq̄ deo p fidē inq̄tū creatori. inq̄tū recep
tori. inq̄tū glorificatori. hic autē nec beneficiū creationis. nec re
demptionis nec sperāde glorificationis reuerēter coluit. sed p̄tina
ā inimico generis humani se dedit. apostasia inobediētie incurrit.
qz totū qd hēt creatura est a deo. itaqz volūtas huāna 7 itellāis
sunt ab eo sicut esse suū. debet igitur cōformare volūtatē suam
quilibet diuine volūtati 7 hoc est obedire. hic autē contrariū fecit.
quia animā suam dedit dyabolo quod non vult deus. hic demo
ni obediuit nō deo. hic mēdaxiter pmittētū temporalia dedit pze
ciosā ymaginē creatoris. cōtra illud. 1. reg. 11. nūquid vult domi
nus holocausta 7 victimas 7 nō potius ut obediatur voci ei9. 7 apos
tasiā religionis xpiane incurrit. qz hac religione de9 fide. spe.
et caritate colitur vt sup̄m9 dominus. hic autē fidē perdidit vt
apparet prius. spem 7 caritatē. qz non deū s̄ p̄ncipem tenebrarū
dando animā suā honorauit. illū qui est vita viuētū 7 spes mo
rientū dereliquit. et isti q̄ est mors viuētū 7 desperatio morien
tū p̄tinaāter adhesit. p̄tinaāter inq̄. qz pactū sacrilegum cartula
roborauit. cū ait paratus sum ego. 10. expedi me. hoc est interfice
me. vt patet ex confessioē sua in. 3. articulo. qd cōfendus sit sacri
legus apparet. qz animā suā que est ymago dei viua. et ea parte
qua ymago sacra est. vnde cūqz sit aliūde viciosa. abstulit a deo 7
tē sacra cū eā demoni tribuit. nec miretur qd qd aia inq̄tū ymago

dei e sacra Sz ai ymagines ligneas a lapideas scōz et ymaginē
scē crucis sacras noiat catholica religio. q̄ scismatici sit censendū
p̄z scisma diuisionē sonat et ip̄e se diuidit a capite xp̄o et corpe scē
ex hoc q̄ se tradidit inimico eoz dyabolo et xp̄m et ecclesia sancta
respuit. cui⁹ est vn⁹ deus vna fides vnū baptisma ut dicit aplūs e
phe. 2. Itē idē de apostasia p̄fidie patet p̄ cōfessionē suā in 1. ar.

Item ex cōfessione sua in 2. ar. p̄tēta cōmisit mēdaciū p̄nāiosū ex
ifidelitate pueniēs q̄ mēdaciū notū ē qz dicebat q̄ oīa dñe de in
chy appuerat ei et tamē tenebat q̄ erat dyabol⁹ cui ad suā p̄ticio
nē animā dederat. q̄ p̄nāiosū qz suasu dyaboli famā dñe de fūte
denigrabat in hoc q̄ tot et tāta. et tot diuersoz generū suffragia
postulabat fieri p̄ ea q̄ merito quis mirari poterat q̄ta mala egis
set in vita. Itē et dñm dunchy et vnū ex suis seruatorib⁹ notabat.
q̄ ex ifidelitate istud mēdaciū ymo mendacia p̄cederent apparet qz
ex instinctu demonis qui est ab unio mendax et pater mendacij. et
cū ex proprijs loquitur mēdaciū loquitur io. 8. vnde hec est infī
delitas quia fides inicitur p̄ime veritati et credulitas istius inicitur
capitali inimico p̄ime veritatē ac implacabili persecutozi gene
ris humani.

Item ex p̄fessione sua in 3. et 4. ar. artialis cōmisit crimē ydolatrie
qz adorauit demonē cū ritib⁹ p̄tinentib⁹ toti actu/puta illumina
tione candelarū. genib⁹ flexis manub⁹ iunctis. nō enim adorauit
minorei adoratione que dicitur dulia. nec mediocri que dicitur y
dulia. quia hīs demon nō contentatur quia superbia eoz scz qui
oderunt deū quales sūt demones ascendit semp de quib⁹ ysa. 19.
scriptū est ascendā sup̄ altitudinē nubiuū similis ero altissimo. q̄z
ergo sup̄mā adorationē que deo debetur. que dicitur latia. hāc ergo
exhibuit ei hic hotin⁹. et quoniā oīs creatura et per p̄sequēs demō
ydolū dei est. ydos enī gr̄ce formā sonat/id est similitudinē. demō
autē genit exp̄ssam dei similitudinē que dicitur ymago qz scdm̄ dpo
naturalia in demonib⁹ manserunt splendida et integra. anima etiā
rationalis exp̄ssam similitudinē dei habet. licet minus q̄ an
gelus bon⁹ vel mal⁹. alie creature inferiores habent similitudinē
s̄ nō exp̄ssā q̄ dicitur vestigiū. tñ ex hac et p̄dola dicitur s̄ stultissime
ac interētissime lumē accēdit p̄nāpi tenebrarū cui⁹ opa i tenebris
fiūt. qz omnis q̄ male agit odit lucem io. 3. oīs q̄ppe falsitas te
nebra est. qz p̄ q̄trarium. scdm̄ apostolū ad ephē. 4. oē verū lumē
ē. dyabol⁹ igit tenebra ē et sic sibi p̄o appuit qz p̄z mēdaciū ē. nō

debat ergo cū colere cū luie. p̄terea ex familiari colloctioē cū e
o quā pactū p̄cedit idē patet p̄ 3^m articulū dēpnatū p̄ facultate pa
risiē anno. 1793. dicente q̄ iure pactū cū demonib⁹ tractū vel exp̄s
sū nō sit ydolatria vel sp̄es ydolatrie ⁊ apostasie error. ⁊ stat autē
q̄ habuit pactū exp̄ssū. q̄ dedit animā suā ex quo p̄cesserūt fami
liaria colloq̄a. patet etiā ex cōfessione sua i 1° ar. de acatrab⁹ bina
vice i gena sua a demone ip̄ssis. q̄ nullaten⁹ facere p̄missū fuisse
si nō p̄cessisset pactū cū eo. q̄ ex quo recesserat a deo vero. iustū erat
vt a deo falso. i. demone ludificaret. iterū idē de ydolatria p̄ cōf
sionē suā in articulis. 9. ⁊ 10. p̄terea de pacto p̄ ex ar. 12. de trac
tu ⁊ p̄cussioē. quā nō fecisset si nō esset ei a deo vel angelis q̄ sūt de or
dine p̄ncipatū p̄missū nō ad p̄bationē suā vt de q̄buscūq̄ sacris legi
tur sed ad suā confusionē q̄ ille apostata dign⁹ est ⁊ tē 7 de volo si
bi p̄ suā demonē oblato. quē nō nisi suis solet offerre.

Contra quendam fratrem de ordine minorū sediciose p̄redi
cantem cuius responsiones ⁊ confessiones p̄ponuntur.

Respōsio vna cū declaratioib⁹ fratris dyonisi soncaume religi
osi ordiis fr̄m minorū quēt⁹ cameracē ad articulos p̄moti
et sibi impositos exhibita anno dñi 1967. 24. die mēsis augusti.

Null⁹ p̄ochian⁹ tenet⁹ q̄siteti suo curato de nēitate salutis q̄ fu
it cōfessus p̄uilegiato. s̄ p̄t venire ad ipsū. ⁊ dicere se fore cōfessū ac
humiliter q̄rere eucaristie sacramentū. nec curat⁹ debet sibi recusa
re. s̄ tradere. ⁊ tē fateor dixisse q̄ facultas fr̄m medicatū auctori
tate audiēdi cōfessionē h̄ntū a papa imediate. ē maior ⁊ generalio
re. s̄ n̄ dixi melior. q̄ curati tāta p̄tate h̄nt sup suos p̄ochianos
p̄tās vero fr̄m medicatū se extēdit generalit̄ ⁊ in multis p̄ochijs
⁊ p̄ochianis volētib⁹ ad ip̄os venire. ac humilit̄ dedino istā sim
pliciter videlicet q̄ p̄tās curat⁹ t̄m sit ab ep̄o. nec iste articulus fuit
michi ad reuocandū traditus.

Ite aliquas rōnes allegau sup hāc materiā. sic liberior est h̄
q̄tū ad animā q̄ q̄tū ad corpus. s̄ homo libere sine licētia curati
potest sepulturā pro suo corpore eligere vbi vult. ⁊ meliori loco.
ergo a fortiori potest confessorē eligere quem voluerit habentem
auctoritatem vt semp̄ p̄supponitur maiorē probau per dicta
luce. 12. nōne anima plus est q̄ corpus. minor patet p̄ illud dictū
leonis p̄p̄. terciij. li. 3. c. Nos instituta maiorū cōsiderātes statu
im⁹ vnūquēq̄ in maiorū suoz sepulchris iacere ⁊c.

Tercio fuit talis videlicet quod consuetudo romane curie est ut ad ea accedentes impetret litteras que dicuntur quinquennia aut perpetua mediis tibus quibus possunt eligere confessores idoneos ad beneplacitum eorum. Et tunc curati ipsi non contradicunt. Igitur minus quod dicitur potest privilegium scribis medicantibus a pluribus sumis pontificibus idulto. non est fuit in traditio iste articulus ad revocandum nec etiam in secundo sermone mentionem feci.

Hic fateor dixisse in primo sermone quod sacerdotes curam animarum habentes nescientes legere constituere suo populo predicare ac canones etc. non sunt digni vocari sacerdotes. que articulum tamen vobis latinis protuli non expressimodo gallice sic et in feria sexta passionis sicut fuit in in papiro mea traditio revocavi vobis latinis sicut prius protuleram. quod in papiro fuerit scriptum vobis gallicis. et allegavi augustinum

Hic de alio fateor allegasse sanctum thomam in dy. 18. q. vbi inter cetera ponit quod si privilegiati in nullorum confessiones audiant. non sic preiudicium inferioribus prelatibus. nisi illis qui querunt que sua sunt. que etiam ad optionem eorum conditionaliter revocavi illa eadem die. post quam revocationem addidi verum esse quod nullus sit hominum intentiones certitudinaliter nisi deus. sed bene coniectura ratione

Item quater sum dixisse quod ille qui decedit nulla sepultura electa nec condito testamento. non debet sibi sepultura ecclesiastica denegari. et potest poni in sepulchro parentum ad exemplum patriarcharum. sed in hoc articulo non fui de inconfessis locutus et ob hoc ut aiunt. ortum est scandalum maximum. siue murmur in populo valencenensi etc. Ad istud respondeo quod si verum sit. ignoro tamen quod ex parte mea venerit.

Item de sedula michi per ipsos tradita ad quatuor revocandis articulos qui ibidem erant. primum ad plenum non revocavi. sed meliori modo quo potui dedeci summi que pontificis potestatem ac dyocesanorum gratiam mendicantibus religiosis graciosè concessam propagavi non preiudicium faciendo inferioribus prelatibus. Sed doctorum rationes. ac summorum pontificum concessiones. necnon privilegiorum nostrorum concessiones predicavi. duos vero medios ut michi in iudicium erat revocavi ut scripsi superius. non quod quod fidem sint. sed aliquid liter in scandalum sacerdotum curam animarum habentium esse potest.

Hic ad hoc quod dicunt quod per horam cum dimidia fere me fuisse in isto sermone adhuc tractanda materia huic de dino sed bene per medie spacium quod dicitur

et quod cedula michi per ipsos tradita non legerim illotum cōcedo. quod autem de scriptis in illa nulla mentione fecerim. humiliter deduco. et quod ibidem dicere potui sic videlicet quod confessus aliam fratrem haberi potestatem audivi eum et absolventem. de novo non tenetur de necessitate salutis confiteri suo curato. sed dicere potest humiliter. domine non sentio conscientiam meam aliquo mortali peccato oneratam. tunc michi pro eo eucaristiam et curatus in foro conscientie tenetur sibi credere et ad sui requestam eucaristiam ministrare.

Item ad hoc quod dicunt quod medicantes sunt proprii sacerdotes sicut et curati. et confessi eisdem sunt confessi proprio sacerdoti. cōcedo de mendicantibus auctoritate siue potestate habentibus dixisse quod possunt dici proprii in actu confessionis.

Item cōcedo dixisse quod si quis infra annum a die sue confessionis seipsum pariendo ecclesie statuto fuerit proprio sacerdoti confessus morte preoccupatus fuerit siue puerus non condito testamento sibi non debet ecclesiastica sepultura denegari. puta si lapis magnus repente super suum caput cadat qui ipsum subito interficiat nec posui exemplum aque siue putei ut michi videtur. licet doctores ponant.

Ite recordor me dixisse verbis gallicis sic. penitence enioiute au poeuple. nest point ditte vraie penitence. mais seulement apparence au regard de celle qui soufferoient en purgatoire et adionstay aussi au regard de la passion que ihesus a souffert pour nous.

Ite omnia sequentia in alio articulo cōcedo videlicet quod citatio ipsorum fuit michi executioni demandata. dies ad componendum assignatus. sed trepidavi timore. forte ubi non erat timor. sed quantum appellationem fieri supra quam citationem unam fundavi per procuratorem ad dominos vicarios domini cameracensis. et hoc feci cōmissus maximo timore per consilium nonnullorum ad deducendum graciose curiam istam. unde si per hoc iudicium fidei fuerit perturbatum. credatis quod fuerit preter intentum quia quasi nescivi quid egi.

Hec sunt prestantissimi domini mei que secundum deum et conscientiam pro nunc recordor me dixisse absque declarationibus hic non positis et doctorum allegationibus. unde plura infra horam possent dici que hic sunt scripta. Quia propter heresia viri permissimorum domini ac egregii magistri vestras ordinationes ut si aliqua minus bene dicta ac in fide dissonantia quod deus auertat sint. ex tunc prout ex nunc. et ex nunc prout extunc submitto me correctioni et emende caritative illius vel illorum ad quem vel ad quos spectat huiusmodi deviantes ad callem reducere veri

tatis retractando/cassando/et annullando ac habendo pro non dicto siue pro non dictis/humilime vestras flagitatio benivolentias quatenus istud negotium possit sic transire et sit absque scandalo religionis et mee persone et quatenus vni presbitero fuisse et semper esse velle filium catholice ecclesie vni ab octo annis circa consueui in fine sermonum meorum et articulos fidei confiteri ac astanti populo dicere.

Et locutus sum in sermonibus predictis verbis generalibus conditionaliter reductiue ac presuppositiue semper deferendo honorem et reuerentiam suis potestati dyocesanis ac episcoporum vicariis ut de quatuor populis sermonibus astantibus nouerunt. Et quatenus domini mei illi est interpretari cuius est potestatem signat in rebus obscuris ideo offero meipsum premissa declaratum vestris coram reuerentibus secundum gratiam michi a deo premissa et doctorum sententiam semper cum benigna supportatione humiliter petitur quatenus vobis gratie ac misericordie habundantiam erga meam modicam personam mitte agendo dignemini largitus extenderet. Offerendo me ad orationum suffragia vestris pro bonis intentionibus imposterum fiendum.

Contra responsiones seu confessiones fratris dyonisij seuaine de ordine minorum in secunda audientia et ultima qui sediciose predicauerat in multis.

Prima responsio fratris dyonisij seu assertio et est indigesta incompleta dubia et ideo temerarie et periculose asserta. indigesta quatenus staret quatenus esset confessio privilegiato preterito et absque attentione aut correctione vel incompleta seu ficta. quo casu teneretur confiteri semel in anno suo curato preteritum si pridie pasche fuisset confessus privilegiato nec usque ad diem pasche possit alteri quam curato confiteri incompleta quatenus staret quatenus per confessionem factam privilegiato aliquod mortale committeret ante diem festum pasche et tunc teneretur illud curato confiteri si non pateret ad privilegium adire. dubia quidem quatenus aliqui doctores famosi in theologia quibus beatus thomas fauere videtur sub dubio dicunt quatenus confessus privilegiato ante diem festum pasche ut seruet statutum concilii generalis omnis vtriusque sexus teneretur suo curato illo tempore si ante eum in anno illo non fuerit confessus. confiteri venialia. et ut dicunt ille est casus quo venialia debet de necessitate confiteri extra quem non teneretur de necessitate quatenus quilibet teneretur non preterire illa confiteri. ideo temerarie

et periculose asserta quia populo aut clero in materia tangente conscientias
as asserere dubia periculosum et temerarium est. possunt enim alter asserere
contrarium et sic redderetur auditoribus in tanta materia perplexi. verum
est quod peccata confessata rite et debite privilegiato pariter si non exce-
dat facultate ei concessa non sunt de necessitate iterum sacerdoti prochia-
li confitenda ut hinc decretalis contra magistrum iohannem de poliano. vas elec-
tionis. sed alia si que sint mortalia aut venialia si nulla sint mortalia
sunt sacerdoti prochiali de congruo confitenda aut alteri de sua licentia
qui aliter non habet audiendi et absoluedi potestatem.

Tercia assertio est confusa et indigeste prolata. quantum ad illud terminum
maior est enim duplex maiortas. una extensiva. alia intensiva. et sic
debeuit explicare. qua maiortate potestas eorum est maior potestate cura-
torum. forte dicitur quod hoc fecit quia subiunxit et generalior. et pro id est. si sic po-
tuisse. potestas privilegiatorum est maior id est generalior. clarior fuisse
sua assertio. sed si et posuit pro copulativa vel de copulato extremo
tunc ad veritatem copulativam requiratur ambas partes esse veras. debuit
distinguere de maiortate et non fecit nec dixit et maior id est genera-
lior. Si dixit in sermone quod potestas curatorum est ab episcopo ita simpli-
titer id est sine addito et non revocavit. publice videtur revocanda in
forma. et confitendum est. quod est a christo immediate. dedit enim illa seculi potestatem
ordinis et iurisdictionis. et discipulis quoniam misit eos in omnem civi-
tatem et locum in quo erat ipse venturus. dedit enim illis lucem. id est potestatem ut
demonia eicerent et ut languores curarent. non modo corpus sed principaliter
animam. et sic quia curati succedunt et discipulis sicut episcopi et presbiteri
potestas eorum est de essentiali iherarchia ecclesie. potestas autem iurisdictionis
privilegiatorum a summis pontificibus voluntarie concessit et dicitur ab antiquis
doctoribus theologis status eorum ordo factitius. episcoporum autem et curatorum
tunc ordo iherarchicus executio autem potestatis ordinis curatorum est ab e-
piscopis. in quantum dant eis materiam assignando eis plebem determinatam
et conferendo eis vim obligativam ad regendum et dirigendum eam in via
salutis ex qua tenentur curati agnoscere vultum patris non solum in sa-
cramento penitentiae. sed etiam in conversatione exteriori et in hoc pre-
ter potestatem curatorum potestatem privilegiatorum qui tamen agnitionem habet
de sibi confessatis verum est tamen quod executio ipsorum est generalior eo quod ad
plures dyoceses et prochias supposita sunt per paritatem ad dyocesanos
aut vicarios eorum se extendit ideo videtur quod confiteri sacerdoti pro-
chiali utilius videtur quam privilegiato ceteris paribus tamen quia per
magistrum magis tamen quia magis obligatus ad regimen animarum. tamen quia

ex frequentiori querfatioe p̄t agnoscere vultū peccatis ac p̄ hoc p̄ni-
tate ad aliqua vicia plus q̄ ad alia. atq; p̄sequēter de redivis sub-
tili9 interrogare discrete tñ 7 iudicare q̄ q̄ ad regimē hmōi nō est
obligat9. hec est snia plurū magnorū doctorū theologorū.

Rōnes iste due nichil p̄cludūt magis topice vidētur q̄ exñtes
ex maioris p̄me rōnis p̄batioē q̄ aīa pl9 est q̄ corp9 sc̄q̄tur oppo-
sitū maiorē qz maior 7 strictior cura est hñda de aīa q̄ de corp9. iō
de pastore aīe maioris cura p̄uisū est q̄ de sepultura corp9is iteo nō
liberor est hō q̄tū ad aīam q̄ q̄tū ad corp9. qd̄ patet qz quis p̄t
eligere sepulturā in alia dyocesi 7 in alia p̄ochia. et nō sic vagari
debet quo ad penitētiā p̄sertim quo ad aliū curatū.

De 2ª ratioē q̄ est de p̄fessionalib9 7c. bonū esset ei vt posuiss̄
custodiā ori suo. qz assumi nō debet a p̄dicatore discreto. siue ar-
guēdo 7 p̄bando. siue asserēdo. qd̄ p̄t exatate diuersitate opinatiū
sicut est illud de cōfessionalib9 q̄ vi illoz cōfessus electo sacerdoti
nō teneatur semel in āno cōfiteri suo sacerdoti curato.

Assertio 3^a est iniuriosa 7 sediciosa. p̄tra cōditionem boni p̄dica-
toris. Nā in ora vestimēti sūmi sacerdotis cū ingrediebāt tēplū p̄
debāt cōtinabula p̄ que p̄dicatio designat 7 int̄ illa malapunica
intermixta. q̄ signat unitatē sūt enī in illis multa grana sub vno
corrice in q̄ figurat̄ dispō boni p̄dicatoris cui9 officiū ē in erogāda
v̄bū dei seruare unitatē cordiū in auditorib9 vñ sapiēt̄ dixiss̄ q̄ p̄
dicator q̄ semiat zizania 7 discordiā nō ē dign9 noīe p̄dicatoris ē
eē flā. qz hñs caratere sacerdotalē est sacerdos 7 p̄ q̄is dign9 vo-
cari sacerdos. sec9 ē si addidiss̄ nō ē dign9 vocari sacerdos cūat9 sic
ei intelligēdū ē dictū b̄ti auḡ 7 ita fecit in p̄ori cñsioē s̄ nō in ista.

Circa quartā assertionē est verū q̄ sc̄us tho. 7 alij quos vidi
dicit. p̄uilegiū datū medicātib9 de audiēdis p̄fessionib9 nō esse
datū in p̄iudiciū curatorū s̄ p̄pter utilitatē ecclie siue ppli 7 in fauo-
re. si autē tacuiss̄ illā clausulā nisi hys qui querunt que sua sunt
ph̄us fuisse. scit ei sua cōsciētia qd̄ in hys verbis intēdebat vide-
at vt lozipetē reat9 deideat ethiope alb9.

Quinta assertio est temeraria. qz ponēs falcem suā in messē alie-
nā. assertiue dicit vnū sez q̄ q̄ deedit nulla electa sepultura p̄t po-
nī in sepulchro parentū. nō distinguit de indigena de incola vel in
quilino. alienigena vel viatore de quo doctores iuris canonica mul-
ta dicit. ad quos proprie loqui spectat de hac materia. s̄ ad pau-
ca aspicientes enunciant facile. vñ temerariū ē vnicā cñsionē dare

ubi multa sūt dicenda. Et est in adde re in fallaciā q̄ d̄z sc̄dm plures i
 terrogationes vt vnā. p̄terea notū est in iure q̄ si talis q̄ nō ele
 git sepulturā nec testamētū condidit esset in sentētia excoicatiois
 maioris notorie debet ei denegari ec̄c̄astica sepultura et patet per
 statuta sinodalia dyoc̄. cameracen̄. titulo de sepulturis statuff. ix.
 xiiij. nisi signa p̄niē in articulo mortis apparuerūt. xiiij. et xv. arca
 sine q̄tra q̄ null9 p̄dicator in eady dioc̄. exēpt9 vel nō exēpt9 dog
 matizare debz aut p̄dicare. q̄d si fecerit. p̄ d̄m ep̄m aut suos vica
 rios corripicnd9 et emēdand9 est. debuit ergo ille stat̄ suā asserti
 onē fulsire clausulis oportunitis. et ubi de impedimētis sepulture du
 bitatur remittere ad examē ordinarij an̄q̄ cōcederet̄ ipsa sepul
 tura. ¶ In sexta assertione cōcedit q̄ mēdicātes. et d̄ia possūt ap̄i
 sacerdotes in actu cōfessionis. h̄ nō loq̄tur vt sui doctores nō enim
 habet terminos eoz quidā enī sequētes scotū vtiq̄ subtilē doctore
 distingūt et bene de ap̄o. ap̄ziū inq̄ūt d̄iatur duplicat. vno mō vt
 distinguitur q̄tra alienū. Et sic papa et ep̄s et cōmissi ab eis d̄iatur
 ap̄ziū sacerdotes et curati qz nō sūt alieni. hoc mō mēdicātes p̄sen
 tati et. possūt d̄ia ap̄ziū qz nō sunt alieni. et iste est mod9 loquēdi
 illoz doctoz quoz vestigia. Et lineas sequi et imitari debuiss̄. ali
 o mō vt distinguitur q̄tra cōmune. et sic sacerdos prochiālis ē ap̄
 us qz nō est vis. ē ei solū sup̄ pplm̄ prochie sue et hoc mō mēdicā
 tes nō sūt ap̄i sacerdotes. s̄t ei vis talis ap̄o sacerdoti a ap̄o p̄mo mō
 semel in āno p̄fiteri oportet iuxta canonē. ois vtriusq̄ sex9. ¶ Ad
 septimā assertionē dicēda sūt ea q̄ circa quintā posita sūt. Octaua
 assertio falsa est et vt iacet male sonans. nā ad quācūq̄ penā siue
 passiois d̄ni n̄i ihesu xpi siue purgatorij p̄niā iūcta p̄paret̄ ē v̄cā
 p̄niā. alioqn̄ clauis ec̄c̄ic̄ esset iutiles et signēta. q̄d est erroneū.
 et sacramētū p̄niē ess̄ illuzoriū. q̄d auertat de9 s̄ debuit dicere q̄
 p̄niā iūcta cōpata penīs p̄dicatis ē modici p̄teris in affligēdo seu
 parū afflictiua. et sic publice exponere et declarare d̄z p̄dicat9 frater.
 ¶ Magister iohānes de gersonno cācellari9 parisiē multa de pa
 testatib9 ep̄oz curatoz et mēdicātiū p̄uilegiatoz disseruit in trac
 tati de diuersis statib9 ec̄c̄asticis.

Pro reparatione fienda per ipsū fratrem dyonisiū.

Hinc sc̄e p̄dicatiois ē vere fidei i p̄plo xp̄iano eluciatio v̄tū
 tum cōmendatio et exprobatio viciozum. qz illi vn9 de9 est.

una fides. unū baptisma. ad hoc igitur federe debet p̄dicatoꝝ ut
ipsū sic formet. quatin⁹ sit unū in vinculo pacis sic verba p̄ponat
ut edificet eccl̄iā. ⁊ nō sc̄andalizādo perimat animas. p̄dicatoꝝ nāq̄
teste alberto magno est agalma dei. i. ymago vel luce eterne radi
us qui luceat in nocte ignorātie. est artēs caritate ⁊ lucēs sapiētī
a verbū igitur ei⁹ esse dēt ad p̄sumationē sc̄ozū in op⁹ ministerij
in edificatōz cozpis xpi. ut loq̄t aplūs. ad ephē. 9. ut sit pplūs
vn⁹. idē sentiat. alter alterū diligat in xpo. qm̄ vn⁹ panis ⁊ vnū
cozpz multi sum⁹ om̄s q̄ de vno pane ⁊ de vno calice p̄cipam⁹
1. coz. 10. Ita q̄ caueat ne ex ei⁹ eloq̄o cozda sc̄indatur fidelīū. ne
irreuerētia filioꝝ ad patres oziaē. ne sc̄andalizētur in fide ⁊ vita pu
illi. qm̄ vō ex p̄dicatioē fās dyonisi⁹ fontaine ordims fīm nūnoꝝ
nup ut fertur lectorē i quētū opidi valēcencij octū ē sc̄andalū nō mo
diū in clero ⁊ pplō sup certis articulis in p̄monib⁹ dñice in passioē
⁊ p̄sces ano 11. iij. lxx. platis ex quib⁹ p̄scientie multozū
fuerūt offense. necessariū duxim⁹ ex officio nō p̄cedū p̄ suā de
clarationē ⁊ ipsarū p̄scientiarū serenationē ⁊ pacificationē in mo
dū qui sequitur nūc in latino. ad pplm̄ autē in gallico. ¶ Dixit p̄
mo stater memorat⁹ in sua vltima r̄sione. null⁹ p̄ochian⁹ r̄p̄
ponatur ad lōgū. declarādū se dicat i publica p̄dicatione certo di
e sibi assignādo in eodē loco p̄dicauerat ā in altero locoꝝ si in du
ob⁹ debui dicere ⁊ nūc dico hoc ē verū si p̄ochian⁹ fuerit cōtri
tus nō fite cōfessus. sed integre pro posse suo. ⁊ q̄ post p̄fessionem
factam p̄iūilegiato nullū mortale an̄ sumptionē eucaristie cōmi
serit de quo sit p̄sci⁹ aut dubius. q̄ adhuc in illo casu secur⁹ est
ad satisfaciendū p̄cepto eccl̄ie omnis vtriusq̄ sexus r̄p̄. q̄ suo p̄po
p̄ochiali sacerdoti venialia cōfiteatur an̄ cōmunionē licet forsitā
nō sit necesse. cōfiteat̄ inq̄ in genē de abusu suozū sensū exteriorū
⁊ cogitationū ac passionū ante tamen cōsensū in materia peccati
mortalis. qz post cōsensū in ea esset p̄c̄m mortale. ¶ Dixit 2⁹ q̄
p̄tās fratū medicatū r̄p̄. ponatur ad lōgū. dicat q̄ nō intellexi
p̄p̄riā vocē. dixi enim q̄ p̄tās eozū est maior ⁊ generalior. s̄ qua
sc̄dm̄ aug. in h̄ys que nō sūt mole magna idē est mai⁹ q̄ meli⁹. i
deo si maior ē. ē melior quod nō debui dicere. debui eꝝ distingūē
de maioretate extēsiua ⁊ intēsiua ⁊ dicere q̄ p̄tās illa est maior ex
tēsiue qz ad plures p̄sonas ⁊ loca. sed nō intēsiue. qz nō ad plures
cas⁹ q̄ sacerdotes curati h̄nt. nisi a papa aut ep̄o dyocesano sp̄aliē
facultas p̄mitteretur. Dicat insup. aliq̄ iposuerūt in q̄ dixi p̄tātē

curatorū esse ab epō tantū. nō credo hoc dixisse. si dixisse debetē re
 uocare. firmiter ei teneo statū curatorū succedere statū septuagin
 ta duozū discipulozū xpī. sicut statū epōz statū duodecim apłoz
 quib9 discipulis dñs dedit ptatē sup demonia ut eicerēt 4 lāgo
 tes curaret. luc. 10. nō tantū a corpozib9 s; ab aiabus. vñ q̄sitor
 ipso curatos habere a xpō imediate ptatē absoluendi suos pro
 chianos a mortali9 nō reseruat. 7 p̄uilegiatos imediate a pa
 pa. curati autē insituitur in bñficijs a collatore. p̄uilegiati p̄sen
 tātur epō dyocēsano. est verū q̄ in p̄mutua ecclā nō ita accurate a
 gebāt oīa sicut nūc. p̄ferat ei in mult9 ceremonialib9 p̄ incrementū
 epm. nā ut dicit bñs tho. sicut post tubzicatas pelles et iocāina
 saga tabernaculi. glia tēpli successit. sic post illa ecclā p̄mutue iudi
 mēta. splēdor ecclā in diuino cultu 7 ritu sacramtoz expolit9 7 eli
 quae9 deoz aduenit. hinc est q̄ mō a papa epī insituit. ab epie
 curati curā aiarū suscipiūt de p̄te eos obligantib9 ad regimē ppli
 sui. ad agnitōnē vul: 9 p̄oz suoz nō solū i sacramto p̄nie s; et i
 q̄sitiōe exteiori. q̄ obligā nō p̄ tit p̄uilegiatē s; i m̄ se cultas ab
 soluendi in foro p̄nie volētes venire. nec tñ p̄ suscepiōnē curē aiā
 rū accipiūt ab epō potestate absoluēdi originalit. qz illā habēt a
 xpō ut dictū est postq̄ suscepit bñficiū curē prochiales s; bene
 accipiūt obligationē 7 facultatē exercendi vel induēdi mō debito
 oues suas ad pasca vite ab ipso epō suscipiunt

Dixit. 2° aliqua cōtra sacerdotes prochiales ignaros etc. di
 cat q̄ nō oīo detrahēdi fca. s; ut p̄ hāc exprobrationē inducerem
 eos ut daret operā agnoscendi ministeriū suū in sacramtoz ad
 ministratioē in expositioē cōpetēti credētozū 7 mādatorū decalogi
 ac itelligētia statutozū synodaliū. ego ei sat̄ agnosco ex diuina
 scriptūa q̄ sacerdotes maxime curā aiarū hnt. duplia honore
 digni sūt si laborēt vbo 7 doctrina. q̄ ad thimo. 2. q̄ scriptū est
 dñs n̄ detrahet 7 p̄ncipi tuo nō maledices expo. 22. sacerdotes aē
 i dñis eloq̄is dicūt dñs ps. 80. ego dixi dñs est 7 filij ex celsi oēs.
 et iterū ibidē. de9 stetit i synagoga deoz. 7 io. 10. nōne scriptū ē in
 lege vza ait dñs ad iudeos ego dixi dñs estis 7 filij ex celsi oēs 7
 n̄ p̄t solui scriptūa. dicūt ecclā os dei ihēmie. 14. si sepauerit p̄aosū
 a vili q̄si os meū eis. dicūt ecclā p̄ncipes. ps. 42. p̄ncipes aggrati
 sūt cū deo abrahā. qm̄ dñs fortēs tē eleuati sūt. n̄ sūt ecclā imemor q̄lē
 dñs honorat voluit sacerdotes legē ecclā malos dixit ei. etc. 23. sup
 cathedrā moysi sederūt scribe 7 pharisei q̄ dicunt sante. et iterum

quō decē leprosos postulātes ab eo salutē misit ad sacerdotes. ite
inquit onditē vos sacerdotib⁹ pp̄t qd absit a me q̄ velim detrahēre
illis. nec feci ut semināte seditiōne/aut scisma in pplō aduersus e
os facta enī p̄dicatio seruare semp dz unitatē ⁊ pacē int̄stat⁹ ecclie
hoc figurabat ornat⁹ vestimētōz sūmi sacerdotis in lege dū enī in
grediebat tēplū habebat vestimētū in ora cui⁹ p̄debāt cūtinabula
p̄ que p̄dicatio designat⁹ ⁊ it̄ media erat malapunica p̄ q̄ pax ⁊
cōcordia ac unitas ppli significatur. sūt enī sub vno cortice multa
grana. ¶ **Q** dixit de auaricia sacerdotū prochialiu⁹ quarto loco
volētū audire p̄fessiones suoz prochianoꝝ pp̄ter q̄stū dicat q̄ de
hmōi iniuria ipsi veniā sibi indulgeāt. ¶ **Q** ⁊ de sepultura exhibē
da hys q̄ eā nō elegerāt nec cōdiderūt testamētū sicq̄ de cōdūt in
testati dixit ⁊c. dicat q̄ tales sūt i multipliā differētia. q̄dā idige
ne/q̄dā incole/q̄dā inquilini vel aduene vel viatoꝝ. ⁊ aliē ē dicē
dū de istis ⁊ alijs. debucā distinguere ⁊ refero me ad iura cano
nica ⁊ qz p̄git nō nullōs taliu⁹ snia excoꝛcatis ligari a cōnabili
ter dubitare agendū est iuxta statuta sinodalia p̄tra q̄ null⁹ p̄dica
toꝝ in dyocēsi i qua habēt vigore debet dogmatizare ⁊ breuiter in
dubijs circa hāc materiā de sepulturis p̄tingentib⁹ consulēdus est
episcopus aut sui officarij ⁊c.

¶ **D**ixit 6° multa q̄ sint pp̄ij sacerdotes ⁊ q̄lit̄ de cōfesso semel
in āno p̄uilegiato cadēte in puteū q̄ sepulturā nō elegerāt agēdū
est. dicat q̄ pp̄o sacerdoti semel in āno ex p̄cepto ecclie ois vtriusq̄
sex⁹ ⁊c. p̄fitendū est maxime illo tempore quo incūbit diuinissimi
eucaristie sacramētū p̄ceptio. si tñ aliquoz mortaliū post p̄fessionē
factam p̄uilegiato sit cōfess⁹ aut dubius. si nō/ securius videtur
vt ait petrus de tarentasia postmodū papa credo innocenti⁹ q̄t⁹
cōfiteri venialia licz forte nō sit neā se ut dictū est circa p̄mū hui⁹
fratris dictū. Cōsultū tamen videtur frequentate penitētie sacra
mentū corā sacerdotib⁹ prochialib⁹ q̄ de readiuis ⁊ p̄nitatē ad cer
ta peccata certiore possūt habere scientiā pp̄ter frequentiore ac pp̄i
quore p̄uersationē ac obligationē q̄ ceteri. peccata tamen cōfessa
ta tite ⁊ debite p̄uilegiato p̄sentato. si nō excedant facultatem
quam habent ex p̄uilegio apostolico aut ab episcopo dyocēsano
nō sunt de necessitate iterum cōfittenda. vt habet decretalis vas
electionis.

¶ **C**irca 7° dictū ei⁹ dicat vt scriptū est circa 11° ei⁹ dictū
Dixit octauo q̄ p̄nia iniūcta populo non est dicta vera pena s̄

solū apparens respā. **¶** Et dicat qd est vera pena ad quācūq; siue passi
onis xpi aut purgatorij cōparetur. et diminit de pena debita in
purgatorio vi clauū ecclie nō enī sancta mater ecclia filios suos il
lutere p̄t s̄ ideo dixerā nō esse verā penā s̄ t̄m appatēte. qz cōpata
penis passionis dñi aut purgatorij. modici p̄teris est in dolore ⁊
modici afflictiua et hoc est verū

¶ Repatio facta p̄ cūcē fr̄em ad pplm scan
talifatū vt p̄ p̄cedula in gallico scriptā

¶ Pour che que la fin de sainte predication est la sainte foy
xp̄ienne monstret au poeuple xp̄ein. loer les vertus reprouer
les vices. eschueuer escandele. le prescheur doit tendre a la fin
de garder vniue et paix. Car nous auons vng dieu. vne foy. et
vng baptesme. En ensieuant les exhortations de nostre signeur
iesus qui fut nec en tamps de paix. et tousiours amōnesta ses
disciples a garder paix en samble. disant. que en che mōstrent
quil seront ses disciples silz gardent paix et cōcord en samble. et
che est chose raisonnable. car sainte eglise militat doit ensieuir loz
de de sainte eglise triūphant. en la quelle est p̄faite paix vniue
et cōcord perpetuelle. pourtant doit le prescheur tellement or
donner sa parolle que nul escandele ne sensieue. et que nul ne soit
mal edefie. Et pour che que iay entendu que ad cause de aulā
nes choses que iay dit en deux predications faittes a vallēceni.
les dūmēc in passioē domini et le benoit ventedi ensieuat darrain
passe. aulains ont este mal edefie et scādaliziet. mont ordonne et
cōmāde venerables signeurs les vicaires de reuerēd pere en dieu
mō signeur de cambray de me declarer et exposer sur certains ar
ticles que iauoie p̄nonchie en cesdis sermons en la forme et ma
niere qui sensieut.

¶ Et premiers auoie preschie que nuls parrochiens nest te
nus de se confesser a son curet de necessite de salut. qui at este con
fesse a aulain frere mediant preuilegie presente al euesque dyo
cesain ou a ses vicaires. mais poent venir et dire quil est confes
se a ycelluy preuilegie et demander humblement le saint sacre
ment de lautel au soudis curet. et ycelluy ne luy doit refuser. mais
baillier. ie debuoye dire et dis p̄sentemēt que chela est vray se le

prochien auoit heu contricion. et sil auoit dit entierelement tous
ses pechiez mortelz dont il auoit memoire sans faulx. et que se
apres celle confession nauoit conscience dauoir commis aultre pechie
mortel et que de se nauoit point de doute. Et plusieurs docteurs
dijent que en tel cas pour satisfaire al ordonnance de sainte eglise.
Omnis vtriusq; sexus etc. Ce seroit le plus seur de confesser les pe
chiez venieulz aumains en general. come q on a mal vse de ses
sens exterieures veue. oye. etc. de cogitations et de passions. deuant
consentement pour se que apres consentement en matiere de pechie
mortel che seroit pechie mortel et le fauldroit confesser sil venoit a
memoire. ia soit che que des pechiez venielz confesser. ne soit point
necessite. Non obstant on ne les doit point contempner de confes
ser.

Verbalement iauoie dit q le puissans des freres mendians
qui ont auctorite de oyr confessions du pape sans moyen est plus
grande. et plus general. mais ie ne dis point quelle soit meilleur.
car les aures ont seulement puissance seurs leur prochains. et la
puissance des dy freres sistent generalement en plusieurs prochains.
et a plusieurs prochains veullans venir a eulx confesser. ie dis
maintenant que selonc saint augustin disant in hys que sunt mo
le magna. idem est maius quod melius. Cest a dire. es choses
espirituels che qui est le plus grande est le meilleur. et par ain
si se le puissance de dis freres est plus grande que des aures. elle e
meilleur. et par ainsi ie me contrediroie. pourtant pour me deda
rer quant ie disoie elle est plus grande. deuoie adiouster. elle est
plus grande extensiuement. et non intensiuement. Car iceulx me
dians ne peunt absolre de plus grans cas que les aures. sil nont
grace especial oultre leurs priuileges. du pape ou de leuesque
dyoecain. Enoultre aulcuns mont impose que iauoie dit que le
puissans des aures vient de leuesque tant seulement. ie ne le ai
de point auoir dit. et se dit iauoie iay volente de me voloir amen
der humblement al ordonnance de cheux a qui il appartient en
cognoistre. Car ie croy fermement q lestat des aures succede al
estat des lxxij. disciples de nostre signeur ihesus. come lestat des
euesques al estat de xij apostles diceluy. Auxquelz disciples nos
tre signeur donna puissance de expeller les maies esperis et guarir
les maladies des personnes. non pas seulement des corps mais
des ames. pour ce que les ouuers de dieu sont parfaictes. **Et**

parainsi ie confesse que les curés ont puissance sans moyen de
nostre signeur . de absolve leurs parrochians de tons cas non re
serues au pape ou al euesque . Et les freres mendians pzeuile
gies lont sans moyen du pape . Il est bien vray que maintenât
et iapiccha les curés rechoipuent les benefices des euesques ou
de leurs collateurs et prennent cure dames a pecheux euesques
non pas la puissans absolve . Et che la fut fait pour obligier les
dis curés a auoir soing de gouüner les ames de leurs prochine
et sauoir leur cösciences

Tiercement iauoie dit aulcüne chose des curés qui ne sceuēt
lire ne cöstruire ne pschier au poeuple dont aulcuns ont este mal
edifies . mais ie lauoie dit en latin . et pour che que aulcuns sce
uent latin et franchois poeut estre quil est venu a cognoissance de
pluseurs personnes laies . pour che ie dis maintenant . que ie ne
tendoije mie chela dire par maniere de detraction . mais pour les
induire de scauoir et cognoistre leur officie en administration des
sacramens en exposition competent des xij . articles de le foy . des
x . comädement de la loy et de scauoir les estatus synodaux . Car
ie scay bien ql est escript en la sainte escripture . en exode ou xxij .
capitle dijs non detrahes et prinapi populi tui non maledices .
Cest a dire tu ne mes diras point des prestres qui sont nōmes en
la sainte escripture dieux . par participation . Il est certain que il
nest que vng vray dieu eternal . mais ilz sont nōmes dieux . pour
che que ils sont menistres et sercs de nostre signeur vray dieu . Itē
ie nay point oubliet cōment nostre signeur volu hōnorer les ps
tres de la loy qui estoient maluais . enuieux haimeux et conuoi
teux . Car il dist en leuangille saint ma hieu ou xxij . capitle .
Super cathedram moysi steterunt scribe et pharisei qui dicunt fa
cite . Cest a dire sur la chaire de moyse seoyent les scribes et les
pharisiens faittes ce quil vous dient Itē nre signeur enuoia x . la
dres demãdons a luy garison a prestres de la loy . Itē inquit ostē
dite vos sacerdotibus . cest a dire ales et vous mōstres aux prestres
et partant appert asses que ne voloit point blamer les prestres .
mais les exorter comme die est . et me souuient bien que tous

prescheurs doibnt garder paix et cōcorde enter les estats de sainte eglise de quoy auons figure en lanchiēne loy. le souuerain prescheur quant il entroit ou temple auoit vng vestemēt a bozt du quel pendoient dochettes qui signifient la predication et enter deux dochettes estoient pomes de grenade signifians paix cōcorde et vnitē du poeuple. car de soubz vne escorce auoit plusrs grains

¶ Quartement ie dis aucunes parolles contre yceulx curēs touchans leurs cōuoitises. de ce ie me repens et leur prie quilz le me veullent pardonner. et cōfesse que iay este mal cōseillie

¶ Quantement ie auoie dit que cheluy qui trespasse sans auoir esly sepulture et qui na point fait de testamēt ne doibt point estre priue de sepulture ecclesiastique. et peut estre mis ou sepulcre de ses parens al exemple de patriarches. mais ie ne parloie point de cheus qui trespasse sans confession. Maintenant ie dis que ie deuoie distinguer des psonnes aulans sont nes du pais aucuns sont estranges. aulans sont pelerins et de beaucoup daultres manieres desquelz parlent les drois bien largemēt. Aulquelz me debuoye rapporter. et non mettre ma fauchille en messon daultui

¶ Et pour che quil auent souuent que aulans dessus nommes sont en sentence de excomenimēt. ou q̄ on poeut raisonnablemēt doubter que ainsi soit. on doibt faire selonc les estatus sinodaux. cōtre les quelz nul prescheur ne doibt prescheir en la dyocese ou ilz ont vigheur. Et briezment en ces matieres doubtuses de sepulture. on doibt faire selonc le cōseil de leues que ou de ses officiers

¶ Dextemēt ie disoie que les freres mendians pūleges et pūtes n'ont point de pūtes. et sont propres prestres au regard de oyr confession. pour me declarer ie fay distinction de ce terme ichi pūtes. cōme sont aucuns docteurs car pūtes est dit doublement. vne maniere est de pūtes cōtre cōmun ainsi ne sont les pūleges pūtes. car ilz sont cōmuns. lautre maniere de pūtes est cōtre estrange. et ainsi sont pūtes prestres car ilz ne sont point estranges. toute fois ne sont point curēs. car il nont point le cure des ames ainsi q̄ ont le curēs prochiaus et les souuerains cōme les euesq̄s et les legas le pape. et les pēnāchiers et vicaires dessurdis. aulz q̄lx on a chūn diceule. et aux pūleges qui se cōfesse vne fois lan du mains souffissāment cōme dit est au p̄mier article especialēmēt quat̄ approche le temps de receuoir le saint sacremēt del autel il a cōplis le cōmādemēt de sainte eglise. Omnis vtriusq̄ sexus ⁊ cetera. Cote fois est bien

raisonnable de se confesser au curé prochain vng fois lan du mains
especialmēt au temps de sus dy. Car il est tenu et obligiet de stre
songneur sus son poeuple et en rendre rason a dieu. lequel aussi
peut auoir nulleur cognoissance des readiuations et pechiez as
pechiez q̄ aultre p̄re p̄stre. pour ce q̄l est pl̄ souuēt auoeue icelui
Et iasoit ce q̄ des pechiez cōfesses aus dy steres sil nexcedent leur
puissance. et sil ont esse cōfesse en vzaie p̄tition entieremēt sans
fiction selonc humaine possibilite nest pas necessite de les recōfes
ser. toute fois cest chose salutaire et pourfitable aux ames dieux
tāt en merite pour se q̄ que pl̄ se humilie le penitēt et pellemēt
pl̄ a de vergongne. et plus a de merite cōme en diminution des
pains deues en purgatoze. car en chn̄ie cōfession p̄ la vertu des
clez de sainte eglē cest a dire p̄ la vertu de sa puissāce. auāins p̄tic
dielle paine est p̄dounee. Ainsi le p̄selle sainte thomas ou quart
des sentēces en la distiācion xviii. et plusieurs aultres q̄ l'ensuient
en disāt q̄l est bon q̄ cheux q̄ sont cōmis a opz cōfession. induisent
les penitēs de ainsi faire. Et le grand albert saccozde asses et dist
q̄ pour la reuerēce des p̄stres prochains et pour lofficē pastoral.
et pour ce q̄ on ne doit point les blamer deuāt leurs subges le
stere p̄uilegiēt q̄ baille absolutiō au prochain lui doit enioindre
de se remōstrer a son curē. ou au capellain p̄petuel. du main en ge
neral. Asses saccozde durand et richard de media villa. Et mōs
bonauctura dist q̄ les cōfesses aux p̄uilegies en cas q̄l seroient
requis de leurs curēs a se cōfesser a eulx se il le refusōient sās cause
raisonnable les exasant. et ne volroient vne fois du mains en
vng an a lui cōfesser a grād paine auideroie dist il tels estre vzaies
penitēs. En a pres et finablemēt ie disoie q̄ penitāce unointe au
poeuple nest point ditte vzaie paine. mais seullemēt appaētē au
regard de celle qui soufferoient en purgatoze adioustay aussi
regard de la passion q̄ ihesus a souffert pour nous. Maintenant
ie dis que celle penitens est vzaie paine. soit comparee a la paine
de purgatoze ou a la passion de n̄re signeur et quelle diminue de
la paine deue en purgatoze p̄ la vertu des clez de sainte eglise.
car sainte eglise ne peut ne veult dechepuoir ses enfans. Mais
pour ce ie disoie quelle nestoit vzaie paine. mais seulement ap
parence. car quand on le compare aux pains de nostre signeur ou
de purgatoze elle est petite en douleur. et peu afflictus. et cela
est vray

Ita missa a decano cameracenſi & officiali ad dños vicari
os attrebatenſiſ tempore pſecutionis valde tunc in attrebatō.

Supplū vifū eſt nob dñi venerabiles atq̄ doctiffimi aliqd̄ te
nra tenuitate ſerioſi⁹ expetere i reb⁹ de qb⁹ ſcripſiſtis. cogitā
enī nos ſcāb⁹ iuuare ſolē. i ſilua ferre ligna. aquaſq̄ ad mare ppor
tare. cū int̄ vos ſint viri famoſi & ſapiētes vtriuſq̄ iuris diuini ſc⁹
& humani ptiſſimi. tñ vtrūq̄ veſtris ſatiffaciētes deſiderijs non
vt aliqd̄ ipotatitē dicam⁹ ſ; ne ſilcam⁹ de q̄lificationē pſſatoꝝ p
denſetā gnenire vifū ē nob aliqd̄ diſſerēdy. ¶ Ex p̄ſſu patet q̄
p̄ſata denſeta eſt p̄dolatra/deo iūrioſa/p̄uaticatrix legē diuine.
apostatata/sacilega/benefica/de herēſi vehemēt ſuſp̄ca/p̄uaticata/pac
tū hūc cū demonib⁹. p̄dolatra q̄dē/eo q̄ cultū lacrie ſoli deo debi
tū exhibuit demoni. hūc enī petit demō nō p̄tē⁹ adoratioē p̄p̄du
lic aut dūlic. nā ſupbia ſua q̄ aſcēdit ſemp̄ ſumū deſiderat honore
de quo p̄ſa. 19. dicit aſcēdā ſup̄ altitudinē nubiuū ponā ſedē meā in
laterib⁹ aquilonis & ero ſimilis altiffimo. ip̄a eſt deo iūrioſa & ſic
facto blaſphema. qz gloriā incōicabile pote ſumū honore vōcaue
creature ſc⁹ demoni/ p̄tra illd̄ p̄ſa. 92. gloriā meā alteri nō dabo &
laude meā ſculptilib⁹. eſt legē diuine p̄uaticatrix dñtis dñm deum
tū adorabis & illi ſoli ſerues deutō. 6. quā dñs i ſathana reſoz
quet. ¶ 2. hec denſeta ē apostatata tripliā genere apostatitē ſc⁹ p
fidie iobediētie & religiois/apostatitā p̄fidie cōmiſit. qz a fide recel
ſit eā abnegāto & eā a deo/qz vinculū fidei q̄ ei fuerat vnita p̄
illd̄ ozce. 2. ſponſabo te m̄ in fide rupit. apostatitā iobediētie qz de
ū contēpſit & in ſignū hui⁹ poſteriora p̄tra celū denudauit i p̄tume
liā dei gloriſicatiōis ad inſtar illoꝝ q̄ dorſa & terga habebāt p̄tra tē
plū de qb⁹ eze. 8. ¶ Itē apostatitā religiois xp̄iane qz ſacrā ecclē & ſa
cramētalia abiurauit in ſpē ſacramētū p̄nie cū p̄miſit nūq̄ p̄ſite
ri. ſacramētū eucaristiē cū p̄miſit nūq̄ aſpicere niſi forte cā de uſio
nis ā ſimilitudois ne ab alijs arguerēt de iſidelitate & h̄ ſimilita
equitas eſt duplex iniq̄tas ait b̄tus aug⁹. Ip̄a eſt ſacilega. quia
hoſtiā conſecratā rem ſacratiffimā/p̄mo hoſtiā plures/ſurtim ab
ſtulit ad fines dampnabiles applicando panē angelozū et viaticū
ſidelium imundis ac venenoſis animalibus inde cenſenda eſt ve
neſica & de herēſi vehemēt ſuſpecta/ ac per hoc de hoc ſacramēta
diligenter examinanda qz tam contumelioſe panem filioꝝ dedit

causibus ymo buforibus. Ipsa est homiada ymo parriada seu filia
da. qz filium suū dedit ei qui ab imāo homiada erat et in veritate
nō stetit demoni. vtiq; humano generi p̄tināa et iplacabili inimī
co quē iugulauit. Ipsa deniq; habuit pactū expliatū cum demoni
bus ex quo iterū est ydolatra et apostata censenda. nā de impliata
pacta qd minus est facultas thologie parisiē determinauit āno
1798. p̄dēpnauit enim tūc 28. articulos. inter quos tertius dicit
Qz inire pactū tacitū vel exp̄ressum cū demonibus non sit ydola
tra vel spēs ydolatrie et apostasie error. declarāz quid sit pactū
cum demonibus tacitū vel impliatū ait. **E**t intēdim⁹ esse pactū im
pliātum in oī obseruatione sup̄sticiosa cuius effectus nō debet a
deo vel natura rāionabiliter expectari

Quāta autē aiaduersione tantū faciūz tāq; enorme puniendū
sit conicere possum⁹ ex correctione minorū. vnū iam sūt anni plus
q̄. 60. de quodā serrario qui finxit se demonē esse. vocatū aslarot
vt induceret quamdā domuellā nobile s; paup̄tē ad credendū sibi
vt ei⁹ medio obtineret diuicias. qui fuit p̄dēpnat⁹ ad carceres si
dei. et deferendū crucis croci coloris aliquot ānis. alterū de rodi
ge de sensē. qui p̄ signēta. noīa ignota. et caracteres dāpnabilē
pollicēbatur quatuor discipulis quos discretos vocabat. scz guillel
mo vignier iohāni lami ābrozio malosēil. nomē quartū nō teneo.
inuenire thāuros parisi absconditos. q̄ q̄ facultas theologie pa
risiē me teste āno. 1926. de terminādo doctrinalit dixit in casu p̄
nullo et i arcūstacijs oībus p̄sideratis talia et talit̄ operātes et in
talib⁹ tā manifeste p̄p̄ti sūt inuocatoēs demonū. ydolatrie cēsen
di. ac suspecti in fide q̄ sententialit fuerūt p̄ iudices fidei a scā sede
oplica sp̄ealit̄ deputatos scz dños ep̄os p̄us morineñ post archi
ep̄m rothomagensē et tūc cācellarium frācie. et nouiomenē āno
1964. adhuc viuētē p̄dēpnati ad r̄uocādū r̄ē p̄uati i p̄petuū oī of
ficio regali. et ducali. ad sepulcrū dñi. limina aplōz petri et pauli.
et scī iacobi de cōpostella visitādū. et lras certificarioras referēdū
cōpuli cū alijs penis. Similia de iohāne tānoze dco abbate de
pautesens diēda vidētur. et grauiora eo q̄ sensu et ingenio debuit
maḡ habūdare. qz p̄fiteē se fidē et credētiā verb̄ demonis decepti
uis adhibuisse. et hñ deceptius qz ip̄e est p̄z mēdaci⁹ et cū loqui
tur mendaciū ex p̄p̄ijs loq̄tur. qz mēdax est et p̄z ei⁹ diat dñs

R **A**d instāciā dñi attrebatē ep̄i
Quēdē in xpo pater et dñe colendissime cū fr̄e huberto leo

nardi ordinis bte marie de carmelo pcedū videtur cū bono mo-
deramine attēto q̄ informatio pparatoria nō habetur. v̄ iund cū
facere. difficile est. ppter t̄pis p̄lixitatē ⁊ labilitatē huāne memo-
rie ac ppter arāstatiā p̄sone et gradū. seruata tñ in oib⁹ veritate
catholica ⁊ essentiali iherarchia a xp̄o instituta ordinationib⁹ q̄
q̄ aplias vñ sup respōsionib⁹ suis nouissime v. 2. p. datis sic agē
dū cōsulm⁹. quas scripto dedit citē p̄ quas vt p̄ma facie apparee
magnificat facultatē medicatū dyocæsano aut suis vicarijs p̄sen-
tatoz in cōfessionib⁹ audiēdis quo ad aliqua. ⁊ tacet aut minuis
auctoritatē sacerdotū curā aiarū hñtū. cū cñ illa sez medicatū tñ
sit a sede aplica p̄essa ⁊ p̄t reuocari ista sez curatoz est a xp̄o insti-
tuta. illa ex ordine facticio. ista ex ordine et ihera. chia essentiali. il-
la facile mutabilis. ista usq̄ ad finē seculi duratura. eterna ei sapi-
entia q̄ v̄bū ⁊ de⁹ est dicit. ego de⁹ ⁊ nō mutoz. illa multis ānoz
curculis post v̄bū incarnatū ⁊ passū. ista ab exordio nascēt. ec-
clesie instituta est cū dñs elegit 12. aplōs ⁊ 12. discipulos. quib⁹
sez apostolis succedūt ep̄i ⁊ discipulis sacerdotes curati

Delat⁹ igitur frater memorat⁹ corā p̄sp̄at. h. p. v. sup certis
ppōnib⁹ alias p̄dicatis de āno 19. in villa valencenē in pte dy-
ocæsio veste dedit in scriptis respōsiones in forma sequētī.

Prima vt sibi ip̄onit est q̄ religiosi medicatē ⁊ rē. vt in scrip-
tis suis respondet q̄ ista tres habet ptes p̄ma sez q̄ religiosi me-
dicatē p̄ntati ⁊ admissi sūt ap̄i sacerdotes ad sensū ad quē dēt itel-
ligi capiēdo ap̄ū vt distinguitur q̄ alienū et nō q̄ cōmune. ⁊ q̄ quis
hoc verū sit vt tñ p̄lūs intelligat habitudinē ad suos curatos de-
bet eū informare de illa qualiter semel in āno se debet p̄ntare illi
illiq̄ ondere puritatē cōsentis sue vt agnoscat vultū peccat̄ sicut
scriptū est proūb. 27. diligenter agnosce vultū peccat̄ tui gregeſ
tuos p̄sidera. cui et. reg. 20. dicitur custodi vinū istū qui si lapsus
fuerit erit aīa tua pro anima illi⁹ ad fratres aut p̄ntatos p̄t po-
pulus p̄fiteri. sed nō tenetur vi priuilegiū eis a sede aplica indulti
Itē q̄ a suis curatis habet pape sacramēta eccl̄astica scdm exigē-
tiā et capacitātē illi⁹ nō a priuilegiatē excepto sacramēto p̄nie. Itē
q̄ curati ex obligatōe suscepta ab ep̄o q̄tū ad vsū. ymo a xp̄o p̄ri-
mozialit̄ q̄tū ad p̄tātē dauū reddituri sūt de aiab⁹ p̄missis rōz
nō sic medicatē p̄t h̄ ⁊ alia medicatē ip̄i eos q̄s audiūt dēt
exportari ac iducē illos ad habēdū suos sacerdotes prochiales i re-
uerētia ⁊ nullatē p̄tēpnē eos cū sint tm̄ fr̄es dati i adiutorij eoz

Tercunda pars propositionis erat quod habent fratres ipsi maiorem partem quam sacerdotes parochiales videtur quod est verum et hoc de privilegio non de iure nisi extesive. Expediit quod informet populum de maiestate extesive ut puta quia ad plures parochias ad plures dyoceses supposito quod sint admissi dicatur quod sacerdotes curati habent partem ordinariam super suos parochianos non privilegiati quam maior est eo quod essentialior. eo quod obligatio. eo quod a maiori puta christo instituta. Itaque licet eorum facultas in audiendis confessionibus sit maior extesive modo dicto. non tamen intesive. quia non ad maiores casus seu graviores quam curatorum vi privilegii apostolica concessi. tamen possent habere casus reservatos a summo pontifice si placeret vel episcopo. ita et curati.

Tercia. parochiani non tenentur semel in anno a alio confiteri prebitero parochiali nisi de eorum beneplacito. Responsio. et si ista non predicaverim in forma unquam a mea memoria evasit. est tamen vera. si confiteri capiatur pro peccata expressse fateri. si autem capiatur prout id est quod se semel in anno repentare a se confessi asserere arrogans est et pertinax. hec responsio quo ad hoc nisi de eorum beneplacito. videtur invere quod sit mere voluntarium parochianum sacerdoti suo parochiali sua peccata fateri semel in anno. quod non est verum. nam licet non sit necessarium absolute hoc fieri quia possibile est quod fuerit confessus habenti partem ipsam absolvendi. et ab eo absolute fuerit et ex illo momento non sit conscius peccati mortalis dum petit a suo curato eucharistiam. tamen expediit suo curato parochiali semel in anno confiteri id est sua peccata fateri non illa de quibus est absolute sed aut venialia si nulla mortalia habere se meminit post examinem debitum sue conscientie ut dicunt quidam doctores magni aut quod non est conscius peccati mortalis ad satisfaciendum precepto ecclesie per decretalem omnis utriusque sexus propter rationes tactas circa responsionem memorati fratris quomodo debet informare populum de habitudine eius ad suos sacerdotes parochiales ita consulit beatus thomas in quarto sententiarum. d. 18. et sequaces eius dicentes quod confessores privilegiati et commissi debent consulere et inducere cum ad sic faciendum. Albertus magnus dicit in forma propter officium pastorale et reverentiam sacerdotum et quia non est eis detrahendum coram subditis videtur quod absolute privilegiatus debet iungere confessio quatinus ad minus in generali ostendat se proprio sacerdoti si pastor est aut vicarius perpetuus. et licet sint tres proprii sacerdotes. papa/episcopus/dyocesanus/et sacerdos parochialis. et eorum maxime papa et episcopi commissi tamen intelligit ibi de sacerdote parochiali cui satis concordat durandus et richardus

de media villa & sic patet qd nō est mere voluntariū. unde ille ter-
min9 nisi in ppositioe positus est tollendus. ista eam patet satis p
suā respōsionē pōtē satis rēfā in 2° articulo. q̄ plō videtur expo-
nenda. & p istā breuiozē cū dicit qd si p̄fiteri capiatur put itē est qd
se semel in āno rēp̄sentare aut se p̄fessū asserere. arrogans est & p̄-
terua. 3^a sibi imposita est. cōfessi religiosi p̄sentatis possunt ire
ad suū p̄sbyterū prochialē & ab eo eu karistiā petere. & itē p̄s-
byter nō potest ei recusare nec rēq̄ritur qd dicat rēf. vt in scripto su-
o. Respōdet qd p̄zima pars habetur ex p̄esse de cōsecratioe. d. 2°.
nō p̄zohibeat. et multis rationib9 et doctozū resolutionib9. & in su-
is p̄zioribus respōsionib9 extēsis ponit itē. & albert9 libro de mis-
sa p̄zobat. qd rationib9 qd debet dare si publice petat eam si esset in
mortalī peccato occulto. alias ante criminis p̄bationē inferret pe-
nā & esset cōfessionis reuelator. hoc est verū eam si p̄sbyter pro-
chialis sciat publice petentē in p̄o occulto esse. verū si posset eū si-
ne scandalo cōsulare vt nō peteret publice. hoc facere teneretur itē
o in eodē capitulo sc̄q̄tur. s̄ exactozē moneat timere. si vero a peti-
tione nō vult desistere debet ei ministrare ne sit p̄ditor criminis.
exēplo dñi qui iude sedēti in mensa sacramē tali cū vnteam dedit
bucellam qui erat p̄ditor occult9 & hoc sciebat ihesus. Intētio
igitur illi9 decreti nō p̄zohibeat est de illis qui sūt in peccato mor-
tali occulto q̄ publice petunt eu karistiā siue p̄sbyter prochialis
sciat illud siue nō. s̄ vbi petūt in occulto sacramētū debet scire si
dignī sūt & petere sicut fecit achimelech si pueri mūdi sūt. cū dauid
et socij sui percūt panes propositionis quos solis sacerdotib9 lice-
bat māducare. vt nō det sanctū canib9 nec spergat margaritas
ante porcos vbi autē in 2^a pte dicit qd nō requiritur qd dicat vbi.
cui. vel quando cōfessus est sed qd solū dicat se esse p̄fessum. iste ter-
minus solū est tollendus. & debet addere qd post hanc cōfessionem
debite factam nō est conscius peccati mortalis cū petit eu karistiā
tunc ei agnoscat pastor prochialis vultū peccatis. nā sine illa clau-
sula nō agnoscat si sit dign9 recipere sacramētū. possibile ei est qd
postq̄ est p̄fessus & absolut9 ab eo qui hoc facere potuit atēq̄ recipi-
at. aliqd mortale p̄miserit s̄ vbi adiūgit qd a tpe cōfessionis vsq̄
dū petit sacra p̄munionē nō est conscius mortalis debet ei credere
et sacramētū ministrare nisi haberet probabilem cōiecturā de fal-
sitate. puta qd nō esset p̄fess9. q̄ casu deberet pb̄m certificate rōna-
bilit. vbi autē nō certificaret cū p̄t petere vt ei p̄fiteret. & si exactus

recuset dubitandum est ne indignus sit eucaristie sacramento. Et credo quod in hoc casu locum habeat quod dicit doctor seraphicus dominus bonaventura dicens quod confessus habet privilegium in casu quo requireretur a proprio curato teneatur ei confiteri nisi aliqua causa rationabilis eum excuset. Et si non habeat et nolit semel in anno ei confiteri vix crederem tale vere penitentem.

Circa 2^{am} proponit quod mulier iactans in puerperio potest nulli licentia petita ire per triiduum ad ecclesiam cum plebe sua. Respondet quod non dixit assertive nec declarative sed reatative satis. dicendum est sibi quod presbiteri predicator. ea de quibus antiqua iura posita loquuntur. que sunt abrogata per non versus primo per usum contrarium sumis potestatis scientibus et non prohibentibus ac per hoc tacite approbata videtur ac si per statuta synodalia contra papientibus presertim ubi subest cum honesta sicut hoc est de tempore quo puerperae abstinent ab ingressu ecclesie sicut satis declaravit in responsione sua magister extensa nec cathedra nec determinative ut loquitur iste nec reatative debet populo simpliciter agere. ad nichil aliud valet quam ad subversionem eius et mittendum in dubium si versus prevaleat iuribus antiquis aut non. et si ecclesia hunc usum observando bene faciat aut non. nec debet querere gloriam suam predicator ipse sed dei. secus autem faciens non meretur aureolam.

Circa quinta. minus est interficere matrem quam propriam uxorem. Responsio sua est quod illa est falsa ut iacet. nec unquam suspicavit illam. et quod dixit de pena quod maiorem iniungit iura canonica uxoriae quam matricide ut unum dixit propter maiorem pronitatem virorum ad uxoriadum quam matricidum ut bene declarat in responsione mea priori magister extensa.

Circa sextam nichil videtur dicendum quia negat eam predicasse nec consultam putamus ad novam informationem procedendum propter causas in principio positas.

Circa septimam. pluries pro thematibus cepit carmina laycabilia et derisoria in vituperium et. ut in scriptis suis. respondet confitendo quod sermonem fecit sumendo carmen illud vulgare/ma seulle a moure et. dicit enim quod summe sapientie est in hiis et. ut ibi scribitur. Reuera illud carmen spiritualibus et habentibus exercitatorum sensus pium est et ad fletum ac compassionem christi in passione pro salute sponsae sue ecclesie sancte. valde promotivum. sed carnalibus ut plurimum est simplex populis ad amorem voluptuosum inclinativum. aialis enim homo non sapit quae dei sunt. fatemur quod nondum a secularibus ea que possunt ad edificationem animarum sine periculo proficere. potest

subtilis ac prudēs p̄dicatoꝝ aliqua assumere. p̄mo ⁊ ab antiquis
philis ⁊ poetis tāq̄ ab iustis possessoribus multas veritates in ser
monib⁹ extorquere. inq̄tū tamē p̄ficiaūt ad salutē vt dicit b̄tus
aug⁹. et beatissim⁹ ieronim⁹ in eplā. 62. ad magnū oratoꝝē vrbis
rome ostendit q̄ i scripturis s̄ctis liceat inserere dicta poetarū in
qua dicit q̄ paul⁹ ap̄l⁹ ep̄ymenidis abus⁹ ē v̄siculo. scribēs ad
titū. ceterēs ait sem̄z mēdaces male bestie v̄tās pigri. in alia e
pistola. corūpūt bonos mores colloquia praua ⁊ apud athenē
ensēs in martis curia q̄ vocabatur ariopagus oratū testē inuocat
ipsius ei ⁊ genus sum⁹. et est clausula versus heroyā. s̄ talia in
terponēda sunt diuinis eloquijs inq̄tū p̄ficiaūt ad eternā salutem
De reliquis nichil dignū scribere oportet

Cōtra tenētes q̄ b̄tus iohēs euāgelista fac
tus fuit fili⁹ naturalis v̄ginis q̄n̄ xp̄s in cru
ce pendēs dixit matri sue ecce filius tuus

Prima ymaginatio s̄ erronea

Duo fratres ordinis minorū vn⁹ cameracū alter donacū in su
is sermonib⁹ ad populū factis i die pasceus āno. 1966. su
per illo passu mulier ecce filius tuus dixerūt q̄ aliq̄ doctores tenēt
q̄ per illa verba iohēs euāgelista factus fuit fili⁹ naturalis beate
virginis. ⁊ tū vn⁹ illoꝝū sez ille de cameraco iterrogat⁹ de mo
do quo hoc factū fuerat dixit q̄ xp̄s in cruce pendēs dedit istis v̄
bis ecce filius tuus virtutē trāssubstātiandi iohēm in xp̄m. sicut de
dit verb̄ saccam talib⁹. virtutē trāssubstātiādi panē in corp⁹ xp̄i ⁊
vinū in sāguinē. Cūq̄ scandalū magnū ppl̄m afficeret dubitātes
si virgo duos filios naturales habuiss̄. fuit p̄ illos dños ad q̄s
spectabat cura salutis ppl̄i. dei grā cooperāte. salua fide extināū.
et ppl̄s gaudēs bene edificat⁹. vt autē fidē catholicā rationib⁹ ius
uem⁹ offeram⁹ argumenta q̄ ⁊ si forte xp̄istus potuit de potes
tate absoluta dare hanc virtutē trāssubstātiēdi tamen nō dedit
⁊ dogmatizare q̄ fecit est error ⁊ heresis si assit pertinacia stante
lege

Et hoc p̄batur demōstratiōē ostensiuā. ⁊ ad ip̄ossibile

Demōstratiōē ostensiuā p̄mo arguitur sic. illud quod trāssub
stāciatur in aliud desinit esse ⁊ accipit esse ei⁹ in q̄d trāsit si igitur
vi illoꝝ verborū corpus iohānis trāsit in corpus xp̄isti iohā
nes ap̄l⁹ nō est. quod autē non est. nō potest esse fili⁹. ⁊ sic nō
est fili⁹ naturalis virginis

Ite si iohanes factus est filius naturalis virginis natus est ex ea relatione enim paternitatis maternitatis et filiationis fundantur super actione et passione. nam eo patet quo genuit ut dicit beatus augustinus. quod eo filius quo genuit eo mater quo peperit. eo filius quo patet et natus est. si autem iohannes natus est ex virgine. ipsa duos filios habuit ex utero. christum et iohannem. quod est heresis perniciosissima. quam tenuit elidius hereticus fundans se super illud lucę 2. et peperit filium suum primogenitum si christus inquit est primogenitus et alius secundogenitus. erravit enim ille ex ignorantia illius et minus primogenitus. Sed primogenitus dupliciter primo modo ante quem nullus et sic accipitur ibi peperit filium suum primogenitum. alio modo post quem alius et sic non accipitur in hoc loco diuine scripture. hunc errorem confundit beatus ieronymus potentem epistola quinquagesima octaua.

Ite in predicatione preceptica dicitur hoc est hoc. predicatum est forma subiecti. si igitur ista est vera iohannes est filius virginis. ipse est filius qui et iohannes cum filiatione iohannem informet nec oportet concedere quod beatus virgo habuit duos filios cum christus sit filius eius et iohannes et quod hoc est hereticum necesse est dicere quod iohannes non est filius eius.

Demonstratio ad impossibile arguitur rationibus omnibus errorem. Si iohannes transsubstantiatus est in christum non est non scripsit quod euangelium iohannis contra illud 10. ultimo. hoc est discipulus ille qui testimonium perhibet de his et scripsit hec. et notum est quod post passionem christi scriptum est euangelium quod ab alio qui non fuit discipulus. presertim quem diligebat ihesus. et sic falsum est illud hic est discipulus et quod est hereticum.

Ite si non est. non scripsit epistolas canonicas quas ecclesia vniuersaliter attribuit iohanni qui et loquitur dum dicit in principio quod fuit ab inicio quod audiuimus quod vidimus oculis nostris et annunciamus vobis vitam eternam est ergo et scripsit illas et non est transsubstantiatus in corpus christi et si est transsubstantiatus non est et sic non scripsit quod est erroneum.

Ite si non est. non scripsit apocalypsim contra illud apocalypsis ihesu presertim. et mox post pauca subiungit que oportet fieri cito et significauit mittens per angelum suam seruo suo iohanni qui testimonium perhibuit. quod est erroneum.

Ite si non est. numerus apostolorum est imperfectus et debuisset alii apostoli eligere unum locum iohannis sicut elegerunt unum locum iude predicatoris.

Item si non est. falsa sunt ea que leguntur in ecclesia scilicet quod fuit relegatus in exilium in insulam patmos. quod fuit missus in dolio oleantis olei. quod in defossam locum descendit et ibi obdormiuit in domino.

Ite si nō est. falsum est qđ dñs dixit petro io. ultimo sic eū volo manere. quid ad te? quod est erroneū & hereticū.

Ite si nō est. nō est custos bte virginis. qđ ignē fuit custos eius post passionē dñi? & qđ audeat dogmatizare filiū dei & ipsi eam dimisisse sine custodia & cōsolatione humana attento merore de viduitate tāti filij?

Alia factio.

Si qđ fingere vellet dicēdo qđ hec vba xpi ecce fili9 tu9 haberēt virtutē nō trāssubstādi corp9 iohānis in corp9 xpi s̄ dādi corp9 iohānis dotē subtilitatis q̄ possit intrare vterū virginis & ex eo post ea exire saluo & illibato signaculo v̄ginitatis & sic diceretur fili9 naturalis virginis ā scđm alios doctores pbatissimos hoc fieret per miraculum. **H**oc nō valz qz fili9 accipit aliqd de s̄ba m̄is. nā vermis nō sz fili9 hominis ex quo nascitur qz non nascitur de s̄ba illi9. s̄ ex humorib9 supfluis. hic at iohānes nichil haberet a v̄gine in casu isto nec de s̄ba. nec de supfluo. s̄ se haberet v̄go vt fistula/ & in fistulā intraret & ex ea vt fistula exiret iohānes.

Item verba virtutē effectiua habentia de bene expm̄ere effectū quē faciūt sicut patet in verbis sacramentalib9 sacramēti eucaristie tamen ista exē filius tuus nō expm̄ūt aliquid de dotē subtilitatis aut miraculo nec valet si dicatur qđ expm̄ūt filiationem iohānis ad virginem quia ille effectus non est immediatus sed scđm illos est dos subtilitatis aut miraculum. & filiatio est effect9 mediat9 a dotē vel miraculo procedens verba autē virtutē effectiua habentia de bene expm̄ere effectū immediatum sicut patet in verbis sacramentalibus sacramēti eucaristie.

Tercia ymaginatio q̄ attribuitur boneto

Adversus dicentes io. euāgelistā factū fuisse filiū naturalem virginis p̄ hec vba xpi in eare pendētis ad matrē directā de ipso iohāne. ecce fili9 tuus/putātes qđ illa habebāt virtutē trāssubstādi andi iohāne in xpm̄ sicut verba sacramentalia panē in corp9 xpi et vinū in sanguinē satis disputatū est. & rōnib9 demonstratiuis ostē siue & ad ipossibile inuincibilē pbatū esse errorem & heresim scāte lege. **I**te aduersus fingētes illa verba nō virtutē trāssubstādi habere s̄ dādi dotē subtilitatis corp9 iohānis vt illibato signaculo v̄ginitatis matris dei ingrederetur i corp9 ei9 & egrederetur aut qđ hoc fieret p̄ miraculū sicut p̄ fistulā

Nunc restat iprobare qd p vba pmissa xps icreatit filiatione i iohane vera z reale ad matre xpi s nō naturalem. cū nulla opati oē naturali aduenerit citē iohani s oīno ab extra p increationē. quā ymaginatioēz aliq̄ sectatoēs scoti ut scāsc9 de maroīs z bone t9 adinenerūt doctrinā scōz doctoꝝ et atiq̄z doctoꝝ scolasticōꝝ p batissimōꝝ dimittētes scz btōꝝ icō z aug ac hugonis de scō victo re vt patet in libro de vita xpi in sexta meditatioē circa passiōē xpi de beato aug sup io. habetur originalit̄ omelia 121. de beato ieronimo omelia de assūptione vginis cogitō me o paula z eu stoāū necnō alberti magni sup io. in 19. ca. z mgū nicolai de lica quoz null9 ponit qd fuerit realis z ver9 vrgis fil9 s virgo a scō vginis fidelissim9 curā ei9 habens sicut fil9. nō dubiū quin fil9 c adoptiu9

Probat̄ qd qd nō fuit ver9 z realis filius vginis m̄ie xpi p illā icreationē oīs relatio realis ē accidēs eo qd accidēs ē in aliquo vt fūdamētō vel subiecto qz hz debile esse z oppodiatū s ista filatio i iohane ifusa nō habet fūdamētū imediatū in iohane p batio hui9 minoris. tres sūt modi relationū. eq̄pantiē/supponis/et supponis relatioēs eq̄pantiē fundātur in q̄titate vt relatioēs eq̄litate vel q̄litate vt relatioēs similitudinis. relatioēs at suppositioēs et sup positioēs in actione z passiōe ut patris z filij/dni z serui/liberato ris z liberati et sic de similib9. mō in iohane nulla ē actio vel passi o illi9 filiationis icreate. id est int9 create susceptiua. nichil enī fe rit aut passus est a patre vel matre susceptiua illi9 filiationis nec a xp̄isto scdm sic dicentes create z infuse ei. Si diceretur qd illa relatio est in iohane sed nō sicut in subiecto nec in passiōe aliqua eius esset sicut ei assistens non inherens. per hmōi autem assistē tiam nō faciet iohānem filium. nam per sapientiam anime assiste tem nō inherentem nullus est sapiens per albedinem assistentem parieti. paries nō est albus z sic de alijs. igitur. zc. forte per illā assistentiam posset iohannes diā filius virginis denominari s non filius realis et verus. Item eo qd relatio ē ad oppositum quia filiatio est relatio suppositionis est ergo ad maternitatem. quam oportet vt isti confiteantur esse virgini icreatam quando xp̄ist9 ait ecce mater tua. et hoc fieri est impossibile quia mater aliquid habet in filio per generationē. dat enim in illa materā fet9 z ver9 patris in semine organizat corpus sicut artifex in materia. est v bi nō est pat̄ sicut hic. mat̄ tñ aliqd filio m̄strat/maria aut nichil

cōtulit iohāni ergo nō est mat. igitur nec io. filius verus & realis
si autē aliqua posset esse mater & nichil haberet de se i filio. limus
de quo format⁹ est adā posset dici mater ade. & adā pater eue. que
ex costa ei⁹ fuit formata. qd null⁹ dicit

Ite forme accidētales hnt effectū duplicē. unū in se formale. a
liū foris in subiecto à loco vt lux lucet in se. & illud lucē est effect⁹
forme essēntialis nec p̄t aliq̄ postea subtrahi. lux eq̄ illuminat & il
lud illuminare est effect⁹ ei⁹ vt cause efficiētē & p̄t diuina vtute nō
cōcurrēte ad illū effectū. impediri. vt feat de calore in fornace babilo
nis respectu triū pueroꝝ. et in multis martirib⁹ qui sup p̄runas
vt super rosas videbātur incedere. & etiā in quantitate corpis xpi
in sacramento q̄ facit positionē p̄tū corpis xpi in se vt effectū for
malē & nō in loco nec sub hostia. possent igit̄ isti dicere q̄ materni
tas in Vgine habuit p̄mū effectū qz maternizauit. s̄ nō secūdu.
diuina vtute nō cōcurrēte q̄ est aliqd de se tribuere filio. h̄ nō valz
qz maternizatio ē in se nō in subiecto sicut lux lucet in se nō in dya
phano. albedo albet i se. calor calet i se p̄tū ad effectū formale s̄
p̄ illū nec lux illūiat dyaphanū nec albedo à calor à aliud ab ex
tra accidēs affiat suū subiectū & sic p̄ illū effectū formale materni
tate maria Vgo nō p̄t dici mat iohānis. q̄ aut̄ secūdu esse a ma
ternitatis q̄ est tribuere aliqd filio fuerit impedit⁹ hoc fieri nō p̄t ni
si à p̄ idispōnē tribuētis q̄ in Vgine nulla erat à p̄ miraculū diui
na vtute subtrahēte influxū suū a cōursu cū causis secūdis. cū ta
les forme accidētales agant p̄ nōitate nature. qd nō est dicendū
qz miracula nō sūt multiplicanda ad nutū hominū.

Ite filiatio iereata in iohāne à differt sp̄e a filiatioē q̄ est filius
marie vxoris zebedei à non. nō p̄mū qz homo a deo creat⁹ nō dif
fert sp̄e ab hoīe genito p̄ naturā. differentia enī sp̄e accipit a for
ma p̄stituētē rē in esse sp̄e nō a cā efficiētē q̄ est de foris. mō iste fi
liatioēs sūt ad matres eiusdē speciei scz mariā virgine p̄ sic dñtes
& mariā zebedei sororē ei⁹ id ē marie. si dicatur q̄ est eiusdē speciei
est eadē numero. qz duo accidētia eiusdē sp̄e nō possunt esse simul
in eodē & in eadē p̄te subiectū qn faciāt unū. nā sicut differentia speciei
causat a forma sic differentia numeri a materia signata. iste autē
filiatioēs sūt in eodē subiecto scz in iohanne ergo sicut accepit ali
qd substātie a matre sua vxore zebedei. ita et a mariā virgine qd
est falsū & hereticū nec hoc cōcedūt sic ponētes.

Item si est ita vt dicūt sequitur q̄ iohānes ē frat̄ xpi realis &

verus quia sunt filij eiusdem matris quod est hereticū nec obsūt
diuersificationes quia sūt eiusdem speciei et eiusdem numeri ut
probatū est

Item sequitur q̄ maria mater xpi est mater et auūcula iohis
quod est absōnū

Forte euadēdo diceretur q̄ iste relationes create filiationis iohis
et maternitatē virginis sūt extra gen⁹ nec aliquo predicamēto
claudūtur ideo nō oportet ut habeāt fundamētū qz ex nichilo sūt
rōnes aut facte bene arguūt de relationib⁹ p̄dicamēti ad aliqd̄.

Hec euasio nulla est qz relationes iste create sunt entia finita
nō infinita. ideo sub aliquo genere generalissimo deē p̄dicamēto
rū claudūtur nō aut sub generib⁹ absolutis igitur sub genere ad
aliquid et si qz create nō habeāt fundamētū ex q̄ qz de nullo sūt
qz tamen sūt accidentia habent fundamētū in quo et sic militat ratio
nes premisse nō potest vero dici q̄ sint entia infinita qz nō sūt de
us ⁊ q̄a sunt oppositē infinitū aut oppositū h̄zē nō potest. ⁊ quia
maria virgo ⁊ iohes q̄ sūt subiecta istarū relationū sūt etia finita
eng aut finitū nō potest esse fundamētū infiniti

Ite si p̄ increationē filiationis iohis factus est ver⁹ filij⁹ virginis
hoc est mai⁹ miraculū q̄ cū positū in dolio olei seruēt esse libera
tū a morte liberat⁹ est enī p̄ hoc actio olei suspēsa fuit p̄ nō car
sū dei ad adustionē fact⁹ est aut filij⁹ p̄ actionē dei positūā filia
tionem creantes. Item nobili⁹ est esse filiū virginis vnū q̄ preserua
ri a morte oportet debuisset igitur eā instituisse solemnitate
de ista filiatione magis q̄ de preservatione q̄ deū in sc̄is suis glori
ficat qm̄ ergo nō fecit vana est opinio de increatione huius moi fi
liationis.

Ite debuisset ioh̄ in choro ap̄lōrū p̄matū aut saltē secundū locū
huisse p̄pter tā nobile sacramētū.

Ite miraculū qd̄ a solo deo est nulla cā secūda paritē est ma
i⁹ et celebrius q̄ cū alia cā creata parit s̄ in ista increatione filia
tionis iohis sol⁹ de⁹ ē actor nec iohis nec alia cā cogit in incātiōe
vero filij dei virgo ministrat materiā sp̄i sc̄o. ⁊ corp⁹ xpi anima
tū in vtero vegetat q̄ miraculū filiationis iohis est mai⁹ ⁊ celeb
us q̄ miraculū incātiōis filij dei qd̄ est religioi xpiane absōnū

Item si p̄pter saluādū hoc v̄bū eēt filij⁹ tunc a xpo placū opz
ponere relationem filiationis in ioh̄ eadē rōne oportet ponere re
lationes maternitatē ⁊ fraternitatē ⁊ sororitātē in oīm faciente

voluntate patris eterni propter verbum a christo platum matth. 12. quia quod
fecerit voluntate patris mei qui in celis est ipse frater meus et mater
est. et omnis talis erit frater soror et mater christi verum et realiter quod est falsum
et prophetanum et a fide ac omnium prophetia alienum quod quod sit verum et realiter frater
soror et mater respectu eiusdem. dicere autem quod verba christi de filiatione iohannis
increent filiationem et non verba eius de facie tibus voluntate patris celestis
increent fraternitatem sororitatem et maternitatem fictum est et volu-
tarium

Ex istis sequitur quod si iohannes factus sit filius realiter et verus virgi-
nis per verba. ecce filius tuus. factus est filius naturalis eius. et dice-
re quod non est oppositum in adiecto. **S**i vero falsa sit hec subtilitas i-
uenta sicut creditur siue vera. tamen certo certius est quod offendit piis au-
res spiritualiter simpliciter. qui non sufficientes comprehendere hanc ymagi-
nationem mittunt in dubium facile. si beatus virgo mater christi peperit duos fili-
os. christum secundum et iohannem euangelista idcirco tale dogma sepe licendum est non
propalandum maxime ad populum non habentem exercitatos sensus cui
lacte opus est non solido cibo. qui vero forte scioli videri cupientes
talibus insolita in suis scholis aut sermonibus enunciant arguendi sunt
maxime si populo. et ad catholicam expositionem ei intelligibilem faci-
endam compellendi

**Quarta ymaginatio sancti de
maronis satis conformis boneto**

Hic doctor tenet quod christus pendens in cruce potuit facere iohannem
euangelista esse filium naturale virginis sicut se in omnipotentia dei
quam vult magnificare cui non est impossibile omne verbum. **S**uper
quo sunt 3. principia 1. quando cum quod est aliqua dispositio ad ali-
quam formam sine qua agens naturale non potest formam inducere. agens
supernaturale potest illam formam inducere sine tali prima dispo-
sitione. ex quo accipitur illud. quicquid potest deus agere cum causa secunda potest
se solo illud facere 2. quicquid potest deus causare sine alio potest sine a-
lio conservare 3. quando cum quod sunt aliqua realiter distincta unum potest
fieri sine alio. si essentialiter non dependeat ab ipso. cum nulla appare-
at causa repugnantis per divinam potentiam 4. primum independentis potest ter-
minare dependentiam cuiuscumque dependentis. **D**icit ergo quod gene-
ratio est dispositio preceua ad filiationem secundum ordinem nature. li-
cet ergo non possit per naturam esse filiatione sine generatione prima.
potest tamen per potentiam divinam esse sine illa ex primo prin-
cipio et conservari sine illa ex 2. **D**icit ulterius quod filiatione simpliciter

nō de p̄tē a suo correlatiuo/diat 3° q̄ de 9 p̄t terminare de p̄tētia
 relatiū supplēdo vicē in rōne termini ex 3° 7 9° p̄nāp̄is qz est p̄mū
 indep̄tēs. Ex q̄b9 in fert q̄ p̄ potētia diuina de 9 p̄t dare filiationē
 sine gn̄atione i iohāne cū gn̄atio sit dispō trāsīēs p̄ueniēs gn̄ati
 onē 7 q̄ ista filiatō p̄t sine correlatiuo scz p̄z̄nitate vel m̄z̄nitate
 remanere 7 h̄ v̄tute diuina supplēte vicē in rōne termini in quo tā
 p̄t duo impliāte scz q̄ relatiuū p̄t diuina virtute esse sine correla
 tiuo 7 q̄ de 9 p̄t supplere vicē correlatiui in rōne t̄m̄i.

Ista p̄sertim p̄mū q̄ filiatō possit esse i iohāne sine gn̄atiōē p̄
 uia satis ip̄obatur p̄ rōnes factas p̄tra bonetū. An t̄n subūigen
 das rōnes / supponit p̄mo q̄ oē possibile fieri de 9 p̄t facere est sine
 tā secūda. hoc notat iste termin9 v̄bū vt i b̄tō luca ponit qd̄ est t̄
 min9 p̄ceptōis intellāis p̄actia 7 res dicta p̄ verbū id est facta cū
 d̄z nō erit ip̄ossible oē v̄bū apud deū s̄ ip̄ossible simpliat nō p̄t
 fieri vlla potētia/ne t̄n vidē at aliq̄ ip̄otētia notari in deo nō expe
 dit dicere de 9 nō p̄t h̄ facere. s̄ dicēdū q̄ n̄ p̄t fieri cū q̄ stat illd̄ nō
 erit ip̄ossible apud deū oē verbū. qz v̄bū dei p̄actiū sine dicere
 ei9 est factū sine facere. p̄pheta testate ip̄e dixit 7 facta sūt. **S**uppo
 nitur secūdo q̄ sc̄dm ordinē nature nō solū generatio est dispō p̄ui
 a ad filiationē s̄ etiā natura coicāta p̄ eā 7 ius subiectōis 7 sub
 auctoritatē sequēs sine q̄b9 naturalit̄ filiatō nō est p̄ter q̄ in diu
 nis vbi 7 si est in p̄z̄ auctoritas nō est i filio subauctōritas qz est
 p̄zi 2 substantialis 7 coeqlis nā 7 de xp̄o rōne humane nature in q̄
 erat nat9 de v̄gine scriptū est 7 erat subditis illis scz marie 7 p̄zi
 putatiuo ioseph. **S**upponitur 3° q̄ p̄ximū subiectū filiatōis est
 suppositū 7 ypostasis 7 i natura rōnali p̄sona 7 nō natura coicāta
 p̄ generationē alioq̄n nō sint i xp̄o due nature diuina ex p̄z̄ p̄ eē
 nā generationē 7 huāna ex v̄gine p̄ tyalē in xp̄o essēt due filiatō
 oēs. 7 ip̄e essēt duo filij/p̄zis scz 7 v̄ginis qd̄ est hereticū. int̄ aūē
 h̄ etia scz gn̄atio. natura coicāta p̄ eā. 7 ius subiectōis idē secūtu
 p̄cedētia ordinē nature filiationē. generatio est dispō trāsīēs. natu
 ra coicāta manēs manētē supposito ius subiectōis manēs manētē
 correlatiuo 7 nō plus qz vbi nō est auctoritas nō ē subauctoritas
 q̄n igitur dictū fuit in p̄ma rōne p̄tra bonetū relatiōēs suppositio
 nis 7 sup̄ōnis fundari in actiōē et passioē hoc fuit verū vt i rema
 to p̄mo fūdāmēto s̄ nō in hoc solo p̄mo etiam in natura coicāta
 p̄ generationē 7 iure subiectōis inde sequētē. sc̄dm hūc modū in
 telligitur illd̄ beati aug. eo pater quo genuit.

His premissis contra tres questiones huius doctoris quatuor prima
est/ iohannes est factus vel potuit fieri filius naturalis verus et re
alis virginis. 2^a relatio virtute diuina potest esse sine correlatio. 3^a
deus potest terminare dependentiam relatiui ad suum correlatum. Argui
tur primo contra primam/ filiatione a deo creata sine dispositionibus pre
uijs generatione natura comunicata per generationem et iure sequente
ad nullum extrinsecum habet habitudinem correlationis aut solum ad de
um qui supplet vicem in ratione termini. ut habetur ex quarto princi
pio suo. quod per illam filiationem iohannes non dicitur filius virginis cum nichil
habeat ex ea et eadem ratione. nec alicuius alterius nisi dei. et si sic io
hannes dicitur filius dei et deus erit pater iohannis quod est erroneum
Si dicatur christus est filius virginis sine generatione preuia ab ea/
hoc est falsum quia ex eo habet corpulentam substantiam qua spiritus sanctus con
cepit ex purissimis sanguinibus ipsius virginis ut habetur ex beato
augustino libro de fide ad petrum. et recitat magister 3. sententiarum d. 8. a
thanasius enim in simbolo ait de christo. et homo est ex substantia matris in se
culo natus. et damascenus 3. li. sententiarum suarum ait theotocum. id est dei
genitricem vere et principaliter sanctam mariam virginem predicamur et cetera et
catholica que in fide errare non potest maria genitricem dei de cetera
cum iubilo. Iohannes autem nec genitus est a virgine nec habet ab ea na
turam humanam nec ius subiectionis consequens. esto quod quod secundum hunc doctorem
possit dici filius per filiationem in eo creatam tamen non virginis. 1° in ioha
ne de substantia sua non sunt nisi corpus et anima. illa autem filiatione non est in
corpore eius quod traxit ex zebedeo et uero eius quia est alia filiatione natu
rali. et non sunt in eodem subiecto due filiationes eiusdem speciei et numeri si
mul ut in 3^a ratione contra bonetum deductum est. nec est in anima. quia anima
rationalis non est extraduce. quia omnes anime mee sunt dicit dominus. etiam quia illa fi
liatio est res materialis cum sit eiusdem speciei cum filiatione naturali que
ex generatione naturali natura comunicata et iure subiectionis nascitur
et anima est immaterialis. quod per illam filiationem creatam non potest iohannes dici filius
virginis. **S**i vero diceretur quod est sine subiecto. sed tamen iohanni assistens non
poterit per eam iohannes dici filius sicut probatum fuit in prima ratione contra bonetum
2° maria non est mater iohannis. quod iohannes non est filius eius. probatio ostendit
quod ex quo maria nichil habet in eo sibi non attinet in aliqua gradu parentele
que ex communicatione nature consurgit. quod non est mater eius aut oportet
bit dicere quod aliqua erit mater et nichil attinet filio quod est absurdum
ille posset licite ducere matrem quod est lege naturali prohibitu sicut fuit non
3° arguitur sic aliqua sunt accidentia in quorum diffinitione subiectum

induditur ut similitas cuius generis est curvitas et differentia per differentiam nasus. est enim similitas curvitas nasi et non alterius membri ad aliud accedens prequiritur in subiecto ut figura que prequirat quantitate impossibile est enim esse figuram sine quantitate et simplicitate sine naso. Ita motus localis necesse requirit spatium. et tempus motum ideo impossibile est esse motum localem sine spatio et tempus sine motu. Similiter filiatione prequirat in filio quod sit per generationem ab alio et quod habeat naturam coactam a generate et quod sit ei subiectus sine quibus non est filius ideo si aut sine naso non est similitas sine quantitate non est figura et sic de alijs nec esse potest sic nec filiatione sub ratione filiationis sine illis tribus prequisitis. et si quis diceret quod deus potest facere illud accedens quod dicitur similitas absque hoc quod sit in subiecto scilicet naso. sed ut subsistens divina virtute manente ea sicut et figuram subsistentem in se sine quantitate tamen non esset similitas nec figura sed quoddam ens in specie inominata ad huc. ita diceretur de filiatione quod si illam deus crearet sine prequisitis predictis esset quoddam ens sed non filiatione non ens relictum sed absolutum.

Contra secundam questionem arguitur impossibile est simpliciter aliquid esse sine sua essentia. non enim per aliquam potentiam potest esse homo et non animal aut rationalis sed quod quod erat esse. id est essentia ad aliquid est ad aliud quodammodo se habere. essentia ergo relationis est se habere ad correlativum ergo nulla potentia potest esse relatio sine correlativo. hec est veritas solidissima pythagororum et pythagororum doctorum vel ordo esse alia definitione ad aliquid predicamentum a deo quia ab homine non est alia firma doctrina nam intellectus non capit nec esse potest diffinitum sine sua diffinitione. inferius sine superiori. auctoritas ut sic sine subauctoritate servus sine domino et contra. accidendo ista et quolibet alia relativa sub rationibus relativorum. eo quod eorum esse id est eorum essentia est ad aliud hoc est ad correlativum se habere unde quod aliter fieri non potest. non est ex impotentia dei. sed ex impossibilitate factibilis. et quod de auctoritate dictum est nunc. non repugnat ei quod supra dictum est in divinis quod in patre est auctoritas et in filio non est subauctoritas quia ibi auctoritas non accipitur sub ratione relativi sed absoluti scilicet pro maiestate ideo in filio non est subauctoritas quia equalis uterque maiestas itaque si filiatione posset accipi ut res absoluta clarum est quod posset esse sine correlativo. sed subsistere relatio sine eo fieri non potest.

220
Contra 3^m. si de9 p^t de p^ectia relati^o ad suu^m correlatiu^m termi
nare. q^uritur sub qua r^one aut absoluta aut relati^o n^o p^rim^o q^u r^o
correlatiu^m est ad relati^om ut est pater ad filiu^m sicut filiu^m ad p^rem. 7
r^o absoluta n^o refertur. n° 2^m q^u r^o relati^o n^o terminat cu^m sit ad
aliud ca^u cu^m filiatio illa io. sit relatio real^{is} de9 au⁹ n^o est ad crea
tura nisi relatio r^onis n^o p^t illa terminare nisi p^r r^one 7 n^o reali
ter nec h^z habitudine ad v^gine q^ure n^o dicit filiu^m v^ginis. It^e q^ure
est q^u esset ista r^o absoluta 7 n^o videt^{ur} t^uda. It^e si de9 terminaret de
p^ectia filiationis ioh^anis. aliquis ess^{et} filius. 7 t^um nullu^m q^uod est in
telligibile n^o eni^m fieri p^t q^u sit subauctoritas. 7 non sit auctoritas
accipiendo illa relati^o licet in diuinis h^z repitur. cu^m sicut dem^o est sup^{er}
sit in patre auctoritas s^{ed} n^o accipendo relati^o. 7 in filio n^o est subau
toritas. p^rbatur q^uia q^u ioh^anes n^o esset filiu^m dei terminat^{ur} illa
de p^ectia ut dem^o est in p^rima r^one q^u p^rima q^ustione. nec marie aut al
teru^m p^rpter n^o habere habitudine ad illa ut ca^u ibide^m dem^o est.

Contra tertia^m question^em francisci de maronis.

Item quid est ista terminatio de p^ectie. aut est acc^o in deo
imanens aut tr^{an}siens sed imanens ad quodcu^mq^{ue} attributu^m scz po
tentie sapiencie vel bonitatis p^rineat. est etern^o 7 sic ess^{et} ab eterno
p^r relatione increata. 7 p^rcederet termin^o relationis relatione^m et
naliter q^uod est intelligibile. q^u alias ess^{et} pater aut mat^r eternalit^{er}
an^{te} filiu^m. It^e quic^uq^{ue} aliau^m istoz attributoz^{rum} quenit. absolutu^m est si
aut sut^{ur} 7 ip^sa. p^rter q^uod n^o p^t esse conditionis relatiue quare nec esse
termin^o relati^ois aut de p^ectie. n^o p^t aut^{em} acc^o terminati^ois de p^e
ctie de p^rinere ad relationes originis quib^{us} p^rson^e p^rstituitur. nec a
lia in diuinis sut^{ur} nisi essentia^m aut relationes q^ure n^o p^t esse ac
c^o in deo imanens. si aut^{em} illa terminatio est acc^o tr^{an}sies est in aliq^u
creato. 7 n^o p^t dari in quo nisi in virgine q^u ei dicit d^ons de ioh^a
ne ecce filiu^m tu^um. erit g^o maternitas increata in v^gine. o^{mn}e eni^m q^uod re
cipitur in aliq^u recipitur in illo p^r modum ei^{us} in q^u est. nec alio no
mine c^osebitur. na^m filiatio cu^m sit ad aliud currit ad suu^m correlatiu^m
scz maternitate^m v^{el} paternitate^m. alias curreret in infinitu^m. q^u nichil
il^{lud} p^t terminare cursu^m relati^o nisi correlatiu^m 2° de9 n^o terminat illa
de p^ectia s^{ed} v^go. It^e terminare de p^ectia vel est se p^rstitucere loco cor
relati^o aut p^rhibere ne relatiu^m currat ad correlatiu^m si p^rmo de9 est
minat. nome^m correlati^o. forte d^{icitur} 7 sic est p^r ioh^anis. q^uod nephas est
dicere. si 2° filiatio n^o erit relatio. s^{ed} res absoluta nec denomina
bit io. filiu^m q^u n^o erit ad p^rpter p^rhibitione^m curs^{us} ad correlatiu^m.

Denique ad subuēdū totā ymaginationē h9 doctorū illud suū
pzināpiū quicquid potest facere de9 a9 seruari cū tā secūda. potest facere sine
illa nō debet applicari. ad relationē q̄a ut sic nō est q̄d s̄ essentiali
ter est ad aliq̄d. ut res quidē est quid. et est in aliquo. s̄ ut sic nō
dat esse filiū aut m̄tem aut patrē s̄ ut relatio est nō est q̄d s̄ ada
liq̄d. et sic cōsuet. applicando ergo q̄d ad materiā relationis mu
tatur q̄d in ad aliq̄d et amitti potest fallacia. q̄d igitur p̄cedū sit q̄d
potest de9 a9 causa secūda potest sine ea. tñ nō est cōcedū q̄d quē
cūq̄ potest de9 a9 causa secūda potest taliter sine ea.

Adhuc q̄ filiationē iohis ultra p̄missa.

Ite iste rōnes addi debent rōnib9 p̄us habitis in tertiā ymagi
natioē que attribuitur boneto

Contra increationē filiationis p̄ illa verba xpi ad m̄tem ec
ce fili9 tu9. ex ea sequitur. q̄ io. fuit filius v̄ginis an̄q̄ ip̄a esset
mat̄ ei9. p̄batur. v̄ba xpi faciēbat q̄d significabāt. suū enī dicere ē
facere. scriptū est. dixit fiat lux et facta est lux. ip̄e dixit et facta sūt
mō p̄us dixit ecce fili9 tu9 q̄ ecce mater tua. i sine a9 p̄me. p̄ponis
io. fuit fili9 virginis. et nūdū ip̄a m̄ qz nūdū dixerat xp̄us ecce
mater tua ē nēpe d̄ia inter p̄ceptionē p̄cāicā et speculatiuā. qz ve
ritas p̄cāicā nō p̄det a reb9. sed ē factiua eorū. et veritas specu
latiue p̄det ab eis. ab eo enī q̄ res est vel nō est orō d̄z vera vel
falsa aut aristotiles in p̄dicamentis. et primo p̄armenias. Ita
aut p̄pō ecce fili9 est fāua filiationis s̄m sic ponētes. ideo in vltiā
instāti p̄lationis illi9 fcm̄ est q̄d d̄z. orō enī est de genere discre
torū q̄ ex indiuisibilib9 p̄sūtūē sicut ex suis p̄tib9 ideo dat vltimū
esse ei9. seq̄t q̄ illud ip̄ossibile et huiusmōi opinata increatioē fili
ationis q̄ p̄or erit fili9 q̄ m̄. et q̄ erit aliq̄ tpe fili9 s̄n m̄ n̄ p̄z.

Ite sequitur q̄ cōtradictōria erūt simul vera p̄ aliq̄ tpe. scz v̄go
est mater io. et nō est mater. scz in fine p̄lationis istū p̄ponis xpi.
ecce fili9 tu9 est nāqz mater. qz io. est fili9 relatiua enī s̄l se ponūt.
et s̄l se p̄mūt et nō est mater qz nūdū dixit xp̄us ecce mater tua.

Ite q̄ p̄zima p̄pō ecce fili9 tu9 in vltimo instāti p̄lationis erit s̄l
forte se iuuabit bonet9 de terminatione dependentie. qua deus
supplet dependentiā relatiui quā ponit possibile sc̄a sc̄e de maronis
qz posita filiatione iohis deus simul supplet dependentiā ei9 ad
suū correlatiuū p̄pter quā nō est nāe querere tunc de maternitate
virginis. s̄ hoc nichil est nam satis contra tertiā q̄stionē de ma
ronis improbata est ista terminatio dependentie.

**Responsiones sequentes suscepi ab
vno professoze pro parte scotistarum**

Ad rationes factas q̄ opinionē boneti eūdent quidā scotiste vt se
quitur **A**d p̄mā cū arguitur. **O**mnis relatio realis est accidēs ⁊ in
aliquo est vt fūda^{to} vel subiecto/cōceditur/ ⁊ cū subsumitur q̄ ista
filiatio increata nō hz fūdamētū imediatū in iohē. negatur. ad p̄
bationē p̄ mōs relatiois d̄z q̄ est relatio suppositionis mō suo ad
quā nō requiritur actio et passio inter ipā relatiua/co q̄ desup venit
tal' relatio/aduenit enī p̄ actionē dei illā increātis ⁊ p̄ passionem
suscipientē/nō p̄ actionē m̄is in filiū/vn ⁊ p̄ filiationē increatā io
hāni subiatur v̄gini t̄q̄ mā vt ei obsequat' ⁊ obediat ⁊ curā ei⁹
gerat. **A**d secūda p̄tē eiusdē rōnis q̄n arguitur ista relatio cū sit
suppositiois est ad oppositū scz ad mēnitatē quā oportet esse v̄gi
ni increatā q̄n xp̄us ait ecce mater tua/cōceditur/ ⁊ cū subsumitur
q̄ h̄ est impossibile/negatur/ ⁊ ad p̄bationē d̄z q̄ deductio hz loat'
in filiatione pueniente p̄ generatiōem naturalē. in ista at̄ q̄ adue
nit per increationē. suffiat habitudo suppositionis ⁊ suppositiois
quā scā ferūt diuina v̄tute. due relatioēs increate maternitatē ⁊
filiatiois in subiectis h̄ntib⁹ ex cōditione nature ⁊ sexus q̄ sint re
ceptiue ipāz relationū

Ad secūda q̄ arguitur de duplici effcū formatū accidentalū trāse
at tota deductio usq̄ ad illā p̄tē q̄ a sustinent b⁹ positionē poss̄ dici
q̄ maternizatio in v̄gine habuit p̄mum effectū qz maternizauit
s̄ nō 2^m. diuina v̄tute nō cōcurrētē qui est ad de se tribuere filio.
ad qd̄ d̄z q̄ effcūs maternitatē increate in subiecto nō est aliqd̄ de
se tribuere filio. s̄ h̄ solū verū est de maternitate adueniente p̄ viā
naturalis generatiōis. ymaginatio enī defendētū hanc p̄nem
est q̄ effcūs format' istius maternitatis in se. est v̄tus qua potest
cōstituire m̄em. effcūs vero eiusdē in subiecto est actu q̄stituire ma
trē in ordine ad filiū.

Ad tercia q̄n arguitur. filiatio increata in iohē aut differt spe
cie a filiatione qua est filius marie vxoris zcbedei aut nō. dicit' q̄
differt sp̄cē ⁊ ad p̄bationē quia homo a deo creatus non differt
specie ab homine genito per naturam quia differentia speciei acci
pitur a forma cōstitūte tē in esse spe^{co} ⁊c' d̄z q̄ hō a deo creatus
nō differt sp̄cē ab hoīe genito. qz fieri p̄ creatiōem à viā naturalē
nō mutat sp̄cē in abso^{te} p̄cipue q̄ p̄nt vtraqz viā p̄dua. s̄ non sic

est in proposito qz filiatio increata iohani qua dicitur realis filius virginis vel maternitas increata virginis qua dicitur realiter mater iohannis absque coactione vel acceptioe nature non possunt fieri via naturali sed tamen supernaturaliter per incarnationem ideo non sunt eiusdem speciei nec habent idem primum fundamentum tales eius relationes per divinam virtutem increatam realiter denotant sub eadem et in eis constitunt seu faciunt mutua referibilitatem modo sue speciei quia aliter est a specie filiationis et maternitatis naturalis unde nec due filiationes iohannis sunt ad matrem eiusdem speciei loquendo formaliter de termino relatiuo licet ipse matrem sint eiusdem speciei secundum formam substantialem seu naturam humanam

¶ Pro respondetur ad quartam

¶ Ad 4. quoniam arguitur ex hijs sequitur quod maria mater christi esset mater et auuncula iohannis dicitur quod licet repugnet quod sit mater naturalis et auuncula naturalis simul et secundum eodem modum loquentium. scilicet tamen propterea potest esse mater per maternitatem increatam et auuncula per naturalem propinquitatem nec hoc ut videtur repugnat scripture sacre

¶ Cetera rationes per quas probatur quod relationes increate sunt in predicamento et non sunt extra ambitum entis creati sed ad certum genus reducuntur tamquam entia limitata et finita procedunt nec ad eas fundandas requiritur actio naturalis vel passio naturalis sed sufficiunt individua nature humane sexu differentia ad eas fundandas et recipiendas per modum subiectorum ab eis denominatorum

¶ Ad magistrum petrum de vaucello
sacre theologie professorem

Domine mi et magister noster omni recommendatione premissa ex literis vestris ultimo susceptis accepi quod mecum sentitis in duabus ymaginationibus dicentium. iohannes euangelista factum fuisse verum et realem filium virginis cum dominus ait matri in cruce mulier ecce filius tuus. prima tamquam erronea et heretica per transsubstantiationem. iohannes in christum. 2^a ficta voluntaria si audeo dicere facta quia usque ad modica tempora nullus doctorum sanctorum per ecclesiam approbatorum aut antiquorum doctorum scolasticorum probatissimorum creditur docuisse per incarnationem filiationis in iohannem dum dominus ait. ecce filius tuus. et istas nulla ratioe aut causa debere populo predicare. benedictus deus quia mecum est inuentus alius testis parisiensis tam egregius habeo hic tres similes sacre theologie professores dominos. iohannes tinctorius tornacensis canonicum

¶ hospitaliarium valde insignem in doctrina et moribus Jo. de eunte
thesaurarium in sulcibus parisiensium egregium. andream carnificis potest conuen-
tus semper predicatores ducentium habent famosum similem sapientem. Et quod de-
siderabam rationes misisti mihi in persona boneti aut cum eo ita tenentur
ad quam collisiones replicas mitto ut simul scripto referendo veritas
vere non ymaginarie dogmatizatum appareat. obsecras si iudicatis
rationes transmitti.

¶ Ad primam rationem stat in hoc quod sufficit actio dei in creatis filiationem
in iohanne et similem maternitatem in virgine et passio recipiuntur. Contra
actio utriusque a deo ut in deo est. est una quamquam enim diuisa sunt in cau-
satis in prima causa sunt unum. ergo ut a deo exit creatio utriusque rela-
tionis non est diversa. quod ergo differunt in iohanne et virgine est ex parte sus-
cipientium et sexus. et si nichil est connexionis unum hec sit mater iste fi-
lius nec habitudo patris quare virgo erit mater et iohannes filius. et
sicut arguo quod demarionis filius possit in matrimonio ducere matrem si in
alia quam in virgine deus increaret maternitatem etc. Item deus creando
filiationem in iohanne tenet et supplet locum patris in naturalibus debet
ergo dici pater iohannis quod est absolum.

¶ Ad secundam partem eiusdem responsio stat in hoc quod iste relati-
ones maternitatis et filiationis ferunt secundum habitudines superpo-
sitionis et suppositionis diuina virtute. Contra autem virtus diuina
aliquid ultra relationes istas influit quare ista est superpositionis il-
la suppositionis. aut non. si non. et nichil aliud est in eis aut in
causa quare una est sic alia sic. non potest dici quod filiatio sit relati-
o suppositionis et maternitatis suppositionis. si sic. contra quod filiatio et
maternitas sunt in heremo abstractionis ita ut filiatio sit tamen filiatio et
maternitas simile. sicut equitas est tamen equitas nec aliud extraneum mis-
ceri potest. dico extraneum. quod equitas est aialitas est ei de suo intellectu
ius autem subiectionis aut auctoritatis non est de ratione filiationis
aut maternitatis antecedit. albedo enim nichil aliud suscipere potest
quod non sit de quo erat esse eius generatio etiam et natura uicaria
per eam antecedunt et nullum horum deus influit in virgine aut iohanne ut
notum est ergo nulla est ratio quare hec est maternitas et ista filiatio
nec potest fingi quod ita deus vult ut illa sit suppositio et ista sit
suppositio quia hoc rei natura non patitur. ideo est impossibile si-
eri. non dicamus quod deus non potest facere ne videamur insipientibus
derogare omnipotentie dei sic nec fingi potest quod sit equalitas inter
duos sine similitudine vel similitudo duorum sine qualitate ita nec suppo-

et suppo sine dependentia unius ab alio nec obuiat pmissis dictu beati
aug de 9 est sine q̄titate magn9 sine q̄titate bon9 tu qz magnitudo
et qualitas mistice accipiuntur no mo nature tu qz sut ac idētia ab
soluta in sua natura no relatiua.

Ad secūda r̄nsio stat in h q̄ effect9 maternitatis icreate in v̄gi
ne ē v̄t q̄ p̄tē q̄sūtuerē matrē vt efficiēs. **C**ōtra in hoc differt ef
fect9 alie9 forme vt forma est ab effectū ei9 vt p̄ncipiū efficiēs q̄
ille ē it̄ r̄sio nec exit formā ipsā et iste vt efficiēs r̄t trāsit extra
eā in subiectū vt albedo in pietē albet in se vt ē forma. et albe facit
pietē in genere cause efficiētis et si albedo est sine subiecto v̄tute
diuina adhuc in se alberet. ita calor calet in se et calefacit subiectū/
lux luget in se et illuminat dyaphanū/h est verissima doctrina et so
lida a doctorib9 p̄p̄thetis maternitas q̄ ē in virgine creata
no dat nec est v̄t que ut sic id est vt forma vel maternitas p̄ se
q̄sūtuerē matrē. maternitas enī formalit̄ in se maternizat h vt ef
ficiēs b̄n q̄sūtuit v̄ginē matrē. ita filiatio formalit̄ filiat in se et ef
ficiēter facit filiū ei9 in quo est.

Ad tercia r̄nsio stat in h q̄ filiatio creata et filiatio naturali pro
creatioē inata differūt sp̄e et no ē simile de hoīe creato a deo et ho
mīe naturali mo genito qz in absolutis q̄ v̄troq; mo fieri possūt sp̄es
no mutat̄ no sic aut̄ in relatis qz filiatio icreata no p̄t fieri via na
turali. **H**ic filiatio creata et mo naturali pueniēs no h̄nt itē p̄
imū fūdamētū. **C**ōtra q̄ sint eius dē sp̄ei p̄bat̄ oīs sp̄es in subiecta
et creata natura q̄sūtuit̄ ex genere et differētia essētiāli nec aliud
est in sp̄e ipsa in se q̄sūtuerā. filiatio aut̄ siue creata siue naturalis
est accidēs quod creatū et est relatio. eo q̄ accidēs est in accidentis
enim esse ē inesse eo q̄ relatio est ad ad aliqd. ij. esse ē ad aliud q̄
dāmodo se habere. v̄traq; ergo relatio est in. et ē ad. et nichil aliud
est in essētia relationis. ergo no differūt sp̄e essētiālit̄. et sicut ho
mo potest a deo sine alia causa creari et modo naturali generari sic
relatio potest a deo immediate creari et modo naturali accidere nec
ex cā efficiēte sine pluri sp̄es diuersificatur. p̄cedere enī a cā equo
ca vel v̄niuoca est extra essētiā rei p̄cedentis. **Q**z autē itē sit fun
damētū immediatū v̄riusq; filiatiois apparet. qz suppositū et in na
tura huāna p̄sona est immediatū subiectū. tria enī in filiatioē natura
li p̄cedūt sicut dispōnes ad formā scz generatio seu p̄turiō. coica
tio nature et ius subiectiois in nullo enī illoz triū est filiatio t̄q̄ in
subiecto proximo alioqui oporteret dicere q̄ p̄p̄sist9 esset duo filiū

patris scz eterni et vginis. qz in eo est duplex generatio vna eter-
na alia tpa. duplex natura vnicata diuina et huana. duplex ius
vnu qd est a patre id si n est coeq. et substancial essz ius subanta
ritate. aliud quod est a mre. ideo est ius sbiectiois et erat subdit9
illis. Hec. qm qd hec tria sint in xpo. tn no duplicatur filiationes
qz sut i psona xpi vt immediato subiecto cui9 no est nisi vnu ee sbe
q qm filiatio iohis ad mre naturalē sit alia a filiatioē creati
ad vginē s^m sic ponētes. tn no ppter hoc differūt spē. s^z solū nu-
mero sicut termini eam. Qz autē dz q termini istarū duarū filia-
tionū scz marie zebedei et vgo differūt formaliter id q mēritas
marie zebedei est naturalis et maternitas vginis est supnatural
no ppter hoc differūt spē essentialit. sic nec filiationes io. ad ma-
trē naturalē et ad vginē. nā formalitas ista q virgo est mater
supnaturalis iohis no mutat naturā speciei ipā eni vt sic est eady
substancialiter q et mater xpi et si ista maternitas increata sit acci-
dēs sicut est. est de genere ad aliq. ita et maternitas marie zebe-
dei n^o est i effectis earū aliq q possint differre spē essentialit vt p-
batū ē igitē diūse fortitates n diūsficiat naturā rei n^o faciūt tē vna
in q st ee duas substancialiter s^z q due filiationes iohis et due mēri-
tates vginis eius tē spē essentialis solū numero differētes et ta-
les no pnt simul esse in eodē subiecto vt deductū ē supius.

Cetera trāseo. Reputo hāc ymaginatioz boneti voluntariā sic-
tā. ab oi vera lo^a et phia ac metha^a et traditioib9 scōzū exncā.
spero q usq ad tpa istorū stāscit de maris et boneti doctorū non
repietur aliqz q expisse dixerit io. euāgelistā esse vnz et realē fili-
ū vginis vt bonet9 aut q qm9 est potuerit fieri filius natural ut de
maronis et lz forte in scola theolo^o talia possint causa exeratū a
gitari nulla tn rōe st p^o i p^odicatioē l alias q tales subtilitates
cape neq̄t opienda vt bene in scripsistis. Ea ppter dñi vicarij reue-
rendi in xpo patris dñi epi cameracen quendā fratē de ordine mi-
noz qui p^odicādo in die pasceus in palatio epali cameracen reci-
tauerat p^o dū venit ad illa verba xpi in cruce p^o dētē ad mre v-
ginem de iohē. multē ecce fili9 tu9 opinionē aliqz scōstoz dicitū
ū q p illa verba io. fact9 fuit fili9 natural virginis et ex hoc scan-
dalū graue exortū essz in p^o dō. dubitatib9 multē si virgo pepit du-
os filios p^o pulerūt no ad reuocādū. qz no asseuerat illā opinioz
had se declarādū vt tolleret errorem a dubietate in ista materia
in forma cedule cui9 tenoz in gallico seq̄tur.

Declaratio indicta fratri ad populū

Pour che que l'office de sainte p̄dication est institue del aucto-
rite de dieu et de sainte eglise . affin que les crestiens soient en
la sainte fois enlumines cōfermes et p̄ sainte carite embrases . en
signe de che es premuers predicateurs apres nostre signeur cest
asauoir les apostles le saint esperit descendi en langues cōme de
feu . est ensi institue pour le rauemēt des vertus et la cōfusion des
vices . les prescheurs doibuent leur parole tellement instituer . q̄
ne erreur ne escādele se doibue engendrer es vocurs des assistēs
et selonc la capacite diceulx ou plus haulte matere ou pl̄ legiere
vtille au salut proposer che tesmoigne le prophete qui dist . dice
dici erudat verbum et nox nocti indicat scientiam . p̄ quoy selonc
la glose ordinaire par le iour qui parle est entēdu le predicateur
qui parle au iour . che sont les hauls engiens la parole cordial .
et par la nuit qui parle ala nuit qui est obscure che sont qui ont
pau d'engien science competent . et la postle . i . corinthi . 2 . dist sapi-
entia loquimur inter perfectos . dei scilicet sapientia in misterio . et
3 . ca . dist ego nō potui loq̄ vobis quasi sp̄ualib9 . s̄ quasi puulis
lac potum dedi non escam cest adire . enter les parfaits en science
nous parlons et prescons la diuine sapience . aux petis engiens
nous donnons du let cest science legiere . et pareille sentence dist ad
hebreos . i . caplo facti estis quibus lacte opus est . perfectozū autē
opus est solido cibo . cest adire as simples apptient simple doctrine
cōme a petis enfans le let . aux grans engiens . haulte doctrine cō-
me aux fors forte viande qui fet le cōtraire et donne let aux fors
hōmes . n̄z moeuēt de faim . et forte viande aux petis enfans on
les fet mourir . A ceste cause est venu escādele a plusieurs de ceulx q̄
fuerēt a mon sermon le iour du bon ventredi en cest place quant ie
parlay q̄ n̄signeur p̄dāt en la crois dist a sa glorieuse mere vier-
ge . ecce filius tuus et a saint ic̄h ecce mater tua fut fet a ces paroles
filz naturel de la vierge marie et q̄ pauāt pour ceste matere vng
appelle maistre guillē vorillon en ala a rōme et y moeu . car on a
audiet q̄ ie les affermaisse estre vzaies . et nō ay mais iay reate q̄
ie lay oy disputer en l'escolle de theologie . en la quelle on dispu-
tet en arguāt cōtre plusieurs verites catholiq̄s . nō pas pour les
cōdampner mais pour pl̄ detremēt les entēdre car raysons cōfor-
tent la foy . sexaginta fortes ambiunt lectulum salomonis ex for-
tissimis israel et ad balla doctissimi vniuscuiq̄ ensis super femur

suū cāti. 3. encoze nay point die q̄ iay oy de mūner q̄l fuist filz natu
 rels de la Vge marie. mais q̄ iay oy disputer. ne crees point dont
 bone gēs et deuot poeuple q̄l soit filz naturel. ne de la tres glieu
 se Vge mere de dieu. car oncques nenfata q̄ nre^s ihs Vge pauāt
 Vge en enfantāt et Vge ppetuelmēt et dire le ztraire est erreur et
 heresie merueilleuse et horrible q̄ tenu eluidius hēsarcq̄ la quelle
 saint ierō me cōfond grādemēt en le lviij^{ts} epistle. et pluis
 docteurs scolasticqs. dont sont les parolles de nre^s a sa mere. mu
 lier ecce fili9 tu9. et a saint ieh ecce mē tua a entēdre catholicue
 mēt. ecce fili9 tu9 veā cōme ton filz q̄ te doibe hōnourer fuir 7 gar
 der cōme sil fuist ton vray filz de toy en fante. ecce mē tua veā cel
 le q̄ tu doibe amer de sainte amour cōme me. et a elle obeir. veā
 les parolles du grand albert en ppze fouzine sup io. ca^o xix. ecce
 fili9 tu9. h̄ ē q̄ loz fili9 tui tibi dēt obseq̄ 7 affectioē zūgi. ecce mē
 tua. h̄ ē au reuerētia dēs vt mā. cest a dire en franchois ecce fili9
 tu9. veā cheli q̄ ou lieu de ton filz te doibe seruir 7 p affectiō fili
 ale te amer ecce mat tua. veā celle a la quelle tu doibe reuerēce cō
 me a ta mere **E**t maist nicolle de lira expose. ecce fili9 tu9. tibi sui
 ur obsequiū. iste erit loz mei. cest a dire. ie tay serui. cestuy sera en
 mon lieu a te fuir. ecce mē tua. te deputo i obsequiū e9 cest a dire
 ie toz dēne 7 te depute a son fuice. **D**e q̄z **H** ex illa hora accepit eā
 discipul9 i suā. sez i suā curā 7 diligētia. cest a dire de ceste heure q̄
 nre^s dist ecce mē tua. il le prist en sa garde 7 diligence p quoy ap
 pert q̄l ne fu pas sō fil naturel mais sō huiteur et loyal garde. veā
 qmēt sōt a entēdre les paroles de sus dites / ecce fili9 tu9 ecce mē tu
 a. et en icelle foy de buoni tous viure et moir. 7 tout aulere entēde
 mēt ztraire ppulser. anathematifier 7 mettre hors de veur xpien
Descriptū dñi iohis tinctore^s 7c sup trāssbatione iohis in x^o
P^o autoē dyo/n ē autēdy ad de dñis reb9 dice p̄ ea q̄ nob ex s̄ae
 eloq̄is est exp̄ssa q̄stat at nichil de hac tñssba^o i sacre eloq̄is exp̄s
 sū ē q̄ tñ n̄ parū ad doctrinā dñe lege ptinē dñis sc̄is q̄ p̄ cā totū
 pene misterū nre salutē defēdit dū ad illā tō v̄t9 v̄boz p̄secūoz
 dñissie euāgēlie r̄soluē nichil i^o de hac autēdy ē diffinitie loq̄ eē p̄
 tinctiā sc̄pture sacre i q̄ usq̄ ad h̄ noua deliramēta p̄phanoz maies
 tate scrutatoz nichil ā ab ec̄ca decretū ā ab exp̄sito^o autē^o de hac
 asserti^o fāta lica iuenit exploratū **2°** qz vbi v̄ba dīna ex ope
 opato forziūē effc̄m id p̄ase effiaūt qd̄ signē. qd̄ at h̄ v̄^o de q̄b9 p̄
 mo sit aliud signē n̄ relati^o filiatiois adueniē de nouo iohi euāge
 liste t̄spāi mane glōse v̄ginis. dice q̄ ex vi v̄boz t̄minat h̄ muta^o

nō ad substantiā s̄ ad relationē. cū ergo mutatio nomē ⁊ spēm a t̄
muno ad quē p̄po ⁊ immediatē soat/ nō erit h̄ mutatio diāda trās
substantiatio s̄ p̄oat̄ trāsrelatiatio. quo termino nūdū vsa est ā cāta
ā scola. abiat̄ ergo penit̄ venit h̄ vanitas p̄phana ⁊ p̄ys aut̄
b̄ p̄oat̄ odiosa ¶ 3°. qz termin⁹ direct⁹ immediat⁹ ⁊ specificati⁹
cuiuslibz mutationis p̄cedit saltē ordine nature i eodē subiecto qd̄li
bet aliud h̄ns se p̄ cōmutatiā ad illū cū igit̄ secūdu iā d̄cā h̄ mu
tatio immediate ad filiatiōnē terminabit̄ p̄cedet relatio hui⁹ filiati
ōis oīa substantiālia ipsi⁹ filij et sic erit h̄ filij anteq̄ sit hic homo.
p̄p̄ qd̄ diām⁹ i diuinissimo sacramēto altaris quersionē illā trās
substantiatiōnē immediate terminari ad corp⁹ vel sāguinē xpi ⁊ cete
ra oīa p̄ cōmutatiā inseparabilis adhesionis accedere. ita ut i t̄ndu
o dū aīa sepabat̄ a corp⁹ ⁊ corp⁹ a sāguine. h̄mōi quersio termi
nata fuiss̄ ad corp⁹ sine aīa ⁊ sāguine ⁊ ad sanguinē sine aīa ⁊
corp⁹. s̄ mīme abs̄ diuinitate que semp̄ māsit utriqz p̄uāta ¶ 4°
termin⁹ immediat⁹ direct⁹ ⁊ specificati⁹ alie⁹ mutationis separabilis
est saltē p̄ diuinā potētā a quolibet ei nō inseparabiliter coherēte ante
cedēt̄ ā p̄sequēter/ manifestū aut̄ est q̄ esse filiū hui⁹ ul̄ illi⁹ nō in
separabiliter coheret nec antecedent̄ nec p̄sequēter ad speciē huma
nā cū extra illā inueniatur maternitas ⁊ filiatio si igitur aliq̄ mu
tatio quersua possit directē atqz immediate ⁊ terminari ad filiati
ōnē. potēt̄ hoc filiatio inueniri extra speciē humanā ⁊ sic possit cō
cedi q̄ hoc mō canis poterit esse filij virginis ⁊ licent̄ sic intuli
vt p̄ hoc h̄mōi assertiones p̄uāose in horrore aurū xp̄istianaz
ueniat ⁊ discant h̄mōi vaniloqui ymo vero ab vtero creat̄ ⁊
loquēt̄ falsa. nō h̄mōi sublime figmentū sapē s̄ sapē ad sobrie
tātē ⁊ p̄suetudini cācie vniuersalis q̄ in oībz emulata est suas dif
finitiuas accommodare voces. ⁊ si enī scola disputatiua multa pro
babilia licenti⁹ q̄ doctrina vulgaris admittat scandalosas tamen
atqz doctrine iam quasi xp̄ianis visceribz incorpate obuias. mea
nescio si fallar iudiciō. mīme debet tolerare. siquidē vt ab aplō ac
cepi sermo noster semp̄ debet esse sale cōdit⁹ et ad edificatiōnē au
dientū/ qd̄ eāam sensisse videtur arist. inferiori lumine nixus. qui
mīme disputatiōnē litigiosā laudi voluit tribuere. in qua videlicet
nō doctrina sed glōria disputantis queritur ¶ 5° qz si dicto modo
acceserit vera ⁊ naturalis filiatio iohanni cum termin⁹ a quo sic
incomparabilis termino ad quem necesse erit dicere q̄ iohānes cō
uersus sit in xp̄istū. vnde plura inferam incoūuenientia. tū primo

qz tūc falsū erit dicere qd iohes sit fili9 v̄ginis q̄ iā positū. sicut fal
sū est. dicere qd panis est corp9 xpi. **Tū 2°.** qz tūc h̄ erit admittē
da. ille qui fuit iohes est xp̄us. ac p̄ hoc de9 et cetera ad v̄icatio
nē ydyomatū p̄tinentia. **Tū 3°** qz tūc seq̄tur qd xp̄us fuit simul
passibilis et impassibilis. glori9 in corp9 et nō glōs9. imortalis
z mortu9. **¶** post resurrectionē suā itez mortu9 q̄ doctrinā apli qz
tū iohes quer9 sit in xpm̄ et post huiusmodi quer̄sionē z post xpi
resurrectionē corp9 illud mansit passibile **¶** mortale ymo mortu9
rū. cū tū corp9 eius dē xpi resurrexerit i gl̄iā imortalitatē p̄z p̄p̄o^m
Tū 4°. vltari9 seq̄tur qd in triduo idē xp̄us erit mortu9 z viues
ac p̄ hoc hō **¶** nō hō. tūc enī xp̄us erat mortu9 in sepulchro z vi
uebat in eo q̄ fuit ohes. vt p̄z de se demōstrato enī illo hōic v̄ez
fuit dicere. iste hō viuit z eodē demōstrato in sepulchro verū fuit di
cere. iste mortu9 est. **Tū 5°.** qz tūc v̄ez fuit aliqui dicere qd idē hō
fuit tm̄ cōph̄sor z tm̄ viator scz q̄d̄iu is. qui reputatur iohes vix
it. erat ei tūc ip̄e xp̄us. **¶** ille erat tm̄ q̄ph̄sor i celo et viator in
terra. **Tū 6°.** qz sc̄a huiusmodi cōuersioē. q̄ritur q̄ sc̄m̄ sit de io
hannē. an ex tūc trāslat9 sit in celū empireū vel in paradisu terref
trē vt cōmunis fert hystoria. ex qua sentētia oīa vt eleganter dis
seruisti vir excellentissime q̄ de iohē post hec verba asserūtur. sc̄a
erūt. z de xp̄o erūt affirmāda. **¶** vel ē ip̄e iohes z si nō anichila
tus tm̄ desinēdo esse in xpm̄ est cōuers9 **¶** tūc p̄tinuo verū erit qd
io. euangelista nūq̄ est. ac p̄ hoc io. nō ē futur9 in celo beat9 nec
iam in terra venerād9. nec a xpi fidelib9 interpellandus ad inter
cedēdū p̄ nobis. cur ergo canit ec̄ia sanctē iohes orap̄ nobis. v̄n
maximū p̄ hoc accesset iohi detrimētū qui cū esset discipul9 ille
quem diligebat ih̄s. esset non modo celesti gl̄iā p̄uat9. s̄ z essēdi
z viuendi natura. **¶** vix scio q̄ ampl9 dampni iude traditori ac
cesserit q̄ iohanni sic miraculose cōuerso z in non ens redacto. tūc
enim verum erit dicere qd io. amplius non est sicut et de pane con
uerso nisi forsan dicatur qd post huiusmodi quer̄sionem alio mira
culo diuinit9 reparatus est. quo dato tota ec̄lesia usq̄ in hunc diem
laborauit in equiuocis dum de cristo loquitur tamq̄ de iohanne
z sic decepta est attribuendo iohanni que cristo attribucnda foret
¶ Sexto p̄ncipaliter arguitur aduersus dictam insanam q̄stia
onem quia si dicto modo facta sit cōuersio iohannis in xpm̄ erit
nimitū illa de numero p̄cipuorum sacramentorum noue legē.
siquidē erit signū rei sacre non solum signate. sed ec̄iam contente.

ac p hoc diuinitus est numerus sacramentoz noue legē ab ecclia
p spm scm edocta atq; directa susceptus ⁊ approbatus. ac p h ecclia
romana de magna ingratitude aut ignoratia veniet arguenda
q̄ tā celebre tāq; mirabile mysteriū aut ignorauit esse venerandū
aut neglexit aut p̄cepit i honore xpiane plebis adducere ⁊ festū
solēpne sicut de sanctissimo altari sacramēto instituire. unde psulē
dū foret hys v̄tosīs mēdacioz seq̄abus ut rōnū p̄ticipē sup h sol
liataret. qz illo mysteriū hoc clarificāte sentētia eozū tota celebri
redderetur q̄ nūc optimo iure abiatur vt p̄phana/ymō vero dicere
ausim vt ab aure xpiana penitus abhorreda nec sustinēda quōlibz
proferri. ¶ 1°. qz si ex vi verboz miraculose factū sit hmōi quersio
seq̄tur q̄ iohes factus est filius virginis anteq̄ virgo esset mater
eius. qd implicat q̄ditionē qm̄ cū relatiua p̄ inuicē agnoscatur ⁊
diffiniatur h̄ ess̄ tollere diffinitionē a diffinito. patet at̄ cōsequē
tia qz ubi effectus seq̄tur ex vi verboz. platio ip̄a verboz ad sub
stantiam forme p̄tinētū est necessaria ad effectus cōsecutionē nec
suffiat hmōi platione deficiente directio intētionis ad effectū. nec
est implicatio significationū. si enī quis intenderet baptisare ali
quē proferēdo hec v̄ba tū baptisō te in noīe patris omīssa platio
ne filij ⁊ sp̄s sancti mīme saluaretur sacramēti veritas. nec suū
sortiretur effectū ex vi sacramēti q̄uis in patre implicatur intellc̄s
filij ⁊c. ex vi igitur v̄boz istoz. ecce filius tuus factū est ut iohā
nes ess̄ filij. ⁊ tū nūdū prolatis v̄bis illis ecce mater tua v̄go
nō erat mater ei⁹. nō enī significatio v̄boz effectū sacramētale
opatur nisi put̄ stat sub ip̄a v̄boz platione. v̄o q̄ ad subaz sacra
mēti req̄ritur sensibil̄ significatio tā ex pte elemēti exterioris ad
materiā p̄tinētē q̄ ex pte vocū ad ip̄am formā p̄tinētū. si dicatur
q̄ platio p̄ma expectabat secūda ad opandū suū effectū. seq̄tur q̄
p̄ma platio falsa fuit p̄ tpe quo p̄ferbatur cū significet effectum
adhuc futurū iā esse p̄ntē ⁊c. Hec sūt doctoz aplissime q̄ ad p̄ns
in oīo meoz studioz venerūt in buccā sup hac disceptacōē odio
sa. q̄ a te velim emēdāta ⁊ nō alit̄ venire in lucē si vtilē aut agguū
iudicabis. Verū vnū te latere nolui q̄ aliquū memini hoc fumo
sos clamatores alio nūti fūdamēto/dicūt enī hāc filiationē accessis
se ex noue relationis aduētū diuina v̄tute illā abs̄ vlla mutatio
ne s̄bicti iduētē in q̄ a p̄ncipijs phias recedūt. h̄ accior meo iudi
cio sup h̄ v̄bēda foret disputatio quā ad p̄ns suspēdo. tuū p̄ns sup
h̄ auditus examis decretū q̄uis vtiq; p̄cepta curiositate possibi

litatis tui nre sine iheroo atq; comite vita semp inherere si tu ali
quā absq; meliori laborū detrimēto eaq; de hac nouitate q̄ferre libe
bit parebit p̄ceptozi suo discipul9 ⁊ iteroadū q̄ iubebit ip̄le stude
bit/ ⁊ put sui puitas igenij feret sua uicabit studia illi9 semp tu
tissimo examini relinquēda.

Itē scriptū eius ē p̄fessoris p̄tra bonctū et sc̄āscū de maronis

Memini p̄ceptor mi singularissime dū in isigni studio colomen
lās sacris iūberē hāc quā m̄ amemorās assertionē de icreatioē re
latiois fuisse p̄ quosdā curiosos tirones i scola p̄ductā/ s̄ mox cū q̄
bul9 alijs p̄pōnib9 apud tales q̄suct9/aurib9 tū simpliāb9 odiosis
auctoritate facultatē sup̄ h̄ solēpuit q̄gregate fuisse iterdicta et s̄b
anathemate repulse p̄petue a gradib9 ⁊ q̄sortio eiusd9 facultatē.
h̄mōi nouitates curiosas atq; offensiuas ⁊ nulla p̄bata auctozita
te fultas a rōione disputatā sc̄ole relegatas siq̄tē ad nichil illas
esse vtilēs iudicauit nisi ad subuersionē audietū. vtinā ita q̄sultū
fozet illi sc̄e m̄ā p̄clare facultati theologie p̄sien9/dādo finē h̄mōi
interminabilib9 q̄ōnib9 q̄ saluti plerūq; possūt obesse/ p̄d̄ se nūq̄
⁊ salubrib9 veritatib9 aditū indulgēdo dabo igitur tand9 iussioni
tus morē ⁊ q̄d a me p̄stolaris lingua mea suū loq̄t iudiciū nō cer
te diffinitiuū ā quōlib9 auctozitatiū q̄d ad eos solos iustos spec
tat quoz os meditatur sapiētā/lōge a me absente s̄ vt discētis
cōdiāo postulat adhesionē ac credulū/discētē q̄ppe vt apud aristoti
lē est oportet credere ⁊ senioz p̄ceptis quasi p̄mis inherere p̄ncipi
is ⁊ hoc maxime dū de ābiguis fidei aut legē questio vertitur q̄
nullibi piculosi9 erratur nec fructuosi9 alibi dēcernitur verū cui9
vtiq; tuta inuentio h̄is relicta creditur in quoz vordib9 lex dei lā
ga exēratioē ac cotidiana meditatione memoriter impressa est
⁊ quos etas proluxior ⁊ ānozū multitudo sapiētā docuit. tibi igitur
seni dicū optimoz sup̄ h̄is que recentī ac p̄claro ingenio de
hac nouitate magis ac tutissime differuisti plenissime cōsen
tio et eam quā inde traxisti veritatē veluti sanctissimā atq; saluber
rimam suscipio venerādā. vepote firmis diuinis atq; naturalis
luminis p̄ceptis euidētissime inixā cui te futuro iudice ātīqua tui
auditorij beniuola ac familiarī fiduciā fretus que cogitanti michi
fauere videntur nunc prodece institui/ vt sint hec veluti quedam.

colūpnis fortissimis totū edifiū p̄tinētib⁹ quas iēasti. atq; erex
isti leues celature aut picture more cuiusd; iuuenilis petulatie su
pposite. quib⁹ euulsis atq; deletis nichil edificij firmitati de tra
hitur. p̄mo prozsus adhuc incōuulsū remanet cū muro atq; ante
murali virtutē inuicibile q̄ hostes suos retinēs. terribile vt castro
ū acies ordinata. sic teū vir desiderioū licēter loq; libet ⁊ in hys
dieb⁹ quib⁹ quasi om̄s morimur et tēp; aqua dilabimur. oāū t̄pis
idulti p̄terire ⁊ mestū cor in medijs turbib⁹ ⁊ solari nichil q̄pe
si verū est qd̄ affirmat acero a d̄ys imortalib⁹ meli⁹ datū esse cē
setur excepta sapientia q̄ illa vere amicitie animoz ⁊ sensio. q̄ cū
beniuolētia ⁊ caritate rationem rerū diuinaz atq; humanaz gignit.
quid enī vt itē ait dula⁹ q̄ habere anuā cū quo oīa audeas
sic loqui ut teū. Aduersus igitur illā boneti fabulā subtilissime ⁊
supra rei dignitatē locutū esse ex pioz siq̄tē tanti viri ingenio illā
mīme dignā iudico. Ex hys autē q̄ p̄duas hāc elici sententiā q̄ h̄
relatio increata vt singie ille van⁹ disputator cōsiderabilis est vel
vt inherēs sub rōne accēdēt; cui⁹ vniuersalē est inesse. vel vt ad
alterū relata ⁊ ad suū correlatū cōuersa. qd̄ est p̄dicamētū ad a
liq̄d p̄ziū. facēs ip̄m ab oib⁹ alijs accēdētū generib⁹ differre. ⁊
quidē in diuinis p̄mū in substantiam transit. eo q̄ oīs ⁊positio ab
illis est aliena quam nāc ē accēdēs ingredi cū subiecto cui inherēt
⁊ autē illic manet saluū nec vllam ⁊positionē induat. qz q̄ alteri
cōponit in eo est. qd̄ autē ad alterū est vt sic cū illo nullā facit cōpo
sitiōēz hoc supposite sic argumētū libet. hec filiatio diuinit⁹ ioh̄i
aduentans. aut est vtroq; modo ioh̄i tribuēta. aut altero tm̄. si v
troq; mō. erit ergo accēdēs respectiū iohanni subiectiue inherēs
atq; essentialiter sue correlatiōis terminū respiciens. quo dato
sequetur primo q̄ in iohanne noua realis compositio accessit per
aduentum huius modi filiationis sibi accidentaliter inherētis.
quod minime fieri potuit nulla in altero extremoz mutatione p̄
cedente nā ⁊ aīa humana corpi n̄ p̄t aduenire. nisi p̄ multas mu
tationes a virtute formatiua seminis in materia mīstrata p̄ m̄z
p̄amblē factas q̄b⁹ p̄paratur huius modi m̄ vt anime insūdēde
redatur ydonea. fiatq; p̄portionatū atq; dispositū susceptiū ei⁹
adeffe. et p̄ziū et aptū instrumētū ad opari. alioq̄n veniet cōcēdē
dū q̄ possibile est aīaz hūanā vni forlū. lapidi ā ligno ⁊c ma
nētē hui⁹ a ill⁹ natural; appetate. q̄ dato seq̄retur corpi hūanū nō
esse eutrogeniū ⁊ organici. quod tū nāuo diffinitioē p̄pleta

anime q̄ est medium demōstratōis p̄p̄t̄ q̄d ingreditur saltē p̄ modū
additamētū subiectiui a q̄ ipossibile ē p̄ doctrinā arist. 1° metha^{ca}
diffinitū absolutū. cū phica venit diffiniēdū sub qua rōne p̄siderat̄
aliq̄d p̄t̄ in natura subsistit extra aiām. 7 si ei possibile sit multa
p̄ intellectū separi q̄ in natura rei p̄iūta sūt ipossibile tñ ē p̄ intel
lectū phicū separi. q̄ adesse phicū diffinitū p̄tinēt vñ dū abstrahē
tū cessat ēē mēdāū desinit apud itellecū esse phicū 7 remanet so
lū esse mathematicū vel metaphisicū in simplicia app̄hensioē. p̄
quā vnū itelligit̄ abs̄ alio. nō tñ itelligit̄ esse abs̄ alio. qz iā in
mēdāū inaderet itellāis. puta si in 2ª opatiōē itellāis affirma
tē p̄t̄as mathe^{ca} esse abs̄ q̄litate sensibili seu phica. cōstat autē
dū de hac filiatiōē q̄rit̄ p̄mo dirigē ad eē phicū. quo talis hmōi
filiatio iohāni realit̄ atesse in 2ª opatiōē itellāis asserit̄. erit ee
go iohānes nouo reali accēte affectū 7 tñ i nullo extremoz hui9
relatiōis facta erit mutatio. nisi forte dicat̄ qz mutat9 ē mutatiōē
instātanea in q̄ simul est mutari 7 mutatiū esse. qd̄ est ipossibile vñ
de ē. tū qz p̄ hoc seq̄ret̄ creationē esse mutatiōē qd̄ semp̄ audiui
in scolis esse negatū. tū 2° 7 fortit9 qz mutatio instātanea 7 si oēm
sucessionē excludat rōne cui9 in ea siml̄ est fieri 7 factū esse. nichil
lo9 tñ p̄uū motū successiūū postulat vt illuminatio motū locale ge
neratio alterationē. alioqn vt 6° phicoz demōstratur p̄tingeret p̄tra
diatoēia esse siml̄ vera. i. p̄ eodē instātū qd̄ sic ondēt. qz ponatur all
qd̄ p̄ totū aliq̄d tēp9 nō moueri. 7 sequēs est qz p̄ quolibet instātū il
li9 tēpis sit in eodē. ac p̄ hoc in vltimo instātū illi9 tēpis est in eo
dē. 7 tñ p̄ aduersariū p̄ toto aliquo tēpore erit in eodē 7 in vltimo
instātū erit in alio qz p̄ illo instātū erit mutatiū instātanea. cū tñ p̄
totū ill9 tēp9 minime moueretur. ac p̄ hoc nō solū in q̄libet par
te illi9 tēpis. s̄ etiā in quolibet instātū. ac p̄ hoc in vltimo ē in eadē
dispōne p̄ p̄nāpia phicū siquē de ratione motus est qz mobile p̄
quolibet instātū tēpis mensurat̄ motū sit in alio. alioquin int̄
aperetur quiete. scilicet dū p̄o duob9 instātib9 maneret in eodē qz
cū duo istātia nō possint esse proxima p̄ aliqua p̄te tēpis q̄sceret
scz p̄ p̄te intermedia int̄ hmōi duo istātia. qd̄ ergo nō mouetur
p̄ aliquo toto tēpis nōtatio manet in eodē in quolibz instātū illi9 tē
pore. sicut qd̄ mouet̄ semp̄ est in alio in quolibet instātū illi9 rōne
cui9 p̄tinē alteritatis p̄tingit̄ in aliquo toto tēpe moueri. 7 in e
nino illi9 tēpis esse in alio. 7 scdm hoc mutatio instātanea p̄t ter
minare motū p̄tinuū. nō autē quietē. p̄ ergo pōnē factā erit aliq̄d

in eodē instāti scz in illo vltimo de quo sermo simul i eodē 7 in ali
o. vnde 7 ad euitādū hoc inco. enies in quersioē sacramentali sz p
totū aliqd tps quo scz a ministro vba pferuntur ē panis sub spe
b9 7 in vltimo instāti. sz esse cozp9 xpi sub eisde. nō ei hoc mō si
mul sūt scz p eodē instāti panis 7 cozp9 xpi sub eodē. qz instās est
qdā ternun9 illi9 epis pcedētis nō tū ps. 7 scdm arst. 8. phi. vlt
timū instās tenet se cū posteriori passioē. dū aliqd antedēter qtinue
motū est. sic eā de subita remissioē peccati dici solet. sic 7 de motu
āgeli pbari solet motū ei9 locale eā discretū nō posse esse instāta
neum. qd diffusius psequēdū tuo relinquo ingenio taliū pcepta
tū phicoz peritissimo. 2° seqtur qd accidēs respectiū de genere ad
aliud erit imediate subiectatū in sba. nullo alio medio interueni
ente. nec in fieri nec in facto esse qd sic patet. qz erit in sba iohis
nec mediāte q̄titate vt de se q̄stat. nec mediāte actioē ā passioē.
qz nulla actio ā passio fūdas filiationē accessit. siquidē nichil egie
h̄ pater p seminationē nec mē p matris exhibitionē. s̄ sola vis
intercessit actio dei creatiua que solā relationē dependētē q̄muis
creature ad deū fundat nō autē filiationē. nisi forsan illā vestigia
lem qua dicitur deus pater pluuię 7 stillarū rois. Dequitur 3°. qd
iohānes erit ita naturalis 7 realis filius vginis sicut xp̄ist9.
non erit ergo xp̄istus vnigenitus vginis s̄ primogenit9 inter
frēs. siq̄de iohānes erit verus 7 natural' frater ei9 7 sic pter h̄ qd
ab aplō dicit. p̄mogenit9 in multis statib9 rōne filiationis adop
tiue filiozū luas. erit dicēdus xp̄ist9 p̄mogenit9 inter duos frēs.
rōne naturalis filiationis. patet autē psequētia. qz sola suppletio
cāli. 2° per primā nō variat rei naturalitatē. nō ei minus est na
turalis visio cea miraculose illuminati q̄ alteri9 hois a natura vi
sū adepti. Deq̄tur 2°. qd ad dignitatē sup̄ xpm accesserit iohi. qz
dignit9 ē p nuāclm ad adipiscā. q̄ via nature. denoiā at filia ad
ueit via nature saltē q̄m ad sba9 cozpulectā a mē mstratā. s̄ nec
noua filia real' xp̄o adiūcta ē vt tutioz doc' tradit Iohi at cū miā
clō noua real' filia tradita ē. sicq; magē dig' est h̄ noua iohis na
tās ex hac pte q̄ x. sicq; celeberrimū est ab ecclā de h̄ mysteio festū
celebrādū qd nūdū cerno in sacris p̄alys ā i p̄ali cōsistorio fuisse
ppositū. 7 mirū ē si tātū bñficiū sp̄s scūs hacten9 ispirāe p̄misse.
cū tū p̄miserit xps illū suos disciplos oēm veritatē edocurū. **Di**
vō dicit h̄ relō miraculose subsistē 7 n̄ accētalit' inherē. seq̄ p̄o qd
per eā nemo denoiabit filio. nisi forsa ipsamet filiatio. vt dicatur

filiatio esse filia. sicut albedo si p se subsisteret dici forsa posset alba
qz tunc simul facta esset et quo z quod. a forma enim subsistente
nichil sibi extrinsecu suscipit denominatione. nichil eni denomina
tur quatū a quantitate subsistente ex subiectū in sacramēto altaris
licet forsa ipa quantitas aliquo mō possit suscipere denominationē
alioz accidētū. pnta albedinis rotūditatē zc. qz affiaūt eā tāq
immediatū subiectū. quo substantia effiatur eozū sacramētū pmi. et
diuino miraculo quodamō quertitur h in subiectū q quasi supplēs
vice substantie. respai oim denominationū z ex opationū q substantie
panis an quersionē tribuebatur aut tribui potuerat. fateor illas
formas extrinsecū adiacētes q st vbi qn zc. denoiatioz qca tribue
h tū ē p debiles qstā eētias a loco z tpe zc. in subiecto substanti
ali ihesiere derelictas et cātas quod hic minime locū hz vt faale
mediocri pho aut theologo qstat. **Dequitur 2°** q p hāc filiati
onē nō magē dicitur iohes filius q petreus et adreas aut qlibz alijs
siqte nullā hz magē ad eū q ad illos hec subsistēs filiatio attine
tā et si quā habeat. expmatur forsa dicit hic fabulator. q ei ap
ppata est p modū possessionis p illū modū habēdi quo aliquis
habet domū aut agrū. quod vtiqz nō pōt fūdarē denominationē na
turalē. s solū adoptiua ut patet de se. **Dequitur 3°** q ista cadē fi
liatio hoc mō subsistēs posset ad oim homines extēdi z sic virgo
fieret mater naturalis oim hoim patet cōsequētia qz licet accidēs
multiplicetur ad numerū subiectozū. subsistēs tñ forma eā ad oia
sibi pportionalia est applicabilis. sicut stilus ad scribēdū in oi cera.
z p pēdiculū ad oim cōtrale dymetū et sic de alijs cōstat autē
huānā naturā a toto genē esse pportionalē huiusmōi filiatioi sb
sistēti. et h forsan pcedent isti garruli vanitatu locutores esse pos
sibile quod qliter sonet ipi viderēt hoc scio. q a talibz abhorrent
cristiane z colūbine aures. **Acedit 4°** qstio axiomatica si relati
o creata possit quacūqz virtute p se extra subiectū subsistere z ime
diat9 termin9 creationis existere. nā et ego sepe dubitauim ymo p
babilter asserui. nullū accidēs sensibile posse ex oē subiectū subsis
tere siqte impossibile videtur oē tale indiuisibile qd ptingeret subla
ta qntitate. q sola p se diuisibilē si igit albedo p se subsisteret nōcari
o indiuisibil foret cū p se diuisibilitatē nō hēat z tūc nec habēt illā
p accidēs. qz illā a qntitate suscipit. ex quā iā subsisteret z sic hui9
mōi albedo esset indiuisibilis. siqte visio nōcario fit sub āgulo pyra
micali quē indiuisibile qstutere nō pōt. implicat autē dicitur albedinē

esse invisibile ai esse visibile sit de rone diffinitia albedinis est ei
 albedo color segregatus visus. Insup aliqui in visu est accns no
 posse p modu supplemēti de nouo cari ex subiectu. bn tamē posse
 pvari. hac rone qz sine simplicitati repugnat venire in pōne rei
 tate. ac p hoc eide repugnat supplete calitate materie 7 forme pte
 q intrare re ppositiue pstitui. nō autem hmōi repugnat supplete
 calitate cause effi^l aut finalis q nō intrat cōsitutionē rei. nō potest
 aut accns de nouo produci. nisi veniedo in cōpōne ai subiecto ipsū
 indiuiduāte in rone subiecti ipm suscipiētis. siquidē nō pōt pducā ni
 si indiuiduāte sic aut pductū pōt in hmōi esse iā indiuiduato cōser
 uari diuina virtute vim cōseruatiuā q ad genus cause effi^l pōtinet
 supplete. subiectū quidē in duplici genere cause cōcurrit respā accē
 tēis sciz subiectiue 7 effectiue. rone cuius ppiū accns dicitur p dicitur
 de ppo subiecto. in 2° 7 3° modis p se. 7 quidē respā pme pducti
 onis accntis in qua necesse est ipm indiuiduari cōcurrit in genere
 esse materialis 7 subiectiue. siquidē rea^o indiuiduat. vñ quod nō
 pōt accns reape nō potest ipm indiuiduare. 7 sic videtur nō posse
 diuina virtute hoc suppleri. facta aut hmōi p pma receptionē indi
 uduatioē remanet solus cōcursus effectiuus ad cōseruationē accē
 tēis in hmōi esse iā indiuiduato. cōseruare aut est op9 cause effi^l
 vñ diuina vtute est supplebilis ex hoc fūda^o. ex visu est in ite de
 aia huāna q nō possit creari ex corpus ex quo accipit indiuidua
 tionē sicut et numerū. nō aut pmanente subsistentiā. et sic a corpe
 dependet in fieri s; in esse 7 pseruari qz nō ē extraduce. nec suscipi
 ens esse. s; a creatore illud accipiēs et illud corpi uicari uicans
 hec tñ nō q ita ptiuaāter senserū cōmemoro. s; vt sup hys aliqñ
 tuū vir doctissime audia iudiciū et sapienti in domū suam parietē
 et illic ludēt 7 agentī cōceptioēs suas occasione meditandi in opi
 b9 manuū dei tribuā. vnde tandē sue eruditiōis me cōtingat effi
 ci partiapē. fortior igitur de hac subsistentia relationis qō relinqui
 tur q de pncipali sit allata

Cōtra frāscū de maronis

Accedit nūc illa bzigosa frāscū de maronis disputatione i qua
 nō minus ambiguitatis in fundamentis illis qtuor aduerto q in
 pzināpali materia. magnāq; argumentoz siluā facile posset quis
 aduersus illa ingredi q magne carie capacitate exposceret. s; pau
 ca de multis pfunctioē post tua desertissima atq; effi^lcaissima dis
 putata que nūc in mentem penetrūt exponā. Cōtra pzinū quidē

fundamētū occurrēt q̄ licet deus absq̄ p̄ua dispositione oēm for-
mam ad quā virt⁹ agentis naturalis se extendit. possit introducere
nō tñ possibile est quacūq̄ virtute in materiā repugnātī dispōne
affectā. formā introduca. manēte in materia huiusmodi repugnātī
a vñ cū de⁹ hoc mō miraculose p̄ nature cursū istitutū formas a-
liquas in materiā inducat simul oēm repugnātē dispōnē expellit
et cōueniente tradit nō enī illuminādo cōtū visū oculo lippietī tri-
buit sed simul oculū fecit ydoneū visive potentie susceptiuū. ⁊ vsū
visionis cōtulit ⁊ sic infirmatib⁹ dū restituit sanitatem debitā hu-
moz cōmensurationē induxit. implicat quidē formā coexistere in
materia sibi repugnātē nō enim min⁹ repugnat formā ignis esse
in materia dispōne aqueā habētē q̄ cōtraria ac p̄ hoc cōtradictōria
simul inesse. si quidē hoc dato. simul coexistēt calidū ⁊ frigidū. ⁊
humidū ⁊ siccū in suis extremitatib⁹ vñ etiam in artifiab⁹. ne-
mo diceret posse formā ferre ēē in lana. aut formā dom⁹ in aqua
⁊ sic de alijs. aut formā panis in lapide ⁊ si de alijs ⁊ quod ad-
ditur quicquid potest de⁹ agere cū causa secūda ⁊c. verū est loquē-
do de causalitate effāua ⁊ finali nō de subiectiua ⁊ formali. nō ei
p̄t aliud albere absq̄ albedine ⁊c. de quo satis ad p̄ns dem̄ p̄ta
supius vñ hoc fundamētū minime suo apposito de filiatione p̄dca
deseruire potest vt patet cōsiderātī supius exposita. Cōtra 2^m istā
tia logica fieri p̄t qz deus mūdū sine mūdo. ⁊ tamen mundus n̄
potest conseruari sine mundo quia implicat dicere mundum nō es-
se ⁊ conseruare inesse. sed hoc ad bonum sensum admittatur tñ e-
contra contingit aliqd sine alio conseruari. quod sine illo fieri nō
p̄t. ⁊ hoc si vera sunt q̄ p̄ns de supplemētō causali dca sūt. Cōtra
3^m qz fallit in respectu tū subiectiuis q̄ obiectiuis. n̄ ei p̄t materi-
a fieri absq̄ oī forma nec forma p̄tis absq̄ p̄ta materia cū p̄ inuicē
lz p̄ modū additamētī diffiniatur. ⁊ de h̄ apta ē doctrina ar. 1^a
8. ⁊ 9. metaphisicā similiter nec vnū relm̄ sine altero siq̄tē s̄t s̄t
natura. i. naturali intelligentia. ⁊ q̄ diffinitiuē nouit vnū nouit ⁊
reliquū. q̄cūq̄ ei seorsū p̄nt q̄cūq̄ potētia fieri p̄nt seorsū intelligi
Cōtra 4^m si de⁹ poss̄ terminare obiectiue qualibz de p̄dca tū se q̄re-
tur q̄ diffinitionē cuiuslibz rei de⁹ poss̄ ingredi. ac p̄ h̄ sicut de⁹ in
tōne termini ingredit̄ diffinitōz latrē aut create futūf̄ dīcēdo
latrē ē cult⁹ dō debet⁹ ⁊ fut⁹ dei ē ad deū subicc⁹ ita ingredit̄ dif-
finitōz s̄biectiois politicē ad p̄ncipē huānū vel ad p̄ezfamilias.
vl̄ cult⁹ dulie ad scōs. quo dato p̄bit oīs doctrina relatiōz inter

Se 7 erit dulcia latria. ex quo ulterius sequitur qd a quolibet hoie poterit manentibus suis parentibus auferri sua filiatio respectu suorum parentum. Et sic non erit filius eorum. erunt ergo illi parentes eius et ipse non eorum filius. non libuit ad presens diffusius de hac re loqui. tamen quia satis habundanter a te locutus esse aspicio. tamen etiam quia in firma michi opinio visa sunt fundamenta nec magna discussione digna. simulque prima exsufflata opinio fabulosa. hac facile cerno in faucibus querti posse. vale preceptor. Et quod vis impera discipulo tuo. nunquam tuis de futuro preceptis.

Aliud scriptum ipsius tinctoris contra factores novarum adinventionum in generali sub pulcherrima sathira

Novus si bonus si suavissimus odor amplissime dignitatis senex ac colendissime preceptor de tua in nates meas nuro modo si grauit eplam. que plena odoramentorum doctrinalium ptulit aromata in quorum odore zelus spose arretere toto cordis ardore seraphico persuadet. sed in primis id absolute me tuarum litterarum tenore admonet. quod destinatum prout a me neglexisse videor subiectionis debite officium quo te meorum scriptorum super lingue maliloque vicij iudicium facere statueram quod qui de discipulis si minime neglexi. ymo certe mente semper atque indefinenter tenui. sed nunc defuit usque in hunc diem tanta oportunitas que te simul ac me de tui felici successu redderet certiores. nunc autem vouente priorum votorum directorum atque protectorem affuit fidelis angelus qui in locum raphaelis super hac te certam fide faceret. librumque ipsum quem non a me grauius edictum. sed e sanctorum scriptorum fontibus ordine puerili vobis inuitis ac peritis indignis auribus. pro paruulorum cruditione sub familiari capacitate puti christi donauit indulgentiam paruulos planos traditum. tibi tradet. a te ut prius insitum atque in lucem veniat discutiendum iudicandum probandum aut dampnandum. necdum enim super candelabrum positus est. sed adhuc sub modio latet. tuum discretissimum tutissimumque expectas examinem atque finale iudicium. Age ergo in hac parte quod tua solita est caritas. cuius nunquam oblitus es officium. Et optimo tuo hoc factus officium dum tutus accesserit nuncius. libellum quidem cum diffinitiva tua sententia remittes. quem si dignum auditu paruulorum pronuntiaueris. illum popalari quiesciter admittam. sin aliter. sepeliri iubebo. Quod grauiora michi a te certamina proponunt. in quibus quod tuis acutissimis affera iaculis prorsus non occurrat. constituisi nimium tuam fortitudinis.

super petram fundatam que ad occursum fluminū aut ventoz va
nitatū atq; insaniatū falsarū nullaten9 casura est. pmo vero quā
dam velut castrorū aciem ordinatā instaurasti euangelicā veritate
q̄ suo terrore p̄sternere suffiaet om̄s inimicos ei9 ⁊ tanq̄ ad soni
tū dñice vocē captiosos illi9 inuasores faciet abire retroesū In sup
⁊ resitētes in sublimi vaniloq̄ozū atq; aniliū fabularū amosa at
q; verbosa p̄tentione detrahet q̄si potēs vt nō sit qui os apiat ⁊
ganniat libet teā vir doctissime ac ḡuissime vt alter catho senex
p̄ntia deflere tpa ⁊ dies hos malos p̄memorare. in q̄b9 hec acha
demie renouatur ingenia ac studia stolidissima. q̄ vtq; scūs aplūs
nouissima indicauit. vt ipse optime differuisti. ¶ Diget sup oia
illud insigne parisiē studiū fontē vt vezz fatear ois p̄tē xpiane
discipline ad hāc insaniā lapsū intueri. quo ni fallar in p̄cepe tu
ente. cetera studia velut scopuli mōti q̄nxi sil ⁊ corruēt in p̄fidū
crozis ac tenebrarū. quod dū euenerit q̄d p̄ eccl̄iasticē religiois
vltimā ruinā venit expectandū. memini me sup hac re. in libello
tibi tradito. placitū quēdē incōtētaliter introduxisse. Mirari opoz
ter q̄d p̄ntia moneat ingenia huius moi inherere vanis inquisitio
nib9 ⁊ solidissimas sil atq; saluberrimas doctrine canonicē specu
latiuas simul atq; p̄cticas obliuisci. pmo vō cōtēpnere atq; ab
icere veritates. q̄ nichilomin9 oia huāna supāt ingenia. ⁊ q̄titate
⁊ virtute sumas pmo ineffabiles cognitū atq; affā afferūt cō
solationes ⁊ admirabiles delectationes sua puritate atq; digni
tate siquidem illius diuine sapientie cōuersatio amaritudinē nō
h3 nec tediū cōuici9 ei9 s; leticiā et gaudiū. at q̄ in illis nouitatū
p̄sumptionib9 quid nisi vanitas vanitatū. labor quoq; ⁊ afflictio
spiritus. quaz multiplicatio multā affert indignationē. ⁊ q̄ in e
is addit scientiā addit ⁊ laborē pmo dolorē. q̄d q̄so p̄dest ad edi
ficationē vite. de possibilitate rerū disputare/ et in p̄tentionib9 ver
boz vsari. q̄ nō valet nisi ad subuersionē audientū. nonne satis
homini studiū atq; stultuosi laboris relictū est in cōsideratioē na
ture create atq; institute quatū ad p̄hiā luminī naturali subiectā
attinet. ⁊ in studiosa meditatioē diuine legē die ac nocte p̄ erudi
tione viri quē psalmista b̄m affirmat. q̄s q̄so vnq̄ ad apicē illi9
itelligentie attigit vt vel p̄uā p̄tē p̄fidoz diuine sapientie archa
noz circa p̄mā rerū institutionē ac deinceps ⁊c. eoz tā ratā tāz
ordinatā admistratioz atq; p̄uisione suffiaet fuerit p̄scrutat9 ita
vt adhuc nō maiora postet theore^{ta} inuestigabilia relictā sint ?

quid ergo opus est in hac inquisitione tepescere. et ad vanas verborum
propositas vanitates et illic fantasticas illusiones fabricare. nonne est
hoc eorum quod manna celeste omnino delectamentum in se habens despiciunt. et trau-
runt ad egipciacas carniu ollas. et cum pane celesti possint habundanter
refici / saturari cupiunt porcorum vilissimus siliquis. ignorant ut aliqui
experire huiusmodi vani inquisitores veritates euangelicas morales legem
salutatis et diuinitates. sanctorum patrum instituta grauissima. et ut verbis
ieronimi utar. scire dedignatur quod propheta quod populi de doctrina salutis
senserunt. sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia. quasi grande sit et
non viuosissimum dicendi genus deprecari sententias. et ad voluntatem su-
am scripturam trahere repugnante. gaudent huiusmodi maiestatem su-
perflui scrutatores in logias atque elementis subtilitatibus ac byzosis
argumentorum sophistarum inuolutionibus / sumuntque sibi culmen honoris
accidisse arbitrantur dum oppositionem aliquam nouam et a ratione intellectu pe-
nitentiam alienam in medium attulerunt. quam obstinate suscipientes pertraditione
in terminis effugerunt non curantes quod doctrina fixa tradat quod scien-
tia vis doceat / quod lex disponat / satis sibi obtinuisse glorie putant si
hominem aptam perfusionem euadant / piorum preceptum offendiculu / colubinas
offendunt aures serpentina turbant atque inuolunt intelligentias et ut
sub vno verbo finem satiricam faciam totum scolasticam edificatiois atque
grauitatem pondus euoluunt. hec veluti teum loquor cetera que ad rem
principalem spectant alteri oportunitati relinquere. vale disertissime se-
nex et iuniori tuo discipulo precepe que voles eorum ad votum u-
tere.

Fuerunt quidam elati cupientes videri sapientes insipienter et erro-
rice duas propositiones publice asserentes. quarum prima fuit. homo potest
aliquam creaturam merito plus diligere quam deum. secunda. deus potest
acceptare odium sui ad vitam eternam. Contra quas egregius sa-
cte theologie professor donus iohannes tinctoris ecclesie torna-
ten canonius et hospitalarius subtiliter disputat et eas manifes-
te confutat ut sequitur.

Receptum duplex domini iohannis tinctoris quod duas propositiones erroneas

Nulla propositio est impossibilis et contradictione implicans cuius contra-
ria vel contradictoria est necessaria / sed contrarie atque contradictorie

duarū ppositionū seu assertionū quarū una dicit q̄ diligendo crea-
turā plus q̄ deū p̄t hō mereri. et alia. q̄ de9 p̄t acceptare odiū sui
ad vitā eternā. sūt n̄cariē. ergo iste due sūt impossibiles. 7tes. ma-
iore nota. minor onditur. qz oīs illa p̄pō est n̄cariā in q̄ p̄dicatū ē
de intellā subiecti vel inseparabiliter ei coherēs. huiusmodi sūt cōtra-
dictione harū. p̄me enī q̄dictione est hec. null9 hō p̄t diligendo crea-
turā plus q̄ deū mereri vitā eternā. 2° autē q̄dictione est hec. de9
nō p̄t acceptare odiū sui 7tes. habēt enī ambe naturā 7 veritatē sin-
gulariū i q̄b9 sola negatio 7 contradictionē inducit. s̄t autē abe hee n̄cari-
e. **Prima quidē.** Tū qz nemo p̄t eodē actu respā eiusdē me-
teri 7 demereri. s̄t vniuersaliter 7 quo ad t̄pā 7 quo ad supposita
diligendo creaturā plus q̄ deū hō demeret. ergo hoc agendo me-
teri nō p̄t. vel sic 7 in itē redit eodē actu impossibile est 2sequi pre-
miū 7 reatū pene incurtere. s̄t diligendo 7tes. hō incurrit pene eter-
ne reatū q̄ 7tes. minor p̄batur qz meritū 7 demeritū in suo intellā
ordinē iusticie includūt. ad quē spectat retribuere mala p̄ malis 7
bona p̄ bonis. diligere autē sup oīa creaturā malū est ergo 7tes.
Tū 2° qz diligere creaturā plus q̄ deū est diligere electiue min9
bonū sub forma p̄pationis ad mai9 bonū. hoc autē est formalit̄
diligere malū. qd nō p̄t esse meritoriū apud iustū iudicē. vñ si im-
possibile est deū esse iniustū. impossibile etiā est dilāone talē esse me-
ritoriā. **Tū 3°** qz 2ceptus sūmū boni in cui9 cōsecratione consistit
feliātas q̄ meriti est termin9 nō p̄t ēē meritori9. sic autē diligendo
creaturā. cōtēpnit̄ sūmū bonū qd est deus qui est obiectū b̄tū
dinis. **Tū 4°**. nemo meretur perape fructū de arboze cui9 radice
cū iniuria possessoris euellit. s̄t sic diligens creaturā euellit radice
iusticie cū iniuria sui actoris. s̄t sicut radix iusticie 2sistit in redditi-
one debiti s̄t p̄potionē geometricā vel arithmetica sedm quā deo
veluti sūmo dño ac b̄nifactori sūm9 dēt honor 7 amor **Tū 5°** nō
mereri p̄t exēdo actū de se 7 ex natura iordiatū a q̄ iordinationē ab-
solui neq̄t. huiusmodi ē talis creature dilāo. siq̄tē ordo actui p̄figit̄
ex obiecto. ac p̄ h̄ ordo i dilāone istituēd9 ē s̄t ordinē diligibilū
s̄t quē de9 est sūme diligibilis. p̄ sūmā q̄ dilāone creature soluit̄
ordo iste 7tes. **Tū 6°**. qz si p̄t aliq̄s diligēdo creaturā plus q̄ deū
mereri. poterit ex eodē radice aliq̄s demereri diligēdo deū sūme 7
plus q̄ creaturā qd nō credo casurū in mētē cui9. patet in 2na qz
si p̄positū in p̄posito 7 oppositū in opposito 7tes. **Tū 7°**. qz itē s̄t ac-
tū nō p̄t eīdē applicari 7 accedere. 7 ab eodē recedere 7 separari. cū

sint cōtrarij mot9 / s; p meritū accedit homo ad deū ad quē acce-
ditur solis passib9 mentis. ¶ p hmōi creature dilcōnem ab eo rece-
dit siquidē amor est quidā mot9 appetitiue ptis i rem amatā. qui
quid9 mot9 respectu dei est p modū ascensus. respāi aut creature
p modū descensus. ¶ Tū 8. q2 nemo mereri pōt p actū erroneū.
hmōi est p̄dicta dilcō creature siquidē fūdatur in apphensioē in tel-
lectus errāter iudicātis bonū creatū esse sūme diligendū. ¶ Tū 9.
nemo mereri pōt p actū auertēte a p̄fectioē p̄mū. sicut nichil mo-
uetur ad terminū a quo diuertit. hmōi est p̄dca dilcō creature
cū p eā derelicto creatore in quo solo p̄mū p̄sistit. ad creaturā que
vanitas est finaliter quertatur. Deinde idē pōt de 2. p̄cōne de-
clarari. cōtradōria ei ill9 manifeste est nōcāria scz q̄ de9 nō pōt o-
diū sui acceptare ad vitā eternā. ¶ Tū p̄mo q2 nō pōt deus pecca-
re peccaret aut hoc agendo. cū manifeste approbaret. ¶ approbādo
p̄fētret in hmōi odiū. qd̄ est sūme maliciē. sicut ḡrū ei9 scz amor
eius est sūme bonitatis. ¶ Tū 2. q2 ex eadē radice p̄cedit approba-
tio odij alterius ad se. et odiū suiipsi9 ad seipm. si ergo deus pōt
odiū quo alter odit ipsū acceptare. seq̄tur q̄ eā ipse pōt seipm o-
dio habere. ac p hoc nō nōcārio amaret seipm. ¶ sic in deo ess̄ ali-
quid p̄tingens. ¶ ab eo sepabile scdm̄ intrinsecā. ¶ absolutā tenoi-
nationē. est ei amor diuin9 quo seipm amat de attributis essētia
lib9 nec respectiuis ad eē. ¶ Tū 3. q2 si sic possibile ess̄ deo frui. et
eū odio haberi qd̄ implicare videtur. q2 deo frui est ei delectabili-
ter inherere. delectatio aut inseparabiliter fūdatur in amore respāi e-
iusdē. siquidē delectatio est quies in bono amato. ¶ adepto. vnde
scdm̄ hoc simul respāi eiusdē adessent aliam delectatio. ¶ tristitia si-
quidē tristitia causatur ex inuacētia rei odiose sicut delectatio ex pre-
sentia rei amate. ¶ Tū 4. q2 si acceptat odiū sui ad vitā btām. ¶ a
p̄cario epellit amorē sui a vitā btā. ¶ sic amice malefacit. ¶ inimi-
cis bñfacit qd̄ est p̄sus p̄tra officiū v̄tutē. possibile ḡ erit deū ab
officio v̄tutē dēdināē. ¶ labi i viā. ¶ Tū 5. q2 si acceptat de9 odiū su-
i ad vitā btām. tūc assumit hostes suos in societate vite. ac p h̄ n̄
erit de9 pax. ¶ dilcōnis. ¶ discētiois. ¶ distidiū. qd̄ si possibile sit.
nescio qd̄ impossibile sit iudicari. ¶ Tū 6. de9 nō pōt acceptare aliqd̄ nisi
p voluntate bñplaciti q̄ sola cōsetur efficax. ¶ infallibilis v̄pote cui
nichil resistere pōt. si ḡ de9 acceptat odiū sui. q̄n̄s est. q̄ i odio sui
sibi p̄placet. ac p h̄ odiū sui apphendit vt sibi queniēs. ¶ ḡtū qd̄
videt̄ implicare. cū de tōne diffinītiua odij sit repugnātia seu dispo-

nata appetitus ad id quod odio habetur et sic ite accipetur ut cōso
 nū et dissonū respā eius tē appetentē. **H**ec disertissime p̄ceptor ve
 nerūt in mente p̄ quatula cūq; tue iussione satisfāone q̄ a regioē
 totius possibilitatē. hęc p̄phana delicamenta de regione inferozū
 studio p̄nāpis tenebra egressa vidētur utāq; excludere et sinceris
 euāgelice veritatē auctorib9 reddere penitus odiosa. ita ut nec usq;
 ad aures eoz illa venire patiātur. fateor nichilēni9 imbecillia hec
 esse ad cōuincēdos p̄tinaces suaz p̄onū de fensorēs q̄ auctore aristo
 tile ex amore ad illas quodlibet festinēt incōueniēs. fateor insup
 has puuloz sagittas p̄statiozib9 ingenijs esse penitus indignas
 quas tñ p̄ solita tua modestia benigne suscipies et reddes emēta
 tas easz patiens inter sagittas poterēt acutas discurrere finis h9
 disputaionis p̄missi dñi iohis tuncor.

¶ Actoz.

¶ Adūsas quas p̄ponēs more theologoz p̄mū auctoritatib9 de
 hinc rōnib9 ostensius et ad impossibile vel errozē duātib9 ego ip̄e
 egidius p̄cedo **C**ōtra p̄mā sic. **I**lla est q̄ diuinā scripturā in mul
 tis passibus. p̄mo q̄ tria p̄cepta p̄ine tabule exo. 20. nā dñs dāns
 intellectū spālē p̄mi dicit **1°**. 7. scriptū est dñm deū adorabis 7 il
 li soli seruies. 7 illud scriptū est deutō. 5. vbi p̄ lege 2^a q̄ scriptū
 erat exo. 20. spūs scūs exponit. **I**te q̄ illud ysa. 92. glām meā al
 teri non dabo. qd̄ facit qui diligit creaturā plus q̄ deū. qui dilectio
 nē sumā quā debet deo dat creature. glā em̄ est clara cū lau de no
 tia. **I**te q̄ illd̄ **1°**. 22. diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ex
 tota aia ex tota v̄tute tua ex quo seq̄tur q̄ nichil aliud plus p̄t
 diligi mentozie **I**te q̄ illud iero 2. nolite in p̄sonatū acceptioē ha
 bere fidē dñi nā ihu x̄ qd̄ facit q̄ creaturā diligit plus q̄ deū si vero
 hz fidē x̄ nō potest diligere plus q̄ deū mentozie creaturā. **I**te q̄ illd̄
 iacobi 4. q̄cūq; amicus h9 seculi esse voluerit inimicus dei cōstitui
 tur. **I**te q̄ illd̄ 1. 10. 2. nolite diligere mūdū neq; ea q̄ in mūdō sūt.
 si q̄s dilexerit mūdū nō est caritas parē in illo et est intelligēdū
 de dilectioē sumā. quā tñ hz q̄ diligit creaturā plus q̄ deū. **I**te ibi
 dē 9°. de9 caritas est. q̄ manet in caritate in deo manet 7 deus i eo
 qua caret q̄ diligit creaturā plus q̄ deū. **I**te q̄ illd̄ qui diligit patrē
 aut m̄tē 7c plus q̄ me nō est me dignus. **F**alsitas ei9 p̄z ostē
 siue arguēdo 7 ad impossibile ostensius sic null9 actus iordīnatus
 est mentozius. s; dilāo creature plus q̄ dei est act9 iordīnat9 igitur

maior nō. minor probatur. dilectio ordinata commensuratur o
bieto diligibili. creatura autē nō est sūme diligibilis qz n̄ est sū
mū bonū igitur dilāo ei9 ordinata nō dēt esse sūma. Itē res q̄b9
fruedū ē. sūt p̄z fili9 7 spūs scūs d. au. p̄o de doctrina xpiana c. 9.
¶ magister recitat p̄a d. p̄mi igitur nō creatura. Itē q̄ritur q̄ esset
illa creatura q̄ meritozie possit pl9 diligi q̄ deus nō videtur q̄. nisi
forte caritas aut visio dei. s̄ caritas a solo deo est. quā nō dat de9
vt aliud diligatur plus q̄ ip̄e pl9 enī est de9 q̄ caritas creata. qz ō
ne datū optimū ¶ oē donū p̄fectū desursū est descēdēs a p̄ze lumi
nū. 7 oē agens p̄stāt9 est suo passo. visio autē dei est act9 itellctūs
p̄fus9 lumine glorie act9 autē trāsīt in obiectū 7 sic nō p̄t termina
re potētā. quare nec p̄t frui meritozie visione dei. s̄ deo tm̄ ¶ Itē
ista assertio videt̄ fauere illi p̄pōnī quā tenet. ¶ 10. de mōtesono
alias p̄ facultatē theologie doctrinalit̄ ¶ p̄ ep̄m parisiē iuridice
cōdēpnare que est aliq̄ pura creatura ē possibilis p̄fectior xpī aīa in
merito puta grā aīe xpī. quā sustinere nō fuit aus9 in curia romā
in pleno cōsistorio. s̄ dixit q̄ posuerat illā nō assertive. s̄ pbabilit̄
tm̄ vt patet in p̄cessu fco q̄ eū 7 fautores p̄ vniuersitatē parisiē
Itē nullo fruedū est fruitione ordinata qd̄ in aliud referendū est s̄
ois creaturā i aliud referē. puta i deū creatorē p̄uatorē 7 actioēs
ei9 dirigētē. qz 2^a cā h3 a p̄a q̄ ē 7 q̄ cā est vt dicit auctor de cau
sis igitur ¶ Itē summa p̄uersitas est vt fruedis 7 frui vtēdis vt
aug. ait deo at̄ est fruedū 7 creatura vtēdū. igit̄ nō licet frui crea
tura 7 vtī deo qd̄ fieret si aliqua creatura possit pl9 diligi meritozi
e q̄ deus

¶ Ad impossibile sic maior dilāo ordinata ē melior q̄ minor. sed
maior dilāo creature q̄ dei est ordinata s̄ illos qz meritozia. q̄ il
la est melior. 7 tm̄ n̄ est nisi vs9 7 dilāo dei ē fructio q̄ vs9 ē meli
or q̄ fructio qd̄ est ip̄ossibile nec valz dicē qz illa dilāo creature sit
fructio ordinata. qz s̄ aug de doctrina xpiana vbi p̄9 res q̄b9 fru
endū est s̄ p̄z fili9 7 spūs scūs. Itē si meritozie p̄t diligi creatura
plus q̄ de9 p̄t hō frui ea meritozie. 7 sic p̄t adorare ea adoracōe
latrīe meritozie. tm̄ creatura ipsa est ydolu dei 7 ymago aut vesti
giū 7 sic latrīa erit ydolatria. quod est impossibile

¶ Secūda assertio est vt iacet heretica q̄ illud ¶ 24. statuet o
ues a dexteris 7 rē. vbi bonis dat vitā dñs ¶ malis eternū suppli
ciū qz odiū dei est pessimū malū. sicut dilāo dei super oīa optimū
bonū. Itē q̄ illud luce 18. nemo bon9 nisi sol9 de9 scz p̄ cēntiā. 7 sic

nō p̄t de potētia ordinata p̄mo nec absoluta acceptare malū. Itē
cōtra illd. q̄. 10. 1° de lux est et in eo tenebre n̄ sūt vllē. q̄ essent si
diligere odium sui. Itē p̄tra illd ephē. 4. neq̄ fornicarij et regnū
dei possidebūt. q̄ multominus odiens deū. Itē p̄tra illd apoc. 21.
nichil coinquinatū intrabit in eā. i. ciuitate s̄cra celestē nec faciēs
abominationē nisi q̄ scripti sūt in libro vite agni. cōstat q̄ odium
dei inq̄namentū est et odiēs deū est inq̄nat⁹. Itē p̄tra illd iustus
dñs et iusticias dilexit. eq̄tate v. vu. ei⁹. ps. 10. ergo nō diligit sū
mam iniquitate q̄ est odium sui. Infinita possent adduci ex diuinis
scripturis testimonia

Ratioē sic. malū est inuolutatiū sub ratioē mali. ergo illd ma
lū quod nullā habet apparetia boni quale est odium dei nō potest di
ligi ergo nec acceptari ad vitā eternam. Item dyonisius dicit
nemo aspiciens ad malū operatur. igitur nam sicut bonū vocat
appetitū. qz bonū dicitur a boō boas qd est vov vocas. ita malū
sub ratioē mali repellit. Itē p̄tra illd in s̄bolo achanasij p̄ ecclaz
approbato. ibūt qui bona egerūt in vitā eternā qui vero mala in
ignem eternū. certū autē est q̄ odiēs deū agit malū. **I**sti sic de
licantes infētes sustinere hāc. 2. p̄positionē de⁹ p̄t acceptare odium
sui ad vitā eternā. dicūt q̄ odium dei p̄t duplicat⁹ p̄siderari vnomō
solū scdm rōnē substracti qd est odium. et qz illd est aliqd ens et sic
h̄z rōnē bonitatis p̄t adeo acceptari alio mō cū de fornicate anez
a se⁹ odij dñe bonitatis. et sic n̄ p̄t acceptari. **C**ōtra hāc fatasi
cā distinctionē sic arguit. intellect⁹ i suo actu ē de reb⁹ ad aiām scd⁹
qz res ipse p̄ spēm intelligibile ab itellai agēte abstractā lumine
suo a fantasmatib⁹ veniūt ad itellatū possibile et scdm hūc motū
possib h̄z distinctio illi⁹ locū de duplici p̄sideratioē odij vt ē res qdā
i se et vt ē cū de fornicate malivolētie ad deū in itellai humano
nec abstrahētū h̄ mō ē mētaū et h̄ ideo ē qz et si p̄t multa actu
scire nō tñ actu multa itelligere. h̄ vō i deo locū neq̄t h̄z. qz i v̄
bo suo nouit oīa illd at est vniū nā semel de⁹ locut⁹ est et idipsū
n̄ repetet. **I**tē q̄ viuūt i eternū creauit oīa simul. si siml et n̄ crea
uit a casu. q̄ actu nouit oīa. ideo dñ⁹ itellai⁹ capere n̄ p̄t odium
dei sub rōne entē sine actuali noticia ei⁹ vt est sub illa deformitate
q̄ ē velle ei malū. qd noīe odij dei significat alioqn qño verū erit
illd oīa nuda sūt et apta oculis ei⁹. volūtas autē dei est i equo cū
suo itellai. igit si oīa siml itelligit itellai⁹ oīa acceptat a r̄futae
volūtas ipsi⁹. nō q̄ acceptare p̄t odium ei⁹ vt ens et suspēdere actū

ei9 respā deformatatis in noie odiū dei essentialitē cōphense. s; mo
t9 volūtatis est cōtra de reb9 vt intellās ad ipās vt sūt in sua ex
istētia reali. ideo dicit pnceps pypa. arist. verū & falsū sūt in itellā
s; bonū & malū in reb9 mō odiū dei in se vt est odiū dei est pessimū
& detestabilissimū. ergo nō p̄t diligi vel amari. s; nō p̄t acceptari
nec apud volūtate habz loā abstractio entit̄ odiū dei a deformati
te ipsi9 odiū qz ipā est cōtra in se. Itē si de9 p̄t acceptare odiū dei in
q̄tū illa passio odiū est sue volūtati p̄ntata sub rōne entit̄ & nō sub
rōne deformatatis anexe sicut p̄ntatio illa est imperfecta sic & accep
tatio. & sic i deo erit duplex imperfectio. vna in itellā ei9 alia in vo
lūtate qd est erroneū. Itē intellās diuin9 nō est discursiu9 & sic
nec abstractiu9 s; simplicia intelligentia oīa cognoscit oīa penetrās
eā p̄ofūdā. sic ergo non capit odiū dei vt tm̄ ens. sed vt ens cū
sua deformatate. & illo mō nō est acceptādū. malū enī est inuolū
tariū. eo q̄ sicut bonū boāt & vocat affectū sic malū repellit. vnde
ne mo aspiciēs ad malū opatur vt ait magn9 ille ariopagita dyo
nisi9 vt dictū est superi9.

Vforte dicit inspiēs. scriptū ē eccle. ij. diligis oīa que sūt ergo
vt odiū dei est ens quoddā de9 diligit & sic acceptat. s; mēta est
iniquitas sibi. scripturā diuinā detūcans ex qua allegatū sumie
intellētū nā sequitur & nichil odisti eoz que fecisti. quonā igitur
ens sub rōne entis nō est termin9 actionis aut creatiois. actioes
enī sūt suppositoꝝ vel indiuiduoꝝ ens vt sic nō p̄t fieri. s; vt in a
liquo nō ergo de9 diligit oīa sub rōne entis ibi stāto sed vt sūt fac
ta in suo esse suppositali. Itē ad hominē si scdm hāc distinctionē
ista est in vno sensu vā de9 p̄t acceptare odiū sui ad vitā eternā
iste esset cōcedē de/homo p̄t diligendo dyabolū mereri vitā eternā
puta diligendo eū in rōne entis aut rōne suoꝝ naturaliu q̄ manse
rūt integra/homo liate p̄t appetere vel diligere venenū & sic de a
lijs q̄ null9 eā sciolus cōcedēt.

Ad instantiam cuiusdā viri studiosi.

Ovesiuit a me caritas vestra dilecte mi vtum papa possit im
mutare sacramentalia & effect9 eozum. vtputa an possit ab
batem consecratum facere nō consecratum. & si sic an hoc faciat au
ferendo sanctitatem vt aliqui tenuerunt. aut sanctitate remanente

te sacra alijs vsib9 applicādo vt plurib9 placet. licet p̄ma facie q̄s-
tio diffialis videat. tñ p̄ dedoratioe materie ⁊ solutioe q̄stiois.
p̄mo ostendēdū est quid nois sacramentaliū. nā in omi scia q̄ nois
est p̄ncipiū doctrine. sacramentalia dicūt ea q̄ n̄ sūt de essētia sacramē-
ti s̄ sibi attinēt anācedēt. p̄comitāter vel s̄bsequēter ex v̄tute dina
vel ex iustitioe humana. anācedēt q̄tē ad sacramētū baptisū bñ
dāo fōrū exorasm9 catheasm9 si tps p̄ciat anadō. i. patrini. in-
unctioes ⁊ similia ⁊ hec ex iustitioe ecclē. ad sacramētū p̄firmatio-
nis. cōsignatio crismatē in frōte ⁊ q̄ p̄ p̄tifice regulariter fiat. ad
sacramētū p̄nie anācedēt attinēt memoria peccatoꝝ. p̄tricio vel ac-
tricio. p̄positū p̄fiteḃi. p̄positū satisfaciēdi ⁊ absoluēdi distincio p̄
rochianoꝝ reseruatō casuū/ ad sacramētū extreme v̄ctiois q̄dā o-
ratioes ⁊ letanie ad sacm̄ eucharistie iustitio q̄ ieiuni sint recipi-
ētes. q̄ materia sit panis tritice9 ⁊ vinū vitis. q̄ misceat aqua vi-
no. bñ dāo ornāmtoꝝ sacerdotaliū. corpaliū. mappatū. altarf. ca-
lias. cōsecratio ecclē. ep̄oꝝ. qz ep̄atus nō est ordo sup̄ sacerdotiū
resp̄ū corporis x̄ veri. s̄ tñ resp̄ū corporis mistia. bñ dāo abbatū.
iustitio lununarij ⁊ similia. Ad sacramētū matrimoniū limita-
tio graduū personarū contrahentiū. ordinatio tēporū cōpetētium.
legitimatō p̄sonarū. p̄clamatio bānoꝝ. sp̄salia. ⁊ si qua sūt a-
lia. Ad sacm̄ ordinis q̄ p̄sone nō sint seculis p̄ditiois. honeste cō-
uersatiois. ⁊ p̄petētis lēature. ⁊ si qua sūt similia. In q̄busdā autē
p̄missorū virtus dina p̄ ministeriū ecclē aliquē ornatū aut dispo-
sitionē sp̄ualē secretis9 operatur/ cōmutātes aut in baptismo sūt
aspersio aut imersio aque/ p̄signatio crismatis i p̄firmatioe/ loc9
et secretū solus cū solo penitēs s̄z cū p̄fessoꝝe i penitētia/ ornāmto.
calix. lumē. ecclē vel oratorū in eucharistia/ et ita in alijs sacramē-
tis aliqua sacramentalia p̄comitātia possūt assignari. Subsequēter
sacramentalia attinētia sacramētis sūt in baptismo cōperimētum
capitis baptizati de syndone mūda ⁊ aliqua oratio ⁊ appositio toꝝ-
sie super baptizatū scđm̄ consuetudinē aliquarū regionū. In con-
firmatione p̄niculus lineus mūdus frōte cōperies. In penitē-
tia satisfactio ⁊ fuga occasioū inducētū in peccatū. In matrimo-
nio benedictio nubētū in p̄rimis nuptijs. In sacramēto extreme
v̄ctionis morte interadēte funeralia suffragia sepultura. ⁊ sic in
alijs sacramentis sacramentalia subsequētia faale possent assig-
nari. Preter omnia p̄mussa est grāo sacramentalis quam cau-
sant sacramēta noue legis in suscipientibus ea ⁊ hoc p̄ virtutem

deseruiētū. Et si qua sūt similia/nec ecclia nec ppā p̄t s̄cificatiōe
 vel dispositionē spūalē auferre. illis in suis forma et materia ma
 nētib⁹ qz illa est a deo p̄ncipalit̄ q̄ magis influit q̄ cā. 2. et adhuc
 magis q̄ instrumētū qd̄ nō agit nisi motū a cā p̄ncipali et forma q̄
 in illa est in esse p̄fecto et quieto et nō est in instrumēto nisi p̄ modū
 flux⁹ et trāsiti⁹. et ecclia vel papa ex causa rōnabili p̄t suscipiētes sa
 cramentalia ad aliquos alios vsus sue institutioni differētes trans
 ferre aut suspendere ab vsibus suarū institutionū. p̄nt ecclia de facto
 p̄phanari ad p̄phanos vs⁹ applicādo vt calices benedicti/ornamē
 ta sacerdotalia/amiteria/ecclie cōsecrate/et similia/p̄t enī ecclia vel
 papa suspēdere ep̄m vel abbatē ab officio. ymo p̄demerit⁹ p̄uare.
 Ex p̄missis p̄pōnib⁹ patet responsio ad ambas p̄tes questionis.
 quō papa p̄t mutare sacramentalia et effcūs eoz et quō nō. et q̄
 si mutauerit. semp̄ manet ornatus eoz vel diuina s̄cificatio a dis
 positio. suscipiētib⁹ sacramentalia manētib⁹ in suis forma et mate
 ria. nā si ep̄s aut abbas sit suspēsus ab officio/aut sua dignitate
 p̄uatus si restituatur nō denuo cōsecratur aut b̄ndiatur. si calix b̄n
 dict⁹ ad vsus p̄phanos applicetur sicut fecit baltasar q̄ in cōiys va
 sa tēpli p̄phanauit manēte forma et materia si ecclie restituatur n̄
 ē iterū b̄ndicēd⁹ siq̄s eccliam dedicatā stabularet sicut fecit p̄p̄y⁹
 templū dñi in iherusalē et p̄phanaret irreuerētē. dū tamē ipsa et
 pietes eius mate liniti sine vlla imutatioē manētē. nō est iterū de
 dicāda. fundamētalis enī oīm istorū ratio est qd̄ diuina virt⁹ siue
 se sola siue ministerio hoīm contulit. humana facultas reb⁹ manē
 tib⁹ p̄pria virtute tollere nō potest.

† Contra quendam blasphemū contra virginē matrē xp̄i
 ad instanciam domini inquisitoris hereticę prauitatis

O Desiuit reuerentia vestra domine mi sincere in xp̄isto dilec
 te quid sentiam de ista propositione. on affulera a nostre da
 me vnes bzayes intellecta de matre dei virgine. an sapiat here
 sim manifeste et vtrum eius cognitio pertineat ad ep̄iscopum et i
 quisitorem simul/aut ad ep̄iscopum solum in quantum est ordina
 tus. Et si inconsultum sit velle scābus illuminare solem. tamen
 qz p̄atus esse debeo oī poscētī de ea q̄ in me est fide reddere rōnē.
 duo postulat vestra deuotio. p̄mū est si hec p̄pō on affulera et sa
 pit heresim manifeste. scāndum. ad quē spectat cognitio ei⁹. et q̄

Ad p̄m̄ saluo iudicio meliori dico. q̄ hec p̄p̄o in se p̄siderata i
portat blasphemiam sapiētē heresim n̄ manifeste nec exp̄sse s̄ ipli
cite. contra tres excellētias mā dei competētēs. q̄ sūt maternitas
dei. uirginitas. ⁊ sup̄a ordines angeloz ⁊ celicolas om̄s subli
mitas quas fides catholica sibi inesse fatetur. p̄ cui⁹ declaratioē
sc̄dū q̄ blasphemiam iportat quātā derogationē excellētis boni
tate. maxime diuine ⁊ cōsequēt sc̄oz. que p̄mittitur aut attribu
ēdo quod eis nō uenit. aut subtrahēdo quod eis uenit. aut at
tribuendo creature. quod solū cōuenit deo seu attribuēdo inferiori
quod est p̄p̄riū superioris. hec autē p̄p̄o derogat istis trib⁹ excellenti
is. quas ⁊ si fides catholica ut dixi inesse uirgini marie p̄fiteatur
tū ad solatū fidelū ⁊ robur adducantē testimonia scripturaz p̄
p̄ p̄ excellētia q̄ sit mater dei apparet ex testimonio doctrine ce
lestis. **M**o. 1. ai esset desponsata mater ihu marie ioseph luce 1.
ecce cōcipies ⁊ paries filiū ⁊ uocabis nomē ei⁹ ih̄m. ⁊ iterū ibidē
dictus altissimi obūbzabit tibi sequitur. ideoq̄ quod nascetur ex
te sc̄m uocabitur filius dei. **I**tem luce 2. **I**mpleti sūt dies marie ut
pareret. ⁊ peperit filiū suū p̄mogenitū ⁊ posuit eū in p̄sep̄io pluri
ma sūt sup̄ hoc diuine testimonia scripture quib⁹ inixa sancta ec̄ci
a iubilat genuit puerpa regem cui nomē eterū ⁊ gaudia matre
h̄is cū uirginitate honore. **I**ta ec̄ci synodaliter legitime aggrega
ta in 4. synodo p̄pter q̄s tā p̄fiteas quide q̄ maria erat mater xpi
s̄ q̄ esset mater dei cōfiteri formidātes decreuit indubitāter ⁊ pie
cōfitendū eā esse m̄m̄ dei. quā insequēs iohānes damascen⁹ 3.
libro suaz sententiā. ca. 12. ait theotocū id est dei genitricē p̄nci
paliter ⁊ uere sanctā mariā uirginē p̄dicam⁹. nos autē latini eam
theotocū et xpiocū id ē xpi genitricē supplices adoram⁹. athana
si⁹ ec̄iam de xpo in simbolo d̄ ⁊ h̄o ē ex substātia matris in seculo
natus. **I**tē in canone missę. maria genitrix dei appellatur p̄terere
a tota scola theologozū ueram fatetur hanc p̄positionem. mari
a est mater dei per communicationem p̄dyomatū p̄uueniētē
ex hoc q̄ humanitas xpi sumpta quo ad corp⁹ de uirgine substi
tit in xpo subsistentia uerbi ideo cū maria genuerit xpm̄ cōfiteri oꝝ
q̄ genuerit deū. qz xp̄s est de⁹ fact⁹ oꝝ aggregare plurima testi
monia qz om̄ catholicoꝝ fides est. **C**ōtra hāc excellētiam de
rogat illa blasphemiam q̄ ymagini māis dei cui in memoriā p̄mit
tuozū id est uirginis debetur tanta reuerentia. impurū uestimētū
sc̄licet femozalia uin⁹ p̄sulit apponi cui neq̄ flores neq̄ lilia neq̄

esse neq; serica neq; corona aurea ad ornatum sufficiunt. 2^a excellē-
tia mātis dei ē v̄ginitas. q; mat̄ dei sic v̄go fides est. s; ad robur
vt de credulitate veniatur ad intelligentiā sicut scriptū est. nisi cre-
dideritis nō intelligetis adducuntur testimonia sc̄arū scripturarū.
p̄mo gen̄ 3. scriptū est. inimicitias ponā inter te et mulierē ipā p̄te-
ret caput tuū. quod de eua dicit nō p̄t. qz nō p̄triuit caput serpet̄
s; cōtata est. s; de b̄tā virgine. q; inīcia tēptationū q; sūt capita ser-
pet̄ ātīq; oīno nesciuit. Et sic plus q; cōtriuuit. Itē cāticōz 9. tota pul-
chra es amica mea. Et macula nō est in te. Itē ysay. 1. ecce virgo
cōcipiet. Et pariet filiū. s; forte dicit aliq; cū iudeo q; in hebreo h̄z
ecce haalma. qd nō signat idē qd virgo. s; d̄z q; p̄mo. nā haalma
idē est q; puella virgo incognita. Et talis est virgo. ideo b̄ssimus
ih̄erō. hoc agnoscēs in trāsserēdo posuit p̄ haalma virgo. Itē iē.
31. nouū faciet de9 sup̄ terrā seīa arātabit virū. nō est nouū seīaz
h̄zē p̄uēū in vtero. sed est nouū eā h̄zē virū. h̄ enī est miraculū et
sup̄ naturā. h̄ fecit de9 i maīa q; i p̄cipiēdo h̄uit i vtero virū. i. xp̄m
qui ideo vir in vtero ipsi9 fuit. qz ab instātī sue cōceptiois fuit ple-
n9 seīa et grā. ideo maria in cōcipiēdo fuit virgo. Itē ezech. 99. vī-
di portā clausā et vir nō trāsibit p̄ eā. hec portā est vter9 v̄ginal̄
Itē lu. 1. miss9 est angel9 ad v̄ginē dēspōsatā ioseph. cui dixit an-
gel9 noli timere accipe mariā cōingem tuā. qd enim in ea natū ē
de spū s. est. Itē cū post diuinā scripturā secūdū locū obtineant de-
creta sc̄ozū vniuersaliū seu generalīū et p̄amenicōz cōsilioz ad-
ducuntur canō et decretū ec̄cē synodaliter in basilea cōgregate anno
d̄ni M^o. cccc. 39. quod substantialiter cōtinet v̄ginē mariam nū-
q; eāam per momentū subiacuisse p̄ccō originali vel actuali. sc̄as
eā anselm9. li. de cōceptu virginali. ait de euit vt mater dei illa
puritate niteret. qua sub celo maior nequit intelligi. illa autem est
virginal̄. Item beatus augustinus libro de natura et gracia dicit.
cū de p̄cis agit nullā de m̄re dei volo habere q̄stionem. Itē tāta
fuit virginitas ei9 q; licet eēt pulcherrima nūq; potuit ab aliq; il-
licite concupisci. quod celeberrimi doctores tenēt inter q; est d̄ns
bonauētura qui fuit cardinalis et magne auctoritatē ita vt in sc̄o
la theologie vocetur doctor seraphicus. ¶ Cū autē maior sit v̄t9
q; agit extra p̄p̄ū subiectū q; q; solū in eo. vt maior est lux q; foris il-
luminat dyaphanū. q; que solū lucet in se et sic de alijs qualitati-
bus actius maior est virginitas que non solum castam reddit ha-
bentem. sed et aliorū corda intuentiū castificat. capzopter mater

dei sup choros virginū exaltā est sicut regina. cū igit̃ virgo sit viro
incognita. si tegumentū virile virgini optatur. sic ei iniuria. igit̃
regine virginū infert blasphemā graue et derogat isti excellētie
illa blasphemā. on affulera etc. q̃ impietate dat intelligere q̃ ip
sa mater dei nō sit virgo. quod ē heresis manifesta. si vero h̃ pp̃ō
nō ad m̃tē dei referat̃ s̃ solū ad ymaginē ei⁹ adhuc est blasphe
mia et sap̃ e heresim impietate. nā s̃m̃ doctorem sac̃m̃ et multos se
quaces eadē adoratione adoratur ymago. qua id ai⁹ est yma
go. et esto q̃ nō tamen qz sicut honor et dec⁹ ymagini oblatū re
dūdat in exemplar. ita de dec⁹ ymagini exhibitū in dec⁹ p̃ncipa
lis. hoc q̃siderans sancta synod⁹ a. cōtēpnauit yconomos hoc
est destructores yconarū id est ymaginū. et declarauit. illis reue
rentiam et honorē esse exhibēdos in memoriā p̃mitiuoz id est co
mū quozū sūt ymagine. apparet igitur q̃ illa pp̃ō. on affulera etc
est blasphemā. eo q̃ derogat virginitati m̃is dei. et sapiēs impli
cite heresim. **T**ercia excellētia m̃is dei est magna sublimitas.
qz est sup choros angelozū exaltata hoc clamat hoc iubilādo pa
lam q̃ fitur. cū q̃diare nulli licet fidei sancta mater ec̃a q̃ p̃ or
be diffusa suā solempniter celebrat assūptionē. fide hac supposita
ad solatū credentiū adducantur figure et diuine testimonia scrip
ture et sac̃ozū. In archa testamēti erat vna aurea q̃tinēs māna
sup pp̃itiatorū posita in sancta sc̃ozū. vna m̃tē dei figurauit au
rea p̃pter excellētiā ṽtutū singulārē q̃tinebat māna qz xpm̃ porta
uit admirabilē qz māhu dicebatur a pp̃lo. id est q̃ est hoc. et a no
bis q̃fitetur admirabilis de⁹ fortis. itē māna. qz parus vite āge
lozū et hoim̃ sup pp̃itiatorū qz inixa sup filiū q̃ est pp̃itatio nr̃a.
sed in sc̃a sc̃ozū qz in regno celesti sup āgelos et animas iustoz ex
altata. de hoc exo. 24. Itē salomō m̃i sue bersabee tronū grandē
impauit fieri et eā posuit ad dexterā alloquēs eā filialit̃ et hono
rans. de hoc 3. regū. 2. d̃z eā ced⁹ exaltata in libano ec̃cū. 29.
qz ced⁹ est arbor altissima suauissimū odoris et i libano crescit q̃ ē
mōs altissim⁹ ita māna altissie referta ē gr̃a i terrē qz ple⁹ gr̃a s̃
alit̃ q̃ stephan⁹ alit̃ q̃ ec̃a. stephan⁹ ei fuit plen⁹ gr̃a. plenitudine
sufficiēte. ec̃a ple⁹ gr̃a plenitudie copie. s̃ maria ple⁹ gr̃a pleni
tudie singulārū p̃rogatiue odor ṽtutū marie suauissim⁹ iō oleū
effusū nomē ei⁹ et altissime in celo assūpta de q̃ ip̃a in c̃at̃ de xp̃o
ait. leua e⁹ s̃ capite meo et dextera ei⁹ ap̃plexabz me et ps. 99. s̃p
tū ē. **A**stitit regina a dextere tuis. cur ita? qz ip̃e p̃cepit p̃ moysē

honorare patre et matre et venies in carne non venit solvere legem
sed adimplere. quoniam autem honore regis iudicium diligit super seruos. angelos
seu et alias sanctorum matrem in throno glorie collocavit. **I**te per thobiam quia
ca. qui thobie iuniori filio suo ait omni tempore honorem exhibe matri tue
et ihesus filius sidrac ecci. et dicit sicut qui thesaurizat sic qui honorat
matrem suam et fratrem suum. 30. generatio que matri sue non benedicit maledicta.
Qui christus eterna sapientia per seruos suos matrem honorare precepit
ipse per seipsum hoc non faciet? **I**deo beatus iheronimus in sermone de assumptio
ne virginis ait hec est dies in qua usque ad throni celsitudinem inte
merata mater et virgo precessit atque in regni solio sublimata post
christum gloriosa resedit. et beatus bernardus in sermone de maria virgine
ait. quanta gratia maria in terris adeptata est per ceterum tamen in celis glorie
obtinuit singulariter. **I**tem ite inquit nec in mundo locus dignior fuit vir
ginali utero qui dei filium maria suscepit. nec in celo regali solio quo
maria matrem filium sublimavit. huic autem sublimitati glorie virginis de
rogat hec blasphemiam non affullera et. qui sordidum et contaminatum
vestimentum virile posuit apponi regine celorum et angelorum. quod si referretur
ad ymaginem eius sicut prius dictum est reducat in ipsam si eodem hono
re honoretur ymago et exemplar ut tenet beatus thomas. et multi eius sequen
tes. vel si ut dicunt alij ymago prope non adoratur vel honoratur sed contra
illa exemplar eius honoratur cum sicut honor contra ymaginem exhibitus
non sit eius sed prothotipi id est exemplaris. sic de deus factum ymaginem non
sit eius sed eius cuius est ymago. **E**cce tres excellentias singulares solum
matris dei quoniam dei meritas virginitas et sublimitas. dico sin
gulares quia virginitas multum aperierit. nulli tamen alteri talis et tanta
ita nec sublimitas super omnes choros angelorum qui ex triplici radice produ
cuntur. ex fide. dei meritas precepit quod prius tempore et natura filium dei mente
per carne. unde lucas. 1. beata qui credisti quia proficitur in te qui dea sunt tibi a dea
ex plenitudine gratie virginitas cum fecunditate que omnes concupiam carnis
mortificavit. unde lucas. 1. beatus altissimi obubzabit tibi quod ex te nasce
tur semper vocabitur filius dei. ex summa humilitate summa sublimitas quia qui
se humiliat exaltabit. ideo in tanto decorato virginis. lucas. 1. quia resper
te humilitate aalle sue. ecce ex his beatus me dicit omnes generationes et iterum
scriptum est humile spiritum suscipiet gloria et spiritus sanctus per prophetam psalm. 103. qui
emittit fontes in vallibus inter medium montium pertransibunt aqua seu gratia
his beatus humilis in dignissima virgine matris dei est super modum admiranda
quia licet non sit mirum esse humile in abiectione tamen magna beatus et rara
propterea est humilitas honorata ideo positemur ea nec primo simile ha

buisse nec habere sequēte ⁊ qz om̄s sub deo dignitate excellit dig
niori adoratioe colitur scz p̄p̄dulia. ceteri aut̄ s̄cti dulia. n̄a soli de
o latria debetur marie virgini ea rōne qua mat̄ d̄ i ⁊ super cho
ros āgeloz exaltata p̄p̄dulia. ceteris beatis dulia. Cū igit̄ blas
phemia in corde latēs opponatur fidei ⁊ ip̄a exteri⁹ p̄rūpens ore
vel ope opponatur cōfessionī ei⁹. Iste blasphem⁹ dicendo/on affu
lera ⁊c̄ suspect⁹ est hereticare īpliate ut dictū est attētis maxime
circūstancijs p̄sone/scz q̄suetudine blasphemādi ⁊ vita viciosa p̄
ter qd̄ nō videtur excusād⁹ etiā si ex subreptioe p̄tuliss̄ que enim
de corde p̄cedūt cogitationes male coinquāt hominē/ quales in
dubitāter sūt que fuerit ex q̄suetudine que ⁊ si repēte aliquādo exe
ant in actū ex deliberatioe tamē p̄cedēte causate q̄suetudinē dican
tur p̄cedere/sec⁹ esset de homine honeste vite q̄ hoc p̄ferret ex sur
reptione nō attendēs ad significationē terminoz ⁊ sic ne scīs qd̄
diceret ⁊ Ad secūduū cū queritur ad que tamē p̄ponētis on affule
ra spectat michi videtur p̄ma facie q̄ ex quo iste blasphem⁹ non
inadit in manifestā heresim nec in cōdēpnatā expliate inadit s̄ im
pliate dubitatur inadisse iudex ordinarius habet eū vocare tanq̄
suspectū ⁊ si appareat manifeste errare ī fide vos vocare habet ad
p̄cessū faciēdum simul aut sigillatim sed ad simul reddendā senten
tiam.

De clausura religiosarū ordinis sancti dominici.

Postulavit quidā canonic⁹ attrebaten⁹ vir timorat⁹ spisse lca
tus zelū salutis aīarū h̄ns qd̄ mēte gerere sup̄ certis questio
nib⁹ ex casu qui sequitur ortis ⁊c̄ est talis. Dñs calixt⁹ papa su
p̄ clausura religiosarū ordinis s̄cti dominici fecit constitutionē sub
bulla plūbata. q̄ intrātes monasteriū monialū illi⁹ ordinis. nisi
in casibus necessitatis in carū constitutionibus declarat̄ puta ad
ministrādo sacramēta infirmis aut medianas porrigēdo aut repa
rando collapsa vel que minātur ruina edificia aut si qua sint simili
a nisi cū licentia pape aut magistri ordinis sententiā ex eis eo facto
iurēt. cuius absolutio pape aut magistro ordinis vel q̄missis ab
eo est reseruata. ⁊ Hec bulla fuit presentata ⁊ publicata in capi
tulo generali ordinis fratrum predicatorū que qz nimis dura vide
batur. nō fuit acceptata. nichilo⁹ p̄uicialis fr̄ac̄ venit ad quēdā
p̄uentum dominarū dicti ordinis/ clausit monasterium aforis. q̄mi
sit clauem aīdam p̄iozi. ut solum introduceret eos quibus esset
p̄missum fuit q̄ predicatione declaratū q̄ q̄ alit̄ intraret sententiā

excommunicationis eo facto iurrēt. religiose aut dicētes se de bulla ipā nō habere noticiā. clausurā ruperūt. dātes clauē pōisse. vt introduceret veniētes iuxta arbitriū sue prudētie. puinciaū aut hoc sciēs. dubitās incurere indignationem p̄ncipū dissimulauit et p̄misit a sex vel septē annis religiosas ipsas p̄ manū p̄oisse admittere venientes. a quo tpe plures dñe et domicelle intrauerūt in illud monasteriū. quedā nichil de bulla aut p̄dicatioē scientes. quedā de p̄dicatione habētes noticiā. s̄ qz domus religiosarū iam erat aperta. credebāt posse sine culpa intrare. quia ad recreationē earū et si ne mala intētionē intrabāt. alie. postq̄ ab aliquib9 de bulla et periculo contra ipsā facientibus edocēte fuerūt. intrauerūt. s̄ quia religiose dicebāt cōtrariū asserentes q̄ p̄uocissa poterat introducere venientes. Itē q̄ quedā clerici tenebāt hanc bullā nullū habere vigore eo q̄ nō fuerat acceptata a capitulo generali statū p̄dicatozū credebāt q̄ sine periculo possēt intrare

¶ Questiones

¶ Vtrū bulla habeat vigore attendo q̄ nō fuit acceptata in capitulo generali. et q̄ puinciales et p̄lati ordinis p̄mittūt passim intrare in p̄fata domū religiosarum

¶ Vtrū esto q̄ bulla sit in vigore liget ignorātes. et si domicelle postq̄ habuerūt noticiā de illa. oporteat eas petere b̄nficiū absolutiois a papa vel m̄gro ordinis aut eoz cōmissis

¶ Vtrū domicelle vidētes facere clausurā et audientes de p̄dicatione sup hoc facta. tamē de bulla nichil sciētes. que postq̄ clausura rupta fuit intrātes incurerint sententiā excommunicationis. et si oporteat eas absolui a papa vel magistro ordinis p̄dicatozū aut ab eo cōmissis

¶ Vtrū domicelle que de bulla audiuerūt rumores. et a fide dignis q̄ viderūt transcriptū. tamen nō credebant q̄ illa fuisset sortita suum effectū. tum quia nō fuerat acceptata per capitulū generale ordinis. tum quia nō fuerat permissū q̄ fuisset in practica. si incurerūt sententiā excommunicationis. et si oporteat eas querere absolutioē vt prius

¶ Vtrū p̄sbyter satis intelligens intrās in domū dominarum p̄fata ad tractandū cum eis de redditib9 earū non putās incurere culpam propter nō acceptionem huiusmodi bulle. debeat abstinere a celebratione vsq̄quo erit absolutus iuxta formam ipsius bulle

Vero responsione ad pmissas qones notady qz constitutioes sumo
 tu pontifici dici pnt canones siue regule quib9 regend9 est popul9
 xpian9 z dirigendus in via salute. sicut leges pnapu secularu sue
 quib9 res publica gubernatur in ordine ad bonu comunc. lex aut
 diae a legendo & a ligando. in lege eni legitur qd agendu. z lex
 ipsa ligat subditos foris. legere siue docere est act9 formalis intri
 sec9 legis z ab ea inseparabilis sicut albedo albet in se/caloz calet in
 se s3 ligare est act9 legis no vt forma s3 vt causa efficiens trāsies fo
 ras sicut albedo albe facit z caloz calefacit subiectu. vn qpmu lex
 est statuta legit docet in se hoc est qtu in ea est se manifestat oib9
 qz est constitutio scripta vt ait ysidor9 ethi. libro qnto. s3 nudu ligat
 quousqz est promulgata. nec tamē omis s3 subditos solos. ex quo si q
 tur qz de rone legis in sua essetia considerate. no est promulgatio s3 de
 rone ei9 in suo esse potestatiuo accepte promulgatio est. z sic itelligo
 dicta bñ tho. p. 2. q. 90. ar. 2. sic accipiendū est illd in decret. d. 2.
 leges instituntur cu promulgatur. **Dequitur 2º.** qz opinio dicentiu
 qz decretu aut constitutio facta per papa z publicata in consistorio
 z no alibi ligat scientes z ignorantēs est dura nimis nec videtur
 sustinenda si intelligatur ligatio in foro conscientie est enim ztra
 moralem philosophia & doctores quia ignorantia inuincibilis ex
 causat a toto. **Item** quia xps no precepit aliquod impossibile ymo a
 narhema est qui dicit eu aliquod impossibile pcepisse/ergo nec ppā
 incedit ligare habentes oimodam ignoratiam forte intelligunt in
 riste z practica curiales de ligamine in foro exteriori. qd adhuc du
 biu videtur z duru. qz vn9 sit excoicatus ignoras penit9 constitutioē
 qui pat9 est obedire si sciret ea. **Dequitur 3º.** qz constitutio de clausu
 ra monasterioz religiosau ordinis pdicatorz que pdudic via ad
 vicia z scadala/si fuerit promulgata ligat scientes sub penis in ea co
 tētis. supponitur eni qz a sede aplica ipa habeat additioes de qb9 lo
 qtur bñs ysidor9 spalen ep̄s qz sez sit honesta/iusta/possibilis s3
 natura. scdm consuetudinē patrie. loco tempiqz queniēs. nccaria uti
 lis. manifesta. nullo puato comodo. s3 p vni utilitate scripta. qz si
 altera deficeret. no est in subditis interpretari ea ad suu intellectu. qz
 ea no addiderit z ei9 est interpretari/ai9 est adere/aut supioru si qe
 sit nec ptnaater obistere no acceptado ea/sed ad ipsam sedem de
 bent accedere ostendendo defectum z expectare secundam iussionem
 z sic debuit facere capitulu gnale pdicatoru. **De qe 4º.** qz inferior
 no pt infirmare p no approbatione constitutione sumi potestatis iusta

honestā cū alijs conditionib9 pmissis pmulgatā. qz hz plenitudine
ptatē cū quilibet ptialarē tenetur obedire maxime in hijs q pti
nent ad salutē. Itē si sumo sacerdoti in lege quilibet sub pena mor
tē tenebat obedire vbi glo. iure dāpnatiois sustinet sententiā q sumi
potestas cōtēpnit obediētiā multo magē in euāgelio obediēdū ē q
stitutiōib9 sumi potestis ideo lucas 10. qui vos spernit me spernit.
z q me spernit. spernit eū q me misit. subduētes igitē se sciēt a p
ceptē apostolicē iustis q pmulgatē parat viā scismatē quā detesta
tur multū btūs aug. 2° libro q explām pmeniani heretici dicit. nō
facile apparet qēq̄ graui9 esse sacrilegio scismatē. qz pāte de v
nitatē nulla est iusta nōitas. vñ malos tolerāt boni ne se spūali
tē seūgantur a bonis.

Ad p̄mā q̄stionē dico q bulla de qua h̄ queritur post pmulga
tionē factā in capitulo generali predicatorū hūit vigorem apud
existētes in eodē. q̄ apud alios eiusdē ordinis. cū acta capituli fu
erūt eis publicata. similiter apud extraneos postq̄ ad eoz deue
nit notitiā d. eni. btūs tho. p. 2° q. 90. ad 5m q̄ illi corā quibus
lex nō pmulgatur. obligantur ad legem seruādā inq̄tū ad eoz
notitiā deuenit p̄ alios vel deuenire p̄ pmulgationē sc̄a. nō p̄
mulgatiōe sc̄a. nec amittit vigore p̄ nō receptiōe a capitulo quā
facere nō debebat. s̄ p̄ certis causis ip̄m mouētib9 debbat cōsultere
papā z expectare sc̄adā iussione vt dem̄ est.

Dico respōsione ad sequentes questionēs sciendū q̄ triplex est
ignorātia. q̄dā inuisibilis. q̄dā crassa et supina. q̄dam affectata.
inuisibilis excusat a toto. crassa a tanto nō a toto. affectata au
get maliciā de q̄b9 scriptū est. noluit itelligere vt bn̄ ogeret. de
ignorātia inuisibilē h̄ntib9 est. 2° questio ad quā dico q̄ ille intrā
tes nō incurrēt penā q̄stitutionis. ideo cū postea ad eoz deuenie
notitiā nō teneretur querere absolutionē. De ignorātia crassa ha
bētib9 s̄t 3° z 4° q̄stiones in qua ignorātia sūt grad9 minor in ill
de tercia questione maior i hijs de quarta. Ille de tercia vidēt
fieri clausurā audiēt de p̄dicatiōe q̄stitutionis igrabāt de bulla
debeāt interrogare si erat aliq̄d mātātū apostolicū ibi culpa q̄ n̄
fecerūt. s̄ aliq̄ mō excusat qz vidēt clausurā ruptā anq̄ intra
ret quā rupturā facere nō debuerūt vel potuerūt religiose. nisi de
q̄sū pape vel mistri mḡi general. nec mister puiaal nisi de mā
tato general. nec seq̄ general z puiaal sciūt clausurā eē ruptā
q̄ q̄sūt multa q̄dē mala tolerāt q̄ nō approbāt. Ille vero de q̄

bus in quarta questione habuerunt noticiam aliquam de pstitutioe pa
pe/de clausura verbo ab aliqb9 fidedignis ppter qd sunt min9 ex
cusabiles et grauior est eoru ignozantia crassa verum quia putabāt
constitutionem nō fuisse sortitam suum vigorem ppter causas
in illa questione narratas/non fecerunt ex contemptu. inde viden
tur faalius reapi ad misericordiam dubito qd utraq; iurēt penas
pstitutionis/affirmare nō audeo. Sed consulo qd accedat ad dñm
epm ordinariū aut suū penitentiariū quos credo attentē circūstācie
bn in questionib9 narratis posse eas absoluerē. p hec patet rñsio
ad 3. et 9. questioēs. Ad quintā de pbitero q̄ habebat noticiā de
bulla s̄ ignozantiā de vigore ppter nō acceptationē rñs. q̄ crassa e
rat et erronea tñ excusabat a tāto/nā nō ex pceptu clauū intraue
rat dicere de illo sicut de illis de 3. et 9. questioib9 et q̄pmū ista ad
suū pueniēt auditū/abstineat a celebratione/donec ab ordinario
vel penitentiario ei9 erit absolutus. Hec sub correctione.

¶ Si licet mercato fieri in ecclia amiterio vel portici. Item si
quis possit credere certitudinalit̄ se esse in grā ad instātiā au
iustam canonici attrebatē.

Renerāde dñe et cōscientiarū timorātū p̄solator. p̄de michi
scripsistis sup duob9. p̄mū fuit. si licet in ecclia amiterio et
portici mercato fieri et si platis sciētib9 videntib9 et nō cōtradicen
tib9 popul9 putare debeat eos tāte dispēsasse. et sic licite possit ex
ercere negociationē et mercari. secūdu. si quis possit certitudinalit̄
credere se esse in grā. qd si nō. nūq̄ sine piculo suscipiet eucaristiā.
scribebatis parādo michi ut opinor ut scriberem in margine ad
pūta p̄ncipalia quid michi videbatur/censui extēsius q̄ petitis rñ
dere gaudent laborando at̄ laborib9. Quantū ad p̄mū credo nō
magis ymo min9 licere temerarie obseruationē p̄ceptam dnice et
festozum solemniū q̄ sacrozum locozum scilicet ecclie amiterij
et similium de qua facultas thcologie parisiē circa annum 1920.
requisita per multos notabiles burgen̄ dolentes multa fieri pari
sius et in campis contra huiusmodi obseruationem. ut ipsa facultas
determinaret quid faciendum esset timentibus deum. qui lō
go tempore. p̄mū per octo deputatos qui tribus ex ipsis cōmisse
rūt studere doctores diligētē et scribere q̄libet seorsū et referre alijs
quinq; qd factū fuit. qui tres ex tribus scripturis p̄p̄gerunt unā

concorditer. q̄ placuit illis q̄nq; qui facultati retulerūt illā. ip̄a uero
multiplicare iussit ⁊ tradi p̄ticularib9 doctorib9 ut moxose illā scrip-
tura attēderet. corrigendo corrigēda si qua esset. tandē facultas cō-
gregata fuit. laudauit approbauit ratificauit scripturā illoꝝ triū p̄-
suos q̄nq; cōdeputatos placētē ⁊ tandē alma vniuersitas appro-
bauit ⁊ dedit supplicanti b9 sermone latino ⁊ vulgari p̄pter simpli-
ces. mittens eos ad dñm ep̄m parisiē ut sub censuris mandaret
p̄lo fieri iuxta determinationē facultatis ⁊ approbationē vniuer-
sitis ⁊ q̄ uidit testimoniū p̄hibet. habeo illā determinationē. ⁊
originalē supplicationē burgen. vtrūq; verbo sapientis. que cū labo-
re dedit. sine inuidia uocabo petentib9. inter alia habet determi-
natio ipsa hanc p̄positionē. nō licet die dominico ⁊ alijs festis so-
lempnib9 tenere mercatū publicū rerū uenaliū. saltē earū que nō
p̄tinent ad necessitatem diei. ⁊ maxime horis quib9 in ec̄cia exer-
centur diuina officia. patet qz opa seruilia ex suo genere sūt ordi-
nata ad lucrū tempale ec̄iam ex intēctione agentis tanq̄ ad p̄oxi-
mū ⁊ propriū sinē ideo in die dominica ⁊ alijs festis solēpnibus
sūt p̄hibita a deo ⁊ ec̄cia. nisi forsan uigeat nōcitas aut suadeat
pia utilitas. Ex quo seq̄tur qz extra casū nōcitas a pie utilitatis
nō licet dieb9 dñias ⁊ alijs solēpnib9 festis arare. mercata facere.
barbā radē. sotulares uētere. q̄dzigare. suere. texere. ⁊ alia opa me-
canica facere ⁊ similia dā vel apte. h̄ in forma declarat p̄sequentē
in q̄b9 uigeat nōcitas a suadet pia utilitas p̄terea h̄ ⁊ alia qz mag-
na ⁊ multa habz h̄ determinatio. Ex h̄ys seq̄tur qz nō licet tenere
m̄cata publica de reb9 ad nōcitatē diei nō p̄tinentib9 dieb9 dñias a
festis solēpnib9 extra casū nōcitatē a pie utilitatis. qz ab ec̄cia uī-
te dei p̄hibita sūt opa seruilia. uerū qz s̄m̄ tho. 2^a 2^e. q. 122. tripli-
cia sūt opa seruilia. dicuntur enī seruilia a seruitute. ⁊ triplex ē serui-
t9. vna ē h̄uit9 p̄ci. qz q̄ facit p̄c̄m seru9 ē p̄ci. alia est q̄ hō seruit
homini sc̄dm̄ corp9 a ad lucrū ex intēctioē agētis ordinata a ad sa-
lutē p̄p̄am vel alteri9 p̄seruādā. aut ad iminēs dāpnū sui p̄xi. a
rerū exteriorū vitandū ordinata. alia qua homo seruit deo. ut est
cult9 latric officii diuinū. docere opa m̄ie exercere ⁊ similia. p̄ma
opera seruilia sunt prohibita semper ⁊ maḡ dominicis ⁊ festis so-
lempnib9 q̄ alijs dieb9. sc̄da opera seruilia que ad lucrū ordina-
ta extra casū nōcitas aut pie utilitatis sūt p̄hibita dñias dieb9
⁊ festis solēpnib9 potissime horis q̄b9 diuina exercentur. illa uero
q̄ ad salutē p̄p̄am a alteri9 q̄ ordinatur nō uideē de finali p̄hibēda

tercia q̄ ad deū p̄tinēt nō sunt p̄hibita p̄mo p̄cepta exodi 20. me
mēto ut diē sabbati s̄cifices cui succedit in noua lege dies dñica
p̄pter reuerētia resurrectionis dñi. ex institutioē eccl̄ie vice dñi. **Q**
vero in op̄ib9 seruilib9 ad lucrū ordinat9 ea exercendi in dñias ⁊
festis solempnib9 aliquādo intradit necessitas / aliquādo pia utili
tas p̄lat9 ordinarius aut hñs iurisdictionē ei9 delegatā p̄t dispē
sare ea fieri in illis dieb9 nō ut dispēsatio est iuris relaxatio / s̄ ut
est iuris declaratio. nā p̄hibitio semp̄ manet illibata / s̄ in illis casi
bus nō obligat / nā licet agatur contra formā p̄hibitionis nō ta
mē p̄tra intētionē p̄hibentis. qz eccl̄ia p̄hibēdo abstinere a talibus
op̄ib9 seruilib9 noluit excludere te casus nātatis aut pie utilitatis
Que vero dicta sūt de p̄hibitione op̄erū seruilū in dñias ⁊ festis
solempnib9 intelligo simulit̄ esse in eccl̄ijs amiterijs ⁊ alijs locis de
o dicatis. **Ex** p̄missis apparet q̄ nō licet mercata publica fieri in
ecclesia ⁊ nec p̄ tolerantia p̄latorū quos estimare debet p̄ eos
ut fiat esse dispensatū ⁊ maxime horis nusse ⁊ vesperoz hāc ma
teriam tractat henricus de gandauo doctor solempnis satis diffuse
in suis quoz. stat intentio sua in 3. p̄mum multitudo defendere
mercata publica in diebus dominias ⁊ locis deo dicatis. puni
enda est a deo nisi peniteat. secundū. ipsa est ab eccl̄ia puniēda nisi
propter maius p̄iculum quod immineret scilicet rebellionem aut
aliud grauius q̄ transgressio p̄hibitionis / quo casu tolerāda est
nec tamen dispensatur generaliter / nec paratur. nam parcere ve
nit est punire cum mitigatione ⁊ ecclesia totam penam suspendit
tercium. cum multitudo est in culpa et ecclesia ad vitandum mai9
periculum punitionem suspendit. tamen a bonis p̄dicatoribus
et viris iustis reprobanda est. de modo autem hoc faciēdi allegat
beatum augustinum in epistola ad aurelium nō aspere ait nā du
riter nō imperiose ista toleratur / magis docendo q̄ iubendo / magis
monendo q̄ minando. sic enim agendum est cum multitudine ⁊ si
quid minatur cum colore fiat de scripturis. ne nō in nostra potesta
te. sed dominus in nostro sermone timeatur. ita p̄ius monebun
tur spirituales vel spiritualibus proximi quozum auctoritate tota
multitudo frangatur. hec ex henrico de gandauo.

Ita concordant cum eo quod dicit beatus augustinus secundo
libro contra epistolam permeniani donatiste sic inueniens nō faci
le apparet quicq̄ grauius esse sacrilegio scismatis. quia p̄cedēte
de vnitatis nulla est iusta necessitas ⁊ in tercio libro ait quāqz

aliam9 crimē notū ē ⁊ execrabile ut vel p̄sus nullos vel nō tales
habeat defensores p̄ quos possit sc̄isma cōtingere nō dormiat seu-
ritas discipline. p̄ qd̄ tacite innuit. qd̄ ubi imineret p̄icū sc̄isma
tis. mitius est agendū ⁊ detrahendū seueritati. cū p̄missis cōcor-
dat alexander de hallis doctor ierestagabis. ¶ Q̄tum ad secundū
si quis possit certitudinalit̄ scire se esse in gr̄a. q̄ si nō. nūq̄ sine pi-
culo suscipiet eucaristie sacramentū. dico q̄ iste ingeniosus q̄rit in
moralib9 acrobologia. id est certitudinē mathematicā. qd̄ stultū
est. tāta est enim in actib9 humanis volubilitas. q̄ difficile ē p̄
multitudinē arāstantiarū req̄sitā ad bonitatē act9 moralis esse
certū. aut certitudinē euidentē sicut est in scientia. ⁊ adhesionē sicut
in fide. si omnes assint. p̄pterea dixit ph̄s p̄mo ethi. disciplinati
enī est in tantū certitudinē inquirere sc̄dm vnūq̄q̄ gen9 in q̄tum
natura recipit. quero ab illo. si cū apostol9 dixit nichil michi q̄sci9
sum. s̄ nō i hoc iustificatus sū. si i illo statu celebrauit. credēdū est
q̄ sic. cū esset episcop9 q̄ ordinabat p̄ ecclesias ep̄os p̄sbiteros
⁊c. ⁊ ubiq̄ fūdabat int̄ gentes ecclesias. celebrabat ergo in p̄icu-
lo. cū nō auderet cōfiteri se esse in gr̄a qd̄ nō est dicēdū. Itē utrū
deus tempe apostoli fecerat pactū qd̄ facienti qd̄ in se est dat gr̄a-
am. ⁊ si sic. cū apostolus faceret iugiter quod in se est. quia inque-
bat. nichil michi q̄sci9 sū. quo modo dicebat sed nō i hoc iustifica-
tus sū. nec valet si diceret iste ingeniosus. li in hoc diat causā. qui
a apostol9 sciebat gr̄aam esse a solo deo. diat ergo li in hoc. ordi-
nem q̄secutionis. ac si diceret. nichil michi cōsci9 sū. sed nō sequi-
tur q̄ iustificatus sim. vel post fecerit deus pactū ⁊c. dicat quando
⁊ alleget temp9 ⁊ scripturā diuinā aut determinationem ecclesi-
e. aut doctor9 sanctorum. quod nō poterit. ¶ Item si sacramenta no-
le. nō operātur aliqd̄ p̄requisitū ad gr̄aā vt caractere vel ornatū
sed tantū ex pacto diuino faciūt. quomodo saluabit sacramēta no-
ue legis esse p̄fectiora sacramentis veteris legis? suffiat ergo
certitudo moralis facienti quod in se est. puta cū discussione consci-
entie sue qualem faceret pro re p̄ciosa adipiscēda ⁊ attriciōe seu
dolore qualem haberet pro amissione rei quam maxime diligeret
⁊ in timore dei accedat ad sacramentū. multa essent dicēda que
hui9 epistole breuitas nō capit. ¶ Super hac materia scripsit do-
min9 iohannes de gersonno cancellarius parisiē ⁊ facultas the-
ologie parisi. ano 1920.

Occasione prædictis de rationis de obseruatiã dñice et aliorũ
solempnitatũ ab eãã p̄ceptoꝝ et eãã locoꝝ sacroꝝ ut non
fiant mercata publica in eis et ab usu dudũ obseruatu in eãã
attrebatẽ temporib9 solẽnitatẽ facti mane et reliquiatũ et facte sy
nodi quozundã dñozum canonicoz illius eãã p̄sentie p̄uise sũt
diuino stimulo et aduers9 alios fratres suos quozũ corda de9 nã
tetigerat sermonẽ habuerũt/ut aut quiescant in xpo mentes ea
tam sup̄ questionib9 sequẽtib9 q̄runt informari sũt enim zelum
dei habẽtes. minor ps capituli Querunt p̄mo an illi de minori
parte teneãtur renũciare beneficijs suis q̄ sunt eis occasio cõsenti
endi pacto si nã possint p̄curare ut talia nã fiant 2. si sufficiat ut
laborent possibiliter faciendo quod in se est ut dicit9 abusus corri
gatur 3. si ad faciendũ qd̄ in se est tenebũtur p̄mo sũmare capi
tulũ protestando q̄ volunt et cupiũt possentius q̄ dicit9 abusus
auferatur qua sũmatione facta tenebũtur recurrere ad sup̄iores ca
pituli puta ad metropolitanã vel per appellatiõẽ a maiori p̄te
capituli vel cõstituendo se p̄te contra maiore p̄tem/vel solũ denun
ciãdo et accusãdo quo facta p̄sentia in p̄sentia suis fuisse qd̄ in
se est p̄seuerando scire in beneficijs suis licet abusus nũq̄ postea
tollatur et tollẽtes iudices metropolitani 4. si ep̄us possit mone
re et punire reditoꝝ et ep̄toꝝ sibi subditos p̄ delicto reditiõis
in loco exẽpto et data licẽtia vendẽdi venditoꝝib9 per exẽptos an
ep̄us possit ita facere scz punire p̄ acquitatioẽ sua cũ sciat in hoc
suos s̄bditos deãpi p̄ abusu ditorũ de caplo Ad p̄dicendũ q̄
non tenentur renũciare et factes q̄ regnũ celoꝝ quod est ecclesi
a militãs est sicut sagena missa in mari p̄tinens bonos pisces et
malos/est sicut v̄gines sapiẽtes et fatue/est sicut ager habẽs tri
tiã et zizania/q̄ nec pisces mali sepabũt a bonis donec vene
rit ad litus id est in cõsumatione seculi/ nec virgines fatue a sa
pientib9 donec venerit sp̄sus et introductis sapientib9 clausa erit
ianua/nec eradicabitur zizania a tritico nisi tempore messis tunc
enim dicitur quid paleis ad tritiã non nũc ne cum vellent eradi
care zizania eradicãret simul et tritiã/nam et palee simul sunt
cum tritico donec condãtur in horreo et ibi ventilabro separãtur ab
inuicem/tritiã autem seruat̄ palee cõburiuntur igne ine p̄tigni
bili id est mali. nã debent ergo zelatoꝝ domus dei separari cor
poraliter ab alijs dimissis beneficijs quod autem dicit scriptura
diuina ysa. li. recedite recedite pollutum nolite tangere/intelligi

debet scdm beati aug contra eplam pmeniani donatiste et heretici
li. 2. de recessu metis no consentiendo actib9 pollutoz.

Ad 2^m dicēdū q sic. s. ad faciēdū qd i se ē videre sufficere ostē
dere maiori pti capli maliciā istius abusus ne ulterius fouerēt illū
sic enī dicit speculatozi eze. 33. si speculatoz viderit gladiū venien
tem sup impiū et non insonuerit bucina vt fugiat et pausserit ipiū
sanguinē ipsi9 de manu speculatozis dñs requiret. si autē insonue
rit et impi9 nō fugerit. ipse in sua iniquitate morietur et speculatoz
animā suā liberauit. sed reuera vbi est superior ad sonandum buā
na sufficienter. postq malis ostensa est et fraternaliter sua malicia
nō rigide s. caritative. allegando scripturas ne bonos in sermone
sed dñm timeāt et respiscāt. dicendū est ecclē id est plato supiori si
habeant et si esset plat9 supmus desiciēs scādaloze et incorrigibilē
dicendū esset ecclē vniuersali sinodalitē cōgregate q et si est regula
ritē auctoritate ei9 cōgregāda pōt tñ in aliqb9 casib9 sine auctoritate
ei9 cōgregari vt in opusculis quozdā famosoz doctoꝝ tempe cōci
lioz cōstansien9 et basilien9 determinatū est.

Ad terciū patet responsio q conscientia bonozum salua esse
potest absq rigore certaminis aut processus si tenuerit aduersus
alios fratres formam premissā in precedentiē responsione ad scā
dum ita vt ostendant eis maliciā abusus illius fraternaliter et
cōmuni consensu si fieri potest ad metropolitanū suas intēiones
aperiant suum super hoc decretum expectantes et ei acquiescentes
aut si hec via nō placeret conalium querant cōmuni assensu a the
ologis parib9 aut alibi. et si cōmuni consensu ad hec haberi non
possit. sufficere debet timoratis q metropolitano istos abusus per
modum denūciationis nō accusationis nec partis et sic nō per mo
dū protestationis aut appellationis aperiant requirentes pꝛouisi
onem quo facto si prouiderit aut non. conscientie illorum quiesce
re debent. saluauerunt enim animas suas nec certare inter se vilo
modo conuenit ne fiat scisma. preandēde nempe vnitatis nulla
est iusta necessitas vt ait beatus augustinus cōtra epistolam per
meniani libro secundo sumopere igitur cauendum est scisma inter
fratres. ex eo nēpe omnia mala pululāt. pꝛimo ibi nō est xp̄s nā
ipse in scissura cordiū nō habitat quia in pace fact9 est locus eius.
secūdo. ranoz aīoz odiū ita iuidia i alteritū. tercio. dissipatio bo
nozū ecclē et tandem destructio. nam sicut cōcordia pue res cres
cit. ita discordia maxie dilabūē vnū stat vt sic int̄ fr̄es diuisitas

opinionū ⁊ concordia atq; vera vnitas. dū tamen sit vnitas volū
tati. hoc est vt respū finis principalis sint vnamines. ⁊ respū
mediorū ad illū fuit diuersaz opinionū. volūtas ei ē ipi⁹ finis ⁊
elāo ⁊ q̄silū ē mediorū vt ait aristoteles. et forsitā itā est nūc i
ca° attributū sperādum q̄ om̄s volūt bonū ecclie. s; quidam ma
nutenendo q̄suetudinē antiquā mercati in locis cōsuetis. alij abo
lendo tamen per p̄missa apparet quozum elāo sit melior ⁊ deo ac
ceptior. qui expulit de templo ementes et vendētes etiā ea q̄ deo
offerebātur ne dom⁹ orōnis fieret dom⁹ negotiationis. illuminet
vorda omnū qui illuminauit t̄am a natuitate et aperiat voces
omniū qui aperuit os zacharie p̄phete dñi. **Ad quartū dīcēdū**
videtur q̄ episcopus potest subditos prohibere per cōsuram ecclie
sasticam ne deferant res suas venales ad locum sacrum causa ne
gocatiois. sed vtrū expediat. attenda antiqua cōsuetudine seu po
tius abusu cōsiderandum. multa siquidem licent. que non expedi
unt. teste apostolo qui inquit. omnia michi licēt sed nō omnia ex
pediunt. et in materia presenti ponderandum est si scandalū et q̄
le ex prohibitione venditionis huius modi posset pzouenire. si q̄
ue. q̄sultum esset cessare a prohibitione. ⁊ si opponatur illud bea
ti gregorij. vtili⁹ scādalum nasci p̄mittitur q̄ veritas dimittitur.
hic spondendū q̄ triplex est veritas. scz vite doctrine ⁊ iusticie. ⁊
dictū vero allegatū intelligitur de veritate vite. que pro nullo scā
dalo vitādo relinquēda est. nō enim scdm apostolum sunt faciēda
mala vt bona eueniant. sed veritas doctrine ⁊ iusticie pro vitā
do magno scādalo est ad tempus pzetermittēda pzsertim vbi
scandalum esset grauius q̄ id quod prohiberetur. deniq; pro sere
natione ⁊ pace omnū q̄scientiarum vidētur aliqñ sedes aplica
esse q̄sulēda. **Hec sub correptione dca sint ⁊ scripta**

**Si liceat abstinere a celebratione ppter temptationes irruen
tes ad requesta cuiusdam sacerdotis celebrare formidantis ppter
irruentes temptatioēs**

**Ad cōsolationem mentis trepidantis quam lris vestris intellexi
vir de sidentozū dñe. ⁊ amice p̄dilecte. p dñm bartholomeū cōca
noniam vestrum tractatū de celebratione missę p dominum can
cellarium parisiē de gersono eximium sacre theologie pzofesso
tem compositum mittam. sperans q̄ ex ea multa suscipietis docu
menta virtutum. ego autem miroz virū doctū querere pacē vbi n̄
est pax q̄zere securitatis et gaudiū vbi ē tumultus ⁊ meror ait ei**

domini discipulis in mundo pressuram habebit in me autem pace. mundus
ei est mare magnum et spaciosum manibus ibi sunt reptilia quorum non est
numerus. Repunt ei cogitationes et affectiones et bone et male. nec
erit finis donec transferretur ad litus id est ad patriam nauigantes.
quare autem sic tumultuant non intellectus et affectus in hoc mundo. tunc
reddidit hugo de sancto victore. quia sunt capaces summe veritatis et summi bo
ni. nulla ergo veritate creata. cum non sit summa. intellectus repletur.
querit tamen et non inuenit. nec inuenire poterit donec obtinebit
visionem summe veritatis in patria. et ita est de voluntate respectu
summi boni. quod saturari et repleti non potest in via. sed tantum quan
do fruatur eo in patria. et preter hanc pugnant contra animum
deuotum. mundus et caro et demonia. nec tamen vincere possunt.
nisi seipsum vincat consensu prebendo. teste crisostomo qui ait quod nemo
ledit nisi a seipso. et beatus gregorius. quod nisi temptatio ibi demonis consentia
mus. pugnat ut puler. si consentiamus. occidit ut leo. diuina itaque dis
pensatione hec lucta permittitur bonis. aut ad eruditionem aut
humiliationem. aut exercitationem ut infirmitas carnis agnosca
tur. vel superbia humilietur. vel pugna victrix ratione. nam nullus
rationabilis nisi legitime certauerit. **Di** sanctorum vitas inspiciamus.
neque unum sine temptationibus incolatum huius vite transisse reperiemus.
apostolum legimus stimulo carnis ad sui humiliationem iugiter crucia
tum. iheronimum gloriosum in tota vita sua sine intermissione vexatum. cui
imperium nec ieiunia nec vigilie nec discipline frangere potuerunt.
ita domino disponente ad gloriam sui confessoris. anthonium ce
teros martires et confessores ac virgines sine variis temptationi
bus non reperimus transisse ad gloriam. vult ergo melioris esse
conditionis quam illi. cum satis quod multum est vita hominis super terra.
sed eam timere non debetis. quia si deus est pro vobis. quis con
tra vos. et utique deus erit vobiscum si cogitationibus et temptatio
nibus non consenseritis. et eius auxilium pie et deuote imploreaue
ritis. dicet enim ecce assum. ille enim sine consensu. non sunt nisi pecca
ta venialia. que stant cum caritate. ymo cogitationes de blasphemis
a aut apostasia a fide sine consensu. sed cum tristitia. nec sunt morta
les nec veniales ut dicit doctor sanctus. quia veniunt ab extra.
scilicet a demone non a carne. unde cum celebrando fomes non
moeritur. sed forte minuitur. temptationes et cogitationes male non
colluntur. **Inde** contingit quod radius diuini luminis corde turbato
non satis in deuotione fulget deuotio ei duo continet subiectionem

mētis deo. et leticiā consequentē. p̄mū est a nobis. secū dū est a de
o. 7. dat an vult. appetere nisi vt placet clementie sue. supbia est re
trahit aut vos a celebratiōe qz nec temptatiōes minuire. nec de
uotionē augere p̄spiciatis. qd fieri nō debet. qz abstinēdo. nec illarū
nūtionē. nec istius augmētationē lucrabimini. quia qui nō est
hodie cras min⁹ aptus erit. mollit viros occiū ferrū secū tubigi
nē trahit. Iterū amor diuin⁹ inatāt ad celebrādū. sed timor offen
se distrahit. estis positus inter amorē et timorē. nec hoc vituperabi
le est. legim⁹ enim hoc amias dei euenisse zachcus dño dicitū vt
prepararet ei refectiōē. iuit gaudēs ⁊ recepit eū cū discipulis suis
in domo sua. Centurio petēs dñō vt sanaret puerū eius. cū respon
disset. ego ibo. dixit ipse centurio. domine nō sū dign⁹ vt intres in
domū meā. ysaias eāam cū dñs diceret. quē mittem⁹ ad pphetan
dū dixit ecce ego mitte me. Jeremias vero cū mitteretur a dño a
it. ⁊. a. a. domine nescio loqui quia puer ego sū. sanctū marchū e
uāgelistā legim⁹ abstulisse suū pollicē ne celebraret. se indignū re
putās. sibi tamē postea a diuina pietate restitūtū. Inde est illud be
ati aug⁹ dicentis in vna omelia. cotidie cōmunicare nec laudo nec
vitupero. tamē dominica cocandū hortor. quia bene et male fieri
possunt. hortatur autē dominica cocare illū quē mortalia nō gra
uāt. hoc est autem consiliū meū. p̄cepto domini obedire dicentis
in cena discipulis. hoc facite in meā cōmemorationē postq̄ fecerit
eos p̄sbiteros. dum tamen p̄cesserit in celebratiōe pro posse
p̄uia dispositio in p̄meditatione peccatorum suorum contritio
saliet et confessio. nec confidat in viribus suis sed ponat spem in
adiutorio altissimi. Ad illam partem tendit tractatus mittend⁹.
vale. viue felix. baculus infirmorū. nauis fluctuantium. pons trāse
untum. flumina irrigantia ymo polluentia terram non operiet te
memoe esto mei etate tabescentis ⁊ languore in tuis orationib⁹
et labora miles xp̄isti. et hec a me conserua esto cūctis benignus
nemini blandus. paucis familiaris. omnibus equus.

¶ Querit quidā scolasticus a me certificari sup̄ quibusdā questionib9
b9 certis ex votis vni9 viri ⁊ vni9 mulieris coniugate factis adinuicē
⁊ p̄mo ponitur votū viri. secūdo votū mulieris. postea sequūtur q̄s
tiones ⁊ respōsiones.

¶ Votū viri primū.

¶ Je veue a dieu mon createur en vostre main tenir chastete. en
mon estat de viduite ma vie durant moyenant que se le cas auē
noit que vous soyēs vesue vous me prenderes en mariaige. et ne
prēdres aultre vocation. senon p̄ mon congie. et aussi ie voy p̄
mes ⁊ fay veu iamais prendre aultre fēme. que vous sil ne vous
plest. en oultre. iamais ne vous faulray de tout che quil me sera
possible tant q̄ ie viueray moyenant la grace de dieu

¶ Votū mulieris.

¶ Je veu a dieu ⁊ vous p̄omes de bōne foy q̄ ou cas que mon
mar va de vie a trespas p̄deuant vous deuy. ie vous prendray a
marriage. et iamais ne prēdray aultre vocation sans v̄re congie
ne vous faulray a mō pooir. moynat q̄ nous tenēs castete en nos
tre mariaige

¶ Dicit enī ista vota fuisse facta cū deliberatiōe ⁊ ex vero spūali
amore. vt sibi iuicē subuenire possint in suis nēcitatib9.

¶ Timens autē vir ne mutaretur rogauit mulierē sibi dicēdo
ego timeo vos tanq̄ matrē ⁊ tanq̄ magistrā quare supplico
vt me recipiatis ad votū obediētie ⁊ ipsa p̄tenta. vir fecit ta
le votum.

¶ Votū viri secundū.

¶ Je veu a dieu mon createur obeir a vous ⁊ tenir tout che q̄ me
comāderes pour le salut de mon ame. et ou cas q̄ ie desobeiray. et
voy cōtre vostre comādemēt. ie vous en redēray compte. et suy con
tent en rechepuoir telle correction ql vous plaira moy en dōnce

¶ Et ip̄a recepit eū ad tale votū onerādo se ⁊ dicēdo q̄ ip̄a p̄
suā possibilitatē faceret suū debitū ⁊ maritus mulieris bñ scī
uit q̄ dicit9 vir fecerat tale votū. et q̄ mulier sua recepat ip̄m
cui voto mulieri nullo modo contradixit.

¶ Nūc queritur cū mulier verū mulier sit modo vidua. vtrū tene
atur in foro cōscientie accipere virū illū.

¶ Et posito casu q̄ nō. vtrū mulier teneat sibi seruire p̄ se vel p̄ a
liā mulierē atra cam extreme nēcitatē. cū ita sit q̄ dicit9 vir cū dif
ficultate scdm suā infirmitatē aliā mulierē inuenire possit.

V Itē utrum vir possit aliam mulierem accipere in uxore sine scandalo.
¶ sine licentia p̄dicte mulieris. ⁊ specialiter ut i n̄citate sua ⁊ i an-
tiquitate subueniatur.

V Itē utrum teneatur viuere in cōtinentia.

V Itē utrum mulier possit ipsū absoluere a voto obedientie. et utrum
vir amplius ad illud votū obligetur

V Itē utrum mulier nō teneatur ad aliquā restitutionē. et utrum hoc
sufficiat. q̄ ipsa modo dicit. q̄ ipsa fecit ut teneret ipsū in cōtinentia
⁊ amore spūali.

¶ Quoniam in questionibus p̄dicatis materia de votis tangitur scien-
dū q̄ votū est testificatio sp̄taneae volūtatis facta deo de h̄is que
p̄tinēt ad salutē. p̄missio autē est forma voti. est ergo votū p̄missi-
o facta deo ⁊c. ⁊ q̄z p̄missio obligat promittentē ad faciendū
q̄d p̄mittit. ideo scriptū est eccl̄i. 1. si vouisti deo ne morearis reddere
displicet ei omnis infidelis ⁊ stulta p̄missio. p̄pterea vota sunt
seruanda ⁊ implēda. si tamē sint licita. nā q̄ licita nō sūt nō sūt seruanda
s̄ de stulta p̄missione agenda penitētia. Ad hoc autē q̄ sint lici-
ta tres comites requiruntur sicut ad iuramentū. p̄m̄ salicet q̄ sint
de re licita. p̄pter hoc votū plus q̄ quadraginta viroz qui vouerāt
neq̄ p̄mesturos neq̄ bibituros donec occiderēt paulū ut habetur
actuū 23. nō erat seruandū. quia erat de re illicita. p̄pter hoc etiā
votū iepte quod deo fecerat dices. si victoriam de inimicis meis de-
deris michi. p̄mū quod occurret imolabo tibi fuit incautū nec ser-
uandum. unde quia filia sua virgo occurrit ei post victoriam ⁊ im-
molauit eam deo vituperatur a doctoribus. signanter a b̄to icroni-
mo dicentibus q̄ fuit incaut⁹ in promittēdo ⁊ impius in reddēdo
⁊ sanct⁹ ysidor⁹ hyspaleñ ep̄s ait. In falsis p̄missis reande fide
in turpi voto muta decretū. sc̄nd⁹ q̄ fiat sine dolo. p̄pter hoc iura-
mentū herodis ad saltatricem nō erat seruandū de capite b̄ti io-
haptē. quia ut dicūt multi doctores. ipse herodes et herodias sub
colore iuramenti cōsincerāt occidere ipsum. tertiū q̄ fiat cū deli-
beratione matura. unde vota repente emissa nō ligant. quia male
mistrat omnia impetus ⁊ q̄ p̄cepti via certū deserit ordinē le-
tos nō trahit exitus.

¶ De descendendo ad materiam in speciali. Dūt in ipsa cedula p̄ri-
mo duo vota. p̄mum viri factum deo in manu femine ut ibi conti-
netur. sc̄ndum. femine coniugate. ut ibi. ut prima facie apparet.
habent apparentiam honestatis. nam coniugia castitate firmata

sunt sanctiora alijs vt dicit beatus augustinus libro de bono coniugali
sunt enim vota ista condicionalia. quae non obligant aditioibus non extantibus
Difficultate tamen habet votum feminae coniugatae. si uiuente marito possit
liate votum de futuro maxime concernens corpus emittere sine licentia viri
cum sit ei obligata quo ad hoc

Aliud votum viri quo permittit deo habere illam feminam tamquam matrem et
magistram et obedientiam ei exhibere. et correctioni se submittere. est omnino
illius tamen nec obligat quoquomodo nam est contra ius naturale contra ius diuini
num. contra ius canonicum. contra ius naturale. quia illi debet dominari quorum
est intellectus maior et firmiter. ideo ait aristoteles in politicis/nemo
eligit iuuenes in duces quia non constat eos esse sapientes. eadem est ra
tio de femina cuius est intellectus obtusior quam viri regulariter et infir
mior ac mutabilior. variu est enim et mutabile semper femina ait
poeta. Contra ius diuinum gen. 3. dixit dominus mulieri/sub viri potestate
eris et ipse dominabitur tui. apostolus 1. ad cor. 14. mulier non habet
potestatem sui corporis sed vir. et iterum 11. non est vir ex muliere sed mu
lier ex viro. etenim non est creatus vir propter mulierem sed mulier
propter virum. et iterum ibi. vir non debet velare caput suum. quo
niam ymago et gloria est dei. mulier autem gloria est viri. ideo caput
suum velare debet. et ad romanos. 16. sub viro est mulier uiuente
viro. et 1. ad thimotheum 2. mulier in silentio discat cum omni sub
iectione. docere enim ei non permittit. neque dominari in virum. Mul
ta alia ex diuina scriptura allegari possent ad hoc propositum de iure
canonico et ciuili refero me ad ea. per exempla autem sanctorum. non reperi
tur quod mulieres sancte dominate sunt viris sed contra vbiq.

Hec praemissa patet responsio ad quaestiones in cedula praefatas. Ad primam
Scilicet quod votum est condicionalia. ideo si mulier post mortem viri non vult nubere
cum illo. non tenetur vir contrahere cum illa nec potest et si vellet adhuc
difficultas esset propter causam allegatam prius licet posset dici quod tene
retur eam accipere si ipsa vellet/ex quo uiuente marito non polluc
rat eam per adulterium.

Ad secundam dicitur quod post mortem viri si votum mulieris ui
uente illo fuit validum. tenetur sibi seruire. tamen magis ad hoc
descenderem quod mulier coniugata sine consensu mariti expresso vel
tacito non debeat alteri viro se obligare per votum concernens cor
pus nec sufficiat dicere quod vir sciuit et non contradixit. multa sunt
ei voluntaria voluntate signi que non sunt voluntate beneplaciti. quae
voluntate coniugata non debet offendere.

Ad tertiam videtur dicendum quod si votum mulieris sit invalidum secundum
vivente marito quod creditur magis. aut si mulier non vult continere
cum illo ex quo additio voti sui non est impleta. secundum moysen naut. et per aliam
am ducere uxorem.

Ad quartam dicitur quod si mulier illa non vult illum accipere in matrimonium
non tenetur continere. quia votum eius fuit adiacionale. quia additio non extat.

Ad quintam dicitur. votum viri fuit omnino illicitum ideo non obligat ad o-
bedientiam mulieris. propterea est absolutus ab illa obedientia. sed agere
debet penitentiam magna de voto emisso tam indiscrete.

Ad sextam dicitur quod ex quo illud votum fuit omnino illicitum et stul-
tissimum. mulier non habuit dominatum disponendi de rebus viri. ideo
iudicio meo tenetur ad restitutionem nisi aut necessitas viri interve-
nerit aut consensus. **H**ec sub correptione melius sentientium po-
sita sunt.

De absolutione in foro penitentiali eorum qui castra principum bellati
sequuntur. Ad regiam civitatem robris ecclesie prochialis unius opidi
firmati.

Super duobus quaeritur de caritate vestra quid sentio. primum est de castra
principis sequentibus et absolutionibus eorum in foro penitentiali. Circa hoc
plura possunt dici. et primo quod in bello iusto. ubi pro defensione princi-
pis et dominiorum suorum agitur. multa licet impediantur quae alias non
liceret. Ita ut si pro defensione persone eius et suarum regionum ex animo il-
lo inferat dampna inimicis nec excedat mandata eius. nec ex odio
aut cupiditate moveantur. nec loca sancta. maxime non castrata
nec uxores virginibus aut alijs mulieribus violentiam inferat.
nec templo dei et pacis exurant aut aliud quod contra legem di-
vinam est manifeste faciant si tales ad sacramentum penitentiae ve-
niant cum certis interrogationibus fidei recipiendi sunt ad penitentiam
tribuendo beneficium absolutionis cum iniungenda penitentia salutari.
nec oportet propter hoc sedem apostolicam contumeliosum. **1**o si bellum iniustum
fuerit non tamen certum hoc sit sed dubium. et princeps requirat suos subditos
milites et bellatores ab eo dominia sua tenentes causam suam de se-
suros debet obedire. unde dicitur xxiiij. q. 1. quid culpatur quod vir ius-
tus potest esse iubeat rege sacrilego bellare si videat quod sibi iubetur. non
esse quod preceptum dei. vel saltem non est certum quod sit ita ut fortasse reus fa-
ciat regem iniustus impudens. invidiosus aut nullum ordinem servandi.
sic dicit doctor sanctus thomas de anno. **1**. quodlibet. questione 20. dico tamen ego
in articulis in bello iusto superpositis.

Videādu est. de rectorib9 aliquatū cāatū cū suis pzoehianis ad
opidū vestru causa refugij venientib9 etc. Ex q̄ causa refugij veni
ūt. vrbz refugij est illud ad saluādas psonas ⁊ bona que offerūt
si in solemnitate sc̄i pasce ibidē existat. nō video q̄ iuri vestro pre
iudicent. si cōsensu a vob9 p̄tito. quem pietate mot9 potestis ⁊ for
te debetis cōcedere. ⁊ audiant suos parochianos nō vestros ac sa
cramenta ministrēt. nam in veteri lege que erat rigoris erāt tres
vrbes refugij ātra iordanē. ⁊ tres vltēa in quib9 homiāde non ex
odio inueterato sed ex ira rep̄tina saluabātur. nūc autē in lege no
ua que est lex amoris oportet in tpe necessitatis habere refugia si
illa saluabat homiādas. nescios seu nō ex odio q̄ tā erat inuitis.
ista tā plena grā ⁊ saluatiōis amoris nō saluabit psonas innoxias
p̄sertim tpe n̄citatē?

Copia epistole misse vni dño ad au9 p̄uicētia dispositio p̄e
det multoz agibilū.

Recede pater ⁊ p̄ceptor dilāssime de v̄a dñatione sū solli
cū laudo opa v̄a p̄t audio eo q̄ multē fertē opē. scādala
p̄ v̄itib9 vitatē. p̄cā p̄uicatē ⁊ opa vite actiue exercētis q̄ vos red
dūt amabile. s̄ in multis turbamini reddūtq; vos sollicitū ne a li
nea rātudinis deficiat. p̄t multitudinē occurētū agētoz. hāc
vitā xp̄us nō rep̄hēdit. p̄mo laudauit in martha. maḡ tamē lau
dauit vitā marie sororis sue. qz vnū est necessariū. vitā ei q̄tēpla
tiua est circa vnū sez eternū deū ⁊ celestia. volo q̄ vos n̄ obmit
tēdo actiua p̄pter bonū p̄rimi. ad q̄templatiua p̄perare p̄t salute
v̄am. hec certe sūt p̄p̄tibile. i eodē p̄ successionē. vt cū in vigilia
vacaueritis actiue i silētio noctē ad horā vel dimidiā ascēdatis ad
cor altū ⁊ exaltabitur deus iter p̄atum est scala dudum fabrica
ta p̄ sp̄m sc̄m. quā offert eis q̄ sūt e9 latera scale sūt fides ⁊ spes.
p̄m9 q̄d9 infim9 ē cōsidera. p̄t fragilitatis secūd9 rectorā. p̄cōz
terā9 dolor ⁊ gemit9 de cōmissis q̄t9. p̄positū abstinēdi ⁊ iterū n̄
cōmittēdi cōfite di ⁊ satisfaciēdi. q̄nt9 humilitas cordis. sext9 visi
tatio diuina pulsans ad hostiū mentis dolētis. septim9 est optio
pulsanti ⁊ gaudiū qd̄ nulla lingua p̄t explicare. Tā p̄yissimū ih̄z
in hoc gradu existens amplectitur diās. teneo eum ⁊ nō dimic
tā. s̄ ne sp̄us human9 q̄uel p̄ gaudio itez fugie iterū elabie. ut
alac9 q̄rat dilem ⁊ caut9 custodiat. hec in silentio noctē ⁊ q̄ spe
ciosus est filij hominis virginis vnicus meditanda sūt. Ad actiua
postmodū dies vocat q̄ cōtēplatiua n̄ p̄mit si laudabilē exercet

In iudices ppli isrl fuerunt qui pugnabant utraqz manu sexta scz
z sinistra/moyſes dux ppli qnqz p se stabat i tabernaculo/qnqz de
ppli negocijs disponebat. Apłus ad tps euangelii pdicabat/ad
tps laborabat manib9/ne cui9 eſſet onerosus ⁊ cōfūderet aplōs
q̄retes p̄p̄a cōmoda/quos pſeudo vocabat ponētes euāgelii sub p̄
rio/qd ergo de redimētib9 penas erratū ad subūſionē fidelii dice
dū foret/q̄s ſepelit pecunia? ſz rep̄mā me/sat ſaito ſi ſat bñ/qm nō
oportet ſape plus q̄ oz ſz ſape ad ſobrie tate/ſz qz h̄rcuis via ad v̄
tutes eſt p̄ exēpla/lōga p̄ v̄ba eligat oportet vir datus v̄tutibz
ad cui9 imitationē vitā p̄ficere cupiēs inſtituot q̄s ſuā/nō ſequat̄
turbā ad faciēdū malū/ſz mores illi9 vt v̄tutes purgatorias ha
bere mereat z forſitā auxilio diuino v̄tutes purgati ai z de felici
tate vie ad b̄titudinē patrie valeat p̄tingere. Obſeaco igit̄ vt hanc
viā regīā ſequamini tpe oportuno q̄ indubitāter ducat ad vitā et̄
nā/quā vob9 p̄ferat poſt hui9 vite calamitates ſaluatoz n̄ doming
Amen.

Contra tres p̄bros nec ordinarios nec p̄uilegiatos nec alias
miſſos ingētes ſe ad audiēdas p̄ſeſſiones p̄rochianoꝝ inui
to curato ad requeſtā duoz d̄noꝝ

Poſtulaſtis fr̄es z amia in xp̄o qd ſentiā de aſſertioē triū p̄ſbi
teroz/ nulla auctoritate ſūmi p̄tiſias ā ordinarij ſultoꝝ aſſertū
ſe poſſe audire conſeſſiones p̄rochianoꝝ ſeculariū ⁊ beneficiaum
abſolutionis imp̄dere.

Licet habeatis penes vos mḡm andzeā p̄feſſozē ſacre theo
logie egregiū z forte alios in ſz nō deo ignotos reſiſtus pa
tus ſū iux̄ verbū b̄ti petri apli de ea q̄ in me eſt fide ⁊ ſpe reddere
cōſe. Eccl̄a catholica eſt cozp9 xp̄i nuſſiā qd noluit xp̄us caput
ei9 eſſe p̄fuſū/ſz debita ordinatioē cōpoſitū. teſte ſcriptura diuina cā
t̄ioꝝ z vbi eccl̄a de xp̄o dicit/introduxit me i cellā v̄nariā ordina
uit in me caritatē/z 6. c. xp̄us de ea ait/q̄ eſt iſta q̄ p̄greditur q̄ſi
auroꝝa cōſurgens pulchra ut luna electa vt ſol terribilis vt caſtro
tū aāes ordinata/et 1. c. qd videbis in ſunamite niſi choꝝos caſ
troꝝ? z apl̄us ad eph. 2. c. ait. Ip̄e ſcz xp̄s dedit q̄tē q̄ſ cā aplōs
ſc̄l̄ā ā p̄phetas alios v̄o euāgelistas alios āt paſtoꝝes z doctozes

ad consumationē sanctorū in op9 misterij in edificationē corporis
xpi. hoc corp9 ex multis mēbris catholicis constitutū facit poliaā
ordinatā. cū ergo ordo sit parū disparūq; rerū debita connexio. o
portet in illa esse aliquē prelatū supremū in quo resideat potēs re
gūina omnū. & sub illo prelatos medios & sub illis prelatos parti
culares ultimos. nā ut ait beatus aug9. dū durat mūdus oportet ā
gelos angelis homines hominibus demones demonib9 preeffe
habet igitur ecclesia militās suā ierarchiā. alioquin frustra scrip
sisset magn9 ille arriopagita dyonisius apostoli gloriofus discipu
lus libzū de ecclesiastica ierarchia. Ierarchia idē est quod sacer p̄n
cipat9. in illo oportet esse unū monarchā. qui sup omnes alios
habeat p̄nepatū et aīctos dirigat & imperet scdm suā analogiam
ex plenitudine sue iurisdictionis ut ordo p̄ omnia seruetur. hec oīa
patent hīs qui libzū de sinodis beati ysidori hispalen9 episcopi cō
spexerūt. in quo quanta sollicitudo fuerit & consilijs generalib9 &
particularib9 & sumis pontificibus pro regimine ecclesie militantis
cōspiciatur. & inter cetera consiliū lateranē tempore innocētiij pape
tercij celebratū rome in ecclesia lateranē anno domini **M^o ij^o xv^o**
kalendij nouembrijs multum dicta confirmat & pro magnitudine
sua in qua fuerūt lxxi. p̄mates & metropolitanū episcopi ccc. xij.
abbates & priores viij. & ultra. & utilitate ordinatoz in ea. inter
que est illud saluberrimum decretum. omnis utriusq; sexus cū ad
annos discretionis venerit. omnia solus sua confiteatur peccata
semel ad minus in anno suo proprio sacerdoti. scdm doctores the
ologos & iuristas. tres sunt proprij sacerdotes ordinarij. scilicet
papa. ep̄s dyocesan9 & curat9 prochiālis & subdelegati ā delegati
a papa aut dyocesano vel ab eis p̄uilegiati. & electi a sacerdote p̄
rochiāli. omnes isti dicuntur proprij sacerdotes distinguendo p̄pri
um nō contra cōmune sed contra extraneum. **Ex quo sequitur** qd
sacerdos non proprius nō potest absoluerē unum laicum. sed qui
a forte isti tres sacerdotes aut alij dicere potuerunt. nos habem9
claves ecclesie. ergo possumus ligare & soluere venientes ad nos.
Pro maiori declaratione sciendum est qd multiplex est clavis. que
dam est auctoritatis hec est in deo. quedam excellentie hec in xp̄is
to homine. quedam ministerij hec est in ministris ecclesie militan
tis. de qua apostol9 1. ad corin. 9. sic nos existimet homo ut mi
nistros xp̄isti & dispensatores ministeriorum dei. et de ista nunc
ad p̄positū. que est duplex. scz clavis ordinis & clavis iurisdictionis

et clauis iurisdictionis. et datur a iherarcha. i. epō in cōsecratioe
sacerdotū duob9 actib9. p̄mus respicit clauē ordinis. scūd9 clauē
iurisdictionis. dū ep̄us imponit manus super sacerdotem dicens.
accipe spiritum sanctū. quodāq; ligauerit sup̄ terrā erit. l. i. c. 24.
p̄ clauē ordinis habet potestātē cōsecrandi. p̄ clauē iurisdictionis
potestātē ligandi et soluēdi p̄cipaliter in foro penitētie. In ipsa
cōsecratione unpm̄e character sacerdotalis quē mox seq̄t iurisdāo
simplicis autē sacerdotes credūt sibi h̄ sufficē ad ligādū et soluēdū
populū a peccatis eoz. nescientes discernere inter potestātē et vsū si
ue exercitiū potestatis. quod tamen oportet intelligere. nā archi
tectus si sub se non habeat manuartifices. quid de dispositione
edificij ordinare poterit? farb̄ ferrarius aut lignarius si non habe
at ferrū aut ligna fabricare non poterit. Ita est in singulis artifi
cijs. q̄ illi sine materia subiecta nichil possunt operari. quia act9
actiuozum sūt in p̄cāte disposito. has duas clauēs apostoli acce
perunt a xp̄isto. clauē ordinis in cēna domini dum dixit eis.
hoc facite in meam commemoratiōem. forte et iurisdictionis
vel ante post resurrectionem insufflauit in eos dicens accipite spi
ritum sanctū quoz remiseritis peccata etc. ¶ Quis ergo oīs sa
cerdos habeat utraq; clauēs. clauē tamen iurisdictionis ut non
potest nisi habeat subditos. quia oportet in omni iurisdictione es
se iudicem et subditum vnde ut iherarchia ecclesie militantis or
dinata maneret. oportuit crescente multitudine populi xp̄istiani
diuidere parochias. quod vice dei fecerunt summi pontifices et cō
cilia generalia et vnicuiq; iherarche inferiori assignauerunt po
pulum regendum. nec ex post licuit aliam ponere falcē in
messē alienam. nam et apostolus ante huiusmodi diuisionem
noluit edificare super fundamentum alienum hoc est noluit p̄e
dicare xp̄istum ubi ab alijs apostolis erat p̄dicatus. Ex quo er
go simplex sacerdos qui nō habet pplm̄ cōmissū et si habeat abas
clauēs ecclesie. scilicet clauē ordinis et clauē iurisdictionis.
que in essentia est vna. sed dicitur due propter diuersos effectus
scilicet potestatis et scientie. tamen quia non habet populum com
missum sibi subiectum nec est missus a monarcha. illis clauibus
uti non potest uti p̄pter defectum materie et quia nō missus est ab
eodem aut ab alio inferiori iherarcha id est p̄elato. ¶ Verti
nax ergo illoz trium et quozumq; alioz assertio. q̄ sa
cerdos non habens populum subiectum. quia nec ordinarius est

nec p̄uilegiatus possit vti sua p̄tate ligando ⁊ soluendo a peccatis
laicos sibi consistentes est impia turbatiua ecclesiasticæ iherarchie
sapiens fauorem scismaticæ p̄auitatis. et suspecta de mala fide p̄
mitatis summi monarchi id est sancte sedis apostolicæ. Circa quã
p̄mitatē errant greci. dicentes patriarcham constantinopolitanũ
esse patriarcham iamenicũ id est vniuersalẽ quare nec pape sub
iectum.

Tri licet addere canonis nisse aliqd̄ vltra antiquã cõstitutionẽ. q̄
in p̄mo memento habet famuloꝝ famuloꝝq; tuoz ⁊c/ß in aliq̄
bus nouis missalib9 ⁊ q̄busdã antiquis habetur in glõ atq; oim
fidelũ xpianoꝝ ⁊ oim arcuastantiũ/ ⁊ in q̄busdã ponitur i textu ac
q; oim fidelũ xpianoꝝ ad requestã cuiusdã ecclesiã egregij.

Circa materiam canonis p̄o consecratione eucaristiæ sacramen
ti instituti a sumis sacerdotib9 aut consilijs generalib9 legie
time aggregatis ⁊ legitimã p̄secutionẽ habentib9 in ecclesia p̄i
mitiua. Queritur si postea licitũ sit addidisse aliquã clausulã que
nõ etiã nichil p̄iudicij fidei afferentẽ. Quis multi multa possit
dogmatizare. Credo saluo meliori consilio q̄ nõ licet. ⁊ si factũ ab
aliquo fuerit. nisi a sumo p̄tifice de consensu reuerẽdissimoz cardĩ
nalũ aut a sacra synodo geneali ⁊ iamenica legitime congrega
ta ⁊c vt p̄us. abzadendũ est nec pmittendũ. Prima ratio. de cre
tales sumoz pontificũ ⁊ decreta sacroz consilioꝝ congregatoꝝũ
vt p̄ius nõ reputo minoris auctoritatis vbi fides tãgitur. q̄ apo
calipsim b̄i io. euangeliste. q̄a ⁊ si hũc libzũ ediderit per reuelati
onem angeli vt apparet in p̄ncipio p̄mi capituli. decreta aut ⁊ de
cretales institute sunt a spiritu sancto. quociens de fide aut regimi
ne ecclesie in bonis moib9 ⁊ nõ mere positiuis agitur. Alioquin
quomodo verũ esset qd̄ dicit dñs ecce ego vobiscũ sum vsq; ad cõsu
mationẽ seculi. quidq̄ ergo factũ est p̄ sumos p̄tifices ⁊ consilia

generalia. factū est vice dei vt loquitur alexander de hallis. et ve
 re vice dei qui multa nō sacramenta sed sacramentalia commisit
 ministris sue ecclesie specialibus specialia. sicut epis et generali
 bus. vt sunt summus pontifex et cōcilium generale legitime congre
 gatū et cetera generalia. exemplum de sacramentalibus speciali
 bus. vt benedictiones episcoporum abbatum virginum vestimen
 torum pertinentium ecclesie. exorcismi. aqua benedicta et similia
 exemplum de generalibus. vt decreta conciliozum generalium et
 decretales summorum pontificū q̄ vniuersalem statū ecclie respiciūt.
 maxime i fide et bonis moribus. quod autē rite faciūt sc̄m est op̄s
 deū. scriptum est. qui vos audit me audit. et qui vos spernit me
 spernit et numeri. **T**inuocabunt nomen meum sup filios
 israel et ego bñdicam eis. nec solum hoc dicit dñs pro discipulis
 suis. s; etiam pro successoribus sicut cum dixit petro ego rogavi vt
 non deficiat fides tua et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos
 propter hoc cum ministris ecclesie dedit dominus hanc potesta
 tem dedit ecclesie. cum ait de ea et porte inferi non preualebunt
 aduersus eam. hoc expresse dicit bñs augustinus. omelia
 sup ioh̄ez sup illo passu cū petro dixit dñs. tibi dabo clauces regni
 celozū dū ait. Cū petro dñs clauces dedit. ecclia significat nō enī
 petra a petro s; petrus a petra. petra autē erat xp̄s. id est confessio
 petri de xp̄o quam pater celestis reuelauit sibi pro ecclia. Cū igit̄
 reuelatio facta per spiritum sanctum dignior est q̄ p̄ angelū et p̄
 tinens aliquo modo ad consecrationem eucharistie et reuelatio facta
 per angelum in apocalypsi sit de statu ecclie ex quo a digniori et de
 re maioris sanctitatis est canon q̄ apocalypsis. Item cum propheta
 intellectualis et sine signo visibili excellentior sit q̄ illa que fit
 cum aliqua visione oculari aut ymaginaria. propter quod pro
 pheta dauid excellit alias et dicitur supremus propheta. ipso
 teste qui ait. super senes intellexi quia mandata tua quesiu et pro
 pheta apocalypsis ab angelo sub signo visibili minus licet aliud
 addere. aut diminuere canoni q̄ apocalypsi cui non licet nam vlti
 mo capitulo scriptum est si quis apposuerit ad hec. apponet deus
 super illum plagas scriptas in libro isto. et si quis diminuerit de
 verbis libri prophete huius. auferet deus partem eius de libro
 vite. **T**ercia ratio sumitur ex auctoritate consiliozum
 generalium legitime congregatozum et legitimam prosecutio
 nem habentium. quod dicit. quia esset possibile aliqd congregari

legitime et ante solutionem eius impressione conatate. quibus beatus
gregorius papa tanta reuerentiam exhibuit sicut sacris euangelis
per que multa ad cultum diuinum et ad salute fidelium ordinata fuere. etc.
et per sumos pontifices maxime a tempore siluestri pape et constantini magni
qui pax data fuit ecclesie cessantibus persecutionibus tyrannorum in martires
et data licentia congregandorum sacerdotum. nam usque tunc. tot et tante fuerunt
persecutiones. quod sufficiebat animos fidelium confortare ut statet in pre-
lio et cum putarentur morte prece vincebant. et accipiebant palma. qua
le nec tunc erat locus poliendi etiam sacra et per constitutiones ad deo-
rem eius penetrantes credi. unde credendum est has factas fuisse parte eius
tempore. et ab illo tempore sacrum canonicum misse aut per aliquod sacrum con-
cilio generale aut summum pontificem fuisse institutum quoniam non li-
cuit alicui inferiori aliquod addidisse. dicit enim sancta synodus ephes-
ina prima postquam symbolum fidei sequens et approbans fidei sacrorum et
aliorum niceni trecentorum et xvij. patrum et constantinopolitanum primi
centum quinquaginta etiam patrum ediderat. qui ad hanc fidei addide-
rit aut docuerit anathema sit. formidet igitur quisquam ille est ad
canonicum sacrum clausulam vel clausulas de quibus queritur. si non per
summum pontificem cum concilio fratrum suorum aut per concilium ge-
nerale legitime congregatum. etc. adiecta vel adiecte fuerint
addidisse grauissimam anathematis sententiam incurrisse. **Q**
autem cessantibus persecutionibus tyrannorum et non ante. et ca-
non sacer et plurime constitutiones ad deo-rem ecclesie pertinen-
tes fuerunt institute. docet liber conciliorum beati ysidori hispani
enim episcopi. docet et beatus thomas de aquino per similitudinem
de urbe obsessa ab hostibus cum muros illius arietes et fundibu-
le quatunt eam. a ciuibus oportet tutari et machinas aduersari-
orum euertere ac si fieri potest constingere et hostes repellere. qui
bus repulsis. ciues intendunt purgare ab immundicie ciuitate.
decorare domos et viros. ornare picturis. sic durantibus persecuti-
onibus contra fidem catholicam satis erat defensores eius robo-
rare. animare efficiendo victores. post hoc intendere ipsam sanctam ec-
clesiam sacris constitutionibus et documentis ornare. **T**ercia
ratio sumitur ex auctoritate diuine scripture tam veteris quam noui tes-
tamenti nam prouerb. 23. scriptum est ne transgrediaris termi-
nos antiquos quos posuerunt patres tui et prima ad thymotheum
et ait apostolus spiritus manifeste dicit quod in nouissimis tempori-
bus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et

doctrinis demoniorum quae sepe sub pretextu religionis suggerunt aliquas
additiones etiam non falsas quas fieri non licet. quod tales dant occasio-
nem iterum addendi et post veras falsas apponendi. quam occasionem et au-
dacia apostolorum prouidit cum 2. thimo. 9. ait. erat enim tempus cum sana doc-
trina non sustineretur. sed homines sua desideria vacauerunt sibi magistros
prurientes auribus. et quod detestatur cum ait. unus deus una fides unum
baptisma. **N**e scriptum est. semel locutus est deus et id ipsum non repetit vi-
detis quod unitas in traditione diuinorum commendatur. et reprobat
diuersitas. quod nouitates parunt discordias. **E**x quibus apparet pro-
batum esse non licere additiones apponere sacro canonum missae quas ne-
que a summo pontifice neque a sacris generalibus traditis esse le-
gimus et quod in diuersis missalibus ad usum ecclesiae romanae existunt diuer-
sitas inuenitur. non videtur absurdum super hoc consulere summum pontifi-
cem et suam expectare iussionem

Si licet pro spiritualibus accipere temporalia ad instantiam cuiusdam presulis

Reuerente in christo pater et domine colendissime obsequiosa re-
comendatione premissa. littere vestre per eam venerabilem suscepte
rogant me ut sole facie illumine et aquas corporis ad mare. faciam tamen
quod hortamini iuxta pietatem meam et memoriam senis octogenarii hoc
tani. **Q**uod licet pro spiritualibus temporalia recipere in casibus a iure ex-
pressis vel pia consuetudine approbata. hoc satis notum est. tamen
observatis. primum est quod consuetudo tamen processerit a deuotione fide-
lium originaliter. secundum quod intentio recipientis sit pura non corrupta
intentione muneris expectati. tertium quod sit forma honesta de salicite
non erigatur ante pietatis officij exhibitionem. sed de quota et eius tar-
tatione considerandum unde processerit. nam nisi a sede apostolica cum consilio fratrum su-
orum dominorum cardinalium processerit et consensu suo firmata fuerit non vide-
bitur stabilitate maxime quod diuersae regiones diuersas constitutiones habe-

100.
nosantur. nec sola permissio facit ius. quia multa permittuntur
que non placet. presertim que sine scandalo corrigi non possunt.
unde consultum videretur aut iura si quod sit aut pie consuetudini
se conformare aut ad sedem apostolicam habere recursum. Simpliciter
autem dare temporalia. spiritualia ministrantibus observant tribus
prescriptis. quod sit valde licitum. patet per apostolum dicentem. si vobis
spiritualia seminamus. parum est si carnalia vestra metamus. et super illo
propheta in psalmo. sumite psalmum dante tunc panem. dicit glossa ordi-
naria. sumite spiritualia dante temporalia. et dominus in evangelio. dignus est opera-
rius mercede sua. et quibus theologia parabola non sit secundum dionysium anti-
opagiam argumentatio de se. potest tamen ex eo quod per eam intelligitur su-
mi argumentum ut dentur temporalia ministrantibus et laborantibus in vi-
nea domini. iuxta integumentum parabole. unde non dubito quin possitis
recipere per spiritualibus ministrantibus temporalia liberaliter oblata. quoniam et
exigere iuxta consuetudinem antiquam fidelium pie introductam. et usque nunc
observatam. quousque a iure aut sede apostolica certior effectus. in
quo non torquet timorata conscientia. ne illam amorem habendi sedu-
cat. poterit tamen hec consultiatio fieri per individuum vagum aut loquendo in
personaliter et hoc quo ad quodammodo. in hoc servabit iheraricia ecclesie
ad istam iheraricia angelice fundata in qua inferiores angeli a superioribus
illuminantur et docentur

Contra errorem dicitis quod non audeat iurare
articulos fidei sagitte potestis acute catho-
lice scilicet rationes cum torqueantur illum
penitus extinguendo

Ille qui dixit se non audeat iurare quod christus sit natus de
virgine crucifixus etc. est valde in fide suspectus quin male
sapiat de ea que tot testibus probata est. per apostolos per evangelis-
tas per martires innumerabiles. per confessores. per ecclesiam sane-
tam que in fide errare non potest dicente domino ad petrum. ego ra-
gavi pro te ut non deficiat fides tua. et beato iheronimo in epistola
contra vigilantium hereticam que potius nominat dormitantium in
fine disputationis contra illum dicente. poteram uno sole exsiccare om-
nium tuarum rationum rivulos qui est auctoritas ecclesie. ac sententiam eius

et auctoritatem auctoritati summi pontificis pponente cum ait/ ma
ior est auctoritas orbis vrbis supremum namq; et vltimum iudici
um ad ecclesiam sinodaliter congregatam pertinet domino teste/lo
quente petro/si ecclesiam non audierit/sit tibi sicut ethnicus et pub
licanus/quidam exponunt/dic ecclesie id est prelato/et bene/si
prelatus peccauerit / non effugit correptionem fraternam etiam
si sit summus pontifex/peccatum eius / cui prelato deferretur cum su
periorum non habeat prelatus in terris? vtiq; nulli ymo nec ecclesie
disperse per orbem ad quam ut sic non patet accessus/nec ut sic lo
quitur/sed tantum in synodo yamenica id est generali congregate.
Cum ergo consilia generalia canonice sacre scripture susceperunt/
quibus sicut quatuor euangelij inherendum est teste beato grego
rio distinctione. 14. sicut sancti. 7 loquitur de quatuor consilijs pri
mis/scilicet niceno constantinopolitano ephesino primo 7 calcedo
nense 7 idem dicendum de ceteris generalibus consilijs legitime
congregatis et legitimam prosecutionem habentibus quis ergo
tam stolidus tam ipuus tam amarus formidabit asserere quod
asserunt/ 7 si sic requisitus iurare id quod firmissime docent 7 sag
uis martiri consecrauit? sic enim scilicet post requisitionem dicit
apostolus/ corde creditur ad iusticiam/ ore autem confessio fit ad sa
lutem/ 7 apostolus petrus / parati sumus reddere rationem omni
poscenti de ea que in nobis est fide 7 spe. **Si** teneat animo/ q; in
nullo casu licet iurare/ errat. nam dominus inuenitur in diuina scrip
tura pluries iurasse/ 7 aplos etiam qui dicit/ omnis controuersie
finitis est iuramentum/ canones 7 leges iuramento licite vtuntur cum
deest in iudicio contra rem probatio/nec dominus prohibet iuramen
tum totaliter licet littera ita sapere videatur sed spiritus qui diuifi
cat prohibet consuetudine iurandi 7 facultatem ac libidinem. **Si**
igitur hec res noua est 7 secreta possitis expectare paulisper sed non
multum/nam nisi citius caput talis erroris frangatur totus illa
bitur/nec cancer tam vehementer corpus corripit vt hereses eccle
siam/error arrii nos instruit/fuit ab inicio pua scintilla/sed qua
non extinta citius/ecclesiam pro magna parte cremauit/quid igitur
timeatis modice fidei prodece amicum nisi mox ab alio proda
tur? nam 7 si iniurias proprias ferre laudabile sit teste crisostomo
tamen iniurias dei dissimulare valde impium/de parte vetulo 7 mee
senili vole ab? filium phibere intrare religionem btus ait iheronim9

in una epla. si pat iacet in limine dom9. 7 mat ondit filio vbera
qb9 eū nutrierat. ne sez exeat de domo ad religionē ingressur9 cal
cato prē mte moliēte anuū contēpta sicis oculis ad vexillū curū
euola. cū ergo maioris dignitatis sit fides q̄ religio. fortitudine
animi xpiani trepidatē nō faciat amor amia. si p̄ aliū ille p̄dat of
ficio. bñ q̄tē. si nō. ne infiat eciam amiaaa p̄sone nō diu detine
at. de corpe naturali mox mēbzū putidū ne totā ei9 machinā in
fiat. cauterio absciditur. multomaḡ de corpe ecie caut9 atius
oē venenū errois p̄pellēdū est si notoriū est. si secretū. vt supra.
maxime vbi taciturnitas affert fidei p̄cū. scio q̄ oīa sūt agēda
p̄utē. creauit enī deus oīa in numero p̄dere 7 mēsurā. qd̄q̄ bo
nū bñ fieri oportet. s̄ nō scdm sapiētā hoīm q̄ inimica est deo. s̄
scdm illā q̄ desursū est pura 7 imaculata. dictū autē bñ bernardi
si memi dicētis q̄ mod9 caritatis ē nō habere modū itelligit q̄ ex
p̄te obiecti sez dei q̄ est infinit9 nō habzmodū. s̄ ex p̄te subiecti sic.
Ille igitē formidolosus nō audēs iurare fidei articulos ecā req̄sit9
cozā p̄silio fidei diligēt 7 strictē examine 7 p̄dat scdm sua r̄n
sa. nō tñ obseruare oportet oēs terminos iuris sic̄ in materijs p̄
phanis dixi p̄ta talē p̄cedū qz lōge ē a p̄phetis. q̄ p̄ fide passi
sūt. int̄ quos ysaias sustinuit sectionē corpis p̄ lōgitudinē ipsi9 p̄
serrā vt dicūt lignēa inap̄cto a capite. ieremias carceres 7 mortē
7 p̄phē multi. q̄ a lōge salutabāt eā 7 nudū venerat sep9 plenitu
dinis p̄ ea mortui sūt lōge ab aplis lōge ab euāgelistis longe a
martirib9 lōge de niq̄ a scā ecia q̄ p̄ orbē vniuersū scāa fide p̄siste
tur. redeat ad cor. eā p̄sitet ecā iuramēto si nēcitas req̄rat. atq̄
de suo p̄co agat p̄niam scdm arbitriū dñoz vicarioz

T Tractat9 de duplici ritu cant9 ecclesiasticā in diuinis officijs
Q uesiuit q̄dā deuot9 qd̄ ē q̄ i multis ecclis tā cathedra lib9 q̄
collegiatis canonicoz sc̄larū cant9 gregorian9 id ē cant9 simplex
negligit 7 dulcis iubilatio armonicaq̄ voū p̄cordia in diuino re
sonat officio. quē ritū religioēs bñ institute nō obseruāt s̄ voce fle
bili 7 submissa quēuēter seruiūt deo. 7 si vterq̄ bon9 est.

P rimū capitulum.

A d quā requisitā p̄ r̄sione supponim9 q̄ laus vocalis i diui
no officio nēcāria ē vt affect9 hoīs puocetur in deū. vñ cum
scdm diuersos cantus animi hoīm disponūtur diuersimodē scdm
ph̄m. viij. politi. et vocatū in p̄logo musica. salubriter institutū fuit
vt in diuinas laudes cant9 assumere q̄ten9 animi infirmozū ad

deuotionē promouerentur. hac ratione motus bt̄s ambrosi⁹ ut
in speculo hystoziali habetur ritum canēdi antiphonas in ec̄cia
trātulit in ec̄cia latina a grecis apud quos iā inoleuerat ex insti
tutioē ignati⁹ aethiocieni xpi ⁊ aplōz discipuli. q̄ p̄ visioz in celū
captus audiuerat angelos canētes bt̄e trinitati. itē ec̄ia bt̄s am
brosi⁹ post hylariū picaucū p̄nos in ec̄cia canēdos instituit. bt̄s
ec̄ia aug. ait. x. p̄f. adducor cātadi cōsuetudinē approbare in
ec̄cia ut p̄ oblectamēta aurū. infirmozū anim⁹ in affc̄m pietate
assurgat. ⁊ in ix. p̄f. fleui ait in h̄ymis ⁊ cātē tuis suauē sonā
tē ec̄cie voab⁹ ei⁹ ⁊ mot⁹ acrit. vterq; autē cāt⁹ simplex scz ⁊ musi
calis iubilatio trahit animā ad diuinā cōteplacionē sc̄dm diuersi
tate statū p̄sonarū tpm ⁊ locozū monachi nāq; officū nō est da
cere sed lugere. ut dicit beatus iheronim⁹ nō iherosolite sed humi
liter supiorib⁹ subia. quidā ec̄ia quozū corda tāgit de⁹ non mona
chi sed vitam monasticam inutātur tam deicia q̄ seculares quib⁹
luctus cōuenit ⁊ i d̄inis cāt⁹ simplex n̄ iocūdis cū iubilatioē. nā
musica i luctu iportuna narratio ec̄ciastra 22. sūt ⁊ plati ⁊ egregi
doctores q̄b⁹ vita ⁊ doctrina pplm̄ regere cōuenit. quozū grauitati
nō cōuenit leuitatis signū ondere simplicib⁹. qui licet nequē es
timat musicos a leuitate quadam ad laudē hoim nō dei iubilate.
illis utiq; simplex cāt⁹ p̄xtit. ⁊ voce satis submissa. hūc hz mise
rator d̄ns valde gratū ⁊ gemitū taliter canētū ut testatur diuina
in passib⁹ multis scriptura. si fiat p̄ dilatioē celestis glorie quā sus
pirant sed vinculis corpis artati super flumina babilonis sedētes
et flentes cantare nequeunt in terra aliena p̄m̄nū de cantē syon
si pro prolongatione habitationis vite t̄p̄alis tantis replete mi
serijs. de qua p̄pheta heu me quia incolatus me⁹ plōgat⁹ est ha
bitauī cū habitātib⁹ cedar si ex compassione statum aut aduersis
prostitutozū aut criminib⁹ de qua iob 30 flebā quōdam super ea
qui afflicus erat ⁊ cōpatiebatur anima mea pauperi hos fines
specantur habere religiosi qui in sine collectarum suarum. In p̄zi
cipib⁹ horz addūt ⁊ ab ecclesia tua cūcā repelle nequitā ⁊ nos
famulos tuos ab omni aduersitate custodi/ ut tamen mens hu
mana sub tantozum pondere gemituum resurgat interno replet
gaudio misericors deus qd̄ intelligens sapiens. p̄ouerb. 14. v
nū sine altero nō memit dicēs cor gaudēs exhilarat facē. in me
eozē animi deicietur spiritus. Est ec̄iam consideranda regio. si ter
ra canit musicalis habet locum. si iniuste oppressa canē simplex

gemebūdu. Est etiā considerandū tempus. qz est temp⁹ flendi ⁊
temp⁹ gaudendi. omnia tempus habent et suis spacijs transeūt
vniuersa ecclē. 3. qz si ordinem rerū puertere temptaueritis delo
cata se inuicē confūderet neq; luctus neq; gaudiū purū fidūq; sub
sistet. pzopter quod scriptū est pzoverb. 12. est via q̄ videtur ho
mini iusta nouissima aut eius deducūt ad mortē vsus dolore mis
cebitur extrema gaudiū luctus occupat. Cū igitur de⁹ neminem
perire velit volūtate antecēdēte nec dare in eternū fluctuationē ius
to post luctū ex causis narratis deo amabilem pfert gaudia neq;
cogitatioē cōphēsibilia neq; ligua hoīm vel angelozū effabilia.
q̄ pparat diligentib⁹ se. **Capitulum scādū**

Hec omnia diligenter diuinā scripturā intuenti sūt manifesta
In lege nature i lege scripta i lege euāgelica ab abrahā ex
ordiu sumam⁹ nōne tristitia cor suū laudauit in pcepto dei de im
molando filio. licet obedire voluit. s; mox maius gaudiū qn̄ sanū
ei redonauit. Agar tristis fugit dñam suam sarā sed gaudēs redi
ens se sue seruituti subiecit. Jacob tristis timuit fratē suū esau. s;
gauius est qz repperit eū ppitiū. Item tristis. cum putauit filiū su
um mortuum ioseph. sed gauius cum vidit eum dominatorem
terre. Ipse etiā ioseph tristis in carcere sine causa redusus fuit.
sed gaudens dū fuit constitut⁹ saluator egipti. In lege scripta. q̄
ciens a pharaone corde lapideo moyses repulsus abiit tristis. s;
prodigijs diuinis gauius. q̄ timid⁹ q̄ tristis cū videt egiptios
persequentes se et populum fugientem ⁊ artatum ad mare rubrū
sed supra estimationem humanam gaudentem quando mare ru
brum pbuit eis ducātū diuisis aquis quasi pzo muro existētib⁹
a dextris et sinistris. quociens moyses tristis a populo fatigat⁹
toāens gaudio p obedientiam illius replet⁹ inter cetera formida
bilis vīdita dei in chore datan ⁊ abiron cū ducēt⁹ ⁊ quinquagin
ta procerib⁹ est in exemplū quos ppter rebellionem cōtra moysen
terra viuos absorbuīt ceteros ignis de celo cōsūpsit numeri. 16.
Cūq; suū trāsitū ppiquatē agnouiss; ⁊ pplm de dura ceruice tristis
arguisset ⁊ ducātū ipsius iosue cōmentasset docuit illū dulci car
mine laudare dñm ⁊ gaudēs ait. audite celi q̄ loqz. audiat terra
verba oris mei. post pauca seq̄tur date magnificētiam deo nostro.
dei pfecta sunt opera ⁊c. ut habetur deuto. 32. delboza ⁊ barach
iudices filiozū israel se afflictione eoz p regē iabi ⁊ sifara tristes
nimis clamauerunt ad dominum habueruntq; victoriam sifara

interfecto autē delboza ⁊ barach gaudio pleni dño carmen obtule-
 rit. q̄ spōte obtulit aīas vras ad pīalū bñdiāte dño ⁊ reliq̄.
 iudiciū. 4°. similit̄ āna futura mater samuelis amaro aīo ppter
 opprobriū sterilitatis obiectū suffusa ⁊ a pontifice de ebrietate in
 crepata anno reuoluto gaudio magno samuelē prolē deo carā de-
 uota obtulit cū carmine sācto de quo 1. reg. 2. similia exēpla satis
 in ea q̄tinētur. In lege euāgelica nō est numer⁹ eoz qui post luc-
 tum diuina grā gaudio pfusi sūt tam in capite xpō deo nostro q̄ i
 mēbris ei⁹ aplis martin⁹ ⁊ fessorib⁹ virginib⁹ continētib⁹ ⁊ cete-
 ris timētib⁹ deū. nemo enim in eo confidit ⁊ derelict⁹ est. aut ita ⁊
 qz temp⁹ plenitudinis est. ideo vbi habūdauit delictū suphabūda-
 uit ⁊ grā. hec exēpla sūt in luce. pmissa in legib⁹ nature ⁊ moysi
 in tenebris. ista in veritate. illa in figura. illa de luctu et gaudio et
 noz bonoz. illa de luctu tempaliū. illa manu ductiua indirē ista
 directe pbanda genitū ⁊ cantū ecclie flebile. si fiat ex causis supra
 positis placuisse semp altissimo. Jam ad armoniā musicalē quali-
 ter deo sit acceptissima sūlū vertamus ⁊ quāte laudis ⁊ vtilitatis
 in ecclia sit aperiam⁹ sicqz iusticiā gaudia sequatur.

De cantu iubilationis armonice ⁊ vtilitate ei⁹

Teraiū capitulū.

Musicam triphariā doctores quidā esse dixerūt scz armonicā.
 organicā. rithmicā armonica vocali qcordia geritur. organi-
 ca flatu sonū emittit. rithmica pulsu siue tactu qpletur. Armonicā
 autē p̄ ceteris ope p̄sū est vt laudem⁹ ⁊ virtutē ei⁹ narrem⁹. Ipsa
 vt ait bt̄s ysidor⁹ hispalen̄ ep̄s 3. li. etymologiatū est modula-
 tio voīs ⁊ cōcordia plurimoz sonoz vel coaptatio. ipā mouet af-
 fect⁹. prouocat i diuersū habitū sensus. siquidē remiges hortatur
 ad tolerādos quoz labores. musica aīm mulcet. ⁊ singuloz opū
 fatigationē modulatio voīs solat. exatatoz aīos musica sedat.
 sicut de dauid legitur q̄ ab imūdo spū saulē arte modulationis cri-
 puit ipsa qz bestias necnon ⁊ serpentes. volucres atqz delphinos
 ad auditum sue modulationis musica prouocat. hec ille. Ipā nu-
 meris subsistit. numerus oīa arcuit. omnia cōplet. qz de⁹ feat om-
 nia in numero pondere et mēsurā. pondera autē numerū suū habēt
 ⁊ mēsure. feat eā oīa in mō. spē. ⁊ ordine. ⁊ hec sine numero esse

nō possit. s; nec āgeli nec alia creatura. āgeli. tripliā iherarchia cōstant. et nouē ordimb; celi numerū suū habēt. stelle etiā in firmamento. qz numerat dñs multitudinē stellarū. elemēta quaterno numero decorāt. oē mixtū suis partib; essentialib; pmanet. nichil pter deū sine numero esse p̄t. s; oīa q̄ celi ambitū cōtinēt suū esse. suū viuere in numerata dispositioē q̄dita sūt. Musica igit̄ generaliter accepta ppter numerū ubiq; reperit̄ et hac rōne arismetria q̄ numeros docet matrē dicit̄ et m̄grām aliatū artū. s; ad eam q̄ vocali modulatioē paul diffūdiē nrā reuertat̄ int̄tio. et ad ea q̄ sūt salutis altiq; mentē leuem; . Ipsa suspiria et gemit; deuotionis ex pectore parit. celestē inmittit amorē. terrena facit obliuiscia ut nisi fuerit anim; grauib; p̄cōz cathenis astrictus. gaudijs uideat̄ interesse celestib; ubi p̄sertim cū uox modulata uerba diuina cor penetrat

Capitulum quartum.
De p̄rogatiuis musicæ

Iostū est igitur ut p̄rogatiuas ei; q̄ latius p̄missa declarabūt subiciam; . **Quarūprima** ē q̄ est celestū ymago gaudioz. dulcē ei; et bene cōposita musica typū gerit āgeloz et sātoz qui nō cessāt laudare nomē domini de quib; ysa. 62. super muros tuos iherl̄m cōstitui custodes q̄ die ac nocte p̄petuo nō tacebūt. et iob sāct; . 38. ubi eras qm̄ me laudabāt astra matutina. scz angeli qui ab initio mūdi creati sūt et iubilatēt oēs filij dei sācti id est. et eccl̄. 1. 1. de dauid stare fecit cātōres et i son; eoz dulcēs fecit modulos ut laudatēt nomē sāctū dñi et āplificatēt mane dei sāctitātē. et apoc. 9. regem n̄ habebāt illa q̄tuor aialia dicētia scūs scūs scūs. q̄ est et q̄ erat et q̄ uerturus est. et infra. uiginti q̄tuor seniores cātābāt cātāū nouū dign; es dñe accipē libzū et soluere septe signacula eius . **Secūda p̄rogatiua.** q̄ passioēs aī moderat. nā sicut ipsa in sonozū moderata p̄positioē q̄sistit. sic et illas in tēperamto uapitat. **Narrat** boeci; in p̄mo libro sue musicæ de iuuenē ebri; q̄ sono fugij inātat; sp̄o deo succinēte. redijt ad statū mitiorē et sui cōpotē. ille enim ut nouit scortū domi esse. uoluit cōburere illā. p̄icta goras autem sciēs cū furem propter sonū fugij p̄cepit mutare modū et spondeū canere sicq; adolescentis aīm pacatissime tēperauit. **Itē** ait de q̄busdā q̄ cū pudice mulier; fores frāgerēt affectū tibiarū q̄cētū. iussit ip̄e p̄ictagoas ut tibiē sp̄oēū canēt. qd̄ cū fecisset. tarditate modozū et ḡuitate canētis illoz petulatiō sedauit.

Abiit eadē narrat quomō empēdodes cū ei⁹ hospitem quidam gladio
furibudus inuaderet. inflexit modū canendi. quo iracūdiā illi
us temperauit. ideo ait apostolus iacobus in canonica ca. 4. trista
tur aliquis vestrū orat equo aīo ⁊ psallat. ferē eadē q̄ socrate docen
te vbi plurima discipuloꝝ turma conuerat intrauit quidā adoles
cens. mundi sequens illecebras rosie coronatus ⁊ multis arcūda
tus ornamentis quod cernens socrates ad materiam continentie
se transtulit sermone graui dignitatem castitatis extollēdo ille ve
ro mutauit animū ⁊ singula ad lasciuam pertinentia pꝛouidens
exiit de conuētu castificatus. **T**ercia pꝛogatiua q̄ passiones cor
poris temperat. nā vt in p̄mo libro musice boeci⁹ de quo sup̄ habe
tur q̄ cū quidam pitagoria isomphre duceret noctes / curis eos sti
mulatibus quibusdā cantilenis / lenis et quietus sopor irrepit. ⁊
econtra sopore nimio confusus alijs sonoz modulis dulcedo vigi
les fecit. sed et morbos acutos interdum consonātia musicalis pue
gavit nec mirū. legitur enim i vitis patrum q̄ cum quidā deicola
ipe trasset a dño vt videret quō aīa iusti aut p̄cozis abstrahitur a
corpe / vidit quēdā paup̄em deo dilectū iacentē in platea nec habē
tem q̄ p̄solaretur eū / cū venisset hora dormitionis ei⁹ affuerūt an
geli michael ⁊ gabriel a dextris ⁊ sinistris eius / ⁊ cū aīa a corpe
nollet egredi / dixit gabriel michaeli / accipe animā illi⁹ / qui dixit
mozi debet sine pena / quare nō possum animā ne lederem accipere.
Interrogat dñm q̄ fieri oporteat / ait / mitto dauid cū athara ⁊ om
nes psallētes in sion vt aīa illecta dulcedie modulationis creat de
corpe / qd vt factū est / illico corpe derelictē ⁊ in man⁹ michaelis ar
chāgeli resedit sicq; abeūt oēs in celestē māsiōne. **Q**uarta q̄ de
mones fugat nō enī possūt laudes dei musicales sustinere qz eadē.
22. scriptū est / musica i luctu importuna narratio / constat autem e
os in sūma tristitia esse ineffabili malicia ⁊ grauissima pena semp
dolere. ⁊ 1. r. 16. habetur cū saulem spiritus malignus affligeret
dauid an eū in athara psallebat. ⁊ spūs ille recedebat ab eo ⁊ me
lius habebat. **I**tem cū insātator ad aspide serpentē accedit vt dea
piat / vnam aurem terre infigit / aliam operit cauda ne audiat / de
quo pꝛopheta in psalmo. sicut aspidis surde obturantis aures su
as ⁊ beneficia incantantis sapienter / ne igitur serpens antiqu⁹ dy
abolus superetur / laudes dei altissonas audire nō patitur / ideo pꝛ
pheta ait / laudans inuocabo dominū et ab iniurijs meis salu⁹ e
ro. **Q**uinta pꝛogatiua musice consonantis. q̄ meretur aduētū

spiritus facti patet. 2. reg. 2. de helyzeo cui cum reges israel et iuda
quereret euctu belli q regem moab ut hret i pmpu spm pphie
tia ait. adduante in psalte. qui cu canet facta e sup eu man9 dnu.
Itē 1. reg. 10. saul cu abiret qzere azinas pzis sui huit obuiū auncū
pphetarū qz pcedebāt psallētes i archa typano tibia 7 psalterio
7 mor ai pphetic spū pphetic replet9 est 7 pphetauit. ex q in isra
el pūbiū fuit nū 7 saul int pphetas. 6. q mereē assottationē
angeloz vñ ppheta ps. 68. puenēūt pnapes qūci psallētib9 i
medio iuuēcularū typanustuarū. pnapes sūt āgeli. psallētes deuo
ti musici. iuuēcule typanustre aie simpliciaū 7 innocētū. 7 cātorū
7. quid videbis in sunanute nisi choros castrorū. sunamitis ē ce
lesia cui chxi castrorū sez āgeloz assistūt q seuaā minucorū spū
aliū defesores.

Capitulū quintū.

S in morte quorūda scōrū ad eozū solationē audita sē cāti
ca dulassona. quid mirū si seruis dei deuote iubilatib9 assis
tūt psidia āgelozū. qñ in facie eāe spōse xpi dilāssime laudes mu
sicales exsoluūt nedū uniuersas ppulsātes fallacias. s. 7 corda au
diētū ad lucū deuotionis imutātes teste bto aug. libro cōfess9 q
ait flebā vberime in hypnis 7 cātiā suauesonāte eāe rehemēt
affect9 voēs ille influebāt aurib9 meis 7 eliquabatur veritas in
corde meo 7 fluebāt lacime 7 in bñ erat. secut9 aplm q in episto
la ad titū 1. ca. testimonio cuiuscā poete vs9 est. adduco ethnicorū
sive gentiliū dca ad firmamētū. phas ei ē ab hoste doceri. d. nēpe
plato vāq theolog9 2. l. i. timeo i for de utilitate musice armo
nia vero id est modulatio vepote itētio modificata qūtas 7 velut
cōsanguineas habens qmōtiones anime nre arcuationib9 pūde
ter voab9 musatum munere. teperatēq; causa pot9 q oblectatio
nis satis accōmoda quippe q discrepantes 7 in consonantes anime
commotiones ad concentum exoznationemq; concōrdie. music
auxiliantibus reuocet 7 glosa marginalis ait. non propter delec
tationem inuenta est armonia sed propter modum concōrdiam
supple pzinpaliter et aristoteles eius discipulus s. politicorū in
quit in substantia. musica turbationes aīoz repellit. melancoliā
temperat purificat passiones quibus moderatis cor liberius suscū
tendit. Item in eodem diat. est certa modulatio que musica dozif
ca vocatur que ad virtutes animū induat diatur autem dozifca
quia illa fuit inuenta in ciuitate doz noiata q cessit in sorte tribus

manasse cum opidis suis de qua habetur ioseph 17. et iudicium primo
speco quod huiusmodi musica sit illa quam beatus augustinus in uno librorum su-
e musicae commentat quam vocat musicam moratam. distinguit enim du-
plicem musicam scilicet moratam et fractam. morata mores componit. te-
perat motus in compositos sicut ipsa est morosa et temperata que a plerisque
vocatur a ponitiorzhe. ab alijs ut hic. de longhe. quam credo in-
tellerisse pitagoram dum monebat ad passiones sedandas canere
spondeum. qui est pes ex duabus longis compositus. fracta vero leui-
tatem induat magis. presertim minus fracta ad modum carminum
theatralium que secundum beatum hieronimum in ecclesia non veniunt. sed mora-
ta ut patitur valde utilis est. hac usus fuit beatus ambrosius institutus
ens in ecclesia dulcissimas modulationes et catholice contra car-
mina arianoz nitentium subvertere in errorem corda simplicium
Hec autem musicalis consonantia tribus exercetur instrumentis. scilicet
voce. flatu. et pulsu sive tactu. quoniam vero vox alia in digni-
tate precellit quia viva. reliqua non. et quia ut ait beatus hieronimus in
prologo biblie habet nescio quid latentis energie viue vocis ac-
tus quod in aures audientium transfusa fortius sonat. id est in tantum a-
nimam monet musica vocalis est excellentior. maxime si vox et vox
sunt consona. hoc est sicut ait quidam doctor si voluntas deuotione
affiatur ei quod vox canora concepat. tunc enim est musicalis con-
cordia et deo grata. si autem vox profert sancta eloquia. et voluntas non
affiatur illis sed contrarijs captiuatur passionibus. discors musica
est apud deum. aures eius non mulcet sed offendit. hoc tamen de pri-
uatis officijs intelligendum non de illis que fiunt in facie vniuersal-
ecclesie que est sine macula et sine ruga. cuius laus est deo gratissi-
ma et hominibus. quos nescio qua dulcedine aures tangit et me-
mores non sinit esse sui. miro modo ut auditur melodia affluunt
nedum de propinquis sed ex partibus remotis eam auribus suspensis et cor-
dibus precepturi. **P**ost illam musicam que instrumento vocis exsoluitur di-
uine maiestati sunt et grate que flatu fiunt et pulsu nam ad omnes spiritus
sanctus nos admonet. Ad eam que in voce per psalmos. 96. dicens psal-
lite deo nostro psallite psallite regi nostro psallite et iterum quoniam rex omnium
terre deus psallite sapienter. id est mente et voce consona. tunc enim per
sapit. Ad eam que in flatu ut in tuba vel fistula vel organo per psalmos 140.
laudate eum in sono tube Ad eam que in pulsu ut in cithara psalterio in
choro in tymphano et cymbalis laudate eum in tymphano et choro
laudate in cymbalis benesonantibus

Capitulum sextum

Si musica gentiliū passiones anime sedauit mores mutauit i melius morbos curauit/insomniis soporē contulit lenem ⁊ quietū; nō poterit musica diuina dozisca mozosa mentes fidelīū penetrādo ad deuotionē ⁊ cōpunctionem cordis exātare? Si carmina poetarū delectabilia fuerunt aut utilia/teste vno ex illis qui inquit aut prodesse volūt aut delectare poete. nō poterunt carmina xpi modulatis uoabus resonantia turbatos affectus credentiū. si tamen obicere nō ponāt delectando conferre salutem? Laudemus igitur musicam armonicam que dormiētes exātāt ⁊ surdos facit audire. nō taceat pupilla oculoꝝ nostroꝝ quia si tacerimꝯ lapides ⁊ postes ecclesiarum clamabūt. Nemo hanc contempnat sed corde deuoto dulces modos psonet. nō ad laudē hominū s̄ ad gloriam dei ⁊ aiatoꝝ salutē. ut mereatur angelos habere p̄sortes. placatus enī tali obsequio deus ⁊ militia celestis exultat. gaudiū nē p̄ filie gaudiū est matris. ideo letante ecclesia militatē letatur ecclesia triumphans in celis ad quam suspirantes ⁊ spe gaudentes peruenire mereamur.

Explicat capitula de duplia cantu

Hic finē hāc sportulā ducentes laudemꝯ viros gloriofos qui sup fidamētū diuinatū scripturatū ac doctoꝝ scōꝝ suis laboribꝯ abscondita pduxerūt i lucē q̄ lectulū salomois arātēderūt plus q̄ sexaginta fortes ad bella aduersus errores doctissimi turres ⁊ antemuralia arcū dederūt ei. ne falsitas turbaret veritatē/ne iniquitas pualeret equitati deuiantes potēter reduxerūt ad semitā. extinxerūt impetū ignis versuciarū fallacis ingenij cōualuerūt de infirmitate fortes facti sūt in bello scolatiā certaminis hū sup fundamētū qd̄ positū est sicut emulatores paternarū traditionū suis doctrinis repleuerūt ecclesiā. in hac magna patente alma vniuersitate parisiē. ad quā cetera studia dirigunt oculos multis tempoꝝ curricularis flozuerūt. huāna s̄ sciētias atiquoꝝ phōꝝ et lineas imitates āpliauerūt. tot posteris volumina relinquentes. q̄ mirari vix sufficiēt oebis. s̄ heus flere libet ifelicia tēp̄a q̄bꝯ licenter plures noua p̄finiunt nec aliqd̄ dixisse arbitrat̄ nisi q̄ a seculis nō sūt audita ad hāc

eam infamiam ducuntur ut imitatores doctorum antiquorum quorum memo-
 ria in benedictione est iudes et ebetes affirmet/sic fatui ut ceteri iudi-
 cae de coloribus ad hanc deducti presumptione ut dappnet q non nouerunt
 Ipsa prouidit apostolus in spiritu dicitur ait. erit tempus cum sana doctrina non
 sustinebunt sed secundum sua desideria concupiscunt sibi magistros prouen-
 tes auribus a veritate auditum auertent ad fabulas conuertentur/spiritus
 autem sanctus dicit quod hec erunt in nouissimis temporibus/a fructibus eorum
 cognoscantur/et iam nonnulli in hoc opusculo reuelati sunt quorum qui-
 dam dogmatizant iohannem euangelistam factum fuisse filium virginis
 naturalem per ista verba christi in cruce pendente ad matrem/ ecce filius tu-
 us per transubstantiationem corporis iohannis in corpore christi. alij per ingressum
 iohannis in uterum virginis et egressum saluo claustro virginali et hoc
 per dotem subtilitatis aut miraculum. quidam per incarnationem filiationis in
 iohanne. sunt et qui audent affirmare hominem posse aliquam creatu-
 ram meritoque plus diligere quam deum. Item deum posse acceptare odium sui
 quam longe sunt hec a sana doctrina satis per multa argumenta manifes-
 tum est. Sunt et alij insipientes corde dicentes quod non entis ad ens
 est relatio realis. et eam non entis ad non ens. quod quilibet pars homi-
 nis est homo. quod cum infinite sint hominis partes integrales idem homo
 est infiniti homines. quod infinito hominum est eadem anima. quod sunt
 tot predicamenta quot gutte aque in mari. quod sunt plura predicamen-
 ta in bursa mea quam in bursa tua. et multa alia delicamenta. que meos
 superba non timet euomere/de quibus pene nullam fecimus mentionem
 iudicantes indignum esse in reprobatione talium fabularum ingenium
 fatigari. vos autem amatores veritatis et doctrine probatissime gra-
 uissimorum patrum a talibus fantastiis inuentionibus aures auertite et
 varijs doctrinis et peregrinis nolite abducere. optimum enim est gra-
 tia stabilire cor ibi lux/ibi pax est/ibi humana ingenia requiescunt.
 Ad qua in hac sportula minus recte posita sunt. volumus ut nullo
 defensionis patrocinio fulta subruantur.

In istorum librorum sporte salicet et sportule fine fecit actor in cantu
 quasi epitalamico diuine iubilationis/commendans bene posita/di-
 uine bonitati/et eterne veritate/defectus si qui sint cum non ex malicia
 a sed ex ignorantia vel inaduertentia processerint submittens pi-
 etati generantis dei sic filium orantis.

Dōne deus cordis mei p̄r mea et salutare meū. tibi grās ago
q̄z respexisti humilitatē ancille tue ex qua natus mūdū illuminasti
durus bellator inimicū generis huāni superasti. infernū spoliasti.
celū aperuisti fideliter credentibus

Domine deus cui angeli seruiūt cui omne genua curuatur. tibi
gracias ago quoniam in tabernaculo corporis ancille tue requies
cere voluisti et cum gaudio aduenisti redemptor mūdi domine de
cordis mei pars mea et salutare meū.

Aue splendor patris et figura substantie eius. verbum p̄ quod
facta sunt omnia verbum quod reformat vniuersa verbū eternū
sed ex ancilla tua sub tempore natum. qui venisti redimere p̄ditos
noli dampnare redemptos auctorem horum voluminū tue pietati
comendo. qui viuis et regnas cū deo patre et sancto spū in eternū

Expliat portula fragmentorū magistri egidij carlerij decani
ecclesie cameracen. impressa in opido bruxellensi ducatus brabantie
Anno domini M. ccc. lxxix. 7.

Quod autem sequitur processit a domino iohāne ecōte sacre
theologie p̄fessore thesaucario insulen. et a domino gregorio ni
cholaï in utroq̄ iure licēciato egregio dū viuebat officiali came
racen sed omnia p̄cedētia p̄ter scriptū domini iohannis tincto
ras sunt ab auctore. sed habentur aliq̄ rōnes maḡi andree carnificis
q̄ trāsubstantiationē b. io. et post p̄mū scriptū dñi iohis de ecōte
Descriptū dñi iohis de ecōte sacre theologie p̄fessor̄ thesauca
rii insulen cōtra filiationē iohis euāgeliste et.

Rōnes maḡi andree carnificis cōtra trāsubstantiationē corp̄is
beati iohānis euāgeliste in corp̄e xp̄i et.

Descriptū eiusdē de ecōte sup̄ materia filiationis io. euāgeliste
cōtra bonetū et stanascū de maronis

Descriptū dñi gregozij nicholaï officialis cameracen sup̄ amozti
zationib9 tangentib9 certam ecclesiā.

Descriptū domini iohis de ecclē sacre theologie professoris the
saurarij ecclē sancti petri insuleñ. cōtra dicentes sanctū iohem euā
gelistā factum fuisse filiū v̄ginis verū ⁊ natūalē p̄ trāssubstātiatio
nem copis iohis in corp⁹ xp̄i. v̄i verborū a xp̄o in a uce p̄nden
te directorū m̄i sue glōse marie virgini de ip̄o iohē/mulier ecclē fi
lius tu⁹.

Vocissimo virtuosissimoq; dño ac honorādo m̄grō n̄rō/m̄grō
egidio carlerij egregio sacre pagine professori/ac de cano/⁊ cano
nico ecclēsie cameracēñ bene merito p̄ceptorū meo colendissimo

Obesq̄osa recōmēdatione p̄missa. Coicauit in vestra huāni
tas colendissime mi pater ⁊ p̄ceptor euidētē improbatōem
v̄ni⁹ p̄pōnis a veritate catholica aliene/a quodā p̄dicatore ad po
pulū publice dogmatizate/ q̄ talis est/ q̄ iohes euāgelista fact⁹ fu
it filius naturalis b̄ssie marie v̄ginis q̄n̄ dñs dixit m̄i mulier
ecclē filius tuus/ qui fūcauit se in hoc q̄ dñs p̄tulit illis verbis vir
tute trāssubstātiandi corp⁹ iohis in corpus xp̄i/sicut verbis sacra
mentalib⁹/p̄anē in corp⁹ xp̄i. ⁊ v̄nū in sanguinē. **V**De qua qui
dē p̄pōne req̄siuit vestra humilitas/iussitq; vestra igens caritas ut
quid sentire scribere nō postponerē. Et q̄ q̄ id adimplere m̄ime suffi
ciā. Nec tantū opus aggredi/p̄sertim ad quod tā insignis tāq; a
gregius fidei professor manus apposuit p̄sumere debeam. Nec p̄
huiusmōi p̄pōnis improbatōne q̄t̄q; v̄ltra vestras euidētissimas
rōnes addēdy censeam/tū ad p̄cedū vestrē m̄datē q̄ semp̄ adiple
re toto nisu/⁊ ex affā desidero ⁊ debeo. Ac ecclē in odiū tā p̄iculose
assertiois deniq; ad meā exerātationē/aliquas rōnes ac ip̄roba
tiones nō a vestrē alicnas q̄nymo a vestrē exortas/quasi illas di
latādo ⁊ frāgendo ⁊ ut tiro/sub maturo exp̄tissimoq; duce xp̄risti
ane milicie pugnādo/in gignasiū scolasticū s̄b v̄rā benigna correcti
one adducere conabor. Et in p̄mis/ q̄tomagē p̄missā p̄positionē
cōsidero tātamagē p̄cipio q̄ sit absōna. q̄q; erronea ⁊ p̄iculosa/
irrisioē ve q̄ reprobatōne magē digna. Et qz tā temeraria asser
tioē potest esse vna p̄positio de inesse/ aut vna de possibili ideo de
vtraq; est disputādū/ s̄ p̄ncipaliter p̄out ponitur de inesse. Nā ne
p̄ vestrā relationē rōnūq; vestrarū processū ac ei⁹ assertori s̄ confes
sionem ⁊ reuocationē intellexi/ ip̄e posuit eam fuisse verā de facta
Adāro sup̄pōdo ip̄az sic fuisse in forma ⁊ cū tali intellcū ⁊ motiuo
p̄ trāssubstātiationē. s̄ p̄tactā put p̄missū est p̄dicatā. **C**ōtra

illa præterea videtur michi quinque dicta per ordinem. Primo quod præfata
ta propter interminis seipam gnanēs multa impossibilia seu incompōssibilia
et sic est falsa. 2°. quod contradicit expresse et multiplicat sacre scrip-
ture et sic est erronea. 3°. impingit nephās xp̄o et sic est pernicioſa
et blasphemā. 4°. ædit i detumētū et vilipediū benedāssime ma-
tris ei⁹ marie itēmerate v̄ginis et sic ē scādalosa et piarū aurū of-
fensua. 5°. affert b̄tō iohāni euāgeliste discipulo p̄dilecto/dāpnū
incomodūq; nō modicū diminuēs eius meritū ac sue s̄citatē tol-
lens phemise p̄nuū et sic est periculosa et fidei subuersua. **Primum**
ostēdi p̄t v̄is plurimis. **Et arguit p̄o sic.** Vbi xp̄s p̄tulit illa v̄-
ba. mulier ecce fili⁹ tu⁹. **Aut** mox i ultimo platiois eorū facta ē
p̄fata trāssubstātiō corpis iohis i corp⁹ xp̄i et fact⁹ est iohēs fili⁹
natural v̄ginis/vel nō s̄ pot⁹ ad h̄ expectāda crāt adhuc illa se-
quētia v̄ba discipulo porrecta. **Deinde** dixit discipulo. **Ecce** mā-
tua. **Et** q̄dāq; de ē semp vna pars est falsa et altera falsificat al-
terā/qz si dicatur 2°./seq̄tur qz p̄ora v̄ba sūt falsa/sez. ecce fili⁹
tu⁹. qz ipsis plac̄ nedū iohānes erat fili⁹ v̄ginis nec efficiēbāt
quod siḡbāt/nā anteq̄ sit p̄leta forma seu p̄rolatio v̄boz/non
fit trāssubstātiatio. **Si** dicatur primū/seq̄tur falsitas verborū se-
quentiū. **Deinde** dixit discipulo ecce mā tua. qz post trāssubstā-
tiationem nō erat amplius discipulus sicut nec panis post ei⁹ cō-
secrationē est apli⁹ panis/tursus in eodē contextu sermois et in ea-
dem forma loquendi est magna equiuocatio ac loquendi et vic-
tutis significatiue diuersitas/qua præcedentia verba. sez ecce fili-
us tuus. essēt conuersua et effectiua illius quod signant/sequen-
tia vero. ecce mater tua dū taxat significatiua seu demonstratiua
et non effectiua/sicut nec hec verba. hoc est corpus meum. secun-
dario p̄rolata supra hostiam consecratam/sed solum essent signifi-
catiua. 2° sic. si facta fuit per ea verba h̄ trāssubstātiatio/remanse-
runt accidētia priorē sine subiecto/puta sprāes seu effigies iohā-
nis/coloz/viuere/motus/et sensus/prout tunc ad sensum patuit
et scriptura testatur/quia adhuc post p̄rolationem illozum verba
tu⁹ n̄ xp̄istus pendebat in cruce sub specie propria/discipulus ve-
ro seu ipse xp̄istus sub effigie discipuli stabat cum virgine iuxta
cruce/ubi ex illa hora suscepit eam i suam/et quicquid fingitur
factū/non est dubiū/mansit effigies et facies iohānis/qz nec mu-
tata fuit in effigie xp̄i/nec perijt. **Tūc** q̄rit in eodē moxē ē q̄
viuebat i s̄ effigie et spē iohis/nō corp⁹ ē/qz tūc v̄ erat mortuū

Nec corp9 iohis qz p adūsariū iā erat tñssbatū/oz q̄ q̄ figat ibi
fuisse tēū corp9 7 tēā aiāz 7 modū vñ ibi p̄cessēt qz aiā discipu
li erat tñssbatū 7 aiā p̄erat i libo sepata a corp9. a penit9 delirā
do 7 q̄ phiaz latrādo oz ponē ibi fuisse viūē sñ viūēte 7 ab p̄ aiā q̄
ē act9 p̄m9 corp9is viūētē 7 p̄nāpiū q̄ viūim9 / sētīm9 . s̄m locū mo
uem9 7 itelligim9 p̄m / ut testat̄ an̄s . li° 2° de aiā / vñ p̄p̄ h̄ t̄z fidee
p̄m i illo triduo fuisse v̄ē mortuū / qz sepata fuit aiā ei9 a corp9 7
corp9 ei9 v̄ē mortuū qz n̄ erat aiātū 3° cū x̄ps v̄ginis fili9 v̄tu
te tal̄ trāssbatōis fuerit s̄b sp̄e discipuli sicut corp9 p̄ s̄b sp̄e panis
n̄ desit̄ eē s̄b illa q̄diu ip̄a māsit / sicut de sacm̄to altari fide tēmp
ex q̄ sequit̄ pl̄mā absurda / v̄z q̄ dem̄tato disciplo h̄ ē ei9 effigie p9
resurrectiōis p̄ v̄ē dia poterat / h̄ fuit / pass9 / mortu9 / 7 r̄surrex̄ q̄ illd
io . vl° . sic volo eū manē donec veniā r̄c . Et q̄ redemit nos / et q̄ p
totā vitā suā erat adorād9 sicut x̄ps / et excellētiori adoratiōe sc̄z la
trie 7 reuerētia q̄ b̄tā dei genitrix / 7 dū effluebat sāguis de nari
b9 suis l̄ aliūde / ille erat adorād9 t̄p̄ ver9 sāguis p̄ 7 alia hmōi . et
tūc cū mortu9 fuerit i triduo emanētē p̄ori sp̄e / q̄z iē an̄ sc̄a resurrecti
ōe p̄ ip̄e x̄ps fuit itēato s̄b sp̄e iohis q̄ remāsit pl̄imis an̄is p9 p̄ re
surrectiōis / p̄ nouā platiōis v̄borz p̄dōz q̄ n̄ legū fuisse repetita / q̄
7 si fuisset iterato platiōis / n̄ fuisset hmōi tñssbatō qz tūc iohes n̄ erat
p̄m adūsariū / l̄ fuit ibi iterato v̄tute p̄ platiōis qd̄ n̄ vidē posse
dia / cū illa trāssit 7 sc̄a fuit it̄ruptio qz i illo triduo / s̄b sp̄e discipu
li x̄ps desit̄ eē p̄ mortē . oz q̄ dare modū quō i resurrectiōe icēpit ibi
iterato eē . **N**ec vidē posse fingi q̄cūq̄ possibil̄ / nisi oīo ad volūta
tē fingat̄ q̄ iohes fuit ita tñssbatus i filiū v̄ginis i se / 7 n̄ ex̄n̄te
sub illa effigie iohis q̄si mō sacramētali / s̄ tūc adūsari9 recēdet a
suo fūdamētō qd̄ sumit de sacm̄to altaris vbi panis p̄ntē in corp9
p9 p̄ qd̄ veraciter est s̄b sp̄e panis **I**tē sic cā n̄ poss̄ sustinere p̄ponē
suā / qz post hmōi p̄sioēz oīso illo p̄sio / n̄ fuisset verū dicere h̄ ē fili
us v̄ginis / nec ess̄ verū dicere q̄ iohes fūis ē fili9 natural̄ v̄ginis
T2° vel x̄ps erat s̄b sp̄e iohis tot9 i toto 7 p̄ ptes i q̄libz pte / ul
tot9 i toto 7 c̄q̄ tot9 i q̄libet pte sicut i sacm̄to altari . **D**i deē p̄
mū seq̄ q̄ x̄ps eāt ibi extēsiue 7 p̄ modū dimētōis 7 tūc cū lōgi
tudo latiō 7 p̄sūditas i x° et iohes n̄ erat oīo eq̄les seq̄ l̄ q̄ aq̄
ps corp9is p̄ exēdebat molē 7 q̄tūtatē lōgitudinē v̄e 7 grossitē io
his si eāt maior iohes 7 tūc ocul̄itūctū patebat existē corp9 miābi
lē mōstruōsū 7 difforme . a si iohes eāt maior x° se q̄ aq̄ p̄ lōgitu
dis a ḡssitūci corp9is iohis puta caput si exēdebat x° de capite . a

ps ei9 a man9 a pes a umbilic9 māsiff ibi s̄b pte sp̄ei quā n̄ occu-
pabat aliq̄ ps corpis p̄ 7 h̄ s̄n vita putrefactioni exposita. a q̄ s̄b
aliq̄ pte sp̄ei ioh̄is nulla oio suba p̄tinēt / q̄ q̄dē oia absurda s̄t 7 ri-
diculosa. nec p̄t dia 2^m / vt q̄ xp̄s erat tot9 in q̄libz pte / qz s̄b sp̄e
p̄p̄a xp̄s n̄ ē tot9 i q̄libz pte / q̄ nec s̄b sp̄e ioh̄is / h̄ p̄na t̄z grā ma-
tere lz n̄ sit for̄l vt p̄z i sac̄m̄to altare ubi n̄ seq̄t̄. **D**z n̄ est silē qz
panis 7 vinū s̄t tō omogenia / q̄libz ei ps panis ē panis 7 q̄libz ps
sp̄ei panis ē sp̄es panis / itidē ē de vīno / s̄z corp9 ioh̄is sicut 7 p̄ erat
totū entrogenū vñ n̄ q̄libz ps sp̄ei ei9 rep̄ntabat ip̄z / alias et̄ sc̄a
t̄n̄s̄batioē / frustra māsiff organizatio i illa sp̄e 7 ita bñ fuiff̄ locu-
tio p̄ digitū sicuti p̄ os quōdā ioh̄is 7 sc̄a fractioē seu abs̄sioē puta
abs̄sa manu māsiff s̄b q̄libz pte ei9 tot9 xp̄s / sicut i diuisioē hosue
p̄fecte p̄gite 7 ip̄a man9 abs̄sa ābulas̄s̄ vidiss̄ 7 audiss̄ 7c̄ 1°
si sc̄a fuit hm̄i t̄n̄s̄batio / n̄ solū fuit ibi corp9 xp̄i / s̄z 7 tot9 xp̄es ex
vi t̄n̄s̄batiois 7 n̄ solū p̄ realē p̄comitātā ex q̄ sequit̄ impossibilia
7 absurda / qz sc̄z natura creata p̄usa fuit i naturā diuinitatē 7 aīa ut
aīaz 7 filia. **A**ssūptū p̄ p̄bat qz sicut i sac̄m̄to altare ē vi sac̄m̄ti
q̄cqd̄ ibi exp̄m̄it̄ existē ex forma sacram̄ti 7 pla^o v̄boz vñ ibi n̄
solū p̄tinēt vi sacram̄ti sola caro s̄z ossa 7 nerui 7 hm̄i qz n̄ d̄z in
for̄e p̄fectiois h̄ ē caro mea s̄z corp9 meū / qd̄ illa p̄tinēt. **D**i ei xp̄s
dixiss̄ h̄ sū ego l̄ h̄ ē fili9 marie / ibi ess̄ i sac̄m̄to altare aīa 7 tot9
xp̄s ex vi sac̄m̄ti. **D**ic̄ et̄ cū iux̄ dcm̄ assertorē / ioh̄es fact̄s fuit fi-
li9 natural̄ v̄ginis vi illoz v̄boz. mulier ecce fili9 tuus. n̄ solū ei
dix̄ xp̄s. mulier ecce corp9 filij tui / seq̄t̄ q̄ qz tot9 xp̄s fuit ibi s̄b sp̄e
ioh̄is ex vi v̄boz / 7 s̄m̄ corp9 7 s̄m̄ aīaz / p̄ vt videt̄ 7 s̄m̄ diuinitatē
qz vn9 7 idē erat fili9 dei 7 marie / sc̄z xp̄s ver9 de9 7 h̄o / 7 h̄ p̄ vnā
filia^o s̄m̄ multos doctores / filiatio at̄ ē p̄soē seu p̄p̄tas p̄soal̄ 7 i xp̄o
n̄ erat nisi vnā p̄soā. sc̄z dina 7 ita videt̄ p̄cludy talē p̄sioēz fuisse
t̄minatā i diuinitatē. **T**ūc p̄bat p̄ p̄na. qz si ibi fuiff̄ diuinitas p̄ vi
v̄boz 7 n̄ solū p̄ realē p̄comitātā seq̄t̄ a totū ioh̄ez a q̄q̄ ei9. in
diuinitatē fuisse p̄sū qd̄ ē impossibile 7 idudēs repugnātiā ex pte rei
qz t̄min9 a q̄ p̄siois. manet aliq̄mō i t̄mino ad quē 7 h̄ s̄m̄ aliquā
potētā cor̄z utiqz. mō dina natura n̄ h̄z aliquā potētā cor̄z cū na-
tura creata. alias et̄ seq̄r̄t̄ qz de9 poss̄ se p̄tere i creaturā aliquā
cū vterqz termin9 aliau9 cōuersiois a mutatiois sit eq̄lit̄ in v̄tu-
te agēt̄ maxime ifiniti. 7 sic de9 ess̄ mutabil̄. 7 poss̄ desinē ēē qd̄
ē impossibile. 2° p̄bat eadē p̄na q̄ ad 2^{am} ei9 pte qz saltē fuiff̄ i p̄sū
o corpis a aīe ioh̄is i aīam p̄. qz fili9 marie. nō erat fili9 sine aīa

et si possit esse sine divinitate et ita erat ibi saltem anima per ex vi transmutationis
 nisi per corpus non posse mutari in spiritum inquit Augustinus 1° super geneseos ad litteram
 anima esse posse quodammodo in animam non videtur factibile quod si anima rationis non habet
 esse nisi per creationem ita non videtur posse desinere esse nisi per annihilationem
 modo quodammodo de qua est ad primum non est annihilatio. Ex hijs patet primum quod opposita
 propositio est falsa et patentes plura impossibilia et absurda iam tacta et alia que ad
 duam possent si audiret plane mens assertoris a qua velle plura interrogare
 re putat verum iohannes euang. resurrexit et resurget et si sic an supersit a su
 met in resurrectione novissima corpus primum vel illud in quod est transmutatum vel
 aliud. 1° potest dici primum quod suum corpus fuit transmutatum nec mansit quod ipse
 fuit. Nec 2° quod sic non resurrexerit iohannes idem scilicet homo nec eadem humani
 tas esse id corpus est primum. Nec 3° quod sic esse non resurrexerit idem corpus nec
 eadem humanitas a idem homo. 2° querere si post talem transmutationem mansit cum
 effigie iohannis. 3° nutritia que prius fuit videtur quod non debet fuisse prius il
 lud docebat experientia et scriptura testatur quod christus post resurrectionem in 3^a
 appetitio facta discipulis suis manducavit coram illis et sumens reliqua
 dedit illis accepit ei panem et dedit eis et piscem sicut videtur in lucam xxvii.
 et ioh. vi. modo iohannes erat unus ex illis quod in lucam habet quod duo discipuli
 que cognoverunt christum in fractione panis in castello emaus regressi in iherosolimam
 invenerunt aggregatos undecim et dum illis loqueretur de ihesu que viderat. the
 soretic in medio eorum. et in iohanne habetur quod illa hora cum discipuli pra
 disset et petrus quod vidisset discipulum quem diligebat ihesus et que retribuit
 in cena super petrum eius scilicet iohanne dixit ad ihesum dominum huius autem quod erat quod ibi
 comedit cum alijs. Queritur etiam an manserit virtus argumentativa
 et generativa. et tunc quero quid ibi nutriebatur et in quod convertebatur
 nutrimentum per tot annos. Nutritur ei solum vires huius corporis resolu
 bile quod indiget restauratione de perditis et respicit nutritio ipsam nutritio
 tum in quantum est in per se caro unde membrum autem patitur quantum mixtionem
 ab ipso alimentum ipsam in se quantum modo habet et alia habet ex per se de generatione et cor
 rectione que in casu posito non videtur posse salvari et potissime in termino mor
 tis primum. Et queritur a que fiebat nutritio huiusmodi ei radicale quod est proprium sibi
 calorem naturalis a que fit eius resolutio et restauratio fuisse cum corpore
 iohannis transmutatum cum pertineat ad veritatem humane nature et est substantia que nul
 la ibi mansit sed esset ibi duntaxat corpus christi intransmutabile et ad
 quod etiam fieret ibi nutritio ubi nulla esset resolutio et de perditio. De
 us et natura nichil agunt frustra / 2° de celo et 3° de anima / natura
 semper operatur propter determinatum finem / ut ibi habet et 2° philosophi. Querere et
 etiam cum reverentia tamen et sine prejudicio illibate sanctitate persone

p/7 iohis/si mansit vltis gnatiua/7 posito casu qd fuisse psecuta ge-
 neratio qe illi9 fuisse pz xps iohes 3o qzere pnapale an ad mo-
 tu illi9 figure mouebat xps affixus 7 dice extesus in cruce. 9o si
 mox post tale trassbat^o potuit ibi fieri vulnera/ truca/ mutila^o
 mebroz/a occisio 7 si sic vt^o illa fuisse sca i corpe p pedit^o in cruce
 7 vtru hec fieri poterat cu lesione et metio/xpo mortuo/et cui9 e-
 rat tuc lacme fluetes ab ocul qnda iohis 7 vt^o poterat ride flere x^o
T4o si qe māducas^o post tale trassba^o 7 an p morte aliq de spe
 iohis an māducas^o cozpalē cozp9 p ul saltē spūalē sicut fit i sacra-
 mēto altat^o 7 qd fiebat qn iohes post suā trassbationē psecbat 7
 cozp9 dñi māducabat/qe sez psecbat et 6o si xps dixiss^o de ma-
 ria magdalena q stabat iux cruce cu maria vginē/ ecce mē mea. v-
 trū xps potuiss^o seisse q vtrū illoz vboz ipe fuisse scis filij na-
 tural magdalene 1o qn xps autē dicit sibi ecce mē tua 7 frēstui
 foris stat qzetes te/dixit extētes manū i discipulos suos/ ecce mē
 mea et frēs mei/ qai qz ei fecerit volūtate patrē mei q in celis ē ipe
 meus fr^o 7 soroz 7 mē ē 2o xij. vtrū vtrū illoz vboz illi scis
 mē soroz 7 frēs naturales p/ videt q eq volūtate poss^o h dia sicut
 id qd dicit adūsan9 nec hz maius fulamētū ex sacra scriptura p dca
 suo q p isto/ saltē de possibili^o eade est rō/ 7 tñ id dicit videtur bñ
 de rōziū h 7 alia multa possēt qz absurda 7 iopinabilia q tñ ex
 pōne oriri 7 seq videt. **V** 7 at quō ipa ē erronea expisse qdites sa-
 cre scripture ondūt euidēt rōes seu demōstratōes vze ad impossibile. **P**
 tursus p textū iue^o sequētē vba illa. ecce mē tua Jo. 19. vbi s b dicit
 et ex illa hora accepit cā discipul9 i suā q vba dare de iohē itelli-
 gū^o 7 sequētia/ vbi iohes de seipō loquēs ait 7 q vidit testio^o p hī
 buit et vtrū ē testio^o ei9 7c quō. s. xps iudicato capite tradidit spm
 7 quō milites n fregerūt crura ei9 qz viderūt cū mortuū s vn9 mi-
 litū latus ei9 lāca aperuit 7 p tūuo exiuit sāguis 7 aq/ 7 ille scit
 ait iohes de seipō/ qz vera dicit. Itē ē q id qd hētur de rotē iohē e-
 sequētī q ipe currit cū petro ad monumētū vna sabbi et/ qd n
 potest intelligi de ipō conuerso nec de filio vginis que tūc de moz-
 te resurrexerat nouit. Nec id qd ibi subd^o vidit 7 credidit/ sez coz-
 p9 p ablatū put magdalena dixerat. Aut credidit tūc pmutus et
 nō ātea/ resurrectionē p scām/ qz nūdū sciebat scripturā qz oportet
 eū a mortuis resurgē. Nec id qd psequēt^o dicit q magdalena nūcia-
 uit discipul se x^o vidisse/ 7 h m dicit inqt. **V** De qtur g 7 pstat p
 scripturā q post plationē illoz vboz mulier ecce filius tuus/ 7

post passionem xpi iohannes euangelista mansit non transsubstantiatus et hoc per longa tempora / annis scilicet sexaginta septem usque ad tempora traiani ut ysidorus testatur. Dixit namque annis nonagintanove quod beatus iheronimus satis confirmat cum ait quod usque ad ultimam ipsam suam senectutem ephesi morabatur / ita ut vix inter discipulorum manus ad ecclesiam deferretur / unde in prologo euangelij ipsius iohannis dicitur. hic est iohannes euangelista vnus ex discipulis dei etc. Et infra / et huic matrem suam pendens in cruce commendauit deus ut virgo uirginem seruetur. Et adhuc consequenter / Hoc autem euangelium scripsit in asya post eam quam in pathmos insula apocalipsim scripserat. Et subditur / Hic est iohannes qui sciens superuenisse diem recessus sui conuocatis discipulis suis in epheso etc. quod non potest intelligi de filio uirginis quia xpius resurgens ex mortuis iam non moritur mors illi ultra non dominabitur etc. legat illa et similia atque intelligat / tam temerarij assertor / et nouitatum amator si velit et possit ut papiae suam confusionem suamque reuocet errorem indilate. Item ad idem / actum primo habetur quod post ascensionem et reuersi sunt discipuli iherosolimam / et cum introisset in cenaculum ascenderunt ubi manebat petrus et iohannes etc. / et sequitur / et hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione. Et tunc sequitur habetur / quod omnes discipuli congregati in eodem loco repleti sunt spiritu sancto / et cepit loqui varijs linguis. Et tunc 3o habetur / quod petrus et iohannes ascenderunt in templum ubi abulare fecerunt dauidum ex utero matris / quod cum omnes populus curret ad ipsos dixit petrus ad populum / viri israelite quod admiramini in hijs / quia nos qui itumemus quasi uestra uirtute a peccato fecerimus hunc abulare / deus abraham etc. glorificauit filium suum ihesum etc. ubi date narratur iohannes apostolum cum petro sanasse dauidum in nomine ihesu / et quod nec ipsi / illa uirtute sibi uindicari promiserunt / quod ergo predicator ueritatis audeat dicere tunc iohannem in christo fuisse conuersum / nisi uel habuerit ignorantiam sacramentum licet. Aut excoctus fuerit curiositate uana que merentur illud. Item cum ibi capitulo 9o habetur quod sacerdotes et saducei iniecerunt in discipulos / et manerunt / et uidentes petrum constantiam / et iohannis comperto quod homines essent sine litteris / et ydocte / ammirabantur / et non noscebant quonia cum ihesu fuerat / et uocantes eos denuncauerunt ne ammodo loquerentur nec docerent in nomine ihesu / petrus uero et iohannes respondentes dixerunt ad eos. Si iustum est in conspectu dei uos potius audire quam ihesum / iudicate. Et capitulo octauo scribitur. Cum autem audissent apostoli

qui erat iherosolymis qz cepit samaria verbū dei miserūt ad eos
petrū ⁊ iohāne/ q̄ cū venisset orauerūt p̄ ip̄s ut acciperent sp̄m sc̄m
Ecce quō in plurimis locis sacre scripture legitur iohes comes fu
isse petri/ ⁊ cū eo nō vt xp̄s. s̄ vt xp̄i discipulus ad promulgati
onē ⁊ cōfirmatiōz fidei/ illi⁹ mortē/ resurrectionēqz p̄dicasse ⁊ euan
geliū. Itē ip̄e itē iohes euāgelista i p̄a canonica sua quā scripsit p̄
xp̄i ascensionē qd̄ vidim⁹ ⁊ audiuim⁹ annūtiamus vob⁹ ⁊ de alijs
vt soetas vestra sit cū p̄re ⁊ filio ei⁹ ihu xp̄o. **E**t subdit si dixē
rim⁹ qm̄ p̄cā nō hēm⁹ ip̄i nos seduam⁹ ⁊ veritas in nobis nō ē
si cōfiteamur p̄cā nr̄a. fidelis ⁊ iustus est vt remittat nobis p̄cā
nr̄a ⁊ emūdet nos ab oī iniquitate/ si dixerimus qm̄ nō peccam⁹/
mēdāc̄ facē⁹ eū. ⁊ sic de alijs/ s̄ ⁊ si q̄s peccauerit aduocatū hē
m⁹ apud patre ih̄m xp̄m iustū et ip̄e est p̄pitatio p̄ p̄c̄is nr̄is. **E**t
canonica sc̄pta/plura h̄ns vobis scribere nolui p̄ cartā ⁊ atramē
tū spero enī me futurū ad vos/ ⁊ os ad os loq̄. Itē dicit in 3^a ad
galyū/ q̄ oīa ⁊ singula de ip̄o ioh̄e cōstat fuisse dicta et h̄mōi attri
buere filio marie q̄ tūc in celis habitabat ⁊ nūc h̄tat/ interpellāz
p̄ nobis ad patre/ q̄ p̄cā nō fecit/ nec inuent⁹ est in ore ei⁹ dol⁹/
error est manifest⁹/ impietas ingens/ ⁊ notoria blasphemia. **E**t
erat 3^m p̄ncipaliter p̄positū qz ex illa erronea affectione cōcludē
filii marie huic p̄c̄z ut patet ex nouissime allegatis de canoni
ca ioh̄is. Atqz ip̄m hesitasse de sua resurrectione/ et ignorasse scriptu
ras ⁊ huiusmodi vt patz ea q̄ paulo sup̄i⁹ sūt memorata de cursu
ioh̄is ad sepulchrū ⁊c. Itē inuit xp̄m neglexisse m̄tē usqz ad horā
mortē sue qz in euāgelio narrat qz ex illa hora accepit eā discipu
l⁹/ tūc filij v̄ginis s̄^m adūsariū facis/ i sua/ q̄si dicat tūc p̄mitus ⁊
n̄ atea voluit eā xp̄s ⁊ honoāuit tūc m̄tē. Itē ponit xp̄z fecisse di
cē et oīno q̄ sua p̄p̄a intētionē q̄ erat p̄uidere m̄tē de custode in ab
sentia sua/ de patrono ⁊ consolatore vt scz m̄tē quā delinq̄bat/ ut
ait b̄t̄s aug. alterū p̄ se filiū quodāmodō p̄uideret/ qd̄ m̄tē feciss̄
si discipulū/ m̄tē custodie deputatū in se trāsubstitūss̄ statū mori
turū/ qz sic abstuliss̄ magistrū ⁊ discipulū/ filiū ⁊ e⁹ vicariū/ seu
custodē suū/ q̄ quī⁹ nō apli⁹ erat sicut nec ip̄e xp̄s q̄ exspirauerat/
sic frustra cōmēdass̄ m̄tē custodie illi⁹ q̄ nō manebat nec viuebat
Et deorsū ē ⁊ in intelligibile dicere qz xp̄s m̄tē sibi p̄pi/ seu disci
pulo in ip̄z. quō statū morituro cōmēdass̄/ ut ip̄a i filij absentia nō
p̄uaret v̄ginali custodia. In h̄ ergo xp̄s ḡuissimū/ dignissime/
carissēqz sue genitrici detrimētū intulisset/ tediū et dilipediū/ qua

app' dcm fuit q' q' tal' assertio e' p'nciosa / 7 p'iatu' auriu' offe'siva
ac de erro'e suspecta / quoda' q' vol'e't / intelligat' 7 de' f'edat' / cu' ponat'
tata' negligetia' atq' iacua' / ipm' x'p'z benignissimu' erga ta' digna'
amabile' q' m'rez hu'isse / qua' q'de' marie sibi p'p'acete' / p' illu' tra'ss'ba'
tiois modu' dimississ' oio' desolata' / po'it p'tea' tal' volu'taria' fictio illa'
teme'ata' v'gin'e' plures / vt arguit' / hu'isse filios . a' salte' ipaz' de plu'
ralitati' plus / natural' ac de' t'meto' v'ginal' pudoris reddit' suspecta' a
pud' i'firmos / p'fata' p'pone' / q'lit'cu'q' exponat' / p'dicari audietes / v'n'
e' p'nciosa nullo' p'dicatu' / cu' nec sit i' sac' scriptura nec i' doctore' ap'
p'bato' f'ida' / n' v'ribz' firmā s' oio' volu'tarie 7 curiose' p'posita' n' e'
edificat'ia' s' occasio' t'ime' n' pua' / nec cede' honori' d'no' / a' p'tines' i'n
se aliqd' sac'm' magnu' / a' salute' subsidiu' / a' fidei' stabilit'metu' 7 testi'
moniu' / s' p'ca' e' fidei' sub'sua' / ut dcm' fuit 1' p' ia' tacta' / ac caa'
qz' oio' aufert' carissio' s'assio'q' p' discipulo' 7 m'is' ei'9' castissio' p'zono'
vita' meritu' gl'az' 7 s'ata' s'ue' q'digna' t'etribu'tio' p'missio'q' p'mu'cia'
one' eterna' s'z' b'atitudine' qz' ut euidet'issie' h'mo'i' erro'e' c'ofutastis' si'
corp'9' ioh'is i' corp'9' p' fuit' z'usu' 7 ip'e' ioh'es' f'as' e' filiu' natural' b'te'
v'ginis . 1 . x'p'is ioh'es' de' cetero' n' fuit' ac' post' p'lacione' illo'z' v'bo'
tu' nichil' meruit' fide' p'dicatio' i' paup'tate' seu hu'ilitate' 7 p'f'one' a
postolica' viu'edo' / p'se'cutione' p' iustia' 7 x'p' sustine'do' 7 t'ate' merce'
te' copiosa' eterna'q' i' talis' expectato' 7 recipie'do' q' v'ba' 7 p'missa' p' q'
vitas' e' nec fallit' nec fallit' / ip'e' ei' dixit' suis' discipul' / ad eu' vbi' of'
cederat' i' m'ote' accede' / b'ti' paupes' sp'u' q'm' ipoz' e' regnu' celo'z' / b'ti'
mites' / l' t' q' luget' q'e' (H) / 7 / 4 . 7 subdi'e' / gaudete' 7 exultate' q'm' mee'
res' v'za' copiosa' e' i' celo' / vos' estis' sal' terre' / vos' estis' lux' m'udi' / sic'
luceat' lux' v'za' co'za' ho'ibz' q'e' h'mo'i' q' p'mie'9' illis' p'tigeru't' p'9' x'
surrectio' 7 asc'e'ntio' q'u' s' p'one' ioh'es' n' erat' et sic' n' poterat' me'
tedo' illa' adimplere' nec fuiss' capax' b'atudis' p'misse' cu' penie'9' no' e'
rat' qz' 7 si' tra'ss'ba' d'z'at' ab' anichillati'o'e' aliquo' p'p' ordine' que' im'
portat' ad a' qz' ipa' deducit' ad aliq'ue' t'minu' positu'u' q' ibi' ab' age'
te' ite'die' t'n' i' h' q'ue'it' cu' anichilla'o'e' q' t'edit' ad nichil' sui' ita' q' nichil'
il' illi'9' q'd' tra'ss'ba't' manet' i' se' qz' i' h' d'z'at' a' corrup'o'e' vbi' manet' sub'
iectu' seu materia' nec' q't'q' sui' manet' i' alio' qz' alias' e'ss' p'ca'9' g'na'
q' tra'ss'ba' seu totalis' z'usio' et ita' ex' p'te' ioh'is' nichil' referret' ipm'
tra'ss'batu' a' anichillatu' fuisse' cu' nichil' ei'9' n' corp'9' n' a'ia' b'atifica'
bile' remaneret . et sic' i'n' graue' disp'ediu'm' 7 m'era' infelicitate' tam'
dilecti' discipuli' fuisset' eius' transsubstantatio' / 7 contra' p'romissi'
onem' p'p'zisu' que' i'n' p'allegato' passu' ioh'ani' sicut' 7 alijs' loq'bat'ur

et beatitudinē eternā pollicebatur. nā in p̄cedēti capitulo rēta tūg
quō iohānes et frater ei⁹ iacob⁹ vocati a xp̄o/relicti⁹ rehib⁹ et p̄zē
secuti sunt ipsū xp̄m Et iterū **M^t. xx^o. et **M^t. x^o.** dixit xp̄s eis dē fra
trib⁹ iohāni et iacobo/calicem quidē meū quē ego bibo bibetis / et
baptismo quo ego baptisoz baptisabimini. i. morte amarā et crude
lē ac tincturā sāguinis post me gustabit⁹ et sustinebitis quēadmo
dū euenit / nā herodes rex occidit iacobū fratrem iohannis gladio
vt dicitur act. xij^o / iohānes vero in seruētis olei doliū missus est /
p̄zōtā hūc volūtate moriendi p̄t xp̄m et inde ad vazonā martiri⁹
athleta xp̄i p̄cessit. statimq; in pathmos relegat⁹ est in exiliū qd
est mors auil. ita q; martiriū / aīo nō defuit et calicē confessionis bi
bit quē biberūt in camino ignis tres pueri licet p̄secutor sāguinē
iohānis nō fuderit / xp̄o volēte vt sic maneret / et ita p̄zōpta sua vo
lūtate p̄ martino volitur ab ecclia qz sicut dicit aug⁹ libro de nupā
is et p̄cipiscētia **Nō** est imp̄ meritū paciētie in iohāne q̄ passus nā
ē / et in petro / q̄ passionē sustinuit. **Ipe** ergo solū voto p̄ xp̄o / xp̄s ve
ro factō sāguinē suū pro iohāne et nobis effudit habūdāter / quā
ergo ip̄e iohānes fact⁹ est xp̄s d̄ hys alludit illud verbū xp̄i ad pe
trū requirentē habere iohāne conuīt et soauē in p̄latione et marti
rio et p̄pterea de ei⁹ morte s̄sēitante / dñe hic autē q̄ d̄ et dixit ei ihe
sus / sic volo eū manere donec veniā. q. d. nō volo eū mori / seu me
et te seq̄ p̄ martiriū / s; p̄oat⁹ viuere in q̄ete contēplatiōis et custodia
mūs donec veniā ad assumēdy ip̄i⁹ aiām a corpe abs; āgustia et
dolore / et vocādy ad gloriā meā / h̄ d̄cā et gesta fuere p̄t⁹ resurrectio
nē xp̄i. et q̄literāq; itelligat illa vba xp̄i / sic volo eū manere do
nec veniā (q̄. n. p̄t capē capiat) tñ sine sic siue aliē / nō p̄nt illa ver
ba xp̄i. sic volo eū manere verificari si iohēs iā trāss̄bat⁹ / oīo nō e
rat / vrs⁹ ip̄e iohēs p̄uareē illa gloriā b̄tā quā xp̄s a p̄zē pa
tijt p̄ collegio aplōz in vltima cena qñ venit hora vt trāss̄ret ex h̄
mūdo ad p̄zē / te q̄ io. xvij. p̄z q̄s dedisti m̄ volo vt vbi sū ego et
illi sine meā / i eterna scz b̄tūdie / vt videāt claritatē meā quā de
disti m̄. i. diuinitatē meā / vñ sup̄i⁹ i eodē ca. ait / pat̄ gloriā filii
vt det eis vitā eternā / h̄ ē at vitā eterna vt cognoscāt / visioē scz
clara / te solū deū et quē misisti ihm xp̄m / q̄ visioē seu vitā b̄tā / iohā
nesiā ess; p̄uat⁹ / et tñ p̄ ip̄o orabat xp̄s sicut p̄ alijs nā ibidē io.
erat / vbi sup̄ p̄ct⁹ ihu recubuerat. **Et** itē p̄z p̄ vba xp̄i tūc plata /
p̄z scē serua eos in noīe tuo q̄s dedisti m̄ / et q̄s dedisti m̄ ego custo
diui / et nemo ex eis p̄ijt nisi filij p̄ditiois scz iudas / qd n̄ ess; venū**

si iohes fuisset statim postea transibat? sicut enim perit? qd oino ee de snit
2 vita btaz pdit? 2 si pena cruciat9 cu uita n sentit. Itē frustraret p
missioē xpi scā/xij. discipul seu aplis. **M^o.** 19. vos q scuti estis me
i regnatioē cū sederit filij hois in sede maiestatis sue/sedebite 2 vos
sup sedes xij. iudicatis xij. trib9: feliohes at erat vn9 ex xij. vt pz
M^o. 20. c. Itē possz argui? l. 10. euāgē i pūao tñssbatōis erat i pāo
mōzli? l. in grā. **Di p^o.** qd n ē credēdū/seqē q idignū fuit aiaz ta
le peccatē seu talē pāozē tñssbari i saluatozē/videē eē i h lex sta
tuta/seu iustia atq; decretū diuinū infāgi/qd est/si cāderit lignū
ad austrū aut ad aqilonē/in qāuq; loco cāderit ibi erit ccc. xi. 2 in
euāgēlio. ois arbor q nō facit fructū bonū exādetur 2 in ignē mie
teē. 2 q palea aburetur igne iē xiguibili. 2 seruis iutlis ac ne q
nō vestitus veste nupciali pzoiaetur in tenebras exter oces ubi fle
tus 2 stridor tētū. **Di** vero erat i grā. q puatus eēt sine demerito
bātudine sibi debita ex pmissioē diuina. vt iā allc gratū est. id eē
videreē diuine repugre boitati. q seruū fidelē sibi gratū 2 carū re
digēt qsi i nichil. ut nec ipm esse pmittēt. s; desiderio suo naturali
ac cursus optio bono suo sine demerito frustraret. **Q** et si de9 pē
in nichil redigē creaturas abs; de timēto sue boitatis. tñ h mīme
fac. s; magē illas cōseruat ad maifestationē sue boitatis 2 potētie
Et potētie ita ē de formis imālib9 i qb9 n est potētia ad nō ē. s;
se forme s; s;stētē. cui p se 2 isepabilitē ppetit ēē. qlis ē aia huāna
q est i corpca 2 s;ba s;stētē hns s;balē vitā i q; s;ptibile. **Et** id aq
huc abigo de possibilitate hmōi tñssbatōis p pl^o sup^o arguta
2 q; sita q eē pcedūt q possibilitate sicut q fem. **T**ñseat q h sit fac
tibile q de9 pūtat cozp9 vni9 hois remanēte aia in a^o cozp9 mōz
le. **Q**z si h sit factibile q cozp9 vni9 hois pūtatē totū in cozp9 qd
ta est i corruptibile et irresolubile. ac nichil hns in se supflui. qd n
ptineat ad ei9 p;āonē 2 veritatē huāne nature i ipō. n video quā
in illo casu staret vitas arttali de resurrectioē nouissia. qz aia illi9
hois n possz resumē itē cozp9 qd pūc i numēd et aia ei9 a ppetu
o manēt sū cozpe suo. q e9 iduati^o naturalē. 2 p;āonē spēficiā
Aut resumēt oino nouū seu a^o cozp9 2 n resurgēt id; hō. **Q**z q
sit de isto. en veniēdo ad lraz ppois pnapal ubi d; q btūc io. euā
gē. factū fuit filij natural; b;ssie vgmis v;ute illoz v;boz mulier
ecce filij tuus n ceto dūtaxat ēē flm ita fuisse fem s; nec video e9
possibilitatē. qz vt sup argui. v;ute tal forme v;boz ponēt totū
iohāne potuisse pūti in filiū v;ginis q venus de9 est 2 hō. v;tu at

hoc sit factibile aiā scz rōnalē in aliā posse q̄tū z trāssbari. et tā
tū horēm in aliū hominē qd seq̄retur ad pōnē talis p̄pōnis/ ymo
vt videtur/ z hoc est querti posse in diuinitate. superius i q̄nta seu
vl̄tima rōne p̄mi p̄uati dubitauī z argui. **Q**uereā etiā esset de asl
o questionū ibi motarū. **S**ed qz de9 plura p̄t facere ac p̄ceptoz ex
mei/ ceteriqz docti viri quibus intelligentia clarioz existit/ lipidiozqz
contemplatio/ altioza nouerunt intelligere/ q̄ exiguū ingeniolūm
meū scientia posse cōprehendere. idcirco cōdo omnipotentie diuine
cui in aliquo derogare formido/ atqz de terminationi vestre ac sen
tentie aliozū p̄ceptozū z magistrōz nostrōz catholicōzū acqui
escere volo et p̄pono. **E**t quequid dicatur de possibilitate p̄posi
te p̄positionis nō est ad p̄sens curandum quia assertoz illam
p̄posuit vt intellexi z asseruit eam fuisse veram de facto. **E**t sic
clarum est eam esse erroneam/ z a veritate sacre scripture alienā.
Nec est intelligendum nec predicandum per illa verba iohānem
fuisse factū filium naturalem beate virginis. **N**ec hoc intellexisse
xp̄iū. sed q̄ esset filius eius id est tanq̄ filius z loco filij in obse
quū et solaciū illi tanq̄ matri filialē reuerentiam et affectionē ex
hibendo et de ea sicut de matre sollicitando/ z necessaria illi p̄ocu
rando. ideo glosa ordinaria. matri quam relinquit/ alterum quodā
modo quasi scilicet ad eius custodiam pro se filium trahit. **N**am
cur hoc fecerit/ hęc sequentia indicant. z ex illa hora accepit eam
discipulus in suam/ quasi scilicet in suam matrem vel potestatem ā
curam/ reuēue suatum cōmunionem/ vnde aliqui textus habent in
sua qz et si nō hēbat p̄p̄a oīa tñ possidebat vbi oīa erāt vīa iō eu
so9 qz ip̄e xp̄s aberat discipulo q̄ diligebat tradidit diligentia hitu
ra. **N**ec ē talis locū a vī z vulgari mō loquēdi extranea z dis
crepās cū ei aliq̄ mē cogit p̄ mortē ā p̄grinationē dereliquit filiū
sibi dilectū si hz sorozē ā aliā sibi carā solz apud illā istāc p̄ curā filij
z dicē ecce filij tu9. ā sit iste filij tu9. ā sis ei m̄ z filio ecce m̄ tu
a ā h̄ erit m̄ tua. **S**ic de alijs s̄lib9 locutioib9 vsitatē vñ sic i sa
cra scriptura s̄ d̄z multiplicē z accipit diuisiōe scz nā gēte agnatioē
z affectu ita poss̄ distigui de m̄e z filio z itāc n̄ tediosū ēēt in sac̄
scripturā fudari vñ i v̄bo x̄s allegato q̄cūqz fecerit voluntatē patris
mei q̄ i cel̄ ē ip̄e me9 s̄ z soroz z m̄ ē et extēdes manū i discipulos
suos dixit. ecce mat̄ mea et fr̄es mei. **M̄ xij.** **C**larū ē q̄ h̄ nō itel
ligit de m̄e ā fr̄e naturali cū discipuli illi erāt viri s̄ d̄z i alia signi
ficatioē ill̄s diali accipi putā p̄ adoptionē ā affectionē ā sp̄ualē m̄

gnationē ⁊ agnationē tūc ei q̄s alieꝝ m̄ effiaē si p̄ eꝝ voce amoz
dñi in primi mēte gnāē q̄d. p̄ ied. h̄y s̄t mē mea q̄ me i credētū
cordibꝝ generāt/h̄y s̄t fr̄s q̄ faciūt opa p̄ris mei Ita q̄ q̄ fiat ul
foroz ē credēdo mē effiaē p̄dicāto vt ait bt̄s gregoz vñ ibi aplōz
cognatioi p̄tulit ut ⁊ nos in cōpātioē dilectiois carni sp̄m p̄feca
mꝝ q̄d ⁊ iudei facere p̄tēserūt iō sc̄dm ied. i illo passu saluatorz cū
loq̄ē ad turbas intrāsecꝝ erudit natioēs/exce ei mē ⁊ stat h̄ est si
nagoga ⁊ populꝝ iudeoz foris stat qz legē obseruationē tenēs/
sp̄uale itellēm p̄didit **H**ic est assertoz p̄fate p̄p̄is forē stat qz se
ad custodia illiꝝ lre mulier ecce filiꝝ tuꝝ/ita foris fixit vt itellēm il
lius cape p̄tēpsit ⁊ in errore deuenit obhuscēs ei se ē hominē ā
bulauit i vanitate sensꝝ ⁊ cū exili ymaginatioē ab̄z rōne ā aucto
ritate locutꝝ ē mētaū adūsꝝ sacra scriptura que q̄dē p̄bēs se cū cō
⁊ exercēs intētionē eozꝝ q̄ nō s̄t leues corde recipit ip̄os in gremio
sc̄e h̄litate et p̄ agusta forania traiaē ad deū s̄t q̄ in eā itate n̄
p̄nt ā idinare ceruicē ad eiz igressꝝ qz nō dignāē esse puuli s̄z poāꝝ
turgidi fastu sibi p̄is grādes vidēt ⁊ iō sup̄be deliciaē falsa loquē
tes ⁊ i errorēs vaioz turpit̄ iatētes ac d̄ā noua ⁊ mere volūta
p̄dicātes i q̄bꝝ ē plurimū vanitatē ac sup̄stiaose falsitatē **N**ec mi
u qz magē peregrine opiniois ac vane licētie curiositati agaudēt
⁊ acq̄e sc̄nt q̄ fidei firmitati q̄ de re facit̄ deapūē exēcāt ⁊ a ver
tate disgreduē sp̄ istabiles ⁊ p̄ varias flāz insanias discurretes
Huāna ei rō nisi fuerit fidei admixioē d̄ni s̄z reuelatioibꝝ subnixa
facile deapit ⁊ deuiare facit qz cū sit de se ifirma qñ nō adheret ve
ritatē soliditati ferē ⁊ vt̄ē torq̄ē ⁊ retorq̄ē obnubilat qz illi lumē
⁊ nō cernit veritas q̄ tñ viat viuit ⁊ iualet̄ ieternū ⁊ ateo luz
⁊ placet vt ⁊ si ip̄a/nō tñ eiz effigies repudiar̄ p̄t nā q̄āqz aliud
ab ip̄a amat/h̄ qd amat nolūt esse vitatē ⁊ ob eā tē odiūt dūtaz
at vitatē quā amat p̄ vitatē nec m̄uū qz bt̄a vita ē iꝝ bt̄is aug
gaudiū de vitatē h̄ ei gaudiū ē de deo ⁊ d̄no nr̄o ih̄u xp̄o q̄ vitas
ē in q̄ bñ valete ⁊ iubete p̄ceptoz ⁊ p̄z mi cōlēdissē ac d̄ā h̄ p̄u
tilia idigesta iaul taqz magē p̄ exercatio ⁊ obediētia q̄ p̄ eozꝝ cō
moditate ā efficacia elaborata benignit̄ suscipite ⁊ itegralit̄ ad li
mā corā p̄ite **A**ut totalit̄ pfundite penitus s̄z sepelite. **E**x iulio xij.
mensis iulij.

Vester discipulꝝ ⁊ seruitoz iohānes de eccl̄e thesaura
rius eccl̄e sac̄e petri iſuleñ ad v̄zā mādāta semp̄ patꝝ

Rōnes magistri andree carnifici ordinis pdica
toꝝ sacre theologie pzofessoris contra transsub
stantiationē corpis beati iohis euang. in corpꝝ
xpisti pdicā in egidio decano cameracen nusse.

Aliq rationes adducuntur colendissime pater ac dñe q̄ implici
te in scripto p̄ vos nichil nullo cōtinētur quibꝝ ostēditur sc̄a
te veritate scripturati. impossibile esse q̄ iohes euā. p̄ illa v̄ba xp̄i
ecce filiꝝ tuꝝ fuerit factꝝ filiꝝ naturalis v̄ginis. p̄ q̄ fuerit sc̄a mu
tatio i accidēte sc̄z filiationē remanēte s̄ba qz optime illiꝝ oppo^m de
mrat vestra v̄o efficacissima / taceo.

2° si fuit iohes substantialit̄ mutatus in corpꝝ xp̄i sive ut meliꝝ
dicā corpꝝ iohis in corpꝝ xp̄i ille qui dormiuit in cena sup petrus
xp̄i nō est ille q̄ post passionē iuit cū petro ad piscationē. cuiꝝ op
positū h̄z io. 21. vbi d̄z q̄ cū petro ⁊ alijs erat duo filiꝝ zebedi.

3° Itē sequitur q̄ nō sit frater iacobi q̄ actuū 12. de herode scribi
tur. occidit at̄ iacobū fr̄em io. 7. q̄.

4° Itē si p̄ illa v̄ba h̄ est filiꝝ tuꝝ corpꝝ io. est mutatu in corpꝝ xp̄i
eadem rōne p̄ ista v̄ba. h̄ est mater tua maria v̄go fuit mutata
i m̄rem io. ex q̄ sequit̄ q̄ oīa pdicata q̄ dicūt de m̄re filiꝝ zebedi
dicēt de maria v̄gine. l̄ q̄ apliꝝ est maria v̄go nō est p̄ regulā
q̄ trāsubstantiatū est nō est. quoz utriꝝq̄ sapit heresim.

5° Itē p̄ aduersariū iohes est. qz v̄ter eā pie credit iohem esse
in corpꝝ et aīa in paradiso ⁊ tū p̄ positū est trāsubstantiatꝝ ut dē
est. ergo de ip̄o affirmabūtur oīa pdicata q̄ de xp̄o dicūt sc̄z q̄ sit
creator rēptor. de spū sc̄o cōceptꝝ ⁊ similia. q̄ oīa heretica sūt.

6° Itē sequerēt q̄ maria v̄go est mater fr̄is v̄terini io. cū v̄terini
dicātur q̄ ex eodē v̄tero sūt.

7° Itē sequeretur q̄ accidētia migratēt de subiecto in subiectū. p̄
p̄ne. qz notū est q̄ accidētia io. remanserūt post h̄ v̄ba sicut v̄ter
sciētia. p̄nitās ad peccandū. v̄n p̄stea p̄ de factū fidei peccavit de
p̄z lu. 22. vbi d̄z q̄ v̄ba mulierū de resurrex̄e dñi videbāt v̄nde
apliꝝ q̄si deliramentū esse et tū io. p̄ positū erat trāsubstantiatꝝ.
ergo h̄ accidētia erāt in xp̄o in quo iohes erat mutatus

8° Itē sequerēt q̄ maria est mater peccatoris et q̄ amplius est
q̄ xp̄us peccasset mortaliter. cū legamꝝ iohem post talē trāsmuta
tionē peccasse ut dē est

9° Itē a simili sequerēt q̄ om̄s apli fuisset filiꝝ naturales xp̄i qz
nō est maior v̄o de vno q̄ de alio cū ip̄e vocat eos filios. io. 13.

Scriptū domini iohānis de fronte sacre theologie
professoris parisiē thesaurarij insulcū super mate
ria filiationis iohannis euangeliste contra bonetū
et franciscū de maronis.

Adversus nouitatū curiosos inq̄sitores sectatoresq̄ q̄ p̄
ā gloriā inanit̄ q̄zentes indisciſſā ihesu xp̄i tunicā et de su
p̄ cōtextū minutatū p̄ frustra discerpe + ac q̄si vulpes vine
am dñi exterminare conātur q̄tū in eis est. vel religiosa simplicia
corda suis vanis sacrilegicis opinionib⁹ exhaurire + q̄tū in eis est
fide verā p̄turbare nō verētur + Egregie et luculēter scripsistis reue
tende mi p̄ceptor doctissimeq̄ pater ac xp̄i uniuersissime athleta +
Et que leto sinu suscepi scripta vestra nouissē facta aduersus opi
nionem boneti dicentis q̄ per verba xp̄isti in cruce p̄dentis ad
mariam virginem matrem eius directa de ipso iohāne euāgelista
Ecce filius tuus / xp̄istus increauit filiationem in ipso iohāne ve
ram et realem ad matrem xp̄isti sed non naturalem + Insuper ad
uersus opinionē francisci de maronis dicentis q̄ xp̄istus fecit vel
facere potuit iohannem esse filium virginis p̄fate / verum / reale /
et non naturalem per suam omnipotentiam. cui non est impossibile om
ne verbū + Michi transmissis / et quod magis mirandum meq̄ in
dignum per vestras nussiuas iussistis vt scabam quid sentiam de
vestris rationibus ac imp̄robationibus / illas fortificādo aut infie
mando + Sed absit longe a me tanta p̄sumptio / temeritatē colē
dissime mi p̄ceptor vt ego qui vix discipuli p̄merui nomen / a
periam os ā apponam manum ad corrigendum / vel confirmandū
dicta seu scripta irrefragabilia et sanissima tanti viri tāq̄ insignis
doctoris. apud quem hys in regionib⁹ / residet eminentq̄ magistra
lis auctoritas. temporis + doctrine maturitas / ac fidei catholice
firmitas Vos enim estis o vir orthodoxe / lux huius regionis / sal
terre / vas aureū + argenteum + Ego autem spelunca tenebrarum
vas testium futile et facilliter frangibile. vobiscum oritur et occidit
sol iusticie lumenq̄ veritatis + Heum vero residet nox ignorantie
aerq̄ caliginosus + Deniq̄ terra vestra cespite / secundo dominia se
minis puritatem centeno refert fructu + Hea vero / heu obruta sul
cis / poaus lolium aut ordeum germinat pro frumento + Verum

hijō p̄termiſſis ut ſuſpecta aſſentatio procul abſit / ad v̄zā egregi
a ſcripta accedere p̄pelloz nō utiq; illa approbādo p̄zout nec de cetero
ſed rēcōmendanda . Non corrigendo ſed laudando . non infirmādo
ſed admirando non deniq; illa fortificando . ſed cum omni humili
tate ⁊ reuerentia p̄o exeratio ingenuoli zelo fidei et obligatione
p̄cepti veſtri . ea reuolendo . dilatando p̄zopalandō . **Q** ſi adhuc
ad hoc terreat me veſtre venerande p̄ſone auctoritas . ⁊ magnitudo
attamen inuitat compellitq; id attemptare veſtra permittenda
humanitas pariter et humilitas cui cūius parere de buiſſem et fe
aſſem niſi varijs occupationib9 vobis per fratrem ⁊ amicum me
um intimum tadaratis ac de clarandis circumſcriptus ⁊ irretitus
hoc paulo differre ac temporis congruitatem p̄zſtolari fuiſſem co
actus . Quā tandem inuenta / tam ſeci quo ad potui libens et let9
cum hoc michi ſit ſolatio ingenti . tanto patri obſequi ⁊ morigera
ri . **Q**uipe venit in mentem meam vir ille venerabilis ma
thathias ſacerdos et magn9 zelator doctorq; diuine legis et pater
venerande ſenectutis . Nam centeſimo et quadageſimoſexto an
no vitam laudabiliter finiuit cuius etatis annos plurimos vos
iſpe reuerēde pater virtuoſe percurriſtis reſiduos autem vobis op
to ſelūter . fuit p̄terea ille mathathias vir magne auctoritatis
et in ciuitate quam inhabitabat claſſimus . ac filijs numero quē
q; inter quos vnus erat iohannes nec non ſtatibus ornatus / cū
quibus plangebatur valde ſuper contritiōē populi ſui et deſolatione
ciuitatis ſancte . transgreſſione q; diuine legis / adeo ut nec p̄ab9
et minis cedens regi anthiocho obedire rēnuuit . **E**go inquit eſ
fili9 ⁊ fratres mei obediemus legi patrum noſtroz p̄zopitius
ſit nobis deus non eſt nobis vtilē relinquerē legem ⁊ iuſtias de
i et cetera . ut eamus altera via . quod nec fecerunt quinyimo ipſe
venerandus pater zelatus legem t̄uādauit vnum de gente ſua .
hominem iudeū ydolis vltro ſacrificantem . Porro ⁊ alium a rege
ymo tyranno ſacrilego t̄raſmiſſum ut rogeret iudeos imolari . **C**
i vos venerabilis pater merito cōpauerū . p̄pter ānos plurimos ac
ſimile in auctoritatem ānis . **E**t quē itidē ut ille ex ga legē nrām e
uanzeliā geritis zelū . p̄terea q; illā nōnulli moliūtur conquinā
re ſubuertere ⁊ conuulcare . quod opere et ſermone iudicaſtis / nam
nūc nouiſſime duos eius impugnatōres / ſcuto fidei et gladio ſpi
ritus quod eſt verbum dei munitis inſiliens viriliter . animoſe po
tenter t̄uādaſtis / veſtris ſcilicet validiſſimis improbationibus

et rationibus sibilantia ydorum ora compescendo qui suis tortu
osis/lubricis venenosis paralogismis q̄plures in fide vaallantes
et infirmos decipiunt/et ipsos sua nimium subtili/ymmo peruer
sa doctrina abos faciunt dyaboli. Audunt enim sup̄ r omnem mu
nitionem/et esce eorum electe.congragantq; sicut harenam capti
uitatem. **N**ec hoc sufficere visum est vobis/nisi et me filium ves
trum et alios filios ac fratres vestros ad defensionem legis seu
fidei exataretis pariter et animaretis. **E**xdamastis ei voce mag
na cum presato matha. omnis qui zelum habet legis statuens
testamentum exeat post me. **E**t ecce ego inter comites et discipu
los vestros minimus sequor vos animo promptissimo opinionem
illas duas nouissimas sup̄tactas sicut et alias priores respu
do/abhominando/et q̄tum in me est tamq̄ scandalosae/et p̄tū
aurium offensiuas/ymmo potius tamq̄ falsas/et de errore sus
pectas reprobandas ac rōnibus vestris efficacissimis quibus nich
il restat addendum ex tota acquiescendo. q̄q̄ ex fundamento illa
rum oppinionum satis conāpiam euasiones siuolas quas defen
sores illarum. aduersus rationes vestras euometent in promtu
nunc nature ordinem subterfugiendo.nunc ad omnipotentiam di
uinam recurrento.nunc ad placatum terminis v̄tēdo. et pro nutu
nouas descriptioēs fingēdo.nūc p̄nāpia v̄tā et alia clarissima ne
gando aut perterse exponendo aut inepte applicando. **D**eniq; e
uidentissima inconuenientia contra dicta sua per vos illata parui
pendendo. **V**erum quamq̄ multa possunt a mortalib; dia scolaf
ticis. et eam apparenter ymmo scdm philozophū nil refert qui dā
falsa quibusdā reus esse pbabiliora. **E**t ut ait tullius in padoris
Nichil est tā incredibile qd nō dicēdo fiat pbabile. **E**st nepe qdā
abyssus de varijs oppinionib; hoim. **I**n p̄sentia mea tū et in rei
veritate nō video quin rōnes v̄tē militet. et euidēter reprobet to
taliterq; eneuēt illas oppinioēs cū suis fūdamētis quōcūq; a suis
defēsorib; refelli et solui videat scdm apparetia sup̄ficialē et huma
nā. **N**ō ei video in veritate qmō stat p̄ma ppō seu opinio quā as
seritis ēē boneti q̄ iohēs fuit verus et real marie v̄ginis filius et tū
nō natural seu q̄ illū nō genuerit. h̄ ei videt michi iplicare et as
sertor illius videt pp̄ā vocē ignorare ac totā phiā destruē. **S**i ei io
hānes nō fuerit dūtaxat filius adoptiuus v̄ginis s; eāā verus et real.
sequē q̄ q̄ iohēs sit aliqd passus et q̄ ip̄ā aliqd egerit pp̄t qd iohēs
debeat dici eius filius real. et cū h̄ n̄ potuit fieri nisi mō naturali. **E**t

q̄ iohes simil̄ existat ei in natura/sequitur q̄ sit eius filius natura
lis. Filiatio enī naturalis est habitudo p̄ducti simul p̄ducti in na
tura intellectuali. et natiuitas terminata ad naturam reale rōnalem
est fundamentū et cā filiatiois natural̄. **E**o enī quis filius qz geni
tus. hac enī rōne ponitur filiatio in diuinis. **E**t p̄ hoc creditur q̄
maria v̄go fuit vera mater xpi licet v̄go p̄māsit/qz vere eum p̄ce
pit/seu in cōceptioē ei⁹ spiritui scō coopata fuit/et ipm̄ nouē men
sib⁹ in vtero suo cōfouit/p̄perit et nutrit/que si nō sic cōcepisset
et genuisset nō videtur quō eius vera mater dici possit. **N**ec opus fu
isset doctorib⁹ tātos labores assumere ad iuestigandū modū quō
fuit vera mater et v̄go/et quō coopata fuit spiritui scō qui nescit
tarda molimina. **V**erū scz coopata fuit in istāti/an actiue/vel solū
passiue/an i inīcio et cōsumatiōe/i fieri et scō ēē/in corpis iformatio
ne et vl̄tē forme introductioē. **D**eniqz an tal̄ coopatio fuit n̄lis
vel miraculosa/et an ipā possit dici m̄ n̄lis xpi/qz et silēs difficul
tates faalime potuisset euadere p̄ ymaginationē hui⁹ opiniois
dicēdo q̄ ipā fuit vera et realis m̄ xpi p̄ icreationē m̄nitate et fili
atiois. dices q̄ assertor q̄ ibi fuit sola icreatio filiatiois absqz gnā
tioē/et tñ q̄ io. fuit ver⁹ filius. **E**t iterū q̄ fuit ver⁹ et realis filius et n̄
natural̄/iphicādo et q̄si lubricus anguis sese iuoluēdo ignorat a n̄
attēdit q̄ dicit. **H**urs⁹. Insolubil̄ oīno videt̄ m̄ p̄ verā phiaz et sa
nā doctrinā. rō v̄a p̄ q̄ p̄nē boneti adducta/ac et p̄ rō est q̄ p̄nē
frāsa fca. **Q**uatu rōnū vis p̄sistit i duob⁹ certissimis a vob⁹ p̄sup
positis. **P**̄m̄ est q̄ oīstelō real̄ p̄supponit in subiecto aliqd̄ fundamētū
Et h̄ habet̄ sat̄ ex 4.º ph. vbi ph̄s p̄bat q̄ in adaliqd̄ nō est p̄ se
mot⁹. qz p̄t de nouo acq̄ri i aliq̄ subiecto illo n̄ mutato. p̄m̄ tñ suo
fundamētō puta p̄m̄ albedine i sorte et deī i platone tūc sortes ef
ficiat̄ simul platoni nulla mutatioē de nouo fca i sorte qz p̄erat ibi i
sorte h̄mōi similitudo radicalē rōne sui fundamētū ibidē ex̄tis. **N**ī si p̄
vnu motū plures forme acq̄rūt̄/ut in albefactioē coloz et similitudo
mot⁹ erit p̄ se ad formā colozis q̄ p̄ se fluit in illo motu. **E**t ad si
militudinē solū p̄ actūs. **I**nnuit̄ q̄ p̄ h̄ ip̄e ph̄s q̄ relatio nō est ac
q̄sibil̄ in aliq̄ subiecto p̄ se et p̄mo s̄ solū scādamo/et p̄ actūs ad ac
q̄sitionē alicui⁹ alterius forme p̄oris fundamētā/et ideo ad eā nō
est p̄ se mot⁹ qd̄ vtiqz fieret si possit acq̄ri et iueniri p̄mo in aliquo
subiecto sine alia forma p̄ore. **R**em patet ex 4.º meth. vbi inducit
et distinguit omnes motos adad̄ per distinctionem fundamētōrū
Et ad p̄positum nostrū/ip̄e ponit relationes scādi modi fundari

super actiū & passiū. vnde dicit ibi. Actiua vero & passiuā scdm
pōm actiua & passiuā sunt/et actiones pōz/ut califaciū & cale
facibile quia potest. Item/ calefacēs ad id quod calefit/et. Et
subdit. Eorū autē que secundū pōm. & scdm tēpora iam dicuntur
ad aliud/ut quod fecit ad factum/et futurum ad faciendum. Dic
enim pater dicitur filij pat. hoc quidē enim fecit/illud autem pas
sum quod est. hec ibi in textu. Quibus ex verbis & dicitis satis e
riā patet veritas scde suppositionis vestre q̄ est certissima & apud
hoīes sani intellectus indubitata/ q̄ videlicet paternitas seu ma
ternitas & filiatio sūt relationes suppositionis & suppositiois. nō
solū fundate in actioē & passioē. nā nō solū sufficit ibi sola genera
tio s̄ etiam requiritur ad huiusmodi relatiua. coicatio similis na
ture in spē per generationē cū iure auctoritatis & subauctoritatis
seu subiectiois sup q̄ fundat indispesabile legē natural. piter & diu
ne. p̄ceptū de honoratioē pntū. qz si scdm phm ibitē pater dicit fi
lij. qz fecit. & filij p̄zis. qz aliqd ab eo pass⁹ est. h̄ nō est nisi qz p̄
genuit filiū simile sibi in natura. Est ei generatio simpliciter muta
tio de nō subiecto in subiectū. & ad eē simpliciter/ scz s̄ bale/ termina
tur ei ad s̄bam/ ut habet ex 1.º phi. & ex 2.º de aīa q̄ naturalis
simū est oīb⁹ viuētib⁹ p̄fectis nō orbatis & c. generare sibi simile in
spece/ generatioē scz vnuocā. q̄tin⁹ p̄ h̄ p̄cipet eē diuinū seu per
petuū. scdm q̄ possit. Nec h̄ sufficit adhuc i viuētib⁹. s̄ oportet
q̄ generet simile i materia itāscā. seminis scz de aīo. q̄q̄ in aīa
ta generet sibi simile i materia aliena. ut ignis ignē. Cū q̄ hec
nō sint inuēta in b̄tā v̄gine resp̄cū iohis euāgeliste. seq̄tur q̄ p̄ nul
lū modū debet dici ei⁹ mater vera & real. ut dicit p̄ma opinio. et
adhuc minus eius mater natural. ut dicit 2.º opinio. cū non sit
facibile. nisi sic opinātes equocēt i t̄minis. solū disputādo ad no
mē qd scdm phm est redicūlū. Quā h̄ nomē natura. ultra rōnē for
me ipoztat & p̄ncipalē habitudinē p̄ncipij seu cause. q̄ p̄optē filij
genit⁹ i similitudinē sp̄i s̄z mag⁹ filij natural. q̄ essētiā seu for
malis quia forme est dare actū primū & eiusdem ut est natura est
dare actū 2.º. Diffinitur ergo 2.º phi. q̄ est p̄ncipium & causa
mouēdi & quiescendi eius in quo est. Et per hoc differunt natu
ralia ab artificialibus. quia artificialia nō habent in se p̄ncipiū
motus innatum. Et in 12.º metha.º capitulo de modis nature et
ex pluribus etiā alijs passibus philozophi habetur q̄ natura im
portat habitudinē p̄ncipij seu cause & q̄ opatur p̄opter finem

ergo quocumque virgo beata possit dici mater iohannis euangeliste
non potest tamen dici eius mater naturalis/nec ipse eius filius naturalis
cum non habuerit rationem principij nec aliquam operationem circa
ipsum modo naturali ad hoc ut ipse esset eius verus et naturalis
filius. **U**erum quia defensores huiusmodi propositionum recurreret per om-
ni resolutione ut autumo ad illam increationem et ad diuinam omnipoten-
tiam. **I**deo dixi remanet via arguendi contra ipsos nisi solum per simile
inferendo inconuenientia euidentia et absurda. **I**ntendendo igitur per
hanc viam **P**rimo infero quod si sit possibile esse aliquam per increa-
tionem aut dei omnipotentiam veram matrem alicuius absque hoc quod
ipsam genuerit et aliquem eius verum filium qui tamen non est genitus ab
ea/hoc est relationem esse sine fundamento. sequitur pari ratione
et eodem modo quod aliquid posset fieri alteri simile aut equale non ha-
bens in se quamcumque qualitatem aut quantitatem/puta angelus equalis
biabito/vel similis albo/et celum simile aque calefacte vel frigide
que sunt absurda. **S**i enim substantia sine qualitate possit esse similis al-
teri quero in quo est similis? **N**on in substantia sed secundum eam dicitur eadem et
diuersa. et proprium est qualitati secundum eam simile vel simile dici. **I**tem seque-
tur quod possibile esset quod aliquid absque quantitate posset esse duplum ad aliquid/
et illud dimidium absque hoc quod contineat ipsum bis seu in duplo et quod aqua
posset dici calefacta ab illo igne qui ipsam non calefecerat. **E**t quod al-
quis posset dici et esse verus et realis magister aut dominus alicuius et
ille eius verus discipulus aut seruus dato quod nunquam fuisset nec esse pos-
set ab eo instructus aut ei subditus sicut est in casu nostro iohannes
nunquam fuit nec a tempore prolationis illorum verborum christi/ ecce filius
tuus. esse potuit genitus ab ipsa virgine et sic de alijs absurdissi-
mis que facilliter inferri possent a simili et que sanus intellectus ca-
pere non valet. **P**roterea si iohannes in hora prolationis illorum
verborum fuisset senior ipsa virgine adhuc haberent isti ponere et
concedere propositiones suas. quia adhuc starent motiua sua et ra-
tiones. et tunc sequeretur manifestum inconueniens videlicet quod fi-
lius verus et naturalis posset esse senior sua matre. **P**roterea **S**i
autem isti moti fuerunt fingere huiusmodi positiones ea de causa qui-
a christus vocauit iohannem filium virginis pari ratione deberet
aut saltem possent opinari et per eadem principia et motiua salua-
re quod ioseph quem virgo vocauit patrem christi/ fuit factus pater
christi et christus eius filius verus realis et naturalis per increa-
tionem filiationis aut paternitatis et per omnipotentiam dei quam potest ut

dicunt producere paternitatem in aliquo aut filiationem absque genera-
tione prioris. Sed quod absolum/absurdum periculosum/et errori vici-
num esset hoc asserere. Oro dicent ipsi. Ex hoc enim sequeretur quod
christus haberet unum patrem naturalem in ternis. Et quid prohibe-
ret quin sequeretur quod virgo intemerata non mansisset cum ioseph
intacta integra et inuoluta. aut saltem quod esset simpliciter vega-
mens et parata occasio ita credendi et errandi que sicut et error
est vitanda. **I**tem. Eadem ratione posset dici quod discipuli christi
erant vel saltem esse poterant veri et naturales fratres christi/si
aut scriptura eos vocat. Per huiusmodi fraternitatem incretam.
Proterea. Eque faaliter dici posset quod virgo esse potuisset pater
sicut mater et iohannes eius pater aut mater sicut filius. Potuisset enim deus in-
creasse relationem paternitatem in virgine vel in iohanne respectu eius aut
filiationis in ipso et sic de alijs. pater per motum sua potest increari per
relationem absque fundamento. ymo illo excluso non videtur esse ipse deus
trinitas enim et filiationem non differunt quia relationes sunt/et quia tales/quia
sunt pater genuit/ et filius genitus est. tollatur differentia stabit confessum
quod unita generata. **D**icit philosophus dicit. 4. meth. quod aliqua
dicuntur unum quorum generum unum est differentes oppositis dicitur ut esche-
les et ysopterus sunt una et eadem figura quia ambo trianguli/
sed trianguli non idem. **D**icit itaque illa relatio increata in iohanne
quam vocant filiationem veram non differt a paternitate aut ma-
ternitate. ablata dea que differt ipsa filiationem ab illis. nec magis de-
bet dici filiationem quam paternitas. nec relatio opposita in virgine de-
bet magis dici maternitas quam filiationem aut paternitas quemadmo-
dum submotis huius differentijs habere duo latera equalia tantum.
ab ysochele. et habere tria equalia ab ysoptero. et habere tria me-
qualia a scalero. tunc ysocheles non magis diceretur ysocheles
quam ysopterus. nec ysopterus magis ysopterus quam ysocheles aut sca-
leron et sic de alijs. **S**ed forte dicent quod pater et filius seu
paternitas et filiationem differunt specie per differentias intrinsecas
etiam sedusis fundamentis quia sunt tales forme sunt et ad tales
minus referuntur puta pater ad filium et filius ad patrem et non per funda-
menta neco. licet ita sit communiter et infra limites nature pma-
nendo. **C**ontra hoc instatur. quia dato quod ita esset. tamen non
innotescit nobis relationum differentia. nisi per distinctionem fun-
damentorum nec aliter illa plus inuestigavit. et ita sedusa distinc-
tione fundamentorum non apparet nobis distinctio specificam relationum.

nec ipsi quicquid sompniēt/vident nisi forte habeant etiā per incre-
ationē aut omnipotētiā dei/notitiā illorum clarā sedulo lumi-
ne naturali seu supra lumen naturale/et sic cetera sopito suo lumine
naturali/vident limpidius et subtilius quā vidētes/sicut quis est na-
turalis filius et nō genitus. **I**tem quero ergo an illa relatio de
genere ad aliquid que vocatur filiatio realiter inuenta et posita in
iohanne per increationē sine generationē. utrum illa sic per se cap-
ta scdm suam totalem realitatem possit increari in beata virgine
et pariformiter forma illa seu relatio que dicitur maternitas possit
increari in iohāne vel non. **S**i datur p̄sumū/ergo cum forma rea-
lis existens in subiecto possit ipsum denominare talē qualis est/se-
quitur quod sicut iohānes ab illa filiatione denominatur fili9. ita et
maria si sibi increaretur/diceretur filius iohannis/et pariformit̄ io-
hānes eius mater que sūt absurda. **S**i datur scdm quod nō p̄t hōi
filiatio increari in maria virgine cōtra arguitur per rationes scdm
de opinionis **D**eus potest dare et conseruare in iohanne filiationē
et maternitatem in virgine per increationem absq̄ generatione/
quare ergo p̄ similes rationes nō poterit cōtra? **N**ō videtur **S**i
dicat forte quod illa relatio scz maternitas p̄t utiq̄ increari in iohā-
ne/et tūc vocabitur paternitas et a filiatione maria dicere filia nō
fili9. **C**ōtra hoc arguo scdm p̄nāpē et patre sic opinantū scz scotū
Alia est relatio realiter distincta qua refertur filius ad patrem ab
illa qua refertur ad matrem. **E**t alia qua refertur mater ad filiū
ab illa qua refertur pater ad eundem. et ita si illa que dicitur mat-
nitas posset increari in iohanne per omnipotentiā dei/iohānes ab
illa denotaretur mat̄ sicut maria. **I**te q̄ro utrum hōi filiatio pos-
set inueniri p̄ increationē in lapide vel asino resp̄u virginis. **V**idēt
quod sic p̄ motiua eoz et sic sequeretur quod lapis vel asinus dici posset
verus et naturalis fili9 virginis/quod est horredū. **S**i dicant quod nō
sequitur/quia neutrum illoz est subiectum aptum natum. **C**ontra.
Ita nec est iohannes subiectum aptum natum ad susceptionem fi-
liationis sine generatione passiva quemadmodū nec animal suscep-
tiū visus sine oculo. nec catul9 an̄ nonū diē nec ifans ante tēp9
determinatum/nec eunuch9 vnq̄/nec an9 in senectute **H**os enim
nō est possibile pro tēpore generare/licet diuersis rōnib9 vn̄ dicit
phil9 4° metha^o capitulo de p̄tate et ipō. **N**ō enim simulē dicit
impossibile generare puerum et virum eunuchū/quia scilicet puer
nō est subiectum aptum natum pro tempore/et eunuch9 q̄ est vis

pro tempore illo est subiectū aptū natū s̄ nō p̄t. vnde quedā sunt
relatiua que dicuntur sic sc̄dm p̄uationem potentie ut impossibile/
imuisibile etc. Multum autem generare est impossibile qz subiecto
ex̄te nō habet aptitudinē Ad hoc ergo q̄ aliqd subiectū sit aptū
natū resp̄tū aliau⁹ forme oportet q̄ ponatur tēp⁹ determinatū cū
aptitudine posite ad illā. vnde in passu supra allegato vbi ph̄s
ponit relationes aliquos fundari sup̄ potētia dīcēs Corū autē que
sc̄dm potētia/addit sc̄dm tempa Et dan⁹ ponit in at̄q̄ trāslatioē
vbi sic d̄z de relatis illis de 2° mō s̄datis in actio et passiuo. Et di
cūt inq̄t. relatiō illa q̄ s̄t s̄p̄ tēp⁹ vt agēs ad patēs et illd̄ qd̄ agee
ad illd̄ qd̄ patēs / et sic d̄z pat̄ filij etc. vbi inuit ut cōmētator ex
ponit q̄ licz sint q̄dā reltiā i actis et passiuis collocata q̄ sit s̄p̄ reltiā
vt s̄t illa q̄ semp̄ s̄t actia et passiuā. Quedā tñ eoz nō s̄t reltiā nisi
s̄p̄ tēp⁹ determinatū vt s̄t ea quoz actio et passio determinata ē s̄p̄
tēp⁹ quomō pat̄ et filij dicuntur reltiā qz vir et mulier nō sūt nati
generare in qualibz etate sed in determinatis vite tempib⁹ in q̄b⁹
vniū dīcitur agens sc̄licet pater/reliquū vt patēs sc̄licet filij. Ex
quo habetur q̄ null⁹ potest effia pater aut filius sine generatione
et adhuc in tempe determinato quo sez pat̄ generare p̄t et generari
et filij generatur. Ad 3° ergo sicut q̄ infās nō est subiectū ap
tum natū ad generādū et vt sit pat̄ aut catul⁹ est propter defectū
determinati tēp⁹. Ita et vir nō est subiectū aptū natū ad paterni
tate nouā prius q̄ generet. Et ita per naturā equalis est impossibili
tas de istis omnibus et quodlibet est eque facibile. Et cū nō est
impossibile apud deum omē verbū si sit deo possibile facere q̄ vir
sit pater aut filij ante tempus generationis aut mulier mater sub
iecto sc̄licet necdum ad hoc disposito sequitur q̄ eque possibile est
deo q̄ faciat infantem vnius mensis esse patrem meū/aut genera
re aliquem filium similiter eunuchum/frigidum/aut mulum/et q̄
virgo fuisset mater naturalis aliau⁹ cum ess̄ etatis duorum di
etū dumtaxat. ymo respectu lapidis per increationem filiationis
in lapide/licet lapis nō sit naturalit̄ subiectū aptū natū. simulit̄ q̄
ego posse vidē p̄ digitū meū ut oculū clausū et audiē p̄ nasū qz et
si naturalit̄ hoc nō possit fieri sine organo determinato et disposi
to potest tamen deus ibi increare visionē aut auditū Ego enim sū
subiectum aptum natū ad videndum licet digitus meus nō sit or
ganizatus et dispositus vltimate ad visionem. Ita nec est virgo
ad hoc vt sit mater prius q̄ procedat in actum generandi. ergo de

istis omnibus est simile iudicium. Et cum hec sint inopinabilia ergo
et id ex quo sequuntur. Sunt enim contra rationem et experientiam.
Potest enim deus restituere per miraculum ceco visum / sed non remanente
ipso ceco / id est sine dispositione organi ad hoc / et restitutione pote-
tie visus. Similiter sterilem et virginem fecit parere et esse matrem
sed non sine generatione ulla - nullo modo scilicet illis ad hoc
concurrentibus. unde philosophus dicit in 2° de anima / videtur in patiente
et disposito actinorum esse actus. uniuscuiusque enim actus inquit in eo quod in
potentia est et in propria materia aptus naturae est fieri. Unde diffinitur ibi
anima quod est actus corporis organici philosophi. Ita quod non est solum actus mate-
rie prime / quia propter suas diversas operationes requirit diversitatem or-
ganorum in suo perfectibili. Est etiam organum per differens ab alijs situ
et figura ad aliquam certam operationem ordinata. Rursus / dato casu quod
iohannes potuisset esse sic verus et naturalis filius per filiationem incre-
atam. Non apparet tamen quantum quod ratione quare magis diceretur per illam / filius
marie virginis quam filius beate elizabeth / alterius mulieris / ubi ipsa non
magis genuit ipsum quam elizabeth vel alia. et sic si sit filius naturalis
vnius / erit filius et omnium aliarum. primo sic posset esse filius sui ipsius /
quod est omnino impossibile / et manifestum inconueniens. Patet tamen
sequela / quia deus posset simul cum illa filiatione in iohanne increato
paternitate illi opposita / scilicet illam vel similem quam fuit in patre iohannis.
Si dicitur quod hoc non est factibile propter oppositionem quam est inter ipsas
quando comparatur ad idem respectu eiusdem / que per dei omnipotentiam potuisset
fieri que illa realis forma scilicet paternitas qua pater iohannis refereba-
tur ad iohannem inuenta fuisse in iohanne per incarnationem sine generatio-
ne propria / et eiusdem nature. sed cum eodem respectu quem habebat in eius patre scilicet
ad ipsum iohannem. Ita quod pater et filius respectu eiusdem habent oppositionem / hoc
est ratione fundamentorum. quia scilicet impossibile est quod idem sit factus et factus res-
pectu eiusdem seu quod idem producat seipsum / et non quia relativa sunt. quod si rela-
tive opposita ut pater et filius respectu eiusdem / absoluantur a suis fundamen-
tis a quibus capiunt oppositionem et repugnantiam et ponantur in esse per
incarnationem vel abstractionem et absolutionem per diuinam omnipotentiam
am et. Sequitur quod tunc in eodem respectu eiusdem non habebunt opposi-
tionem et repugnantiam coexistendi.

Ad preterea quomodo et per quod differunt ille due filiationes in iohanne
scilicet illa increata et preceles inexistens a natiuitate sua. Non est species que
numero / sicut potestissime arguitur in 3^a ratione contra primam opinio-
nem. quia si differat specie / sequitur contra secundam opinionem quod

270

huiusmodi filiatio in iohanne seu meritis in uirgine cum sit increata non est naturalis nec uniuoca cum alia quae natura currit in eadem modo s. philosophia. Et ut dicitur. 4. ethica. Illud est naturale quod ubique habet eandem potentiam seu virtutem. Cum ergo beata uirgo non fuisset mater iohannis sicut aliae matres naturales respectu suorum filiorum et sicut ipsa fuit mater christi ministrando materiam et concipiendo sequitur quod ipsa non fuit mater naturalis iohannis nec ipse eius filius naturalis. Et est mera equuocatio de nominibus maternitatis et filiationis. Nec dicitur ista ut nuntietur aliquid noui aut admiratione dignum nisi in apparetia uocali. Sed in rei ueritate solum dicitur mere uoluntarie quod in iohanne fuit increatus vel increari potuit aliquis respectus realis ad mariam uirginem quem ad placitum et equiuocum uocat filiationem ueram et naturalem. Quod si nichil aliud uelint. ueniunt contempnendi. Uerendum enim est ad nomen solum disputare/ut dicitur primo thomae. Si dicatur quod ille filiationes differunt solum numero. Contra. Differunt essentialiter et diffinitione/quia una filiatio seu meritas est ad aliquid quid et dependens ad oppositum correlatiuum. scilicet et per illud diffinitur. alia uero nullatenus. Modo ex. 4. methaphisica. Illa sunt multa et differentia quorum uerbo et substantia non est eadem. Item philosophia. 1. philosophia. determinans quod ad comparationem proprie dicitur motuum ad iuuentem secundum uelocitatem et tarditatem requiritur unitas forme secundum speciem specialissimam. quia generatio non est ad unum simpliciter in reum natura secundum uniuocationem physicam licet bene secundum uniuocum logicam sicut est species specialissima idiuisibilis in alias species/ sed in ipso genere latet multe equuocationes. ideo philosophia dat modum cognoscendi quoniam aliquid natura est eadem in specie specialissima uel differentes. scilicet per diffinitionem. quia si eius diffinitio fuerit eadem in diuisis. tunc illo natura est species specialissima. Si uero fuerit alia in alio/ aut alia et alia in eodem/ nequaquam talis natura est eadem in specie. ut si uelimus scire an albedo sit eadem natura in omnibus albis/ oportet uidere an eius diffinitio sit eadem in omnibus aut non. et similiter et de dulci. Cum ergo filiatio sic uniuersaliter capta ad filiationem propriae substantiae super generationem passiuam naturalem/ et ad filiationem increatam a solo deo dependentia eius terminata/ sine generatione propria producta/ nec habente correlatiuum/ non habeat unam rationem in omnibus/ sequitur quod non dicitur uniuocum/ uniuocatione physica de ipsis nec est species specialissima et per consequens ille due filiationes non differunt in iohanne solum numero sed specie. Sed dicitur arguitis duo accidentia solum numero differentia non possunt simul esse in eodem subiecto. Sed forte hoc negarent sicut multi eorum de facto negant et dant in multis

instantiam/puta te luminibus duarum candelarum in eodē me-
dio. de distinctis intellectionibus numero solū differentib9 nā po-
test dicant/ homo simul habere intellectionem forte distinctam ab
intellectione platonis. Itē/de duab9 visionib9 in pō visiva | puta
duorum alborū. Itē/pō vn9 oculus videre alterū sibi similem et
e9/quod non fieret/nisi simul in medio eēt species vtriusq; oculi
Item/ Omnes parietes dom9 equaliter albi simul videtur/ et qui
libet eozū causat in medio speciem sui qz oculus ibi in medio po-
situs potest naturaliter videre simul quemlibet illoz. et speculum
ibi positū repñtat q̄libet sil eālit et disticte. Plures eī species in
diuiduozū vnius nature specifice sunt in eodem organo fantasia
et in eadem parte organi adequate/ quia organum non posset di-
uidi in tot partes minimas ut possint per se et disticte informari
tot speciebus ymaginabilibus distinctis et separatis ab inuicem
per hec et similia induant et obiaunt q̄ accidentia solum nume-
ro differentia possunt simul reperiri in eodem subiecto. Verum in
stātia hec et iduatio nō est multū ad ppositū nec euicēs/ s̄ abigua
qz sic de formis q̄ sūt magisterū similitudines. et ymaginez q̄
res et que existunt in illis medijs aut organis solū s̄ esse intētio-
nale imperfectū et semiplenū/ seu etiam trāsitorioū. Sensus enim
est receptiu9 speciez sine materia. Nec habent illam repugnātia
diuersitatem/ aut cōtrarietate adinuiā quā habet cōtraria inesse
reali qz intentiones cōtrarioz nō sūt cōtrarie nec iudiciū de ipis
est cōtrariū s̄ vnū qz p vnū pmo p vnū cōtrariū sit iudiciū de a-
lio. Forte eā species seu similitudines indiuiduozū eiusdē sp̄i/ pu-
ta forte et platonis. differūt plus q̄ numero et sūt similitudines
seu intentiones oīno disparate qz causantur a collectione accidētū
indiuiduantū. et ideo licet substantie ille solū differāt numero sub-
stantialitē. tñ forte spēs visibiles illoz differūt spēs. Aut si differāt
solū numero dia posset forte q̄ nō repñtur in eodem adequate.
Rursus hoc fit p sensū gmunē qui est tāq̄ termin9 sensuū p̄tialia-
riū et vis sensitua q̄ est radix sentiendi et diffunditur ad organa
sensuū particulariū est quodamō vna et plures. vt patet ex scāda
de anima. Et quicquid sit difficile est bñ iudicare de natura coex-
istētia seu repugnātia. aut diuersitate istarum formarum intēti-
onalium et ita aduersarij non induant ppositum suum in ma-
nifestus. Quod magis faciunt scotus et aliq̄ sui seq̄es si vzz di-
cant qui oppinatur q̄ due relationes reales puta due filiationes

¶ Est ad ppositū. possunt simul esse in eodem subiecto ¶ supposito
unde dicit q̄ in xpo alia est filiatio ad patre et alia ad matre ¶ v
traz realis. et in filio aliquo habente actualiter patrem et matrem
sunt due relationes. vna ad patre/alia ad matrem realiter distinc
te/quia vna potest manere sine alia mortuo scilicet altero parentū
¶ Nec oportet vt dicant q̄ omnis distinctio sit per diuisionem aut
oppositionē/ qz accētia disparata que nō hnt aliquā apationē
oppōnē possūt esse in eodē subiecto. et tamen nullo illoz nostro
distingūtur. ¶ Nec impedit vnitas suppositi. ¶ Nā esto q̄ filiatio est
prietas suppositi. ita q̄ nichil sit fili9 nisi sit suppositū ex hoc ta
men nō sequitur vltterius q̄ vnius suppositi nō possit esse nisi vna
filiatio/ s̄ est fallacia psequētis quia nō oportet causā multiplicari
ad multiplicationē effect9 nec pz. 9 ad pluralitatē posteriorē. Eadē
enim albedine sortis est similis platoni albo et dissimilis petro
nigro. ex hoc tamen nō sequitur q̄ similitudo ¶ dissimilitudo sint
vna relatio. unde dicit q̄ filiatio fundatur imediate sup naturā et
nō sup suppositū nisi mediate natura. et ideo natiuitate multiplica
ta/multiplicatē filiatio ¶ Quicq̄ aut sit de absolutis tamē de accēt
tib9 respectis solū numero distinctis opinatur q̄ pnt simul reperi in
eodē subiecto qz pnt plures habere terminos ¶ Sed q̄ multa pos
sunt dicē. hoc tñ videtur esse q̄ phm pmo in ¶ metha^{ce} vbi onēes
q̄t modis dicit diuersū spē/dicit in q̄nto mō q̄ q̄m q̄ accētia i e
adē sba exntia hnt differētia sūt diūsa spē et sic accētia tm nume
ro distincta nō possūt simul iformare idē subiectū. ¶ Iterū exp̄ssio i si
ne de sensu et sensato vbi arguēs q̄ aliq̄s diuidētes sensū et orga^m
vnū in plures ptes/dicit q̄ hoc esset ponere plures sensus in eodē/
puta plures visus qd̄ habet p̄ incōueniētū/ac si q̄s dicit in eodē es
se scētias differētes numero s̄z puta plures grāmaticas ¶ Est enī
dza naturalis i accētib9 a subiecto et iō nō videt̄ possibile pluā ac
cētia solū numero dza simul i eodē subiecto apiri eadē et si sint re
spāa. nec obstat istātia de duab9 filiatioib9 i x^o qz et si ponerēt dif
ferēt plus q̄ numero pmo q̄ gnē et ita nichil ad ppo^m. nec cogit e
ad id de plitate terminoz qz idē p̄ vnā relationē puta pz p̄ p̄nita
te eadē p̄t ad plures terminos referri et vno illoz solū itēcepto nō
necio itēimē aliq̄ relatio s̄ cessat hitudo et respāis ad illū terminū
¶ Nec oia sint dca sub correctione et eo sine vt pateat magē q̄ effi
cax sit ratio vestra que inquit an ille due filiationes in iohanne
differāt spēe vel numero tātum. et q̄ neutriū dia p̄t/ et ita nec id

unde hoc sequitur. Et ita sicut bene concluditis quod prima opinio
si iohannes fuerit factus filius verus et realis marie virginis per illa verba
ecce filius tuus. sequitur quod sit factus eius filius naturalis. quod ipsa negat.
Et cum hoc nullatenus potest dici vere. sequitur etiam quod secunda pro qua hoc
ponit falsa est sicut et prima. Et quod ita sic satis probatum est. nisi ve
dictum est. sic opinantes mere ad placitum equivovent de nomine fili
ationis naturalis. et illo aliter utendo quam unquam phisici et sancti viri atque
omnes doctores predecessores sui usi sint nomine nature. Et tamen
loquendum est ut plures. nec licet cuilibet ad placitum ubi ymmo
obuti terminis seu vocabulis. Cum ergo si hoc factum fuerit. factum
fuit a deo solum et omnino supra naturam. non videtur quomodo hoc da
to iohannes propterea posset dici filius naturalis virginis et ipsa eius
mater naturalis. Placet bene enim quod quando datur a deo pro ad actum
consonantem nature quod tunc et si collatio talis potentie sit miraculosa et
ius sequens operatio. tamen est naturalis. sicut visio procedens a te
ro miraculose illuminato. et sic ysaac fuit verus et naturalis filius
sacre. et iohannes baptista ipsius elizabeth. et ipse mater illorum natura
les. quia licet ipsis sterilibus et iam procreta etate existentibus. da
ta fuerit a deo supra naturam pro generandi. et quod in hoc huiusmo
di potentie restauratio fuit miraculosa. quia steriles fuerunt facti
dare. tamen quia exitus seu executio huiusmodi potentie in actum
fuit secundum naturam. ideo fuerunt mater naturales. Similiter quando datur
pro aliqua supra naturam et etiam ad actum aliquo modo excedente
cursum communem et terminos nature. natura tamen ad hoc conuertitur
et cooperante adhuc stat quod huiusmodi effectus possit vere dici natu
ralis. sicut licet beate virginis sit data potestas concipiendi filium scilicet christum
supra naturam. scilicet sine virili semine. et ad actum supra terminos
nature in hoc quod fecunditas non abstulit ab ea virginitatem. nec
virginitas exclusit fecunditatem. non tamen omnino supra ter
minos nature propterea quod in executione ipsa fuit cooperata istar alia
rum matrum per modum superioris tactum. et ideo christus secundum humanitatem suam
est verus et realis et naturalis filius marie virginis. Sed ubi nulla peni
tus datur potestas naturalis nec potentie executio alicui agenti naturali
respondeat effectus introducti a deo supra facultatem nature. ille nullo modo
potest dici eius effectus naturalis. sed est mere miraculosus. sicut si oculus
videret manens cecus quo ad hoc quod percipit naturam. hoc est si
ne reparatione oculi seu organi et restauratione potentie visive ante
si quis videret per digitum suum profecto talis visio non esset

naturalis illi qui sic videret . nec esset talis videns nisi de
nominatiue / et non effectiue . **D**ic similiter q̄ dominus a
peruit os asine balaan et locuta est / talis locutio / non fuit
ei naturalis quia erat omnino ab extra ⁊ supra terminos
⁊ facultatem nature asinine . **D**ic ad propositum reuertē
do est dicendum / vbi ponitur filiatio in aliquo sine genere
ratione ⁊ natura non cooperante aliquomodo ad illam ipsa
non potest dici naturalis . **E**t sic beatus iohannes euange
lista in casu posito non potuit dici filius naturalis beate vir
ginis cum illum nec genuerit nec ad suam existentiam co
operata sit / sicut nec iohannes baptista fuisse filius natura
lis elizabeth si ipsa manens sterilis illum non genuisset **E**t
sic merito illam secundam opinionem sicut ⁊ primam omni
no refellitis multipliciter improbastis ⁊ funditus subueriti
sistis . **M**iratus sum tamen vehementer vnum inter cetera quo
modo scilicet apud vos qui tam senex et plenus dictum es
tis videlicet annos octoginta natus vel aracter residet ad
huc ingenium tam vegetum recens ⁊ acutum / vt fallatiam
in prima ⁊ fundamentali suppositione illius positionis com
missam subtiliter percipistis ⁊ logicaliter declarastis . **D**ub
ista enim / dicitis / et bene atq; subtiliter . **Q**uicquid potest
deus agere cum causa secunda potest se solo id facere / non po
test subsumi relatiuum scilicet filius seu filiatio / quia mutare
tur quid in adaliquid ⁊ est figura dictionis . **D**icitur si argue
retur / quicquid heri vidisti hodie vides / heri vidisti patrem
iohannis hodie defuncti / ergo hodie vides quod potest esse
falsum / quia si non habuerit aliam prolem q̄ iohannem iam
non est pater . **D**ubiungitur enim adaliquid sub quid seu mu
tatur quid in adaliquid **D**ed forte dicerent q̄ non est ita / qui
a ibi quicquid non distribuit solum pro substantia sed pro om
ni natura habete quiditatem / siue fuerit substantia siue acci
dens vt sit sensus quicquid / id est / quacumq; entitatem seu
naturam aut formam potest deus facere ⁊ cetera que admodum
calorem cum igne productum potest deus se solo producere ⁊
conseruare sicut conseruat accidentia in sacramento altaris .

Et ita sequitur ex illa maiore q̄ p̄t se solo relationē sine fundamē
to p̄ducere / et ita nō cōmittitur ibi fallacia. Sed nulla est hęc eua
sio s̄ manet vestra ip̄obatio posita enī et concessa hac maxima. q̄
q̄ potest deus agere et bene sequitur ex ea q̄ deus potuisset fecit
se iohānem esse sine patre et matre sicut et primū hominem. Sed
virtute illius nō sequitur q̄ potuit facere ipsum iohannem iam ex
istente esse filium naturalem alicuius virginis que ipsum nullo
modo genuit. Ibi enim subsumitur aliquid quod non continetur
i maiore quia naturale importat habitudinem ad causam natura
lem cū deo cōcurrentē et cōoperantē / et sic semp sunt ibi quatuor ter
mini p̄t mutationē mediū scz q̄ in quale / seu ipsi rei in modum /
vel si non / tunc est ibi falsitas in maiore vel minore. Non enim se
quitur. potest hoc deus facere se solo. ergo hoc modo. puta sortem
seu iohānem producere se solo. ergo naturaliter nō valet sed impli
cat quia includit q̄ deus potest modo naturali. scilicet cōcurrentē cū
naturali producere aliquid se solo sine illa causa. Potuit enim deus
iohannem creare sine zebeteo sed nō proprie generare sine eo vel
alio. quia generatio dicitur inceptioem seu fieri sub certo modo qui
nō cōpetit deo agente seu generante naturali nō cōcurrentē. Unde
et si possit deus rem naturalem simpliciter producere se solo / nō ta
men generare absq̄ generatione et generante. non q̄ sit impossibili
tas ex parte dei sed ex implicatione terminorum / sicut deus potest
facere locutionem sine me sed non me loqui sine me et sic de alijs.
Sed si ita diceretur in illa suppositione seu maiore. quemadmodum potest
deus facere esse filiū naturalem alicuius cum generatione p̄uia p̄t
illū facere esse filiū naturalem eiusdem sine illa / sed deus potuit face
re iohannem esse filiū naturalem alicuius cū illa generatione seu
dispositione p̄uia / ergo hoc potest sine illa. Hic non esset variatio
mediū / sed maior esset neganda et falsa p̄pter implicationem dictā
Et ita patet q̄ sicut p̄ponitur in subsumptione semper est mutatio
mediū si debeat fieri ad p̄positum cōcludendū. et quocūq̄ p̄ponitur
nūq̄ sequitur p̄positum sic opponētis nec veritas sue suppositionis
ex defectu materie vel forme. Nō oportet dicere ut videtur q̄ talis
assertor aut ignorat aut nō intendit satis id quod dicit / aut salte
insufficienter declarat suam positionē saltem q̄tum ad meā notici
am peruenere quia ego hic egenus librorū nō habeo quē q̄ de is
tis oppositionib9 nisi q̄tum ex scripto vestro colligere valeo / et itea
minus sufficienter contra illas et intellectum eorū arguere valeo.

In sufficienter ergo michi explicatur et patet intellectus huius se-
cunde positionis / quia si iohannes est factus vel fieri potuit filius natu-
ralis virginis cum iam ipse iohannes existeret in rerum natura debe-
ret assertor dicere modum an scilicet sit factus vel fieret ipse christus
per transsubstantiationem qualis modus alias improbatus est / vel ma-
neret alius seu distinctus a christo et tunc sequitur absurda et periculosa
superius illa tenentur scilicet iohannes esset filius naturalis duarum matrum
et virgo beata mater plurium filiorum naturalium etc. **D**emum non co-
apio quomodo non militet ratio vestra aduersus secundam condu-
sionem secunde positionis ac contra suppositiones illi subsequentes
adducta contra hoc scilicet quod ponit filioatinem non dependere sim-
plicitate a suo correlatio sic potest relatio virtute diuina esse sine cor-
relatio. **Q**uid enim est hoc? nisi destruere omnem humanam et ve-
rissimam doctrinam. Nonne ad aliquid seu relatiuum secundum esse non di-
citur ad aliquid seu relatiuum et constituit predicamentum ab alijs
distinctum quia propter dependentiam quam habent omnia entia
creata tam se habent ad ipsum deum suum factorem et ultra depende-
ntiam quam habet communem cum ceteris accidentibus ad suum subiectum
habet unam aliam sibi propriam intrinsecam et essentialem ad aliud
tanquam ad terminum non extra genus suum sed infra existens quod etiam est
dependens ad aliquid sicut et ipsum quod dicitur suum correlatiuum cum quo
est simul natura et cum eo dicitur ad quertetiam ita quod posita se ponit
et perempta se perimit. **P**atet ergo hoc tum ex nomine ad aliquid tum
ex sua propria definitione. Ad aliquid enim sunt quibus hoc ipsum esse est
ad aliud se habere hoc est ergo de essentia eius quod secundum totum suum esse
ad aliud refertur et illud ad ipsum ita quod nunc est in definitionibus
et eorumque veris relationibus uti et si quis diffinitive nouerit unum rela-
tiorum nunc est ut nouerit et reliquum. **Q**uod est intelligibile ut sciam
quod est duplum si non nouerim quid dimidium aut quid filius si non no-
uerim quid est pater. **I**sta habentur clarissime diffuse et multis in
locis ex philosopho et alijs singulis logicis qui explicantes diffi-
nitiones ipsius ad aliquid et exempla tractantes semper ponunt relati-
uum ad correlatiuum referri ut duplum dimidij duplum / pater filij pater
et sic de alijs. **E**t ipse philosophus in quinto methaphisice exposse ponit
et assignat differentiam tertiij modi relatiuorum a duobus primis / quod
scilicet tertiij modum non est mutua dependentia seu relatio sed unum re-
fertur ad aliud essentialiter et e contra solum accidentaliter / sicut
mensurabile / scibile et intellectuale dicitur solum ad aliud accide-

taliter eo scilicet qd aliud ad unūquodq; ipsorū dicitur essentiali-
ter/puta mensura ad mēsurabile & sic de alijs. **¶** Sed ea que dicitur
ad aliqd scdm numerū quo ad primum modū/aut scdm potētā
quo ad 2^m cuiusmodi sūt pater & filij oia inq̄t ad aliqd dicitur id
est essentialiter si ad invicē referūtur. ita qd quodlibet puta p̄r & fi-
lij/duplū & dimidiū et cōtra/ eo qd ipsū qd̄q; alteri9 dicitur ipsum
quod est et nō solū eo qd aliud ad istud inq̄t. **¶** Dicitur sc̄z contingit
in tercio modo. **¶** Istud idē dicitur in antiqua trāslatioē. omnia
igitur relatiua que dicitur inq̄t modo numeri & potētie sicut relati-
ua/ quia essentia eorū dicitur ad aliqd & nō solū sc̄z quia illud a-
liud dicitur ad illa. **¶** Ex quo habetur qd pater seu mater & filij es-
sentialit̄ ad se invicē referūtur/et qd de essētia utriusq; est referri ad
alterū tāq̄ ad correlatiuū qd̄ ideo dicitur correlatiuū & ita est de
alijs relatiuis realib9 in utroq; extremo de p̄mo & sc̄do modo re-
latiuorū. **¶** Cū ergo nō sit factibile qd p̄ quamcūq; potētā res sit se-
parabilis a sua essentia & q̄ditate/nec a suo proprio et intrinseco
esse/sequitur qd a deo non est factibile qd relatiuum scdm esse pos-
sit esse sine suo correlatiuo/vnde aduersarij limitant suam funda-
mentalem suppositionē/dicentes qd quando cūq; aliqua sunt reali-
ter distincta/unū potest fieri sine alio si essentialiter nō dependeat
ab ipso. **¶** Per quam clausulā concedunt qd illa que habet dependē-
tiam essentialē ad se invicē non possunt fieri unū sine reliquo.
cuiusmodi sunt vera relatiua. **¶** Diffinitio enim propria alian9 rei
est qua possumus discernere qd sit res ipsa. et ut habetur ex. 9. me-
tho^{ca}. ratio quā significatur nomē est diffinitio. et id est s̄ba rei.
ergo cū diffinitio ppria ipsi9 ad aliqd seu relatiuorū sit talis qd
scdm totū suum esse dicuntur ad aliqd. sequitur qd nō possūt ad inui-
cem separari relatiuū & suum correlatiuū. **¶** Nec potest quis esse fili-
us naturalis et realis nisi resp̄u patris aut matris sue naturalis
per mutuā & essentialē dependētā. **¶** Ex quo sequitur qd huiusmodi
dependētia nō potest terminari a deo solo cū ipse nō sit pater natu-
ralis iohānis aut alteri9 nec ab eo essentialiter dependens/nec dicitur
cū eo ad cōuertētā nec possit se ponūt. **¶** Sed forte dicitur ad
ista qd relatiuū seu ad aliqd in cōmuni ita diffinitur sicut dictum
est/sed non oportet qd illa diffinitio conueniat aulbet relatiuo in
particulari. **¶** Cōtra. **¶** Dicitur dicit ph̄s 2° de anima/redialū est que-
tere diffinitionē eorū que nō quēniat oibus particularib9 illius
ḡmūnis. **¶** Ideo dicit primo elen^{ca} qd eadē est diffinitio solius rei et

tri simpliciter scilicet hominis et unius hominis. **Itē** dicit primo ethi. quod e
iusse rationis sunt homo et hic homo. In se enim homine et in homine
scilicet particulari una et eadem est ratio quae hominis secundum enim quod homo nichil dif
fert inquit scilicet homo particularis ab homine in commune. **Et** per hoc pro
bat quod non est ponendum aliquid pro se bonum separatim quod sit propter omnem
bonorum ergo eadem eadem est ratio seu definitio ipsius ad aliquid seu relativi
secundum se in commune et cuiuslibet in particulari. definitio enim debet pro
tere omni quod sub definito. **Nec** potest dici quod non oportet quod semper
quoniam omnibus secundum se tota sicut contingit in analogis quia ad aliquid est
unum de pluribus generalissimum quod uniuocum et secundum unam rationem com
munem. **Et** de omnibus quod in genere ad aliquid scilicet secundum totum suum esse re
fertur ad aliud. ubi quod quod repit filiatione propter deum de genere ad aliquid
pro se et necessario quoniam venit ei ut filius pro illa referatur ad patrem seu matrem
et eadem aut filiatione seu filius non dicitur uniuocum de omnibus. **Et** si de
sensores homini positionis semper recurrant pro omni solutione ad
ultimum suum refugium scilicet omnipotentiam dei dicentes quod hec nichil probat
quin deus cui nichil est impossibile possit aliter facere et ut ipsi effici
antur omnipotentes ad dicendum quicquid sompniat. **Et** quicquid eis in
mentem et buccam venerit et si falsum sit inopinabile aut erroneum. **Non**
videtur restare apparens via ulterius procedere aduersus eorum
pertinaciam cum negent principia notissima parumpendant inconuen
ientia euidentissima et denudent res a sua definitione et essenti
a. **Nec** ulterius procedere contra tales operum existimo quia ut ait
philosophus primo theo. **Stultum** est esse sollicitum improbare qualibet
positionem contrariam opinionum sapientium vel eadem positiones ad quas
nullos habemus rationes seu opiniones indigentium pene aut
sensus puta dubitantis an oportet deum vereri aut honorare pa
rentes. **Talis** enim indiget pena vel sensu in non ratioe quemad
modum et ille qui dubitat an anguis sit saluus. **Et** talem puta
illum qui negat necesse esse ad hoc quod aliquis sit filius naturalis
aliquis sit ab illo vel illa genitus. **Hoc** enim videtur necessarium
ex habitudine terminorum et ita contrarium suum est impossibile
ut patet ex quinto metaphysice capitulo de potestate et impossibili
ubi dicit quod secundus modus impossibilis est cuius contrarium necessario est
verum ut dyametrum esse commensurabilem. **Est** enim falsum cuius
contrarium necessario est verum et ita dyametrum esse commensurabile est
impossibile nec factibile a quocumque posita ita videtur impossibile
nec factibile a quocumque quod iohannes sit filius naturalis beate

virginis quem ipsum nullo modo genuerit. Demum quocumque isti
apparenter et subtiliter euadendo defendant scolasticè et disputati
ue suas positiones omnino tamè acquiesco ultime resolutioni ves
tre in sine improbationis p[ro]prie opinionis positi que vtiq[ue] sanissi
ma est certissima et catholica vide licet q[uod] talia dogmata sunt sepe
lienda nec in scriptis commendata nec in publico coram quibuscu[m]q[ue]
q[ue] p[ro]palanda p[re]sertim tamen non est coram simplicibus et leni
bus quorum magna est copia in ecclesia dei a litteratis viris p[re]
dicanda. cum per talia dogmata cogant eos et si n[on] vicos in fidei
veritate robustos vacillare et occasionem errandi. et de certis dubi
tandi inuenire. **M**odo videte in eo iste duc p[ro]positiones non sunt
ab errore vel erroris occasione aliene. cum videantur errore elin
dij fauere qui dixit mariam matrem domini post partum eius a io
seph cognitam et alios filios peperisse quia si conceditur q[uod] iohan
nes fuit eius filius naturalis et scriptura sacra n[on] facit mentione[m]
ipsam peperisse cum virginitatis honore nisi xpi[istu]m sequitur q[uod]
si alios habuerit ipsa sit suspecta de virginitatis violatione n[on] ob
stante quocumq[ue] subtili modo saluandi. quapropter merito tales
subtilitates respuuntur ab hijs qui in sacra scriptura periti existunt
Quis enim amator catholice veritatis ac diuini honoris tales
prestigias fabulosasq[ue] nenijs vt ita dicam non statim abiat et
condempnet. **V**erum enim theologus debet esse catholicus vsi
tatus ab intellectu n[on] dissonus et rei seu veritati consonus. **U**nde n[on]
admittit plures p[ro]positiones ambiguas que tamen bonum pos
sent habere intellectum. eo q[uod] erroris seu heresi fauere possent aut vi
derentur qualis est sermo harum p[ro]positionum. **E**st enim erra
neus aut erroris vicinus et male de se intelligibilis et ideo nullo
modo in cathedra aut in scola admittend[us]. **Q**uod si verba fidem xpi
anam exprimentia debet esse ab errore longinqua vt dictum est
ac etiam deuotionem fidelium fouentia. maxime debet hoc serua
ri quo ad ea in quibus est sermo de matre dei maria virgine sanc
tissima que sola cunctas hereses interemuit in vniuerso mundo/verita
tem in se concipiendo ac pariendo et per hoc mundum illuminando
ac reconciliationem humani generis promouendo. **Q**uapropter
merito erga eam ardere debet omnis xp[ist]ianorum deuotio. et
pro eius honore insurgere aduersus suos calumpniatores et de
tractores fatua loquentes vanaq[ue] in corde concipientes ac telam

arance terentes quib9 iuxta verbū p̄phi p̄mo elenē magis ope p̄
cū est videri esse sapientē q̄ esse Quocirca ambitio seu curiosa va
nitas iūta stulticie et p̄sūptioni cogit tales cotidie noua fingere
et cadere vt famētur/ s̄ potius dixerū vt diffamētur/ necnō sanissi
ma patū suoz docimēta floccipēdere. Adūsus illd̄ sapiētē. Audi
fili sermonē patrē tu. Hoc enī est gen9 hominū qui iux̄ comū
verbū in eunuchō/ esse p̄mos se omniū rerū volūt/ omniū sc̄z noui
tatū inuētōres/ et in omni arte et scientia p̄p̄uos. Nec tamē sūe
vt ait quoz magnam h̄is diebus p̄ochpudoz copiam vt audiui
sustinet mater nostra vniuersitas qui p̄pe glorie vacantes/ opinio
nes aliquas antiquas periculosas/ fidei q̄ et deuotionis subuersi
uas usq̄ in hos dies p̄pe neglectas iam p̄palare ac per nouas su
uolas q̄ confirmare et dilatare atq̄ suas et illas dogmatizare sata
gunt in periculū anime sue in scandalum matrē nr̄e atq̄ p̄iudiciū
et ruinā fidei catholice/ qui pot9 optāt iubere xp̄o/ q̄ ab eo huiliē
discere et discendo cognoscere veritatem Quapropter cum difficul
tate ipsi sūt vnabiles cū sint imansiu opinioib9 suis sc̄dm verbū
p̄phi 1° eth. nō tantū p̄pter rōnem q̄tū p̄pter suam delectatiōem
Nec dixerim sub correctione non p̄su^o aut vllum aduersus eos
odiū fouēdo. s̄ adūsus repudiātes planā sanāq̄ ih̄u x̄ doctrinā sto
machādo et super inimicos eius tabescēdo et eo maḡ quo ex h̄is
maiora pericula eminerē conūdo in fide orthodoxa h̄is dieb9 qui
b9 heu redijt in regno bohēmie hereticoz seuā tempestas. Illa sc̄z
canina heresis atq̄ illa q̄ iam putabatur emortua vipera q̄ iā iam
p̄ochdoloz erigens. per vos soasq̄ vestros acerrimos xp̄isti ath
letas olim cōtrītū caput xp̄isū euāgelii et ec̄cie sue auctoritatem
atq̄ omne sacramētum subuere atq̄ simpliatatē apostolice fidei
polluere et inficere conatur Cui9 filij vt se aliosq̄ confidentius de
cipiant p̄o auctoritate erroris sui de purissimo sacratū scripturaz
fonte hauriūt testimonia nō illa interpretātes vt scripta sūt s̄ pot
ius per simpliatatē scripture id nitūtur neq̄ter significare quod ip
si p̄o libito suo cōtra eius sanū intellectū cōapiūt. Quia ergo di
es mali sunt oremus vt deus pacis et veritatis prestet nobis per
suam clementiam vt cōteratur sathanas inuentoz nugatū sub pe
dibus xp̄istianoz et abiciatur omnis occasio peruersa. ne sc̄nda
tur in matre nostra vniuersitate et ecclesia vinculum caritatis et
pacis. Nec impediatur predicatio recte fidei ac indubitate veritatē
Et vos volēdissime nū p̄ceptor bene vt opto valete et iubete et

In xpo ihesu necno me ⁊ hec puerilia incopta indigestaq; dicta iux
ta solitam humanitatem vestram supportare. **D**iscipulus pester
io. de fronte ad obsequia paratus. ⁊.

Articuli super quibus petitur consultatio

Pour che que nos rentes et heretages excedent le sōme de
amortissemens a nous attroies et dōnes soit sceu se nous poons
liatement possider le reliqua d'icelles rentes non admorties sans
en auoir grace et licence de nostre prinche conte d'archois.

Item pour che que es admortissemens a nous dōnes en ya
deux qui nous ont estes dōnes lun p le roy leha en lan mil ccc.
lv. et lautre par le roy phle en lan mil ccc. xlvj. soit sceu se yeulx
roys de france auoient auctorite de admortir leurs dis admortif
semens sans le cōgriement de nōs prinche

Ite pour che que il ya vng admortissemēt que noy dōna vne
castelaine de snomes dame de faulkeberge nōmee almoire le quel
le nous ottroya q̄ puissions tenir cōme en main morte aulcū cer
taines especiaulx heritages p no acquis. Et pour le salut de son
ame et de ses enfans soit sceu se ycelle licence souffist pour gar
der cōscience. Dans l'ottroy du prinche dont ie fay doubte pour
che que il eult iadis aussi vng castelain de snome nome mēseur
Dansse de biauxmōt en lan mil ccc. xviij. q̄ nous admorti aulcū
heretages et rentes. Mais che fut p cōdicion q̄ en peussions
obtenir le grace du signeur souverain par quoy poelt sambler que
ledis castelain nauoit point plus grant auctorite que luy

Item nous auons vng don et lamortissemēt de xxx. lb. s. sur
le boiste de calays que nous donna madame mehault contesse
d'arce pour fondation de deux religieux chartre. du quelle don
admortissemēt nous nauons pour le present quelque profit soit
sceu se nous poons liatement de boine cōscience reputed et applic
quer autant des rentes et heretages dudy reliqua que nous ga
ons non admorti par vertu de cest admortissemēt sans en auoir
aultre nouuel admortissement du prinche. Et si dicatur q̄ sic oc
currat aliud argumentū / car ia piecha fuis mes vne requeste au
prinche de obtenir iusques a quattreuiens lb. de rent admortisse
ment considere que nous ne goons point de nos rētes de calais
et la entour le quelle requeste il nous ottroya p icelle condicion.
vnde sequitur quil poroit dire que nous p che no debuons tenir
pour recōpenses dudy admortissement

Ite pour che que nous auons plusieurs diuers cōsentemēs da
mortissemēt de diuers signeurs fonsiers de plusieurs heretages
sans en auoir le gre et ottroy du prinche soit sceu se yeulx cōsen

temens souffissent pour garder conscience sans le consentement du
dis prinche

Itemz pour che quil nappert point du consentement desdy sig
neurs sours p lettres fors p che quil ont receipt de no9 rapport
et home viuant soit seue sil souffist ainsi pour monstrier que il lont
amorti en tant que a culx touche

Et aussi p especial pour che q nous tenons aulcunes terres
dune abbeye dont le pncx dicelle abbeye en a receipt de no9 relief
p deux fois et rapport et home viuant & morant come se icelle ter
re fut amorti/mais il ne nous appert point p lettres que ilz les
oyent amorti ne aussi ne leur appert il point si come dist le dis
pncx soit seue se nous les poons ainsi possider sans sauoir se cest
le gre du couuet et abbe q les teno9 ainsi a perpetuite p eulx payat
les rentes q leur en debuons & ledy relief quant il eschiet & ho
me viuant & morant come dist est.

Ite nota q nous auons plusieurs anchiens admortissemes da
nes p les cotes dartz non verifiees ou employes p les cabre des
cotes a lille soit seue se nous poons liatemet iceulx appliquer sur
no9 reliqua de nos tetes non admorties & les tenir & reputed co
me admorties aussi auat q yeulx admortissemes non employes
motent sans les faire verifier en le dca cambre.

Ite p especial nous auons trois siez dont ne no9 appert point
de lamortissemet du souuerain signe cote dartz ne daultre signeur
fors des signeurs fonsiers qui nont point le haulte iustice

Et en especial nous acqsmes ia piecha dune feme vng siez p
consent du signeur fonsier & viscontier qui nauoit point le haulte
iustice le quelle feme apres che q elle nous eult rendu ledy siez
se desespera & ochist soit seue se a prinche doit aptenir ledy siez
p confiscation en tant q il ne lauoit mye amorti ne consenti

Ite pour che q nous auons goy lonch tamps de plusieurs hi
tages sans en auoir ladmortissemet soit seue sil fault de che faire
rester au prinche en tant q auons fait cote son droit. Car come
il poelt sambler a luy copenet seul le droit de admortir. au tamen
regula iuris est q possidere ius alienu est rapina. Ead ponit ma
gister iohanes gerson in quoda tractatu de dca pceptis. que pren
dre & retenir le chose daultrei iniustement cote son seue ou sil le
scet ou scauoit il luy en desplairoit est larchin. au tamen diat au
gustin. q peccatu no dimittitur nisi restituatur ablatu & c.

Tur che voellent aulais dire que il ne fault point faire consci-
ence & dyent que en auons acquis le droit d'admoestissement p lon-
ghe goouanche car pau ou nulles rentes auons que elles n'ont
este acquises passe xxx. ans ou plus. **P**ed illa ardozitas non vi-
detur michi de be locu habere in foro a scienc e et fidei q̄ uis forte
locu habere possit in foro cotencioso seu iudiciali.

Et aultun voelt le cose exaiser disans que l'exteur du prinche
nous exaise pour tout seculpule oster souffissamment / quasi dicent
prinche nō habet ius iustu scdm deu quia nullibi repitur in scap-
turis sacris q̄ prinches antiquitus acceperunt hmōi q̄fiscationes
constituerunt hmōi admortificationes. **P**ed cōtra hoc argumētū q̄a
iura dicūt si bene intellexi ea q̄ legi q̄ reges & prinches possūt le-
ges cōdex in suis terris et quicūq̄ subiecti sibi tenētur eas obser-
uare sub pena imposita ab eis quia omnis lex diriuatur a iure di-
uino vt aiunt. ymo eadē retores ciuitatū possūt similiter instituta
p̄dere et q̄libet subiectus eis debet ea tenere sub pena imposita ab eis
alioqn si p̄trariū fecerit occulte vide ē rapinā vel furtū cōmittere

Item soit secul sil est besoing pour garder conscience de auoir ad-
moestissement du prinche des rentes & hitages q̄ nous auoy dedens
le ville de sautomer car aulais dient quil n'est point besoing car
ilz dient q̄ les signeurs de le loy nous pouēt bien ottroyer de
les tenir iusques atāt quil nous feront cōmādemēt den vuidies
nos mains sans che q̄ en ayons aultre admoestissement

**Scriptū dñi gregozij nicolai officialis camera
cen sup amortisationib9 tāgentib9 certā ecclesiā.**

E qd nōnulla dubia in quādā cedula papirea ināpien. pone
re que nos tentes et hitages 7c. descripta ppetētes tati pos
sint respōsiones / cōgruū satis et expediens videtur talē in mediū
addua questionē / utrū videlicet religiosi seu alij viri ecclīasticū noie
suatū ecclesiā possint de iure / terras / possessiones / aut reddit9 an
nuos ppetuos alias iusto titulo acq̄sitas vel acq̄sitos / atca sciatū
7 cōsensū p̄ncipis temporalis nulla re ab eodē grā seu cōcessioē quā
plēnq; amortisationē nūcupāt obtēta licite retinere Ad au9 questi
onis ptes tantisper occurrit arguendū **P**rimo quidē ad affir
mativā sumi p̄t argumentū / ex p̄uilegio generalit̄ ecclīis 7 oib9
p̄his locis a iure cōcesso / au9 vigore possint tā ex p̄tractib9 inter vi
uos q̄ etiā ex ultimis decēditū voluntatib9 / dñia rerū quatuorūq;
tam mobiliū q̄ immobiliū ab illatū dñis libere acq̄rere iuxta l. 1.
ibi liber sit stil9 7 l. si. **C.** de sacros. eccle. qd etiā p̄uilegiū id effi
ci / vt ex solo p̄tractu sine traditione dñium in ecclīam transferat /
p̄tra regulā datā in l. traditioib9. **C.** de pactis 7 l. seruū. **C.** de re
vendi. nō. glo in c. ex l̄is i si. extra de p̄sue. si igitur dñi rerū libere
possint modis p̄dictis bona sua queuis in ecclesiā trāsferre / nō vi
detur necāria p̄ncipis temporalis licentia / s; neq; postulanda p̄ ea q̄
notat 10. an. in. c. licet ep̄s de p̄ben. li. vi. 7 in de. dudū. S. si vero
i. de p̄lati sup verbo. libere. de sepul. vnde notabiliter dicit bar. in p̄
alle. li. si. nō valere statutū dicans qd veditio vel alienatio nō pos
sit fieri ecclīis / tāq; censetur esse cōtra ecclīasticā libertate. auct.
cassa 7 irrita eo. ti. de sacrosan. eccle. licite ergo videtur bona etiā
imobilia p̄ ecclīas modis p̄missis acq̄sita posse retineri boniq; p̄n
cipis / catholica est / ecclīas ip̄as ac dei sacerdotes in hac sua p̄rogati
ua defendere 7 tueri. xvi. di. c. boni p̄ncipis. **A**d deus enī 7 de
corē patrie 7 laudē p̄ncipis nichil oīo magis videtur accedere / q̄
vt dei ecclīa plena q̄te vigeat / et secura gaudeat libertate. x. coll.
de sta. 7 cōsue. q̄. li. eccle. edit. in p̄n. bene facit ad p̄missa. c. 1. de
imū. eccle. li. vi. vbi ecclesie seu p̄sone ecclīasticē p̄ seculares p̄tā
tes ad res vel possessiones acq̄sitas distrahendy aut extra manū
suā ponēdy cōpelli nō debet aut possūt. **A**d partē vero negatiuā
qd videlicet terre 7 possessiones originaliter p̄ncipis temporalis di
ctōi subiecte / eo penit9 icōsulito in ecclesiā trāsferre / nō licite retineā

tur. **A**llegari potest interesse ipsius domini temporalis in quantum alienationes
hominum videtur facere in persona minus idonea facilitate veniendi quam
ecclesia alterius fori est. ff. qui satisda. cog. li. ij. in prin. ecclesia eadem
corpore quoddam mysticum reputans non movetur nec potest alienare seu con-
ditione sua deteriorare facere unde iura domini temporalis notorie minu-
erentur ymo veluti nunquam saltim non sine magna difficultate reuer-
sura deperirent/que etiam ponderantur in r. col. ti. de alic. seu. c. unico.
Vbi inde potest sumi/ibi quod nunquam reuersum esset/ et ibidem per bal. et in ti.
de prohi. seu. ali. p. fidei. c. impiale in prin. et per spe. ti. de loca. §.
nunc aliqua de iur. emphi. v. cxvi. vbi loquitur de manu mortua
de qua etiam tangitur in 2. ar. cedule predictae. et inde voluerunt aliqui
iuriscosulti quod loca vel res etiam private personarum dedicati seu per pon-
tifices consecrari non debeant sine premissu principis. ff. de re. di. l. sacra
§. 1. et de in. pos. l. lega. l. si. non glo. in dicto §. 1. sup. verbo/ de dica-
uere. in si. vbi reperitur apostilla dicens guillm de canis ita tenuit
se et subiunxisse verba hec in effectu. unde videmus quod hodie sunt a-
mortisationes et de quibus amortisationibus cedula premissa in plu-
ribus articulis expressa facit mentionem/ quorum quidem iuriscosultorum sente-
tia licet facta sit hodie non videatur bene secura. sic saltim generali-
ter intelligatur per ea que notat hosti. in summa de reli. domi. §. 1. in si. iur-
to. §. si quis edificationem venerabilis oratorij in au. de eccl. ti. col.
ix. habet tamen etiam locum saltem in predictis actu tributariis factis prin-
cipi ut si iuriscosulto non facilliter sit imbi ad ecclesie edificationem pro-
cedendum. ar. xiiij. q. vlt. et per m. xxiij. q. viij. secundum canonicam nam
inno. hosti. et io. an. in c. 1. de censibus de simulibus autem predictis tri-
butariis ecclesie iam edificate et competenter dotate per christi fideles
collatis clarissimum est quod illa transeunt in ecclesiam prout in quolibet
alio successorem cum onere suo. xi. q. 1. si tributum et c. magnu. et ex-
tra de de. au. non sit nota io. an. et io. mo. in c. 1. de imu. eccl. li. vi.
quod utique verum est in oneribus realibus certis et determinatis ut
sunt census annui perpetui quos aliqui vulgariter appellant veteres fon-
dices. **A**n autem onera incerta sic imponi possint ut transeant etiam
in ecclesiam ad quam predicta onerata perveniret varie circa hoc reperi-
untur opiniones inno. enim in c. postulasti de co. cope. in vbi. Sed si
possiones deberent aliqua munera realia siue ordinata siue ali-
a et sentit quod sic et post eum bar. in l. epto. §. si. ff. de mu. et ho. et in
l. placet. C. de sacrosan. eccl. dicit omnia predicta aliam tenentur
fieri posse tributaria/ ut sic affecta sint oneribus tributorum per collas

imponēdis subdēs cautelā illā esse in aliq̄b9 locis necariā. ne for
te eā tāta bona acq̄rāt. q̄ nō remaneāt possessiones sufficiētes.
ad onera reipublice supportāda. hosti. aut in p̄dō c. postulasti spe
in t̄o de decr. 2iū. §. ad hui9 at articuli euidētia cē. si. Archi. et io.
an. in nouella sup p̄dō c. 1. de imu. ecc. li. vi. Dicūt eā ad talia
onera incerta nō teneri. quos et ibidē seq̄t. d. do. Allegans q̄dā
psiliū bar. ināpiēs. p̄uat9 q̄stiois breuiter talis est si aliq̄ possessio
estimata et allibrata et. et sic videt̄. itē bar. sibimetipi q̄ri9/vn
relinq̄t hic ac. valde dubi9. Ultima siq̄tē sentētia benignior est et
magis fauorabilē eēt. h̄ nichilomin9 p̄a opi9. bar. sup9 alle. pla
cet d̄no panoz. doctor. excellentissimo q̄ seq̄tur et sustinet illā in p̄
dō. c. postulasti. Ex qua q̄tē dubietate de p̄dō abiguitas matēie
nre. Nā cū amortisatio de qua sepi9 i cedula p̄dō sit mē. itelliga
tur peti et a p̄ncipe obtineri ad abolitionē et extirpationem iurū et
emolumentorū q̄ p̄ncipe alias verissimiliter q̄seq̄ possit in futurū
occasione terrarū de nouo p̄ eātam acq̄sitatū. Dume expediret
matēia articuli sup p̄ncipe tacti clarissime esse deasā. ut sic si eā
reperiret ad iura ibidē tacta teneri. merito haberet a i9 subire a saltē
amortisationis grām suis expen9. impetrare et obtinere. Ne. s. vi
dere. velle cū p̄ncipis et rei publice iactura locupletari. Cōtra eā
tātē. l. nā hoc nā. ff. de condi. inde. et xiiij. q. v. de niq̄. Si vero li
queret euidenter eātam ad p̄missa nullomodo teneri. nec obligari
posse. aliter videre. esse dicendū. In tāta igitur opinionū varietate
iuris obscuritate pariente. Inspiciēda ē optiā legū itē p̄sue.
ff. de legē. l. si de interpretatione. et c. de p̄sue. c. cum dilais q̄ in
reḡ francie et p̄tib9 vianis d̄z esse general. ac a tāto tpe p̄ tmq̄
tpe de cui9 m̄cio vel q̄riū hoim memoria nō existit scientib9 et nā
q̄dicentib9 sicq̄ saltē tacite p̄sententibus. tam cathedraliū q̄ col
legiatū et quentualiū eātam et aliatū p̄latie yconomis rōtib9
et mistris inq̄uisse obhuata tal' viz q̄ occasioē terraz possessionū
redditū p̄petuoz et alioz q̄riūq̄ bonoz immobiliū i eātas quo
uis t̄o legitimo i p̄petuū trāslataz seu trāslatoz aut in breui trā
ferri speratorū postulari cōsueuit a p̄ncipe t̄pali et obtineri grā a
mortisationis h̄ etē sit iueterata cōsuetudo p̄ l. n̄ inmento custodiē.
ff. d. l. l. de q̄b9 §. i loco et q̄stituti habet l. h̄ iure §. duca9 aq̄ ff.
de aq̄ cotā. et est eā p̄ae q̄q̄ p̄uile9 a p̄ncipe ex certa scia cōcesso et
de v. sig. c. se q̄buscū §. p̄terea. nō spe. in t̄o de cā possess. et p̄p̄e
§. qz vero. ver. quid de colligentib9 pedagia et bal. i c. unio q̄ sine

fidel. c. vni. co. S. dñs quoq. vnde non est verissimile qd princeps
suprem9 lrās alicui9 amortisamenti concedēdo intēdit iurib9 vasalli
sui derogare/quinyimo in lrās super similib9 concessionib9 consia so
litis 2suevit apponi talis clausula in effectu/ Iure nostro in ceteris
z alieno in omnib9 semp saluo/que si in lrās de quib9 loquitur ar
ticul9 reperiatue expressa sublata videbitē causa dubitandi

Ad terciū articulū ināpientē/ Item pour ce quil ya/videtur qd in
ferior dñs temporalis nō debeat aut possit aliquid effectualiter a
gere in pzeiudiciū dñi supreni/quinyimo ius illius debet semper
intelligi remanere saluū. ar. c. excoicamus. 1. S. si vero dñs tempa
lis ibi/saluo iure domini pzināpalis/extra de hereti. 4 in p. col. de
pa. iura. fir. S. ad h. qui allodiū nō io. mō. in pzealle. c. 1. de imu.
ccle. li. vi. in fi. 2 scdm hoc secūda opinio in eodem tercio articulo
designata qd sez nō sufficiat cōsensus domini inferioris tanq̄ iuri 4
equitati consentanea merito venit amplectenda.

Consequēt ad materiam quarti articuli ināpientis/ Itē nous
auons/dicēdum occurrit Qd cum nō stet per pzināpem quo min9
domini exponētes nūc perapiant fructū amortisationis xxx. libref.
4. in loco ibidem designato/neg; hoc etiam contra pzināpem alle
getur/pinde q̄tum ad eum habenda sunt omnia/ac si ydem expo
nentes amortisatione huiusmodi plerūssime gauderent p ea que
legantur. ff. de condi. insti. l. que sub conditione. S. quociens z l.
vterz ex statibus z in c. imputari de re. iuz. li. vi. vnde videtur
qd ipsi exponētes non possunt liate sibi applicare terras quas te
nent nō amortisatas in re. dēpensationem illius dampni abz nouo
pzināpis consensu iuxta ea que superius in materia pzināpalis
factu. re allegata **E**t bene notanda est clementia pzināpis me
morati in q̄tum habita consideratione ad dampnū pzedictum no
uam eis gratiam liberaliter concessit vt in fine eiusdem quarti ar
ticuli tactum est.

Ad quintum articulum qui coinadit cum tercio supra scripto di
cendum arbitror vt ibi qd scilicet nō sufficiat cōsensus domini inferi
oris quam etiam sententiam domini exponētes satis approbasse
videntur a quibusdam regibus francie gratias amortisationis ob
tinēda z illis vtenda vt superius in secūdo articulo tactū est.

Quantum ad sextum articulum ināpientem/ Item pour ce quil
nappert point/ cuius materia videtur plus consistere in facto q̄ in
iure/quatenus ibi fit mentio de exhibitione hoīs viuētis gallice

rapport de homine viuāt. dīa p̄t qđ si iuxta locū consuetudinē talē
 exhibitio siue raport⁹ hominis viuētis / equipolleat penit⁹ ⁊ per
 omnia amortisationi sufficere videbitur quod dñi exponētes pro
 bare possint si consuetis tēporib⁹ hominē viuētē exhibuisse / dñi
 nosq; fundoꝝ tali exhibitione fuisse contentos. nec in ea parte ob
 staret sola līarū carentia dūmodo alie subessent probatione in
 naturam factoꝝ eozumq; recentiam vel vetustatem cōpetentes or.
 b. in exercendis. **C.** de si. instu. ⁊ c. cū iohannes. extra. co. ti. vbi
 regulariter eandem vni obtinēt testes ⁊ instrā.

Dup materia septimi articali incipiētis. **Et** on sy par especial.
 Laudanda est ē bone fidei exuberantia quā se habere oñdūt dñi ex
 ponentes antefati in q̄tum terras vltierus ecclesie conuentualis /
 p̄ioꝝ illius vtrūq; permittente p̄ter et absq; hoc q̄ vnū de ab
 batis ⁊ conuentus consensu apparuerit per ipsos hacten⁹ ecclesie
 sue nomine detentas / vltierus absq; p̄dicatorum abbas ⁊ con
 uentus consensu retinere formidant. **Et** merito quoniam ⁊ si a
 liquando int̄uenisset vnius abbatis consensus nō tamen vderet
 talis alienatio at̄a dyocēsani episcopi auctoritatem vim perpetu
 am obtinere xij. q. ij. abbasib⁹ ⁊ xvij. q. iij. in venditionibus bene
 faāt. c. veniens. extra de transac.

Quātū ad materiā octauū articali incipiētis. **Ne** q̄ nous auons
 Illud quod ibi dicitur de verificatione amortisationū in camera cō
 potoz ⁊ c. tanq̄ illa censeatur ad validitatem ⁊ efficaciam amorti
 sationum necessaria cōsistit in facto potius q̄ in iure si ergo domini
 exponentes habeant litteras aliquas ibidem non verificatas con
 sultum videretur quod illas verificari procurarent p̄ter et absq;
 hoc q̄ auctoritate propria ius sibi dicere p̄sumant applicando vī
 delict vsibus ecclesie sue terras aliquas nō amortisatas ⁊ eas p̄
 amortisatis tenendo ⁊ reputādo in quibus faaliter possent peccare
 iuxta ea que superius in p̄mo ⁊ quarto articali tacta fuerunt.

Nonus artical⁹ incipiēs **Ne** par especial. similis est quinto su
 p̄dico sicq; sup̄ illo dicēdy censeo vt ibi.

Duper decimo articulo incipiente. **Et** en especial. quatenus
 ibi fit mentio de certa muliere que mortem sibi consciuit. vnde
 mouetur dubium. an ex eo capite feudum per eam prius obten
 tum potuerit aut debuerit confiscari. **D**icendum videtur mēra

iuris cois dispositioe infecta/ q̄ ex quo nō apparet nec eā artia
lus dicit/ muliere illam cōscientiā alicuius criminis penā confisca
tiois bonoz agentis metuq; future sentētie sibi in ipsi manus i
tulisse/ bona sua nō debuerūt aut potuerūt q̄fiscari p̄ ea q̄ habetur
ff. de bon. eo. q̄ ante sentētiā mor. sibi q̄sci. l. si. et. C. eodē t̄. l. 1.
et qui testa. fa. po. l. ij. Itēq; sentiendū est de feudo p̄dicto eā si e
atē mulier q̄tinue vsq; ad ei9 mortē illud actualiter possediss̄ iuxta
nō per ba. in. x. coll. t̄. an ille qui interfecit fratrem domini sui rē
c. unico ¶ Demū bene notāda est clā final. eiusdē articuli. i qua
domini exponētes fatē nō obtinuisse graciā ammortisationis a
p̄ncipe in respectu ad feudū antetacū in quo fortassis qd̄ cū veni
a dixerūt minus caute vidēt egisse iux̄ ea que super9 in materia
tercij articuli dicta sūt

¶ Ad vnteamū articulū incipiente. Itē pour ce que nous auons
goy. rē. Valubris est infētio ibidē declarata. de iure videlicet p̄n
cipis recognoscendo. dixit ei domin9 reddite que dei sūt deo 7 que
sunt cesaris cesari. xxij. q. ij. militare. quod quidē verbū. reddite. so
nat in vno p̄ceptū. vnde. e. ca. et. q. c. quid culpae di. tex. xp̄is
tus tributa cesari iubet reddi. quod autē p̄ceptū imperat quod
imperat necesse est fieri. si nō fiat penam habet. xij. q. 1. quod
p̄ceptū ergo rē

¶ Dup̄ quo deamo articulo incipiente. Dur ce vellent aucuns
dire rē. Inq̄tū concernere vidēt. questionē satē diffiale tactā p̄
glo. et doc. in. c. si. ex. de p̄scrip. An videlicet leges de p̄scrip
tione xxx. annozū absq; bona fide. mentionē faciētes intelligant
esse per decretalem illā finalem correcte ¶ Dicendum occurrit.
qd̄ cum in casu p̄senti. p̄scriptio. si fortassis ex parte comunoz
exponētium cōtra p̄ncipem allegaret nō alias posset esse causa
ta q̄ ex diuturna possessione terratū damdestine i respectu ad p̄n
cipem cōtra suozū iurū recognitionem. ¶ Et sic absq; bona fide refēta
rū. vtiq; rōne peccati stādū est p̄dicte decretali et. c. malefidei pos
sessor ex. de re. iur. l. i. v. nō. bar. in. l. p̄uilegia. C. de sacrosā.
ecc. Nam 7 imperator dicit q̄ in talib9 leges nō dedignat sacros
canones imitari. ¶ Et sic subiat se dispositioni iurē canonica in aut.
ut dicit ap. pp̄. ep̄. S. penul. coll. vi. reatā ex. de iudi. c. clerici
¶ Dispositū q̄ i spūalib9 hmōi p̄ canones. sic dia dispositū p̄ le
ges ut elegāter nō. do. pauoz. i p̄dō. c. si. vbi etiā d̄ q̄ oēs docti
res in hac sentētiā q̄sentit ¶ ¶ q̄ p̄scriptio causaret absq; facta

281
vel possessione p̄scribere volētis vt in actionib⁹ mere p̄sonalib⁹ ma
ior esset difficultas. n̄ si leges in ea parte possent hodie susinere
verū ad hoc in eo casu bar. legū doctoz excellentissim⁹ in l. sequitur
S. si viam. ff. de vsuca. vbi videtur q̄tum ad hoc velle susinere le
ges vtitur finaliter hīs verbis Et predicta vera p̄nto salua deter
minatioē s̄c̄te m̄s ec̄c̄ie ⁊ rheologoz. De curā igitur c̄nseo sc̄c̄i
dā op̄mionē in eodem xij. articulo tactā q̄ scilicet p̄scriptio xxx. a
noꝝ nō posset in hac parte dominos exponētes telcuare.

Ad terāūdecimū articulū ināpiētem Et aultim⁹ vult la chose
excuser. p̄nto dicendū q̄ error vel ignorātia p̄ncipis cuius res ul
iura in debite detinentur nō excusat detinentem quoniam talis ig
norans habetur pro vetante ⁊ prohibente. l. qui vas. S. vetate. ff.
de fact⁹. ⁊ sic semp̄ c̄nsetur detinēs in mala fide perseuerare cū in
telligat p̄ncipem si sc̄ret res huiusmodi vel iura sua non esse neg
lectuū. **A**d id autem quod in eodē articulo subiūgitur nō reperi
ti q̄ p̄ncipes antiquē⁹ acceperant confiscationes dīa potest salua
tamen semper saniori deliberatioē q̄ confiscationes repenūtur ab
olim approbate tam de iure digestoz q̄ codic⁹. ⁊ autē. vt in plei⁹
textib⁹. ff. de bo. dāp. ⁊ C. de boñ. p̄scrip. seu dāp. vbi ⁊ situatur
autē. bona dampnatoꝝ. Ad id etiam bene facit extra de heretic⁹. c.
excoicamus. i. s. i. ⁊ c. cum sc̄dm leges eo. ti. li. vi. Demū ⁊ hu
iusmodi confiscationes repenūtur enumerate inter alia iura rega
liā. ti. que sunt regalie. c. unico. col. x. **I**ura autē amortisatiō n̄
ex hīs que superius dicta sunt videntur cōpetenter stabilita saltē
in vno notorie consuetudinis p̄ clerū vniuersaliter et p̄ dominos
exponentes specialiter in q̄tum sepius gratiam amortisādi postu
larunt et obtinuerunt acceptate. **A**pprobate quare congruum ac
decens est vt iūdem domini in hac parte bonam fidem agnoscant
ar. c. sepe de resti. spo. ⁊ c. per tuas de dona. nō. d. pauoz. in predie
to. c. si. de p̄scrip. sup. glo. vlt. Et per hoc videtur eā xiiij. ar
ticulo quantum ad presentis materie necessitatem pertinet esse sa
tisfactum.

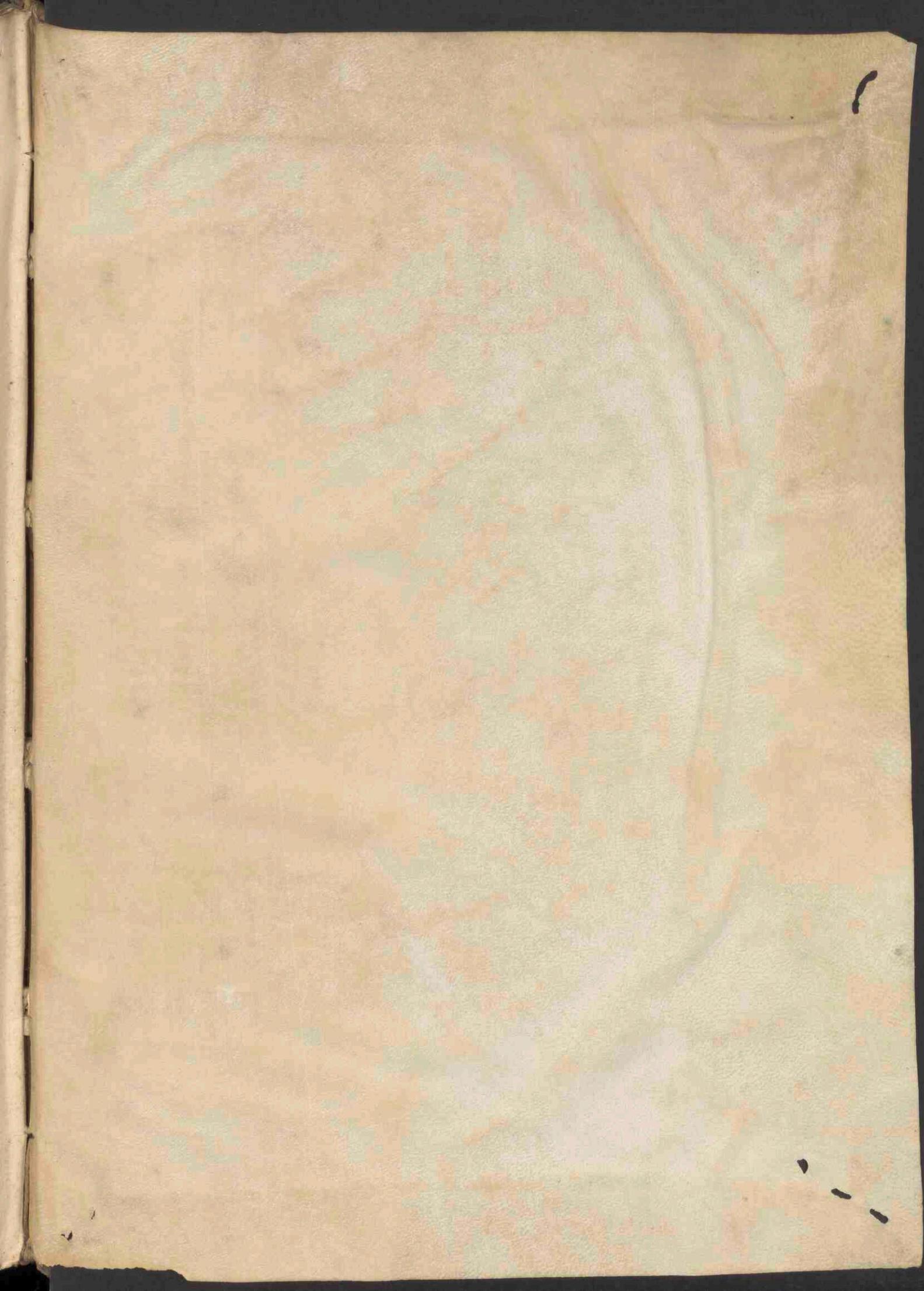
Decimus q̄nt⁹ ⁊ vltim⁹ articulus longe plus cōsistit in facto q̄
in iure/ qualem enī aut q̄tam habeāt dñi legislatores ibidē desig
nati potestatem inquirere poterūt domini exponentes ab expertis
⁊ satis expediret sc̄re an aliquē alie ecclēsie fuerint an sint per ta
les p̄cessioēs absq̄ p̄ncipis aucte seu p̄firmatioē sufficiēt assecutate

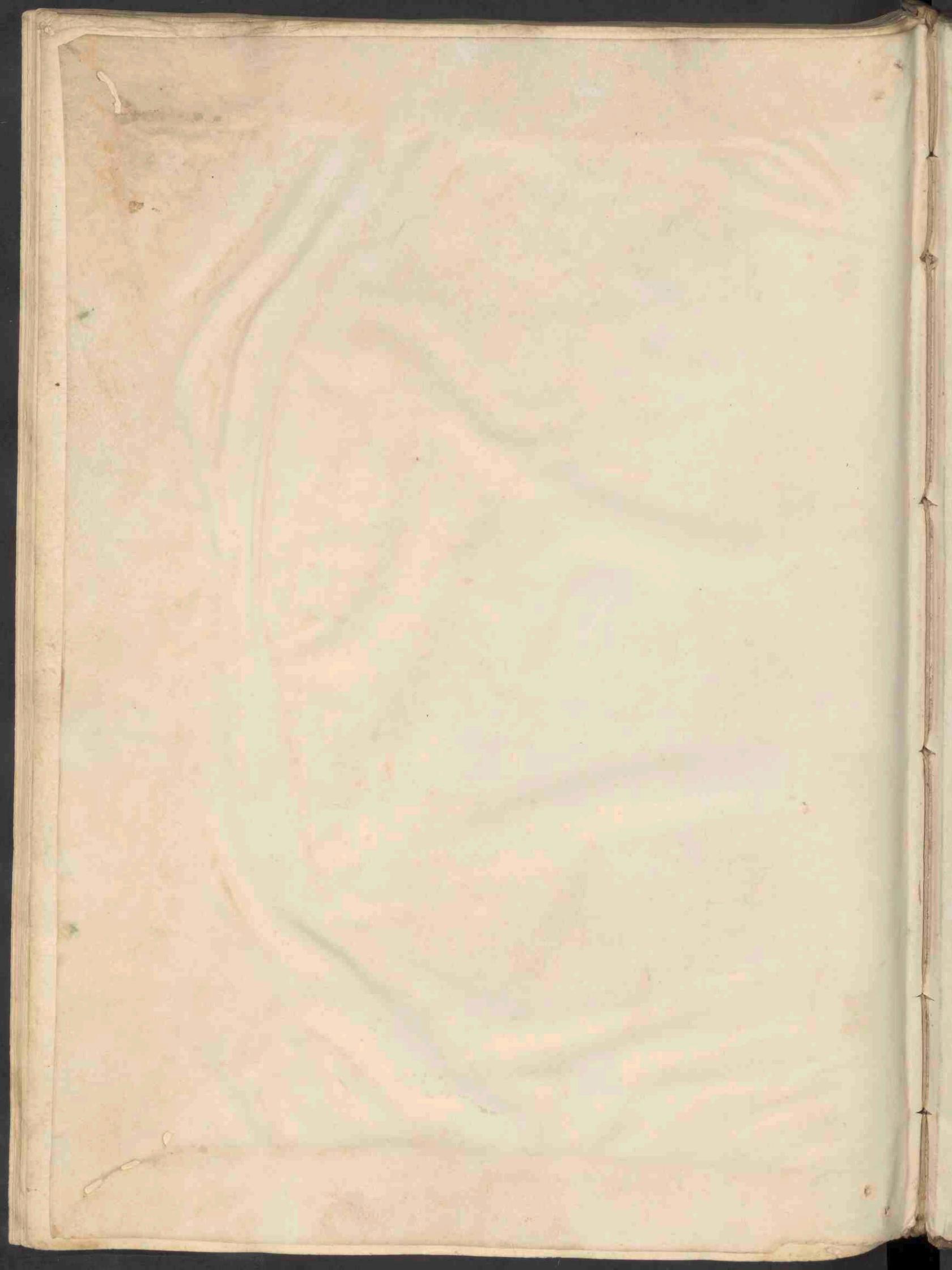
¶ Michi autem p̄ma fronte nō videtur securus modus in eodem
ultimo articulo tactus de redditib9 videlicet et hereditate per ec-
clesiā tenendis vsq ad beneplacitū eorūde legislatorū tanq̄ ipsi in-
telligerent habere plenā potestatem reuocandi quociens vellent.
¶ In tali igitur dubio suaderem omnino viam tutiorem de gradi-
a videlicet a prinape implozanda per ipsos dominos exponentes
crebzo pzactica tam esse eligendam.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

211

8381. 8382

